

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 143

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

55. sējums
2012. gada 22. maijs

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs	Lappuse
	I <i>Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi</i>	
	REZOLŪCIJAS	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	478. plenārā sesija 2012. gada 22. un 23. februārī	
2012/C 143/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 478. plenārsesijā pieņemtā rezolūcija par ekonomisko un sociālo situāciju Eiropas Savienībā	1
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	478. plenārā sesija 2012. gada 22. un 23. februārī	
2012/C 143/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Iespējas finanšu tirgus regulēšanā iesaistīt pilsonisko sabiedrību" (pašiniciatīvas atzinums)	3
2012/C 143/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Atjaunot izaugsmi ES – ekonomikas pārvaldība un valsts parāds" (pašiniciatīvas atzinums)	10
2012/C 143/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Attīstīt uz iedzīvotājiem orientētu un viņiem tuvu pieeju iekšējā tirgus politikas jautājumos" (pašiniciatīvas atzinums)	17

LV

Cena:
EUR 8

(Turpinājums nākamajā lappusē)

<u>Paziņojums Nr.</u>	<i>Saturs (turpinājums)</i>	<i>Lappuse</i>
2012/C 143/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālās sekas" (pašiniciatīvas atzinums)	23
2012/C 143/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Latīņamerikas sociālā ekonomika"	29
2012/C 143/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Lauksaimniecība un amatniecība – to mijiedarbība lauku rajonu veiksmīgai attīstībai" (pašiniciatīvas atzinums)	35
2012/C 143/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "EESK nostāja par gatavojamos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par ilgtspējīgu attīstību (Rio+20)" (atzinuma papildinājums)	39

III *Sagatavošanā esoši tiesību akti*

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

478. plenārā sesija 2012. gada 22. un 23. februārī

2012/C 143/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (2014.–2020. gads)" COM(2011) 608 <i>final</i> – 2011/0269(COD)	42
2012/C 143/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai par kopīgu nodokļu sistēmu, ko piemēro procentu un honorāru maksājumiem, kurus veic starp asociētām uzņēmējdarbībām dažādās dalībvalstīs (pārstrādāta redakcija)" COM(2011) 714 <i>final</i> – 2011/0314 (CNS)	46
2012/C 143/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido rīcības programmu muitas un nodokļu nozarei Eiropas Savienībā laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam (FISCUS) un atceļ Lēmumu Nr. 1482/2007/EK un Lēmumu Nr. 624/2007/EK" COM(2011) 706 <i>final</i> – 2011/0341 (COD)	48
2012/C 143/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Gada izaugsmes pētījums par 2012. gadu"" COM(2011) 815 <i>final</i>	51
2012/C 143/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata par audiovizuālo darbu izplatīšanu tiešsaistē Eiropas Savienībā: iespējas un problēmas ceļā uz digitālo vienoto tirgu" COM(2011) 427 <i>final</i>	69

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

REZOLŪCIJAS

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

478. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 22. UN 23. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 478. plenārsesijā pieņemtā rezolūcija par ekonomisko un sociālo situāciju Eiropas Savienībā

(2012/C 143/01)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2012. gada 22. un 23. februāra plenārsesijā (22. februāra sēdē) ar 157 balsīm par, 30 balsīm pret un 12 atturoties pieņema šo rezolūciju.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) pauž nopietnas bažas par stāvokli Savienībā, izteica stingru aicinājumu Eiropas Savienības iestādēm un dalībvalstu valdībām darīt visu iespējamo, lai konkrēti apliecinātu Eiropas vienotības absolūto un nepieciešamo vērtību, un pieņēma šo rezolūciju.

1. EESK — atzinīgi vērtē divpadsmit valstu valdību iniciatīvu, kas iesniegta Padomei un Komisijas.
 - izsaka nožēlu, ka šobrīd, kad Eiropai vajadzētu būt stingrai, vienotai un solidārai, vērojama vilcināšanās un nesaskaņas starp Eiropas Savienības dalībvalstīm,
 - pauž gandarījumu, ka pirmdien, 20. februārī, Eirogrupā panākta vienošanās par otro palīdzības plānu Grieķijai, tomēr izsaka nožēlu par kavēšanos un lēno virzību uz to, lai panāktu galīgo risinājumu,
 - tomēr pauž bažas par sekām sociālajā jomā un ekonomikā un aicina Eiropadomi atbalstīt ekonomikas atveseļošanas pasākumus, jo īpaši valstīs, kuras krīze skārusi vissmagāk,
 - atgādina, ka jāveic ieguldījumi reālajā ekonomikā, īstenojot iedarbīgu ekonomikas politiku, lai pārvarētu pašreizējo lejupslīdes tendenci,
2. EESK secina, ka iedzīvotājiem arvien biežāk nākas šaubīties par Savienības iestādēm, tātad par pašu Eiropas Savienību, un tas viņiem liek vainot Eiropas Savienību grūtībās, ar kurām tā saskaras.
3. EESK neatbalsta pasākumus, kas orientēti vienīgi uz budžeta un fiskālo disciplīnu, un uzskata, ka ekonomikas politikas pasākumu pārvaldībai eirozonā un Eiropas Savienībā jābūt plašākai un vērienīgākai.
4. EESK uzsver, ka Eiropas Komisijai vispārējo ES interešu labā jāuzņemas vadošā loma ekonomikas un monetārās politikas pasākumu, tai skaitā jaunajā starpvaldību līgumā paredzēto pasākumu īstenošanā.
5. Šajā saistībā EESK apstiprina nepieciešamību atjaunināt stratēģiju "Eiropa 2020", īpaši pasākumus, kas virzīti uz

jaunatni, pētniecību, inovāciju un “zaļo” ekonomiku. EESK atzīnīgi vērtē 2012. gada 30. janvāra Eiropadomes sanāksmē priekšsēdētāja Barozu ierosinātos jaunus pasākumus, kuru mērķis ir veicināt jauniešu nodarbinātību, un aicina nekavējoties īstenot konkrētas iniciatīvas šajā jomā. Turklāt EESK pozitīvi vērtē mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta pasākumus saskaņā ar spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem.

6. EESK uzsver, ka sarunās par nākamo daudzgadu finanšu shēmu (2014-2020) Eiropas Savienībai jāpanāk pienācīgs budžets, kura apjoms pārsniedz pašreizējo. Šajā sakarā EESK atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu rast jaunus pašu resursus, lai finansētu ES budžetu, kā arī izmantot publiskā un/vai privātā sektora dažāda veida ieguldījumus. EESK savukārt sagatavos ziņojumu par Eiropas integrācijas trūkuma radītajām izmaksām, norādot tajā priekšrocības, kas gaidāmas no pastiprinātas Eiropas integrācijas. EESK arī uzsver, ka, nosakot robežvērtības un atbilstības kritērijus ES finansējuma saņemšanai, nedrīkst pieļaut diskriminējošu attieksmi pret valstīm, kuras Eiropas Savienībai pievienojušās kopš 2004. gada.

7. EESK uzsver, ka būtiska nozīme ir Eiropas Centrālajai bankai, lai stabilizētu situāciju eirozonā, kā arī finanšu inženierijas mehānismiem, kuros tālejošu un ekonomikas izaugsmi sekmējošu projektu finansēšanai izmanto privātos uzkrājumus un tirgus (eiroobligācijas).

8. Tāpēc EESK aicina Eiropas Savienības un valstu iestādes

- nepieļaut, ka jebkādā veidā tiktu vājināta spēkā esošo līgumu un ar tiem izveidoto iestāžu darbība,
- veikt Eiropas Savienības pasākumus, kas veicinās izaugsmi un ļaus atbalstīt infrastruktūras attīstību un mazo un vidējo uzņēmumu centienus, jauniešu piekļuvi darba tirgum, kā arī politikas pasākumus, kuri virzīti uz efektīvu un vidi saudzējošu ES enerģētikas politiku,
- pieņemt vērīgu budžetu šādu pasākumu īstenošanai un kohēzijas stiprināšanai Eiropas Savienībā,
- paust vienotu nostāju gan saziņā ar Eiropas iedzīvotājiem, gan citām valstīm,
- uzrunāt Eiropas jaunatni ar pozitīvu vēstījumu, norādot, ka Eiropas Savienība ir viens no risinājumiem krīzes pārvarēšanai un viņu nākotnes perspektīva,
- jebkurā līmenī pieņemtos lēmumus balstīt uz iedzīvotāju faktisku līdzdalību, piemēram, izmantojot procesus, kuros reāli iesaistīts Eiropas Parlaments un valstu parlamenti un paredzēta apspriešanās ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvības organizācijām, tādējādi uzsverot autonoma sociālā dialoga nozīmi.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

478. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 22. UN 23. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Iespējas finanšu tirgus regulēšanā iesaistīt pilsonisko sabiedrību” (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 143/02)

Ziņotājs: **MORGAN kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 20. janvārī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu:

“Iespējas finanšu tirgus regulēšanā iesaistīt pilsonisko sabiedrību”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 12. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 66 balsīm par, 53 balsīm pret un 41 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Viens no finanšu krīzes cēloņiem bija finanšu tirgus nepietiekamā un neatbilstīgā regulēšana un uzraudzība. Finanšu tirgus regulēšanas procesā grūti ir arī panākt dažādo un pretējo viedokļu līdzsvarotu uzklauššanu. Finanšu sektora interešu pārstāvībai, kas ir leģitīma, nav pretsvara, ko varētu nodrošināt, iesaistot pilsonisko sabiedrību. Politiskās debates notiek galvenokārt starp likumdevējiem, no vienas puses, un attiecīgo finanšu nozari, no otras puses.

1.2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir piemērota struktūra, kas tieši finanšu sektora regulēšanas jomā varētu novērst pilsoniskās sabiedrības nepietiekamo līdzdalību, jo Komitejā darbojas gan finanšu nozares apvienību, gan patērētāju tiesību aizsardzības organizāciju un arodbiedrību pārstāvji. Taču EESK nevēlas un nevar aizstāt pilsoniskās sabiedrības apvienību tiešo līdzdalību. Pilsoniskais dialogs ir demokrātisks un atklāts viedokļa veidošanas process, kurā efektīvi ir jāiesaistās visām ieinteresētajām personām.

1.3. EESK piekrīt, ka finanšu nozarei ir leģitīmas tiesības piedalīties viedokļa veidošanas procesā. Finanšu nozares uzņē-

mumiem, kurus skar regulējums, ir jāpilda prasības un jāievēro likumā noteiktās saistības. EESK arī atzīmē, ka finanšu sektorā ir daudzas nozares un uzņēmumi, kuru darbība ir godīga un nevainojama un kuri nav vainojami finanšu krīzes izraisīšanā.

1.4. Tā kā sīki izstrādātais regulējums ir sarežģīts, ir ļoti svarīgi, ka apvienības ne tikai izvirza pamatmērķus un vispārīgi prasa ieviest stingrākus noteikumus, bet arī sniedz kompetentus un lietderīgus priekšlikumus un argumentus. Lai to panāktu, jāvelta daudz pūļu un jānodrošina, ka apvienības kā “līdzvērtīgs partneris” var piedalīties debatēs ar likumdevējiem un citām organizācijām.

1.5. Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam, Padomei un dalībvalstīm pašām jāveic pasākumi, lai finanšu tirgus regulēšanā iesaistītu vairāk pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

1.6. Eiropas Centrālās bankas, Eiropas Sistēmisko risku padomes un nesen izveidoto finanšu uzraudzības iestāžu

darbā būtu atbilstoši jāiesaista pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Ieinteresēto personu grupām, ar kurām finanšu uzraudzības iestādēm saskaņā ar likumu ir jākonsultējas, būtu jālieto tādas darba metodes, kas ļauj ņemt vērā pilsoniskās sabiedrības organizāciju īpašās iezīmes.

1.7. Noteiktos gadījumos ES līdzekļu piešķiršana pilsoniskās sabiedrības organizācijām var būt atbilstošs risinājums, lai novērstu svarīgu interešu nepietiekamo pārstāvību. Taču tad noteikti ir jānodrošina finansiālo ieguldījumu pilnīga pārredzamība un organizāciju neatkarība un jāveic pasākumi, lai tām nebūtu vairāk iespēju sadarboties ar Komisiju nekā apvienībām, kas nesaņem finansiālu atbalstu.

1.8. Līdztekus patērētāju organizācijām un arodbiedrībām ir virkne citu grupu, kas var būtiski papildināt debates par finanšu tirgiem, piemēram, labdarības organizācijas, mazie un vidējie uzņēmumi, institucionālo ieguldītāju organizācijas, rūpniecības un pakalpojumu nozares uzņēmumi, kas veic lielākus finanšu darījumus, un šo uzņēmumu apvienības, finanšu starpnieki un pat kreditreitinga aģentūras. Tā kā tirgos valda konkurence, lietderīgu ieguldījumu var sniegt arī citas nozares, kuras regulējums tieši neskar.

1.9. Visi temati nav vienlīdz piemēroti apspriešanai ar pilsoniskās sabiedrības apvienībām. Jautājumi, kas saistīti ar patērētāju tiesību aizsardzību, nodokļu ieņēmumu izlietošanu finanšu iestāžu glābšanai un finanšu nozares aplūkšanu ar nodokļiem, ir īpaši piemēroti, lai par tiem paustu viedokli, savukārt interese par tehniskām problēmām, piemēram, maksātspējas aprēķināšanu vai grāmatvedību nav tik liela.

1.10. Nepietiek, ka tikai izvirza kopīgas un vispārīgas prasības pieņemt stingrākus noteikumus. Likumdevējiem tas nepalīdz. Ne tikai jāsniedz pēc iespējas konkrētāki priekšlikumi, bet būtu arī pašiem jāapsver, kādas ir stingrāko prasību priekšrocības un trūkumi.

1.11. EESK rosina Eiropas un valstu pilsoniskās sabiedrības apvienības finanšu tirgus regulējumam pievērst lielāku uzmanību nekā līdz šim. Virkne minēto apvienību varētu noteikt, ka šo organizāciju īpašs un, iespējams, jauns mērķis ir veicināt finanšu tirgus stabilitāti, un atbilstoši paplašināt savu interešu un darbības jomu.

1.12. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi, ja apvienības, kas iesaistās finanšu tirgus regulēšanā, izmantotu šo iespēju, lai apvienību iekšienē un sabiedrībā izvērstu plašu un pozitīvu saziņas kampaņu un informētu par ES veiksmīgo darbību šajā jomā.

1.13. Kaut arī nav noliedzams, ka Eiropas finanšu nozare ir pieļāvusi zināmas kļūdas, tā ir arī cietusi no krīzes. Tāpēc tai ir

jāsekmē finanšu tirgus efektīva regulēšana. Finanšu nozares apakšnozarēm nevajadzētu būt nevajadzīgi atturīgām, un tām būtu jāizsaka piezīmes par citu apakšnozaru regulējumu, ja tas veicina finanšu tirgus stabilitāti.

1.14. Arī pašai finanšu nozarei būtu jāiesaistās dialogā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Tā kā finanšu krīzes dēļ sabiedrība šīs nozares uzņēmumiem pievērš lielu uzmanību, būtu lietderīgi, ja tie veidotu dialogu ar pilsonisko sabiedrību, iesaistītos viedokļu apmaiņā un uzklautu ieteikumus.

1.15. Eiropā sabiedrības viedokļa veidošanā īpaša nozīme, protams, ir plašsaziņas līdzekļiem. Būtu vēlams, ka tie plašāk atspoguļotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokli.

1.16. EESK arī turpmāk daudz uzmanības vēltis priekšlikumiem regulēt finanšu tirgu, plaši tos apspriedis un pieņēms atzinumus par to saturu, un Komiteja vēltis daudz pūļu, lai atspoguļotu pilsoniskās sabiedrības viedokli. Konsultāciju gaitā, specializētajās nodaļās un izpētes grupās rīkojot uzklautāšanas sanāksmes, Komiteja ciešāk un tiešāk viedokļa veidošanas procesā iesaistīs pilsoniskās sabiedrības apvienības.

1.17. EESK, plānojot darbu un rīkojot plenārsesijas, specializēto nodaļu un izpētes grupu sanāksmes, centīsies pietiekami daudz laika atvēlēt aktīvām debatēm par finanšu tirgus regulējumu. Komiteja pārvaldīs finanšu un cilvēkresursus tā, lai nodrošinātu tās locekļiem kvalificētu speciālistu konsultācijas finanšu tirgus regulējuma jautājumos.

2. Atzinuma mērķis un vispārīga informācija

2.1. Finanšu tirgus krīze ⁽¹⁾, kas sākās 2008. gadā, ļoti negatīvi ietekmēja pasaules un, jo īpaši, Eiropas Savienības iedzīvotājus, un EESK ir dziļi analizējis šīs norises un vairākkārt paudusi viedokli par krīzes sekām. Finanšu tirgus nepietiekamā un neatbilstīgā regulēšana un uzraudzība bija viens no cēloņiem, kāpēc sabruka tirgus, bet pirms tam bija izplatīta spekulācija un tirdzniecība ar finanšu produktiem, kas saistīti ar lielu risku.

2.2. Cenšoties pieņemt noteikumus attiecībā uz šo jomu, gan agrāk, gan pašlaik grūti ir arī nodrošināt dažādo un pretējo viedokļu līdzsvarotu uzklautāšanu plurālajā un demokrātiskajā viedokļa veidošanas procesā. Finanšu sektora interešu pārstāvībai, kas ir leģitīma, pašlaik nav nozīmīga pretsvara, ko varētu nodrošināt pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Finanšu tirgus jaunajā regulējumā šis līdzsvara trūkums būtu jānovērš.

⁽¹⁾ Krīze, ko izraisījis pārāk lielais valstu budžeta deficīts, šajā atzinumā nav aplūkots, taču arī šajā sakarā varētu jautāt, kāpēc pilsoniskā sabiedrība jau agrāk un stingrāk neuzstāja, ka parādi ir jāsamazina.

2.3. EESK ir ES iestāde, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību, un tāpēc tā uzskata, ka tās uzdevums ir ne tikai sniegt atzinumus, bet arī veicināt visu iesaistīto un ieinteresēto personu plašu un visaptverošu līdzdalību Eiropas likumdošanas procesā. Tāpēc EESK pauž bažas par to, ka dažās politikas jomās regulāri neizdodas nodrošināt līdzsvarotas debates.

2.4. Tāpēc šā atzinuma mērķis ir analizēt pilsoniskās sabiedrības dalību finanšu tirgus regulēšanā un sniegt ieteikumus, kā pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu uzlabot.

3. Nepilnības un šķēršļi, kas kavē pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu

3.1. Finanšu tirgus regulēšanu līdz šim galvenokārt pārraudzījušas ieinteresētās personas no finanšu nozares. Par šī viedokļa patiesību spilgti liecināja EESK rīkotā uzklauššanas sanāksme, kas notika 2011. gada 28. novembrī. Šādas regulēšanas cēlonis nebija ES iestāžu nepietiekamā atklātība. Vienkārši, citas organizācijas, kas nedarbojas finanšu nozarē, par šo jautājumu interesējās maz. Par to liecina neliels dalībnieku skaits konsultācijās, ko rīko Eiropas Komisija, uzklauššanas sanāksmēs, kuras rīko Eiropas Parlaments, vai publiskajās debatēs.

3.2. Politiskās debates par direktīvām un regulām, kas attiecas uz finanšu nozari, arī pašlaik notiek galvenokārt starp likumdevējiem, no vienas puses, un attiecīgo finanšu nozari, no otras puses. Savukārt citās tematiskajās jomās plurālo debašu pamatelements ir tieši Briselē notiekošās politiskās debates starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām, piemēram, starp darba devējiem un arodbiedrībām, apspriežot sociālo politiku, starp rūpniecības un vides aizsardzības apvienībām, apspriežot vides politiku, vai starp tirdzniecības un patērētāju apvienībām, apspriežot patērētāju aizsardzības politiku.

3.3. EESK uzskata, ka trūkumi finanšu tirgus regulējumā ir izskaidrojami ar vairākiem iemesliem:

3.3.1. Finanšu tirgus regulēšanas mērķis ir panākt finanšu tirgus drošību un stabilitāti, tā nodrošinot diezgan nekonkrētu un netaustāmu sabiedrisku labumu, kas turklāt ilgu laiku vispār nebija apdraudēts. Nebija vienkārši saskatīt iedzīvotāju nozīmīgās intereses, kas būtu jāaizstāv. Tāpēc personu grupām, kas nav saistītas ar finanšu tirgiem, nebija vēlmes, iesaistīties un motivācijas pievērsties šiem jautājumiem.

3.3.2. Finanšu tirgus ir ļoti sarežģīts un nespēcālistiem grūti izprotams. Tirgus dalībnieku dažādības, sarežģīto produktu un daudzslāņainās mijiedarbības dēļ organizācijām, kas nedarbojas šajā nozarē, ir grūti piedalīties debatēs un paust pietiekami lietderīgus viedokļus.

3.3.3. To, kā attiecīgais regulējums netieši un galvenokārt tieši ietekmē kādas pilsoniskās sabiedrības organizācijas locekļus

intereses, bieži ir grūti noteikt, īpaši tad, ja tās nav direktīvas un regulas, bet sarežģīti īstenošanas noteikumi un tehniski standarti.

3.3.4. Finanšu tirgus regulēšanas process nav tik viegli izprotams. Agrāk lietojot "Lamfalisi (*Lamfalussy*) metodi" un pašlaik lietojot sistēmu, ko veido deleģētie tiesību akti, īstenošanas tiesību akti un saistoši tehniskie standarti, kā arī procedūras ar ļoti daudziem posmiem un katrā gadījumā atšķirīgas iesaistītās struktūras un iestādes, bieži bija un ir grūti īstajā brīdī sniegt konkrētus atzinumus. Jānorāda arī, ka regulējuma saturu arvien biežāk nosaka starptautiskas struktūras, piemēram, G 20, Bāzeles Banku uzraudzības komiteja un Starptautisko grāmatvedības standartu padome (IASB), kuru darbība nav īpaši pārredzama.

3.3.5. Tā kā priekšlikumu regulējumam un ieinteresēto personu ir tik daudz un likumdošanas process tik ātrs, iestādēs strādājošie lēmēji ir ļoti noslogoti un tāpēc ne vienmēr spēj veidot dialogu, izstrādāt dokumentus, kuros formulēts viedoklis, un piedalīties konferencēs.

3.3.6. Finanšu tirgus ciešā starptautiskā integrācija, kapitāla brīva aprīte visā pasaulē un tirdzniecības darījumu augstais jutīgums līdz šim bijuši grūti atspēkojami argumenti pret iejaukšanos Eiropas tirgus norisēs. Tā kā valda konkurence, lai nepas-tāvīgo kapitālu piesaistītu ieguldījumiem, kas veicina izaugsmi un nodarbinātību, ilgu laiku šķita, ka regulēšanas jomā īsteno-tā "vieglā pieskāriena" stratēģija ir pietiekams un pareizs risinājums.

3.4. Šo grūtību dēļ arī radās iniciatīva "Finance Watch", kurā pēc Eiropas Parlamenta deputātu ierosmes iesaistījušās dažādas Eiropas un valstu organizācijas, lai kritiski vērtētu finanšu nozares regulēšanu.

3.5. Līdzīgas problēmas vērojamas arī dalībvalstīs. Nevaram teikt, ka tur pilsoniskās sabiedrības organizācijām būtu izdevies būtiski ietekmēt finanšu tirgus regulēšanu.

3.6. Problēmas rada finanšu nozares mazo un vidējo uzņēmumu interešu ievērošana un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana. Daudzas nelielās finanšu iestādes sūdzas par administratīvo slogu un sarežģītajiem noteikumiem, kurus tās var ievērot tikai ar grūtībām.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Līdzdalības demokrātija ir Eiropas sabiedrības modeļa un Eiropas pārvaldības neatņemama sastāvdaļa. Pārstāvības un līdzdalības demokrātija ir nostiprināta Lisabonas līgumā. Taču tajā arī noteikts, ka "pilsoņiem un apvienībām, kas tos pārstāv," ir jānodod iespēja izteikt viedokli (LES 11. pants). Tāpēc Eiropas iestādēm pašām ir jāizrāda iniciatīva, ja priekšlikumi neraisa nekādu vai raisa mazu pilsoniskās sabiedrības interesi.

4.2. Nav noliedzams, ka lēmumus pieņem demokrātiski pilnvarotās iestādes un pilsoniskajam dialogam ir tikai lēmumu sagatavošanas un pārraudzības funkcijas.

4.3. EESK ir nozīmīgs organizētās pilsoniskās sabiedrības forums viedokļu apmaiņai un paušanai, un Komiteja veic nozīmīgu darbu, nodrošinot saikni starp Eiropu un tās iedzīvotājiem. Īpaši svarīgi ir tas, ka šos uzdevumus EESK veic, piedaloties likumdošanas procesā.

4.4. EESK ir piemērota struktūra, kam tieši finanšu sektora regulēšanā varētu būt īpaša nozīme un kas varētu novērst pilsoniskās sabiedrības nepietiekamo līdzdalību, jo Komitejā darbojas gan finanšu nozares apvienību, gan patērētāju tiesību aizsardzības organizāciju un arodbiedrību pārstāvji. Tā kā EESK ir pilnvarota sniegt atzinumus par Komisijas priekšlikumiem, pašsaprotami ir tas, ka Komitejas locekļi iepazīstas ar tiesību aktiem un viņiem nav vajadzīgs papildu uzaicinājums vai motivācija.

4.5. Piemēram, kopš finanšu krīzes sākuma EESK vairākkārt paudusi pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokli un kopš 2008. gada vidus ir pieņēmusi aptuveni 30 atzinumus par finanšu krīzi kopumā un atsevišķiem tiesību aktu priekšlikumiem.

4.6. Tā kā pilsoniskajai sabiedrībai nav citu līdzdalības iespēju, Eiropas iestādēm būtu jāvelta uzmanība EESK atzinumiem, kas attiecas uz šo jomu.

4.7. Taču EESK nevēlas un nevar aizstāt pilsoniskās sabiedrības apvienību tiešo līdzdalību. Pilsoniskais dialogs ir demokrātisks un atklāts viedokļa veidošanas process, kurā visdažādākajos veidos ir jāiesaistās pēc iespējas vairāk dalībniekiem.

4.8. EESK piekrīt, ka finanšu nozarei, tāpat kā citām organizācijām, ir leģitīmas tiesības piedalīties viedokļa veidošanas procesā. Regulējums attiecas tieši uz finanšu nozares uzņēmumiem, un tiem ir jāpilda prasības un jāievēro likumā noteiktās saistības. Finanšu nozares apvienības ir jāiesaista arī tāpēc, ka nozare pati ir visvairāk ieinteresēta saglabāt finansiālo stabilitāti. Arī nozares īpašās zināšanas ir vajadzīgas, lai veiktu ticamus ietekmes novērtējumus.

4.9. EESK arī atzīmē, ka finanšu sektorā ir daudzas nozares un uzņēmumi, kuru darbība ir godīga un nevainojama un kuri nav vainojami finanšu krīzes izraisīšanā. EESK uzskata, ka nav pareizi visu finanšu nozari vērtēt tikai negatīvi, kā tas dažkārt darīts. Vairums finanšu nozares uzņēmumu neguva labumu no pārmērībām finanšu tirgū un paši ļoti cietuši no krīzes un tās sekām. To finanšu iestāžu klientu skaits, kas cietuši zaudējumus, ir ierobežots, arī tāpēc, ka valstis sniedza palīdzību.

4.10. No finanšu un ekonomikas krīzes tomēr visvairāk cieš iedzīvotāji, kas ir nodokļu maksātāji, darba ņēmēji un patērētāji. Lai nodrošinātu, ka tik liela krīze vairs neatkārtojas, viņiem,

darbojoties pilsoniskās sabiedrības organizācijās, ir aktīvāk jāiesaistās finanšu sektora jaunā regulējuma izstrādē.

4.11. Tā kā sīki izstrādātais regulējums ir sarežģīts, ir ļoti svarīgi, ka apvienības ne tikai izvirza pamatmērķus un vispārīgi prasa ieviest stingrākus noteikumus, bet arī sniedz kompetentus un lietderīgus priekšlikumus un argumentus. Lai to panāktu, jāvelta daudz pūļu un jānodrošina, ka apvienības kā "līdzvērtīgs partneris" var piedalīties debatēs ar likumdevējiem un citām organizācijām.

5. Konkrēti ieteikumi

5.1. Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam, Padomei un dalībvalstīm pašām jāveic pasākumi, lai finanšu tirgus regulēšanā iesaistītu vairāk pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

5.1.1. Ļoti būtiski ir nodrošināt, ka tiesību aktu priekšlikumos vienkārši, atklāti un precīzi raksturota to tiesā un netiešā ietekme uz pilsonisko sabiedrību, lai apvienības varētu labāk novērtēt, kā tie ietekmēs iedzīvotājus.

5.1.2. Ja, apspriežoties par jautājumiem, kas saistīti ar finanšu tirgu, redzams, ka no pilsoniskās sabiedrības, kā tas bieži noticis līdz šim, saņemtas tikai dažas atbildes, organizācijas ir īpaši jāaizraicina piedalīties konsultācijās. Ja vajadzīgs, konsultāciju termiņš ir jāpagarina, kā tas jau paredzēts, apspriežot Komisijas iniciatīvu veicināt "lietpratīgu regulēšanu". Konsultācijās jāapspriež ne tikai tehniskie aspekti, bet arī tieši jāvērsas pie pilsoniskās sabiedrības, lai noskaidrotu tās viedokli. Būtu jāievēro, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir īpaša mērķgrupa.

5.1.3. Eiropas Komisijai vai Eiropas Parlamentam, sākot apspriešanos ar sabiedrību, jau pašā sākumā ir jāiesaista attiecīgās organizācijas. Iestādēm, neraugoties uz ierobežotajiem termiņiem, jāveido dialogs ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un jāpiedalās to rīkotajos pasākumos.

5.1.4. Eiropas Komisijas un Eiropas Parlamenta ekspertu grupās jāiekļauj ne tikai finanšu nozares, bet arī citu grupu pārstāvji. Uzmanība tomēr jāvelta tam, lai darbam šajās grupās ieteiktu personas, kurām ir īpašas zināšanas attiecīgajā tematiskajā jomā, jo labums beigās būs mazs, ja nebūs nodrošināts vajadzīgo zināšanu līdzsvars.

5.1.5. Noteiktos gadījumos ES līdzekļu piešķiršana pilsoniskās sabiedrības organizācijām var būt atbilstošs risinājums, lai novērstu svarīgu interešu nepietiekamo pārstāvību. Šāda līdzekļu piešķiršana tomēr ir pretrunā principam, ka pilsoņu interešu pārstāvju organizācijas darbojas patstāvīgi un pašas arī savu darbību finansē, un var ietekmēt to neatkarību un izraisīt abu pušu uzticības konfliktus. Taču noteikti ir jānodrošina

finansīālo ieguldījumu pilnīga pārredzamība un organizāciju neatkarība un jāveic pasākumi, lai tām nebūtu vairāk iespēju sadarboties ar Komisiju nekā apvienībām, kas nesāņem finansīālu atbalstu.

5.2. Citām ES iestādēm, kam uzticēta finanšu tirgus regulēšana, piemēram, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Sistēmisko risku padomei un trim (banku, vērtspapīru tirdzniecības un apdrošināšanas) uzraudzības iestādēm to darbā būtu jāievēro pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedoklis.

5.3. Ieinteresēto personu grupām, ar kurām finanšu uzraudzības iestādēm saskaņā ar likumu ir jākonsultējas, būtu jālieto tādas darba metodes, kas ļauj ņemt vērā pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokli un nodrošina atgriezenisko saikni ar attiecīgajām organizācijām, tā paverot vēl vienu iespēju pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai. Pašlaik tas nenotiek vienmēr, jo īpaši tāpēc, ka prasības attiecībā uz dokumentu un konsultāciju konfidencialitāti ir pārmērīgi stingras, lai varētu nodrošināt pārredzamību.

5.4. Pilsoniskās sabiedrības plašāku līdzdalību finanšu tirgus regulēšanā nevar panākt tikai ar abstraktiem politiskiem aicinājumiem. Būtu vajadzīga konkrēta koncepcija par to, kam, kurā brīdī un par kādiem ar finanšu tirgu saistītiem jautājumiem būtu jāpauž viedoklis.

5.4.1. Līdztekus patērētāju organizācijām un arodbiedrībām ir virkne citu grupu, kas var būtiski papildināt debates par finanšu tirgiem, piemēram, labdarības organizācijas, mazie un vidējie uzņēmumi, institucionālo ieguldītāju organizācijas, rūpniecības un pakalpojumu nozares uzņēmumi, kas veic lielākus finanšu darījumus, un šo uzņēmumu apvienības, finanšu starpnieki un pat kredītreitinga aģentūras. Lietderīgu ieguldījumu var sniegt arī citas nozares, kuras regulējums tieši neskar.

5.4.2. Visi temati nav vienlīdz piemēroti apspriešanai ar pilsoniskās sabiedrības apvienībām.

5.4.2.1. Jautājumi, kas saistīti ar patērētāju tiesību aizsardzību, nodokļu ieņēmumu izlietošanu finanšu iestāžu glābšanai un finanšu nozares aplūkšanu ar nodokļiem, ir īpaši piemēroti, lai par tiem paustu viedokli, savukārt interese par tehniskām problēmām, piemēram, maksātspējas aprēķināšanu vai grāmatvedību nav tik liela.

5.4.2.2. Taču, neraugoties uz to, ka tas varētu kopumā prasīt daudz pūļu, organizācijām uzmanība būtu jāvelta ne tikai tiesību aktiem, kad tos pieņem, bet arī visiem pārējiem noteikumiem, tai skaitā īstenošanas noteikumiem un tehniskajiem standartiem.

5.4.2.3. EESK, protams, piekrīt, ka finanšu tirgus ilgtermiņa stabilitāti un noturību nodrošinās daudzu konkrētu noteikumu

mijiedarbība un attiecīgie noteikumi katru reizi būs īpašu debašu temats. Ja apvienības nespēj paust viedokli par visiem priekšlikumiem, pilsoniskajai sabiedrībai ir jāanalizē tie priekšlikumi, kuri būtiski ietekmēs regulējuma kopējo efektivitāti. Un runa nav tikai par tiesību aktiem patērētāju aizsardzības jomā, bet arī par, piemēram, tiesību normām, kas regulē uzraudzību, pašu kapitālu lielumu un korporatīvo pārvaldību.

5.4.2.4. Grūtības rada arī tas, ka aiz šķietami ļoti tehniskām problēmām bieži slēpjas ļoti politiski jautājumi, kas ļoti tieši skar iedzīvotājus. Piemēram, tās procentu likmes noteikšana, ko piemēro privātajai pensijas apdrošināšanai novirzītajiem uzkrājumiem, būtiski ietekmē apdrošinātāju iespējas ilgākā termiņā garantēt noteiktu pensijas lielumu.

5.4.2.5. Nepietiek, ka izvirza tikai kopīgas un vispārīgas prasības pieņemt stingrākus noteikumus. Likumdevējiem tas nepalīdz. Ne tikai jāsniedz pēc iespējas konkrētāki priekšlikumi, bet būtu arī pašiem jāapsver, kādas ir stingrāko prasību priekšrocības un trūkumi, analizējot arī tādas faktorus kā apgrūtinājums uzņēmumiem, jo īpaši mazām un vidēja lieluma finanšu iestādēm, privātpersonu un uzņēmumu iespējas piekļūt kredītiem un tirgus darbības efektivitāte.

5.4.3. Pilsoniskajai sabiedrībai, ja vien iespējams, būtu jāpauž viedoklis visos lēmumu pieņemšanas posmos. Bieži būtiskus lēmumus pieņem jau sākuma posmos, piemēram, pēc pirmās apspriešanās, ko rīko Komisija, vai, finanšu uzraudzības iestādēm izstrādājot projektus. Tāpēc apvienībām ir jāiepazīstas ar augstāk minētajām sarežģītākajām un no vispārpieņemtās kārtības atšķirīgajām procedūrām un tās jāievēro.

5.5. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja rosina Eiropas un valstu pilsoniskās sabiedrības apvienības finanšu tirgus regulējumam pievērst lielāku uzmanību nekā līdz šim.

5.5.1. Virkne minēto apvienību varētu noteikt, ka šo organizāciju īpašs un, iespējams, jauns mērķis ir veicināt finanšu tirgus stabilitāti, un atbilstoši paplašināt savu interešu un darbības jomu.

5.5.2. Ievērojot finanšu tirgus un tā regulējuma sarežģītību, uz ko norādīts šajā atzinumā, apvienībām būtu jānodrošina un jāattīsta vajadzīgie cilvēkresursi ar nepieciešamajām speciālajām zināšanām. Ja vajadzīgs, arī jāveido jaunas struktūras, ciešāk jāsadarbojas ar valstu apvienībām un jāpiesaista ārējie eksperti.

5.5.3. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas līmenī izveidota jauna apvienība "Finance Watch", kuras mērķis ir veicināt finanšu tirgus stabilitāti. Tomēr ar to vien nevarēs nodrošināt plašu pilsoniskās sabiedrības līdzdalību.

5.5.4. Apvienībām būtu arī jāpiedalās publiskajās debatēs, kas notiek Eiropas līmenī un dalībvalstīs, un tā jāsniedz politisks ieguldījums finanšu tirgus regulēšanā.

5.5.5. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi, ja apvienības, kas iesaistās finanšu tirgus regulēšanā, izmantotu šo iespēju, lai apvienību iekšienē un sabiedrībā izvērstu plašu un pozitīvu saziņas kampaņu un informētu par ES veiksmīgo darbību šajā jomā.

5.5.6. Īpaša nozīme šajā jomā ir valstu un Eiropas līmeņa apvienību sadarbībai. Pirmkārt, tāpēc, ka Eiropas un valstu likumdošanas līmeņi papildina viens otru, jo īpaši finanšu tirgus regulēšanā. Otrkārt, tāpēc, ka valstu apvienībām ir vairāk resursu nekā to jumta organizācijām Eiropas līmenī un jo īpaši šajā jomā šie resursi būtu jāizmanto darbam Eiropas līmenī.

5.5.7. Tā kā kapitāls ir ļoti viegli pārvietojams pa visu pasauli, jāpāņāk, ka starptautiskais finanšu tirgus regulējums sasniedz salīdzināmu līmeni. Šo procesu var sekmēt galvenokārt tās apvienības, kuras darbojas starptautiskā līmenī vai kurām ir starptautiski sakari. Starptautiskajā līmenī tās var ierosināt, ka jāpāņāk efektīvs un visā pasaulē salīdzinoši stingrs finanšu tirgus regulējums, lai ierobežotu visā pasaulē vērojamo uzņēmējdarbības veikšanas vietu konkurenci, nosakot pēc iespējas zemākus standartus. Visos pasaules finanšu centros ir jāvelta vienādas pūles, lai nodrošinātu pasaules finanšu tirgus stabilitāti.

5.6. Kaut arī nav noliedzams, ka Eiropas finanšu nozare ir pieļāvusi zināmas kļūdas, tā ir arī cietusi no krīzes. Tāpēc arī tai ir jāsekmē finanšu tirgus efektīva regulēšana.

5.6.1. Finanšu nozares apakšnozarēm nevajadzētu būt nevajadzīgi atturīgām, un tām būtu jāizsaka piezīmes par citu apakšnozaru regulējumu, ja tas veicina finanšu tirgus stabilitāti.

5.6.2. EESK nav nekādu iebildumu, ja finanšu nozares interešu pārstāvji vērsas pie lēmumu pieņēmējiem un dara to pārredzami, godīgi un cienīgi. Apvienības, kas pārstāv rūpniecības nozares, parasti tā rīkojas. Saistībā ar atsevišķiem pasākumiem daži uzņēmumi un to komerciālo interešu pārstāvji līdz šim tā nav rīkojušies vienmēr.

5.6.3. Finanšu nozarei būtu jāiesaistās dialogā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Tā kā finanšu krīzes dēļ sabiedrība šīs nozares uzņēmumiem pievērš lielu uzmanību, būtu lietderīgi, ja tie veidotu dialogu ar pilsonisko sabiedrību, iesaistītos viedokļu apmaiņā un uzklausītu ieteikumus. Tas būtu nozīmīgs solis, lai veidotu ciešāku saikni ar visu sabiedrību. Ja finanšu nozare

vēlētos pati pieņemt noteikumus par to, kā tā apņemas rīkoties, šādu noteikumu izstrādē varētu iesaistīt arī pilsonisko sabiedrību.

5.6.4. Atzīmējot taisnīga un pārredzama pilsoniskā dialoga nozīmību, EESK atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas apvienotā lobiju reģistra izveidi un secinājumus, ko izdarījusi Eiropas Parlamenta darba grupa, ko vada Buzek kgs. EESK tomēr norāda, ka stingrāku noteikumu ieviešana nedrīkst ietekmēt un kavēt organizāciju līdzdalību. Tas jo īpaši attiecas uz praktiskiem jautājumiem, piemēram, Eiropas iestāžu pieejamību un dalību publiskās sanāksmēs.

5.7. Rosinām akadēmiskās iestādes, sabiedriskos fondus un ideju laboratorijas iesaistīties debatēs par finanšu tirgiem, lai debates papildinātu šo struktūru kompetence, īpašās zināšanas un pieredze. Kaut arī bieži šo organizāciju mērķis nav dalība konkrētu tiesību aktu izstrādē, tām būtu jāizmanto iespēja izmantot savus resursus, lai novērstu turpmākās krīzes.

5.8. Eiropā sabiedrības viedokļa veidošanā īpaša nozīme, protams, ir plašsaziņas līdzekļiem. Būtu vēlams, ka tie plašāk atspoguļotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokli. Tāpēc, attiecīgās organizācijas, ja vajadzīgs, būtu jārosina iesaistīties viedokļa veidošanā par kādu noteiktu jautājumu, jo pašlaik tikai daži pārstāvji paši izrāda iniciatīvu un iesaistās publiskajās debatēs.

5.9. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pati apņemas aktīvāk piedalīties debatēs par priekšlikumiem, kas attiecas uz finanšu tirgus regulējumu.

5.9.1. EESK arī turpmāk daudz uzmanības veltīs priekšlikumiem regulēt finanšu tirgu, plaši tos apspriedīs un pieņems atzinumus par to saturu, un Komiteja veltīs daudz pūļu, lai atspoguļotu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju viedokli.

5.9.2. Komiteja nodrošinās visu trīs grupu pārstāvju vienlīdz aktīvu dalību debatēs un iesaistīšanos visos procesa posmos.

5.9.3. Konsultāciju gaitā, specializētajās nodaļās un izpētes grupās rīkojot uzklausīšanas sanāksmes, Komiteja ciešāk un tiešāk viedokļa veidošanas procesā iesaistīs pilsoniskās sabiedrības apvienības.

5.9.4. EESK, plānojot darbu un rīkojot plenārsesijas, specializēto nodaļu un izpētes grupu sanāksmes, centīsies pietiekami daudz laika atvēlēt aktīvām debatēm par finanšu tirgus regulējumu.

5.9.5. EESK centīsies arī nodrošināt, ka tās locekļi, kas pārstāv attiecīgās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, aktīvi piedalās to jautājumu apspriešanā, kas saistīti ar finanšu tirgus regulējumu, un pēc tam atbilstoši ietekmē apvienības, kuras viņi pārstāv.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Atjaunot izaugsmi ES – ekonomikas pārvaldība un valsts parāds” (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 143/03)

Ziņotājs: **CEDRONE kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2011. gada 14. jūlijā nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Atjaunot izaugsmi ES — ekonomikas pārvaldība un valsts parāds” (pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2012. gada 2. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 23. februāra sēdē), ar 121 balsi par, 46 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Galvenie ieteikumi

J. Monnet: “Eiropa var progresēt un kļūt vienota, pateicoties krīzes spiedienam.”

1.1. EESK uzskata, ka *euro* galvenā problēma pirmām kārtām ir politiska, nevis ekonomiska problēma. *Euro* uzticamība ir apdraudēta, jo reitingu aģentūrām ir zudusi pārliecība par to, ka valdības rīkosies izlēmīgi, lai novērstu parādsaistību neizpildi grūtībās nonākušās dalībvalstīs. Jaunākās atbildes, piemēram, Komisijas priekšlikums par stabilitātes obligācijām, ir vērstas tikai uz stabilitāti, nevis pieaugumu⁽¹⁾, savukārt Padomes virzītais koordinācijas un pārvaldības līguma projekts⁽²⁾, apejot Eiropas Parlamentu un citas ES iestādes, cieš no būtiska “demokrātiskā deficīta”.

1.2. Tāpat EESK uzskata, ka izkļūt no *euro* zonas krīzes, kas ir sistēmiska, nevar, atgriežoties pie valstu egoisma vai samazinot tiesības, bet gan veicot izmaiņas ekonomikas politikā, atjaunojot konkurētspēju, sekmējot taisnīgumu, solidaritāti un kohēziju. Tas atjaunotu sabiedrības uzticību Eiropas projektam un Eiropas sociālā modeļa perspektīvu, ņemot vērā risku, kas rastos visiem, ja krīze netiks atrisināta, kā dēļ varētu sagrūt un izzust Eiropas ideja kā tāda.

1.3. EESK uzskata, ka ES iestādēm nevajadzētu “iekrist slazdā”, reaģējot tikai uz reitinga aģentūru signāliem, lai arī tās dažkārt palīdz apzināt tirgus problēmas. Iestāžu pienākums ir rādīt saviem iedzīvotājiem efektīvu izeju no krīzes, vienlaikus piedāvājot ES nākotnes plānu, kas spēj uzturēt uzticību un

optimismu, stiprināt piederības sajūtu un līdzdalību kopīga ideāla īstenošanā. Jo īpaši, vēlētājiem jāredz, ka stabilitāte ir apvienota ar izaugsmi, nevis tikai ar taupību; spēcīga ekonomikas izaugsme varētu atjaunot uzticēšanos un pārliecību par *euro* zonas finanšu tirgiem.

1.4. Šajā sakarā EESK pozitīvi vērtē ES iestāžu veikto darbību attiecībā uz kopīgu budžeta un fiskālo politiku, kaut gan veiktie pasākumi līdz šim ir bijuši tikai daļēji un ierobežoti. Pieņemot, ka nekavējoties tiks aktivizēts un izmantots Eiropas Finanšu stabilitātes instruments (EFSI) un pēc tam Eiropas Stabilizācijas mehānisms (ESM), Komiteja tomēr uzskata, ka nekavējoties jāizstrādā divi konkrēti un izšķirīgi priekšlikumi, lai risinātu izaugsmes jautājumu (eiroobligācijas) un dalībvalstu valsts parāda problēmu (Savienības obligācija)⁽³⁾. Ar šiem priekšlikumiem tiktu novērsta dažu valstu un ES tikai ar taupības pasākumiem īstenotā *euro* aizsardzība, kas negatīvi ietekmē sociālos apstākļus, vājina izaugsmi un draud izraisīt lejupslīdi.

1.5. Lai veicinātu straujāku izaugsmi, ir sevišķi nepieciešams izveidot ekonomikas, sociālās un kultūras atjaunotnes plānu, sava veida “jauno Eiropas pakto”, kas būtu salīdzināms ar Amerikas “*New Deal*”, lai dalībvalstis varētu baudīt spēcīgu

(1) Eiropas Komisijas Zaļā grāmata par stabilitātes obligāciju ieviešanas iespējām, COM(2011) 818 galīgā redakcija, 23.11.2011.

(2) Eiropadome, Projekts līgumam par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību Ekonomikas un monetārajā savienībā, 2012. gada 10. janvāris.

(3) Jāatzīmē, ka šajā atzinumā pieņemtā “eiroobligācijas” definīcija nav tieši attiecināma uz citos avotos izstrādāto definīciju. Eiropas Komisijas Zaļajā grāmatā ir analizēti nosacījumi, lai ieviestu “stabilitātes obligācijas”, kas ir šajā atzinumā minētajām “Savienības obligācijām” pielīdzināms jēdziens, taču ar atšķirību, ka šādām obligācijām nebūtu vajadzīgas solidaritātes garantijas. Citos priekšlikumos, piemēram, tajos, ko izstrādājis *Lorenzo Bini Smaghi*, tādā pašā kontekstā izmantots termins “eiroobligācijas”, savukārt šajā atzinumā eiroobligācijas ir attiecinātas uz obligāciju neto emisiju ar mērķi atjaunot un saglabāt ekonomikas atveseļošanu. Sk. *Von Weizsäcker, J. un Delpla, J. (2010). The Blue Bond Proposal. The Bruegel Institute. Policy Brief 2010:3. Schmidt, C. M et al, (2011). Proposal for a European Redemption Pact, November 9th. Sachverständigenrat zu Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung.*

un ilgtspējīgu attīstību, kura balstīta uz konkurētspēju, ražīgumu, nodarbinātību, labklājību, pārticību un pirmām kārtām — demokrātisku konsensu. Tas arī radītu priekšnoteikumus efektīvas kopīgas ekonomiskās un fiskālās pārvaldības īstenošanai.

1.6. Ir ierosināti dažādi obligāciju veidi kā iespējamie risinājumi pašreizējai krīzei, kas ir cieši saistīti ar attiecīgām struktūrālajām reformām.⁽⁴⁾ Dalībvalstis būtu jāaicina un jāmotivē pieņemt šādas reformas. Tomēr šo obligāciju, tostarp Komisijas Zaļajā grāmata minēto obligāciju, politiskais trūkums ir tas, ka tās paredz dalībvalstu solidāras garantijas, tādējādi padarot tās nepieņemamas nozīmīgāko valstu, tostarp Vācijas, valdībām.

1.7. Savukārt EESK uzskata, ka šādas garantijas un pārvedumi nav nepieciešami, lai konvertētu daļu valstu obligāciju ES obligācijās vai veiktu neto emisijas eiroobligācijās. Tā arī norāda, ka obligāciju finansējums neveicinātu stingrības trūkumu publisko finanšu pārvaldībā, ja valstu parādu uz Savienību konvertētu debeta, nevis kredīta kontā. Obligāciju neto emisijas būtu nevis deficīta finansējums, bet gan pārvirze uz uzkrājumiem, tostarp globāliem pārpalikumiem, ko ieguldīt investīcijās, ar ko var veicināt kohēziju un konkurētspēju.

1.8. Tādēļ EESK ierosina ieviest divu veidu Eiropas Savienības obligācijas, kas papildinātu cita citu, bet būtu atšķirīgas, proti, **Savienības obligācijas** parāda stabilizācijai un **eiroobligācijas**, ko izmantot atveseļošanai un izaugsmei. EESK arī iesaka izmantot daļu eiroobligāciju neto ieņēmumu **Eiropas Riska kapitāla fonda** finansēšanai, kas bija viens no Eiropas Investīciju fonda (EIF) mērķiem.⁽⁵⁾

1.9. Savienības obligācijas — valsts parāds, kas apjomā līdz 60 % no IKP konvertēts (arī pakāpeniski) Savienības obligācijās — varētu turēt konsolidētā, bet neatvasinātā parāda kontā⁽⁶⁾. Tā kā šīs obligācijas nav atvasinātie finanšu instrumenti, tās būtu pasargātas no spekulatīviem darījumiem, kas saistīti ar kredītreitinga aģentūru spriedumiem. Tomēr saistībā ar tām nevajadzētu veikt nekādus fiskālus pārvedumus. Dalībvalstis, kuru parāds ir Savienības obligācijās, uzņemtos apkalpot savu parāda daļu, kas konvertēta Savienības obligācijās. Šī konvertācijas nozīmētu, ka valsts parāds lielākajā daļā šo dalībvalstu samazinātos tiktāl, lai

tās varētu atbilst attiecīgajiem Māstrihtas kritērijiem. Grieķijas finanšu stāvoklis, protams, paliktu īpaša problēma, bet tā tiktu mazināta un attiecīgi būtu pārvaldāma.

1.10. Lai sasniegtu šo mērķi, Stabilitātes un izaugsmes paktu nebūtu jāpārskata, bet paaugstinātos ticamība šim paktam, kas tirgos un vēlētāju vidū šobrīd ir ļoti vāja, jo tiktu sasniegts stabilitātes mērķis bez taupības pasākumu uzsākšanas. Turklāt ES dalībvalstu valsts parāda būtiskas daļas (līdz 60 %) konvertēšanu varētu veikt kā “ciešākas sadarbības” procedūru. Dalībvalstis, kuras vēlas rīkoties šādi, varētu saglabāt pašas savas obligācijas⁽⁷⁾.

1.11. Atšķirībā no Savienības obligācijām, eiroobligācijas, kas emitētas, lai finansētu atveseļošanas un izaugsmi, būtu atvasinātie finanšu instrumenti un tādējādi varētu piesaistīt līdzekļus Eiropas Savienībai. BRICS valstis (Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna un Dienvidāfrika) 2011. gada septembrī atkārtoti apliecināja savu interesi turēt rezerves euro valūtā, lai palīdzētu stabilizēt euro zonu. Eiroobligāciju, nevis tikai dalībvalstu valsts obligāciju izmantošana šim nolūkam varētu arī palīdzēt minētajām valstīm realizēt to mērķi izveidot daudzveidīgāku pasaules valūtas rezervju sistēmu.

1.12. Eiroobligācijām nav jābūt piesaistītām Vācijas vai jebkuras citas dalībvalsts valsts parādam, tāpat kā nav vajadzīgas solidāras valstu garantijas. Jau vairāk nekā piecdesmit gadus Eiropas Investīciju banka veiksmīgi emitē valsts parāda vērtspapīrus bez valstu garantiju nepieciešamības, un to veic tik sekmīgi, ka jau tagad ir divreiz lielāka par Pasaules Banku.

1.13. Globāls likviditātes pieplūdums eiroobligācijās atjaunotu izaugsmi, kas ir efektīvākais veids, kā samazināt parādu un deficītu, kā liecina Klintonas administrācijas otrais pilnvaru termiņš, kad federālajā budžetā ik gadu bija pārpalikums. Eiroobligācijas varētu līdzfinansēt EIB ieguldījumus, ko apkalpo, izmantojot to dalībvalstu ieņēmumus, kuras no tiem gūst labumu, nevis no fiskāliem pārvedumiem starp dalībvalstīm.

⁽⁴⁾ Sākot ar vienotā tirgus īstenošanu, kā ierosināts Monti ziņojumā.

⁽⁵⁾ Holland, Stuart (1993), *The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s*. Foreword Jacques Delors. Nottingham: Spokesman Press.

⁽⁶⁾ Tādā veidā privātie obligāciju turētāji gūtu ievērojamas priekšrocības bankrota riska gadījumā, jo valstu obligācijas tiktu konvertētas identiskās Savienības obligācijās, pamatojoties uz sākotnējo procentu likmi.

⁽⁷⁾ Dalībvalstis, kuras savā starpā vēlas izveidot ciešāku sadarbību jomās, kas nav Savienības ekskluzīvā kompetencē, var izmantot Savienības iestādes un īstenot šīs kompetences, piemērojot attiecīgos Līgumu noteikumus, ievērojot ierobežojumus un saskaņā ar kārtību, kas noteikta LES 20. pantā, kā arī LESD 326.–334. pantā. Ciešākas sadarbības mērķis ir veicināt Savienības mērķu sasniegšanu, aizsargāt tās intereses un pastiprināt integrācijas procesu. Šādi sadarbībai jābūt vienmēr pieejamai visām dalībvalstīm. Padome kā galējo līdzekli pieņem lēmumu, ar ko dod atļauju sākt ciešāku sadarbību, ja konstatēts, ka Savienība kopumā nevar pieņemt termiņā sasniegt šādas sadarbības mērķus, un ar noteikumu, ka tajā piedalās vismaz deviņas dalībvalstis. Tiesību akti, kas pieņemti ciešākas sadarbības ietvaros ir saistoši tikai iesaistītajām dalībvalstīm un nebūtu uzskatāmi par *acquis* sastāvdaļu, kas ir jāpieņem valstīm, kuras pretendē uz pievienošanu Savienībai (LES 20. pants). Visi Padomes locekļi var piedalīties Padomes apspriedēs, bet balsošanā piedalās tikai tie Padomes locekļi, kas pārstāv dalībvalstis, kuras ir iesaistītas ciešākā sadarbībā (LESD 330. pants).

1.14. EIB grupai uzticētās kompetences konverģences un kohēzijas jomā, ar obligācijām finansēta un uz ieguldījumiem balstīta izaugsme kopš 1997. gadā Amsterdamā pieņemtās īpašās rīcības programmas varētu palīdzēt sasniegt fiskālo pārvedumu makroekonomikas līmeni.

1.15. Tīktu veicināta **kohēzija**. Eiroobligācijas varētu līdzfinansēt EIB ieguldījumu projektus, kuriem tā jau 1997. gadā ir saņēmusi apstiprinājumu, lai veicinātu kohēziju un konverģenci šādās nozarēs: veselība un izglītība, pilsētu atjaunošana, vide, zaļās tehnoloģijas un atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī jaunizveidotiem uzņēmumiem jauno tehnoloģiju nozarē.

1.16. **Konkurence** tīktu uzlabota, paredzot, ka daļa no eiroobligāciju emisijas iegūtā kapitāla plūsmām tīktu novirzīta riska kapitāla fonda finansēšanai maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tas ļautu īstenot Eiropas MVU politiku, kas bija viens no EIF, kas tagad iekļauts EIB grupā, mērķiem.

1.17. Eiropas Centrālā banka (ECB) ir stabilitātes uzraudzītāja, savukārt EIB grupa var nodrošināt izaugsmi, veicot ieguldījumu projektu līdzfinansēšanu ar eiroobligācijām. Pēc finanšu krīzes 2008. gadā EIB tika aicināta turēt un emitēt obligācijas, lai stabilizētu parādu. Tomēr tā noraidīja šo uzaicinājumu, kas tobrīd bija saprotami. Taču Eiropas Investīciju fonda paralēlais pamatuzdevums bija emitēt Savienības obligācijas, kā ierosināja *Delors* kgs Komisijas 1993. gada Baltajā grāmatā par izaugsmi, konkurētspēju un nodarbinātību. Kā EIB grupas sastāvdaļa un, pamatojoties uz EIB obligāciju veiksmīgas emisijas pieredzi, Eiropas Investīciju fonds varētu veikt eiroobligāciju neto emisijas (sk. arī šā atzinuma 5.2.–5.8. punktu).

1.18. Eiroobligācijas tādējādi varētu līdzfinansēt Eiropas izaugsmes plānu un Eiropas izaugsmes paktu, iesaistot visus visdinamiskākos dalībniekus — uzņēmumus, arodbiedrības, apvienības, — paktu, kas darbotos kā ģenerators praktiskām atbildēm uz pašreizējās krīzes izaicinājumiem. Tas būtu Eiropas jaunais kurss (*New Deal*), kas balstīts uz ASV pieredzi un kas var atjaunot attīstību un nodarbinātību, samazināt parādu, atjaunot, jo sevišķi jauniešos, uzticību un cerību ES nākotnei, un jo īpaši — mazināt bezdarbu jauniešu vidū.

1.19. Vienlaikus būs jāuzsāk process, kas bez kavēšanās risinātu ES galvenās problēmas: fiskālo un **ekonomisko dimensiju**, kurā būtu jāparedz arī ECB kā finanšu stabilitātes garanta stiprināšana, kā nolemts 2011. gada 8. un 9. decembra Briseles sammitā; **sociālo dimensiju** un **politisko dimensiju**, lai novērstu pašreizējo demokrātijas deficītu un paātrinātu lēmumu pieņemšanas procesu. Praktiski tas nozīmē novērst visus ierobežojumus (īpaši lēmumu pieņemšanas procesa ierobežojumi un politiskais vājums), kas ir kavējuši un kavē ES ātri un efektīvi reaģēt, ne tikai lai atbalstītu *euro*, bet arī lai neapdraudētu savu eksistenci un pastāvēšanas būtību, padziļinot tās leņupslīdi.

2. Pamatojums

2.1. Šā atzinuma galvenais mērķis ir iezīmēt rīcības plānu, ko var īstenot nekavējoties, bez nepieciešamības veidot jaunas iestādes vai pārskatīt Līgumus, un kas var veidot pamatu *euro* zonas parāda kopējai pārvaldībai. Atzīstot nepieciešamību samazināt nepieļaujamus valsts parāda apjomus, atzinums papildina citus jau pieņemtos vai patlaban izstrādājamus EESK atzinumus attiecībā uz izaugsmi, rūpniecības un finanšu politiku, produktivitāti un konkurētspēju.

2.2. Pēc 2007.–2008. gada finanšu krīzes bija cerība, ka sliktākais jau ir aiz muguras. Krīzes pārvarēšana Eiropas iedzīvotājiem radīja ievērojamas izmaksas un palielināja valsts parādu. Tomēr pēc diviem gadiem, neraugoties uz valsts parāda īstermiņa pieaugumu saistībā ar banku glābšanas izmaksām, uzmanības centrā privātā parāda vietā nonāca valsts parāds.

2.3. Spekulatīvais uzbrukums valstīm, kas tiek uzskatītas par visvājākajām, ir pierādījis *euro* zonas ievainojamību, neskatoties uz to, ka tās kopējais valsts parāds, kurš jebkurā gadījumā jāsamazina un jākontrolē, ir mazāks nekā ASV parāds. Īstenotie pasākumi, lai arī ar nokavēšanos, ir liels solis uz priekšu, kas tomēr nav pietiekams, jo krīze ir sistēmiska, un tātad nav atkarīga no kādas konkrētas valsts parāda.

2.4. Tas skaidri norāda uz galveno problēmu attiecībā uz *euro* zonas, kā arī paša Eiropas projekta izdzīvošanu, proti, uz to, kas veido likumus un kam pieder pēdējais vārds. Eiropas pilsoniskā sabiedrība jau ir skaidri sapratusi, ka situāciju vairs nekontrolē likumīgi ievēlētas valdības, bet gan iestādes, kas nav vēlētas un kas aizstāj valdības. Tādējādi ir apdraudēta ne tikai atsevišķu valstu valdību leģitimitāte, bet arī demokrātiskās aprites izdzīvošana Eiropas līmenī.

2.5. Līdz 2008. gadam valūtu svārstības neietekmēja *euro* un tas bija spēcīgāks attiecībā pret ASV dolāru, kļūstot par otro rezervju valūtu pasaulē. Viens no šādas pārmaiņas un ar *euro* saistīto problēmu iemesliem ir tas, ka līdz pat Grieķijas krīzei kredītreitingu aģentūras balstījās uz pieņēmumu, ka Eiropas Savienība neļaus *euro* zonas dalībvalstij bankrotēt. Kad Grieķijas krīzei netika rasti ātri risinājumi, strauji pieauga jaunu obligāciju emisijas. Vairāk nekā divus gadus trūka politiskās gribas vienoties par risinājumu valsts parāda krīzei Eiropā, tādējādi rosinot reitingu aģentūras pazemināt kredītvērtējumus gan *euro* zonas kodolu veidojošajām, gan perifērijā esošajām dalībvalstīm.

2.6. Ņemot vērā vajadzību atveseļot parādu (pakāpeniski, lai nepieļautu "vainīgā" slimnieka iznīcināšanu izdziedēšanas vietā), ES jāreaģē mērķtiecīgāk. Dalībvalstis (ne tikai tās, kurām

ir vislielākais parāds), kas ir spiestas nereaģēt, lai nepasliktinātu kontu stāvokli, un kuras nospiež lēna izaugsme, kopā ar ES ir inertas vai vismaz lēnas lēmumu pieņemšanā. Arī obligāciju tirgu neiedrošina tādi politiski risinājumi, kuri tendēti uz ierobežojumiem, taupību un samazinājumiem, kas draud ar zemiem vai negatīviem izaugsmes rādītājiem.

2.7. Viens no aspektiem ir tas, ka vienas valsts pārpalikumi ir citu valstu deficīts. Otrs aspekts ir nepareizs priekšstats par "izstumšanas hipotēzi" un paralēls kļūdainais priekšstats, ka valsts ieguldījumu un izdevumu samazināšana katrā ziņā piesaistīs privātos ieguldījumus un izdevumus. Nav ņemts vērā arī tas, ka dažos gadījumos, kad mazākajās dalībvalstīs agrākām taupības programmām sekoja ekonomikas atveseļošanās, tas notika apstākļos, kad kopumā ES paplašināja eksporta pieprasījumu, un vairākos gadījumos vienlaikus notika valūtu amortizācija — iespēja, kādas tagad nav *euro* zonas dalībvalstīm.

2.8. ES ir jāatjauno Eiropas iedzīvotāju uzticēšanās vienotajai valūtai, kas kalpo viņu kopīgajām interesēm. Tas nozīmē ekonomikas, sociālās un kultūras jomas rīcības plānu un "jauno Eiropas paktu", kas būtu salīdzināms ar Amerikas "New Deal", kura panākumi rosināja prezidentu Trumanu atbalstīt Maršala plānu, kas ne tikai veicināja atveseļošanos pēc kara, bet arī ļāva visām Eiropas valstīm izveidot ilgtspējīgu attīstību, kas balstīta uz konkurenci, produktivitāti, nodarbinātību, sociālo statusu, labklājību un galvenokārt uz konsensu (sociālā līdzdalība un partnerība).

2.9. Šāda perspektīva, kas aptver gan stabilitāti, gan izaugsmi, radītu politisku vienprātību par papildu instrumentiem kopējās ekonomiskās un fiskālās pārvaldības īstenošanai. Tā ir pretsvars koncepcijai par vienotu valūtu, bet ar 17 atšķirīgām valsts parāda pārvaldības politikām. Tomēr, lai to risinātu, nepietiek ar fiskālās taupības budžeta politiku. Ir vajadzīgas atbilstošas parādu pārvaldības stratēģijas un kopīgi finanšu instrumenti, ar ko var finansēt Eiropas izaugsmi laikā, kad tiek samazināts pārmērīgi augstais valstu parāda līmenis.

2.10. ES reakcija uz krīzi nevar būt saistīta tikai ar vārdiem "soda pasākumi, taupība, samazināšana, ziedošanās" neatkarīgi no to sekām. Nemaz nerunājot par vērtēšanu un dalīšanu starp "tikumīgi" un "netikumīgi", kas bieži neatbilst patiesībai un reālai atbildībai. Šāda pieeja veido nenovīdību, egoismu, aizvainojumu un rūgtumu, arī kulturālu, un rada atriebības situāciju, kā arī bīstamu populismu Eiropā. Pamatā ir diagnozes kļūda, proti, krīzes morālais skatījums, kas neļauj tā sauktajiem "tikumīgiem" palīdzēt citiem.

2.11. Saikne starp taupību un izaugsmi ir dilemma, no kuras ES ir jātiek ārā, arī ar iedzīvotāju palīdzību, vienlaicīgi divos līmeņos, kā minēts turpmākajos divos punktos.

2.12. Pirmām kārtām jānoformulē jauns, drosmīgāks priekšlikums attiecībā uz valsts parādu, kurā paredzēts, balstoties uz kopēju solidaritāti un Līguma principiem, samazināt parāda līmeņus un saglabāt dalībvalstu atbildību, izskaužot spekulāciju. *Euro* aizsardzība, kas galvenokārt ir politisks jautājums, būtu ieguvums visām valstīm, jo īpaši bagātākajām, un nepieļautu paradoksālo situāciju, ka vienotā valūta no sākotnējā sapņa kļūst par šausmām ES iedzīvotājiem.

2.13. Otrā priekšlikuma mērķim jābūt uzticības nostiprināšanai Eiropas iedzīvotājos. Tāpēc jāuzsāk ekonomikas, kā arī sociālais un kultūras atjaunošanas plāns, lai, nodrošinot vajadzīgo finansējumu, īstenotu Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu 2020. gadam. Turklāt ES ir vajadzīga liela ideja, sava veida "Eiropas jaunais pakts", piemēram, pēc ASV jaunā kursa (*New Deal*) parauga. Kā zināms, arī Maršala plāns ne tikai veicināja atveseļošanos pēc kara, bet arī ļāva visām Eiropas valstīm izveidot ilgtspējīgu attīstību, kas balstīta uz konkurenci, produktivitāti, nodarbinātību, sociālo statusu, labklājību un galvenokārt uz konsensu (sociālā līdzdalība un partnerība).

2.14. Tāpēc ES jāpieliek visas iespējamās pūles, lai kopīgi risinātu jautājumus attiecībā uz tirgiem, kas ir pierādījuši savu ierobežotību, rīkojoties bez noteikumiem un kontroles. Tomēr tam nav vajadzīgs visu dalībvalstu vienprātīgs atbalsts jaunajiem finanšu instrumentiem. Šajā jomā var izmantot "ciešākas sadarbības" principu. Tā vietā, lai samazinātu *euro* zonu līdz valstu "pamatkodolam", kuras varētu pašas no tā ciest zaudējumus, vajadzētu ļaut valstīm, kas ir pakļautas intensīvam spekulatīvajam uzbrukumam, pārvest attiecīgu sava parāda daļu uz Eiropas parāda kontu; no tā iegūtu visas dalībvalstis.

3. Savienības obligācijas valstu parāda stabilizēšanai

3.1. Eiropā valsts parāds vairs nav tikai šīs valsts lieta. ES un atsevišķu valstu radītie ierobežojumi un kļūdas, kā arī apstākļi, ka trūkst efektīvas struktūras, lai uzraudzītu un kontrolētu finanšu iestādes, ir veicinājušas negodīgu rīcību pret valstu valūtām⁽⁸⁾. Valsts finanšu sliktās pārvaldības izmantošanas dēļ ir mazinājusies dažu neaizsargātu valstu suverenitāte.

3.2. EESK uzskata, ka ir īpaši svarīgi konsolidēt noteiktu dalībvalstu publiskās finanses, tostarp īstenojot taisnīgas un saskaņotas strukturālas reformas. Ilgtermiņā būtu jāveido fiskālā savienība ar *euro* zonas ekonomikas un valsts kases ministru.

⁽⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām", OV C 54, 19.2.2011., 37. lpp.

Tas ir pretsvars koncepcijai par vienotu monetāro (un budžeta) politiku, bet ar 17 atšķirīgām valsts parāda pārvaldības politikām. Turklāt nekavējoties jāveic steidzami pasākumi, lai stabilizētu valstu parādu, papildus kopējai dalībvalstu budžetu pārvaldībai, izmantojot ES kontroli.

3.3. Turklāt būtu jānodrošina augstāka politiska nozīme tam, ka dažām dalībvalstīm ir liels parāds, bet Savienības pašas parāds vēl ir praktiski nulles vērtībā, un līdz 2010. gada maijam un pirms dažu dalībvalstu parāda izpirkšanas uzsākšanas tā nebija vispār. Arī pēc izpirkšanas un banku glābšanas darbībām ES parāds ir tikai nedaudz lielāks par 1 % no tās IKP: parāda/IKP attiecība, kas mazāka par desmito daļu no tā, kas pastāvēja ASV trīsdesmitajos gados, kad Rūzvelta valdība sāka konvertēt ietaupījumus ieguldījumos, izmantojot Federālās valsts kases obligāciju emisijas paplašināšanu⁽⁹⁾. **Atšķirībā no tā laika ASV pašlaik ES ir priekšrocība izmantot šo pieredzi obligāciju jomā.**

3.4. Savienība tagad var atjaunot dalībvalstu suverenitāti, tādējādi ļaujot valdīt valstu valdībām, nevis finanšu tirgiem, un minēto procesu iespējams atbalstīt, pastiprinot finanšu tirgu dalībnieku, tai skaitā kredītreitingu aģentūru, uzraudzību un atbildības novērtēšanu. Tomēr, lai to izdarītu, nav nepieciešama parāda izpirkšana, saistītas valstu garantijas vai fiskālie pārvedumi. Piemēram, lai finansētu jauno kursu, Rūzvelta valdība neuzsāka ne atsevišķu štatu valsts parāda izpirkšanu, nedz arī lika tiem garantēt Federālās valsts kases emitētās obligācijas vai veikt fiskālus pārvedumus. ASV emitē valsts kases obligācijas, kuru apkalpošanu finansē ar federālām nodevām. Atšķirībā no ASV, Eiropas Savienībai nav kopējas fiskālās politikas. Tomēr dalībvalstis var finansēt savu valsts obligāciju daļu, kas konvertēta Savienības obligācijās, bez fiskāliem pārvedumiem starp tām.

3.5. Pieņemot taupības stratēģiju kā atbildi uz norisēm finanšu tirgos, ir atlikts malā Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns. Lielākā daļa no balsstiesīgajiem pat nezina ES saistības šajā jomā, bet labi apzinās upurus, ko tai prasa banku un riska ieguldījumu fondu glābšana. Sabiedrībā kopumā ir diezgan maza sapratne par šādas programmas pastāvēšanu.

3.6. Vienas valsts parāda daļas konvertēšanu uz ES parādu varētu veikt arī ciešāk sadarbojoties ar galvenajām dalībvalstīm (piemēram, Vāciju), kuras turpinātu uzturēt savas valsts obligācijas. Saskaņā ar Lisabonas līgumu ciešāka sadarbība attiecas uz nelielu dalībvalstu daļu; tomēr pati *euro* ieviešana faktiski bija ciešāka sadarbība starp lielāko daļu no ES dalībvalstīm. *Bruegel* institūts ierosināja izveidot jaunu iestādi, kas turētu obligācijas, kuras rastos no dalībvalstu valsts parādu konvertēšanas Savienības parādā⁽¹⁰⁾. Tomēr jauna iestāde nav vajadzīga.

⁽⁹⁾ ASV izvēlējās deficīta finansējumu tikai prezidenta Rūzvelta otrās valdības pilnvaru laikā. Tomēr gan pirmo, gan otro prezidenta pilnvaru laikā galvenais Lielās depresijas atveseļošanas virzītājs bija sociālie un vides ieguldījumi, ko finansēja ar federālajām obligācijām: tas ir piemērs, kam Eiropa varētu tagad sekot, lai izkļūtu no krīzes.

⁽¹⁰⁾ *Von Weizäcker J. un Delpla J., The Blue Bond Proposal, Bruegel institūta politikas pārskats, 2010. gads, Nr. 3.*

3.7. Savienības obligācijās konvertētu valsts parādu varētu turēt EFSF (vai ESM) konvertēšanai paredzētā kontā, nevis laist apgrozībā⁽¹¹⁾. Tādējādi konvertētās obligācijas būtu aizsargātas pret spekulāciju. Ieguldītāji turētu savus aktīvus līdz obligāciju termiņa notecēšanai pēc attiecīgās procentu likmes. Tas arī novērstu morālu apdraudējumu, jo obligācijas debeta kontā nevar izmantot neto kredīta radīšanai. Gan valdību un obligāciju turētāju priekšrocība ir tā, ka maksātnespējas risks dažās dalībvalstīs tādējādi tiks ievērojami samazināts.

4. Eiroobligācijas atveseļošanas un ilgtspējīgas izaugsmes atjaunošanai

4.1. Pēdējā laika notikumi ir pierādījuši, ka, lai efektīvāk risinātu pieaugošo makroekonomikas nelīdzsvarotību, Savienībai ir vajadzīga kopēja ekonomikas un sociālā pārvaldība, kas jāīsteno saskaņā ar vienotību, kādu rada kopēja valūta. Tomēr līdz šim Komisija un Eiropadome ir pievērsušās tikai stabilitātei, atliekot malā nepieciešamību atjaunot izaugsmi.

4.2. Tādējādi ir atstāta novārtā gan sociālā dimensija, gan ietilpušas taupības politikas globālā dimensija, neraugoties uz Eiropas stabila pieprasījuma pēc eksporta nozīmību attīstības valstīs. Nav arī ņemts vērā, ka ir vajadzīgs finansējums izaugsmes atjaunošanai, nevis izmantojot fiskālos pārvedumus starp dalībvalstīm, bet gan apgrozot strauji augošo ekonomiku pārpalikumus.

4.3. Piemēram, viens no argumentiem, kas izveidojies dažādos publicētajos priekšlikumos, tostarp *Bruegel* institūta priekšlikumā un iepriekšējā (1993. gada) *Delors* kga priekšlikumā attiecībā uz Savienības obligācijām, ir tāds, ka neto eiroobligāciju emisijas piesaistītu jaunattīstības valstu centrālo banku un valdību investīciju fondu atlikumu, radot palielinošu ietekmi.

4.4. Šīs finanšu plūsmas uz eiroobligācijām varētu faktiski realizēt dalībvalstu un Eiropas Parlamenta jau kopš 2008. gada izteikto apņemšanos atbalstīt minēto Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu. Arī ja sākotnēji šādu obligāciju emisija augtu pakāpeniski, jaunattīstības valstu centrālo banku un valdību investīciju fondu atlikuma daļas 3 000 miljardu USD apmērā kumulatīvs pieplūdums būtu ievērojams.

4.5. Šādu ienākumu summa varētu pat sasniegt vai pārsniegt Komisijas pašas resursu apjomu bez nepieciešamības veikt fiskālos pārvedumus, kuriem pretojas Vācija un citas dalībvalstis. Ar tiem varētu līdzfinansēt EIB ieguldījumu projektus tādās kohēzijas nozarēs kā veselības aprūpe, izglītība, pilsētu atjaunošana un vide.

⁽¹¹⁾ Tirgū apgrozībā neesošu obligāciju privātie turētāji vajadzības gadījumā varētu tās pārdot ESM ietvaros atbilstīgi nominālvērtībai, kam ir noteikta robežvērtība.

4.6. Kopš EIB ieguva pilnvaras attiecībā uz kohēzijas un konverģences mērķiem saskaņā ar 1997. gadā Amsterdamā pieņemto īpašās rīcības programmu, EIB ir veiksmīgi četrkārtosī piešķirto aizdevumu apjomu. Tālākai EIB ieguldījumu četrkārtošānai būtu Maršala plānam līdzīga ietekme, kas pēc kara tika ieviests ASV⁽¹²⁾. Tomēr, atšķirībā no Maršala plāna vai struktūrfondiem, tā finansējums nevis būtu balstīts uz dotācijām, bet gan pārvirzītu uzkrājumus ieguldījumos. Balstoties uz ekonomiskajiem faktoriem, šādi ieguldījumi radītu ilgtspējīgu pieprasījumu privātajā sektorā un nodarbinātības izaugsmi. Tas atjaunotu pārliecību gan tirgos, gan sabiedrībā par to, ka taupības pasākumus var aizstāt ar augstāku dzīves un labklājības līmeni. Izaugsme un augstāks nodarbinātības līmenis arī radītu tiešo un netiešo nodokļu ieņēmumus, kas varētu sekmēt parāda un budžeta deficīta samazināšanu.

5. Priekšlikuma tiesiskais un institucionālais konteksts

5.1. Savienības obligācijas un Eiropas Finanšu stabilitātes instruments (EFSI)

5.1.1. EFSI varētu turēt valsts parāda daļu, kas konvertēta Savienības obligācijās, vienā konvertēšanai paredzētā kontā; tas būtu saskaņā ar tā stabilizācijas uzdevumiem. To varētu darīt, arī neskatoties uz faktu, ka 2012. gada jūlijā EFSI ir paredzēts aizvietot ar Eiropas stabilizācijas mehānismu (ESM), kas tad sāktu turēt konvertēto parādu.

5.1.2. Tomēr princips, ka Savienības obligācijās konvertētais parāds nevar būt atvasinātais finanšu instruments, aizsargātu EFSI no reitingu aģentūru un obligāciju tirgu kredītvērtējumu pazemināšanas. Obligāciju turēšanai debeta kontā būtu jāpārlicina Vācija un citas dalībvalstis par to, ka tās valstis, kuru parāds daļēji ir konvertēts Savienības obligācijās, nevar izmantot šos vērtspapīrus kredīta veidošanai.

5.2. EIF uzdevumi un eiroobligācijas

5.2.1. Nav nekādas vajadzības iesaistīt ECB obligāciju neto emisijās. Sākotnēji bija paredzēts, ka EIF, kas izveidots 1994. gadā un 2000. gadā kļuvis par EIB daļu, būtu jāemīt Eiropas Savienības obligācijas. EIF primārais uzdevums bija nodrošināt, lai vienotā valūta atbilstu kopējām obligācijām. Tā sekundārais uzdevums bija sniegt finansiālu atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī jaunizveidotiem uzņēmumiem augsto tehnoloģiju nozarē, kas kopš 1994. gada ir bijusi tā vienīgā funkcija⁽¹³⁾.

5.2.2. Sākotnējā EIF koncepcijā tika ņemts vērā tas, ka vienotā valūta atņemtu dalībvalstīm iespēju izmantot devalvāciju maksājumu bilances līdzsvarošanai, un tas, ka trūkst politiskā

atbalsta, lai veiktu fiskālos pārvedumus *MacDougall* ziņojumā ieteiktajā apjomā⁽¹⁴⁾. Tomēr, ņemot vērā jaunā kursa pieredzi, tika atzīts arī tas, ka Eiropas obligācijas varētu finansēt struktūrālās, sociālās un reģionālās politikas jomas, kā ieteikts jau 1956. gadā *Spaak* ziņojumā par kopējo tirgu⁽¹⁵⁾. Turklāt tas atbilda *MacDougall* ziņojuma mērķiem, kuri ietvēra strukturālu un ciklisku nodarbinātības un reģionālo politiku, kas samazinātu atšķirību starp reģioniem kapitāla dotāciju un produktivitātes jomā.

5.3. EIF uzdevumi riska kapitāla jomā

5.3.1. 1993. gada ieteikums ar EIF palīdzību atbalstīt mazos un vidējos uzņēmumus neattiecās tikai uz garantiju piešķiršanu to kapitālam vai aizdevumu piešķiršanu tiem, bet arī Eiropas fondu riska kapitālu ar budžeta dotācijām līdz ECU 60 miljoniem un konkrētu kompetenci jaunizveidotu uzņēmumu augsto tehnoloģiju nozarē finansēšanas jomā.

5.3.2. Šā fonda līdzekļi, ko finansē ar Savienības obligācijām, tiktu ieguldīti vairāku gadu garumā, bet tiem būtu makroekonomikas potenciāls. Stabilai fonda pārvaldībai sadarbībā ar valstu kredītaģentūrām un reģionālās attīstības iestādēm, kas pārzina vietējo MVU stāvokli, būtu jānodrošina iespēja finansēt obligācijas ar kapitāla ieguvumiem tieši no MVU, ja to pieļautu šo uzņēmumu veiksmīga darbība.

5.3.3. Mērķis bija kompensēt privāto riska kapitālu relatīvi mazo izplatību Eiropā (salīdzinājumā ar ASV), samazināt MVU atkarību no aizdevumiem ar fiksētu likmi, kas bija neizdevīgi jaunizveidotajiem uzņēmumiem, pirms tie varētu iekļūt tirgū, un tādējādi stiprināt inovāciju un konkurētspēju mikroekonomikas līmenī ar pozitīvām sekām makroekonomikas un sociālajā līmenī.

5.3.4. Jau kopš EIF izveidošanas (1994. gadā) tā riska kapitāla garantēšanas funkcija netika pietiekami novērtēta salīdzinājumā ar aizdevumu garantēšanas funkciju, tādēļ brīdī, kad tas tika iekļauts EIB grupā (2000. gadā), fonds bija piešķīris garantijas MVU tikai ECU 1 miljarda apmērā. EIF sākotnējā koncepcija — mikroekonomikas instruments ar makroekonomikas ietekmi — tika atjaunota tikai 2008. gada septembrī, kad Nicas Ekonomikas un finanšu padome (*Ecofin*) aizsāka atbalsta programmu MVU EUR 30 miljardu apmērā, lai arī tāpat tikai izmantojot aizdevumus, nevis pašu kapitāla piesaistīšanu.

5.3.5. Tagad no jauna jānovērtē EIF kā riska kapitālu fonda, nevis tikai aizdevumu fonda funkcija saistībā ar eiroobligāciju neto emisiju kā papildinājumu dalībvalstu parāda daļas konvertācijai Savienības parādā.

⁽¹²⁾ Aptauija, kas tika veikta 1950. gada vidū un kurā piedalījās 2 000 respondenti no Francijas, Norvēģijas, Dānijas, Nīderlandes, Austrijas un Itālijas, parāda, ka 80 % no aptaujātajām personām zināja par Maršala plāna esamību, un 25–40 % saprata tā darbību.

⁽¹³⁾ Stuart Holland (1993). *The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s*. op. cit.

⁽¹⁴⁾ Proti, no 5 līdz 7 % no IKP (Eiropas Komisija, *Report of the Study Group on the Role of Public Finance in European Integration*, 1977. gads).

⁽¹⁵⁾ Starpvaldību komiteja par Eiropas integrāciju, *Report on the General Common Market*, 1956. gads ("*Spaak* ziņojums").

5.4. Eiropas Investīciju banka

5.4.1. EIB vienmēr ir emitējusi savas obligācijas un ir skaidri izteikusi savu nostāju saglabāt to identitāti skaidri atšķirīgu no ES obligācijām. Tam ir pamats. Pirmkārt, EIB emitē savas obligācijas galvenokārt projektu finansēšanai un vēlas saglabāt šo īpatnību. Otrkārt, tiek uzskatīts, ka parāda apkalpošana attiecībā uz eiroobligāciju emisiju pieprasītu fiskālos pārvedumus, bet EIB parāda apkalpošana tiek veikta ar ienākumiem no tās finansētajiem projektiem. Treškārt, fiskālie pārvedumi varētu palielināt Komisijas pašu resursus, taču tas šķiet neiespējami. EIB arī ir norūpējies par sava kredītreitinga iespējamu pazemināšanos pēc iesaistīšanās parādu stabilizācijā.

5.5. EIB un EIF funkciju papildināmība

5.5.1. Tomēr šīs atrunas nebūtu attiecināmas uz Eiropas Investīciju fonda veiktām eiroobligāciju neto emisijām. Lai arī EIB un EIF ir vienas grupas locekļi, tās ir dažādas iestādes. Tāpēc EIF eiroobligācijas būtu nošķirtas no EIB obligācijām un parāda stabilizācijai paredzētajām EFSI Savienības obligācijām.

5.5.2. EIF veiktās eiroobligāciju emisijas varētu papildināt EIB emitētās obligācijas projektu līdzfinansēšanai. Obligāciju apkalpošanu varētu finansēt ar ieguldījumu projektu ieņēmumiem, nevis fiskālajiem pārvedumiem. EIB saglabātu kontroli, paturot kompetenci apstiprināt un pārvaldīt projektus, tādējādi nodrošinot savas privilēģijas šīs jomas pārvaldīšanā.

5.5.3. Ja būtu nepieciešams iesaistīt vietējos partnerus, kas tai ir nozīmīgs faktors, EIB varētu to izdarīt, pateicoties sadarbībai projektu pārvaldībā ar tādām valstu kredītiestādēm kā Francijas *Caisse des Dépôts et Consignations*, Itālijas *Cassa Depositi e Prestiti* un Vācijas *Kreditanstalt für Wiederaufbau*.

5.6. EIF un obligāciju pārvaldīšana

5.6.1. Lai pārvaldītu obligāciju emisijas atvērtā tirgū, proti, veiktu savu sākotnējo funkciju, EIF vajadzētu jaunu darbības plānu. Tam vajadzētu izveidot komandu, kas sastāv no personām ar augstu profesionālās kompetences līmeni, bet šajā nolūkā EIF varētu piesaistīt EIB un valstu organizācijas, kuras ir atbildīgas par valsts parāda pārvaldību. Turklāt, ņemot vērā, ka eiroobligācijas emisija augtu pakāpeniski, EIF varētu izveidot šādu jaunu komandu laika gaitā.

5.6.2. *Ecofin* padome ir EIB grupas pārvaldes struktūra. Lēmums par to, ka EIF emitētu eiroobligācijas, neizraisītu nekādu līgumu pārskatīšanu, tāpat kā tas nebija nepieciešams fonda izveidei 1994. gadā.

5.7. Lai noteiktu Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāna kritērijus, nav vajadzīgs *Ecofin* padomes lēmums vai Komisijas priekšlikums. Kopš Amsterdamā pieņemtās īpašās rīcības programmas, Luksemburgas Eiropadomes (1997. gadā) un Lisabonas Eiropadomes (2000. gadā) EIB ir saņēmusi no Padomes vairākas pilnvaras gan kohēzijas, gan konverģences jomā, lai ieguldītu veselībā, izglītībā, pilsētu atjaunošanā, pilsētvidē, videi nekaitīgās tehnoloģijās un finanšu palīdzībā MVU un jaunizveidotajiem uzņēmumiem augsto tehnoloģiju jomā, kā arī Eiropas transporta un komunikāciju tīklos.

5.8. Kopš 1997. gada EIB ir spējusi četrkārtot gada finansējuma apjomu ieguldījumiem, sasniedzot līmeni, kas līdzvērtīgs divām trešdaļām no Komisijas pašu resursiem. Vēlreiz četrkārtojot šo apjomu līdz 2020. gadam, arī pateicoties līdzfinansējumam no jauno tirgus ekonomikas valstu centrālo banku un valdību investīciju fondu ieguldījumiem eiroobligācijās, varētu īstenot Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu. Vēl jo vairāk tādēļ, ka ir pierādīts: ieguldījumu palielinoša ietekme ir vienāda ar trīs un attiecīgi divas vai trīs reizes augstāka par fiskālo palielinošo ietekmi⁽¹⁶⁾.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Creel J., Monperrus-Veroni P. un Saraceno F., *Has the Golden Rule of public finance made a difference in the United Kingdom?*, *Observatoire Français des Conjonctures Économiques, Working Papers*, 2007. gads, Nr. 13.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Attīstīt uz iedzīvotājiem orientētu un viņiem tuvu pieeju iekšējā tirgus politikas jautājumos" (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 143/04)

Ziņotājs: **Pegado LIZ kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 20. janvārī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Attīstīt uz iedzīvotājiem orientētu un viņiem tuvu pieeju iekšējā tirgus politikas jautājumos" (pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 1. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 118 balsīm par, 3 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

"Argumentu par labu Eiropai kļūst aizvien vairāk. Eiropa ir koncepts, kas jāpielāgo politisko un ekonomisko apstākļu attīstībai".

(José Manuel Barroso, *Expresso*, 2011. gada 19. septembris)

1. Ievads

1.1. Tuvojas laiks, kad — saskaņā ar Jacques Delors ideju — Eiropā jau divdesmit gadus vajadzēja būt izveidotam vienotajam tirgum bez robežām un bez jebkādiem šķēršļiem; šis laiks ir piemērots, lai Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejā pārstāvētā organizētā pilsoniskā sabiedrība analizētu, kas ir sasniegts un kas būs tālāk.

1.2. Šodien analizējot iekšējo tirgu, ir jāanalizē arī Eiropas projekta modelis kopumā. Jāuzdod jautājums, vai tāda Eiropa — ko daži bija iecerējuši un šo 60 gadu laikā ir ļoti centušies veidot, savukārt citi mēģinājuši pakāpeniski sagraut — pastāvēs arī 2050. gadā kā brīvības, kultūras daudzveidības un miera sekmēšanas modelis, kurš veicina draudzību un vienlīdzību starp iedzīvotājiem vidē, kurā nav diskriminācijas un šķēršļu. Šo jautājumu nesen uzdeva komisārs Barnier kgs savā plašajā runā Humbolta universitātē.

1.3. Tas ir vēl jo aktuālāks nestabilajā laikā, kad Eiropā iestājusies ilgstoša sistēmiska, ne tikai cikliska krīze, kas ir ne tikai ekonomikas un finansiāla krīze, bet arī sociāla un kultūras krīze, un kuras pārvarēšanai — kā uzskata vairums EESK pārstāvēto ieinteresēto personu — nav efektīvu risinājumu.

1.4. Patlaban mēs piedzīvojam darba vietu krīzi. Izveidojusies tāda situācija, ka Eiropa vairs nespēj garantēt darbu saviem iedzīvotājiem. No šī nepatīkamā stāvokļa var izklūst vienīgi ar izaugsmes palīdzību, un galvenajam šīs izaugsmes veicināšanas instrumentam jābūt iekšējā tirgus pilnīgai izveidei.

1.5. **Pilsoniskā sabiedrība pamatoti pauž šaubas** par pašreizējā ar Lisabonas līgumu izveidotā ES institucionālā modeļa spējām pārvarēt krīzi. Tā **šaubās**, vai pašreizējais ekonomiskais un finansiālais modelis spēj efektīvi un atbilstoši sevi regulēt, un **pauž lielas bažas** par to, ka trūkst saskaņotu un

efektīvu regulējošu pasākumu, kā arī par to, ka aizvien vairāk ir atsevišķu un pretrunīgu lēmumu no visām pusēm. Pilsoniskā sabiedrība **pauž bažas** par to, kā var panākt efektīvāku un stingrāku finanšu sistēmas kontroli, ņemot vērā daudzās akciju tirgus krīzes, kas nenovēršami kaitē sociālajai un ekonomikas jomai; tā **pauž bažas**, ka krīzes simptomu dziļums (ņemot vērā draudošo globālo recesiju) liecina, ka pašreizējais Eiropas modelis var sabrukt. Tāpēc pilsoniskā sabiedrība aicina pašreizējos vadītājus parādīt vajadzīgo apņēmību un redzējumu par to, kā sekmīgi atveseļot Eiropas ekonomikas un sociālo modeli, saglabājot līgumā iekļautās vērtības un principus.

1.6. Tāpēc īpaši pozitīvi ir vērtējams tas, ka līdztekus pašreizējā atzinuma izstrādei arī EFTA konsultatīvā komiteja ir uzskatījusi, ka jāizstrādā atzinums par šo pašu tematu, un Oslo notikšajā kopējā sanāksmē bija iespējams saskaņot viedokļus⁽¹⁾.

2. Iekšējais tirgus — kas tas ir un kā tas darbojas?

2.1. Ideja par kopēju tirgu jau ir iekļauta sākotnējā līgumā: tas ir **svarīgs instruments**, kura mērķis ir nodrošināt saimnieciskās darbības saskaņotu attīstību, pastāvīgu un līdzsvarotu ekonomikas izvēršanu, palielināt stabilitāti, efektīvāk uzlabot dzīves standartus un sekmēt ciešākas attiecības starp dalībvalstīm (2. pants). **Iekšējo tirgu jau no paša sākuma attīstīja nevis kā atsevišķu politiku vai vienkārši kā brīvās tirdzniecības zonu, piemēram, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija (EFTA), bet gan kā vispārējas stratēģijas sastāvdaļu.**

2.2. Tādējādi tika definētas turpmākās iekšējā tirgus politikas vadlīnijas — šo politiku daži pamatoti uzskatīja par vienu no lielākajiem Eiropas politikas sasniegumiem. Bija paredzēts to pakāpeniski veidot divpadsmit gadu pārejas posmā (8. pants), kam vajadzēja beigties vēlākais 15 gadus pēc līguma stāšanās spēkā.

⁽¹⁾ Skatīt EFTA konsultatīvās komitejas un Vienotā tirgus novērošanas centra kopējos secinājumus: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.smo-observatory-smo-spotlight.21343>.

2.3. Neskatoties uz tā īstenošanai izveidotajiem instrumentiem, politiskie, sociālie un ekonomikas apstākļi veidojās savādāk un no 1957. gada idejām bija jāatsakās un jāsecina, ka pēc 15 gadiem mērķi, kas būtu pamatā kopēja tirgus efektīvai izveidei, ir vēl ļoti tālu.

2.4. Pēc tam 1985. gada Baltajā grāmatā par iekšējā tirgus izveidi bija izvirzīti precīzi uzdevumi minētā mērķa sasniegšanai līdz 1992. gadam. Vienlaikus bija skaidrs, ka Romas līgumā ir nepieciešami daži grozījumi, lai atvieglotu Baltajā grāmatā izvirzīto politikas mērķu sasniegšanu. Tas bija sākums Vienotajam Eiropas aktam ⁽²⁾, ar ko ievadīja nozīmīgas pārmaiņas attiecībā uz iekšējo tirgu, proti,

- a) **kvalificētā balsu vairākuma noteikums** vienprātības vietā, lai pieņemtu pasākumus, kas saistīti ar tiesību aktu tuvināšanu, lai izveidotu iekšējo tirgu (8.a pants un 100.a pants);
- b) pirmā norāde uz **augstu aizsardzības līmeni** saistībā ar pasākumiem veselības aizsardzības, drošības un patērētāju aizsardzības jomā (100.a panta 3. punkts);
- c) **savstarpējas atzīšanas principa** vispārēja pieņemšana, pamatojoties uz labi zināmo Tiesas judikatūru *Cassis de Dijon* lietā (100.b pants);
- d) skaidrs aicinājums, veidojot iekšējo tirgu, ievērot svarīgo **ekonomiskās un sociālās kohēzijas** mērķi (130.a un b pants).

2.5. Tomēr jaunie noteikumi par iekšējā tirgus izveidi patiesu nozīmi ieguva tikai 1992. gadā, kad ar Māstrihtas līgumu izveidoja Eiropas Savienību ⁽³⁾ — šajā laikā jau bija pilnīgi skaidrs, ka mērķi līdz 1992. gadam pabeigt iekšējā tirgus izveidi principā nav izdevies sasniegt ⁽⁴⁾.

2.6. Tieši pretēji, vairums dalībvalstu atgriezās pie leģislatīviem un neleģislatīviem šķēršļiem, un Komisija īstenoja liberālu izvēles brīvības politiku, un tas apstādināja iekšējā tirgus izveidi vairākās īpaši nozīmīgās jomās, īpaši pakalpojumu jomā.

2.7. Vairums no iekšējā tirgus jomā īstenojamajām iniciatīvām patiesībā bija tikai **atsevišķu, nekoordinētu, no kopējas**

⁽²⁾ OV L 169, 29.6.1987.

⁽³⁾ OV L 191, 29.7.1992., tas būtu jāvērtē kā centieni ņemt par paraugu Spinelli projektu, cenšoties panākt gan federācijas idejas piekritēju, gan viņu oponentu atbalstu.

⁽⁴⁾ Komisijas paziņojums "Kopienas iekšējā tirgus darbība pēc 1992. gada — P. Sutherland ziņojuma turpinājums" (SEC(92) 2277, 2.12.1992.) un EESK atzinums OV C 201, 26.7.1993., 59. lpp., kura secinājumi ir nozīmīgi arī šodien un pienācīgi jāpasver.

politikas atdalītu un ar tiesību aktu saskaņošanu saistītu pasākumu apkopošana; dalībvalstis bieži bloķēja šīs iniciatīvas, ieviešot savas politikas brīvas konkurences ierobežošanai, piešķirot nelegālu valsts atbalstu, ieviešot jaunus kvantitatīvus ierobežojumus vai šķēršļus un sistemātiski noraidot jebkādu virzību uz priekšu tādās nozīmīgās jomās kā rūpniecības integrācija, nodokļi vai ekonomikas pārvaldība.

2.8. Pat tādām šķietami sekmīgām un kopumā atzinīgi vērtētām iniciatīvām, kā, piemēram, Šengenas noteikumu pieņemšanai, vienotās valūtas ieviešanai, ES tiesiskuma un brīvības telpas nesējai izveidei un Pamattiesību hartas iekļaušanai galīgajā Lisabonas līgumā, ir ierobežota ietekme, jo dažas dalībvalstis tajās neiesaistās vai tās neatbalsta. Turklāt ir ierobežota to piemērošanas joma un piemērošana (kad atklāti nedarbojas pret tām), un to atbalstam nav citu vērienīgu pasākumu, piemēram, efektīvas Eiropas finanšu politikas. Tas viss izskaidro **Eiropas nespēju pārvarēt pašreizējo krīzi**, kas ir cēlonis tās dziļajam pagrimumam, kā *Jacques Delors* 2011. gada 18. augustā norādīja intervijā *Le Soir* un *Le Temps* izdevumiem.

2.9. EESK jau ilgu laiku ir vērsusi uzmanību uz to, ka ir nepieciešama skaidra paradigmu maiņa, lai iekšējā tirgus izveides kvalitāti izvirzītu par prioritāti, galveno uzmanību pievērstu iedzīvotāju kopumā, un īpaši patērētāju un darba ņēmēju, praktiskajām interesēm un pamattiesībām, un sociālajiem jautājumiem vēltu tādu pašu uzmanību kā ekonomikas jautājumiem. Tas veido uz iedzīvotājiem orientētu redzējumu pretēji līdz šim īstenojamajai uz ekonomiku orientētajai pieejai, kas ir atbildīga par vilcināšanos, nevēlēšanos un uzticamības trūkumu ⁽⁵⁾.

2.10. Pašreizējais Eiropas Komisijas priekšsēdētājs otrā pilnvaru termiņa sākumā nāca klajā ar savu jauno redzējumu par 21. gadsimta vienoto iekšējo tirgu ⁽⁶⁾, ņemot vērā agrāko paziņojumu "Pilsonu programma Eiropas efektivitātes nodrošināšanai" ⁽⁷⁾. Tas radīja iespaidu un pamatotas cerības, ka Komisija vēlas savu iekšējā tirgus politiku būtiski pārorientēt uz to, lai sniegtu pēc iespējas lielāku labumu iedzīvotājiem un patērētājiem. Iekšējā tirgus politiku vairs neuzskatot par atsevišķu politiku, bet gan par visaptverošas stratēģijas — tagadējās "Eiropa 2020" priekšteces — sastāvdaļu, Komisijas paziņoja, ka iekšējā tirgus galvenie mērķi ir palielināt patērētāju uzticēšanos, sekmēt ekonomikas integrāciju un sociālo kohēziju un attīstīt uz zināšanām balstītu sabiedrību ilgtspējīgā Eiropā, kas atrodas globalizētā pasaulē. Šis jaunās pieejas svarīgs instruments bija regulējuma pastāvīga uzlabošana racionalizētā un vienkāršotā leģislatīvajā vidē ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Skatīt arī šādus nozīmīgākos EESK atzinumus: OV C 39, 12.2.1996., 70. lpp.; OV C 255, 14.10.2005., 22. lpp.; OV C 204, 9.8.2008., 1. lpp.; OV C 347, 18.12.2010., 8. lpp.; OV C 44, 11.2.2011., 68. lpp.; informatīvais ziņojums par tematu "Lisabonas līguma ietekme uz iekšējā tirgus darbību".

⁽⁶⁾ Paziņojums "Vienotais tirgus pilsoņiem", COM(2007) 60 galīgā redakcija, 2007. gada 21. februāris.

⁽⁷⁾ COM (2006) 211 galīgā redakcija, 2006. gada 10. maijs.

⁽⁸⁾ OV C 77, 31.3.2009., 15. lpp.

2.11. Lai konsolidētu šo jauno pieeju, Komisija lūdza bijušo komisāru *Mario Monti* izstrādāt īpašu ziņojumu, kas nāca klajā 2010. gada maijā⁽⁹⁾. Tajā pašā laikā Padome lūdza pārdomu grupai, kurā darbojās augsta līmeņa personas, tostarp *Mario Monti*, un ko vadīja bijušais Spānijas premjerministrs *Felipe González*, izstrādāt ziņojumu par Eiropas perspektīvām līdz 2030. gadam⁽¹⁰⁾. Savukārt Eiropas Parlaments (arī 2010. gada maijā) pieņēma *Grech* ziņojumu, kas bija pamatā Parlamenta 2010. gada 20. maija rezolūcijai “Vienotā tirgus nodrošināšana patērētājiem un pilsoņiem”⁽¹¹⁾.

2.12. Visos šajos nozīmīgajos dokumentos uzmanība būtībā ir vērsta uz to, ka iekšējā tirgus politikas izstrādē un īstenošanā ir nepieciešama radikāla paradigmu maiņa, jo pašreizējais modelis ir zaudējis aktualitāti. Tajos ir arī norādīts, ka, neskatoties uz ievērojamajiem sasniegumiem dažās jomās, rezultāti kopumā nav populāri, nav atbilstoši un daudzējādā ziņā neatbilstoši cerības laikā, kad Eiropu skārušas negaidītas problēmas un nākotne ir draudoša.

2.13. Šādas piezīmes un secinājumi ir iekļauti un plašāk analizēti arī regulāros ziņojumos par iekšējo tirgu⁽¹²⁾, detalizētās un regulārās Eurobarometra analizēs par sabiedrības un uzņēmumu viedokli un pieredzi saistībā ar iekšējo tirgu dalībvalstīs, līdzīgos ziņojumos par patērētāju stāvokli iekšējā tirgū⁽¹³⁾, kā arī Komisijas ikgadējos ziņojumos par patērētāju tiesību piemērošanu kopumā⁽¹⁴⁾ un patērētāju tiesību *acquis* atsevišķi⁽¹⁵⁾. Ja šos dokumentus pareizi interpretē, profesionāli analizē un kritiski novērtē, tie pilnībā apliecina bažas un šaubas, kas paustas iepriekš minētajos dokumentos.

2.14. Pastāvēja cerība, ka Komisija patiesi mainīs savu politisko pieeju vienotajam tirgum, lai atspoguļotu visus minētos secinājumus un pašreizējos krīzes apstākļos izstrādātu patiesi jaunu, atšķirīgu redzējumu 21. gadsimta vienotajam tirgum, tādējādi attaisnojot ar vairākām vadošo politiķu deklarācijām saistītās cerības. Tāpēc dokuments “Par augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku” radīja zināmu vilšanos: neskatoties uz daudzajiem atzītajiem sasniegumiem, tajā vienkārši ir uzskaitīti 50 izolēti pasākumi un nav skaidras stratēģiskas pieejas⁽¹⁶⁾. Uz tā trūkumiem un nepilnībām tika skaidri norādīts EP 2011. gada 6. aprīļa rezolūcijā⁽¹⁷⁾.

⁽⁹⁾ “Jauna stratēģija vienotajam tirgum — Eiropas ekonomikas un sabiedrības rīcībā”.

⁽¹⁰⁾ Projekts “Eiropa 2030 — problēmas un iespējas”, arī publicēts 2010. gada maijā.

⁽¹¹⁾ EP Rezolūcija A7-0132/2010.

⁽¹²⁾ SEC(2011) 372, galīgā redakcija, 2011. gada 21. marts.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 299 galīgā redakcija, 2011. gada 4. marts. Šajā dokumentā iekļautos secinājumus lielā mērā apliecina 2011. gada jūlijā Eurobarometra veiktā aptauja “Mājsaimniecību e-komunikācija” (*E-Communication Household Survey*).

⁽¹⁴⁾ COM(2010) 538, galīgā redakcija, 2010. gada 1. oktobris.

⁽¹⁵⁾ OV C 18, 19.1.2011., 100. lpp.

⁽¹⁶⁾ OV C 132, 3.5.2011., 47. lpp.

⁽¹⁷⁾ EP Rezolūcija A7-0072/2011, kuras pamatā ir Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejas (IMCO) ziņojums “Vienotais tirgus Eiropas iedzīvotājiem” (*Single Market for Europeans*), (2010/2278 (INI), PE 456.691v02-00, 2011. gada 24. marts), ziņotājs: *Correia de Campos* kgs.

2.15. Komisijas nesensais paziņojums par divpadsmit mehānismiem minētos trūkumus nenovērsa, jo nav skaidru kopēju vienojošu vadlīniju, ko varētu ņemt vērā vispārējā politikā iekšējā tirgus jomā un kas varētu izskaidrot, kāpēc priekšroka dodama tieši minētajiem divpadsmit mehānismiem un nevis citiem, piemēram, tiem, kuri uzskaitīti EESK atzinumā⁽¹⁸⁾.

2.16. Jāatzīmē, ka daudzi Komisijas priekšsēdētāja un komisāra *Barnier* kga nesenie publiskie paziņojumi un programma, ar Komisija nāca klajā starplaikā⁽¹⁹⁾, tomēr apstiprina nodomu iekšējā tirgus turpmākajā īstenošanā mainīt paradigmas. Par to liecina arī Krakovas deklarācija⁽²⁰⁾ un ideju laboratorijas “*Notre Europe*” Eiropas Uzraudzības komitejas deklarācija.

3. Jauns modelis iekšējā tirgus izveides pabeigšanai

3.1. Ir svarīgi vēlreiz uzsvērt, ka ES politikā (un atbilstoši Lisabonas līgumā iekļautajiem pamatprincipiem) **iekšējā tirgus izveides pabeigšana ir nevis pašmērķis, bet gan līdzeklis vai instruments**, kas dod iespēju sasniegt daudzus politikas mērķus dažādās jomās⁽²¹⁾.

3.2. Turklāt ir svarīgi vēlreiz uzsvērt, ka **visi** šie mērķi **vienlaikus aptver ekonomikas, sociālo un vides jomu**, un ka to visu galīgais mērķis ir nodrošināt iedzīvotāju labklājību un sekmēt cilvēka cieņu, vienlīdzību, brīvību, solidaritāti, demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesību ievērošanu (Līguma par Eiropas Savienību 2. un 3. pants)⁽²²⁾.

3.3. Tāpēc, īstenojot ar iekšējā ar tirgus pabeigšanu saistītos pasākumus, kuru mērķi tagad saskaņā ar līgumiem ir daudz plašāki nekā 1957. gadā, jāievēro minētie principi, vērtības un mērķi.

3.4. Iekšējais tirgus, ko sākumā mērķtiecīgi veidoja kā federālas Eiropas ekonomikas pilāru, tagad ir vēlreiz jāanalizē, ņemot vērā attīstību pēdējo 30 gadu laikā un pašreizējo realitāti. Ir skaidrs, ka pašreizējos apstākļos vienotais tirgus aizvien vairāk veidojas par parastu brīvās tirdzniecības zonu, kas līdzinās iekšējā tirgus priekštecei — Eiropas brīvās tirdzniecības asociācijai (*EFTA*), un tas būs nevis federāla politiska projekta pašsaprotams iznākums, **bet gan mazākais Eiropas valstu interešu kopsaucējs**.

3.5. Tāpēc atkal ir stingri jāapstiprina ideja, ka iekšējā tirgus uzdevums ir šīs intereses **apvienot pilnīgi integrētā**

⁽¹⁸⁾ OV C 24, 28.1.2012., 99. lpp.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 777 galīgā redakcija, 2011. gada 15. novembris.

⁽²⁰⁾ Pēc Vienotā tirgus foruma realizācijas (ko Komiteja vērtē atzinīgi) 2011. gada 3. un 4. oktobrī.

⁽²¹⁾ OV C 93, 27.4.2007., 25. lpp.

⁽²²⁾ OV C 182, 4.8.2009., 1. lpp.

institucionālā ekonomikas un finanšu pārvaldības sistēmā, kuras modelis šajā laikā ir jāmaina un jānosaka tā konkrētas aprises.

3.6. Lai darbotos šajā virzienā, vispirms ir vajadzīgs reālistisks redzējums par **iekšējā tirgus ierobežojumiem**, lai to necenstos veidot par to, kas tas nevar būt un kam tam nevajadzētu būt, ieviešot obligātus bieži nevajadzīgus un nepamatotus pasākumus, kas uzņēmumu, īpaši MVU⁽²³⁾, tostarp arī brīvo profesiju pārstāvju, darbību tikai apgrūtinā. Dažkārt nepamatota ir pasākumu pilnīga saskaņošana tāpēc, ka par dominējošām jānosaka citas vērtības, piemēram, kvalitātes nodrošināšana, kā tas ir, piemēram, dažās patērētāju tiesību un patērētāju aizsardzības jomās. Šajā sakarā ES iekšējā tirgus politikā līdztekus saskaņošanas aspektiem svarīga nozīme būtu atkal jāiegūst pamatnostādnei un principam “spēks daudzveidībā”.

3.7. Ar pārliecību, bez kompromisiem un nepieņemami jāturpina **programma tiesību aktu izstrādes uzlabošanai**. EESK vienmēr ir aktīvi iesaistījies šajā programmā⁽²⁴⁾. Tās mērķis ir ne tikai izstrādāt tehniskā ziņā nevainojamus dokumentus un samazināt nevajadzīgo un kaitīgo birokrātiju, bet arī izstrādāt vispārēju **proaktīvu pieeju tiesību aktu izstrādei un administratīvajai praksei**, pilsonisko sabiedrību un ieinteresētos ekonomikas dalībniekus efektīvi iesaistot visos tiesību aktu izstrādes un veidošanas posmos. Lielāka uzmanība jāvelta īpaši **ex-ante ietekmes novērtējumiem**, un tam, lai **direktīvu vietā** piemērotos gadījumos sistemātiskāk **izmantotu regulas**, lai nodrošinātu tiesību aktu saskaņotību. Turklāt vajadzētu censties izmēģināt jaunus instrumentus, kas ir piemērotāki nekā pašreizējie daudzie sarežģītie leģislatīvie instrumenti, piemēram, attiecīgos gadījumos izmēģināt **fakultatīvus režīmus**⁽²⁵⁾. Jāatrod arī drosmē pilnībā attiekties no Kopienas iniciatīvām, ja tās nedod pietiekamu efektu un labumu.

3.8. Tikpat svarīgi ir **pārskatīt, vienkāršot un kodificēt Kopienas acquis un administratīvās formalitātes**⁽²⁶⁾ un rūpīgi izslēgt visu, kas ir nelietderīgs, nevajadzīgs, rada pretēju ietekmi vai pat kaitīgs⁽²⁷⁾. Taču tas jā dara ar nepieciešamo piesardzību, jo, ja šo darbu nekoordinēs, varētu izslēgt nozīmīgus tiesību aktu aspektus, kas būtiski ietekmē svarīgas jomas.

3.9. **Vajadzēt noteikt šādu moto: “regulēt, bet pārlieku neierobežot”**. Tāpēc svarīga būs ne tikai inovācija un

⁽²³⁾ OV C 376, 22.12.2011., 51. lpp.

⁽²⁴⁾ OV C 24, 31.1.2006., 39. lpp.; OV C 175, 27.7.2007., 21. lpp.; OV C 48, 15.2.2011., 107. lpp.

⁽²⁵⁾ OV C 24, 31.1.2008., 52. lpp.; OV C 175, 28.4.2008., 26. lpp.; OV C 21, 21.1.2011., 26. lpp.

⁽²⁶⁾ Atgriežoties pie pieejas, ko Komisija definējusi paziņojumā “Kopienas acquis pārskatīšana un vienkāršošana” (COM(2003) 71 galīgā redakcija), 2003. gada 11. februāris, EESK šo paziņojumu īpaši atbalstīja (OV C 112, 30.4.2004., 4. lpp.). Šķiet, ka pēc atzinuma izstrādes tas ir aizmirsts.

⁽²⁷⁾ Skatīt atzinumus: OV C 14, 16.1.2001., 1. lpp. OV C 125, 27.5.2002., 105. lpp.; OV C 133, 6.6.2003., 5. lpp.; OV C 309, 16.12.2006., 18. lpp.; OV C 10, 15.1.2008., 8. lpp.

radošums; būs svarīgi arī no jauna analizēt priekšlikumus, ko izstrādāja neatkarīgu ekspertu grupa likumdošanas procesa un administratīvo procedūru vienkāršošanas jautājumos. Vairums šo priekšlikumu vēl nav īstenoti, bet vēl joprojām ir nozīmīgi un ir efektīvi jāīsteno⁽²⁸⁾.

3.10. Saskaņā ar jauno pieeju svarīga nozīme ir gan produktū, gan pakalpojumu **standartizācijai**⁽²⁹⁾. Taču arī šai sakarā rūpīgi būtu jāizvērtē īstenojamo pasākumu nepieciešamība, lietderība un ietekme, lai pakalpojumu standartizācijas ietvaros veiktā pakalpojumu diferencēšana darbotos vienotā tirgus interesēs.

3.11. Turklāt būs atkal jāstimulē un jāattīsta **Iekšējā tirgus informācijas sistēma (IMI)**, paplašinot tās piemērošanas jomu un uzlabojot administratīvo sadarbību, kā to vairākkārt ierosinājuši un ieteikusi EESK⁽³⁰⁾. Vienlaikus jāpārveido iekšējā tirgus problēmu risināšanas tīkls (SOLVIT), tā rīcībā nododot jaunu sistēmu un atbilstošus līdzekļus.

3.12. Ir arī svarīgi pārdomāt **galvenos iekšējā tirgus izveides principus**, īpaši savstarpējas atzīšanas⁽³¹⁾, subsidiaritātes⁽³²⁾, proporcionalitātes⁽³³⁾ un piesardzības principu (ko līdz šim piemēroja tikai noteiktās jomās, piemēram, pārtikas nekaitīguma jomā), un tos vajadzētu noteikt par vispārējiem principiem. Turklāt vajadzētu tos pārveidot un noteikt jaunus to piemērošanas veidus, kas vairāk atbilst iedzīvotāju interesēm.

3.13. **Rūpīgi jānosaka prioritātes**. Tas nozīmē, ka nav jāizvēlas — vairāk vai mazāk nejausi — daži simboliski pasākumi, bet jādarbojas saskaņā ar labi definētiem kritērijiem, kas atspoguļo skaidru politikas virzību (kuras Eiropai vēl nav) un saskaņā ar kuriem **iedzīvotāji ir absolūtā prioritāte**.

⁽²⁸⁾ COM (95) 288 galīgā redakcija, 1995. gada 21. jūnijs.

⁽²⁹⁾ Skatīt atzinumus: OV C 120, 16.5.2008., 1. lpp.; OV C 376, 22.12.2011., 69. lpp.; OV C 68, 6.3.2012., 35. lpp.

⁽³⁰⁾ Skatīt: OV C 43, 15.2.2012., 14. lpp., un agrākos šajā atzinumā minētos atzinumus.

⁽³¹⁾ Atgriežoties pie Komisijas ziņojumiem par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu; šos ziņojumus uzsāka ar Komisijas 1999. gada 16. jūnija paziņojumu (COM(99) 299 galīgā redakcija), bet pēc tam pārtrauca (skatīt atzinumu OV C 116, 20.4.2001., 14. lpp.).

⁽³²⁾ Raugoties atpakaļ uz *Molitor* ziņojumu, lai atspēkotu nepamatotus apgalvojumus, kas tas ir bijis “viens solis un priekšu un divi atpakaļ” (skatīt: *Alexis Feral*, “Subsidiaritātes princips: pēc Amsterdamas līguma progress vai status quo?” (*Le principe de subsidiarité, progrès ou status quo après le Traité d'Amsterdam?*), izdevumā “*Revue du Marché unique européen*”, I, 1998., 95. lpp.). Šo nepamatoto apgalvojumu cēlonis bija Komisijas nemākulība tā īstenošanā. *Jacques Delors* norādīja, ka tas ir patiešām “pārmaiņu izaicinājums”.

⁽³³⁾ Jāņem vērā dažādie EESK atzinumi par Komisijas ikgadējiem ziņojumiem saskaņā ar Protokola par subsidiaritātes un proporcionalitātes principa piemērošanu 9. pantu.

3.14. Par svarīgākajām prioritātēm jānosaka **pakalpojumu joma kopumā** ⁽³⁴⁾ un **finanšu pakalpojumi finanšu pakalpojumi privātpersonām, vidējiem un mazajiem uzņēmumiem** ⁽³⁵⁾, jo tās ir jomas, kurās iekšējā tirgus izveide kavējas visvairāk, bet kurās visvairāk ir nepieciešama inovācija ne tikai attiecībā uz īstenojamajiem pasākumiem, bet arī uz piemērojamajiem instrumentiem. EESK īpaši aicina Eiropas Komisiju uzraudzīt Pakalpojumu direktīvas īstenošanu un sistemātiski un atklāti iesniegt par to ziņojumus, jo minētā direktīva līdz šim ir vienīgais tiesību akts, kas nodrošina pārrobežu tirdzniecības atvēršanu pakalpojumu jomā.

3.15. Īpaša uzmanība jāpievērš **iekšējam tirgum pārrobežu e-pakalpojumu jomā**, jo tas sniedz sociālas un ekonomiskas priekšrocības gan Eiropas iedzīvotājiem kopumā, gan iedzīvotājiem no reģioniem, kuriem ir apgrūtināta piekļuve, gan iedzīvotājiem ar invaliditāti. Tas sniedz priekšrocības arī ES uzņēmumiem, īpaši MVU, jo tādējādi varētu atrisināt visas problēmas un jautājumus, kas jau ilgi ir aktuāli. Līdz šim tomēr nav attīstīti ne instrumenti, ne mehānismi, kas ir būtiski, lai nodrošinātu patērētāju uzticēšanos, garantētu viņu aizsardzību un izveidotu uzņēmumiem draudzīgu vidi ⁽³⁶⁾.

3.16. Šajā sakarā īpaši jāmin šādas problēmas: tirgus sadrumstalotība; atšķirības starp piemērojamajiem noteikumiem; nedrošība par privātuma aizsardzību un datu konfidencialitāti; pārvedumu drošība; tiesiskā aizsardzība strīdu gadījumos; nelegāli tiešsaistes pakalpojumi, pirātisms un kibernetizēti. Šīs problēmas kopīgi jārisina dažādiem Komisijas ģenerāldirektorātiem, lai izveidotu **saskaņotu tiesisko sistēmu, kas būtu patiesa digitāla iekšējā tirgus pamatā**.

3.17. **Kopienas tiesību aktu efektīva piemērošana** ir joma, kur jāpieliek lielāki centieni un kur ES, diemžēl, nav sasniegusi pārliecinošus rezultātus. Tas ir vienīgais veids, kā nodrošināt tiesību aktu ievērošanu un regulējuma efektivitāti ⁽³⁷⁾, un tas nozīmē vairāk nekā tikai šauru administratīvo sadarbību ⁽³⁸⁾. Šajā sakarā ir būtiski, lai Eiropas iedzīvotājiem būtu **tiesības iesniegt kolektīvu prasību Eiropas līmenī** — tas būtu pēdējais

⁽³⁴⁾ Skatīt atzinumus: OV C 221, 8.9.2005., 113. lpp.; OV C 175, 27.7.2007., 14. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 109. lpp.

⁽³⁵⁾ Skatīt atzinumus: OV C 56, 24.2.1997., 76. lpp.; OV C 95, 30.3.1998., 72. lpp.; OV C 209, 22.7.1999., 35. lpp.; OV C 157, 28.6.2005., 1. lpp.; OV C 203, 7.12.2004., 12. lpp.; OV C 221, 8.9.2005., 126. lpp.; OV C 65, 17.3.2006., 113. lpp.; OV C 65, 17.3.2006., 134. lpp.; OV C 309, 16.12.2006., 26. lpp.; OV C 318, 23.12.2006., 51. lpp.; OV C 115, 16.5.2006., 61. lpp.; OV C 100, 30.4.2009., 84. lpp.; OV C 27, 3.2.2009., 18. lpp.; OV C 100, 30.4.2009., 22. lpp.; OV C 228, 22.9.2009., 62. lpp.; OV C 228, 22.9.2009., 66. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 30. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 133. lpp.

⁽³⁶⁾ Neskatoties uz Komisijas 2009. gada 22. oktobra paziņojumu par pārrobežu elektronisko komerciju uzņēmumu attiecībās ar patērētājiem ES (COM(2009) 557 galīgā redakcija).

⁽³⁷⁾ Skatīt atzinumus: OV C 317, 23.12.2009., 67. lpp.; OV C 18, 19.1.2011., 95. lpp.

⁽³⁸⁾ OV C 128, 18.5.2010., 103. lpp.

līdzeklis saukšanai pie atbildības gadījumā, ja ir pārkāpti Kopienas tiesību akti, un tas sekmētu tiesību aktu brīvprātīgu ievērošanu ⁽³⁹⁾.

3.18. Vissvarīgāk tomēr ir noteikt **iekšējā tirgus parametrus, saskaņā ar kuriem katrs iedzīvotājs atsevišķi un iedzīvotāji kopumā ir prioritāte**. Šo uzdevumu nedrīkst uzticēt vairāk vai mazāk kompetentiem speciālistiem. Šajā procesā jāiesaista iedzīvotāji un pilsoniskā sabiedrība, lai ņemtu vērā viņu problēmas un sūdzības, kā arī raizes un neattaisnotās cerības.

3.19. Lai arī ir steidzami jārikojas, ir svarīgi nodrošināt šādu pasākumu koordinēšanu un pienācīgu īstenošanu. Tāpēc Māstrihtas līguma (1992) 20. gadadienā EESK ierosina **uzsākt pārdomu periodu**. Lai sekmētu šīs pārdomas, EESK vēlas ieteikt vairākus parametrus, kas šādās debatēs ir svarīgi.

3.19.1. Vispirms ir jāapspiež, kā iekšējā tirgus politikā skaidri ņemt vērā **ES Pamattiesību hartā**, īpaši tās IV un V daļā, noteiktos pamatprincipus un nozīmīgākos mērķus, īpaši uzsverot sociālās dimensijas un patērētāju tiesību stiprināšanu ⁽⁴⁰⁾.

3.19.2. Ir arī jāapspiež, kā **nozaru politikas pakārtot kopējam stratēģiskam mērķim**, proti, kā ekonomikas, rūpniecības, tirdzniecības, transporta, enerģētikas, vides, patērētāju aizsardzības un konkurences politikas apvienot **vispārējā tiesiskā sistēmā, kas sekmē integrāciju un sociālo partneru un sabiedrības** (patērētāju, mājsaimniecību, darba ņēmēju, uzņēmumu, NVO u.c.) **uzticēšanos**. Šajā sakarā būtu arī jāpārvērtē un jāsekmē stratēģija "Eiropa 2020".

3.19.3. Turklāt ir jāapspiež, kā uzlabot un nodrošināt **pārviotiesības brīvību un mobilitāti** visiem iedzīvotājiem kopumā un īpaši darba ņēmējiem (gan algotiem, gan pašnodarbinātiem), mācībspēkiem, studentiem, bez diskriminācijas visos apstākļos viņiem garantējot sociālās tiesības — sociālo nodrošinājumu, tiesisko aizsardzību, veselības apdrošināšanu, vecuma pensijas u.c. — un pārstrādājot sistēmu profesionālās izglītības un izglītības kvalifikāciju atzīšanai. Šajā procesā kritērijam jābūt augstām prasībām patērētāju drošības un veselības aizsardzības jomā Eiropas Savienībā.

⁽³⁹⁾ EESK pamatoti ir uzskatīta par kolektīvās prasības idejas aktīvu atbalstītāju, jo tā šim jautājumam ir vēltījusi vairākus atzinumus, īpaši OV C 309, 16.12.2006., 1. lpp.; OV C 324, 30.12.2006., 1. lpp.; OV C 162, 25.6.2008., 1. lpp.; OV C 228, 22.9.2009., 40. lpp.; OV C 128, 18.5.2010., 97. lpp.

⁽⁴⁰⁾ Pienācīgi jāapsver un jāanalizē secinājumi, kas iekļauti Komisijas ziņojumā par 2007.–2010. gadā panākto virzībā uz reālu ES pilsonību (COM(2010) 602 galīgā redakcija, 2010. gada 27. oktobris), un šajā pašā laikā publicētais ziņojums "2010. gada ziņojums par ES pilsonību. Likvidējot šķēršļus ES pilsoņu tiesību īstenošanai" (COM(2010) 602 galīgā redakcija, 2010. gada 27. oktobris).

3.19.4. Lai veicinātu sociālo iekļaušanu un nodarbinātību, jāapspriež, kā **efektīvi** visiem Eiropas iedzīvotājiem **atvērt darba tirgu**, pēc rūpīgas pārbaudes atceļot nepamatotu diskrimināciju un ierobežojumus.

3.19.5. Vēl viens aspekts, kam veltāma īpaša uzmanība, ir tas, ka vēl līdz šim nav izveidota **piemērota tiesiskā sistēma sociālas ekonomikas uzņēmumiem kopumā** un Eiropas nodibinājumiem, savstarpējām sabiedrībām un asociācijām īpaši.

3.19.6. Tikpat steidzami ir jāapspriež, kā izveidot **skaidru tiesisko sistēmu vispārējas nozīmes pakalpojumu, īpaši sociālo pakalpojumu, jomā**, lai noteiktu kvalitātes kritērijus

būtiskiem sabiedriskiem pakalpojumiem un precizētu noteikumus, kas piemērojami publiskā iepirkuma, konkurences un valsts atbalsta jomā ⁽⁴¹⁾.

3.20. Visbeidzot, kopīgi jāiegulda resursi un centieni, lai saskaņā ar plašāku, saskaņotu un integrētu komunikācijas politiku Eiropas jautājumos veidotu **efektīvu komunikācijas politiku vienotā tirgus jomā**. Šajā komunikācijas politikā jāiesaista iedzīvotāji, pienācīgi jāņem vērā sabiedrības viedoklis un jāiesaista Eiropas sociālie plašsaziņas līdzekļi, lai Eiropas iedzīvotājiem, īpaši patērētājiem, izplatītu uzticamu informāciju, inovatīvi izmantojot digitālos plašsaziņas līdzekļus ⁽⁴²⁾.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁴¹⁾ Skatīt EESK atzinumu, OV C 161, 13.7.2007., 80. lpp.

⁽⁴²⁾ Skatīt EESK izpētes atzinumu, OV C 27, 3.2.2009., 152. lpp.; un pašiniciatīvas atzinumu OV C 44, 11.2.2011., 62. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālās sekas" (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 143/05)

Ziņotāja: **Gabriele BISCHOFF** kdze

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2011. gada 14. jūlijā nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālās sekas" (pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 25. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 232 balsīm par, 8 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Lai pārlicinoši pārvarētu vissmagāko finanšu, ekonomikas un uzticēšanās krīzi visā ES pastāvēšanas vēsturē, Eiropai jāpauž vienots viedoklis, jārikojas ātrāk un izlēmīgāk un jāseko pareizajām norādēm.

1.2. EESK atzinīgi vērtē valdību nostāju, proti, labot eirozonas veidošanā pieļautās kļūdas un Eiropas ekonomikas pārvaldībā ieviest jaunas arhitektūras elementus. Tas nepieciešams tādēļ, ka ar līdzšinējiem instrumentiem un procedūrām nav izdevies panākt parādasaistību un makroekonomiskās nelīdzsvarotības vēlamo samazināšanu. Eiropas ekonomikas pārvaldības jaunajā arhitektūrā tomēr jā saglabā gan dalībvalstu un to brīvi ievēlēto parlamentu demokrātiskās tiesības, gan sociālo partneru autonomija un brīvība risināt sarunas par darba koplīguma slēgšanu.

1.3. Jaunajā Eiropas ekonomikas pārvaldībā prioritāra būs ekonomikas politika, taču tā, liekot dalībvalstīm veikt konkrētas reformas un draudot ar (daļēji) automātiskām sankcijām, galvenokārt skars sociālās sistēmas. EESK iesaka veikt izsvērtu un ilgtspējīgu budžeta konsolidāciju, kas nodrošinātu vajadzīgos sociālos ieguldījumus un tā nepieļautu sociālu asimetriju.

1.4. Ja neaizsargātajām grupām tiks ierobežoti sociālie pakalpojumi vai darba tirgus politikas pasākumi un likvidēta nepieciešamā sociālā infrastruktūra, piemēram, bērnu aprūpes vai izglītības jomā, daži no jau īstenotajiem vai plānotajiem taupības pasākumiem izraisīs negatīvas sekas, kuras izjutīs, piemēram, iedzīvotāji un uzņēmumi. Tas negatīvi ietekmēs pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, tādējādi nopietni pazeminot neaizsargātu sabiedrības grupu dzīves kvalitāti.

1.5. EESK norāda uz pretrunām starp stratēģijas "Eiropa 2020" un Eiropas ekonomikas pārvaldības mērķiem. Eiropas pusgads un sešu tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību ("Six-pack") īstenošana nedrīkst apdraudēt, piemēram, nabadzības mazināšanas mērķus, kas izvirzīti stratēģijā "Eiropa 2020"; saistībā ar visiem pasākumiem jāpārbauda, vai tie nepalielina nabadzību.

1.6. EESK atzīmē, ka steidzami jāveic jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālo seku novērtējums, un īpaši rosina:

- 1) noslēgt "sociālo ieguldījumu līgumu";
- 2) visos pasākumos savlaicīgi un visaptveroši iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, it sevišķi sociālos partnerus to īpašo pienākumu un kompetences dēļ;
- 3) ņemot vērā gaidāmos Līguma grozījumus, sasaukt konventu, lai izstrādātu uz sociālo attīstību vērstu koncepciju;
- 4) izveidot "sociālās drošības tīklu", nodrošinot līdzvērtīgu "sociālu pārvaldību" (*social governance*);
- 5) nodrošināt un veicināt sociālo partneru koplīgumu autonomiju;
- 6) izmantot jaunus ienākumu avotus valstu budžetu konsolidācijai;
- 7) palielināt publisko izdevumu efektivitāti un mērķtiecību, kā arī stingrāk vērsties pret nodokļu nemaksāšanu.

2. Jauna arhitektūra krīzes pārvarēšanai

2.1. Ar Lisabonas līgumu tika nostiprināta Eiropas sociālā dimensija, par mērķi izvirzīta sociālā tirgus ekonomika, noteikts, ka sociālās pamattiesības ir juridiski saistošas un obligāti jānovērtē visu ES līmeņa pasākumu un iniciatīvu sociālās sekas. EESK jau sen ir uzsvērusi, ka sociālai tirgus ekonomikai Eiropā konkurētspēja ir jāspēj apvienot ar sociālu taisnīgumu. Ekonomikas dinamika un sociālā attīstība nav pretstati, taču tās viena otru veicina⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Sociālā programma", OV C 182, 04.08.2009., 65. lpp.

2.2. EESK ir atzinīgi novērtējusi to, ka ar jauno stratēģiju "Eiropa 2020" ES ir vienojusies panākt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi.

2.3. Eiropas Savienība pašlaik piedzīvo smagāko krīzi tās pastāvēšanas laikā. Finanšu krīze daudzās valstīs izvērtās par dziļu ekonomikas, parādu un sociālo krīzi. Turklāt arī Eiropas iestādes piedzīvo rīcības un uzticības krīzi. Eiropai jāpauž vienots viedoklis, jārikojas ātrāk un izlēmīgāk un jāseko pareizajām norādēm.

2.3.1. Uzmanības centrā ir taupības programmas un "drošības tīkli", labākai ekonomikas pārvaldībai un straujākai izaugsmei nepieciešamie pasākumi joprojām ir sadrumstaloti un slikti pārredzami, nenotiek debates par padziļinātas integrācijas priekšrocībām un trūkumiem.

2.3.2. Aizvien biežāk izskan bažas, ka šī uzticības krīze pārvērtīsies par demokrātijas krīzi, jo īpaši tāpēc, ka būs jābaidās no sankcijām. EESK uzsver, ka tiesās vēlēšanās ievēlētiem valstu parlamentiem jābūt tiesīgiem saskaņā ar to kompetenci un pilnvarām brīvi lemt par budžetiem un valdības sastāvu.

2.3.3. EESK jau vairākos atzinumos ir uzsvērusi, ka šī krīze Eiropai būs īpašs izturības pārbaudījums. Taupības politika daudzās valstīs izraisa sociālus nemierus un veicina antieiropeisku vai nacionālistisku tendenču rašanos.

2.4. ES politika un valstu valdības uz tā saukto parādu krīzi, kuru pēdējo gadu finanšu krīzes dēļ izraisīja arī lielās nepilnības finanšu tirgu regulējumā, reaģēja ar stingrām taupības programmām un tādējādi mēģināja nomierināt finanšu tirgus. Komiteja jau vairākkārt atzinīgi novērtējusi to, ka Eiropas Komisija, neraugoties uz daudziem iebildumiem, ir iesniegusi priekšlikumus par finanšu darījuma nodokli un stabilitātes obligācijām⁽²⁾.

2.5. Vienlaikus notika mēģinājumi labot dažas no eirozonas veidošanā pieļautajām kļūdām un Eiropas ekonomikas pārvaldībā ieviest jaunus arhitektūras elementus. To darīja, lai turpmāk uzlabotu ekonomikas politikas koordināciju, īstenotu stingru budžeta politiku un kontroli, kā arī uzlabotu konkurētspēju⁽³⁾. 2011. gada rudenī Eiropas Parlaments apstiprināja piecas regulas un vienu direktīvu par Eiropas ekonomikas politikas pārvaldības reformu (sešu tiesību aktu kopums par ekonomikas pārvaldību).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumus "Finanšu darījumu aplikšana ar nodokli", OV C 44, 11.02.2011., 81. lpp., un "Gada izaugsmes pētījums", OV C 132, 03.05.2011., 26. lpp.

⁽³⁾ Sk. sarakstu EESK atzinumā "Gada izaugsmes pētījums", OV C 132, 03.05.2011., 26. lpp.

2.5.1. Minētā tiesību aktu kopuma par ekonomikas pārvaldību pamatā ir trīs pīlāri:

- Stabilitātes un izaugsmes pakta stiprināšana: ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru ieviešanu papildu un daudz stingrāki noteikumi par budžeta konsolidāciju un valsts parādu ierobežošanu, nosakot, ka dalībvalstīm nākamo 20 gadu laikā neatkarīgi no uzņēmējdarbības cikla konjunktūras parādu līmenis jāsamazina līdz Māstrihtas līgumā noteiktajiem 60 % griestiem; process ir prociklisks un var apdraudēt izaugsmi un nodarbinātību.

- Pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ieviešana. Tā ir pilnīgi jauna politiska pieeja ES līmenī, kuras mērķis ir atklāt un izlīdzināt makroekonomisku nelīdzsvarotību, kas varētu apdraudēt vienotās valūtas stabilitāti.

- Stabilitātes pakta un pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras izmantošana, piemērojot efektīvas un bargas sankcijas. ES ieteikumi valstu politisko lēmumu optimizācijas jomā ir sniegti jau kopš Māstrihtas līguma parakstīšanas. Taču jaunums ir tas, ka minētos ieteikumus tagad pavadīs gandrīz automātiskas sankcijas pret eirozonas valstīm. Tas notiek, izmantojot tā saukto "apgriezta vairākuma balsojumu", kas ir strīdīgs jautājums, jo tā ir pilnīgi jauna procedūra, kas līdz šim Līgumā nav iekļauta. Vienkārši skaidrojot, tas nozīmē: Komisijas priekšlikums uzlikt ikgadēju naudas sodu 0,1–0,2 % apmērā no IKP tai valstij, kas nepilda Komisijas ieteikumus, tiek pieņemts, ja Finanšu ministru padome desmit dienu laikā ar kvalificētu balsu vairākumu to nenoraida. Tādējādi sankciju process lielā mērā kļūst automātisks, liekot dalībvalstīm nopietni ņemt vērā Eiropas līmeņa ieteikumus politikas jomā.

2.5.2. Komisija 2011. gada 23. novembrī sešu tiesību aktu kopumam par ekonomikas pārvaldību pievienoja divas jaunas regulas: pirmo — par pastiprinātu uzraudzību, kas jāveic dalībvalstīs, kurās ir nopietnas grūtības saistībā ar finanšu stabilitāti, otro — par dalībvalstu budžeta projektu uzraudzību un korekciju. Ar pirmo regulu paplašina, pastiprina un padziļina konkrētai valstij adresētus ieteikumus ekonomikas jomā, un tie attiecas uz valstīm, kurām jāpilda makroekonomikas pielāgošanas programma. Minēto ieteikumu nepildīšanas gadījumā tiek pārtraukti maksājumi no Eiropas struktūrfondiem un Eiropas Sociālā fonda. Ar otru regulu paplašina Komisijas pilnvaras uzraudzīt valstu budžeta procedūras, uzliekot dalībvalstīm pienākumu pieņemt saistošus noteikumus par deficīta apmēru. Abas regulas palielinātu savstarpējo spiedienu un pastiprinātu raksturīgo prociklisko efektu, kura sekas ir labi zināmas.

2.5.3. Sešus mēnešus gadā aptverošais pārskata periods jeb Eiropas pusgads paredzēts, lai izvairītos no dalībvalstu pretrunīgām prasībām fiskālās politikas jomā un pārraudzītu

stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu īstenošanu. Ar šo pasākumu jānodrošina, ka dalībvalstīs ES pamatmērķus valsts budžeta plānošanā faktiski iekļauj savlaicīgi, tas ir, pirms valsts parlamenta balsojuma par nākamā finanšu gada budžetu. Eiropas ekonomikas pārvaldības prioritāte ir ekonomikas politika, taču šī pārvaldība, liekot dalībvalstīm veikt reformas un draudot ar (daļēji) automatiskām sankcijām, galvenokārt skars sociālās sistēmas.

3. Jauno noteikumu sociālā ietekme

3.1. Finanšu un ekonomikas krīzes ceturtajā gadā ekonomikas un nodarbinātības perspektīvas Eiropā turpina pasliktināties. Bez darba ir 23 miljoni cilvēku, un jaunākie dati par bezdarba līmeni⁽⁴⁾ liecina, ka 2011. gada septembrī bezdarba līmenis 27 ES valstīs bija 9,7 % un eirozonā — 10,2 %, kas nozīmē pieaugumu salīdzinājumā ar tādu pašu laikposmu 2010. gadā. No 2008. līdz 2011. gadam jauniešu bezdarba līmenis ir paaugstinājies no 15,5 % līdz 21,4 % un darba neaktivitātes līmenis — no 55,6 % līdz 56,9 %. Grieķijā un Spānijā bez darba ir gandrīz katrs otrais jauniešs⁽⁵⁾. Tas nozīmē, ka vairāk nekā 5 miljoni jauniešu nekur nestrādā un nemācās. Līdz 2011. gada vidum vērojams nodarbināto skaita pieaugums par 1,5 miljoniem nevarēja kompensēt ļoti lielos darba vietu zaudējumus krīzes laikā (6 miljoni darba vietu). Nodarbinātības pieaugums galvenokārt saistīts ar pagaidu darba līgumu un nepilnas slodzes darba vietu skaita palielināšanos.

3.2. Ņemot vērā iepriekš minēto, prognozētie ekonomikas izaugsmes rādītāji tika būtiski samazināti, un Eiropas Komisija nesēn publicētajā rudens prognozē 2011.–2013. gadam atzina, ka “ES ekonomikas atlabšana ir apstājusies” un augstā bezdarba līmeņa pazemināšanās nav gaidāma⁽⁶⁾.

3.3. Pasaules banku krīze 2007.–2009. gadā tūdaļ pārauga pašreizējā valsts parādu krīzē, jo valstis ieguldīja ievērojamus līdzekļus banku glābšanā un valsts garantijās, lai glābtu valūtas sistēmu. Tāpēc vidējais parāda līmenis palielinājās no 60 uz 80 % no IKP, un šis pieaugums ievērojami ierobežoja automatisku stabilizatoru un citu anticiklisku pasākumu izmantošanas iespējas. Tas nozīmē, ka galvenais slogs saistībā ar pielāgošanos gulsies uz nodarbinātības un sociālo politiku. Dažādu ES politikas iniciatīvu kopīga iezīme ir atziņa, ka par galveno pielāgošanas instrumentu jāizmanto atalgojums, proti, tas jāsamazina un jāpanāk algu deflācija.

3.4. EESK uzskata, ka minētās norises var apdraudēt gan Eiropas ekonomiku kopumā, gan sociālo struktūru. Sociālās aizsardzības komiteja ziņojumā par ekonomikas krīzes sociālo

ietekmi uzsvēra, ka īstenotie vai plānotie taupības pasākumi ietekmē sociālo integrāciju, jo tiks pārtraukta pabalstu izmaksa un pakalpojumu sniegšana neaizsargātajām sabiedrības grupām, piemēram, cilvēkiem ar invaliditāti. Tas negatīvi ietekmēs publisko pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, un negatīvas sekas izjutīs gan iedzīvotāji, gan uzņēmumi⁽⁷⁾. Augsto procentu likmju dēļ krīzes skarto dalībvalstu iespējas efektīvi samazināt budžeta deficītu un valsts parādu ir ļoti ierobežotas. Piemēram, Grieķijas valsts budžetā kopš 2011. gada pavasara vērojams primārais pārpalikums, taču nesamērīgā procentu sloga dēļ deficīts joprojām palielinās.

3.5. Taupības pasākumi, kas apdraud tieši nepieciešamos sociālos ieguldījumus, vēl vairāk paātrinās spirālveida lejupslīdi. Tā kā pašlaik jaunas izaugsmes iespējas nepaveras, izdevumu samazināšana negatīvi ietekmē arī budžeta ieņēmumu daļu, piemēram, samazinās nodokļu ieņēmumi un palielinās sociālie izdevumi par bezdarbniekiem. Budžeta deficīts draud palielināties vēl vairāk, un tas var izraisīt katastrofālas sekas finanšu tirgos, kuri uzmanīgi vēro attīstības tendences visās dalībvalstīs.

3.5.1. Turklāt taupības pasākumi, kas samazina galapieprasījumu vienā dalībvalstī, var izraisīt ķēdes reakciju citās valstīs, izraisot spirālveida lejupslīdi. Tas var notikt gan visa vienotā tirgus vērtības ķēdes garumā, gan tirdzniecības jomā. Taupības programmu uzsākšana vienlaicīgi vairākās valstīs vēl vairāk aptumšo izaugsmes perspektīvas, un, iespējams, tādējādi radīsies nenoteiktības apburtais loks, arī tādā jomā kā ieguldījumi izglītībā un apmācībā, pētniecībā un inovācijā, nodarbinātībā un patēriņā.

3.6. Komiteja uzskata, ka, izstrādājot un īstenojot ES pārvaldības pasākumus, precīzi jāpārbauda, vai un ciktāl nelabvēlīgas tautsaimnieciskās norises dalībvalstīs un reģionos ir saistītas arī ar tirgus nelīdzsvarotību, ekonomiskās koncentrācijas procesiem un tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, kurā vainojami lielie tirdzniecības koncerni. Pēc Komitejas domām, visos līmeņos jāveic efektīvi pretpasākumi, piemēram, koordinēti pasākumi nodokļu politikas jomā, kuri jāiekļauj konsolidācijas pasākumos. Šajā procesā MVU konkurētspēja būtu jāstiprina līdzīgi kā uz eksportu orientētā rūpnieciskā ražošanā. Šie pūliņi jāpapildina ar īstenojamiem strukturāliem pasākumiem, kas nodrošina izaugsmi un veicina nodarbinātību.

3.7. Komiteja pauz nožēlu, ka visu attiecīgo politikas pasākumu pamatā ir asimetrija un to struktūra ir vienpusīga: Komisijas locekļa *Olli Rehn* vēstulē teikts, ka saistībā ar nelīdzsvarotību eirozonā Komisija gan apzinās problēmas, ko var izraisīt

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF.

⁽⁵⁾ Vienotais nodarbinātības ziņojums par 2011. gadu, COM(2011) 815 galīgā redakcija, 2. un 4. lpp.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁽⁷⁾ Sociālās aizsardzības komitejas un Eiropas Komisijas kopīgais novērtējums par ekonomikas krīzes sociālo ietekmi un politiskajiem risinājumiem (2010), 9.–10. lpp.

milzīgais ārējais deficīts, savukārt lieli, noturīgi tekošo kontu pārpalikumi netiek uzskatīti par draudu vienotās valūtas kohēzīvai⁽⁸⁾. Noteikumu par konkurences stāvokli pārdefinēšana ietver to, ka problēmas rada tās valstis, kuras uzņemas parādu nastu, lai finansētu ārējo deficītu, savukārt valstis, kurās ir pārpalikums, tiek mudinātas turpināt šādu virzību.

3.8. Gatavojot kopsavilkumu par makroekonomikas nelīdzsvarotību, Komisija nosaka rādītājus tā, ka dinamiska algu attīstība dažādās ekonomikas nozarēs tiek nekavējoties uzrādīta un rūpīgi pārbaudīta, turpretī dalībvalstis, kurās īsteno algu iesaldēšanas stratēģiju, vienkārši paliek nepamanītas. Ierosināts ieviest arī "relatīvu" salīdzināšanu, proti, vienas darbaspēka vienības izmaksu attīstība tiek attiecīgi salīdzināta ar galvenajiem konkurentiem. Šāda veida salīdzināšana ļauj pamanīt konkurētspējas atšķirību veidošanos, taču to nedrīkst izmantot, lai atalgojuma pieaugumu automātiski novērtētu negatīvi un atalgojuma stabilitāti automātiski novērtētu pozitīvi. Pareizāks risinājums ir atzīt, ka atalgojums ir jāpalielina, ievērojot darba ražīguma un inflācijas pieaugumu.

3.9. Komiteja pauž īpašu nožēlu par to, ka dalībvalstis ir aņņēmušās īstenot pasākumus un rīcības noteikumus, kas nav no tām atkarīgi un ko tās nevar ietekmēt. Eiropas Parlamenta un Padomes regulā par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību, ir iekļauts brīdinājuma mehānisms, kura pamatā ir rādītāju kopsavilkums (3. pants). Minētajos rādītājos ietverti iekšējās un ārējās makroekonomiskās nelīdzsvarotības mazākie un lielākie robežlielumi, kuru pārsniegšanas gadījumā piemēro pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru. Starp minētajiem rādītājiem ir arī vienas darbaspēka vienības izmaksas, neraugoties uz to, ka to lielums parasti ir atkarīgs no sociālo partneru neatkarīgo sarunu par darba koplīguma slēgšanu rezultātiem un to noteikšana nav valsts ekonomikas politikas uzdevums.

3.10. Tāpēc Komiteja uzskata, ka regulas īstenošanā gan visas eirozonas, gan valstu līmenī būtu jāiesaista sociālie partneri. Komiteja uzsver, ka neatkarīgi no tā, kā tiks institucionalizēta sociālo partneru iesaistīšana regulas īstenošanā, nekādā gadījumā nedrīkst apšaubīt sociālo partneru autonomiju un pilnībā jāievēro SDO konvencijas Nr. 87. un Nr. 98. Īstenojot regulu, būtiski ir ievērot arī Eiropas Savienības vispārējos mērķus, it īpaši sociālās attīstības un ES sociālās politikas augšupvērstas saskaņošanas jomā, un sociālās pamattiesības, kas izriet no ES Pamattiesību hartas (52. panta 1. punkts).

3.11. Ekonomisku un sociālu grūtību un pārmaiņu laikā ir svarīgi nodrošināt, ka procesos, kā arī pārvaldības un konsoli-

dācijas pasākumu īstenošanā iesaista sociālās apvienības. Tās dod vērtīgu ieguldījumu tādās jomās kā izglītība, prevencija un nodarbinātība un palīdz nodrošināt sociālo mieru, kura pamatā ir cilvēka cieņas respektēšana un sabiedrības solidaritāte.

4. Dalībvalstīs veikto pasākumu sociālās sekas

4.1. EESK pauž lielas bažas par pašreizējās krīzes sociālajām sekām, kas skaidri izpaužas lielākajā daļā dalībvalstu, un iesaka veikt strukturālas reformas tā, lai tās veicinātu izaugsmi un nodarbinātību. Darba ņēmēju tiesību un sociālo pamattiesību ievērošana un stiprināšana labvēlīgi ietekmēs visas ekonomikas produktivitāti. Principiāls uzdevums ir ar pietiekamiem nodokļu ieņēmumiem nodrošināt valdību rīcībspēju un izlēmīgi apkarot nodokļu nemaksāšanu.

4.1.1. EESK ar bažām atzīmē, ka atšķirības starp valstīm un reģioniem kļūst aizvien lielākas. Tās nopietni apdraud vienotības procesu, jo ekonomiskā un sociālā kohēzija Savienībā pirmo reizi ievērojami samazinās. Agrāk sociālās un ekonomiskās atšķirības īslaicīgi palielinājās tikai saistībā ar jaunu dalībvalstu uzņemšanu.

4.2. Sociālās aizsardzības komiteja ziņojumā "The social impact of the crisis" ("Krīzes sociālā ietekme") secina, ka lielu iedzīvotāju grupu, it īpaši jauniešu, pagaidu darbinieku un imigrantu, sociālais stāvoklis finanšu un ekonomikas krīzes dēļ ir ievērojami pasliktinājies un bezdarbnieki visās dalībvalstīs ir viena no grupām, kurus visvairāk apdraud nabadzība⁽⁹⁾. Šī stāvokļa pasliktināšanās Grieķijā, Spānijā un vairākās citās dalībvalstīs ir izraisījusi sociālus nemierus un protestus.

4.3. Arī Eurostat nesēn veiktā 2011. gada aptauja liecina, ka ES iedzīvotāji ir nobažījušies un norāda uz nabadzības palielināšanos:

Vairums Eiropas iedzīvotāju, kuru skaits aizvien palielinās, uzskata, ka nabadzība turpina pieaugt. Uz jautājumu, vai pēdējo triju gadu laikā nabadzība ir palielinājusies vai samazinājusies, 87 % Eiropas iedzīvotāju atbild, ka tā ir palielinājusies. Pārlicība, ka nabadzība pēdējo trīs gadu laikā ir palielinājusies, ir daudz spēcīgāka nekā 2010. gada rudenī. Tikai 22 % Eiropas iedzīvotāju uzskata, ka nabadzības apkarošanā ir darīts pietiekami daudz⁽¹⁰⁾.

4.4. EESK pauž dziļas bažas par to, ka krīzes pārvarēšanas sociālo seku dēļ Eiropa tiek sašķelta vēl vairāk un tai zūd sabiedrības atbalsts. Taču Eiropai jāatgūst iedzīvotāju uzticība.

⁽⁸⁾ 2011. gada 4. novembra vēstule, kas adresēta Jan Vincent-Rostowski par rīcību saistībā ar tekošā konta deficītiem un pārpalikumiem pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrā.

⁽⁹⁾ Sk. Sociālās aizsardzības komitejas un Eiropas Komisijas 2010. gada 26. novembra kopīgo ziņojumu (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), 2. lpp.

⁽¹⁰⁾ Eurobarometra īpašā aptauja 377.

4.5. Komiteja uzskata, ka jādara viss, lai taupības pasākumi nepaaugstinātu nabadzības risku. Jāveic efektīvs sociālo seku novērtējums, kurā analizē, kā mainītajos apstākļos varētu sasniegt mērķi turpmākajos desmit gados vismaz 20 miljoniem cilvēku palīdzēt izkļūt no nabadzības un sociālās atstumtības un kādi pasākumi tāpēc būtu jāveic. Augošas nabadzības otra puse ir bagātības un peļņas pieaugums, ko dažās dalībvalstīs veicina nepiemērotas nodokļu un budžeta stratēģijas. Nedrīkstam pieļaut, ka Eiropas ekonomikas pārvaldības arhitektūra un Eiropas pusgads neļauj sasniegt nabadzības samazināšanas mērķi, kas izvirzīts visaptverošajā stratēģijā "Eiropa 2020".

5. Jāveic visaptverošs sociālo seku novērtējums

5.1. EESK 2011. gadā ir uzsvērusi, ka horizontālā sociālā klauzula (HSK, LESD 9. pants) ir būtisks jauninājums un Eiropas Savienībai politikas īstenošanā tā ir obligāti jāievēro ⁽¹¹⁾.

5.2. Šajā saistībā EESK jau ir norādījusi, ka horizontālā sociālā klauzula jāpiemēro ES līmeņa sociālās politikas un ekonomikas politikas jaunajā pārvaldībā (gan tās nozīmīgākajās jomās, gan vispārējā struktūrā), ko veic saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" un par ko Eiropadome vienojās 2010. gadā ⁽¹²⁾. Tas attiecas gan uz Eiropas pusgadu, gan sešiem tiesību aktiem par ekonomikas pārvaldību, gan arī uz paktu "Euro plus" un drošības tīkliem.

5.3. EESK uzsver, ka, īstenojot krīzes pārvarēšanas pasākumus, nekādā gadījumā nedrīkst pieļaut Pamattiesību hartā garantēto tiesību pārkāpšanu. No otras puses, jānosaka, kādi pasākumi gada laikā jāveic, lai nodrošinātu pamattiesību ievērošanu ⁽¹³⁾.

5.4. Sociālās aizsardzības komiteja un Eiropas Komisija ir kopīgi izteikušas kritiku par to, ka līdz šim tikai dažas dalībvalstis ir novērtējušas budžeta konsolidācijas pasākumu sociālās sekas ⁽¹⁴⁾.

5.5. EESK uzsver, ka jauno ekonomikas pārvaldības noteikumu sociālās sekas ir steidzami jānovērtē. ES ir apņēmusies veicināt sociālo integrāciju un to saistījusi ne tikai ar kvantitatīviem mērķiem, bet arī kvalitatīvi nostiprinājusi to Līgumā, nosakot sociālās pamattiesības. Tas tieši skar cilvēku dzīves kvalitāti un gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi jāņem vērā un jāatspoguļo seku novērtējumā. Tikai dažiem ierosinātajiem tiesību

aktiem ir izstrādāts ietekmes novērtējums, sociālajām sekām bieži veltīts maz uzmanības un minētos ietekmes novērtējumus bieži neņēma vērā ⁽¹⁵⁾.

6. Eiropai vajadzīgs sociālo ieguldījumu līgums

6.1. Ņemot vērā līdz šim nepieredzētā veidā un apmērā notikušo tiešo un netiešo iejaukšanos sociālajās tiesībās, struktūrās un sasniegumos, ir vajadzīga visaptveroša koncepcija, kurā, pamatojoties uz izsmelošiem un neatkarīgiem sociālo seku novērtējumiem, savstarpēji apvienoti un pastiprināti šādi elementi.

6.1.1. Savlaicīga un visaptveroša sociālo partneru līdzdalība visos pasākumos

6.1.1.1. Visi jau apstiprinātie un turpmāk plānotie pasākumi jāīsteno tikai pēc izsmelošām konsultācijām ar sociālajiem partneriem. Minētā prasība izriet arī no LESD 152. panta. Tas īpaši attiecas arī uz taupības pasākumiem, kas izsludināti ekonomisku vai budžeta apsvērumu dēļ un vērsti uz stāvokļa pasliktināšanos sociālajā jomā. Kā piemēru nepieciešamajai sociālo partneru iesaistīšanai var minēt izveidoto ES darba grupu Grieķijai. Turklāt visos pasākumos savlaicīgi un visaptveroši jāiesaista sociālās apvienības un nevalstiskās organizācijas.

6.1.2. "Sociālo ieguldījumu līgums"

6.1.2.1. EESK principā uzskata, ka no šādas krīzes — kā Grieķijā un citās dalībvalstīs — nav iespējams iziet ar taupību, bet gan tikai izaugt no tās. EESK ierosina ekonomikas pārvaldības ietvaros veikt ilgtspējīgus ieguldījumus kvalifikāciju celšanā, infrastruktūrā un ražojumos un veicināt ieguldījumus sociālajā ekonomikā, sociālajā uzņēmējdarbībā ⁽¹⁶⁾ un sociālajos pakalpojumos.

6.1.2.2. Tāpēc EESK atbalsta prasību, ko izteikuši *Frank Vandenbroucke*, *Anton Hemerijk* un *Bruno Palier*. Viņi uzskata, ka galvenais uzdevums ir gan ES līmenī, gan dalībvalstīs nodrošināt, lai ilgtermiņa sociālie ieguldījumi un īslaicīgie budžeta konsolidācijas pasākumi cits citu papildinātu. Pamatu minētajam var veidot stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītie mērķi. Priekšnoteikums ir ES sociālo ieguldījumu līguma nostiprināšana uz izaugsmi vērsta budžeta politikā un finanšu regulējumā. Tas nozīmē, ka makroekonomikas un budžeta jaunā uzraudzība būtu jāpapildina ar sociālo ieguldījumu līgumu ⁽¹⁷⁾.

⁽¹¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "ES kohēzijas un sociālās politikas koordinēšanas stiprināšana" OV C 24, 28.01.2012., 29. lpp.

⁽¹²⁾ Turpat.

⁽¹³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Stratēģija Pamattiesību hartas efektīvai īstenošanai", OV C 376, 22.12.2011., 74. lpp.

⁽¹⁴⁾ Skatīt 9. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁵⁾ Saskaņā ar Eiropas Nabadzības novēršanas tīkla (EAPN) 2011. gada novērtējumu.

⁽¹⁶⁾ Sociālie uzņēmumi ir būtisks Eiropas sociālā modeļa elements. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija sagatavojusi politiskās pamatnostādnes un rīcības plānu, kam Eiropā jāveicina uzņēmumu sociāla vadība, un norāda, ka liela nozīme ir to pilnīgai īstenošanai gan ES, gan valstu līmenī. Skatīt EESK atzinumu par tematu "Sociālā uzņēmējdarbība un sociālais uzņēmums" (CESE 1584/2011, 26.10.2011.).

⁽¹⁷⁾ *Vandenbroucke, Frank, et al.*, "The EU needs a social investment pact" ("ES ir vajadzīgs sociālo ieguldījumu līgums"), OSE Nr. 5, 2011, 5. lpp.

Komiteja ir ļoti nobažījiesies par sociālajām sekām, kādas krīzes laikā rada it īpaši mazo pensiju samazināšana. Tā atkārtoti mudina Komisiju spert pirmos soļus, lai izstrādātu ES mēroga definīciju jēdzienam "atbilstīga pensijai" ⁽¹⁸⁾.

6.1.3. Jaunu valsts budžeta ieņēmumu avotu izmantošana

6.1.3.1. Publisko budžetu līdzekļus nevarēs izmantot pilnīgi visām vajadzībām, piešķirot finansējumu gan banku glābšanai un sociālo izdevumu palielināšanai, gan arī novatoriskām investīcijām un uzņēmumu atbalstam. Tādēļ valstīm noteikti ir jāmeklē jauni ieņēmumu avoti. Tas jādara, vienlaikus paaugstinot publisko izdevumu efektivitāti un palielinot to mērķtiecību. EESK uzskata, ka dalībvalstīm jāpaplašina nodokļu ieņēmumu bāze, piemēram, iekasējot finanšu darījuma nodokli, slēdzot beznodokļu zonas, pārtraucot nodokļu pazemināšanas sacensību, kā arī īstenojot pasākumus cīņai ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Ja visas dalībvalstis apņemas veikt sociālos ieguldījumus un konsolidē budžetus ar izaugsmes un reformu palīdzību, tām vienlaikus daudz vairāk jāpievēršas ieguldījumu kvalitātei. Turklāt jāapsver arī visaptverošas izmaiņas nodokļu sistēmās, un šajā procesā jāpievēršas jautājumiem par dažādiem ienākumu un īpašumu veidiem piemērojamajām nodokļu likmēm ⁽¹⁹⁾.

6.1.4. "Sociālās drošības tīkla" izveidošana, nodrošinot līdzvērtīgu "sociālāku pārvaldību" (social governance)

6.1.4.1. Neizveidojot "sociālās drošības tīklu" (*Jean-Claude Juncker*), ES arhitektūra būs nepilnīga un Eiropa spers soli atpakaļ. Tā Eiropas Savienība kļūtu tikai par ekonomiskas un budžeta savienību, kas ir ļoti tālu no apņemšanās veidot sociālu tirgus ekonomiku. EESK noteikti brīdina, ka šāda attīstība nav vēlama.

6.1.4.2. EESK atbalsta atbildīgu valsts rīcību ekonomikas un sociālajā jomā (*economic and social governance*). Īslaicīgā konsoli-

dācija daudz vairāk jāsaista ar stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem nodrošināt gudru izaugsmi, sociālo kohēziju un sociālo integrāciju.

6.1.4.3. Eiropas Savienībai turpmāk jānodrošina, lai visos ekonomikas un budžeta politikas pasākumos būtu pilnībā ievēroti primārajos tiesību aktos izvirzītie sociālie mērķi un nostiprinātās sociālās pamattiesības, it īpaši arī tiesības risināt sarunas par darba koplīguma slēgšanu un tiesības streikot, kā arī netiktu aizskarti sociālie sasniegumi.

6.1.5. Konventa sasaukšana, lai, ņemot vērā gaidāmos Līguma grozījumus, izstrādātu uz sociālu attīstību vērstu koncepciju

6.1.5.1. EESK uzsver, ka noteikti jāizveido konvents. Tā kā darba kārtībā tagad paredzēti apjomīgi Līguma grozījumi, ir vajadzīgas gan plašas debates, gan demokrātiska leģitīmācija. Šajā konventā tāpat kā iepriekšējā būtu jāpiedalās gan valstu parlamentiem, gan Eiropas Parlamentam, sociālajiem partneriem un EESK. Starpposma ziņojumā un ceļvedī jānodrošina, lai minētos Līguma grozījumus papildinātu līdzvērtīga sociālā dimensija un rezultāts tiktu iekļauts martā gaidāmajā ziņojumā par kopīgi apstiprināto pasākumu īstenošanas veidu.

6.1.6. Nodrošināt un veicināt sociālo partneru koplīgumu autonomiju

6.1.6.1. EESK vēlreiz norāda uz tās pausto viedokli, ka Pamattiesību hartas noteikumi attiecas uz visām ES iestādēm un struktūrvienībām, tāpēc iejaukšanās sociālo partneru koplīgumu autonomijā ir absolūti nepieļaujama un Eiropas Komisijai pret to ir jāvēršas nekavējoties. Komisija pati nekādā gadījumā nedrīkst sniegt dalībvalstīm ieteikumus, kas ir pretrunā ar Pamattiesību hartu. Gluži pretēji, tai ir jādara viss iespējams, lai pamattiesības tiktu ne vien ievērotas, bet arī veicinātas. Krīzes laikā varam pārliecināties, cik stipra Eiropā ir pamattiesību kultūra Eiropā ⁽²⁰⁾.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par pensijām", OV C 84, 17.03.2011., 38. lpp.

⁽¹⁹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Sammita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti", 3.4.2. punkts, OV C 306, 16.12.2009., 70. lpp.

⁽²⁰⁾ Sk. 13. zemsvītras piezīmi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Latīņamerikas sociālā ekonomika"

(2012/C 143/06)

Ziņotājs: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2011. gada 18. janvārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Latīņamerikas sociālā ekonomika".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 24. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja savā 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 141 balsi par, 3 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Šā atzinuma mērķis ir izprast Latīņamerikas (LA) sociālo ekonomiku (SE), konkrētāk, pilsoniskās sabiedrības organizēto sektoru, kas parasti tiek izslēgts no Eiropas Savienības (ES) sadarbības pasākumiem. Dokuments izstrādāts, ievērojot Latīņamerikas dažādību un atzīstot abu reģionu atšķirības. Tāpēc, un neatkarīgi no citiem iespējamiem terminiem, par visatbilstošāko šā atzinuma mērķiem tiek atzīts formulējuma "sociālā un solidārā ekonomika" (SSE) lietojums.

1.2. ANO savā Rezolūcijā Nr. 47/90 katra gada pirmo jūlija sestdienu pasludināja par Starptautisko kooperatīvu dienu un Rezolūcijā Nr. 64/136 atzina 2012. gadu par Starptautisko kooperatīvu gadu. Starptautiskā Darba organizācija (ILO) vairākkārt ir atzinusi (īpaši Rezolūcijā Nr. 193) kooperatīvu un SSE pozitīvos aspektus. SVF un Pasaules Banka ir izrādījuši interesi par šo sektoru. ES vairākkārt ir uzsvērusi kooperatīvu un sociālās ekonomikas nozīmi. Savukārt Eiropas Investīciju banka (EIB) piedalās projektos, kas tiek īstenoti ar Latīņamerikas SSE uzņēmumiem. Mercosur un citas Latīņamerikas iestādes ir rīkojušās līdzīgi. Šis atzinums sakrīt ar viņu viedokli.

1.3. Šis atzinums paredzēts, lai izveidotu pamatu EESK sagatavošanas darbam saistībā ar ES un Latīņamerikas pilsoniskās sabiedrības organizāciju 7. sanākumi, kas notiks 2012. gadā Santjago, Čīlē. Ierosināts uzaicināt Latīņamerikas un Eiropas SSE pārstāvjus piedalīties gan sanāksmes sagatavošanas darbā, gan sanāksmē, lai konstruktīvā dialogā analizētu šā atzinuma saturu. Tāpat ierosināts 7. sanāksmē paust viedokli par minētā dialoga rezultātiem. EESK atzīmē, ka SSE Latīņamerikā risina nopietnas problēmas, kas saistītas ar sociālā un ekonomiskā taisnīguma trūkumu un pamattiesību pārkāpumiem. SSE ir nozīmīgs instruments cīņā par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un sociālekonomisko nelikumību novēršanu, līdz ar to tai ir būtiska nozīme vietējās attīstības un sociālās kohēzijas procesos. SSE veicina daudzveidību un ekonomisko demokrātiju. Tāpēc par prioritāti tiek uzskatīta visu šo iespēju un rezultātu veicināšana, jo tie sekmē vajadzīgās pārmaiņas ražošanas modelī.

1.4. Dažādu Latīņamerikas SSE tendenču līdzāspastāvēšana un sadarbība tiek atzītas par ļoti lietderīgām. No vienas puses, jārūpējas, lai uzņēmējdarbību vairāk virzītas SSE atbalsta uz solidaritātes principiem pamatotus mērķus un nedod priekšroku peļņas palielināšanai, bet vairāk piedalās vispārējās labklājības sasniegšanā. No otras puses, jānodrošina, lai SSE, kas vairāk orientētas uz sociālpolitiskām pārmaiņām, apzinātos, ka uzņēmumiem jābūt produktīviem un tiem jāgūst peļņa, veidojot tīklus, kas ļautu noturēties tirgū. Tāpēc SSE nedrīkst nostabilizēties nabadzības ekonomikā, bet gan tādā ekonomikā, kam raksturīga tendenču maiņa, apvienojot attīstību, saimniecisko efektivitāti un sociālo taisnīgumu, lai izskaustu visu veidu asimetrijas.

1.5. SSE Latīņamerikā sastopas ar nozīmīgām problēmām, kas kavē tās attīstību, — sociālās un institucionālās izpratnes trūkums ir viena no nopietnākajām. To veicina stingru mērījumu un kvantifikācijas procedūru trūkums, kas liedz apzināt problēmu apmērus un to sociālās sekas. Steidzami ir jāveic pasākumi, lai sadarbībā ar tādām starptautiskām organizācijām kā CEPAL, ACI-Américas, FUNDIBES, CICOPA un CIRIEC apkopotu starptautiski vienotus statistikas datus Latīņamerikas valstīs. Pārstāvības organizāciju institucionālās klātbūtnes neesamība arī ir nopietna problēma, kas jāatzīst un jārisina valsts pārvaldes iestādēm un citiem sociālajiem partneriem, uzņemoties starpnieka lomu sociālās un ekonomikas politikas konsultatīvajās iestādēs. Ekonomikas un sociālo lietu padomes un citas sociālās līdzdalības organizācijas arī ir noderīgs instruments SSE organizāciju iesaistīšanai.

1.6. Izņemot atsevišķus gadījumus, integrētu un iekļaujošu valsts politiku trūkums attiecībā uz SSE rada nopietnus šķēršļus tās attīstībai un konsolidācijai. Ir jāiet tālāk par priekšlikumiem, kas balstīti uz tiešu ekonomisko palīdzību bez nosacījumiem, veicinot darbības, kuru mērķis ir atrisināt finansējuma avotu problēmu. Jāveido vispārsvērīga strukturālā politika, kas ietvertu lēmumus likumdošanas jomā, jāizvērs izglītības un inovācijas attīstība, kā arī profesionālās apmācības attīstība, īpaši augstākās

izglītības līmenī. Jāveicina SSE iesaiste sociālās aizsardzības attīstībā, izmantojot veselības sistēmas, kas tiek pārvaldītas kopā ar lietotājiem. Jānostiprina valsts politika dažādās jomās, lai nodrošinātu, ka tā nemainās ik reizi, kad pie varas nāk jauna valdība.

1.7. Arodbiedrības un citi sociālie partneri, tostarp SSE, savstarpēji sadarbojoties, varētu uzņemties svarīgu lomu tādu institucionālu mehānismu izstrādē, ar kuriem apkarot nelikumības un krāpšanas gadījumus, kas izriet no neformālās ekonomikas un viltus pašnodarbināto darbības. Tas attiecas arī uz pienācīgas nodarbinātības un vispārēju kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu, kā arī veikspējas sekmēšanu.

1.8. Šajā atzinumā minētos apsvērumus un priekšlikumus vajadzētu iekļaut ES un Latīņamerikas starptautiskās sadarbības politikā SSE jomā. Jāparedz sadarbības projekti tādu maksātspējīgu SSE uzņēmumu dibināšanai, kuri būtu sociālās kohēzijas, vietējās attīstības, daudzveidības, ekonomikas demokrātijas, kā arī plašas ekonomikas un nodarbinātības formalizācijas dalībnieki. SSE jāskata kā prioritāte ES sadarbībā, lai veicinātu to tīklu konsolidāciju, kas kalpotu kā līdzeklis ekonomikas un kopējas attīstības politikas īstenošanā. Ar sadarbības projektiem SSE jomā jāsekmē darbību saskaņošana starp visiem dalībniekiem un tīkliem un jāizvairās no darbību dublēšanās un sadrumstalotības: ir būtiski īstenot vairāk starptautisku un stratēģisku pasākumu.

1.9. Turklāt šajā laikā, kad pasaulē valda krīze, ir nepieciešams pastiprināt uzņēmējdarbības un tirdzniecības sakarus starp Eiropas Savienības un Latīņamerikas SSE. Latīņamerikas SSE īstentās labās prakses piemēri varētu kalpot par paraugu citiem. Jāuzsver, ka ar Latīņamerikas valstīm parakstītajiem komercīguumiem ir jāveicina mazo un vidējo uzņēmumu, kā arī mikrouzņēmumu un, konkrētāk, SSE attīstība.

2. Latīņamerikas sociālā ekonomika

2.1. Jēdziena divdabīgums

2.1.1. Šis atzinums par Latīņamerikas SSE izriet no divām neizbēgamām premisām. Pirmkārt, jāapzinās ES un Latīņamerikas sociālās situācijas atšķirības. Otrkārt, jāņem vērā, ka Latīņamerika nav viendabīga. Tādējādi šī analīze tiek veikta, maksimāli ievērojot minēto dažādību. Tās mērķis ir noskaidrot sakrītības, kas nodrošinātu vienlīdzīgu sadarbību, paturot prātā abos reģionos notiekošās pārmaiņas⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Dokuments COM(2009)/647 par stratēģiju "ES 2020". OV C 347, 18.12.2010., 48.–54. lpp. par tematu "Sociālekonomiskie aspekti ES un Latīņamerikas attiecībās".

2.1.2. Latīņamerikā lielākoties tiek lietoti divi termini: "sociālā ekonomika" un "solidārā ekonomika". Pēdējo lieto daudz plašākā nozīmē, taču pastāv vairāki pretrunīgi viedokļi par tā nozīmi (piemēram, "tautas ekonomikas" jēdziens). Termins "SE" Eiropā ir nostiprinājies un neapšaubāmi apzīmē uzņēmējdarbību, kas sistēmā ir nostabilizējusies kā alternatīvs un atšķirīgs veids darbību veikšanai un kuras ietvaros netiek uzskatīts, ka vēlme gūt peļņu ir problēma pati par sevi. Šajā ziņā galvenais jautājums ir par to, kā sadalīt iegūto pārpalikumu, jo SE uzņēmējdarbībai jābūt konkurētspējīgai un jārada peļņa. Eiropas Savienībā pastāv plaša vienprātība par terminu "SE" un jēdzienu, ko tas apzīmē.⁽²⁾ Latīņamerikā ir kritēriju daudzveidība.

2.1.3. Pēdējos gados, runājot par šo jomu, ir ierasts lietot terminu "sociālā un solidārā ekonomika" (SSE) — galvenokārt Latīņamerikā notiekošo politisko un ekonomisko pārmaiņu dēļ.⁽³⁾ Mēs to iesakām kā atsauci attiecībā uz LA.

2.1.4. Pirmkārt, varam norādīt, ka parasti SSE veido privātas struktūras, kuru mērķis ir personīgo un sociālo vajadzību nodrošināšana, bet ne atlīdzība kapitāla investoriem. SSE stāvoklis dažādās Latīņamerikas valstīs ir atšķirīgs, kaut ir zināms, ka daži modeļi eksistē visās valstīs. Pamatojoties uz šiem kopīgiem rādītājiem, iespējams, varam nonākt pie visatbilstošākās jēdziena interpretācijas. Latīņamerikā SSE būtībā veido kooperatīvi, savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības, fondi, apvienības, kolektīvā darba sabiedrības, sociālās solidaritātes organizācijas, pilsoniskas grupas un dažādu veidu mikrouzņēmumi. Šo uzņēmumu un sabiedrību darbības pamatā ir solidaritāte un sociālā atbildība. Vairums darbojas tirgū, bet reizēm tie rada īpašus tirgus (piem., tainīgās tirdzniecības tirgus), kuros tiek piemēroti no konkurentiem atšķirīgi principi.

2.1.5. SSE organizācijām un uzņēmumiem ir atšķirīgas iezīmes salīdzinājumā ar sabiedriskām un privātām kapitālsabiedrībām, bet arī tās ražo preces un nodrošina pakalpojumus. Tāpēc SSE uzņēmumi ekskluzīvi vai prioritāri nav labdarības iestādes, tie nav arī bezpeļņas struktūras: ienākumi ir nepieciešami. Galvenais jautājums ir, kā sadalīt uzņēmuma ienākumus, kas netiek mērīti tikai pēc finanšu rentabilitātes un peļņas radīšanas saviem locekļiem un apkārtējiem, bet arī pēc pievienotās sociālās vērtības.

⁽²⁾ EESK atzinums INT/447, OV C 318, 23.12.2009., 22.–28. lpp., "Uzņēmējdarbības formu daudzveidība"; "Toia" ziņojums INI/2250/2008; EESK atzinums par kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanu Eiropā (OV C 234, 22.09.2005.); EESK atzinums par sociālo ekonomiku un vienotu tirgu (OV C 117, 26.04.2000.). Šajā sakarā jāmin Spānijā un Portugālē nesen, 2011. gadā, pieņemtie likumi par sociālo ekonomiku, kā arī citi dalībvalstīs spēkā esošie normatīvie akti, kas regulē SSE uzņēmumu darbību.

⁽³⁾ Piemēram, ILO to izmantojusi 2010. gada darba dokumentā, kuru sagatavojis Starptautiskais mācību centrs (ITC-ILO) "Sociālā un solidārā ekonomika: veidojot kopēju izpratni".

2.2. Dimensijas un mērījumi

2.2.1. Viena no lielākajām problēmām, kas kavē Latīņamerikas SSE attīstību, ir grūtības sistematizēt informāciju par šo sektoru — problēma, kas pastiprina tā atpazīstamības trūkumu. Ir būtiski precīzi zināt, ne tikai nojaust, SSE patieso ietekmi. Mērījumu trūkums mazina iespējas novērtēt SSE patieso sociālo nozīmīgumu un atšķirību salīdzinājumā ar citu veidu uzņēmumiem, spriežot pēc to ekonomiskās, sociālās un solidarās darbības ietekmes. Tādas pašas vajadzības ir Eiropā: statistikas atzīšana, uzticamu publisko reģistru un satelītkontu izveide katram institucionālajam sektoram un katram darbības atzaram, lai panāktu lielāku redzamību ⁽⁴⁾.

2.3. SSE organizācijas

2.3.1. Tāpat kā daudzās ES valstīs, arī LA prioritāte ir novērst pietiekami konsolidētas, integrētas un efektīvas SSE pārstāvības trūkumu. Kaut pēdējos gados ir sasniegts daudz, ir nepieciešams, lai dažādu SSE saimju pārstāvības struktūras integrētos, pamatojoties uz piramīdveida uzbūves kritērijiem — augšupēji, pa nozarēm un teritorijām, bet izvairoties no sadrumstalotības, savstarpējas konkurences un korporatīvisma. Šo organizāciju ciešā saikne ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām ļauj tās uzskatīt par sociālās lietderības un inovācijas poliemi, kas spēj reaģēt uz svarīgākajām sociālekonomiskajām problēmām.

2.3.2. Kad SSE organizācijas ⁽⁵⁾ tiek oficiāli atzītas, tādējādi iegūstot reālas dialoga un sarunu veidošanas iespējas, tās apvieno ietekmes zonas, lai panāktu sinerģiju veikspējas veidošanas, uzņēmumu produktivitātes, uzņēmumu sociālās atbildības, jaunu pārvaldības modeļu un sliktu prakšu apkaršanas jomā, kā arī, lai gūtu lielāku ietekmi ekonomikas sistēmā.

⁽⁴⁾ Latīņamerikā nav precīzas statistikas, bet, spriežot pēc "Fundibes" veiktajiem pētījumiem, 2009. gadā aptuveni un provizoriski var runāt par vairāk nekā 700 000 SSE organizāciju un aptuveni 14 miljoniem biedru. Visa reģiona neformālās ekonomikas sektora lielais apjoms ļoti apgrūtina precīzu vai aptuvenu vispārīgu aprēķinu veikšanu. SKA uzskata, ka Latīņamerika ir reģions ar visstraujāko izaugsmi jaunu kooperatīvu un to locekļu ziņā (2009. g.); INACOOOP (Urugvaja) norāda datus par 2008. gadu: 1 164 kooperatīvi, 907 698 biedru; gada ražošanas apjoms sasniedz 1,708 miljardus dolāru (3,2% no kopējā ražošanas apjoma), 27 449 darbinieku. Citi dati par 2008. gadu: 12 760 kooperatīvi un 9 392 713 iesaistītās personas; 4 166 savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības un 4 997 067 iesaistītās personas; 289 460 darbinieku (avots: INAES). Čīle: 1 152 kooperatīvi un 1 178 688 iesaistītās personas; 536 savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības (avots: FUNDIBES). Kolumbija: 8 533 kooperatīvi un 139 703 iesaistītās personas; 273 savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības un 4 758 iesaistītās personas (avots: CONFECOOP); Gvatemala: 841 kooperatīvs un 1 225 359 iesaistītās personas (dažādi avoti); Paragvaja: 453 kooperatīvi un 1 110 000 iesaistīto personu (avots: FUNDIBES); Brazīlija: sk. 9. zemsvītras piezīmi. Citi pētījumi norāda uz SSE stipro pusi krīzes situācijās. Bet visi šie dati un vērtējumi ir intuitīvi un aptuveni, nevis pārbaudāmi.

⁽⁵⁾ Pārstāvošo iestāžu piemēri: *Confecoop* (Kolumbija), *Conacoop* (Kostarika), *Confecoop* (Gvatemala), *Conpacoop* (Paragvaja), Hondurisas kooperatīvu konfederācija (*Confederación Hondureña de Cooperativas*), OCB (Brazīlija), *Conacoop* (Dominikas Republika), *Cudecoop* (Urugvaja), *Consejo Mexicano de Empresas de la Economía Solidaria y Cosucoop* (Meksika). Starptautiskā līmenī: *ACI-América*, *CICOPA* un citi.

2.4. Valstu politiskās nostādnēs

2.4.1. Viens no SSE vēl risināmiem jautājumiem ir atrast veidu, kā noslēgt līgumus un veidot apvienības ar valsts sektora iestādēm, ievērojot abpusēju cieņu un neatkarību. Valstu politika ir viena no prioritārajām SSE interesēm un mērķiem Latīņamerikā. Politiku, kuras pamatā ir galvenokārt tiešas ekonomiskās palīdzības sniegšana bez nosacījumiem, nav iespējams kontrolēt, tā ir neparedzama un var kļūt par spiediena un manipulācijas instrumentu. Strikti paliatīva jeb palīdzības politika veicina sliktas metodes.

2.4.2. Ir jāveicina integrēta un līdzdalību veicinoša politika, kas atbilst SSE un tās veikspējā ieinteresēto valdību pamatmērķiem, lai mobilizētu sabiedrības un tirgus līdzekļus un tādējādi ar inovatīviem sarežģītu problēmu risinājumiem gūtu vispārīgu labumu. Gan valsts pārvaldes iestādēm, gan SSE organizācijām neapšaubāmi ir līdzīgi sociālie mērķi, jo tās nodrošina cilvēku neatliekamās vajadzības ⁽⁶⁾.

2.4.3. SSE piekļuve finansējumam ir endēmiska problēma, kas radikāli bremsē tās attīstību. SSE galvenokārt attīstās no savu biedru un sponsoru ieguldījuma, nevis no trešo pušu spekulācijām ar kapitālu. Tās īsteno praksi, kas veicina vispārējās intereses. Sabiedriskās darbības attiecībā uz regulāru finansējuma iegūšanu ar likumdošanas reformām un SSE piemērotiem makroekonomikas pasākumiem pārsvarā ir nepietiekamas un ierobežotas. Nav valstu politikas, kas iekļautu SSE vispārējās ekonomikas plānošanā; vajadzīga arī nozaru finansēšanas politika jauna kapitāla investēšanai, riska kapitāla fondu palielināšanai, darbinieku un partneru ekonomiskās dalības finansēšanai un uzņēmējdarbības grupu veidošanas atbalstam; ir jāveicina arī SSE līdzdalība publiskajā iepirkumā. Steidzami būtu jāpārskata tie pasākumi, kuri rada nepamatotus šķēršļus tādu SSE finanšu struktūru attīstībai kā ētiskā banka un mikrofinansējums.

2.4.4. Lielākajai daļai valstu trūkst skaidru politiskās darbības virzienu, kas noteiktu dažādos līmeņos, institūcijās un administratīvajās struktūrās koordinētas programmas, lai institucionalizētu SSE un risinātu jautājumu starpnozaru aspektā. Administratīvās procedūras nav pietiekami elastīgas, kā arī netiek efektīvi saskaņoti jautājumi par SSE veicināšanu un atbalstu tai valsts un starptautiskā līmenī. Ir nepieciešamas tādas valstu politiskās nostādnēs, kas novērstu mazo sociālo uzņēmumu un vietējā, uz solidaritāti balstītā, ražošanas tīkla sagraušānu; vajadzīga profesionālās sagatavošanas un uzņēmumu vadības politika,

⁽⁶⁾ Sabiedriskās SSE iestādes: *Infocoop* (Kostarika), *Dansocial* (Kolumbija), *Incoop* (Paragvaja), *INAES* (Argentīna), *Senaes* (Brazīlija), *Incoop* (Urugvaja), *Insafocoop* (Salvadora).

īpaši pašvaldību sektorā⁽⁷⁾, kā arī dažādu SSE veidojumu normatīvo aktu piemērošanas politika. Īpaši jāuzsver nepieciešamība īstenot sabiedrisko izglītības politiku (ILO Ieteikums Nr. 193, 2003) attiecībā uz SSE. Ne valsts iestādes, tostarp augstskolas, ne SSE nav pielikušas pietiekamas pūles, lai sadarbotos.

2.5. Ekonomikas attīstība Latīņamerikā un SSE nozīme

2.5.1. Taisnīgas ekonomikas attīstība un izaugsme

2.5.1.1. Lai gan katrā valstī ir zināmas atšķirības, tradicionālās izaugsmes ziņā Latīņamerikā notiek labvēlīga makroekonomikas attīstība. Tomēr šī izaugsme notiek maksimālās sociālās nevienlīdzības apstākļos, ko raksturo ievērojams bezdarba līmenis un sastingums noteiktās sociālajās jomās, vispārēja nodarbinātības nestabilitāte un izteikta sociālā atstumtība un nabadzība. Tomēr liekas, ka, atjaunojot "proaktīvu valsti", kas apzinās, ka šāda sociāla divdabība nav ilgtspējīga, var veicināt daudz taisnīgāku⁽⁸⁾ un ekoloģiskāku izaugsmi.

2.5.1.2. Konsolidētas Latīņamerikas SSE ieguldījums attīstības pārvaldībā koncentrējas uz tādu nopietnu problēmu risināšanu kā nabadzība, nevienlīdzība, atstumtība, neformālā ekonomika, cilvēku ekspluatācija, sociālās kohēzijas trūkums un uzņēmumu pārceļšana uz ārzonas valstīm, kā arī rada vienlīdzīgāku ienākumu un bagātības sadali, tādējādi sekmējot nepieciešamās ražošanas modeļa pārmaiņas. Tieši šajā jomā darbojas SSE, kas rada sociālās labklājības pakalpojumu piedāvājumu un kas salīdzinājumā ar citām nozarēm sniedz priekšrocības preferenciālu sociālo produktu un pakalpojumu efektīvā nodrošināšanā un ražošanā. Tās iespējas apkalpot plašus iedzīvotāju slāņus un no varas un ekonomiskajiem centriem attālas teritorijas atvieglo uzdevumu nodrošināt taisnīgu attīstību.

2.5.2. Neformālā ekonomika un sociālās tiesības

2.5.2.1. Neformālā ekonomika (ēnu ekonomika) Latīņamerikā ir plaši izplatīta parādība, kas ir sastopama arī dažās ES zonās un ko raksturo darba vai saimnieciskās darbības veikšana ar daļēju vai pilnīgu sociālo garantiju trūkumu un piemērojamo tiesību aktu neievērošana. Bezdarbs, nepietiekama nodarbinātība

un darba apstākļu sliktā kvalitāte ir pretrunā ILO nostājai par pienācīga darba nodrošināšanu.⁽⁹⁾ Tā ir akūta problēma. Ir atklāta tieša saistība starp neformālu nodarbinātību vai nepietiekamu nodarbinātību un nabadzības rādītājiem, un tas ir īpaši raksturīgi sievietēm, jauniešiem, pirmiedzīvotāju vai afrikāņu izcelsmes cilvēku vidū, kā arī cilvēku ar invaliditāti vidū — gan neoficiālas nodarbinātības, gan nevienlīdzīgas attieksmes un atalgojuma ziņā. Pretēji tam, SSE kopā ar citiem dalībniekiem ir efektīvs instruments cīņā pret neformālo ekonomiku un sekmē uzņēmumu un cilvēku legālu darbību un sociālo garantiju nodrošināšanu. Turklāt tas palīdz novērst tādas prakses izplatību, kad personiskās interesēs tiek slēgti līgumi par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ar tādiem pakalpojumu sniedzējiem, kas neparedz izpildes garantijas un nenodrošina pietiekamu kvalitāti, tādējādi mazinot saņēmēju sociālo aizsardzību. Arod biedrības un citi sociālie partneri, kā arī SSE, savstarpēji sadarbojoties, varētu uzņemties svarīgu lomu tādu institucionālu mehānismu izstrādē, ar kuriem apkarot nelikumības un krāpšanas gadījumus, kas izriet no neformālās ekonomikas un viltus pašnodarbināto darbības. Tas attiecas arī uz pienācīgas nodarbinātības un kvalitatīvu vispārējas nozīmes sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu, kā arī veikspējas sekmēšanu.

2.5.2.2. ILO atzinīgi vērtē SSE nozīmi, jo vērtības un principi, kas ir tās uzņēmumu pamatā, iekļauj darba pamatprincipu un tiesību ievērošanu⁽¹⁰⁾. Šajā ziņā tā ir pierādījusi savas spējas paplašināt sociālās aizsardzības pakalpojumus, attiecinot tos arī uz iedzīvotājiem un patērētājiem, kuri nav iesaistīti sociālās apdrošināšanas fiskālajā sistēmā, lai novērstu darba tirgus nelīdzsvarotību un nodrošinātu vienlīdzīgu aprūpi.

2.5.2.3 SSE ietver daudzas neformālas pašnodarbināto grupas, kurām trūkst iespēju iegūt arodapmācību, finansējumu un oficiālu atzīšanu. Savstarpības saites un mazo ražotāju jeb amatnieku savstarpēja uzticēšanās varētu veicināt oficiāla statusa iegūšanas procesus, veidojot SSE uzņēmumus, jo neatkarīgajiem ražotājiem pašiem praktiski nav iespēju iekļūt oficiālajā tirgū. Jāveicina SSE iesaiste sociālās aizsardzības attīstībā, izmantojot veselības aprūpes sistēmas, kas tiek pārvaldītas kopā ar lietotājiem. Ir svarīgi izskaust pašā SSE pastāvošo nelegālo saimniecisko darbību.

⁽⁷⁾ Kā attiecībā uz MVU norādīts EESK atzinumā REX/180 (15.02.2006.), OV C 88, 11.4.2006., 85.–93. lpp., "ES un Meksikas attiecības".

⁽⁸⁾ Saskaņā ar CEPAL datiem vairāk nekā puse iedzīvotāju (350 miljoni cilvēku) atrodas zem nabadzības sliekšņa, un 22 miljoni bērnu, lai izdzīvotu, ir spiesti strādāt. Jāuzsver, ka Brazīlijas valdība pēdējos desmit gados ir pieņēmusi pasākumus, kas miljoniem cilvēku glābj no ārkārtējas nabadzības. To palīdzējusi panākt Brazīlijas SSE ar Valsts sociālās ekonomikas departamenta (SENAES) starpniecību; tā vadītājs prof. Paul Singer nesen norādīja, ka SSE vajadzīgs vairāk naudas un lielāka tirgus daļa, turklāt tā ir jāpopularizē.

⁽⁹⁾ Saskaņā ar Brazīlijas Solidarās ekonomikas karti šajā valstī ir 22 000 uzņēmumu, no kuriem trešā daļa ir neformāli (www.fbes.org.br). Sk. arī EESK atzinumu REX/232, OV C 256, 27.10.2007., 138.–143. lpp., par ES attiecībām ar Centrālameriku, EESK Atzinumu SOC/250, OV C 93, 27.4.2007., 38.–41. lpp., par pienācīga darba nodrošināšanu visiem un 2009. gada 12. oktobra Eiropas un Latīņamerikas Parlamentārās asamblejas Darba dokumentu par stratēģijām nodarbinātības nodrošināšanai un darba vietu radīšanai, īpaši sievietēm un jauniešiem.

⁽¹⁰⁾ Darba dokuments "Sociālā un solidarā ekonomika — mūsu kopīgais ceļš uz pienācīgas kvalitātes nodarbinātību" (2011. g.) <http://socialeconomy.itcilo.org/en/2011-readers>. Attiecas arī uz šī atzinuma 3.2. punktu.

2.5.3. Vietējā attīstība un sociālā kohēzija

2.5.3.1. Sociālās kohēzijas minimālo parametru noteikšana tiek uzskatīta par būtisku ikvienai attīstības pieejai⁽¹¹⁾. Vietējās valdības saprot, ka ir svarīgi atbalstīt SSE uzņēmējdarbību, lai atdzīvinātu pilsētu un lauku kopienas. Šie uzņēmumi rada vietējās darbavietas, un peļņas pārpalikumi nonāk vietējā līmeņa aprītē, veicinot uzkrājumu, kas tiek novirzīts ieguldījumiem tajā pašā teritorijā. Tā tiek nodrošināti primārie sociālās kohēzijas procesi ar vietējo ieguldījumu, preču un pakalpojumu kontroli, turklāt ienākumu apgrozījums vietējā un reģionālajā ekonomikā veicina ekonomikas stabilitāti.

2.5.3.2. SSE apliecina savu spēju radīt un paplašināt uzņēmējdarbības kultūru un struktūru, kā arī sasaistīt saimniecisko darbību ar vietējām ražošanas vajadzībām. SSE sekmē iekšējās attīstības procesus lauku apvidos, novājinātu industriālo zonu stimulācijas procesus un panikušas pilsētvides atdzīvināšanas procesus, tādējādi mazinot lielo teritoriālo nelīdzsvarotību un piemērojot nevis kādu noteiktu vietējās attīstības modeli, bet pieļaujot dažādu modeļu līdzaspastāvēšanu atbilstīgi teritoriju sociālajām un ekonomiskajām vajadzībām.

2.5.3.3. SSE sekmē teritoriālo autonomiju, pievēršot īpašu uzmanību pilsoniskajai sabiedrībai, lai noteiktu teritorijas attīstības modeli un lai kontrolētu izaugsmes un strukturālo pārmaiņu procesu norisi. Šajos procesos būtiska nozīme ir lauksaimnieku kooperatīviem. Sociālās kohēzijas politikai jākoncentrējas uz vietējām (pilsētu un lauku) vajadzībām, lai nodrošinātu sociālos pamatpakalpojumus, infrastruktūru un izglītību. Šī uzdevuma veikšanai SSE ir ļoti svarīga.

2.5.4. Daudzveidība un ekonomiskā demokrātija

2.5.4.1. SSE neveidojas kā margināls sektors, bet gan kā tautsaimniecības sistēmas institucionāls elements, līdzaspastāvot valsts un privātkapitāla sektoram. Ar to tiek ieviesta ekonomiskā daudzveidība, kas ļauj līdzsvarot abus pārejos. SSE veicina ilgtspējīgu attīstību, sekmē apvienību sistēmu un vienlīdzīgas iespējas, īstenojot izglītojošas veicināšanas sistēmas. Lai panāktu sociālo stabilitāti, būtiska ir ekonomikas izaugsmes stabilitāte, ienākumu sadale un alternatīvo ekonomiku aktivizēšana.

⁽¹¹⁾ Šis temats aplūkots daudzos dokumentos. EESK: "ES un Latīņamerikas pilsoniskās sabiedrības 6. tikšanās" (2010. g.); CEPAL 2007. gada darba dokuments Latīņamerikas valstu vadītāju un Santjago (Čīle) valdības augstākā līmeņa sanāksmei; EESK atzinums REX/257, OV C 100, 30.4.2009., 93.–99. lpp., "ES un Brazīlijas attiecības"; EESK atzinums REX/232, OV C 256, 27.10.2007., 138.–143. lpp., "ES un Centrālamerikas valstu attiecības"; EESK: ES un Centrālās Latīņamerikas asociācijas nolīgums. Gvadalaharas augstākā līmeņa sanāksme, ES un Latīņamerika. EESK: 2006. gada ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu pilsoniskās sabiedrības 4. tikšanās. EESK atzinums REX/210, OV C 309, 16.12.2006., 81.–90. lpp., "Attiecības starp Eiropas Savienību un Andu kopienu". EESK atzinums REX/180, OV C 88, 11.4.2006., 85.–93. lpp., "ES un Meksikas attiecības". EESK atzinums REX/135, OV C 110, 30.4.2004., 40.–54. lpp., "Brīvās tirdzniecības nolīgums ar Amerikas kontinentu". EESK atzinums REX/13 (OV C 169, 16.6.1999.) un it īpaši EESK atzinums REX/152, OV C 110, 30.4.2004., 55.–71. lpp., "Sociālā kohēzija Latīņamerikā un Karību jūras reģiona valstīs".

2.5.4.2. SSE darbība, kuras pamatā ir demokrātijas princips un iedzīvotāju dalība lēmumu pieņemšanā par ekonomikas jautājumiem, liecina par pastāvīgu izglītojošu demokrātijas un sabiedrības modeli. SSE veido sociālo struktūru, un tās spēja veiksmīgi piedalīties konfliktu risināšanā un miera un sociālā taisnīguma veicināšanā to padara par neaizstājamu Latīņamerikas ekonomikas un sociālās sistēmas sastāvdaļu. Šī spēja ir jāveicina.

3. Starptautiskā sadarbība SSE jomā

3.1. Nepieciešamība sadarboties

3.1.1. SSE pamatā ir principi un prakse, ko ievēro gan ES, gan Latīņamerikā. Šis kopīgās nostādnes varētu sekmēt sadarbību starp abiem reģioniem gan ilgtspējīgas attīstības, gan uzņēmējdarbības un tirdzniecības jomā.

3.1.2. Atkārtojot agrāk pausto, EESK uzsver, ka ar Latīņamerikas valstīm parakstītajiem komercīgumiem ir jāveicina MVU, kā arī mikrouzņēmumu un, konkrētāk, SSE attīstība⁽¹²⁾.

3.2. Tīkli

3.2.1. SSE pārstāvošo organizāciju tīkli, sociālie uzņēmumi un informācijas, kvantifikācijas un inovācijas, kā arī augstākās izglītības centri var veidot platformas, kas censtos novērst konstatētos trūkumus. ES varētu būt īpaši noderīga šo mērķu sasniegšanā, bet pasākumus nedrīkst vērst tikai uz valstīm vai teritorijām ar zemiem ienākumiem; tie jāvērs arī uz valstīm ar strauji augošu ekonomiku un vidējiem ienākumiem, kurām nepieciešams konsolidēt savu sociālo kohēziju un taisnīgu izaugsmi. Tāda SSE, kuras pamatā ir uzticami tīkli, palīdzētu apzināt neatliekamākās vajadzības un efektīvākos projektus, tādējādi nodrošinot, ka ES starptautiskā sadarbība būtu selektīvāka. Izšķiroši svarīga var būt ES tīklu veidošana ar Latīņameriku un citiem jaunattīstības reģioniem (Āfriku, Āziju u.c.), par pamatu ņemot SSE⁽¹³⁾.

3.3. Sadarbība attīstības jomā un kopēja attīstība SSE iekšienē

3.3.1. ES var veicināt sadarbību, īstenojot **SSE uzņēmējdarbības plānus ilgtspējīgai attīstībai**⁽¹⁴⁾, kuros piedalās iesaistīto Latīņamerikas valstu valdības un kuros sadarbojas abu kontinentu SSE organizācijas, ieviešot tehniskā atbalsta un palīdzības

⁽¹²⁾ EESK atzinums REX/277, OV C 347, 18.12.2010., 48.–54. lpp., "Sociālekonomiskie aspekti ES un Latīņamerikas attiecībās". Sk. arī EESK nostāju attiecībā uz vairākiem komercīgumiem ar šīs zonas valstīm.

⁽¹³⁾ Šajā saistībā ir jāņem vērā Ķīnas būtiskā loma pasaules mērogā un šis valsts kā stratēģisku alianšu dalībnieces nozīmīgums. Svarīgi Latīņamerikas tīkli ir, piemēram, RED DEL SUR (MERCOSUR); UNISOL (Brazīlija) un FIDES (Meksika).

⁽¹⁴⁾ Viena no SSE raksturīgajām īpatnībām ir tās saistība ar vides ilgtspēju. Sk. šī atzinuma 10. zemsvītras piezīmē minētā dokumenta 9. nodaļu par tā sauktajām "zaļajām" darba vietām. Sk. arī OV C 48, 15.2.2011., 14.–20. lpp. un OV C 48, 15.2.2011., 65.–71. lpp.

programmas uzņēmējiem saskaņā ar pašreizējo nodarbinātības politiku. Tādējādi ES klātbūtni Latīņamerikā neuztvers tikai kā komerciālas intereses.

4. 2012. gads kā pavērsiena punkts: Starptautiskais kooperatīvu gads (ANO); Eiropas Savienības un Latīņamerikas pilsoniskās sabiedrības organizāciju 7. sanāksme

4.1 ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūcijā (64/136) **2012. gadu pasludināja par Starptautisko kooperatīvu gadu**. Rezolūcijā uzsvērts kooperatīvu ieguldījums pasaules ekonomikas un

sociālajā attīstībā, un ANO aicina 2012. gadā to aktīvi veicināt. Šajā atzinumā pausts atbalsts visam rezolūcijas saturam un tajā izteiktajiem priekšlikumiem.

4.2 2012. gadā tiks rīkota **Eiropas Savienības un Latīņamerikas pilsoniskās sabiedrības organizāciju 7. sanāksme**. Gatavojoties šim pasākumam, notiks darba sanāksmes par šā atzinuma saturu. Tajās piedalīsies Latīņamerikas un Eiropas Savienības SSE pārstāvji, lai saskaņotu viedokļus par ieteikumiem dokumenta galīgajā redakcijā.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Lauksaimniecība un amatniecība – to mijiedarbība lauku rajonu veiksmīgai attīstībai" (pašiniciatīvas atzinums)

(2012/C 143/07)

Ziņotājs: **Adalbert KIENLE** kgs

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2011. gada 22. septembra plenārajā sesijā saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Lauksaimniecība un amatniecība — to mijiedarbība lauku rajonu veiksmīgai attīstībai" (pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 20. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada gada 22. un 23. februārī (23. februāra sēdē), ar 184 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1. Ar šo pašiniciatīvas atzinumu EESK vēlas rosināt Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un Padomi aktīvāk veidot politiku, īpašu uzmanību pievēršot KLP 2. pīlāra un struktūrfondu tālākai attīstīšanai laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam. Pašiniciatīvas atzinuma mērķis ir sniegt ieguldījumu ES stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanā, izsakot konkrētus priekšlikumus par turpmāko atbalstu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ES struktūrfondu, kā arī citiem ES instrumentiem. Nepārprotami atzīstot reģionalitāti un reģionālās vērtību ķēdes, var ievērojami atbalstīt lauksaimniecības un amatniecības jomu pārstāvošo pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbību. Vienlaikus EESK pauž cerību, ka atzinums ievērojami sekmēs debates arī valstu līmenī.

1.2. Ņemot vērā Eiropas Komisijas 2011. gada 5. un 12. oktobra tiesību aktu priekšlikumus par ELFLA un struktūrfondu finansēšanas periodā no 2014. līdz 2020. gadam, EESK izsaka šādus priekšlikumus.

1.2.1. Ierosinātais paplašinātais uz ieguldījumiem orientētais MVU atbalsts, ko sniedz Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), ir jāpaplašina vēl vairāk, lai sekmētu lauku uzņēmumu reģionālo sadarbību, īpaši amatniecības un lauksaimniecības nozarēs, un šīs iespējas ir attiecīgi jāuzlabo. Tāpēc ir jāierosina un jāatbalsta arī reģionāli vietējo uzņēmēju komunikācijas un konsultantu tīkli.

1.2.2. Eiropas Lauksaimniecības fondā lauku attīstībai (ELFLA) un ES struktūrfondu īstenojot vietēja mēroga iniciatīvas, jāpiemēro ES pieejas, jo tādejādi rodas nozīmīga iespēja atbalstīt amatniecības, lauksaimniecības, tūrisma un tirdzniecības jomas darbību reģionālā līmenī. Taču, piemērojot šādas atbalsta pieejas, prioritārām vajadzētu būt ekonomikas jomas un sociālo partneru interesēm.

1.2.3. Mazajos un vidējos uzņēmumos ilgtspējīgi jāsekmē zināšanu, informācijas un inovāciju nodošana, lai lauku rajonos veicinātu un nodrošinātu nodarbinātību, kā arī efektīvi atbalstītu resursu aizsardzības ziņā efektīvas un klimatu saudzējošas saimniecības metodes. Nedrīkst aizmirst tradicionālas zināšanas un pieredzi, tās ir jāsauglabā un jāizmanto kā vērtīgs pieredzes avots.

1.2.4. Reģionālās vērtību ķēdes amatniecības, lauksaimniecības, tūrisma un tirdzniecības uzņēmumiem, kā arī lauku reģioniem kopumā paver lielas attīstības iespējas. Minētajām ķēdēm ir jāpievērš liela uzmanība īpaši saistībā ar vienotu reģionālu marķējumu, kā arī kopējas pārstrādes un tirdzniecības jautājumiem.

1.2.5. Amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumi ir atkarīgi no pietiekamas, ekonomiku veicinošas infrastruktūras. Attiecīgi priekšnoteikumi galvenokārt jārada ar struktūrfondu, piemēram, nodrošinot elastīgus reģionālos budžetus.

2. Ievads

2.1. Lauksaimniecības un amatniecības uzņēmumos ir nodarbināti iedzīvotāju vidējie slāņi, un šie ļoti daudzveidīgie uzņēmumi lielā mērā veido lauku rajonu tautsaimniecību, ievērojami nodrošina apgādes struktūras un sabiedrisko dzīvi ES ciematos un mazpilsētās.

2.2. Tā kā laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam paredzēto ES atbalstu lauku rajoniem ir plānots palielināt, pašiniciatīvas atzinuma mērķis ir palīdzēt apzināt iespējas, kā lauksaimniecības un amatniecības nozares var radīt papildu vērtību lauku rajonos. Atzinuma aktuālais izstrādes pamatā ir Komisijas tiesību aktu priekšlikumi par KLP un kohēzijas politiku pēc 2013. gada. Ar tiem tiek paplašināta Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) finansējuma piešķiršana, ietverot

visus uzņēmumus, arī lauku rajonu mazos uzņēmumus, un tas ir nozīmīgs jauninājums. Šā pašiniciatīvas atzinuma mērķis ir arī veicināt Eiropas mēroga debates par gudru, integrējošu un ilgtspējīgu izaugsmi saistībā ar zināšanu un kompetences nodošanu. Turklāt runa ir arī par to, kā uzlabot priekšnoteikumus, lai ar integrējošiem starpnozaru pasākumiem varētu noturīgi ietekmēt dzīves kvalitāti un ekonomikas potenciālu lauku rajonos un iedzīvotāju skaita samazināšanās apstākļos saglabāt pakalpojumu sniegšanas struktūras. Vienlaikus pašiniciatīvas atzinuma mērķis ir veicināt sabiedrības diskusijas par demogrāfisko pārmaiņu seku pārvarēšanu un sekmēt valstīs debates par lauku rajonu konkurētspējas un dzīvotspējas nodrošināšanu.

3. Stāvoklis

3.1. Mazajiem un vidējiem amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumiem, kas darbojas lauku rajonos un ir ar tiem saistīti, piemīt liels potenciāls stiprināt jau esošās ekonomiskās un sociālās struktūras un pārvarēt turpmākos izaicinājumus, jo šie uzņēmumi aktīvi darbojas gan ekonomikas jomā, gan sabiedrības labā. Tie tieši ietekmē dzīves kvalitāti un, piedāvājot savus produktus un pakalpojumus, palīdz veidot reģionālo identitāti. Šie uzņēmumi saglabā svarīgas tradīcijas un vienlaikus nāk klajā ar inovācijām. Amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumi atbalsta jauninājumus un ilgtspēju, nodrošina kvalitatīvus produktus un enerģiju, sekmē ilgtspējīgu vides un dabas aizsardzību un sargā kultūras mantojumu. Amatniecībā un lauksaimniecībā nodarbinātie ir augsti kvalificēti, darbojas patstāvīgi, uzņemoties atbildību, un spēj lielā mērā pielāgoties un apgūt zināšanas. Pateicoties šīm īpašībām, lauku reģionu ciematos un mazajās pilsētās ir izveidojušies daudzi sekmīgi modeļi ekonomikas un sociālajā jomā.

3.2. Gandrīz visos ES lauku reģionos vēl pastāv lielas iespējas, kā amatniecības un lauksaimniecības nozares var kopīgi radīt vērtību. Šīs iespējas aptver sadarbību ražošanā, pārstrādē un tirdzniecībā reģionālā un plašākā mērogā. Taču tās paveras arī dalībnieku taisnīgas konkurences un sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas līdzdalības jomā.

3.3. Lauku rajoni Eiropas Savienībā ir strukturēti ļoti dažādi. Ir gan reģioni, kuros ir ļoti augsts labklājības līmenis, zems bezdarba līmenis un spēcīga izaugsme, gan reģioni, kuros ir ekonomikas problēmas, iedzīvotāji izceļo un noveco. Arī izglītības un tālākizglītības iespējas pieņemamā attālumā ne vienmēr ir pieejamas. Pastāv risks, ka palielināsies plaisa starp reģionu sociālo un ekonomisko attīstību un infrastruktūras standartiem.

3.4. It īpaši vecāka gadagājuma cilvēki ir atkarīgi no nelieliem attālumiem un ērti pieejamiem vietējiem pakalpojumiem; turklāt gados jauniem cilvēkiem ir nepieciešama arī labi funkcionējoša pamata infrastruktūra, piemēram, internets, bērnudārzi un pamatskolas. Demogrāfisko pārmaiņu dēļ lauku rajonu infrastruktūra un to apgādes un atkritumu apsaimniekošanas sistēmas būs lielā mērā jāpielāgo. Šo problēmu risināšanā vietējo uzņēmumu — īpaši mazo un vidējo uzņēmumu — zināšanas šodien netiek pietiekami izmantotas. Sociāli atbildīgie un vietējā līmenī

strādājošie amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumi sniedz svarīgu ieguldījumu, palīdzot integrēt sabiedrībā cilvēkus ar invaliditāti.

3.5. Lai individuāli vai kopā veiksmīgi darbotos ekonomikā, amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumiem un citiem reģionālajiem ekonomikas dalībniekiem ir vajadzīga piekļuve ātrdarbīgam internetam vietējā līmenī. Taču daudzviet, īpaši attālos lauku rajonos, piekļuve platjoslas pieslēgumam nav pietiekama.

3.6. Sabiedriskajās diskusijās reģionalitātei tiek pievērsta aizvien lielāka uzmanība. Reģionalitāte ir apliecinājums atbildīgai sabiedrībai ar vērtībām un priekšnoteikums ilgtspējīgai saimniekošanai un kopīgai līdzāspastāvēšanai. Taču reģionos bieži nav atbilstošu impulsu vai stimulu reģionos pastāvošā vērtības radīšanas potenciāla paaugstināšanai ir pārlietu vāji. Daudzkārt mijiedarbība starp reģiona uzņēmējiem nenotiek vai nav pietiekami aktīva.

3.7. Amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumiem kopīgi jārisina aizvien aktuālākie jautājumi, kas saistīti ar resursu un klimata labāku aizsardzību. Gan amatniecības, gan lauksaimniecības uzņēmumiem efektivitāte resursu jomā un klimata saudzēšana ir svarīgi pamatprincipi uz nākotni orientētu uzņēmumu stratēģiju veidošanā. Abām nozarēm sadarbojoties, lauku rajoni var ievērojami sekmēt visai sabiedrībai svarīgu problēmu risināšanu.

4. Mērķi

4.1. EESK uzskata, ka Eiropas iestādēm un valstu valdībām un administrācijas iestādēm ir būtiski atzīt amatniecības un lauksaimniecības nozares potenciālu un ar to saistītos jautājumus iekļaut politiskajā programmā, lai lauksaimniecības reģionus palīdzētu veidot par daudzsolīšiem nākotnes reģioniem.

4.2. EESK pārliecināti atbalsta amatniecības un lauksaimniecības nozares papildu kopējā vērtības radīšanas potenciāla izmantošanu.

— Lauksaimniecības un amatniecības nozares reģionālās vērtības ķēdes jāveido vai jāstiprina kopīgi ar citām nozarēm, piemēram, tirdzniecību, tūrisma, veselības aprūpi vai mežsaimniecību; šajā procesā jānodrošina vienlīdzīga konkurence un jāveido arī struktūras, kas reģionu ekonomikas potenciālu ļautu labāk izmantot ar vietējo MVU palīdzību.

— Jāatbalsta lauku rajonu MVU saglabāšana, dažādošana, jaunu uzņēmumu dibināšana un tālāka attīstība, kā arī ekonomiskā sadarbība starpnozaru līmenī.

— Lai labāk atbalstītu lauku rajonu mazākos uzņēmumus, jāattīsta vienkārši pieejami piedāvājumi ekonomikas, inovāciju un zināšanu veicināšanai; visos Eiropas reģionos jārada

pietiekamas iespējas piekļūt izglītībai un tālākizglītībai, kā arī iespējas nodot praktiskas zināšanas par nākotnē noteicošām progresīvām tehnoloģijām.

- Skolēniem jādod iespēja pie vietējiem amatniekiem un lauksaimniekiem iepazīt tradicionālas un mūsdienīgas ražošanas metodes un uzzināt par patstāvīgu un atbildīgu darba vērtībām.
- Reģionālu pārtikas produktu un citu reģionālu izejvielu ražošana, pārstrāde un tirdzniecība konsekventi jāorientē uz specifiskām reģionālām prasībām un kvalitātes kritērijiem; attiecīgi ir jāveicina kvalitātes kontroles sistēmas, kā arī zīmolu veidošana un mārketingas.
- Jāatbalsta resursu ziņā efektīvas un klimatu saudzējošas saimniekošanas metodes.
- Lauku rajonos jānodrošina un jāstiprina sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas sistēmas, infrastruktūra un sabiedriskā dzīve.
- Lai lauku rajonu vērtības radīšanas potenciālu izmantotu ar MVU palīdzību, galvenais priekšnoteikums ir uzlabot savienojumus ar moderniem platjoslas tīkliem.
- Jāapzinās, ka decentralizētas energoapgādes sistēmas un energoefektivitātes pasākumi paver lielas iespējas radīt jaunu papildu vērtību.
- Ņemot vērā plašās demogrāfiskās pārmaiņas, lauku rajonos jāpiesaista kvalificēts darbaspēks, un tas jāiesaista tādā amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumu darbībā, kurai ir nākotne.
- Lauku reģionu iestādes, organizācijas un uzņēmumi, īpaši lauksaimniecības un amatniecības nozarēs, noteikti jāmudina ciešāk iesaistīties pilsoniskās sabiedrības dialogā un ekonomiskā sadarbībā, kā arī mācīties no labas prakses.

4.3. Lai turpmāk partnerības garā varētu labāk aktivizēt reģionālās ekonomikas potenciālu, EESK vēlas īpaši uzsvērt šādus trīs atbalstāmus mērķus.

4.3.1. Prioritāte "Reģionalitāte un vērtības radīšana"

Liela daļa no lauksaimniecības un amatniecības nozares iespējām ir saistīta ar šo nozaru vietējām un reģionālajām

saknēm. Tieši globalizētā pasaulē palielinās vietējās un reģionālās dimensijas nozīme. Aktuālu problēmu risināšanā svarīga bieži ir rīcība vietējā mērogā. Tāpēc reģionālu vērtības ķēžu paplašināšanai ir aizvien lielāka nozīme. Īpaši pārtikas produktu jomā daudzos reģionos tradicionāli ir izveidojusies cieša saikne un sadarbība starp lauksaimniecības un amatniecības uzņēmumiem, kas šajos reģionos patērētājam nodrošina svarīgo pievienoto vērtību. Šajā sakarā ir daudzi pozitīvi piemēri, kurus būtu jācenšas tālāk attīstīt un izplatīt citos reģionos. Tiem vajadzētu kalpot par paraugu citās produktu un pakalpojumu jomās, piemēram, koksnes pārstrādes un lauku tūrisma nozarēs. Minētā sadarbība vienlaikus var palīdzēt nodrošināt netālu esošas apgādes struktūras un samazināt transporta izmantošanu, tādējādi vairāk sekmējot klimata aizsardzību.

Pieeja, kas paredz vērtības ķēdēs pastiprināt lauku reģionu nozīmīgāko dalībnieku sadarbību, paver arī iespēju pārtikas produktus un tirdzniecību orientēt uz specifiskām reģionālām prasībām un kvalitātes kritērijiem un izveidot īpašu, tikai attiecīgajam reģionam raksturīgu vietējo identitāti. Vienotu reģionālu marķējumu izstrāde kopīgas tirdzniecības nolūkā atbilst patērētāju augošajām prasībām attiecībā uz produktu kvalitāti un izcelsmi. Tāpat kā uz pārtikas produktiem, arī uz amatniecības produktiem vajadzētu ieviest kvalitātes un izcelsmes marķējumus.

4.3.2. Prioritāte "Energija un izejvielas"

Turpmāk Eiropā būs aizvien svarīgāk lauku reģionos izveidot decentralizētas energoapgādes sistēmas un īstenot enerģijas taupības pasākumus, un šajā jomā paveras lielas iespējas amatniecības un lauksaimniecības nozares sadarbībai. Atjaunojamie energoresursi un atjaunīgās izejvielas savu ekoloģisko enerģijas bilanci var pilnībā atraišīt tikai tad, ja tos pārstrādā reģionos, kur tie tiek ražoti. Tāpēc vietējā līmenī ir vajadzīgi eksperti.

Vēl viena daudzsoļa reģionālās sadarbības joma ir atjaunojamu izejvielu un materiālu audzēšana, pārstrāde un tirdzniecība.

4.3.3. Prioritāte "Nodrošināšana ar speciālistiem"

Ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas un manāmo izceļošanu no attālām lauku reģioniem uz aglomerācijām, lauksaimniecības un amatniecības uzņēmumiem ir aizvien grūtāk piesaistīt augsti kvalificētu darbaspēku⁽¹⁾. EESK citā atzinumā jau norādījis, ka īpaša uzmanība jāpievērš sieviešu nodarbinātībai⁽²⁾. Lai ilgtermiņā piesaistītu darbaspēku, jāuzlabo tādi ar dzīvesvietu netieši saistīti faktori kā dzīves kvalitāte, mājokļa, izglītības, brīvā laika pavadīšanas un kultūras piedāvājums un galvenokārt piedāvājums jaunām ģimenēm. Ekonomikas partneru centieni pēc iespējas agrāk orientēt skolēnus un jauniešus nākotnē apgūt amatniecības un lauksaimniecības nozares profesijas jāatbalsta

(1) CESE 1704/2007, OV C 120, 16.05.2008., 47. lpp.

(2) CESE 1175/2011, OV C 318, 29.10.2011., 43. lpp.

ar attiecīgu politiku, kuras īstenošanā iesaistītas nodarbinātības aģentūras un skolas. Šīs profesijas apguvušo speciālistu nodarbinātības iespējas ir augstas, un viņi ir īpaši spējīgi pielāgoties darba tirgus jaunajām prasībām ⁽³⁾.

5. Pasākumi

5.1. EESK uzskata: lai sasniegtu minētos mērķus, konsekventi jāīsteno stratēģija "Eiropa 2020" gudrai, integrējošai un ilgtspējīgai izaugsmei; lauku reģioniem jāpiešķir attiecīgs atbalsts no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), ņemot vērā tā sešas prioritātes, un finansējums no ES struktūrfondiem; īstenojot integrētu politiku, ilgtspējīgi jāuzlabo dzīves kvalitāte lauku reģionos un šo reģionu ekonomikas potenciāls. Starppnozaru stratēģija, ko finansē no vairākiem fondiem, lauku reģionos ļautu attīstīt kopējas vērtību ķēdes, samazināt izceļošanu un saglabāt apgādes struktūras, tādējādi dodot labumu visām vietējām ekonomikas nozarēm un iedzīvotāju grupām.

5.2. EESK uzskata, ka, veidojot turpmāko ES struktūrpolitiku lauku reģionos, ir īpaši svarīgi pievērsties šādiem konkrētiem pasākumiem:

- uz ieguldījumiem orientēts atbalsts MVU dažādošanai, jaun dibināšanai, uzņēmumu nodošanai un tālākai attīstībai;
- veicināt un uzsākt starppozaru sadarbību un platformas (piemēram, regulāri organizējot "apaļā galda sarunas");
- sekmēt reģionālu (tradicionālu) ekonomikas apriti ar īsiem transportēšanas ceļiem;
- veicināt reģionālus vienotus marķējumus reģionālu pakalpojumu un produktu kopīgas pārstrādes un tirdzniecības nolūkā;
- veicināt kvalitāti un kvalitātes kontroles sistēmas, kas ir svarīgs produktu sekmīga noieta faktors;
- sekmēt resursu ziņā efektīvas un klimatu saudzējošas saimniekošanas metodes;
- atbalsts mērķtiecīgai zināšanu un kompetences nodošanai lauku reģionu amatniecības un lauksaimniecības uzņēmumiem un citiem ekonomikas partneriem lauku reģionos;
- sekmēt inovācijas partnerības starp pētniecību un praksi, īpaši ņemot vērā uz praktisku pielietošanu un procesiem orientētas inovācijas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem;
- nodrošināt un paplašināt ar ekonomikas procesiem saistītu infrastruktūru lauku reģionos (īpaši platjoslas internetu);
- atbalsts ekonomikas un sociālo partneru pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināšana ar turpmāk nepieciešamo darbaspēku;
- sabiedrības informēšana, skolām un iedzīvotājiem ļaujot apmeklēt uzņēmumus;
- paplašināt pašreizējo "LEADER" pieeju, lai daudz vairāk iesaistītu uzņēmējus un palielinātu lauku reģionu ekonomikas potenciālu;
- atbalsts esošajiem konsultantu tīkliem, kuros iesaistījušies MVU uzņēmēji, īpaši attiecībā sadarbības pārraudzību;
- veidot un turpināt attīstīt platformas, kuru mērķis ir apkopot un izplatīt paraugpraksi, kas saistīta ar reģionālo attīstību un lauku reģionu ekonomikas un sociālo partneru sadarbību;
- atbalsts lauku reģioniem, nodrošinot elastīgus reģionālos budžetus.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Turpat.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "EESK nostāja par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par ilgtspējīgu attīstību (Rio+20)" (atzinuma papildinājums)

(2012/C 143/08)

Galvenais ziņotājs: **WILMS kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2012. gada 17. janvārī saskaņā ar Reglamenta piemērošanas noteikumu 29. panta a) apakšpunktu nolēma izstrādāt atzinuma papildinājumu par tematu

"EESK nostāja par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencei par ilgtspējīgu attīstību (Rio+20)" (atzinuma papildinājums).

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), iecēla **WILMS kgu** par galveno ziņotāju un ar 211 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1. Apvienoto Nāciju konference par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem notiks 2012. gada 20.-22. jūnijā Riodežaneiro, Brazīlijā. Konferences sagatavošanas komitejas otrajā sanāksmē visas ANO dalībvalstis, attiecīgās ANO sistēmas organizācijas un iesaistītās personas tika aicinātas līdz 2011. gada 1. novembrim sekretariātā iesniegt savus priekšlikumus un piezīmes, ko iekļaus kopējā dokumentā, un to savukārt izmantos par pamatu, lai izstrādātu konferences secinājumu sākotnējo projektu (*zero-draft*), ar ko paredzēts nākt klajā 2012. gada janvārī.

1.2. EESK ir sniegusi ieguldījumu ES un dalībvalstu kopējās nostājas izstrādē, sagatavojot atzinumu "Rio+20" konference: virzība uz "zaļo" ekonomiku un labāku pārvaldību — Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības ieguldījums" ⁽¹⁾, ko pieņēma 2011. gada septembrī.

1.3. Saskaņā ar minētajā atzinumā izklāstīto rīcības plānu EESK ir vēl plašāk izvērsusi dialogu ar ES valstu pilsonisko sabiedrību. Starptautiskā līmenī dialogs notiek pilsoniskās sabiedrības "apaļā galda" sarunās "ES un Brazīlija" un "ES un Ķīna", EESK tiekoties ar Krievijas Federācijas Pilsonisko palātu un Starptautiskās Ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu iestāžu apvienības (AICESIS) ietvaros. Citus pasākumus ir plānots īstenot sadarbībā ar Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm (ĀKK).

1.4. Eiropas līmenī EESK ir organizējusi plašu dialogu par "Rio+20" konferences jautājumiem, ietverot pirmās piezīmes par 10. janvārī klajā nākušo konferences secinājumu sākotnējo projektu. Šā dialoga mērķis bija sagatavot 2012. gada 7. un 8. februārī EESK organizēto nozīmīgo pilsoniskās sabiedrības

konferenci par tematu "Domāsim ilgtspējīgi, būsim atbildīgi! Eiropas pilsoniskā sabiedrība ceļā uz "Rio+20" konferenci", kā arī vienoties par konferences dalībnieku kopējo nostāju.

1.5. Šajā atzinumā Komiteja atkārtoti uzsver iepriekšējā EESK atzinumā, "Rio+20" konference: virzība uz "zaļo" ekonomiku un labāku pārvaldību — Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības ieguldījums," ⁽²⁾ iekļautos ieteikumus un secinājumus un pilnībā atbalsta konferences "Domāsim ilgtspējīgi, būsim atbildīgi! Eiropas pilsoniskā sabiedrība ceļā uz "Rio+20" konferenci" vēstījumu.

2. Secinājumi un ieteikumi

2.1. EESK pauž pārliecību, ka pašreizējā ekonomikas, sociālā un vides krīze ir savstarpēji cieši saistītas un līdzšinējo virzību vairs nav iespējams turpināt.

2.2. EESK atkārtoti uzsver konferences "Domāsim ilgtspējīgi, būsim atbildīgi! Eiropas pilsoniskā sabiedrība ceļā uz "Rio+20" konferenci" (ko Komiteja organizēja 2012. gada 7. un 8. februārī Briselē) vēstījumu.

2.3. ANO konferencē "Rio+20" pasaules vadītājiem jāapņemas īstenot konkrētu rīcības plānu, lai, ņemot vērā planētas resursu ierobežojumus, sekmētu ilgtspējīgu attīstību un novērstu nabadzību. Videi draudzīgas tautsaimniecības sekmēšanai jābūt tādas visaptverošas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas daļai, kurā panākts sociālo, vides un ekonomikas aspektu līdzsvars, vienlaikus nodrošinot taisnīgu pārdali un taisnīgumu starp paaudzēm.

2.4. Nabadzības novēršana un droša piekļuve pārtikai pietiekamā daudzumā, tīram ūdenim un ilgtspējīgai enerģijai

⁽¹⁾ OV C 376, 22.12.2011., 102. lpp.

⁽²⁾ OV C 376, 22.12.2011., 102. lpp.

jāuzskata par "Rio+20" darba kārtības īpaši svarīgu prioritāti. Lai apkarotu nabadzību un uzlabotu nodrošinājumu ar pārtiku, ir būtiski svarīgi attīstības valstīs veicināt videi draudzīgu vietējo lauksaimniecību, radot virzītājspēku saimnieciski labklājīgu lauku reģionu attīstībai. Tāpat jānodrošina sieviešu politiskā, ekonomiskā un sociālā līdztiesība.

2.5. Politiskajiem vadītājiem jāpilda savas saistības attiecībā uz Tūkstošgades attīstības mērķiem un jāveic papildu pasākumi, lai patiešām nodrošinātu nepieciešamo finansējumu. Attīstītajām valstīm efektīvi jāpilda savas saistības vismaz 0,7% no NKI piešķirt atbalstam attīstības jomā.

2.6. Eiropas valstu vadītājiem, kas piedalīsies sarunās, daudz vairāk nekā sākotnējā projektā jāuzsver ilgtspējīgas attīstības sociālā dimensija. Tā kā nevienlīdzība sociālajā un labklājības ziņā valstīs un starp tām palielinās, ir steidzami jārikojas, jo tas kavē centienus sasniegt ilgtspējīgu attīstību un taisnīgu pārdali. Turklāt, īstenojot taisnīgu pāreju, jāgarantē pienācīgi darba apstākļi un augsti kvalitatīvas darba vietas. Jāratificē un jāpieņem Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) nozīmīgākie darba standarti un pilnībā jāatbalsta ILO Sociālās aizsardzības minimuma nodrošināšanas iniciatīva.

2.7. Politiskajiem vadītājiem Riodežaneiro konferencē ir jāvienojas par tāda videi draudzīgas ekonomikas ceļveža izstrādi, kurā izvirzīti skaidri mērķi un paredzēti uzraudzības mehānismi, lai nodrošinātu ekonomiski efektīvu, sociāli taisnīgu un vidi saudzējošu pāreju uz ilgtspējīgu sabiedrību. Pārejas īstenošanā pastāvīgi jāiesaista pilsoniskā sabiedrība, citstarp īstenojot sociālo dialogu.

2.8. Eiropas valstīm un citām attīstītajām valstīm Riodežaneiro konferencē ir jāvienojas par planētas ierobežoto dabas resursu patēriņa būtisku samazināšanu. Eiropas valdītājiem jāīsteno ES mērķi, par kuriem poanākta vienošanās, un jāgatavojas vērienīgākiem pasākumiem. Attīstības valstīm būtu jāuzlabo dabas resursu izmantošanas efektivitāte.

2.9. Jāatsakās no neilgtspējīgiem patēriņa un ražošanas modeļiem, izmantojot daudzveidīgus politikas instrumentus, tostarp regulējošus pasākumus, fiskālās politikas instrumentus, videi draudzīgu un sociālu publisko iepirkumu, atteikšanos no videi kaitīgām subsīdijām, pētījumus par inovāciju vides aizsardzības jomā, vides izmaksu internalizāciju un citas uz tirgu balstītas iniciatīvas, vienlaikus sekmējot ilgtspējīgu dzīvesveidu un patērētāju aktīvu līdzdalību pārejas procesā. Riodežaneiro konferencē būtu jāpieņem desmit gadu darba programma, kuras mērķis ir ilgtspējīgs patēriņš un ražošana.

2.10. Secinājumu sākotnējā projektā ir atzīts, ka IKP rādītājs pilnībā neatspoguļo labklājības līmeni, un ir jāiesaista pilsoniskā sabiedrība, lai steidzami izstrādātu papildu rādītājus.

2.11. Iniciatīva līdz 2015. gadam izvirzīt globālus ilgtspējīgas attīstības mērķus ir atbalstāma, ja tiek nodrošināta līdzsvarota pieeja visām trim ilgtspējīgas attīstības dimensijām. Riodežaneiro konferencē jāuzsāk iekļaujošs process, lai izveidotu saikni starp Tūkstošgades attīstības mērķiem un visaptverošiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem, izstrādātu stratēģiju un ilgtspējīgas attīstības rādītājus, kā arī skaidrus atbildības mehānismus.

2.12. Konferencē nepieciešams panākt jaunu vispārēju vienošanos, lai nodrošinātu ieguldījumus, kas nepieciešami "zaļākai" ekonomikai.

2.13. Ir atzīts, ka pārejā uz ilgtspējīgu attīstību būtiska nozīme un atbildība ir privātajam sektoram. Vidi saudzējošāka ekonomika uzņēmumiem paver iespējas. Šīs iespējas uzņēmumiem un rūpniecības nozarei ir jāizmanto. Politiskajiem vadītājiem ir jāizstrādā skaidra, stabila un prognozējama politikas sistēma vidi saudzējošas ekonomikas sekmēšanai, lai uzņēmumiem radītu uzticamu vidi un lai būtu tiesiskais pamats un stimuli nepieciešamo ieguldījumu veicināšanai.

2.14. Jāizveido jauna ilgtspējīgas attīstības padome, kas aizstātu ilgtspējīgas attīstības komisiju, kā arī — pamatojoties uz ANO Vides programmu (UNEP) — jāizveido jauna ANO aģentūra vides jautājumos. Abām struktūrām būtu jānodrošina "nozīmīgāko grupu" pārstāvētās pilsoniskās sabiedrības aktīva līdzdalība.

2.15. Priekšlikums izveidot ombudu nākamajām paaudzēm ir vērtējams atzinīgi.

2.16. Politiskajiem vadītājiem "Rio+20" konferencē jāvienojas par papildu pasākumiem, lai pārejā uz ilgtspējīgu sabiedrību efektīvāk iesaistītu pilsonisko sabiedrību un nodrošinātu tai iespējas rīkoties globālā, valstu un vietējā līmenī. Jāizveido tiesiskas un institucionālas sistēmas, lai sabiedrībai nodrošinātu piekļuvi informācijai, nodrošinātu dialoga un demokrātiskas līdzdalības iespējas un pārraudzību. Jāveicina daudzu iesaistīto dalībnieku forumi, piemēram, ekonomikas un sociālo lietu komitejas un valstu ilgtspējīgas attīstības padomes kā modeļi, kas stimulē pilsoniskās sabiedrības debates. Nepieciešams organizēt vairāk izpratnes palielināšanas kampaņu un izglītošanas programmu par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

2.17. Visas pasaules pilsoniskajai sabiedrībai arī turpmāk jācenšas panākt, lai konferences iznākums pavērtu pietiekamas iespējas risināt aktuālās problēmas. Pilsoniskajai sabiedrībai jāuzņemas globāla atbildība!

2.18. Secinājumu sākotnējais projekts, ko izstrādāja ANO "Rio+20" konferences birojs, ir labs sākumpunkts turpmākajām sarunām. Tomēr, ņemot vērā risināmās problēmas, tas vēl nav pietiekami vērienīgs.

2.19. Eiropas valstu vadītājiem jāuzņemas atbildība un aktīvi jāiesaistās Rio+20 konferencē. ES pārstāvjiem, kas piedalīsies sarunās, jācenšas panākt, lai dokuments mērķu, termiņu, finansējuma, tiesisko saistību un īstenošanas noteikumu ziņā būtu vārienīgāks. Pēc Rio+20 konferences visaptverošā ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija jāpārskata un tai jāpieskīr jauna dinamika.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

478. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 22. UN 23. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (2014.–2020. gads)”

COM(2011) 608 final – 2011/0269(COD)

(2012/C 143/09)

Ziņotājs: **SIECKER kgs**

Līdzziņotājs: **HABER kgs**

Padome 2011. gada 24. oktobrī un Eiropas Parlaments 25. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 175. panta 3. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (2014.–2020. gads)”

COM(2011) 608 final – 2011/0269(COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija (CCMI) savu atzinumu pieņēma 2012. gada 9. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (23. februāra sēdē), ar 158 balsīm par, 10 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir iesniegusi priekšlikumu par turpinājumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (EGF). Vienlaikus Komitejai nav pārliecības, ka Komisijas priekšlikumi atrisinās ar fondu saistītās problēmas. Pieteikumu fonda izmantošanai bijis — un vēl joprojām ir — ļoti maz, un EESK neuzskata, ka lauksaimniecības iekļaušana EGF darbības jomā būtu pareizais ceļš, kā novērst šo trūkumu. Tā vietā Komiteja ierosina dažus papildu pasākumus, ar kuriem uzlabot EGF izmantošanu, piemēram, samazināt robežvērtības vai paātrināt procedūru, jo tajos gadījumos, kad instruments ir izmantots, tas ir darbojies salīdzinoši labi.

1.2. Viens no šādas nepilnīgas izmantošanas iemesliem ir EGF procedūras gausums un birokrātiskums, kura cēlonis ir fonda īpatnības. Komisija nevar pieņemt lēmumu, neiesaistot gan Eiropas Parlamentu, gan Padomi. Tiklīdz iesaistās budžeta lēmējinstiucija, ir nepieciešamas vairākas ļoti laikietilpīgas

procedūras, tomēr visi pieteikumi beigās ir tikuši apstiprināti. Šis administratīvais apstiprināšanas process ir ļoti dārgs, un attiecīgos līdzekļus varētu izmantot labāk.

1.3. EESK ierosina pazemināt pieteikumu iesniegšanas skaitlisko robežvērtību līdz 200 atlaistiem darba ņēmējiem ierosināto 500 vietā. Komiteja arī iesaka palielināt ES līdzfinansējumu līdz 75%, lai vēl vairāk sekmētu EGF izmantošanu. EESK atzinīgi vērtē to, ka “darba ņēmēju” jēdziens ir paplašināts un tajā iekļauti arī darba ņēmēji ar līgumu uz noteiktu laiku un pagaidu darba aģentūru darba ņēmēji. EESK piekrīt, ka EGF būtu jāattiecinā arī uz pašnodarbinātām personām. Šie cilvēki ir būtiski un nozīmīgi darba tirgus dalībnieki, un tieši viņi ir vieni no pirmajiem, kuri izjūt gan globalizācijas, gan ekonomikas krīzes sekas. EGF nekad nav bijis iecerēts kā atbalsts darba devējiem, tāpēc EESK nepiekrīt, ka fonda darbības jomā būtu jāiekļauj arī MVU īpašnieki/vadītāji. Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorātā ir īpaša nodaļa, kas nodarbojas ar MVU politiku un attiecīgajām plašajām atbalsta programmām. Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondam šajās programmās nebūtu jāiejaucas.

1.4. EESK vēlētos ieteikt vēl divas iespējas, kā uzlabot EGF darbību. Pirmā — ar vērienīgas informācijas kampaņas palīdzību informēt MVU par EGF piedāvātajām iespējām, otrā — iesaistīt sociālos partnerus jau pašā procesa sākumā, proti, kad fondam iesniedz pieteikumus. EESK vēlas paust arī izbrīnu par Padomes 2011. gada decembra lēmumu — pašreizējā fonda pēdējos 2 darbības gados (2012. un 2013. gadā) atcelt iespēju izmantot EGF cīņai ar neparedzētām ekonomikas krīzes sociālām sekām, lai gan pieteikumu analīze liecina, ka šajā aspektā fonds darbojies labi. Tāpēc EESK mudina Padomi pārskatīt savu lēmumu un vēlas skaidri un nepārprotami norādīt, ka, pēc EESK domām, šī dimensija fonda darbībā jāsauglabā arī laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam.

1.5. EESK nepiekrīt priekšlikumam iekļaut EGF darbības jomā arī lauksaimniecību, taču atzīst, ka šajā nozarē kaut kas būs jādara, kad nākotnē stāsies spēkā tādi tirdzniecības nolīgumi kā, piemēram, *Mercosur* līgums. *Mercosur* būs izdevīgs Eiropas Savienībai kopumā, taču Savienības iekšienē priekšrocības baudīs rūpniecības un pakalpojumu nozares, un tas notiks uz lauksaimniecības rēķina. Komisija ir izteikusi prognozi, ka jaunajiem tirdzniecības līgumiem varbūt tāda pati ietekme. Ir visnotaļ taisnīgi kompensēt lauksaimniecības nozarei šāda veida zaudējumus, taču tas jādara, izmantojot individualizētu, nozarei pielāgotu risinājumu, piemēram, ar struktūrfondu starpniecību, piesaistot tos kopējai lauksaimniecības politikai. EESK aicina, lai EGF, kas ir nodibināts, lai atbalstītu atlaistu darba ņēmēju iekļaušanos atpakaļ darba tirgū, arī turpmāk izmantot minētajam mērķim.

1.6. EESK uzsver, ka krīzes periodā jāturpina fonda darbība un ka jāparedz tā izmantošana, piemēram, saistībā ar rūpnieciskās darbības pārveidošanu/pārvietošanu Eiropas Savienības robežās.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Komisija 2006. gada martā iesniedza priekšlikumu par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda (EGF) izveidi. Tā mērķis bija sniegt konkrētu vienreizēju atbalstu, lai palīdzētu iekļauties atpakaļ darba tirgū tiem darba ņēmējiem, kas zaudējuši darbu noteiktās jomās vai nozarēs, kuras visvairāk skāruši nopietni ekonomikas traucējumi, piemēram, uzņēmumu pārvietošana uz trešām valstīm, būtiska importa palielināšanās vai ES tirgus daļu pakāpeniska samazināšanās kādā nozarē. EGF finansējuma piešķiršanas galvenais kritērijs bija nosacījums, ka vienā reģionā vai divos kaimiņu reģionos no darba kādā uzņēmumā vai vienas un tās pašas nozares uzņēmumu grupā atlaisti vairāk nekā 1 000 darbinieki.

2.2. EGF tika izveidots 2007.–2013. gada plānošanas periodam. Pasākumos bija iekļauta pārkvalificēšana, pārveidošanās atbalsts, atbalsts jaundibinātiem uzņēmumiem un papildu piemaksas pie algas. EGF iejaucas vienīgi pēc dalībvalsts lūguma. Summa, ko maksā ES, nedrīkst pārsniegt 50% no kopējām novērtētām izmaksām, kas paredzētas dalībvalsts pasākumu kopumam. Ekonomikas krīzes radīto grūtību dēļ 2009. gadā atbalsta kritēriji tika mainīti. Pieteikuma iesniegšanai nepieciešamais atlaisto darbinieku skaits tika samazināts no 1 000 uz 500, un ES līdzfinansējums EGF projektos tika palielināts no 50% uz 65%.

2.3. Lai veicinātu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu sasniegšanu, Komisija 2011. gada oktobrī nāca klajā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par EGF turpināšanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā un rosināja paplašināt atbalsta sniegšanas jomu, iekļaujot tajā arī lauksaimniecības nozari. Lai EGF atbalsts būtu pieejams darba ņēmējiem neatkarīgi no viņu darba līguma vai darba attiecībām, jēdziens “darba ņēmēji” ir paplašināts un tajā iekļauti ne vien darba ņēmēji ar darba līgumiem uz nenoteiktu laiku, bet arī darba ņēmēji ar līgumiem uz noteiktu laiku, pagaidu darba aģentūru darba ņēmēji un mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu īpašnieki-vadītāji, kā arī pašnodarbinātās personas (tostarp lauksaimnieki). ES līdzfinansējums EGF projektos veidos no 50% līdz 65%.

2.4. Komisija ir ierosinājusi arī turpmāk neietvert Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu daudzgadu finanšu shēmā (DFS) to apstākļu neparedzamības un neatliekamības dēļ, kas pamato fonda izmantošanu. Izdevumi Savienības līmenī būtu jāorientē uz rezultātu. Attiecībā uz izdevumiem, kas saistīti ar EGF, daudzgadu finanšu shēmā ir izvirzīts mērķis, ka vismaz 50 procentiem to darba ņēmēju, kam ticis sniegts EGF atbalsts, būtu 12 mēnešu laikā jāatrod jauns un stabils darbs. Lai Komisija varētu uzraudzīt, kā dalībvalstīm veicas šī uzdevuma izpildē, pēc 15 mēnešiem dalībvalstīm ir pienākums iesniegt starpposma ziņojumu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EGF tika izveidots kā sava veida “pirmā palīdzība” — instruments, kas Eiropas Savienībai deva iespēju ātri un elastīgi reaģēt, sniedzot atbalstu tiem darba ņēmējiem, kuri bija zaudējuši darbu globalizācijas dēļ. Fondam pieejamais kapitāls visam septiņu gadu periodam — no 2007. līdz 2013. gadam — bija 3,5 miljardi *euro*. Pirmajos piecos gados (no 2007. līdz 2011. gadam) no šim laikposmam atvēlētajiem 2,5 miljardiem tika izlietoti nedaudz vairāk nekā 364 miljoni *euro*. Svarīgākie iemesli, kāpēc EGF izmantošana bijusi tik pieticīga, bija gausā un birokrātiskā administratīvā procedūra, augstā robežvērtība (1 000 darbinieku) un zemais līdzfinansējuma līmenis (50%). Izlietojums uzlabojās 2009. gadā, kad piemērošanas robežvērtība tika pazemināta no 1 000 uz 500 darba ņēmējiem, ES līdzfinansējuma sliekšnis tika palielināts no 50% uz 65% (ar zināmiem nosacījumiem) un tika atļauts iesniegt pieteikumus ne tikai, lai cīnītos pret globalizācijas sekām, bet arī, lai novērstu ekonomikas krīzes sekas.

3.2. Pēc šiem pielāgojumiem EGF izlietojums palielinājās: ja 2007. gadā pieteikumu skaits bija astoņi un 2008. gadā — pieci, tad 2009. un 2010. gadā tika saņemti 29 pieteikumi. 2011. gadā tika apstiprināti astoņi pieteikumi un vēl 18 pieteikumus patlaban izvērtē. EGF ir vairāk izmantots krīzes seku novēršanai, nevis globalizācijas ietekmes mazināšanai: trīs gadu laikā (no 2009. gada, kad EGF tika paplašināts, lai to varētu attiecināt arī uz krīzes sekām, līdz 2011. gada novembrim) ir iesniegti 53 ar krīzi saistīti pieteikumi, savukārt ar globalizāciju saistītu pieteikumu skaits piecos gados ir 26. Ar krīzes sekām saistītie 53 pieteikumi attiecas uz 48 607 darba ņēmējiem, bet 26 “globalizācijas pieteikumi” — uz 28 135 darba ņēmējiem, tādējādi kopumā 76 742 darba ņēmēji saņēma atbalstu, kura mērķis bija uzlabot viņu nodarbinātības iespējas.

3.3. EGF starpposma novērtējumā, pamatojoties uz tobrīd pieejamiem 15 nobeiguma ziņojumiem par 2007.–2009. gadu, pētīts, cik daudz iesaistīto darba ņēmēju gada laikā atraduši jaunu darbu. Vidējais darba atsākšanas rādītājs bija 41,8%. Sešos no pirmajiem piecpadsmit gadījumiem, kuros iesaistīts EGF līdzfinansējums, darba atsākšanas rādītāji pārsniedz 50% sliekšni, savukārt deviņos no piecpadsmit gadījumiem izvirzītais mērķis nav sasniegts. Darba atsākšanas rādītāji svārstās ļoti plašā amplitūdā — no 78,2% vienā gadījumā Vācijā līdz ievērojami zemākiem rādītājiem, proti, 4–6%, kas novēroti Portugālē, Spānijā un Itālijā. Lai sasniegtu salīdzināmus efektivitātes līmeņus, būtu jāapsver, vai daļu no sniegtā atbalsta nevar saistīt ar panākto rezultātu. Vidējā termiņā (vairāk nekā 12 mēnešos pēc EGF atbalsta noslēgšanās) darba atsākšanas rādītāji vairumā gadījumu (par kuriem bija pieejama informācija) pieauga — par spīti globālajai ekonomikas krīzei, kas skāra attiecīgo vietējo ekonomiku. Laika gaitā EGF atbalsta saņēmēju nodarbinātības rādītāji pieauga 8 gadījumos, bet samazinājās — 3 gadījumos. Kopumā šajos gadījumos vidējais darba atsākšanas rādītājs pieauga par 7 procentpunktiem. Tādējādi, šķiet, ir pamats secināt, ka, neraugoties uz fonda nepilnīgo izmantošanu, rezultāti ir labi.

3.4. Neaplūkots palicis trešais iemesls, kāpēc EGF netiek pilnībā izmantots, proti, fakts, ka fondam nav sava budžeta. Tas nozīmē, ka budžeta lēmējinstīcijai — šai gadījumā Eiropas Parlamentam un Padomei — par katru pieteikumu atsevišķi jālemj, vai tas pelna atbalstu. Lai gan pats modelis, proti, esošajām ES struktūrām nepiederīgs instruments, devis iespēju reaģēt ātri un elastīgi, tomēr administratīvā procedūra, kas jāveic kārtības labad, ir ļoti gara un birokrātiska. Jāpatur prātā arī apstiprināšanas procesa lielās izmaksas, kas rodas dažādos tā posmos, proti, tulkošana 22 valodās, sanāksmju telpas, sanāksmju dokumenti, dalībnieku laiks un mutiskā tulkošana. Visi pieteikumi ir tikuši apstiprināti, un rodas jautājums, vai apstiprināšanas procedūrā iztērēto naudu drīzāk nevajadzētu novirzīt atlaistajiem darba ņēmējiem. EGF pašreizējās procedūras priekšrocība ir tās skaidrā pārredzamība un tas, ka tā padara redzamu ES cīņu pret sociālo atstumtību. Redzamība un pārredzamība neapšaubāmi ir ļoti svarīgas, taču kaut kas ir jā dara, lai procesu padarītu arī raitāku un lētāku.

3.5. Citi iespējamie modeļi, kas minēti priekšlikumā un tam pievienotajos dokumentos⁽¹⁾, ir integrēt EGF Eiropas Sociālajā fondā vai arī saglabāt EGF kā patstāvīgu struktūru ar savu budžetu. Abiem modeļiem ir gan priekšrocības, gan trūkumi. Ja EGF tiktu integrēts Eiropas Sociālajā fondā, galvenais trūkums būtu nepieciešamība pēc ES budžeta līdzekļu konkrēta piešķiruma, taču masveida atlaišanas gadījumos nav iespējams ielānot. Acīmredzamas šā risinājuma priekšrocības būtu lielāka saskaņotība un papildināmība ar ESF, lēmumu pieņemšanas procesa iespējama saīsināšana un EGF pieteikumu vienkāršošana un racionalizācija. Trešajam risinājumam, proti, saglabāt EGF kā neatkarīgu ES struktūru ar savu budžeta pozīciju, būtu vairāki trūkumi un tikai viena priekšrocība — lielāka Eiropas solidaritātes redzamība.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Vispirms EESK vēlas paust dziļu izbrīnu par Padomes 2011. gada decembra lēmumu fonda pašreizējā darbības perioda pēdējos divos gados (2012. un 2013. gadā) — laikā, kad nepieciešama "pirmā palīdzība", — atcelt iespēju EGF izmantot cīņai pret negaidītām ekonomikas krīzes sociālajām sekām. Pārskats par EGF pieteikumiem, kas saņemti līdz 2011. gada 17. novembrim, ļoti skaidri parāda, ka fonds šajā aspektā ir darbojies salīdzinoši labi, savukārt primārā mērķa īstenošanā — globalizācijas seku mazināšanā — tā panākumi bijuši vājāki. Gan 2009., gan 2010. gadā ir apstiprināti 23 pieteikumi, kas domāti krīzes seku novēršanai, un tikai 6 pieteikumi, kuru mērķis ir mazināt globalizācijas ietekmi. Tāpēc EESK aicina Padomi apsvērt iespēju izmantot EGF arī krīzes seku mazināšanai, jo krīze vēl nav galā. EESK vēlas pilnīgi nepārprotami paust savu nostāju par to, ka fonda darbību būtu jāturpina attiecināt arī uz ekonomikas krīzes sekām un ka pieteikumu iesniegšanas kritēriji būtu vēl vairāk samazināmi.

4.2. Lai gan pieteikumu skaits pēc 2008. gada ir pieaudzis, EGF izmantošana joprojām ir ļoti nepilnīga. Tādēļ šķiet loģiski pazemināt pieteikumu sliekšņus vairāk, nekā ierosināts. EGF starpposma pārskatīšanas provizorisks secinājums attiecībā uz atlaisto darba ņēmēju skaita robežvērtības samazināšanu no 1 000 uz 500 norādīts: "Tomēr dažos kontekstos šis samazinātais skaits joprojām būtu uzskatāms par pārāk augstu, jo pat 200–300 darba vietu zudums var radīt ievērojamu satricinājumu vietējā un reģionālā kontekstā". Ņemot vērā patlaban notiekošo darbības pārvietošanu un ārpalpojumu ieviešanu, arī šābrīža sliekšnis — 500 darba ņēmēju — varētu būt pārāk augsts. Tāpēc EESK rosina pazemināt šo robežvērtību līdz 200 darba ņēmējiem.

4.3. EESK vēlētos ieteikt vēl divas iespējas, kā uzlabot EGF darbību. MVU parasti ir pārāk mazi un ar nepietiekamiem resursiem, lai būtu pilnībā informēti par aktuālajām iespējām, kādas ES rada konkrētos apstākļos. Iespējams, ka daudzi MVU, kuri cīnās ar problēmām, kam EGF var sniegt risinājumu, nemaz nezina par šādu fondu un tāpēc nevar izmantot tā piedāvātās iespējas. Pēc EESK domām, ja ar vērienīgas informācijas kampaņas palīdzību MVU īpašniekiem/vadītājiem darītu zināmas EGF iespējas, ieguvumi varētu būt milzīgi. Otrs risinājums, kas varētu pozitīvi ietekmēt EGF darbības rezultātus, būtu iesaistīt sociālos partnerus jau pašā procedūras sākumā, proti, kad fondam iesniedz pieteikumus.

4.4. Novērtējumā līdz šim gūta virkne pierādījumu tam, ka dalībvalstu stingrās iebildes EGF darbības pirmajā posmā ir daļēji balstītas uz to, ka tām ir pašām jāfinansē liels ieguldījumu apjoms. Tāpēc 2009. gadā šīs proporcijas tika mainītas, un šķiet, ka tam ir bijusi pozitīva ietekme. Tā kā pašreizējās krīzes apstākļos joprojām ir vajadzīgi efektīvi aktīva darba tirgus instrumenti, EESK iesaka palielināt ES līdzfinansējumu līdz 75%, lai vēl vairāk uzlabotu EGF izmantošanu.

⁽¹⁾ SEC (2011) 1130, 1131 un 1133 final.

4.5. Komisija ierosina turpināt pašreizējo EGF modeli — krīzes instrumentu ārpus finanšu shēmas. Šāda modeļa trūkums ir gausās un birokrātiskās procedūras. Birokrātiskums saistīts daļēji ar “vājajām vietām” Briselē, daļēji — ar jaudas trūkumu dalībvalstīs. EESK mudina Komisiju censties likvidēt šīs nepilnības, lai procedūra kļūtu elastīgāka un raitāka un lai potenciālajiem pieteikumu iesniedzējiem tā vairs neliktos nepārvarams šķērslis. Piemēram, pieteikumu, ko iesniedz reģions, nepieciešams apstrādāt arī valsts līmenī. Tas būtiski palēnina procesu; pārskatot šāda veida procedūras, varētu ievērojami uzlabot efektivitāti.

4.6. EESK atzinīgi vērtē to, ka jaunajā regulā “darba ņēmēju” jēdziens neaprobežojas ar darbiniekiem, kuriem ir darba līgums uz noteiktu laiku, bet ir paplašināts, iekļaujot tajā arī darba ņēmējus ar līgumu uz noteiktu laiku un pagaidu darba aģentūru darba ņēmējus. EESK pauž zināmas šaubas par pašnodarbinātu personu iekļaušanu. EGF ir izveidots kā elastīgs instruments to darba ņēmēju atbalstam, kas zaudējuši darbu globalizācijas seku dēļ. Pašnodarbināto personu statuss dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs. Tas var nozīmēt gan augsti kvalificētu ekspertu, kura stāvoklis darba tirgū ir ļoti stabils, gan ekonomiski atkarīgu pašnodarbināto, kurš būtībā ir tādā pašā situācijā kā viena cilvēka veidota mikrouzņēmuma darbinieks. Liels šo pašnodarbināto personu īpatsvars veido nozīmīgu darba tirgus daļu. Pašnodarbinātie ir vieni no pirmajiem, ko skars gan globalizācijas, gan ekonomikas krīžu sekas. Lai novērstu bezdarbu un stimulētu pilnīgāk izmantot EGF, EESK ierosina attiecināt fonda darbību arī uz šiem darba tirgus dalībniekiem.

4.7. Ciktāl ir runa par MVU īpašniekiem/vadītājiem, EESK tomēr neatkāpjas no savām šaubām. Ja šīs personas ir īpašnieki/vadītāji tādiem MVU, kas nodarbina cilvēkus, viņas ir darba devējas un nav tiesīgas uz EGF atbalstu, jo fonds tika izveidots kā palīdzība darba ņēmējiem, kas kļuvuši par bezdarbniekiem. Attiecīgo uzņēmumu atbalstīšana viegli varētu izkropļot konkurenci ar citiem MVU. Šīs grupas pieteikšanās uz EGF atbalstu būtu iejaukšanās Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta MVU politikā, kas paredz plašu izglītības, apmācību un inovāciju programmu klāstu, tāpēc EESK uzskata, ka šāda veida MVU īpašnieki/vadītāji nekvalificējas EGF atbalstam. Tomēr minēto MVU darbinieki ir iekļaujami, ja ir zaudējuši darbu neparedzētu globalizācijas seku dēļ un ja viņi atbilst pārējiem EGF nosacījumiem.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

4.8. EESK nepiekrīt EGF attiecināšanai uz lauksaimniekiem. Komisija savu priekšlikumu, ka vairāk nekā 80% EGF līdzekļu būtu jāparedz lauksaimniecības uzņēmumiem, pamato ar atsauci uz sarunām par gaidāmajiem tirdzniecības nolīgumiem. ES jau ir aprēķinājusi, ka tādi līgumi kā Mercosur līgums starp ES un vairākām Dienvidamerikas valstīm būs izdevīgi Savienībai kopumā, taču ES iekšienē ieguvējas būs galvenokārt rūpniecība un pakalpojumu nozare, savukārt lauksaimniecība nonāks neizdevīgākā stāvoklī. Tāds pats rezultāts, domājams, būs daudziem no šiem turpmāk slēdzamajiem līgumiem.

4.9. Priekšlikumā minēts, ka EGF ir paredzēts, lai sniegtu “īpašu vienreizēju atbalstu darba ņēmējiem, kuri atlaisti lielu strukturālu pārmaiņu rezultātā, ko izraisījusi pieaugošā ražošanas un tirdzniecības modeļu globalizācija”. Nākamajā rindkopā Komisija norāda: “[...] izmantojot EGF, Savienība arī varēs sniegt atbalstu liela mēroga darba ņēmēju atlaišanas gadījumā, ko izraisījuši nopietni traucējumi vietējā, reģionālā vai valsts ekonomikā neparedzētas krīzes ietekmē. EGF darbības joma turpmāk tiks paplašināta, lai sniegtu pārejas atbalstu lauksaimniekiem, sekmējot to pielāgošanos jaunajai tirgus situācijai, kas izveidojusies Savienības noslēgto tirdzniecības nolīgumu rezultātā, ietekmējot lauksaimniecības produktus”.

4.10. Ir vairāki nopietni iemesli, kāpēc EGF nav lauksaimniecībai piemērots instruments. Problēmas, ko lauksaimniecībai radīs minētie tirdzniecības nolīgumi, būs strukturālas, jo turpmākajiem līgumiem, visticamāk, būs tādas pašas sekas, taču EGF būs vienīgi pagaidu instruments. Turklāt par tādiem tirdzniecības nolīgumiem kā Mercosur līgums sarunas parasti ilgst gadiem, tāpēc tos nevar uzskatīt par “nopietniem traucējumiem vietējā, reģionālā vai valsts ekonomikā neparedzētas krīzes ietekmē”. Tie būs tādi nopietni vietējās, reģionālās vai valsts ekonomikas traucējumi, ko radījuši mērķtiecīga un rūpīgi sagatavota Eiropas Savienības rīcība. Nav šaubu, ka šāds slogs lauksaimniecības nozarei būtu jākompensē. Taču tam ir vajadzīgs īpašs, lauksaimniecības nozarei pielāgots instruments. EESK aicina, lai Globalizācijas pielāgošanās fondu, kas ir nodibināts, lai atbalstītu atlaistu darba ņēmēju iekļaušanos atpakaļ darba tirgū, arī turpmāk izmantot minētajam mērķim.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai par kopīgu nodokļu sistēmu, ko piemēro procentu un honorāru maksājumiem, kurus veic starp asociētām uzņēmēj sabiedrībām dažādās dalībvalstīs (pārstrādāta redakcija)"

COM(2011) 714 final – 2011/0314 (CNS)

(2012/C 143/10)

Ziņotājs: **MORGAN kgs**

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 20. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 115. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes Direktīvai par kopīgu nodokļu sistēmu, ko piemēro procentu un honorāru maksājumiem, kurus veic starp asociētām uzņēmēj sabiedrībām dažādās dalībvalstīs (pārstrādāta redakcija)"

COM(2011) 714 final — 2011/0314 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 2. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 230 balsīm par, 4 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē ierosinātās grozījumu direktīvas darbības jomu. Komiteja ir gandarīta, ka grozītā direktīva un mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu direktīva tagad būs saskaņotas. Īpaši augstu tiek vērtēta 10 % kapitāla turējuma robežvērtība, kas jāievēro, lai uzņēmēj sabiedrības uzskatītu par asociētām uzņēmēj sabiedrībām. Šo prasību Komiteja uzsvēra jau 1998. gada jūlijā ⁽¹⁾.

1.2. Komiteja atzīmē, ka priekšlikuma sekas būs nodokļu ieņēmumu samazināšanās daudzās dalībvalstīs. Dalībvalstīs pastāvošās finanšu krīzes dēļ ir jārēķinās, ka būs vajadzīgs laiks, lai iegūtu visu 27 dalībvalstu atbalstu. Iepriekšējo direktīvu Padome pieņēma tikai piecus gadus pēc priekšlikuma publicēšanas.

1.3. EESK priekšlikumu atbalsta un mudina dalībvalstis to apstiprināt pēc iespējas ātrāk, lai nodokļu ieturēšana tiktu racionalizēta un būtu likvidēts vēl viens šķērslis, kas ierobežo iekšējā tirgus netraucētu darbību.

2. Ievads

2.1. Eiropas Savienībā pastāv divas paralēlas regulējumu grupas, kas attiecas uz nodokļu dubultas uzlikšanas izskaušanu mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs. Mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu

direktīvas attiecas uz nodokļu dubultu uzlikšanu dividendēm. Otrās tiesību aktu grupas mērķis ir novērst nodokļu dubultu uzlikšanu procentu un honorāru maksājumiem. Abas grupas nav tikušas saskaņotas.

2.2. Pirmo mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu Direktīvu (90/435/EEK) pieņēma 1990. gadā. Svarīgākais tajā bija noteikums, ka mātesuzņēmumam meitasuzņēmumā jāpieder vismaz 25 % akciju, lai varētu piemērot atbrīvojumu. Padome 2003. gada beigās pieņēma grozījumu Direktīvu (2003/123/EK). Tajā bija noteikts, ka līdz 2009. gada janvārim minimālais kapitāla turējums, kas noteikts atbrīvojuma piešķiršanai, pakāpeniski jāsamazina līdz 10 %. Grozījumu direktīvā tika iekļauts arī atjaunināts to uzņēmumu saraksts, uz kuriem tā attiecas.

2.3. Tika ierosināts izmaiņas attiecībā uz procentiem un honorāriem direktīvā veikt vienlaikus ar izmaiņām mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu direktīvā. Tas bija viens no galvenajiem jautājumiem *Ruding* kga 1992. gada ziņojumā ⁽²⁾. Tomēr līdz Komisijas 1998. gada priekšlikuma (COM(1998) 67) publicēšanai nebija iespējams panākt konsensu. Joprojām pastāvēja domstarpības — dalībvalstu vidū bija gan ieguvējas, gan zaudētājas —, un tāpēc Direktīvu (2003/49/EK) Padome pieņēma tikai 2003. gada jūnijā. Nesaskaņo dēļ Grieķijai, Spānijai un Portugālei noteica pārejas periodu gan procentu, gan honorāru maksājumiem. Vēlākā direktīvā, kuru pieņēma 2004. gadā, pārejas noteikumus attiecināja arī uz dažām jaunajām dalībvalstīm (Čehijas Republiku, Latviju, Lietuvu un Poliju, un ar 2005. gada protokolu — arī Bulgāriju un Rumāniju.)

⁽¹⁾ EESK atzinums par Priekšlikumu Padomes direktīvai par kopīgu nodokļu sistēmu, ko piemēro procentu un honorāru maksājumiem, kurus veic starp asociētām uzņēmēj sabiedrībām dažādās dalībvalstīs, OV C 284, 14.09.1998., 50. lpp.

⁽²⁾ "Neatkarīgu ekspertu komitejas ziņojums par uzņēmumu nodokļiem", 1992. gada marts.

2.4. EESK 1998. gada procentu un honorāru direktīvas priekšlikumu atbalstīja 1998. gada jūlija plenārsesijā pieņemtajā atzinumā⁽³⁾. Atzinumā bija iekļautas četras īpašas piezīmes: viena tām bija ierosinājums 25 % robežvērtību samazināt līdz 10 %, bet pārējās trīs bija precizējumi.

2.5. Eiropas Komisija 2006. gada jūnijā publicēja pētījumu par direktīvas īstenošanu. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, Komisija 2011. gada 11. novembrī pieņēma jaunu priekšlikumu par direktīvas pārstrādāšanu, lai paplašinātu tās piemērošanas jomu. Tādējādi noteiktumi par procentiem un honorāriem tiks saskaņoti ar mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu direktīvu.

2.6. Tika veikts ietekmes novērtējums vairākiem variantiem, līdz Komisija izvēlējās to, ar kura palīdzību procentu un honorāru direktīvu saskaņos ar mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu direktīvas noteikumiem par procentu maksājumiem.

2.7. Saskaņā ar ietekmes novērtējumu:

— attiecībā uz procentu maksājumiem zaudējumiem nevajadzētu pārsniegt 200 līdz 300 miljonus *euro*, un tas attiektos uz 13 ES dalībvalstīm, kuras vēl aizvien ietur nodokļus no izejošajiem procentu maksājumiem, t.i., Apvienoto Karalisti, Beļģiju, Bulgāriju, Čehijas Republiku, Grieķiju, Īriju, Itāliju, Latviju, Poliju, Portugāli, Rumāniju, Slovēniju un Ungāriju;

— attiecībā uz honorāru maksājumiem zaudējumiem nevajadzētu pārsniegt 100 līdz 200 miljonus *euro*, un tas attiektos uz septiņām valstīm, kurām ir vislielākā negatīvā honorāru bilance kā daļa no IKP, t.i., Bulgāriju, Čehijas Republiku, Grieķiju, Poliju, Portugāli, Rumāniju un Slovākiju. lielākā daļa ieinteresēto pušu, kas piedalījās publiskajā apspriešanā, priekšroku deva šim variantam.

2.8. Saskaņā ar ietekmes novērtējumu pārstrādātās redakcijas priekšlikumā ietvertās iniciatīvas atcelt nodokļa ieturēšanu daudzos gadījumos uzņēmumiem radītu atbilstības izmaksu ietaupījumu, kas tiek lēsts apjomā no 38,4 līdz 58,8 miljoniem *euro*.

3. Priekšlikuma saturs

3.1. Komisija 2011. gada 11. novembra priekšlikumu pieņēma, lai

— mainītu direktīvas darbības jomu, paplašinot to uzņēmēj-sabiedrību sarakstu, kuriem tā piemērojama,

— kapitāla turējuma prasības, kas uzņēmēj-sabiedrībām jāizpilda, lai tās uzskatītu par asociētām uzņēmēj-sabiedrībām, samazinātu no 25 % tiešā turējuma līdz 10 % turējuma,

— paplašinātu “asociētās uzņēmēj-sabiedrības” definīciju, tajā iekļaujot netiešu kapitāla turējumu,

— skaidri noteiktu, ka dalībvalstīm direktīvas nodrošinātās priekšrocības attiecīgajām dalībvalsts uzņēmēj-sabiedrībām jāpiešķir tikai tad, ja attiecīgais procentu vai honorāru maksājums nav atbrīvots no aplikšanas ar uzņēmumu ienākuma nodokli; šādi it sevišķi tiek risināta situācija, kad uzņēmēj-sabiedrība, kam jāmaksā uzņēmuma nodoklis, izmanto arī valsts nodokļu shēmas īpašu priekšrocību, kura ļauj no ārvalstīm saņemtiem procentu vai honorāru maksājumiem nodokli nepiemērot. Maksājuma pirmavota valstij nebūtu pienākuma šādos gadījumos piešķirt atbrīvojumu no ieturamā nodokļa saskaņā ar direktīvu,

— pārejas posmus nemaina.

3.2. Tāpat kā saskaņā ar apvienošanas direktīvu un mātesuzņēmumu un meitasuzņēmumu direktīvu honorāru atvieglojums piešķir tikai uzņēmēj-sabiedrībām, kurām ES piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli, kuras ir nodokļu rezidenti kādā no ES dalībvalstīm un kuras pieder pie kāda no direktīvas pielikumā uzskaitītajiem uzņēmēj-sabiedrību veidiem. Tā kā direktīvas pielikumā bija iekļauti tikai to uzņēmēj-sabiedrību veidi, kuri pastāvēja 15 dalībvalstīs (ES dalībvalstīs pirms 2004. gada 1. maija), ar Padomes 2004. gada 26. aprīļa Direktīvu 2004/66/EK tika pievienoti jauno dalībvalstu uzņēmēj-sabiedrību veidi.

3.3. Ar Komisijas pieņemto jauno grozījumu direktīvas priekšlikumu visas attiecīgās direktīvas tiek pārstrādātas, lai atjauninātu direktīvas pielikumā iekļauto uzņēmēj-sabiedrību sarakstu. Priekšlikumā ietvertajā jaunajā sarakstā iekļauj arī:

— Eiropas uzņēmēj-sabiedrību (Padomes Regula (EK) 2157/2001 un Padomes Direktīva 2001/86/EK), kuru var izveidot kopš 2004. gada; un

— Eiropas kooperatīvo sabiedrību (Padomes Regula (EK) 1435/2003 un Padomes Direktīva 2003/72/EK), kuru var izveidot kopš 2006. gada.

3.4. Pārskatītā direktīva stāsies spēkā 2013. gada 1. janvārī.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ OV C 284, 14.09.1998., 50. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido rīcības programmu muitas un nodokļu nozarei Eiropas Savienībā laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam (FISCUS) un atceļ Lēmumu Nr. 1482/2007/EK un Lēmumu Nr. 624/2007/EK"

COM(2011) 706 final – 2011/0341 (COD)

(2012/C 143/11)

Ziņotājs: **Bryan CASSIDY** kgs

Padome 2011. gada 20. decembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 14. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 33. pantu un 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido rīcības programmu muitas un nodokļu nozarei Eiropas Savienībā laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam (FISCUS) un atceļ Lēmumu Nr. 1482/2007/EK un Lēmumu Nr. 624/2007/EK"

COM(2011) 706 final – 2011/0341 (COD).

Ekonomikas un monetārās savienības un ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa, kas bija atbildīga par komitejas darba sagatavošanu šajā jautājumā, pieņēma atzinumu 2012. gada 2. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 231 balsi par, 3 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK kopumā atbalsta *FISCUS* priekšlikumu. Komiteja tomēr uzsver šādus aspektus.

— Jānodrošina valstu muitas un nodokļu administrāciju pietiekams aprīkojums, lai tās varētu risināt attiecīgās problēmas turpmākajos desmit gados.

— Nodokļu un muitas nozares jāapgādā ar mūsdienīgu un efektīvu IT sistēmu. Tas būtu arī, piemēram, modernizētais muitas kodekss (MMK).

— Komiteja vēlētos, lai tiktu veikti sīkāki novērtējumi par ietekmi uz ES un tās dalībvalstu budžetiem.

— *FISCUS* budžeta kopsavilkumā redzams kopējā budžeta pieaugums gan nodokļu, gan muitas jomā 9 % apmērā salīdzinājumā ar pašreizējo darbības posmu. Muitas sektoram plānotais budžets ir EUR 479 622 792 (nodokļu sektoram — EUR 23 692 892). Tas nozīmē pieaugumu 13% apmērā muitas sektorā un samazinājumu 1 % apmērā nodokļu sektorā.

1.2 Komiteja ir informēta par dalībvalstu atšķirīgajiem viedokļiem Padomes darba grupās. EESK uzskata, ka Komisijai ir svarīgi pierādīt, ka dalībvalstis ievērojami ietaupīs līdzekļus *FISCUS* budžetā salīdzinājumā ar pašreizējās darbības režīmu. Komiteja uzskata, ka Komisijai varētu rasties grūtības gūt Parlamenta apstiprinājumu izdevumu palielinājumam ES

budžetā, nesniedzot informāciju par kompensējošiem ietaupījumiem dalībvalstu budžetos.

1.3 Komiteja atgādina atzinumā "Muitas rīcības programmas izveide" ⁽¹⁾ iekļauto piezīmi, kurā tā aicināja aktīvi integrēt muitas darbības metodes un paņēmienus atbilstoši Lisabonas stratēģijas mērķiem, uzsverot, ka šāda veida aktīvāka integrācija būtu īstenojama bez pašu muitas administrāciju integrēšanas.

1.4 Jaunās programmas nozīmīga daļa ir dalībvalstu ierēdņu apmācības pilnveidošana un šādas apmācības efektivitātes paaugstināšana ⁽²⁾.

2. Ievads un pamatojums

2.1 ES muitas un nodokļu politika sniedz ievērojamu ieguldījumu, palīdzot katru gadu palielināt ieņēmumus ES un tās dalībvalstu budžetos. Bez tam minētās politikas jomas sniedz vērtīgu labumu ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem gan bloķējot nedrošu vai nelikumīgu importu, veicinot vienmērīgu tirdzniecību un spēcīgu iekšējo tirgu, gan samazinot atbilstības nodrošināšanas izmaksas un birokrātiju pārrobežu uzņēmumiem.

2.2 Priekšlikums regulai (COM(2011) 706 galīgā redakcija) ir nozīmīgs sasniegums pirms daudziem gadiem uzsāktajā mēģinājumā racionalizēt un saskaņot dalībvalstu rīcību, lai aizsargātu to finansiālās intereses un ES finansiālās intereses; muitas nodevas un ar tām saistītie maksājumi 2010. gadā veidoja 12,3 % no ES budžeta. Jaunajā daudzgadu finanšu shēmā

⁽¹⁾ OV C 324, 30.12.2006., 78. lpp., 1.3. punkts.

⁽²⁾ Šis viedoklis pausts EESK atzinuma par tematu "Nodokļu sistēmu darbības uzlabošana iekšējā tirgū (*Fiscalis 2013*)" 1.2. punktā, OV C 93, 27.04.2007., 1. lpp.

2014.–2020. gadam, ko Komisija pieņēma 2011. gada 29. jūnijā, cita starpā ir ierosinātas **jaunas paaudzes muitas un Fiscalis programmas**. Abas minētās programmas gadu gaitā ir attīstījušās neatkarīgi viena no otras, bet tomēr paralēli, un jaunākās no tam ir **Muita 2013 (Customs 2013)** un **Fiscalis 2013**. Tagad tās ir apvienotas **vienā programmā (FISCUS)**, kas ir neapšaubāms jauninājums Komisijas stratēģijā.

2.3 FISCUS, kā atzīst pati Komisija, nav tikai “vienkāršošanas politikas” rezultāts, bet tas nozīmē, ka ir atzīts **“muitas un nodokļu iestāžu un citu ieinteresēto personu sadarbības”** nozīmīgums. Šādas programmas galvenais pozitīvais aspekts ir **cilvēkfaktora svarīguma atzīšana** — muitas un nodokļu iestāžu sadarbība, “veicinot speciālistu tīklu izveidi un kompetenču uzlabošanu”⁽³⁾. Tehnikās un IT kapacitātes stiprināšana, protams, ir vajadzīga, bet cilvēkfaktors ir vissvarīgākais; EESK ļoti atzinīgi vērtē šo iezīmi.

2.4 Komisijas FISCUS projektā ir paredzēta programma septiņiem gadiem, sākot no 2014. gada 1. janvāra. Programmas **finansējums** visā tās darbības laikā (no 2014.–2020. gadam) ir EUR 777 600 000: tā ir ievērojama summa, kuras atbilstību mērķiem ir grūti novērtēt. Programmā paredzēts finansiāls atbalsts deviņām dažāda veida **kopīgām darbībām**, atbalstot gan dotācijas, gan publiskā iepirkuma līgumus, gan kompensējot pieaicinātajiem ekspertiem radušās izmaksas.

2.5 Lielākā daļa izmaksu attiecas uz ierēdņu apmācību un kopīgām iniciatīvām IT jomā, bet no programmas piešķiruma var segt arī **“izdevumus, kas attiecas uz sagatavošanas pasākumiem, pārraudzību, kontroli, revīziju un izvērtēšanu”**⁽⁴⁾; EESK apzinās, ka tas nozīmē **kopīgo darbību** īpaši rūpīgu uzraudzību, bet izsaka cerību, ka tāda pati uzmanība tiks veltīta arī **valstu pasākumiem**, lai nodrošinātu to viendabību.

2.6 Rīcības programmas konkrētie mērķi būs tādi paši kā iepriekšējām un pašreizējām programmām; EESK jau ir izteikusi piezīmes un nebūtu vērts tās atkārtot, ja vien nebūtu viena vairākkārt uzdota jautājuma, kas līdz šim nav atrisināts, proti, **muitas un nodokļu iestāžu regulāra savstarpēja informācijas apmaiņa** kā līdzeklis, lai atklātu krāpšanu un/vai izvairīšanos no nodokļiem⁽⁵⁾.

2.7 Pirmais pasākumu kopums — speciālistu tīkla izveide — ļauj veikt **paraugprakses un operatīvo zināšanu apmaiņu**; tas nav nekas jauns, tāpēc ka tas pats jautājums (un tādā pašā formulējumā) ir minēts vairumā iepriekšējo programmu. Agrāk

veiktie pasākumi ne vienmēr ir bijuši pilnībā sekmīgi daudzu iemeslu dēļ, no kuriem galvenie ir saziņas grūtības valodu prasmes dēļ vai dalībnieku atšķirīgā profesionālā pieredze. Jaunajai virzībai uz dažādu administrāciju sadarbību, kā paredzēts FISCUS, vajadzētu veicināt pieredzes apmaiņu un augsta līmeņa speciālistu rašanos. Tas ir pasākums, kam būtu jāsaņem ES atbalsts.

2.8 Komisija uzskata, ka otrais pasākumu kopums “ļauj programmai **finansēt novatoriskas IT infrastruktūras** un sistēmas, kas ļauj muitas un nodokļu pārvaldes iestādēm Savienībā pārtapt par pilntiesīgām e-pārvaldēm”⁽⁶⁾. Šāds jautājums līdzīgā formulējumā ir izvirzīts arī iepriekšējās programmās. Rezultāti nebūt nav apmierinoši tāpēc, ka dalībvalstīs ir atšķirīgs IT tehnoloģiju līmenis, un arī — diemžēl, samērā bieži — tāpēc, ka dažas (vai daudzas) dalībvalstis nevēlas mainīt metodes vai aprikojumu.

2.9 Galvenais “klupšanas akmens” spēcīga **Eiropas fiskālā tīkla** veidošanas gaitā ir dalībvalstu nevēlēšanās sadarbīties; tā, protams, neaprobežojas ar IT tehnoloģijām, bet minētajā jomā izpaužas visuzkrītošāk. EESK ir kritizējusi šādu attieksmi daudzos atzinumos par ES fiskālajām iniciatīvām⁽⁷⁾; Komiteja izsaka cerību, ka pašreizējā krīze būs pierādījusi, ka neviena valsts nevar izolēties no notikumiem, kas ietekmē visu pasauli, un ka vienīgā iespējamā atbilde ir sadarbība.

2.10 Viens no līgumslēdzējiem 2011. gadā pēc apspriešanās ar tirdzniecības aprindu pārstāvjiem analizēja abu atsevišķo programmu, proti, *Fiscalis 2013* un *Muita 2013*, īstenošanas termiņa vidusposma rezultātus. Cits līgumslēdzējs veica pētījumu par iespējamo FISCUS programmas turpmāko veidolu. Termiņa vidusposma rezultāti neliecināja par jebkādiem vēra ņemamiem šķēršļiem un nebija arī priekšlikumu par kādiem īpašiem pasākumiem, lai koriģētu nevēlamas norises.

2.11 FISCUS programmā ir apvienotas abas pašreizējās atsevišķās programmas nodokļu un muitas jomā, tā izpildot Komisijas izvirzītos vienkāršošanas un izmaksu samazināšanas mērķus un nekavējot darbību minētajos sektoros.

2.12 Jaunā regula aizstāj Lēmumu Nr. 1482/2007/EK, ar ko izveidoja Kopienas programmu nodokļu sistēmu darbības uzlabošanai iekšējā tirgū (*Fiscalis 2013*). Ar Lēmumu Nr. 624/2007/EK tika izveidota Kopienas rīcības programma muitas jomā (*Muita 2013*). Līdz ar to abi minētie lēmumi tiks atcelti.

⁽³⁾ (COM(2011) 706 galīgā redakcija, 2. lpp. — 1. punkta trešā daļa.

⁽⁴⁾ COM(2011) 706 galīgā redakcija, 21. lpp., 10. panta 2. punkts.

⁽⁵⁾ EESK atzinums “Krāpšanas apkarošana PVN jomā”; OV C 347, 18.12.2010., 73. lpp. un atzinums “Labas pārvaldības veicināšana nodokļu lietās”, OV C 255, 22.09.2010., 61. lpp.

⁽⁶⁾ (COM(2011) 706 galīgā redakcija, 2. lpp. — 1. punkta trešā daļa.

⁽⁷⁾ EESK atzinums “Krāpšanas apkarošana PVN jomā”; OV C 347, 18.12.2010., 73. lpp.; atzinums “Labas pārvaldības veicināšana nodokļu lietās”, OV C 255, 22.09.2010., 61. lpp.; atzinums “Nodokļu nemaksāšana saistībā ar importu”; OV C 277, 17.11.2009., 112. lpp.; atzinums “Prasījumu piedziņa saistībā ar nodokļiem”, OV C 317, 23.12.2009., 120. lpp. un atzinums “Administratīvā sadarbība nodokļu jomā”, OV C 317, 23.12.2009., 120. lpp.

2.13 Komisija ir veikusi plašas apspriešanās **muitas sektorā** un **fiskālajā sektorā**. Pēc apspriešanās ar abiem sektoriem ir izveidots problēmu saraksts, kas iekļauts Komisijas dienestu darba dokumenta "Ietekmes novērtējums" 1. daļā (Muita) un 2. daļā (*Fiscalis*)⁽⁸⁾.

2.14 Komisija pirms jaunās programmas izstrādes ir veikusi ietekmes novērtējumu, kurā secināts, ka pašlaik valda ļoti liela nenoteiktība tādās jomās kā Eiropas informācijas sistēmas un informācijas apmaiņa saistībā ar politikas turpmāko virzību. Dažas no minētajām problēmām ir norādītas EESK atzinumā "Muitas rīcības programmas izveide"⁽⁹⁾. *Fiscalis* programmas darbības pilnveidošanai vajadzīgie uzlabojumi sīki raksturoti EESK atzinumā "Nodokļu sistēmu darbības uzlabošana iekšējā tirgū (*Fiscalis* 2013)"⁽¹⁰⁾.

2.15 EESK principā piekrīt Komisijas ierosinātajiem pasākumiem; Komiteja tomēr vēlas uzsvērt, ka jautājums par dažādu aģentūru sadarbību gan valstu, gan ES līmenī ir vadmotīvs daudzu ES problēmu risināšanā. Virzība šajā jomā parasti ir lēna un sarežģīta daudzu iemeslu dēļ, no kuriem galvenais ir valstu iestāžu entuziasma trūkums.

2.16 EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu pastiprināt muitas dienestu un fiskālo iestāžu sadarbību. Taču tam vajadzētu būt tikai sākuma posmam rīcībai, ko EESK ierosinājusi jau vairākkārt⁽¹¹⁾, proti, visu to aģentūru — gan valstu, gan Eiropas līmeņa — organizēta sadarbība, kuras iesaistītas cīņā pret krāpšanu finanšu jomā un noziedzību: nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību, terorismu, kontra-bandu utt.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Komisijas dienestu darba dokuments "Ietekmes novērtējums", SEC(2011) 1318 final.

⁽⁹⁾ OV C 324, 30.12.2006., 78. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 93, 27.04.2007., 1. lpp.

⁽¹¹⁾ EESK atzinums "Krāpšanas apkarošana PVN jomā"; OV C 347, 18.12.2010., 73. lpp.; atzinums "Labas pārvaldības veicināšana nodokļu lietās", OV C 255, 22.09.2010., 61. lpp.; atzinums "Nodokļu nemaksāšana saistībā ar importu"; OV C 277, 17.11.2009., 112. lpp.; atzinums "Prasījumu piedziņa saistībā ar nodokļiem", OV C 317, 23.12.2009., 120. lpp. un atzinums "Administratīvā sadarbība nodokļu jomā", OV C 317, 23.12.2009., 120. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Gada izaugsmes pētījums par 2012. gadu""

COM(2011) 815 final

(2012/C 143/12)

Galvenais ziņotājs: **David CROUGHAN** kgs

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 23. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Gada izaugsmes pētījums par 2012. gadu""

COM(2011) 815 final.

Komitejas Birojs 2011. gada 6. decembrī uzdeva stratēģijas "Eiropa 2020" koordinācijas komitejai sagatavot Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par šo tematu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē) iecēla **David CROUGHAN** kgu par galveno ziņotāju un ar 171 balsīm par, 19 balsīm pret un 21 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

IEVADS

- i Šajā atzinuma projektā, ko izstrādā, gatavojoties Eiropas padomes pavasara sanāksmei, izteiktas piezīmes par Gada izaugsmes pētījumu par 2012. gadu.
- ii Ar gada izaugsmes pētījuma publicēšanu sākas 2012. gada Eiropas ekonomikas pārvaldības pusgads, kas ir pirmais pēc stingrāka ekonomikas pārvaldības tiesiskā regulējuma (sešu tiesību aktu kopuma par ekonomikas pārvaldību) pieņemšanas.
- iii Gada izaugsmes pētījumā Komisija norādījusi, kādām nākamajos 12 mēnešos jābūt ES ekonomikas un budžeta politikas prioritātēm un kādas reformas veicamas, lai saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" veicinātu izaugsmi un nodarbinātību. Kad Eiropas padomes sanāksmē, kas notiks martā, minētās prioritātes apstiprinās, dalībvalstīm tās būs jāievēro, īstenojot valsts politiku un veidojot budžetu.
- iv Šī atzinuma projekta **I daļā** izteiktas piezīmes par **vispāriņiem jautājumiem, kas saistīti ar gada izaugsmes pētījumu**, piemēram, par tajā minētajām prioritātēm, proti, izaugsmi, budžeta konsolidāciju un Eiropas pusgadā saskaņoto reformu īstenošanu, kā arī par organizētas pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru iesaistīšanu ar gada izaugsmes pētījumu saistītajos procesos.
- v Atzinuma projekta **II daļā** apkopotas **konkrētas piezīmes un ieteikumi attiecībā uz ES pasākumiem dažādās politikas jomās**. Konkrētās piezīmes un ieteikumi attiecas uz piecām Komisijas noteiktajām prioritātēm, kas minētas gada izaugsmes pētījumā: turpināt diferencētu, izaugsmi veicinošu fiskālo konsolidāciju; atjaunot parasto aizdevumu kārtību uzņēmējdarbībai; sekmēt izaugsmi un konkurētspēju; risināt problēmas, kas saistītas ar nodarbinātību un krīzes sociālajām sekām; un modernizēt publisko pārvaldi. Šīs piezīmes un ieteikumi jau minēti vairākos EESK nesen pieņemtajos atzi-

numos un precizē Komitejas viedokli, kas pausts 2011. gada martā pieņemtajā EESK atzinumā par Gada izaugsmes pētījumu par 2011. gadu ⁽¹⁾.

vi Ar šo atzinuma projektu arī turpinās darbs, kas sākas pēc EESK atzinuma par 2011. gada Eiropas pusgadu pieņemšanas 2011. gada decembrī ⁽²⁾.

I DAĻA

EESK VĒSTĪJUMS, GATAVOJOTIES EIROPADOMES PAVASARA SANĀKSMEI

Šim sammitam ir jāatšķiras no visām iepriekšējām augstākā līmeņa sanāksmēm, un Savienībai ir jāparāda, ka tā politiskiem līdzekļiem spēj atrisināt parādu krīzes radītās problēmas, īstenojot tālejošus un pietiekamus pasākumus, kas atjaunotu uzticēšanos. Viens no šādiem pasākumiem ir daudz lielākas uzmanības veltīšana izaugsmei.

A. IEVADS

1. Gada izaugsmes pētījumu par 2012. gadu Komisija publicējusi brīdī, kad **stāvoklis ir drūms**: Savienība saskārusies ar smagāko finanšu, ekonomikas, sociālo un uzticības krīzi kopš tās izveidošanas. Krīzes ietekme ir plaša: grūtības mājsaimniecībās un uzņēmumos, jauniešu bezdarba un ilgtermiņa bezdarba līmeņa paaugstināšanās, nabadzības apdraudēto cilvēku skaita palielināšanās, nemiers mūsu sabiedrībā, draudi, ka biežāk var izpausties nacionālisms un populisms.

2. Komiteja pauž **īpašu satraukumu** par to, ka **valstu līmenī netiek īstenotas** saistības, par kurām Eiropas pusgadā panākta vienošanās. Eiropas Savienībai vairāk nekā jebkad agrāk

⁽¹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide", COM(2011) 11 final, OV C 132, 03.05.2011., 26.–38. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "Pirmā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada noslēgums — norādes par valstu politiku 2011.–2012. gadā", OV C 43, 15.02.2012, 8. – 12. lpp.

ir jāparāda spēja efektīvi rīkoties, lai atjaunotu patērētāju un ieguldītāju uzticēšanos, rodot tālejošus risinājumus pašreizējām problēmām. Ja **Eiropas iestādes un dalībvalstis nerīkosies izlēmīgi un efektīvi neīstenos reformas**, Eiropa saskarsies ar ilgtermiņa izaugsmes krīzi un atšķirību palielināšanos, kas *euro* zonā radīs vēl lielāku spriedzi.

3. Tā kā 2012. gadā Eiropas pusgads sākas ar būtiski **samazinātiem prognozētās izaugsmes rādītājiem** un lielu recesijas varbūtību, Komiteja pauž lielas bažas par to, ka **Eiropadomes sanāksmē, kas notika decembrī**, neizdevās atjaunot pēdējos astoņpadsmit mēnešos, gaidot viena un tad nākamā sammita rezultātus, pakāpeniski sairušo ticību un uzticēšanos Eiropas Savienības pārvaldībai. Skaidri redzams, ka Eiropadome nevēlas risināt dziļi iesakņojušās problēmas, kas minētas gada izaugsmes pētījumā, un tāpēc joprojām ierosina politiskus risinājumus, kuriem netic valdības un ieguldītāji visā pasaulē un, kas īpaši svarīgi, arī Eiropas iedzīvotāji.

4. Komiteja uzskata, ka līdz šim ierosinātie **risinājumi** valstu parāda krīzes un ar to saistītās finanšu krīzes pārvarēšanai ir **nepilnīgi**, un tāpēc, iespējams, dažas lielos parādos iesaistītas valstis finanšu tirgos nevarēs atgriezties vēl ilgāk nekā plānots un rodas nopietni draudi, ka domino efekts var skart dažas lielākās dalībvalstis. Joprojām neesam droši, ka nesaskarsimies ar Grieķijas haotisku maksātspēju; tādām pavērsienam būtu ļoti negatīva ietekme uz citām valstīm, kam jārisina valsts parāda problēma, un tas varētu izraisīt virkni notikumu, kuri varētu ļoti būtiski ietekmēt ne tikai Eiropas, bet arī visas pasaules ekonomiku. Eiropas Savienība nav atradusi veidu, kā izmantot savu nenoliedzamo ekonomisko varenību, lai grūtībās nonākušās dalībvalstis aizsargātu pret finansiāliem uzbrukumiem; tas ļauj globālajiem tirgiem būtiski vājināt Eiropas projektu, izmantojot tās strukturālo sadrumstalotību. Tāpēc tā ir gan politiska, gan ekonomiska problēma.

5. Komiteja pauž satraukumu par to, ka šādi radītā lielā nedrošība **ļoti negatīvi ietekmē** Savienības **reālo ekonomiku**, proti, ieguldījumi, ražošanas apjoms un nodarbinātība samazinās, jo ieguldītāji meklē vietas, kur risks ir mazāks, un pat plāno, kā rīkoties, ja neizdodas novērst *euro* zonas sabrukumu, kas katastrofāli ietekmētu visu pasauli.

6. Iepriekšējās krīzes, kas skāra Eiropas integrācijas procesu, liecina, ka Eiropai ir līdzekļi, lai rastu risinājumus. Komiteja rosina Eiropas iestādes un dalībvalstis būt **politiski drosmīgām un tālredzīgām** un vienlaikus ar atbalstu ekonomikas atveseļošanai un ieguldījumiem atbalstīt ciešāku integrāciju, kas pašlaik ir vienīgais risinājums, kā pārvarēt krīzi.

7. Eiropas Savienībai ir jāatsakās no pašreizējiem centieniem samilzušo krīzi pārvarēt pakāpeniski un jāizvēlas **ilgtspējīgi risinājumi** šīs krīzes atklātajām strukturālajām problēmām, tā nodrošinot Eiropas iedzīvotāju labklājību ilgākā termiņā. Tāpēc ir jāizveido vajadzīgais Eiropas aizsargmehānisms, kas novērstu krīzes izplatīšanos un ļautu krīzes visvairāk skartajām valstīm atgūties, un jāparedz konkrēti papildu pasākumi, kuri veicinātu Eiropas ekonomikas izaugsmi.

8. Veicot vajadzīgos pasākumus, lai ES varētu pārliecinoši pārvaldīt valstu parāda krīzi, jācenšas arī **stiprināt fiskālo savienību**. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Eiropas pusgadā tagad paredzēts daudz rūpīgāk pārraudzīt dalībvalstu budžeta politiku un dalībvalstu pūliņus pildīt fiskālajā paktā noteiktās saistības, taču uzsver, ka jāizvērtē šo pasākumu sociālā ietekme. Turklāt jaunajā ekonomikas pārvaldības struktūrā jāsauglabā sociālo partneru autonomija un tiesības vienoties par koplīgumiem.

9. Komiteja arī vēlreiz norāda, ka tā pilnībā atbalsta visaptverošo **stratēģiju "Eiropa 2020"**, kurā sniegt pozitīvs nākotnes redzējums un kura veido saskaņotu struktūru, lai varētu veikt progresīvas reformas, kas nodrošinās gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Komiteja arī atgādina, ka jānodrošina stratēģijā minēto ekonomikas, nodarbinātības un sociālo aspektu līdzsvars.

10. Komiteja pauž lielas bažas par **satraucošo faktu, ka Kopienas metodi lieto arvien retāk**, to — galvenokārt tikai dažu dalībvalstu nostājas dēļ — aizstājot ar starpvaldību sadarbības metodi, un tas veicinājis politiskās rīcības ierobežotību. Tā kā Kopienas iestādēm ir bijusi mazāka nozīme nekā pēdējos divos gadus piemērotajai starpvaldību pieejai, Eiropas Savienības akūtās problēmas daļēji risinātas, neievērojot Savienības, bet gan atsevišķu dalībvalstu intereses un politiskās prasības.

11. Komiteja atzīmē, ka 25 dalībvalstis 30. janvārī noslēdza Līgumu par stabilitāti, saskaņošanu un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā un vēlākais piecus gadus pēc tam, kad līgums būs stājies spēkā, pamatojoties uz tā īstenošanā uzkrātās pieredzes novērtējumu, tiks veikti vajadzīgi pasākumi, lai **minētā līguma būtiskākos elementus** iekļautu Eiropas Savienības tiesiskajā regulējumā. Tāpēc Komiteja rosina tās valstis, kas atteicās (?) iesaistīties starpvaldību sadarbības procesā, kura interesēs šāds līgums bija jānoslēdz, pārskatīt viedokli šajā jautājumā.

12. Komiteja piekrīt, ka **Komisijas ietekmei ir jābūt lielai**, rosina Komisiju izvirzīt drosmīgus priekšlikumus un aicina Eiropas pusgada norisēs **visaptveroši iesaistīt Eiropas Parlamentu**, lai pastiprinātu šo norišu pārredzamību un legimitāti.

13. Komiteja izsaka pateicību Komisijai par to, ka tā Gada izaugsmes pētījumu par 2012. gadu publicēja ātrāk nekā paredzēts, proti, 2011. gada novembra beigās. Kaut arī termiņš bija ierobežots, EESK varēja rīkot debates par minēto gada izaugsmes pētījumu, apspriesties ar valstu ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu organizāciju tīklu un izstrādāt šo atzinumu pirms gada prioritāšu apstiprināšanas Eiropadomes pavasara sanāksmē.

(³) Apvienotā Karaliste un Čehijas Republika.

B. PIENĀCĪGA UZMANĪBA IZAUGSMEI

14. Komiteja uzskata, ka Gada izaugsmes pētījums par 2012. gadu vairākos aspektos ir labāks nekā pētījums par 2011. gadu.

15. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka kopumā liela uzmanība veltīta izaugsmei, un ar gandarījumu atzīmē, ka Gada izaugsmes pētījumā par 2012. gadu iekļautas daudzas idejas, kas paustas EESK atzinumā par Gada izaugsmes pētījumu par 2011. gadu ⁽⁴⁾.

16. EESK uzsver, ka, **nepanākot pietiekami augstu izaugsmes līmeni, valstu parāda krīzi nevarēs pārvarēt**, jo īpaši valstīs, kur stāvoklis ir vissmagākais. Ja izaugsmei neveltīsim pietiekamu uzmanību, draud lielas briesmas, ka daudzu Savienības valstu ekonomikā sāksies recesija un dažu valstu ekonomikā pat depresija.

17. Gada izaugsmes pētījumā atzīmēts, ka **finanšu tirgi** dalībvalstu valdību turpmākās iespējas atmaksāt parādu analizē, pamatojoties uz ilgtermiņa izaugsmes prognozēm, kā arī vērtējot to spēju pieņemt tālejošus lēmumus par strukturālām reformām un apņēmību uzlabot konkurētspēju.

18. Komiteja piekrīt gada izaugsmes pētījumā paustajam viedoklim, ka ES izaugsmes prognozes ir atkarīgas no **izlēmīgas rīcības valsts parādu krīzes pārvarēšanā un spējas īstenot stabili ekonomikas politiku** un ka politiķi ir veltījuši pārāk daudz laika un enerģijas ārkārtas pasākumiem un pārāk maz laika ir veltīts politikas pārmaiņām, kas ļautu dalībvalstu ekonomikai atgriezties pie augstākiem izaugsmes līmeņiem.

19. Komiteja pilnībā piekrīt viedoklim, ka centieni ir vienlaidīgi jāvērs uz reformu pasākumiem, kas īstermiņā ietekmēs izaugsmi, un piemērotu izaugsmes modeli vidējam laika posmam.

20. Komiteja vēlreiz norāda, ka trīs izaugsmes aspekti — gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme — ir savstarpēji saistīti un cits citu papildina. Gan ekonomikai, gan sociālajam un vides aspektam ir jāvelta **vienāda uzmanība**.

21. Izaugsmes atjaunošanai ir jābūt saskaņotai ar citiem Lisabonas līgumā nostiprinātajiem mērķiem, arī mērķi nodrošināt iedzīvotāju labklājību. Nepieciešamība veikt reformas jāuztver kā **iespēja** mainīt mūsu dzīves veidu, lai tas vairāk atbilstu ilgtspējības principiem.

22. Visās dalībvalstīs vairāk uzmanības jāvelta reformām, kas veicina izaugsmi.

23. Īpašais stāvoklis piecās dalībvalstīs, kam jāsteno ES–SVF finanšu palīdzības programmas ⁽⁵⁾

23.1. Komiteja uzskata, ka Komisijai un Padomei sīki izstrādātos un attiecīgajai valstij paredzētos ieteikumus arī turpmāk

jārosina dalībvalstis paredzēt un īstenot pasākums, kas nodrošinās izaugsmi ilgākā termiņā. Komiteja pauž nožēlu par to, ka 2011. gadā vienīgais ieteikums **piecām dalībvalstīm, kam jāsteno ES–SVF finanšu palīdzības programmas**, bija turpināt to pasākumu īstenošanu, kas minēti lēmumos par finanšu palīdzības piešķiršanu šīm valstīm.

23.2. Komiteja **pauž lielu satraukumu** par Komisijas lēmumu, kas paredz, ka šīm piecām valstīm 2012. gadā nebūs jāiesaistās **valsts reformu programmu** sagatavošanas **otrajā posmā**. EESK piekrīt, ka valstu reformu programmām ir līdzīgs saturs un šīm valstīm nav jāiesniedz to izvirzītie mērķi, kas saistīti ar stratēģiju "Eiropa 2020". Taču ar šādu lēmumu šīm valstīm liegta iespēja iesaistīties jaunās pārvaldības procesā, kurš ir viens no stratēģijas "Eiropa 2020" pamatelementiem un kura mērķis ir panākt nepieciešamo ekonomikas konvergenci, veicot reformas un izmantojot labas prakses piemērus. Īpaši svarīgi, ka šāds lēmums valstu līmenī kavēs iedzīvotāju un sociālo partneru līdzdalību valsts reformu programmu īstenošanā un pārskatīšanā. Tas ir krasā pretrunā Eiropadomes 2011. gada marta sanāksmē pieņemtajiem secinājumiem, ka jānodrošina valstu parlamentu, sociālo partneru un citu ieinteresēto personu visaptveroša līdzdalība ar Eiropas pusgadu saistītajās norisēs.

24. Ieguldījumi izaugsme — īpaši grūts uzdevums pašreizējos apstākļos

24.1. Komiteja apzinās, ka piemērotu izaugsmes veicināšanas pasākumu noteikšana var būt īpaši **grūts** uzdevums. Sarežģītais stāvoklis, kas Eiropas Savienībā pašlaik izveidojies izaugsmes jomā, nav izskaidrojams tikai ar krīzi, bet arī citām problēmām, kuras ietekmē tās ekonomikas attīstības rādītājus, piemēram, konkurētspējas zudums, globalizācija, resursu nepietiekamība (enerģija, prasmes utt.), klimata pārmaiņas un sabiedrības novecošana.

24.2. Lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, būs jāveic **būtiski ieguldījumi**, piemēram, informācijas un komunikācijas tehnoloģijās, jau izveidotajā un jaunā infrastruktūrā, pētniecībā, izstrādē un inovācijā, izglītībā un prasmju apguvē, kā arī energoefektivitātes paaugstināšanā. Ieguldījumi ekoloģiskā ekonomikā veicinās inovāciju un palielinās pieprasījumu pēc jauniem ražojumiem. Tas savukārt nodrošinās ātrāku izaugsmi, veicinot pasaules ekonomikas ilgtspēju.

24.3. Taupības apstākļos tas ir īpaši grūts uzdevums. Taču publiskie ieguldījumi gudrā, ilgtspējīgā un iekļaujošā izaugsme valstu un Eiropas līmenī sniedz daudz priekšrocību, un tie var radīt ievērojamu **sviras efektu**, kas veicinātu papildu ieguldījumus, kurus veiktu privātais sektors.

24.4. Komiteja uzskata, ka Savienībai **vairāk līdzekļu jāiegulda projektos**, kas sekmē strukturālas pārmaiņas un var palīdzēt dalībvalstu ekonomikai atgriezties uz ilgtspējīgas izaugsmes ceļu. Piemērotiem projektiem jāatbilst stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem, piemēram, tie var varbūt ilgtermiņa projekti, kas saistīti ar infrastruktūru un kas ir ļoti nozīmīgi sabiedrībai un var radīt ieņēmumus.

⁽⁴⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide", COM(2011) 11 final, OV C 132, 03.05.2011., 26.–38. lpp.

⁽⁵⁾ Grieķija, Īrija, Latvija, Portugāle un Rumānija.

24.5. Tāpēc Komiteja pilnībā atbalsta stratēģijas “**Eiropa 2020**” **projektu obligāciju iniciatīvu** ⁽⁶⁾, kuras mērķis ir finansēt lielus enerģētikas, transporta un IKT infrastruktūras projektus. Tas pozitīvi ietekmēs projektu obligāciju tirgu un palīdzēs projektu īstenotājiem piesaistīt privāto sektoru, kas varētu piešķirt finansējumu ilgtermiņa aizņēmumiem.

24.6. Komiteja uzskata, ka Eiropas līmenī ir jāvelta vairāk pūļu, lai palielinātu ieguldījumus. Pieejamie struktūrfondu līdzekļi jānovirza konkurētspējas uzlabošanai un izaugsmes atjaunošanai. ES finansējums būtu jāpiešķir atkarībā no rezultātiem un atbilstības ES stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem.

24.7. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Parlamentam un Padomei izdevās ātri vienoties par **līdzfinansējuma likmju paaugstināšanu**, kas attiecas uz struktūrfondu līdzekļu piešķiršanu valstīs, kurām jāīsteno ES, ECB un SVF finanšu palīdzības programmas, un strauji rast ES līdzekļus izaugsmes atbalstam un uzlabot to apgušanu ⁽⁷⁾.

24.8. Tā kā stāvoklis dalībvalstu un Eiropas budžetos ir ļoti saspringts, dalībvalstīm un Eiropas likumdevējiem jāveic grūta izvēle un jānosaka prioritātes, lai ieguldītu līdzekļus “**izaugsmi veicinošos posmos**”, piemēram, izglītībā un prasmju apguvē, pētniecībā, izstrādē un inovācijā, vides aizsardzībā, tīklos, piemēram, ātrgaitas interneta tīklos, energotīklos un transporta tīklu starpsavienojumos.

24.9. Jāuzsver, ka atveseļošanās procesā būtiska nozīme būs **uzņēmējdarbībai**, sociālajai uzņēmējdarbībai un jaunu uzņēmumu, jo īpaši mazu un vidēju uzņēmumu (arī sociālu uzņēmumu) radīšanai. Tie ir būtisks spēks, kas veicina izaugsmi un jaunu uzņēmējdarbības veidu un prasmju attīstību, un nozīmīgs nodarbinātības avots.

24.10. Daudzās Savienības dalībvalstīs bezdarbs sasniedzis kritisku līmeni, radot milzīgas sociālās un saimnieciskās izmaksas. Tāpēc ir jāveic pasākumi īstermiņā un vidējā termiņā ar mērķi veicināt jauniešu un sieviešu nodarbinātību, krīzes dēļ darbu zaudējušo darba ņēmēju reintegrāciju darba tirgū, arodapmācību un profesionālo pārkvalificēšanos. Līdz 2020. gadam Eiropas Savienībā jāizveido 17,6 miljoni darba vietu.

C. PĀRĀK LIELS UZSVARS UZ FISKĀLO KONSOLIDĀCIJU

25. Komiteja pilnībā piekrīt viedoklim, ka budžeta konsolidācija ir vajadzīga, lai novērstu ļoti lielo fiskālo nelīdzsvarotību

⁽⁶⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Stratēģijas “Eiropa 2020” projektu obligāciju iniciatīvas izmēģinājuma posms” – COM(2011) 0660 final.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 13. decembrī pirajā lasījumā pieņemtā Nostāja par priekšlikumu pieņemt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. .../2011, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1198/2006 attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību dalībvalstīs, kurām ir vai kuras apdraud lielas grūtības, kas saistītas ar to finansiālo stabilitāti; P7_TC1-COD(2011)0209.

un atjaunotu uzticēšanos. Komiteja tomēr pauž bažas par to, ka fiskālajā paktā pārāk liels uzsvars likts uz **taupības pasākumiem**. Jāveic efektīvs šo pasākumu sociālās ietekmes novērtējums, un vislielākie pūliņi jāvelta, lai nodrošinātu, ka šie pasākumi nepalielina nabadzības un sociālās atstumtības draudus. Komiteja uzskata, ka jāpanāk fiskālās konsolidācijas un izaugsmes līdzsvars. ES ilgtspējīgu attīstību nevar atjaunot tikai ar fiskālo disciplīnu un taupības pasākumiem. Ja noteikti taupības pasākumi ir vajadzīgi, tad tiem ir jābūt sociāli līdzsvarotiem, un jāievēro, kā tie ietekmē dažādas sociālās grupas. Komiteja piekrīt SVF direktorei *Christine Lagarde*, kura brīdināja, ka vispārēja budžetu samazināšana visā kontinentā tikai veicinās ekonomiskās aktivitātes mazināšanos.

26. Komiteja pauž bažas par to, ka 25 dalībvalstu 30. janvārī noslēgtais **Līgums par stabilitāti, saskaņošanu un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā** nebūs risinājums, kas ļaus pārvarēt pašreizējo krīzi. Kaut arī tam būtu jānodrošina lielāka atbilstība Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām, tā trūkums ir pārāk lielais uzsvars uz fiskālo līdzsvarotību, nepievēršot uzmanību agrās brīdināšanas sistēmai un informācijas apkopojumam, ko veido, lai novērstu nelīdzsvarotību citās ekonomikas jomās, piemēram, privātajā sektorā, konkurētspējas zudumu un nekustamā īpašuma “burbuļus”, proti, visus nozīmīgos pašreizējās krīzes cēloņus. Ekonomikas izaugsmes ir viens no risinājumiem, un, lai to nodrošinātu, konsekventi jāveic noteikti izaugsmes veicināšanas pasākumi, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kur varētu sākties dziļa ekonomikas lejupslīde. Vienlaikus ar konsolidāciju un reformām jāveic pasākumi izaugsmes veicināšanai.

27. Komiteja pauž bažas par to, ka gada izaugsmes pētījumā rosināts samazināt izdevumus, lai sasniegtu budžeta konsolidācijas mērķus **pat tad, ja makroekonomiskie apstākļi pasliktinās**. EESK rosina dalībvalstis, kas saņem atbalstu no finanšu palīdzības programmām, “turpināt darbu, lai sasniegtu saskaņotos budžeta mērķus, neraugoties uz makroekonomisko apstākļu iespējamajām izmaiņām”; tā arī rosina dalībvalstis, kurām ir nozīmīgas korekcijas nepilnības saistībā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, “pastiprināt pūliņus konsolidācijas jomā. Makroekonomisko scenāriju iespējamai ierobežotai pārskatīšanai, mazinot prognožu rādītājus, nevajadzētu būt par iemeslu kavējumiem saistībā ar pārmērīga deficīta korekcijām”.

28. Stabilizācija, izmantojot eiroobligācijas

28.1. Finanšu iestādes iegulda līdzekļus valstu obligācijās, cerot, ka tās vispār nav saistītas ar risku un tām nebūs negatīvas ietekmes uz šo iestāžu bilanci; tāpēc pašlaik finanšu iestādes labprātāk iegulda līdzekļus Eiropas Centrālajā bankā un neiegādājas dažu dalībvalstu nedrošākās obligācijas, tā mazinot finanšu sistēmas likviditāti.

28.2. Lai šo problēmu atrisinātu, jāizveido lielāks un drošāks Eiropas aizsargmehānisms, kas ļautu pretoties tirgus spiedienam, un tas jādara, vēl vairāk palielinot Eiropas Centrālās bankas tiešo

ietekmi un netiešo ietekmi, kuru nodrošina tās aizbildnībā esošais Eiropas Finanšu stabilitātes instruments un Eiropas Monetārā sistēma.

28.3. Komiteja piekrīt, ka bezrūpīgai rīcībai patiešām var būt nopietnas sekas un tā ir jānovērš, taču šī problēma ir niecīga, ja to salīdzina ar *euro* zonas sabrukuma iespējamību. Tā kā dalībvalstis nevēlas galvot par citu dalībvalstu parādiem un Eiropas Centrālajai bankai būs grūti to veikt, Komiteja rosina steidzami apsvērt **iespēju emitēt stabilitātes obligācijas**. Pēc Komisijas zaļās grāmatas par stabilitātes obligācijām publicēšanas Komiteja šo jautājumu analizē īpašā atzinumā.

D. PIETIEKAMI LIELA UZMANĪBA ĪSTENOŠANAI

29. Konkurencei visā pasaulē arvien saasinoties, stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīts mērķis nodrošināt Eiropas Savienības konkurētspēju. Komiteja tāpēc pilnībā atbalsta Komisiju, kas visā gada izaugsmes pētījumā **īpašu uzmanību** veltījusi tam, ka valstu līmenī reformas netiek pienācīgi īstenotas.

30. Komiteja ar īpašu satraukumu atzīmē, ka brīdī, kad būtu steidzami jārikojas, dalībvalstu veikums, **īstenojot** Gada izaugsmes pētījumā par 2011. gadu minētās pamatnostādnes, **neatbilst iecerētajam**. Pārāk daudz laika ir vajadzīgs, līdz ES līmenī pieņemtie lēmumi atspoguļojas valstu lēmumos noteiktās politikas jomās.

31. EESK **rosina dalībvalstis pilnībā īstenot reformas**, ko valstu reformu programmās tās apņēmušas veikt. Dalībvalstīm ir jāuzņemas atbildība par pārmaiņām, kas vajadzīgas ekonomikas turpmākajā pārvaldībā. Tāpēc jāuzsver, ka Eiropas pusgada process ir jāpilnveido, debatēs par valstu reformu programmu īstenošanas gaitu un tās pārraudzību plašāk iesaistot valstu parlamentus, sociālos partnerus un organizētu pilsonisko sabiedrību dalībvalstīs.

32. Komiteja pauž nožēlu par to, ka valstu reformu programmās 2011. gadam minētās saistības nav pietiekamas, lai sasniegtu vairumu ES līmenī izvirzīto **mērķu**; tā kā zūd pārliecība, ka stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus izdosies sasniegt, Komiteja rosina Komisiju un, jo īpaši, dalībvalstu valdības veltīt divreiz vairāk pūļu un novērst šo tik savlaicīgi atklāto trūkumu programmas īstenošanā un nodrošināt, ka visu dalībvalstu valdības, ieinteresētās personas un iedzīvotāji uzņemas atbildību par reformu programmām un īsteno tās.

33. EESK arī rosina Komisiju nodrošināt, ka visas dalībvalstis, arī tās, kam jāīsteno ES-SVF finanšu palīdzības programmas, atbilstoši iespējām sekmē pamatmērķu sasniegšanu.

E. GADA IZAUGSMES PĒTĪJUMA NOZĪME UN ORGANIZĒTAS PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS UN SOCIĀLO PARTNERU IEISAISTĪŠANA

34. Gada izaugsmes pētījums veido pamatu, lai panāktu vajadzīgo **kopīgo izpratni par rīcības prioritātēm valstu un ES**

līmenī 2012. gadā, un tai būtu jāatspoguļojas, valstīs pieņemot lēmumus attiecībā uz ekonomiku un budžetu un valstīm izstrādājot valstu reformu programmas un stabilitātes un konverģences programmas.

35. Tāpēc gada izaugsmes pētījumam ir liela **politiska nozīme**, un Komiteja uzskata, ka tas nedrīkstētu būt tikai tehnokrātisks process, bet tajā ir jāievēro Eiropas Parlamenta un nozīmīgu ieinteresēto personu, piemēram, organizētas pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru viedokļi.

36. Pašreizējos apstākļos, kad pilnībā ir zudusi uzticēšanas līdzšinējiem centieniem pārvarēt krīzi un zudusi ticība pašai Eiropas Savienībai, Eiropai ir jāuzklausā tās iedzīvotāji. Visos līmeņos jāpastiprina **sociālais un pilsoniskais dialogs**, lai veidotu vispārēju izpratni par veicamajām reformām.

37. Līdztekus pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot Eiropas ekonomikas pārvaldību, jācenšas pastiprināt leģitimitāti, pārskatatbildību un **lidzatlīdzību**.

38. Komiteja rosina **organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus plašāk un efektīvāk iesaistīt Eiropas pusgada norisēs**: ES līmenī tas attiecas uz gada izaugsmes pētījumu un attiecīgajām valstīm paredzēto konkrēto ieteikumu izstrādi un valstu līmenī — uz valstu turpmāko reformu programmu izstrādi, īstenošanu un pārraudzību. Valstu reformu programmās būtu jāsniedz precīza informācija par to, cik plaši un aktīvi procesā piedalījušās ieinteresētās personas un kā to viedoklis ņemts vērā.

39. Izaugsmes stratēģiju "Eiropa 2020" varēs īstenot tikai tad, ja visa sabiedrība to apņēmīgi atbalstīs un visas ieinteresētās personas pilnībā apzināsies savu atbildību. Laikā, kad tiek pieņemti nozīmīgi lēmumi, kas ietekmē ikviena cilvēka dzīvi, iedzīvotāju **lidzatlīdzība** par reformām ir vajadzīga vairāk nekā jebkad agrāk.

40. Komiteja ir apņēmusies arī turpmāk aktīvi iesaistīties ES stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanā un darbā pēc Gada izaugsmes pētījuma par 2012. gadu publicēšanas. Komiteja turpinās sadarbību ar dalībvalstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm un tām līdzīgām organizācijām, lai uzlabotu **organizētas pilsoniskās sabiedrības uzklauššanu, iesaistīšanu un mobilizēšanu** gan Eiropas, gan valstu līmenī.

II DAĻA

KOMITEJAS PRIEKŠLIKUMI SAISTĪBĀ AR EIROPAS KOMISIJAS IZVIRZĪTAJĀM PRIORITĀTĒM

i Komiteja atbalsta piecas prioritātes, kurām politikā — kā paredzējusi Komisija — 2012. gadā jāpievērš īpaša uzmanība: tiekties uz diferencētu, izaugsmi veicinošu fiskālo

konsolidāciju; atjaunot tradicionālo kreditēšanu tautsaimniecībai; sekmēt izaugsmi un konkurētspēju; risināt ar krīzes ietekmi uz bezdarbu un sociālo jomu saistītās problēmas; modernizēt publisko administrāciju.

ii Šajā II daļā ir pausti viedokļi saistībā ar minētajām prioritātēm. Tie ir citāti no dažādiem 2011. gadā pieņemtajiem EESK atzinumiem, un ir turpinājums 2011. gada martā pieņemtajam EESK atzinumam par gada izaugsmes pētījumu (2011) ⁽⁸⁾.

1. Turpināt diferencētu, izaugsmi veicinošu fiskālo konsolidāciju

1.1. Fiskālā konsolidācija

1.1.1. EESK uzsver nostāju, ko tā paudusi atzinuma par gada izaugsmes pētījumu (2011) 1. punktā "Nodrošināt stingru fiskālo konsolidāciju" un 2. punktā "Novērst makroekonomisko nelīdzsvarotību".

1.1.2. Jautājumā par fiskālo konsolidāciju, EESK atzinuma par gada izaugsmes pētījumu (2011) 1.1. un 1.2 punktā ⁽⁹⁾ norāda, ka svarīgākais ir **līdzsvarot valstu finanses, vienlaikus izvairoties no pieprasījuma mazināšanās**, kas izraisītu lejupslīdi un vēl vairāk palielinātu deficītus, tādējādi izraisot Eiropas ekonomikas stāvokļa neatgriezenisku pasliktināšanos. EESK iesaka izstrādāt valsts parāda samazināšanas programmas, kas saskaņojamas ar ekonomikas atlabšanas, kā arī sociālajiem un nodarbinātības mērķiem, kas izvirzīti stratēģijā "Eiropa 2020".

1.1.3. Lai garantētu, ka ikviena dalībvalsts, sevišķi euro zonā, ievēro **fiskālo disciplīnu**, Eiropai ir jāpastiprina ekonomikas pārvaldība. Ir ātri un precīzi jāīsteno gan apstiprinātais reformu kopums — tā dēvētais sešnieks —, gan jauni tiesību aktu priekšlikumi un Eiropas pusgads labākai ekonomikas un budžeta politikas koordinēšanai un rūpīgākai ES uzraudzībai.

1.1.4. Tomēr ar dalībvalstu fiskālo disciplīnu vien nepietiek, lai rastos visi priekšnosacījumi izaugsmei un nodarbinātībai, kā arī ekonomikas un sociālajai kohēzijai. Komiteja pauž bažas, ka pašreizējos apstākļos saistībā ar valsts parāda obligāciju emisiju ir izveidojusies tāda tirgus situācija, ka atjaunotā stabilitāte un izaugsme var tikt apdraudēta.

1.1.5. Tieši tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē Zaļo grāmatu par **stabilitātes obligāciju** ieviešanas iespējamību. Komiteja uzskata, ka ar stingriem noteikumiem un atbilstīgu ES līmeņa pārvaldību, kas nepieļautu bezatbildīgu rīcību un kas veicinātu dalībvalstu valdību atbildīgumu un pārredzamību, valstu parādu pārvaldīšana ar kopīgām euro zonas garantijām ievērojami palīdzētu gan risināt akūtās problēmas, gan izklūt no taupības pasākumu un izaugsmes savstarpēji izsleidošā strupceļa.

⁽⁸⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide" COM(2011) 11 final, OV C 132, 03.05.2011., 26.-38. lpp.

⁽⁹⁾ Turpat.

1.1.6. Panākumi šajā jomā ļautu arī **Eiropas Centrālajai bankai (ECB)** pakāpeniski pārtraukt valsts obligāciju iegādes programmu, kas patlaban ir vajadzīga, lai atsevišķas dalībvalstis varētu refinansēt valsts parādu. Tās vietā ECB varētu lemt par atbalstu jaunajām stabilitātes obligācijām, sniedzot papildu nodrošinājumu tirgus dalībniekiem, vismaz pārejas laikā.

1.2. Prioritāte uz izaugsmi orientētiem izdevumiem

1.2.1. Komiteja pilnībā atbalsta **uz izaugsmi orientētu izdevumu noteikšanu par prioritāriem**. Taču nedrīkst pieļaut, ka pasākumi, kas paredzēti ekonomikas un valsts parāda krīzes pārvarēšanai, apdraud publiskos ieguldījumus izglītībā un apmācībā. Spriežot par vidēja termiņa budžeta mērķiem, īpašu uzmanību pievērst publiskajiem ieguldījumiem izglītībā, pētniecībā un arodapmācībā.

1.2.2. Energointensīvās nozarēs īpaši liela nozīme ir bijusi valsts atbalsta pasākumiem un ar tiem saistītām konkrētām un īpašām programmām **pētniecības un inovācijas jomā**. EESK rosina Eiropas Komisiju, Padomi un Parlamentu pilnveidot šīs programmas, kas ir virzītas uz energoefektivitāti un diversifikāciju, un pastāvīgi tās izmantot, veicot attīstības pasākumus.

1.2.3. Lai arī pašlaik stāvoklis ekonomikā ir sarežģīts, EESK iesaka veikt vēl lielākus ieguldījumus **pētniecībā, izstrādē, ieviešanā un apmācībā, kā arī zinātniskajā darbībā**, kuras rezultātus izmanto energointensīvās nozarēs. Nākamajā pamatprogrammā jāparedz atbilstīgi līdzekļi šādiem ieguldījumiem, kuriem būtu jāsekmē pieredzes un rezultātu apmaiņa vismaz Eiropas līmenī. ES un dalībvalstu programmās lielāka uzmanība būtu jāpievērš izpētei un jauninājumiem energoefektivitātes jomā.

1.3. Aktīva politika darba tirgus jomā un aktīvi nodarbinātības dienesti

1.3.1. Komiteja jau norādīja atzinumā par gada izaugsmes pētījumu (2011) ⁽¹⁰⁾: lai cilvēkus stimulētu meklēt darbu, nevajadzētu paļauties uz to, ka viņus motivēs bezdarbnieku pabalsti, bet būtu jāpanāk, ka nodarbinātības dienesti sniedz efektīvus pakalpojumus. Pašlaik, kad bezdarbs sasniedzis nepieredzēti augstu līmeni, problēma **darba tirgū** nav darbaspēka vispārējs trūkums, bet gan kvalificēta darbaspēka trūkums dažās dalībvalstīs, kā arī milzīgs darba vietu trūkums. Vairāk uzmanības jāvelta pārdomātai pieprasījuma politikas izstrādei, lai sekmētu izaugsmi un inovāciju un palīdzētu radīt jaunas darba vietas.

1.3.2. Komiteja uzsvēra, ka **valsts nodarbinātības dienestiem** jāuzņemas aktīvāka loma apmācības politikā, kas paredzēta prioritārai mērķauditorijai, piemēram, mazāk izglītotiem

⁽¹⁰⁾ Turpat.

un mazāk kvalificētiem darba ņēmējiem, tiem, kas strādā nepastāvīgus darbus, vai arī visneaizsargātākajām grupām kā cilvēki ar invaliditāti, vecāki darba ņēmēji un imigranti. Turklāt valsts nodarbinātības dienestiem jāuzņemas aktīvāka loma darba vietu piedāvāšanā ilgtermiņa bezdarbniekiem un nodarbinātības un profesionālās apmācības aktīvas politikas izstrādē. Daudzās dalībvalstīs nodarbinātības dienestiem būs būtiski jāpaplašina to sniegtais konkrētais atbalsts, īpašu uzmanību veltot atstumtajām iedzīvotāju grupām.

1.4. Pensiju sistēmas reforma un modernizācija

1.4.1. Atzīstot nepieciešamību reformēt un modernizēt pensiju sistēmu, Komiteja uzskata, ka spiedienu uz pensiju sistēmām rada ne tik daudz demogrāfiskā attīstība, bet drīzāk gan darba vietu skaita un investīciju samazināšanās. Ir nepieciešamas iniciatīvas, lai sekmētu profesionālās dzīves paildzināšanu, vienlaikus īstenojot efektīvu politiku izaugsmes un nodarbinātības jomā. Vecāka gadagājuma cilvēki bieži pārtrauc darbu priekšlaikus veselības problēmu, pārmērīgas darba slodzes un priekšlaicīgas atļaušanas dēļ, kā arī tāpēc, ka viņiem nav iespēju piedalīties apmācības pasākumos vai atgriezties darba tirgū; minētās iedzīvotāju grupas nodarbinātību var noturīgi palielināt, tikai īstenojot **aktīvu vecumdienu politiku** un veicinot cilvēku iesaistīšanos apmācībā un mūžizglītībā. EESK ļoti skeptiski vērtē tiesību aktos noteiktā pensionēšanās vecuma palielināšanu kā līdzekli demogrāfisko problēmu risināšanai. Palielinot tiesību aktos noteikto pensionēšanās vecumu, var pieaugt slogs uz citiem sociālās nodrošināšanas programmas pilāriem, piemēram, palielināties pieprasījums pēc invaliditātes pensijām vai garantētajiem minimālajiem ienākumiem, kā tas noticis dažās dalībvalstīs. Pensionēšanās vecuma palielināšana īstenībā neveicinās valsts finanšu stabilitāti. EESK uzskata, ka daudz lietderīgāk ir faktisko pensionēšanās vecumu tuvināt tiesību aktos noteiktajam pašreizējam pensionēšanās vecumam.

1.4.2. Konkrētāk EESK uzskata, ka ir jāveic konsekventas reformas, lai veidotu **gados vecākiem cilvēkiem** piemērotu darba vidi un tāpēc jāīsteno virkne pasākumu, ar kuriem jāveic jo īpaši šādi galvenie uzdevumi: jāstimulē uzņēmumi radīt gados vecākiem cilvēkiem piemērotas darba vietas un stabilizēt gados vecāko cilvēku nodarbinātību, jāīsteno ļoti aktīva darba tirgus politika, lai gados vecākus bezdarbniekus atkal integrētu darba tirgū, jānodrošina visaptverošas konsultācijas un palīdzība darba meklētājiem, jāīsteno pasākumi, lai nodrošinātu, ka cilvēki saglabā fiziskās un psihiskās spējas un var strādāt ilgāk, jāīsteno pasākumi, ar kuriem veido darba vietas, kas ir iekļaujošākas attiecībā uz gados vecākiem cilvēkiem ar invaliditāti, jāīsteno pasākumi, ar kuriem palielina cilvēku vēlmi strādāt ilgāk, tostarp gatavību iesaistīties mūžizglītības pasākumos un rūpēties par veselību, jāizstrādā veselībai labvēlīgi darba laika modeļi, par kuriem sociālajiem partneriem jāvienojas un kuriem jādarbojas visas profesionālās karjeras laikā, uzņēmumu īstenoti un saskaņā ar koplīgumu vai tiesību aktiem īstenoti pasākumi, lai gados vecāki cilvēki vairāk iesaistītos tālākizglītības pasākumos, izpratnes veidošanas pasākumi attiecībā uz gados vecākiem darba ņēmējiem, tostarp jāīsteno plašas sabiedrības informēšanas kampaņas, lai novērstu stereotipus un aizspriedumus pret gados vecākiem darba ņēmējiem un negatīvo izpratni par "novecošanu", jānodrošina konsultācijas un atbalsts uzņēmumiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem, lai tie varētu savlaicīgi plānot personāla attīstību un izveidot darba organizācijas modeļi, ievērojot gados vecāku darba ņēmēju vajadzības un

sabiedrības novecošanu, jāparedz atbilstoši stimuli, kas veicinātu gados vecāku cilvēku pieņemšanu darbā un vairotu viņu vēlmi strādāt ilgāk, vienlaikus neradot konkurences traucējumus, jārada sociāli pieņemami stimuli, lai tie, kuri var atrast darbu un ir darbaspējīgi, varētu strādāt ilgāk un ja iespējams un vēlams, jārada novatoriski un interesanti modeļi, kā atvieglot pāreju no nodarbinātības uz valsts pensiju sistēmu garantēto nodrošinājumu vecumdienās.

1.4.3. Turklāt attiecībā uz Direktīvu 2003/41/EK par **papildpensijas kapitāla uzkrāšanas institūciju** darbību un uzraudzību. EESK norāda uz atzinuma par gada izaugsmes pētījumu (2011) 5.7. punktā pausto nostāju.⁽¹⁾

1.5. Izaugsmi veicinoša nodokļu politika

1.5.1. EESK atsaucas uz atzinumu par gada izaugsmes pētījumu (2011) 1.4. punktu⁽²⁾, kur norādīts, ka **nodokļu slogs** jāpārnes uz jauniem ieņēmumu avotiem.

1.5.2. EESK uzskata, ka **finanšu sektoram** būtu arī taisnīgā veidā un ievērojamā apmērā jāpalīdz īstenot centieni konsolidēt budžetu.

Finanšu darījumu nodokļa (FTT) ieviešana globālā mērogā jāuzskata par prioritārāku pasākumu salīdzinājumā ar FTT ieviešanu Eiropas Savienībā. Taču, ja izrādītos, ka finanšu darījumu nodokļa ieviešana pasaules mērogā nav iespējama, EESK atbalstītu ES līmeņa finanšu darījumu nodokļa ieviešanu.

1.5.3. Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā Komiteja pilnībā atbalsta Komisijas ierosmi apsvērt vispārēju PVN sistēmas pārskatīšanu. Būtu jāsamazina darbības izmaksas lietotājiem un administratīvie izdevumi, vienlaikus novēršot krāpšanas mēģinājumus. Īpaši delikāts jautājums ir pārrobežu darījumu aplikšana ar nodokli.

1.5.4. EESK atbalsta un atzinīgi vērtē priekšlikumu jaunai regulai par administratīvu sadarbību **akcīzes nodokļu** jomā⁽³⁾, jo ir nepieciešams un lietderīgi nodrošināt nodokļu efektīvu iekasēšanu un cīņu pret krāpšanu akcīzes nodokļa jomā.

1.5.5. Lai vērstos pret nodokļu dubultu uzlikšanu un veicinātu administratīvo procedūru vienkāršošanu pārrobežu darbībās, EESK ierosina ieviest **vienas pieturas aģentūru pakalpojumu**, kas ļautu iedzīvotājiem iegūt informāciju, maksāt nodokļus, saņemt vajadzīgos apliecinājumus un dokumentus, ko varētu izmantot visā Eiropas Savienībā, kā arī vienkāršot pārrobežu darbību administratīvās procedūras.

1.5.6. Tāpēc EESK aicina izveidot **pārrobežu nodokļu novērošanas centru**, kuru vadītu Eiropas Komisija, lai pastāvīgi nodrošinātu detalizētu un praktisku izpratni par pastāvošajiem nodokļu šķēršļiem un to izmaiņām.

⁽¹⁾ Turpat.

⁽²⁾ Turpat.

⁽³⁾ Skatīt COM(2011) 730.

1.5.7. EESK atbalsta priekšlikumu par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (**KKUINB**), jo tā radīs labākus nosacījumus uzņēmumiem, kas veic pārrobežu darbību.

1.5.8. EESK pauž cerību, ka KKUINB ļaus būtiski samazināt izmaksas, ko uzņēmumiem rada nodokļu prasību ievērošana, un Eiropas Savienībā novērst konkurences izkropļojumus, kurus rada nodokļu noteikumi. Tā KKUINB veicinās godīgu un ilgtspējīgu konkurenci un pozitīvi ietekmē izaugsmi un nodarbinātību.

1.5.9. Komiteja atbalsta centienus pārskatīt energoresursu nodokļu direktīvu (**END**), kas dod iespēju dalībvalstīm, kuras to vēlas, pārcelt daļu nodokļu sloga no darbaspēka vai kapitāla uz tādu nodokļu veidu, kas rosina atbildīgu attieksmi pret vidi un sekmē energoefektivitāti saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020".

1.5.10. Komponenti "CO₂ nodoklis" papildina emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ES **ETS**).

1.5.11. EESK tomēr pauž nožēlu, ka END pārstrādāšana nav vērienīgāka un saskaņotāka. Komisija uzņēmās iniciatīvu tās dokumentā iekļaut izņēmumus un atkāpes tā, lai tās būtu tīkamas dažām dalībvalstīm un nebūtu netīkamas citām.

1.5.12. Ar nodokļu starpniecību sniegtais cenu signāls neskar siltumapgurē izmantoto kurināmo, un, iespējams, tas nemainīsies arī ar pārstrādāto END.

1.5.13. Uz dažām nozarēm (piemēram, lauksaimniecību, būvniecību, publisko transportu u.c.) vēl joprojām attiecas daļējs vai pilnīgs atbrīvojums. Ir grūti paredzēt konsekvenci visos šajos izņēmumos, īpaši tādēļ, ka tie var radīt neizpratni tajos, uz kuriem tie neattiecas.

2. Atjaunot ierasto tautsaimniecības kredīvēšanu

2.1. Stabila finanšu sistēma

2.1.1. Ir svarīgi novērst arī būtiskās nepilnības **starptautiskā finanšu sektora regulējumā un pārraudzībā**. Steidzami risinājama problēma ir finanšu nozarē aizvien biežāk vērojama līdzsvara trūkums starp peļņas privatizēšanu un zaudējumu sabiedriskošanu. Ir vajadzīga tāda normatīvā sistēma, kas finanšu starpniekiem liktu pildīt savu primāro funkciju, proti, apkalpot reālo ekonomiku un nodrošināt aizdevumus reāliem projektiem, ieguldot aktīvos, nevis spekulējot ar pasīviem. Ir jāpanāk, ka ik reizi, kad valsts sniedz atbalstu finanšu iestādēm, tiek veikti arī nepieciešamie uzlabojumi korporatīvajā pārvaldībā, kam jāklūst par pirmo soli ceļā uz visaptverošu nozares pārību, tādējādi palīdzot sasniegt arī izaugsmes un nodarbinātības mērķus.

2.1.2. EESK piekrīt Komisijas viedoklim par to, ka atbalsts **bankrotējošām finanšu iestādēm** uz publisko finanšu un vienlīdzīgu konkurences apstākļu iekšējā tirgū rēķina turpmāk nav pieņemams. EESK pauž cerību: Komisija veiks rūpīgu ietekmes novērtējumu par nepieciešamajām izmaksām, cilvēkresursiem

un tiesiskā regulējuma reformām. Realistiskā priekšlikumā būtu jāparedz atbilstošs termiņš cilvēkresursu piesaistīšanai, ņemot vērā, ka tie var nebūt uzreiz pieejami tirgū.

2.1.3. EESK atzīst, ka Eiropas Komisija ir reaģējusi uz sarežģītības palielināšanos un finanšu sistēmas pārredzamības trūkumu. Tāpēc Komiteja aicina finanšu nozari pareizi **piemērot jaunus tiesību aktus** un ieviest pašregulējumu, lai nodrošinātu atbilstošu un godīgu darbību, atvieglojot piekļuvi pārredzamiem finanšu produktiem.

2.1.4. EESK aicina iekļaut **finanšu izglītību** skolas mācību programmā kā obligātu priekšmetu, un šai izglītībai būtu jāturpinās, izmantojot darba ņēmēju mācību un pārkvalificēšanas programmas. Finanšu izglītībai kā mācību priekšmetam būtu jāveicina atbildīgi uzkrājumi un jāatbalsta sociāli atbildīgi finanšu produkti. Ikvienam pieejama finanšu izglītība dos labumu sabiedrībai kopumā.

2.1.5. EESK atkārtoti uzver atzinumu par gada izaugsmes pētījumu (2011) 3.6. punktā pausto nostāju⁽¹⁴⁾ un atbalsta iniciatīvas **īsās pozīcijas pārdošanas un kredītriska mījmaiņas darījumu jomā**. Tās ļaus atcelt pretrunīgas sistēmas un ieviest skaidrību šajā finanšu tirgus jomā, kā arī kompetentās iestādes būs pilnvarotas izvirzīt prasību nodrošināt papildu pārredzamību attiecībā uz regulā minētajiem instrumentiem.

2.1.6. EESK atbalsta noteikumus par tirgus pārredzamību un uzskata, ka tie būs ļoti lietderīgi. Komiteja atzinīgi vērtē Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestādes (EVTI) regulējošo funkciju, bet uzskata, ka pārmērīga intervence var destabilizēt ES tirgus darbību.

2.1.7. EESK uzskata, ka efektīvu **banku noregulējuma fondu sistēmu** neizdosies izveidot, ja dalībvalstis pirms tam nevienosies par kopēju metožu un vienotu noteikumu pieņemšanu, lai izvairītos no konkurences kropļojumiem.

2.1.8. Īpašu satraukumu rada makroekonomikas attīstība. EESK pauž bažas par to, ka banku noregulējuma fondi, **novirzot resursus**, ietekmēs banku sektora kredīvēšanas potenciālu.

2.1.9. EESK uzskata, ka, pirms tiek veikti jebkādi pasākumi, lai ieviestu **banku nodevas**, Komisijai ir rūpīgi jāizvērtē nodevu un banku noregulējuma fondu kumulatīvā ietekme. Lai pieņemtu lēmumu par banku noregulējuma fondu izveidi, jāaprēķina, cik visa sistēma izmaksās, cik nopietni tā ietekmēs banku sektora kredīvēšanas potenciālu un cik daudz laika būs vajadzīgs, lai banku noregulējuma fondi kļūtu pietiekami stabili vai sasniegtu plānoto apjomu. EESK iesaka šos aprēķinus veikt, balstoties uz vissliktākajām prognozēm.

2.1.10. EESK īpaši atzinīgi vērtē to, ka ar priekšlikumu regulai turpmāk principā tiek aizliegta **daudzpusēja savstarpējās apmaiņas maksa par tiešā debeta darījumiem**. Tādējādi

⁽¹⁴⁾ Turpat.

tiek ieviesta skaidrība un pārredzamība sarežģītajās līgumattiecībās, kas ir maksājumu kārtības pamatā. Tas īpaši labvēlīgi ietekmē mazos un vidējos uzņēmumus.

2.1.11. Komisijas veiktajā ietekmes novērtējumā secināts, ka jaunās kapitāla prasības neradītu īpaši nelabvēlīgu situāciju MVU, tomēr Komiteja joprojām raugās ar bažām un pieprasa, lai Komisija ciešāk uzraudzītu tendences saistībā ar **banku aizdevumiem un banku pakalpojumu izmaksām, kas jāuzņemas MVU**. Bez tam EESK atbalsta MVU kredītēšanas riska vērtējuma pārskatīšanu, ko veiks Komisija.

2.1.12. Kā pretsvars jaunajai regulai, pamatojoties uz tādiem mehānismiem kā likvidācijas plāni jeb "testamenti", jāievieš **sanācijas un noregulējuma sistēmas**. Lai gan valsts turpinās nodrošināt garantijas maziem noguldījumiem, morālais risks, ko rada neierobežots valsts atbalsts maksātnespējīgām bankām, ir jānovērš. Ja situācija ir pietiekami skaidra, tad investoriem, kreditoriem un direktoriem būs jāuzņemas tieša atbildība par katras kredītiestādes turpmāko "veselības" stāvokli.

3. Sekmēt izaugsmi un konkurētspēju šodienai un rītdienai

3.1. EESK atkārtoti uzver nostāju, kas pausta atzinuma par gada izaugsmes pētījumu (2011) 8. punktā "Pilnībā izmantot vienotā tirgus potenciālu", 9. punktā "Piesaistīt privāto kapitālu, lai finansētu izaugsmi" un 10. punktā "Nodrošināt izmaksu ziņā efektīvu piekļuvi enerģijai".

3.2. Pētniecība un inovācija

3.2.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Komisijai, veicot papildus strukturālus pasākumus Komisijas iekšienē un to atbalstošajās padomdevējās iestādēs, izstrādāt integrētu stratēģiju **pētniecībai un inovācijām**, kā arī beidzot palielināt turpmāko budžetu pētniecības un inovāciju veicināšanai.

3.2.2. EESK uzskata, ka svarīgākais politiskais uzdevums ir izveidot uzticamu, **inovācijai labvēlīgu vidi visā Eiropā** un nodrošināt pietiekamu rīcības brīvību, lai potenciālajiem ieguldītājiem un inovācijas procesiem mazinātu slogu, ko rada normatīvās vides pašreizējā sadrumstalotība un smagnējība, kā arī birokrātiskās procedūras, kuras ir atšķirīgas 27 dalībvalstīs un arī Komisijā.

3.2.3. Komiteja ierosina darboties daudz aktīvāk, **novēršot jebkādas šķēršļus**, kas kavē jauninājumu ātru ieviešanu un **inovācijas savienības** izveidi. Komiteja uzskata: lai labāk veicinātu inovāciju procesu kopumā, rūpīgi un sadarbojoties ar attiecīgajām iesaistītajām pusēm jāpārbauda valsts atbalsta, publiskā iepirkuma un konkurences noteikumi, kas varētu traucēt ⁽¹⁵⁾ šī mērķa izpildi. Tas ir saistīts ar līdzsvaru un/vai iespējamu konfliktu starp konkurences tiesībām un atbalstu inovācijām. Tāpēc konkurences, atbalsta un publiskā iepirkuma noteikumus

nedrīkst piemērot veidā, kas kavē inovācijas. Iespējams, pat ir nepieciešamas reformas. Inovācijas dažreiz jāaizsargā arī pret nonākšanu konkurentu rokās, kuri vēlas bloķēt inovāciju procesu.

3.2.4. Komiteja īpaši atzinīgi vērtē to, ka izpratne par inovāciju un tās definīcija ir **visaptveroša un vienota**.

3.2.5. Komiteja ierosina pielāgot atbalsta pasākumus, finansālo atbalstu un novērtēšanas kritērijus gan **uz izaugsmi orientētiem** jauninājumiem, kas atbilst dominējošiem tirgus spēkiem un sabiedrības vajadzībām, gan **progresīvākiem** jauninājumiem, kuri nosaka tirgus konjunktūru un rada sabiedrības jaunas vajadzības, bet kuriem sākumā bieži jāpārvar īpašu grūtību posms.

3.2.6. Komiteja uzsver **MVU un mikrouzņēmumu** svarīgo nozīmi inovācijas procesā un ierosina atbalsta programmas un pasākumus it īpaši pielāgot arī to konkrētajām prasībām. Komiteja arī iesaka apsvērt to, vai un kādā veidā jaunizveidotos uzņēmumus uz pietiekami ilgu laiku posmu varētu atbrīvot no lielākās daļas pieņemto procedūru un noteikumu ieviešanas un vai līdztekus tam būtu iespējams radīt īpašus papildu stimulus. Tas attiecas arī uz sociālās ekonomikas uzņēmumiem.

3.3. Vienotais tirgus

3.3.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos stimulēt izaugsmi un stiprināt uzticēšanos vienotajam tirgum. Komiteja atgādina, ka vienotais tirgus ir **Eiropas integrācijas centrālais elements**, kas var dot tiešu un jūtamu labumu Eiropas ieinteresētajām pusēm un sekmēt Eiropas valstu ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi. Pašreizējos apstākļos tas nozīmē, ka funkcionējošs, uz nākotni orientēts vienotais tirgus ir ne vien vēlams, bet arī būtiski nepieciešams Eiropas Savienības politiskajai un ekonomiskajai nākotnei. Lai šīs priekšrocības varētu izmantot, Komisijai ir ārkārtīgi svarīgi nākt klajā ar vērienīgiem priekšlikumiem, kas skartu ne tikai sīkus pamatlīmeņa problēmjautājumus.

3.3.2. EESK vēlas atkārtoti aicināt īstenot holistisku pieeju. Uzskatot, ka būtiska nozīme ir izaugsmes un uzņēmējdarbības potenciāla veicināšanai, Komiteja vienlaikus pauž viedokli, ka priekšlikumos būtu vairāk jādomā par **patērētājiem un iedzīvotājiem** — neatkarīgiem vienotā tirgus izveides dalībniekiem.

3.3.3. EESK aicina uz **pilnīgu neiecietību pret tām dalībvalstīm, kas neīsteno ES tiesību aktus**, un atgādina Padomei un Komisijai, ka novēlota, nesaskaņota un nepilnīga īstenošana joprojām ir viens no galvenajiem šķēršļiem vienotā tirgus darbībai. Vienotā tirgus veicināšanai un labākai izpratnei palīdzētu dalībvalstu korelācijas tabulu publicēšana, ko EESK vērtētu ļoti atzinīgi.

3.4. ES vienotais digitālais tirgus

3.4.1. Jautājumā par ES vienoto digitālo tirgu EESK atkārtoti uzsver atzinuma par gada izaugsmes pētījumu (2011) 8.12.

⁽¹⁵⁾ OV C 218, 11.09.2009., 8. lpp., 4.8. punkts.

punktā pausto nostāju, un norāda, ka arī vairākos 2011. gadā izstrādātajos atzinumos⁽¹⁶⁾ tā ir atbalstījusi **Eiropas digitālās programmas** īstenošanu, lai digitālais tirgus sniegtu ekonomiskas un sociālas priekšrocības, pamatojoties uz ļoti ātriem un augstas kvalitātes platjoslas interneta savienojumiem, kas par pieņemamām cenām ir pieejami visiem ES iedzīvotājiem.

3.4.2. Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas radošo pieeju līdz ieguldījumu jomā, lai sekmētu ātra un ļoti ātra platjoslas interneta ierīkošanu, bet aicina izvirzīt vērienīgākus mērķus pārklājuma jomā, lai Eiropa arī turpmāk saglabātu konkurētspēju pasaulē. Komiteja uzsver, ka būtiska nozīme ir tīkla **neitralitātes principiem** kā būtiskiem politiskiem mērķiem ES līmenī, un aicina steidzami un proaktīvi rīkoties, lai šos principus iekļautu ES tiesību aktos, tādējādi nodrošinot interneta atvērtību visā ES.

3.4.3. Jautājumā par e-pārvaldes rīcības plānu un savietojamības sistēmu EESK atbalsta Komisijas rīcības plānu ilgtspējīgas un inovatīvas **e-pārvaldības** nodrošināšanai, atgādinot, ka jāturpina ievērot 2009. gada Malmes ministru konferences saistības. Komiteja arī aicināja izveidot **platformu apmaiņai ar informāciju**, pieredzi un uz brīvajām programmatūrām balstītiem kodiem, kā minēts Eiropas savietojamības sistēmā. Komiteja uzsvēra, ka pašreiz galvenie šķēršļi rodas no tā, ka nav pārrobežu juridiska pamata, dalībvalstu tiesību akti atšķiras un dalībvalstis apstiprina pieejas, kas nav savstarpēji savietojamas.

3.4.4. Jautājumā par "Digitālo prasmju, iemaņu un iekļautības uzlabošanu" EESK norāda, ka nevienlīdzīgas piekļuves pie informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (IKT) galvenais cēlonis ir finansiālā un sociālā nevienlīdzība, un uzsvēra, ka VISIEM iedzīvotājiem ir jānodrošina iespēja piekļūt pie nepieciešamā plašsaziņas līdzekļu satura. Komiteja arī norādīja, Eiropas Savienībai un dalībvalstīm jānodrošina piekļuve digitālajiem pakalpojumiem, **mūža garumā nodrošinot e-prasmju apmācību** profesionālās un/vai personīgās attīstības nolūkā, kā arī sekmējot pilsoniskumu, jo piekļuve infrastruktūrai un instrumentiem jāuzskata par pamattiesībām.

3.5. Informācijas sabiedrība

3.5.1. Jautājumā "**Jaunā regula par viesabonēšanu**" EESK norāda, ka ierosinātie cenu samazinājumi ir proporcionāli un atbilstoši, lai nodrošinātu piekļuves pie vispārējās ekonomiskas nozīmes pakalpojumiem par pieņemamām cenām un šādu pakalpojumu pieejamību. Vienlaikus tas ir solis pareizajā virzienā, t.i., vidējā termiņā visabonēšanai atcelt jebkādas cenas. Tomēr Komiteja pauž nožēlu, ka līdztekus Komisijas priekšlikumam nav izstrādāts novērtējums par jauno pasākumu ietekmi uz nodarbinātību un darba apstākļiem mobilo tālrunu nozarē.

3.6. Enerģija

3.6.1. EESK uzskata, ka pārrobežu enerģijas tirgu efektivitāte pastiprina piegādes drošību, optimizē krīzes situāciju pārvaldību un samazina papildu izmaksu riskus, kas vienmēr gulstas uz galapatērētājiem. Enerģijas iekšējā tirgus pakāpeniska uzlabošana ļauj panākt ievērojamus ietaupījumus uzņēmumu un privāto lietotāju labā.

3.6.2. EESK konstatē, ka ES enerģijas vairumtirgos joprojām pastāv atšķirīgi nosacījumi un **diskriminācija**. Tirgu integrācija ir pilnīgi nepietiekama tīkla strukturālo trūkumu un it īpaši pārrobežu starpsavienojumu trūkumu dēļ. Joprojām ir ievērojami šķēršļi, lai bez diskriminācijas piekļūtu tīklam un elektroenerģijas pārdošanai.

3.6.3. Komiteja uzskata, ka jāturpina **veidot enerģētikas Eiropu**, kurā tiek aizsargātas ES un patērētāju vispārējās intereses, nodrošināta energoapgāde un, izmantojot atbilstošu politiku, ar kuru sadala priekšrocības un kontrolē izmaksu piemērotību, tiek aizsargāta gan sociālā, vides un ekonomikas ilgtspēja, gan tirgus integritāte, kas ir tirgus sociālās ekonomikas attīstības neizvietoama vērtība.

3.6.4. EESK cer uz turpmāk minēto **kopējas pieejas** izveidošanu starp iekšpolitiku, ārpolitiku un tādām saistītām politikas jomām kā kaimiņattiecību politika un vides aizsardzības politika. Vienpusēja rīcība enerģētikas jomā jāizbeidz, nostiprinot kopējo enerģētikas solidaritātes politiku, kuras pamatā ir dažādošana, katras dalībvalsts apstākļiem un īpatnībām atbilstošs energoavotu sadalījums, taču pirmām kārtām tādas politikas pamatā ir vides ilgtspēja.

3.6.5. Jautājumā par **enerģijas ieguldījumu izaugsmē** EESK:

- norāda, ka energoefektivitāte un energotaupība galvenokārt atkarīga no iedzīvotāju, uzņēmumu un darba ņēmēju rīcības un no viņu uzvedības maiņas,
- uzsver, ka energotaupībai vajadzētu sekmēt saimniecisko attīstību, sociālo labklājību un dzīves kvalitāti,
- uzsver ka ir svarīgi izvēlēties piemērotus instrumentus, un uzskata, ka brīvprātīgas vienošanās ir lietderīgas, savukārt obligāti pasākumi ir nepieciešami, ja pozitīvas iniciatīvas nesniedz rezultātus,
- uzsver koģenerācijas kā augsti efektīva enerģijas ražošanas veida nozīmi,
- neatbalsta saistošu vispārēju valsts energoefektivitātes mērķu noteikšanu, bet iesaka visus centienus vēlēt reālu rezultātu sasniegšanai,
- uzsver nepieciešamību nodrošināt finansējumu, kas ļautu atrast nozīmīgo potenciālu jaunajās dalībvalstīs.

⁽¹⁶⁾ Piem. atzinumi OV C 107, 6.4.2011., 53. lpp.; OV C 376, 22.12.2011., 92. lpp.; OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.; OV C 24, 28.11.2012., 131. lpp. OV C 24, 28.1.2012., 139. lpp.

3.6.6. Saistībā ar **energoefektivitātes plānu** EESK ierosina Komisijai:

- izstrādāt un publicēt detalizētu pētījumu par baltajiem sertifikātiem,
- izmantot mērķtiecīgākus pasākumus, lai atsevišķos gadījumos atraisītu lielu neizmantotu energoefektivitātes potenciālu, un nodrošināt arī iespējas dažos īpašos gadījumos saņemt valsts atbalstu,
- pieprasīt nodrošināt piekļuvi koģenerācijas procesā saražotai elektrībai, lai būtiski palielinātu koģenerācijas daļu siltuma un elektroenerģijas ražošanā,

3.6.7. Attiecībā uz pasākumiem **uzvedības maiņas sekmēšanai** EESK ierosina Komisijai:

- pievērst galveno uzmanību enerģijas patērētājam,
- vairāk uzsvērt to, ka energoefektivitātes palielināšanā publiskais sektors varētu rādīt priekšzīmi uzņēmumiem un māsasaimniecībām,
- pētīt iedzīvotāju uzvedību un sagatavot attiecīgu informāciju, kā arī izpratnes veidošanas pasākumus dažādām patērētāju grupām,
- nodrošināt, ka patērētāji gūst labumu no savas rīcības,
- vajadzības gadījumā nodrošināt nepieciešamus, rūpīgi izstrādātus un efektīvus stimulus, jo arī neliela mēroga pasākumi var sniegt rezultātus,
- celtniekiem un valdībām jānodrošina, ka ēkā veiktie papildieguldījumi atspoguļojas tās vērtībā,
- paplašināt un pielāgot izglītības un apmācības iespējas celtniecības nozarē,
- atbalstīt apmācības rīkošanu valsts administrācijai par energoefektivitāti, tostarp par videi nekaitīgu publisko iepirkumu,
- ieteikums Komisijai: izpētīt problēmas un vajadzības gadījumā pārskatīt noteikumus par ēku energoefektivitātes sertifikātiem un jauno ekomarķējuma sistēmu ierīcēm,
- Komisijai būtu jāizvērtē ietekme, kādu enerģijas patērētājiem rada viedo skaitītāju izmantošana, un jāierosina papildpasākumi, kas ļautu gūt reālu labumu,
- arī turpmāk izmantot un attīstīt efektīvas valsts ilgtermiņa brīvprātīgo līgumu sistēmas, un tās izmantot arī publiskajā sektorā,

— patiesi iesaistīt visas ieinteresētās puses, proti, iedzīvotājus, uzņēmumus, darba ņēmējus.

3.6.8. EESK uzskata, ka ir vajadzīga izšķirīga rīcība cīņā ar **enerģētisko nabadzību**, kas draud atstumt arvien plašākas iedzīvotāju grupas (ekoloģiskie risinājumi var būt dārgi, ņemot vērā augstākus tarifus un/vai nodokļu slogu, sevišķi visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām), un ir jāapkopo Eiropas pieredze, lai izveidotu jaunas, efektīvas, ilgtspējīgas, konkurētspējīgas un vidi saudzējošas darba vietas un mazinātu nevienlīdzību⁽¹⁷⁾, nodrošinot patērētājiem "enerģētiskas pakalpojumu pieejamību un darba vietas, ko rada ekonomika ar zemu CO₂ emisiju līmeni"⁽¹⁸⁾.

3.7. Transports

3.7.1. Jautājumā par transporta ieguldījumu izaugsmē EESK piekrīt, ka Baltajā grāmatā par transportu izvirzītais **mērķis līdz 2050. gadam CO₂ emisijas samazināt par 60%** atbilst ES vispārējai nostājai klimata aizsardzības jomā un ļauj nodrošināt līdzsvaru starp mērķi steidzami samazināt siltumnicefakta gāzes emisijas līmeni un rast alternatīvus degvielas risinājumus ES ekonomikai svarīgajā transporta nozarē. Komiteja iesaka Ceļvedī ierosinātos ilgtermiņa mērķus papildināt ar vairākiem konkrētākiem un izvērtējamiem vidēja termiņa mērķiem, lai mazinātu atkarību no naftas, kā arī trokšņa un gaisa piesārņojumu.

3.7.2. Komisija uzskata, ka jāpalielina **autopārvadājumiem alternatīvo transporta veidu** konkurētspēja. Komiteja atbalsta šo mērķi, ja vien to īsteno ar pasākumiem, kuri sekmē dzelzceļa pārvadājumu, iekšējo ūdensceļu un jūras pārvadājumu īsos attālumos jaudu un augstu kvalitāti, kā arī efektīvus vairākveidu pārvadājumu pakalpojumus, nevis kavējot efektīvu un ilgtspējīgu ceļa pakalpojumu attīstību ES.

3.7.3. Attiecībā uz transportu iekšējā tirgū EESK atzīst transporta kā **konkurētspējas un labklājības faktora** izšķirošo lomu, nepieciešamību izveidot integrētu Eiropas transporta sistēmu, kā arī to jāuzlabo ilgtspējas dimensija un jāveicina transporta veidi ar zemu oglekļa emisijas līmeni, energoefektivitāte resursu izmantošanas efektivitāte, piegādes drošība un neatkarība, kā arī jāmazina satiksmes sastrēgumi. EESK piekrīt uzsvaram uz optimizētām multimodālām loģistikas ķēdēm un transporta infrastruktūras efektīvāku izmantošanu. Komiteja atbalsta arī Ceļvedī noteikto stratēģiju piemērot vairāk tirgus orientētu pasākumu salīdzinājumā ar baltās grāmatas iepriekšējiem variantiem.

3.8. Rūpniecība

3.8.1. Attiecībā uz rūpniecību EESK ļoti atzinīgi vērtē **holistisko pieeju** un ES politikas jomu savstarpējās saiknes pastiprināšanu, kā arī ES un dalībvalstu rūpniecības politikas ciešāku koordinēšanu. Mērķis ir veicināt Eiropas rūpniecības ilgtspēju un konkurētspēju pasaules ekonomikā.

3.8.2. EESK uzskata, ka veltot pūliņus tādās jomās kā lietpratīgs regulējums, pētniecība, izstrāde un inovācija, finansējuma

⁽¹⁷⁾ OV C 48, 15.02.2011, 65. lpp.

⁽¹⁸⁾ OV C 48, 15.02.2011, 81. lpp.

pieejamība, energoefektīva ekonomika, kurā ir zems oglekļa emisijas līmenis, vides, transporta, konkurences un nodarbinātības politika, prasmju un zināšanu uzlabošana, tirdzniecība un ar to saistīti jautājumi, kā arī izejmateriālu pieejamība, ciešāka saikne ļaus rast integrētus risinājumus **pilnībā darbotiespējīgā iekšējā tirgū** sociālajā tirgus ekonomikā.

3.8.3. Neraugoties uz acīmredzamo progresu, joprojām bija vērojama iekšējā tirgus sadrumstalotība un mērķtiecības trūkums, kas daļēji izskaidrojams ar atšķirīgo pieeju uzņēmējdarbībai. Pārāk bieži aizmirstam par **iekšējā tirgus izveides un rūpniecības politikas** saistību. EESK vairākkārt uzsvērusi, ka jārada labvēlīgi nosacījumi, proti, jāizveido piemērots tiesiskais regulējums nozarēm un būtiskiem tematiskiem jautājumiem, pievēršot uzmanību plaši sazarotajiem globālajiem vērtības radīšanas tīkliem (*value networks*).

3.8.4. Rūpniecības politika skar visas savstarpēji saistītās **ražošanas un pakalpojumu jomas**. Robežas starp nozarēm vairs nav tik izteiktas. Arvien pieaug mazo un vidējo uzņēmumu nozīme — tas attiecas gan uz pievienotās vērtības, gan uz darba vietu radīšanu. Minēto iemeslu dēļ vajadzīga lietpratīga horizontālo un nozaru tiesību aktu izstrāde un/vai lietpratīgs regulējums, kā arī ar to saistīti pasākumi. Vajadzētu ņemt vērā, ka starptautiskie tīkli un integrētie apstrādes procesi ir ļoti sarežģīti.

3.9. Pakalpojumi

3.9.1. EESK uzskata, ka Komisijas secinājumi par **Pakalpojumu direktīvas ietekmi** un pakalpojumu nozares darbību ir pārāgi. Direktīva ir bijusi spēkā vien dažus gadus. Ne visas dalībvalstis ir vienlīdz apmierinātas ar direktīvu un tām nākas to īstenot savos tiesību aktos atšķirīgos veidos.

3.9.2. **Pakalpojumu direktīva** tika izstrādāta, kad bija spēkā iepriekšējais līgums, kurā iekšējais tirgus bija galvenā prioritāte. Lisabonas līgumā citas jomas vairs nav pakārtotas ekonomikai, bet tām ierādīta līdzvērtīga vieta. Interesanti ir papētīt, kā iepriekšējā līguma darbības laikā pieņemtie tiesību akti un judikatūra attiecas pret jauno līgumu.

3.10. Ārējās izaugsmes dimensija

3.10.1. Jautājumā par ārējās izaugsmes dimensiju un **izejvielu piegādes drošību** EESK aicina īstenot aktīvāku ārpolitiku attiecībā uz ES rūpniecībai nepieciešamo izejvielu piegādes drošību. Tādēļ būtu jānosaka galvenās pamatnostādnes izejvielu diplomātijas jomā un tās jāsašķir starp dalībvalstīm. Divpusējiem tirdzniecības nolīgumiem un diplomātijai ir īpaši svarīga nozīme, lai ES rūpniecībai nodrošinātu kritiski svarīgos izejmateriālus. Tas ir tūlītējs un grūts uzdevums jaunizveidotajam ES diplomātiskajam dienestam. Ir ne tikai tiešā veidā jāpievēršas būtisko izejmateriālu nodrošinājumam, bet arī jāveido ES interesēm labvēlīga vide mērķa valstīs. Ir jāizmanto tas, ka ES ir viens no pasaules populārākajiem un svarīgākajiem tirgiem.

3.10.2. Attiecībā uz piekļuvi **trešo valstu publiskā iepirkuma tirgiem** EESK uzskata, ka jāpalielina Eiropas Savienības

sarunu pilnvaras, lai atbilstīgi ES primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem uzlabotu piekļuvi šiem tirgiem, ņemot vērā, ka vairāk nekā 80% no Savienības publiskā iepirkuma tirgus ir atvērts trešām valstīm, bet citās ekonomiski attīstītās valstīs — tikai 20%.

3.10.3. EESK prasa Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai nekavējoties nodrošināt, ka publiskā iepirkuma jomā **ES intereses tiek aizstāvētas** efektīvāk un stratēģiskāk gan Eiropas Savienības iekšienē, gan starptautiskajā līmenī, tādējādi stiprinot ne tikai Eiropas uzticamību starptautiskajā līmenī, bet arī Eiropas ekonomikas un sociālā modeļa ilgtspēju un attīstību.

3.10.4. Stratēģijas “Eiropa 2020” ārējā dimensija, kurā ietilpst **ES tirdzniecības politika**, ir vērsta uz to, lai, atbalstot pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, tirdzniecība sniegtu tādu izaugsmes impulsu, kāds nepieciešams krīzes pārvarēšanai un sociālas tirgus ekonomikas uzplaukumam. EESK uzskata, ka virknē jautājumu jācenšas precizēt spēkā esošos tiesību aktus tirdzniecības jomā, īpaši saistībā ar subsīdijām un valsts atbalstu, un, vajadzības gadījumā izmantojot PTO Strīdu izšķiršanas padomes mehānismus, jāaizstāv savas vērtības un standarti, lai veicinātu tādas tiesu prakses rašanos, kas vairāk atbilst tās redzējumam par godīgu konkurenci, it īpaši attiecībā ar jaunietekmes valstīm.

3.10.5. Jautājumā par **tirdzniecību un ieguldījumiem** EESK uzskata, ka ir būtiski, gādājot par ieguldītāju Eiropas Savienībā drošību, vienlīdz ievērot gan ES uzņēmēju, gan attīstības valstu intereses. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas jauno kompetenci tiešo ārvalstu ieguldījumu jomā (TĀI), jo tādējādi palielināsies ES spējas aizstāvēt savas intereses, un tas savukārt varētu palielināt ES ietekmi un uzlabot piekļuvi svarīgāko trešo valstu tirgum, vienlaikus aizsargājot ieguldītājus un tādējādi uzlabojot Eiropas starptautisko konkurētspēju. Vienlaikus EESK uzskata, ka ES tirdzniecības un ieguldījumu politikai jābūt saskaņotai ar ekonomikas politiku un citām Savienības politikas jomām, tostarp “vides aizsardzības, pienācīga darba, veselības un drošības darba vietā” jomās, kā arī attīstības jomā. Eiropas Savienībai, slēdzot ieguldījumu nolīgumus, ir jāievēro mērķis radīt atvērtu ieguldījumu vidi, vienlaikus nodrošinot ES ieguldītāju efektīvu aizsardzību un iespēju viņiem pietiekami brīvi darboties valstīs, kurās tiek veikti ieguldījumi. Tāpēc Komiteja mudina Eiropas Savienību izmantot šo iespēju, lai uzlabotu un atjauninātu pašlaik apspriežamos ieguldījumu nolīgumus, balstoties uz savu “stipro pušu” sniegtajām priekšrocībām, nevis atdarinot citu valstu paraugus. Eiropas Savienībai ir jāseko līdzi aktualitātēm starptautisko ieguldījumu tiesību jomā un ieguldījumu politikā un praksē (tostarp ieguldītāju un valstu strīdu izšķiršanā), lai nodrošinātu, ka ES attieksme un rīcība saistībā ar turpmākajiem ieguldījumu līgumiem un ieguldījumu sadaļām brīvās tirdzniecības nolīgumos ir mūsdienīga un ilgtspējīga.

3.10.6. EESK uzskata, ka ir jāpaātrina **MVU internacionalizācijas process**, sekmējot to piekļuvi jaunajiem tirgiem un reizē ar to arī spēju radīt darba vietas.

3.10.7. **Divpusēji tirdzniecības nolīgumi**, piemēram, nesenie tirdzniecības nolīgumi ar Kolumbiju, Peru un Dienvidkoreju, sniedz daudzas priekšrocības, ja izmantos jaunās ar tiem saistītās iespējas, un tas ir jādara zināms uzņēmumiem. Komiteja uzskata, ka divpusējiem nolīgumiem jābūt atbilstīgiem daudzpusējai pieejai un, vēlams, tā jāstiprina. Kā atzinusi Eiropas Komisija, mūsu labklājība ir atkarīga no tirdzniecības. Komiteja tomēr atzīmē, ka pieejā, ko izmantos minēto sarunu jaunajos posmos, jāizdara kvalitatīvas izmaiņas: izmantojot divpusējo pieeju, var labāk ņemt vērā reģionālās un valstu atšķirības, nekā izmantojot divpusējus nolīgumus, kuru pamatā ir plašāka pieeja. EESK uzsver šo nolīgumu nozīmi, jo tie sekmēs un rosinās arī paraugprakses pārņemšanu un attīstību tādās jomās kā ekoloģiski uzlabojumi, ilgtspējīgas attīstības veicināšana, kā arī augstāku sociālo un nodarbinātības standartu izstrāde. Eiropai divpusējās sarunās skaidri jādara zināms, ka tā aizstāv kolektīvās vēlmes sociālajos jautājumos un pārtikas drošuma un vides aizsardzības jomā. Starptautiskās tirdzniecības noteikumiem būtu jāveicina pārtikas nodrošinājums, īpaši mazāk attīstītajās valstīs, kā arī jānodrošina to brīva piekļuve attīstīto valstu un jaunietekmes valstu tirgiem, ievērojot īpašas labvēlības režīmu un diferencētas pieejas principu.

3.10.8. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieka *Antonio Tajani* priekšlikumu ieviest **“konkurētspējas pārbaudi”** pirms ES un trešo valstu tirdzniecības partnerības nolīgumu parakstīšanas. Komiteja piekūst arī tam, ka vajadzētu izvērtēt visu pārējo politikas jomu (piemēram, enerģētikas, tirdzniecības, vides, sociālās un patērētāju aizsardzības politikas) iniciatīvu ietekmi uz rūpniecības konkurētspēju pirms šādu iniciatīvu īstenošanas.

3.10.9. Lai attīstītu “zaļo” ekonomiku globālās konkurences apstākļos un saglabātu līderpozīciju šajā jomā, Eiropai gan savās, gan klimata interesēs ir jāīsteno tālejošs mērķis, proti, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeni. Komiteja ierosina izstrādāt ietekmes novērtējumus (konkurētspējas, nodarbinātības un vides jomā) un rīkot publiskas debates, lai sagatavotu pārejas pasākumus 2020.–2050. gadam un stabilizētu ekonomikas dalībnieku un iedzīvotāju prognozes.

3.11. Mobilizēt ES budžetu izaugsmei un konkurētspējai

3.11.1. EESK uzskata, ka ekonomikas un finanšu krīzes dēļ un saistībā ar lavīnveidā augošajiem budžeta deficītiem lielākajā daļā dalībvalstu Eiropas Savienībai pašlaik nav **budžeta līdzekļu**, ne lai īstenotu politisko stratēģiju, ne saistības, ko paredz Lisabonas līgums.

3.11.2. EESK uzskata, ka Eiropas **budžets ir jānostiprina un tam ir jārada sviras efekts**. Valstu un Eiropas budžetiem ir citam citu jāpapildina, lai veiktu apjomradītus ietaupījumus un īstenotu ES galvenos politiskos mērķus.

3.11.3. EESK norāda, ka **ES budžetam jābūt paraugam cienīgam pārvaldības, efektivitātes un administratīvo izdevumu samazināšanas jomā**.

3.11.4. EESK uzskata, ka jāatsakās no **“taisnīgas atdeves” (juste retour) principa**, jo tas ir pretrunā Eiropas integrācijas solidaritātes un savstarpējā labuma vērtībām. Gluži pretēji, ir svarīgi piemērot subsidiaritātes principu, pārnesot uz ES līmeni to, kam valstu līmenī vairs nav jēgas vai efektivitātes. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ierosina atgriezties pie pašu resursu principa, kurus var radīt no jauna vai kuri var aizvietot valstu nodokļus.

3.11.5. EESK uzsver, ka jānodrošina pietiekams privātais un publiskais finansējums **konkurētspējas uzlabošanai un inovācijai**, lai varētu kompensēt budžeta līdzekļu samazināšanos. EESK ļoti atzinīgi vērtē paziņojumā minēto ieceri uzlabot nosacījumus, lai nodrošinātu pārrobežu piekļuvi riska kapitālam, un priekšlikumus izveidot ES projektu obligācijas, lai piesaistītu publiskos un privātos līdzekļus ieguldījumiem enerģētikas, transporta un IKT jomā. Jāapsver, vai projektu obligācijas var izmantot citās jomās, piemēram, pētniecībai un demonstrējumu projektiem. Rūpniecības politikas mērķu sasniegšanā jāiesaista arī struktūrfondi un Kohēzijas fonds. Vajadzīgas jaunas un novatoriskas idejas, lai rūpniecībai piesaistītu privāto kapitālu.

3.11.6. Ļoti svarīgi ir saglabāt vai pat palielināt ES finansējumu **pētniecībai un izstrādei. Nozīmīgajiem Eiropas projektiem**, piemēram, tiem, kuri saistīti ar enerģētiku un Eiropas mēroga infrastruktūras objektiem un kuru finansēšanā piedalās viena vai vairākas dalībvalstis, ir jārada sviras efekts.

3.11.7. Komisija 2010. gada oktobrī pieņēma paziņojumu “Reģionālās politikas ieguldījums stratēģijā “Eiropa 2020” paredzētajā gudrā izaugsme”⁽¹⁹⁾, kurā skaidri norādīts, ka svarīgi ir attīstīt inovāciju un pētniecību un izstrādi visā Eiropas Savienībā, un uzsvērts, cik svarīga nozīme šajā ziņā var būt reģionālajai politikai. Paziņojumā arī uzsvērts, ka **inovācijai paredzētais finansējums** līdz šim izmantots ar diezgan lielu kavēšanos. Tāpēc kā neizmantota iespēja vērtējams tas, ka Komisijas priekšlikumā, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz konkrētiem noteikumiem, kas saistīti ar finanšu pārvaldību konkrētām dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finanšu stabilitāti (COM(2011) 482 galīgā redakcija), nav paredzēts, ka Savienība var piešķirt līdz pat 100% finansējuma inovācijas projektiem, kas jo īpaši sniegtu labumu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

3.11.8. EESK vienmēr ir atbalstījusi **Eiropas transporta tīkla programmu** un atkārtoti pauž tai atbalstu. Komiteja tomēr norāda, ka paplašinātās Eiropas vajadzības transporta infrastruktūras jomā ir palielinājušās, un ir jāapsver, kā pašreizējo politiku un tās īstenošanas instrumentus pielāgot turpmākajiem apstākļiem.

⁽¹⁹⁾ Skatīt dokumentu COM(2010) 553.

3.11.9. **Alternatīvo transporta veidu** lielākai tirgus daļai vajadzīgas apjomīgas investīcijas infrastruktūrā, tostarp autoceļu infrastruktūrā. Taču vispārējo tendenci izmantot privātās investīcijas un maksu par infrastruktūras izmantošanu nevar uzskatīt par labāko risinājumu. Kā norādīts vairākos iepriekšējos atzinumos, Komiteja atbalsta internalizāciju transporta nozarē. Komiteja piekrīt, ka saskaņā ar principu **“piesārņotājs maksā”** saimnieciskajiem instrumentiem jāatspoguļo faktiskās izmaksas, ko transports rada sabiedrībai, un tiem vajadzētu ietekmēt tirgus darbību, lai tā kļūtu ilgtspējīgāka. Tāpēc ienākumi, kas gūti no šīs papildu maksas, ir jāieziņē un jānovirza ilgtspējīga transporta attīstībai un visas transporta sistēmas pilnveidošanai, lai īstenotu patiesi ilgtspējīgas mobilitātes politiku. Šie ienākumi būtu arī jānodala no maksām, kas tiek noteiktas finansēšanas nolūkos, proti, saskaņā ar principu “lietotājs maksā”.

3.11.10. EESK uzskata, ka ir jāizveido **dažādu politiku kombinācijas**, iekļaujot:

- energoefektivitātes pasākumus;
- CO₂ piesaistīšanas un uzglabāšanas sistēmas, kas ir drošas (CCS);
- atjaunojamo enerģijas avotu konkurētspējīgu attīstīšanu;
- spēkstaciju pārveidošanu ar nolūku tās dekarbonizēt;
- pasākumus siltuma un elektroenerģijas lieljaudas koģenerācijas paplašināšanai (termoelektrocentrāles (TEC)).

3.11.11. Runājot par integrēta Eiropas enerģētikas tirgus “instrumentiem”, EESK uzskata, ka ir nekavējoties jāizstrādā uz konsensu balstīta **ieguldījumu programma** šādās jomās:

- viedie tīkli un enerģijas pārvades tīklu pilnveidošana;
- pētniecība un kopīgu programmu izstrāde šādās jomās: ilgtspējīga enerģētika, nanozinātnes un nanotehnoloģijas, tīklu makrosistēmām un interaktīvas automatizētas vides mikrosistēmām piemērojamas IT lietojumprogrammas;
- spēja pārvaldīt sarežģītas sistēmas un nodrošināt stabilitu pamatprincipu sistēmu rūpniecības nozarei, kā arī publiskā un privātā sektora operatoriem;
- strukturēta un interaktīva dialoga pastiprināšana ar sociālajiem partneriem, patērētājiem un sabiedrību.

3.11.12. EESK aicina dot priekšroku gan tādiem Eiropas kaimiņvalstīs realizētajiem **energoresursu avotu dažādošanas projektiem** kā ES energoapgādes koridors Kaspijas jūrā un Melnajā jūrā, un īpaši *Nabucco* gāzes vads, gan arī sašķidrinātās dabas gāzes infrastruktūrai, elektrotīklu savienojumiem un Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīguma par elektroenerģijas un gāzes infrastruktūru (*Med-ring*) galīgai definēšanai, kā arī

tādu jaunu naftas infrastruktūras projektu īstenošanai Eiropas interesēs kā projekti Odesa–Gdaņska, Konstanca–Trieste un *Nord Stream*.

4. Risināt bezdarba jautājumu, kas ir krīzes sociālās sekas

4.1.1. EESK uzskata, ka vissvarīgākais **priekšnosacījums jaunu darba vietu radīšanai** ir ilgtspējīga un stabila tautsaimnieciskā izaugsme. EESK pauž gandarījumu, ka virkne iestāžu un organizāciju ir izvirzījušas tādas priekšlikumus krīzes pārvarēšanai, kuros ņemta vērā ekonomikas atveseļošanas sociālā dimensija.

4.1.2. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt iniciatīvas, kuru mērķis ir attīstīt **nozares ar augstu nodarbinātības potenciālu**, tostarp ekonomikā, ko raksturo zemas oglekļa emisijas un resursu efektīva izmantošana (“zaļās darba vietas”), veselības aprūpes un sociālajās nozarēs (“baltās darba vietas”) un digitālajā ekonomikā.

4.1.3. EESK norāda uz šādām prioritārām darbībām: jaunu **uzņēmēju**, it īpašu sievietu, iespēju un potenciāla attīstība, **jauniešu nodarbinātība**, kā arī atbalsts pamatmērķim “Jaunatne kustībā”.

4.1.4. EESK uzskata, ka ir būtiski popularizēt **uzņēmējdarbības kultūru** un iniciatīvas garu vidē, kurā tiek atbalstīti uzņēmēji, tiek izprasti tirgus riski un celta cilvēkkapitāla vērtība, vienlaikus respektējot koplīgumus un valstu praksi.

4.1.5. Jo īpaši EESK lūdz izstrādāt darba grafiku, lai nekavējoties nodrošinātu nepieciešamos apstākļus **jaunu, inovatīvu uzņēmumu attīstībai un pastāvošo MVU atbalstam**, veicinātu jaunu darba vietu radīšanu, kas ir vajadzīgas krīzes pārvarēšanai, kā arī sekmētu ilgtspējīgu izaugsmi. Paredzētās darbības vajadzētu plānot Eiropas, valstu un reģionālā līmenī, iesaistot tajās gan tirdzniecības uzņēmumus un bezpeļņas uzņēmumus, gan sociālas ekonomikas uzņēmumus. Papildus tam, vajadzētu izstrādāt stratēģiskas vadlīnijas par bezdarbnieku un jauniešu apmācību, lai viņi varētu pretendēt uz jaunajām darba vietām.

4.1.6. **Vidi saudzējošas** darba vietas jāsekmē, apvienojot gan motivējošus, gan soda pasākumus, ar kuriem varētu nodrošināt vajadzīgos līdzekļus, būtiski netukšojot jau tā izsmeltos valstu budžetus. Lai šis finansēšanas modelis, kam būs īpaša nozīme, darbotos, visām iesaistītajām personām tas ir jāatbalsta, jo stratēģiju “Eiropa 2020” un atbalsta programmas nevarēs īstenot, ja budžeta politikā dalībvalstīm nebūs manevra iespēju. Būtu jāatbalsta uzņēmumi, kuri iesaistās kvalitatīvāku darba vietu izveidē un izmanto ilgtspējīgākas ražošanas metodes. Tāpēc ir vajadzīga skaidra, stabila normatīvā sistēmā, vislabāk, noteikumi, par kuriem panākta starptautiska vienošanās. Nav šaubu, ka ātrs, vienprātīgs risinājums jautājumā par Eiropas patentu būtu solis pareizā virzienā.

4.1.7. Komiteja atzinumā par gada izaugsmes pētījumu (2011) norādīja: lai risinātu ar krīzi saistītās problēmas, ir ļoti svarīgi īstenot politiku **pienācīgas darba samaksas** nodrošināšanai. Atalgojuma pieaugumu orientējot uz produktivitātes

kopējo pieaugumu attiecīgajā valstī, var, raugoties no makroekonomikas viedokļa, līdzsvarot pieprasījuma pieaugumu un cenu konkurētspējas saglabāšanu. Tādēļ sociālajiem partneriem jācenšas panākt, lai nenotiktu atalgojuma samazināšana uz citu rēķina, bet algu politiku pielāgotu produktivitātes izmaiņām. Šajā sakarā EESK kategoriski noraida Komisijas gada izaugsmes pētījumā par 2012. gadu ietvertu ierosinājumu par iejaukšanos valstu algu noteikšanas sistēmās ar prasību veikt "reformu pasākumus", lai decentralizētu sarunas par darba koplīguma slēgšanu. Turpmāk nekādā gadījumā nedrīkst apšaubīt sociālo partneru autonomiju un tiesības vienoties par koplīgumiem, kā jau tas skaidri norādīts Regulā Nr. 1176/2011 (6 tiesību aktu kopums).

4.1.8. EESK secina, ka uzņēmumi izmanto dažādu darbu. Tādējādi rodas **jauni nodarbinātības veidi**. Dažkārt tie saistīti ar nepastāvīgu darbu, kura veikšanai cilvēkus pieņem darbā, pamatojoties uz pagaidu līgumiem, ar zemu atalgojumu, zemu sociālo aizsardzību un bez darba ņēmēju tiesību aizsardzības. Ne katrs pagaidu darbs ir nepastāvīgs: augsti kvalificēti pašnodarbinātie var būt ļoti veiksmīgi darba tirgū, pamatojoties uz konkrētiem pasūtījumiem. Tomēr pagaidu darbs pēc definīcijas ir nepastāvīgs tad, ja tas ir mazkvalificēts vai nekvalificēts darbs ražošanā un pakalpojumu sniegšanā. Ņemot vērā uzņēmumu vajadzību izmantot elastīgu darbu, risinājums var būt elastdrošība, bet tikai tad, ja drošības līmenis ir salīdzināms ar drošību, ko piedāvā pastāvīgs darbs.

4.2. *Strukturāla neatbilstība starp darba prasmju piedāvājumu un pieprasījumu*

4.2.1. Lai risinātu šīs problēmas, ir svarīgi sekmēt labu un efektīvu **sadarbību starp izglītības iestādēm, uzņēmējiem, sociālajiem partneriem un publiskajām iestādēm**, īpaši, lai noteiktu nākotnē vajadzīgās prasmes un īstenotu attiecīgas iniciatīvas vispārējās un izglītības un profesionālās izglītības un apmācības (PIA) jomā. Komiteja aicina uzlabot profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti un efektivitāti, lai padarītu to pievilcīgāku un piemērotāku. Ir maldīgi, veidojot izglītības politiku, par vienīgo rādītāju noteikt augstskolās studējošo jauniešu skaitu, jo tam nav saistības ar prasmēm, kas vajadzīgas darba tirgum. Izglītības un apmācības sistēmām ir jābūt līdzsvarotām.

4.2.2. Līdz ar demogrāfisko attīstību — darba tirgū aktīvo iedzīvotāju novecošanu un arvien mazāku skaitu jauniešu, kas ienāk darba tirgū, — un straujajām tehniskajām pārmaiņām ražošanas procesos Eiropu apdraud **kvalificēta personāla** trūkums. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai darba tirgus visiem būtu pieejams un šī pieeja būtu noturīga un lai neviens nepaliktu ārpus darba tirgus. EESK uzsver, ka darba ņēmējiem darba dzīves laikā jābūt iespējai papildināt savu lietpratību un profesionālo kvalifikāciju un apgūt jaunas prasmes. Tādējādi darba ņēmēji var pielāgoties pārmaiņām savā darba vidē un atbilst tirgus pieprasījumam pēc kvalificētiem darba ņēmējiem. Viens no svarīgākajiem ES uzdevumiem ir labi un efektīvi organizēt minēto procesu, lai saglabātu konkurētspēju salīdzinājumā ar citiem pasaules reģioniem.

4.2.3. EESK uzsver, ka darba ņēmējiem īpaši jābūt pieejamām **profesionālo mācību programmām**. Tā kā pētījumi rāda, ka

darba ņēmēji, kuriem visvairāk nepieciešamas mācības, šādas programmas izmanto vismazāk, dažādām darba ņēmēju grupām ir nepieciešami dažādi pasākumi.

4.2.4. Liela daļa līdzekļu jāvelta **vismazāk kvalificētajiem darba ņēmējiem**, jo viņiem papildu mācības ir visvairāk nepieciešamas. To vajadzētu panākt, darba ņēmējiem mācībām piešķirot individuālu budžetu, kura apmērs ir atgriezeniski proporcionāls viņu izglītības līmenim tā, lai vismazāk kvalificētie darba ņēmēji saņemtu vislielāko finansiālo atbalstu.

4.2.5. **Vecāka gadagājuma darba ņēmējiem** ir vajadzīga personāla politika, kurā ņemts vērā darba ņēmēju vecums. Lai gan vairākās valstīs pensionēšanās vecums ir paaugstināts, daudzi vecāka gadagājuma cilvēki vietu darba tirgū zaudē pirms pašreizējā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, piemēram, tāpēc, ka nespēj pielāgoties attīstībai. Mērķtiecīgas, īpašas mācības var palīdzēt minēto problēmu atrisināt.

4.2.6. Ļoti svarīgs faktors ir izglītības un apmācības **efektivitāte**. Dažādās dalībvalstīs ir uzkrāta pieredze jaunu, efektīvu apmācības metožu izmantošanā, un cilvēki atkal sāk apzināties to, cik svarīgi ir mācīties darba vietā. EESK uzsver šāda veida projektu tālākas attīstības nozīmi un aicina Komisiju tos atbalstīt, rūpējoties par to, lai minētajā jomā notiktu labas prakses apmaiņa.

4.3. *Atbalstīt nodarbinātību, īpaši jauniešiem un cilvēkiem, kas ilgstoši ir bez darba*

4.3.1. EESK atkārtoti uzsver prasību Eiropas līmenī izvirzīt **kvantitatīvus mērķus jauniešu nodarbinātības jomā**, īpaši, 1) mērķi ievērojami samazināt jauniešu bezdarbu, kā arī 2) noteikt, ka jauniešiem, kas melē darbu vai izglītības iespējas, maksimālais gaidīšanas periods ir četri mēneši. Jauniešu nodarbinātības mērķu atstāšana dalībvalstu ziņā nav bijusi īpaši sekmīga; tikai dažas valstis savās reformu programmās ir iekļāvušas atbilstošus mērķus.

4.3.2. EESK pauž gandarījumu, ka tās prasība dalībvalstīm, ka visiem jauniešiem jāgarantē iespēja tālākizglīties vai ka viņi četru mēnešu laikā jāiesaista pasākumos, lai pabeigtu obligāto izglītību, izpaužas tā dēvētajā "**Garantija jauniešiem**" iniciatīvā, kas ir saistīta ar pamatiniciatīvu "Jaunieši kustībā".

4.3.3. Dalībvalstīm, kurās ir jauniešiem īpaši nelabvēlīgi darba tirgus apstākļi un kurām pašreiz jāievēro ierobežojoši budžeta mērķi, jānodrošina iespēja vieglāk piekļūt **ES finansējumam**, kas paredzēts iniciatīvām, kuras līdzinās iniciatīvai "Garantija jauniešiem". Ir vajadzīgas pārdomātas un elastīgas procedūras un vienkāršota administrācija fondu izmantošanā, dodot iespēju pagaidu kārtā bez valsts līdzfinansējuma pietiekties uz ESF vai citu Eiropas fondu līdzekļiem.

4.3.4. EESK atkārtoti ir uzsvērusi, ka ir svarīgi uzturēt un — kur vajadzīgs — palielināt **valstu un Eiropas finansējumu jauniešu izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai**, neskatoties uz budžeta prioritāšu pārskatīšanu, kas visās ES dalībvalstīs ir nepieciešams krīzes dēļ. Tāpēc EESK aicina finanšu plānos pēc 2014. gada nodrošināt attiecīgu finansējumu uz jauniešiem orientētām iniciatīvām.

4.3.5. Dažas dalībvalstis krīzes laikā ir uzlabojušas iespējas nelabvēlīgā stāvoklī esošām grupām, tostarp jauniešiem, piekļūt **bezdarbnieku pabalstiem**, ja tiek ievēroti attiecīgi nosacījumi. Tomēr šie pasākumi ir bijuši laika ziņā ierobežoti vai pastāv risks, ka tos atcels, ņemot vērā plānotos taupības pasākumus. EESK aicina kopumā pārskatīt prasības par jauniešu tiesībām saņemt bezdarbnieka pabalstus, un uzlabot to jauniešu stāvokli, kas meklē darbu, bet līdz šim šādu pabalstu nav saņēmuši. Turklāt ir ieteicams valstu reformu programmās iekļaut attiecīgus mērķus. Šādā veidā varētu ievērojami uzlabot to daudzo jauniešu nestabilo stāvokli, kas mēģina iekļauties darba tirgū.

4.3.6. Jāatzīmē, ka vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem ir ne tikai divreiz augstāks bezdarba līmenis nekā pieaugušo vidū; šī grupa ir daudz vairāk pakļauta **darba nestabilitātes apstākļiem** (dažās valstīs vairāk nekā 60%), jauniešu prakse uzņēmumos nav regulēta (galvenokārt Dienvideiropas valstīs), un viņi bieži veic vienkāršu darbu, lai gan viņu kvalifikācija ir daudz augstāka. EESK brīdina par pagaidu pasākumiem, kas piedāvā vienīgi nelielas ilgtermiņa izredzes iekļauties darba tirgū: tā vietā, lai izveidotu nestabilas darba vietas un nedrošus darba līgumus, jāīsteno pasākumi, lai garantētu, lai darba vietas uz noteiktu laiku un slikti apmaksātas darba vietas ar nelielu sociālo nodrošinājumu jauniešiem nekļūtu par normu. Attiecībā uz Komisijas **iniciatīvu prakses veicināšanai** EESK atbalsta Eiropas kvalitātes sistēmu, un arī uzņēmumi būtu jāpārlicina tai pievienoties, lai tie piedāvātu prakses iespējas ar stabiliem darba līgumiem, īpaši jauniešiem ar zemu kvalifikāciju. Duālā stažēšanās sistēma, kurā apvienojas vispārējā izglītība un apmācība, ir jau devusi pozitīvus rezultātus vairākās valstīs, un tā ir jāanalizē, lai izvērtētu iespējas to daļēji piemērot arī citās valstīs.

4.3.7. Krīzes iespaidā pieprasījums pēc darbaspēka turpina stagnēt, un tāpēc palielinās ilgtermiņa bezdarbs. Tādēļ ir ļoti grūti darba tirgū atrast jaunu darbu un palielinās nabadzība, mērīta kā to iedzīvotāju daļa, kas ir darbspējīgā vecumā vai jaunāki un kas dzīvo mājāsaimniecībās, kurām nav nekāda kontakta ar darba tirgu. **EESK iesaka dalībvalstīm īpašu uzmanību pievērst tādu iekļaujošu starpposma darba tirgu izveidei, kuros no publiskā sektora līdzekļiem izveidotu vajadzīgu skaitu piemērotu darba vietu** un tādējādi nodrošinātu, ka ilgtermiņa bezdarbnieki saglabā kontaktu ar nodarbinātību un uzlabo savas prasmes. Tas novērsīs nabadzības palielināšanos, ko izraisa kontakta ar darba tirgu zaudēšana, un ļaus attiecīgajiem darba ņēmējiem pēc krīzes beigām netraucēti iekļauties atvērtā darba tirgū.

4.4. Sociālā uzņēmējdarbība

4.4.1. Sociālais uzņēmums ir **Eiropas sociālā modeļa** pamatelements. Šādi uzņēmumi sniedz ieguldījumu sabiedrības attīstībā un stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanā, radot darba vietas, inovatīvus risinājumus, lai ņemtu vērā sabiedrības vajadzības, veidotu sociālo kohēziju, sekmētu iekļaušanu un pilsoniskumu.

4.4.2. Komiteja uzskata, ka sociālās uzņēmējdarbības veicināšana, jo īpaši pašreizējos skarajos ekonomiskajos apstākļos, dos iespēju izmantot gan to **izaugsmes potenciālu, gan pievienoto sociālo vērtību**. Lai minēto potenciālu izmantotu, būtu jāizveido visaptveroša politiska sistēma, kuras īstenošanā būtu iesaistīts plašs loks ieinteresēto personu no visām sabiedrības grupām (pilsoniskā sabiedrība, privātais sektors, publiskais sektors) visos līmeņos (vietējā, reģionālajā, valstu un Eiropas līmenī).

4.4.3. Dalībvalstīm un ES iestādēm jānodrošina, ka sociālos uzņēmumus iekļauj un ņem vērā **valsts politikas uzņēmējdarbībai paredzētās iniciatīvās un programmās** ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus piemēro citu veidu uzņēmumiem. Pārrobežu iniciatīvas attiecībā uz sociālajiem uzņēmumiem vislabāk var veicināt, izmantojot ES finansējumu, lai izveidotu Eiropas tikšanās vietas ideju un modeļu apmaiņai.

4.4.4. **Kapitāla labāka pieejamība** un pielāgoti finanšu instrumenti ir prioritātes attiecībā uz sociālajiem uzņēmumiem. Komisijai vajadzētu apkopot un izplatīt dalībvalstīs labu praksi un inovatīvus finanšu instrumentus, piemēram, hibrīdkapitālu un publiskā un privātā sektora kapitāla mijiedarbības veidus, un nodrošināt, ka spēkā esošā ES normatīvā sistēma neapgrūtinā jaunu instrumentu izstrādi.

4.4.5. Programmu sociālo uzņēmumu darbības uzsākšanai un veicināšanai iekļaušana **nākamajā struktūrfondu plānošanas periodā** ir galvenais nosacījums.

4.4.6. Komisijai vajadzētu uzsākt sociālajiem uzņēmumiem īpaši piemērotu **publiskā finansējuma risinājumu** salīdzināšanu ES mērogā. Komisijai būtu jāveicina un jāizvērtē tādu uzaicinājumu uz konkursu izplatība, kuros ņemti vērā sociāli apsvērumi, un jārisina pārāk stingras reglamentēšanas ("gold plating") problēma iepirkuma jomā. Pārskatot valsts atbalsta noteikumus, Komisijai vajadzētu apsvērt atvieglojumus attiecībā uz visiem vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem vai arī noteikt atbrīvojumu no atskaišu sniegšanas pienākuma attiecībā uz visiem neliela apjoma publiskajiem pakalpojumiem un atsevišķiem sociālajiem pakalpojumiem, lai veicinātu sociālo uzņēmumu dibināšanu.

4.4.7. Ņemot vērā sociālo uzņēmumu dažādās juridiskās formas un īpašos sociālos uzdevumus, dažās dalībvalstīs jau ir ieviestie **nodokļu atvieglojumi** būtu jāpārskata un jāizplata informācija, lai veicinātu atbilstošu noteikumu izstrādi.

4.5. Visneaizsargāto grupu aizsardzība

4.5.1. Komiteja atzinumā par gada izaugsmes pētījumu (2011) jau norādīja un arī Komisija uzskata, ka **sociālās labklājības pabalsti** jāuzskata nevis par slogu, bet gan par produktīvu ieguldījumu, kas dod labumu ikvienam. Bezdarbnieka pabalsti apvienojumā ar pasākumiem dinamiskam darba tirgum var stabilizēt ekonomiku un veicināt aktīvu pielāgošanos pārmaiņām, pateicoties kvalifikācijas uzlabošanai un efektīvām iniciatīvām darba meklēšanas un pārkvalificēšanās jomā. Ieteicams

ievērot piesardzību attiecībā uz pasākumiem, kas paredzēti stingrāku pabalsta piešķiršanas kritēriju piemērošanai. Tas var vēl vairāk palielināt atstumto personu sociālo atstumtību, tādējādi radot ievērojamus šķēršļus jauna darba atrašanai. Šādai selektīvai politikai var būt nevēlamas sekas — cilvēkiem var būt vairāk nepieciešami citi sociālās aizsardzības veidi, piemēram, sociālās palīdzības vai darba nespējas pabalsti.

4.5.2. EESK uzsver, ka darba ņēmējiem vajadzīgi arī **droši iepņēmumi un sociālā aizsardzība**, lai sabiedrībā, kas strauji mainās, varētu dzīvot un darboties optimāli, tātad bez bailēm par nākotni.

4.5.3. EESK aicina Eiropas iestādes pārliecinātāk rūpēties par **Eiropas sociālos standartu** saglabāšanu. Pārliecinātāk rīcības trūkums minētajā jomā citstarp ir iemesls arvien lielākam skaitam trūcīgu strādājošo, lielākai nevienlīdzībai, lielākām bailēm par nākotni un vienlaikus arvien lielākai iedzīvotāju savstarpējai neuzticībai, neuzticībai iestādēm un valdībai. Tas attiecas ne tikai uz valstu valdībām, bet arī uz Eiropas iestādēm, uz ko norāda pieaugošais eirocepticisms virknē dalībvalstu.

4.5.4. EESK uzskata, ka **taupības pasākumi** nedrīkst vairot nabadzības draudus un nevienlīdzību, kas pēdējos gados jau ir palielinājusies. Īstenojot visus pasākumus krīzes pārvarēšanai, jānodrošina, lai tie nekavētu pieprasījuma un nodarbinātības palielināšanos un sociālās ietekmes mazināšanu. Dalībvalstīm arī jāievēro, ka pasākumi ekonomikas un valsts parādu krīzes pārvarēšanai nedrīkst apdraudēt publiskos ieguldījumus, kas saistīti ar nodarbinātības politiku un vispārējo un profesionālo izglītību. EESK rosina veikt efektīvu ietekmes novērtēšanu, lai noskaidrotu, kā var sasniegt ES izvirzīto mērķi līdz 2020. gadam vismaz 20 miljoniem cilvēku pavērt iespējas izkļūt no nabadzības un sociālās atstumtības.

4.5.5. Taupības pasākumi vismagāk skar galvenokārt tos, kuri ir atkarīgi no valsts piešķirtajiem sociālajiem pabalstiem, arī tos, kurus apdraud nestabilas darba attiecības, un citas grupas, kas daba tirgū nonākušas nelabvēlīgā stāvoklī. Bezdarbs parasti vismagāk skar arī tos, kuriem ir grūti piekļūt un kuriem ir ierobežotas iespējas piekļūt ienākumu pabalstam. Tāpēc vajadzīgi pietiekami, efektīvi un ilgtspējīgi sociālā nodrošinājuma tīkli, un īpaša uzmanība jāpievērš vismagāk skartajām un darba tirgū visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām.

5. Publiskās administrācijas modernizēšana

5.1.1. Saistībā ar publiskās administrācijas modernizēšanu EESK uzskata, ka laba pārvaldība nozīmē **“daudzlīmeņu pārvaldība” un partnerības ar reprezentatīvi organizētu pilsonisko sabiedrību reģionālā līmenī.**

5.1.2. **“Daudzlīmeņu pārvaldība”** ir nevis dažādu valdības līmeņu kompetenču hierarhiska sistēma, bet gan kā Komisijas, valstu valdību un reģionālo un vietējo pašvaldību attiecību elas-

tīga struktūra, viedokļu saskaņošana atbilstoši īpašām situācijām un tematiskus apsvērumus. Labu pārvaldību raksturo atklātas attiecības un subsidiaritātes princips mazāk stingra piemērošana.

5.1.3. **Partnerība** ir īpaši nozīmīgs kolektīvo saistību instruments, tā sekmē publiskā sektora izdevumu un publiskās politikas efektivitāti. Šajā sakarā noderīga var būt jaunas formas efektīva partnerība, kurā inovācijas stratēģijas veicināšanas nolūkā piedalītos visas ieinteresētās publiskā un privātā sektora puses, tai skaitā bankas, un kuras pamatā būtu vienkārši, skaidri un iedarbīgi noteikumi, ar ko projektu īstenošanas laikā noteiktu termiņus, kā arī atbildību un iespējamās sankcijas.

5.1.4. EESK aicina ES institūcijas, kā arī dalībvalstis un reģionus izvirzīt pamatprincipu **“Vispirms domāt par maziem uzņēmumiem”** par vadošo principu lēmumu pieņemšanā Eiropas, valstu un teritoriālajā līmenī. Komiteja iesaka dalībvalstīm un reģioniem pieņemt to kā MVU atbalsta politikas, ekonomikas un rūpniecības politikas pamatu. Komiteja uzskata, ka MUA jābūt saistošākam, jo īpaši attiecībā uz ES iestādēm. Tāpēc EESK iebilst pret Eiropas Komisijas pašreizējo priekšlikumu atbrīvot MVU un mikrouzņēmumus no ES tiesību aktu piemērošanas.

5.1.5. EESK uzskata, ka **MVU sūtņa (SME Envoys)** iecelšana valstu līmenī varētu palīdzēt dalībvalstīm īstenot MUA. EESK iesaka iecelt MVU sūtņus arī reģionu līmenī.

5.1.6. Tagad ir jāpāriet uz nākamo posmu **“vispirms rīko ties mazo uzņēmumu interesēs”**. MUA dos gaidītos rezultātus tikai tad, ja tiks izveidota uz partnerību balstīta pārvaldība, kurā iesaistīti vairāki dalībnieki un līmeņi. Ekonomikas un sociālajiem partneriem, kā arī visiem publiskā un privātā sektora pārstāvjiem jābūt iesaistītiem politiskajās pārdomās un tiesību aktu izstrādes procesā jau no paša sākumposma. EESK tāpēc aicina, lai dažādu MVU kategoriju pārstāvības organizācijas konkrēti piedalītos tiesību aktu izstrādes un lēmumu pieņemšanas procesā visos līmeņos.

5.1.7. EESK piekrīt Padomes un Komisijas viedoklim, ka **ES fondu izmantošanai un ES politiku īstenošanai** ir vēlama efektīva “daudzlīmeņu pārvalde” un labāka pārvaldība. Jautājums nav par to, vai tās vispār izmantot, bet gan par to, kādā veidā to darīt. Tām jābūt labi saskaņotām augšupējām iniciatīvām un lejupējiem pamatnosacījumiem.

5.1.8. Komiteja ir īpaši gandarīta par priekšlikumu **vairāk iesaistīt sabiedrību un citas ieinteresētās puses** Kopienas tiesību aktu izstrādē, transponēšanā un īstenošanā, pagarinot sabiedriskās apspriešanas periodu un vienkāršojot pārkāpumu procedūras un uzlabojot to efektivitāti.

5.1.9. EESK atzinīgi vērtē centienus modernizēt ES publiskā iepirkuma politiku, lai paaugstinātu tās efektivitāti un tādējādi

uzlabotu vienotā tirgus darbību, to padarot inovatīvāku, “zaļāku” un sociāli atbildīgāku. EESK uzsver to, ka stratēģijas “Eiropa 2020” inovācijas, vides un sociālie aspekti ir svarīgi arī publiskā iepirkuma jomā un to ietekmē.

5.1.10. EESK uzsver, ka tādi principi kā atklātība un pārredzamības, kā arī efektivitāte, tiesiskā noteiktība, izmaksu lietderība un konkurence, mazo un vidējo uzņēmumu un brīvo profesiju pārstāvju piekļuve tirgum, proporcionalitāte, pārrobežu līgumu skaita palielināšana, diskriminācijas un korupcijas novēršana un vajadzība pēc profesionalitātes ir tikpat svarīgi kā agrāk.

5.1.11. Visu iesaistīto interesēs ir jāmazina nevajadzīga birokrātija. Jāizvairās no sarežģītiem tiesību aktiem un dalībvalstīs plaši izplatītās “uzlabošanas”.

5.1.12. EESK ierosina analizēt (labāko) praksi un piemērus dalībvalstīs un pēc tam veikt pasākumu tirgu atvēršanai.

5.1.13. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija pauž vēlmi stiprināt politikas, likumdošanas un administratīvās **procedūras**, lai nodrošinātu Kopienas tiesību aktu racionālāku un atbilstošāku izstrādi un piemērošanu visā politikas ciklā.

5.1.14. EESK uzskata, ka ir precīzāk jānosaka, piemēram, veids, kādā Komisijas atbildīgās struktūras veic **ex ante**

ietekmes novērtējumus, par ietekmes novērtējumu uzraudzību atbildīgās struktūras veids un sastāvs, parametri, kā arī līdzekļu pārredzamības palielināšanai.

5.1.15. Komiteja pozitīvi vērtē iniciatīvu modernizēt valsts pārvaldi, ieviešot “**vienotus kontaktpunktus**”. Administratīvā sadarbība pārrobežu jautājumos ir vērtējama vienīgi pozitīvi. Tā jāizvērs, iekļaujot arī politikas jomas, kurās ir runa par saistību izpildi.

5.1.16. EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu ar ciešāku administratīvo sadarbību uzlabot vienotā tirgus pārvaldību, attīstot iekšējā tirgus informācijas sistēmu (IMI).

5.1.17. Iekšējā tirgus informācijas sistēma (IMI) ir galvenais tehniskais līdzeklis, ar ko īstenot dalībvalstu administratīvo iestāžu sadarbību, turklāt tā var kalpot arī par saskarni vienotā tirgus lietotājiem.

5.1.18. EESK uzskata, ka IMI var būt izšķiroša nozīme, lai pārveidotu administratīvo sadarbību iekšējā tirgū un to pielāgotu iedzīvotāju, uzņēmumu, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju vajadzībām un vēlmēm, kā arī to iespējamai lomai sistēmas attīstībā un darbībā nākotnē.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata par audiovizuālo darbu izplatīšanu tiešsaistē Eiropas Savienībā: iespējas un problēmas ceļā uz digitālo vienoto tirgu”

COM(2011) 427 final

(2012/C 143/13)

Ziņotājs: **LEMERCIER kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 13. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Zaļā grāmata par audiovizuālo darbu izplatīšanu tiešsaistē Eiropas Savienībā: iespējas un problēmas ceļā uz digitālo vienoto tirgu”

COM(2011) 427 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 1. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 226 balsīm par un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja vēlas vērst uzmanību uz Eiropas Savienības Tiesas praksi, ar kuru saskaņā, veicot datņu apmaiņu internetā, autortiesību gadījumā ir jāievēro vairāku pamattiesību līdzsvars⁽¹⁾. Autortiesības nav absolūtas tiesības un to ievērošanu nevar uzspiest ar interneta pakalpojumu nodrošinātāju (IPN — sk. lietu *SABAM pret Scarlet*) veiktas vispārējas interneta filtrēšanas palīdzību. Vairākās dalībvalstīs nodokļus, kas attiecas uz digitālo datu nesējiem, var piemērot tikai datu nesējiem, kurus izmanto digitālo audiovizuālo datu kopēšanai, bet ne, piemēram, uzņēmumu pārvaldībā izmantotajiem digitālajiem cietajiem diskem (*Padawan* lieta). Dažu dalībvalstu tiesību akti ar pārmērīgi augstām prasībām būtu jāpārskata, ņemot vērā Eiropas Savienības tiesas praksi, kas šobrīd veidojas, lai tie netraucētu attīstīties audiovizuālo darbu izplatīšanai tiešsaistē.

1.2. Šādu darbu tirgus izaugsme ir atkarīga arī no pievilcīgu tirdzniecības modeļu ieviešanas un pieņemamām cenām, jo šādus piedāvājumus ir iespējams īstenot ar mazākām izmaksām, nekā izplatot CD un DVD ar audiovizuālu saturu. No būtiskajiem izplatīšanas izmaksu ietaupījumiem labums būtu jāgūst patērētājiem un vienlaikus tiem būtu jānodrošina autoriem tādi ienākumi, kas viņiem ļautu turpināt radošo māksliniecisko un literāro darbību. Arī autortiesības būtu jāpielāgo, lai tās atbilstu vispārējām un sabiedrības interesēm, piemēram, paredzot pienākumu nodrošināt pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti bez paaugstinātām izmaksām. Jāpārdomā arī iespējas paplašināt izņēmumus un ierobežojumus, lai veicinātu īpaši nelabvēlīgā situācijā esošās sabiedrības daļas piekļuvi bibliotēkām un sabiedriskiem kultūras centriem, kā Komiteja to ierosinājusi 2010. gada atzinumā⁽²⁾.

1.3. Internets ir kļuvis par universālu tiešsaistes piedāvājumu līdzekli; dažas tehniskas un juridiskas prasības būtu jānosaka ar saistošu tiesību normu palīdzību, lai satura izplatītājiem būtu jāgarantē privātās dzīves neaizskaramība un lai nodrošinātu tīkla neitralitāti, jo tas nedrīkst būt pakļauts vispārējai filtrēšanai⁽³⁾ un filtrēšanai bez tiesneša skaidra pilnvarojuma uz konkrētas personas vārda tajos gadījumos, kad pastāv pietiekami pierādījumi par nelikumīgu kopēšanu, par ko sūdzību savā vārdā iesniedzis autortiesību vai blakustiesību īpašnieks.

1.4. Komiteja uzskata arī, ka iestāžu, kas atbild par audiovizuālo darbu pārvaldību, un bibliotēku darbības spēju nedrīkst ierobežot ar pārmērīgi stingriem autortiesības aizsargājošo tiesību aktu noteikumiem. To uzdevums ir īstenot kultūras mērķi saglabāt un izsniegt darbus mākslinieku un autoru popularizēšanai un aizsargāšanai ilgtermiņā, kā arī nodrošināt pēc iespējas plašākas sabiedrības, īpaši pamatskolu, vidusskolu skolēnu un studentu piekļuvi šiem darbiem atbilstoši tādiem vispārējās intereses mērķiem kā stratēģijas “Eiropa 2020”, Digitālās programmas un kultūras stratēģijas veiksmīga īstenošana⁽⁴⁾. Komitejas atbalstītajam projektam direktīvai par nezināmu autoru darbiem⁽⁵⁾ arī vajadzētu būtiski veicināt Eiropas un valstu kultūras atbalsta stratēģiju veiksmīgu izpildi.

1.5. Trijiem lielākajiem starptautiskajiem izplatītājiem, kuri pārvalda trīs ceturtdaļas tirgus un kuriem ir visi finanšu un tehnoloģiskie līdzekļi katalogu piedāvāšanai Eiropas un pasaules publikai, darbu izplatīšanas pārrobežu tiešsaistes tirgus būtiskas piekļuves problēmas nerada.

⁽¹⁾ Nesēn izskatītās lietas: *Padawan* un *SABAM*.

⁽²⁾ OV C 228, 22.09.2009., 52. lpp.

⁽³⁾ Lieta: *SABAM pret Scarlet*

⁽⁴⁾ COM(2007) 242 final

⁽⁵⁾ OV C 376, 22.12.2011., 66. lpp.

1.5.1. Komiteja aicina tieši Komisiju nākt klajā ar konkrētiem priekšlikumiem, kas būtu paredzēti daudzajiem MVU un MVR (maziem un vidējiem ražotājiem), kauri veido Eiropas īsto kultūras un mākslas bagātību ar valodu daudzveidību un dažādajiem literārajiem un kinematogrāfiskajiem darbiem, lai šie uzņēmumi varētu aktīvi piedalīties audiovizuālā satura tiešsaistes izplatīšanas vienotajā tirgū.

1.6. Komiteja aicina pievērst uzmanību dažiem priekšlikumiem, kas iekļauti KEA-Cema 2010. gada oktobra pētījumā, piemēram, katalogu kopīga izmantošana, vienoti Eiropas publikai paredzēti satura izplatīšanas punkti⁽⁶⁾. Arī tirgus pārmaiņu analīze ir dziļa un precīza. Izplatīšanas stratēģijas, jaunie darījumu modeļi ir veidoti, lai veicinātu darbu likumīgu izplatīšanu un palielinātu ienākumus katrai izplatīšanas nišai, kā arī darbus izmantotu pēc iespējas labāk. Līdztekus klasiskajiem reklāmas veidiem darbu izplatīšanā plaši izmanto sociālos medijus un ieteikumu mārketingu.

1.7. Komiteja uzskata, ka visaptveroša un vienota Eiropas autortiesību kodeksa izveide atbilstoši Komisijas ierosinājumam var veicināt dalībvalstu tiesību aktu vajadzīgo saskaņošanu direktīvas veidā. Tas aizstātu ES autortiesību jomā pastāvošās daudzās direktīvas un būtu saistīts ar regulāriem ziņojumiem par īstenošanas efektivitāti dalībvalstīs. Arī stratēģija "Eiropa 2020"⁽⁷⁾ jāiestrādā Eiropas autortiesību kodeksā.

1.7.1. Šāds kodekss varētu samazināt izcelsmes valsts jautājuma nozīmi saistībā ar piemērojamiem tiesību aktiem un sekmēt patiesu saskaņošanu. Ja kāda no dalībvalstīm piešķir publisku finansējumu kādam kinematogrāfiskam darbam, šī valsts būtu principā jāatzīst par izcelsmes valsti, lai noteikti piemērojamos tiesību aktus. No piemērojamo tiesību aktu viedokļa Komisijai⁽⁸⁾ būtu jāizskata arī "Eiropas izcelsmes" iespēja.

1.7.2. Būtu jāmeklē veids, kā izvairīties no negodīgiem noteikumiem darba īstā autora (vai īsto autoru) līgumos par tiesību nodošanu producentiem/izplatītājiem. Pārāk bieži autors šīs tiesības producentam nodod visām pastāvošajām un nākotnes tehnoloģijām, un ne ar vienu klauzulu netiek paredzēta dalīšanās ar turpmākajiem ienākumiem, kas varētu rasties, izmantojot jaunus datu nesējus un izplatīšanas līdzekļus (*Blue-Ray*, *IPTV*⁽⁹⁾ u.c.).

⁽⁶⁾ "Multi-Territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union" [Audiovizuālo darbu vairākterritoriju licensēšana Eiropas Savienībā], neatkarīgs pētījums pēc Eiropas Komisijas Informācijas sabiedrības un saziņas līdzekļu ĢD pasūtījuma, (2010. gada oktobris). Skatīt arī paziņojumu "Tiešsaistē pieejams radošs saturs vienotajā tirgū" COM(2007) 836 final.

⁽⁷⁾ OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.

⁽⁸⁾ "28. regulējums", kuru Komiteja jau ierosinājusi Eiropas līgumtiesību jomā. OV C 21, 21.01.2011., 26. lpp.

⁽⁹⁾ Interneta televīzija.

1.7.3. Saturu nedrīkst uzskatīt par precīzi. Tas jāatceras, apspriežot izplatīšanu tiešsaistē, kas ir kultūras pakalpojums nozīmes izplatīšanai.

1.7.4. Komiteja atkārtoti uzsver nepieciešamību atļaut piekļuvi platjoslas savienojumiem, lai interneta lietotāji varētu izmantot kvalitatīvu un pietiekami ātru audiovizuālo darbu pārraidi ar kabeļtelevīzijas, IPTV un VOD⁽¹⁰⁾ starpniecību.

1.8. Būtu jāizskata iespējas izveidot sistēmas tādu datu pārvaldīšanai, kuri saistīti ar audiovizuālo darbu tiesību turēšanu⁽¹¹⁾, un Komisijas atbildīgajiem dienestiem īpaši jāapsver nozares MVU un MVR īpatnības un vajadzības. Tas attiecas arī uz problēmām, kas rodas, veidojot vairākterritoriju licences kā vienotu dokumentu Eiropas tirgū. Mazie Eiropas ražotāji būtu jāatbalsta un viņiem būtu nepieciešama palīdzība⁽¹²⁾, lai nodrošinātu viņu katalogu pieejamību Eiropas līmenī darbu identifikācijas sistēmā, kas ietver (brīvprātīgu) sadaļu par autortiesību īpašniekiem un blakustiesībām, kuras noteiktas vairākterritoriju dokumentā.

1.9. Tiesību iegūšanas sistēmai būtu jānodrošina pārredzama un taisnīga tiesību īpašniekiem paredzēto ienākumu sadale⁽¹³⁾. Attiecībā uz intelektuālā kolektīvā pārvaldījuma organizāciju pārvaldību katru gadu veic neatkarīgu un autoriem un publikai pieejamu kontroli, lai demokrātiskā veidā pārbaudītu to darbību un ieguldījumu kultūras attīstībā⁽¹⁴⁾.

1.10. Komiteja uzskata, ka saskaņā ar iesaistīto pušu nosūtītajām atbildēm par zaļo grāmatu, Komisijai 2012. gada otrajā pusē — pēc 2012. gada pirmajā pusē organizētas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, tostarp ar publiskajām iestādēm⁽¹⁵⁾, Komiteju pašu tās oficiālajā statusā un Eiropas līmeņa patērētāju, autoru un izplatītāju arodbiedrībām un asociācijām — sagatavot balto grāmatu ar konkrētiem priekšlikumiem par turpmāko darbu, kas saistīts ar Eiropas vienotā audiovizuālo darbu tirgus izveidi, neņemot vērā valodas barjeras. Komiteja apzinās juridiskās un tehniskās problēmas, ar kurām nāksies saskarties, virzot šo būtisko lietu, taču uzskata, ka šķēršļi nav nepārvarami.

⁽¹⁰⁾ Pieprasījumvideo.

⁽¹¹⁾ Producentu darbs, kas saistīts ar darbu starptautisku identifikācijas sistēmu (*ISAN*, *International Standard Audiovisual Number*). Taču *ISAN* nav iekļauta informācija par autortiesību turētājiem un tā ir brīvprātīga. Dažas lielās ASV studijas strādā pie līdzīgas sistēmas (*EIDR*, *Entertainment Identifier Registry* eidr.org/how-eidr-works/). Šī identifikācijas sistēma ietver kodēšanas numuru, attīstītājiem sniedz API, taču tajā nav nekādu norāžu par darbu autortiesībām.

⁽¹²⁾ Piemēram, ar programmas *MEDIA* palīdzību, kura darbosies līdz 2013. gadam un kuru vēlāk varētu aizstāt ar jaunu atbalsta programmu.

⁽¹³⁾ OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.

⁽¹⁴⁾ Turpat.

⁽¹⁵⁾ Valsts iestādes, kas finansē filmas, bibliotēkas un kultūras centrus.

2. Komisijas paziņojuma kopsavilkums

2.1. Tā kā izskatāmais dokuments ir cieši saistīts ar stratēģiju "Eiropa 2020", to var uzskatīt par turpinājumu Komisijas paziņojumam "Intelektuālā īpašuma tiesību vienotais tirgus" — tā sauktajai IIT aizsardzības stratēģijai ⁽¹⁶⁾.

2.2. Kultūras joma ir ļoti būtiska — ES tajā ir nodarbināti 6 miljoni darba ņēmēju un tās ikgadējā tirgusvērtība ir 500 miljardi *euro* gadā jeb 3 % no Eiropas IKP. Tehnoloģiskā attīstība ir izraisījusi dziļas pārmaiņas audiovizuālo darbu izplatīšanā. Digitālās tehnoloģijas, ātrdarbīgs un īpaši ātrdarbīgs internets, "mākoņdatošana", iespēja audiovizuālos darbus saņemt uz personāldatora vai mobilā tālruņa būtiski maina tradicionālos izplatīšanas tīklus.

2.3. Zaļajā grāmatā ir minēti vairāki risinājumi, bet atbalsts pausts vienotam autortiesību pārvaldības modelim, kura pamatā ir pārrobežu un Eiropas licences.

2.4. Komisija uzskata, ka tiesību iegūšana audiovizuālo darbu (filmu u. c.) translēšanai tiešsaistē ārpus sākotnējās teritorijas ir jāvienkāršo. Tas attiecas arī uz programmu translēšanu pēc pieprasījuma, jo šajā nolūkā ir nepieciešams iegūt tiesības, kas atšķiras no sākotnējai izplatīšanai iegūtajām.

2.5. Zaļajā grāmatā ir precizēts, ka vienlaicīgai translācijai ir jāsaņem īpaša atļauja no tiesību īpašniekiem.

2.6. Vienlaicīgai retranslācijai no citām dalībvalstīm Satelīta apraides un kabeļu retranslācijas direktīvā ⁽¹⁷⁾ ir noteikts, ka tiesības ir jāpārvalda autortiesību aģentūrai. Minētās tiesības papildina raidorganizāciju tieši iegūtās tiesības.

2.7. Attiecībā uz retranslāciju pa kabeļiem Komisija uzsver, ka ne visas tiesību turētājus pārstāvošās organizācijas ir juridiski pilnvarotas piešķirt šo tiesību licences.

2.8. Visbeidzot jāpiebilst, ka jau dažus gadus *DSL* (*Digital Subscriber Line* — ciparu abonenta līnija), *IPTV* (*Internet Protocol Television* — interneta protokola televīzija) un *DTT* (*Digital Terrestrial Television* — ciparu virszemes televīzija) operatori, kā arī jaunās ciparu platformas sniedz pārraižu retranslācijas pakalpojumus un tāpēc ievērot spēkā esošos tiesību aktus ir kļuvis vēl grūtāk.

2.9. No ekonomikas viedokļa jānorāda, ka 2009. gadā ES tika saražotas gandrīz 1 200 filmas, bet tās skatījās tikai nepilni 25 % ES kinoteātru apmeklētāju, savukārt amerikāņu filmu seansus izvēlējušies apmeklēt 68 %. Vienlaikus ES filmu daļa Amerikas tirgū ir tikai 7 %. ES producenti un izplatītāji filmu

publicitātes nolūkā filmu iznākšanai nosaka noteiktus pakāpeniskus termiņus. Filmas pirmizrāde parasti notiek kinoteātrī, tad tā tiek izdota videoversijā, pēc tam — piedāvāta videoversijā pēc pieprasījuma, vēl vēlāk — izplatīta maksas televīzijas kanālos un visbeidzot — bezmaksas kanālos. Attīstoties pieprasījumuvideo pakalpojumiem, kurus piedāvā ārpus ražošanas valsts, palielinās partneru un tādējādi arī līgumu skaits.

Lai samazinātu šo procedūru skaitu, Komisija piedāvā darbus pārvaldīt kolektīvi un kolektīvo licensēšanu veikt vienuviet.

2.10. Zaļās grāmatas sadaļa par atlīdzību autoriem

Lielākajā daļā ES valstu par atlīdzību autoram rūpējas producenti, izmantojot vienreizējus "izpirkuma" maksājumus par viņa ieguldījumu audiovizuālajā darbā. Šajās valstīs autors tādā nesaņem sistemātisku papildu atlīdzību, ja viņa filma tiek translēta tiešsaistē. Dažās valstīs autorus pārstāvošās autortiesību aģentūras saņem atlīdzību par katru izmantošanas reizi. Citās — tieši galaizplatītāja pienākums ir maksāt par šādiem pakalpojumiem.

2.11. Par izpildītāju atlīdzību

Glūzi tāpat kā autoriem, pašlaik tā pārsvarā ir noteikta līgumā, vienotas summas veidā. Komisija ierosina izveidot tainīgāku sistēmu un atiecīgo tiesību pārvaldību uzticēt autortiesību aģentūrām. Zaļajā grāmatā gan ir norādīts, ka jaunās tiesības varētu radīt ekonomisku un tādējādi arī juridisku nenoteiktību producentiem un kavēt darbu izplatīšanu tiešsaistē.

3. Vispārīgās piezīmes

3.1. Ar zaļo grāmatu Komisija turpina Eiropas vienotā tirgus veidošanu, tuvinot valstu tiesību aktu noteikumus.

Skatāmā joma ir saistīta ar kultūru un ar tās digitālajiem izplatīšanas kanāliem. Tā ir arī ļoti īpaša un jutīga, jo ar tās palīdzību tālāk tiek nodota valsts vēsture, valoda, tradīcijas un vēlmes. To nevar uzskatīt par ekonomiskās darbības jomu klasiskā izpratnē vai par parastu vispārējās ekonomiskās intereses jomu. Zaļajā grāmatā paustā Komisijas nostāja var šķist pārmērīgi vērsta uz patērētāju. Tomēr ir veikta ļoti dziļa un gandrīz pilnīga dažādu mehānismu analīze.

3.2. Piesātinātā tekstā ir apskatīti daudzi un dažādi tēmati, bet Komisijas galvenais mērķis ir veidot šīs jomas vienoto tirgu.

3.3. Stāvoklis audiovizuālās apraides un ar to saistīto tiesību jomā — Komisijas secinājumi

⁽¹⁶⁾ COM(2011) 287 galīgā redakcija.

⁽¹⁷⁾ Direktīva 93/83/EEK. (OV L 248, 06.10.1993., 15. lpp.).

Pirmais secinājums ir tāds, ka pašreizējā sistēma nedarbojas, tā ir sarežģīta un dārga galapatērētājam. Otrais — apvienojot valstu produktus, būtu iespējams palielināt nozares komerciālo dzīvotspēju kopumā. Attiecībā uz pieprasījumuvideo, kas ir neatkarīgs no lielajiem piekļuves nodrošinātājiem vai *iTunes*, grūtības sagādā to darbu teritoriālo vai Eiropas ekskluzīvo tiesību iegūšana, kuru tiesības parasti ir koncentrētas pie producentiem, kas vēlas gūt maksimālus ienākumus citādos veidos (īpaši DVD tirdzniecība).

3.4. Virzība uz centralizētu licenču pārvaldību (apvienot līdzekļus un informācijas avotus, lai veicinātu nozares attīstību)

Zaļajā grāmatā ir ierosināts tiešsaistē tirgot pakalpojumu sniegšanas tiesības vairākās teritorijās un pausts atbalsts vienota licenču modeļa izveidei, kas dotu iespēju ieviest vairākas teritorijas aptverošas licences.

EESK uzskata, ka reģionam, kurā lieto kādu konkrētu valoda, tas varētu būt labs risinājums.

3.5. Izplatīšanas kanālu un interaktīvo uztvērēju lielais skaits, kā arī klientu mobilitāte spēcīgi ietekmē izplatīšanas tīklu ekonomiskos modeļus.

3.6. Pašlaik atļauju un licenču piešķiršana noteikt galvenokārt valsts līmenī un tās pamatā ir līgumu slēgšana starp darba producentu un tiešsaistes izplatīšanas nodrošinātāju. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzīst, ka Komisijas ierosinātajai sistēmai ir noliedzamas priekšrocības, īpaši ātruma un producentu sniegto datu piekļuves vienkāršības ziņā. Tas varētu būt papildus stimuls tādu nacionālo darbu izplatīšanai, kas citādi tiktu izplatīti tikai vietējā līmenī.

3.7. Tomēr jāņem vērā, ka direktīvas par satelītapraidi pieņemšana pirms piecpadsmit gadiem nav radījusi visu Eiropu aptverošus satelītapraides pakalpojumus.

3.8. Darbu reģistra izveide Eiropas līmenī var būt saistīta ar grūti novērtējamiem riska veidiem

EESK uzskata, ka šai datu bāzei vajadzētu būt tikai informatīvai.

Jo īpaši — autora tiesību aizsardzība nedrīkst būt atkarīga no tā, vai darbs ir iekļauts reģistrā vai nav.

3.9. Šāda Eiropas struktūra būtu izdevīga, lai apvienotu Eiropas ražotājus un izplatītājus un nodrošinātu pretsparu Holiwoodas "magnātiem", kuri pilnveido savu darbību Eiropā.

Jāpiezīmē kāds interesants fakts — tieši lielās amerikāņu studijas (*Warner Bros, Disney* u. c.) izstrādā starptautisku audiovizuālo darbu identifikācijas numuru sistēmu (*Entertainment Identifier Registry*).

3.10. Līdzīgi arī Francijas izplatītāji izstrādā ISAN (*International Standard Audiovisual Number*) sistēmu. Iepriekšminētie Eiropas un Amerikas filmu ražošanu raksturojošie skaitļi vieš bažas. Atcerēsimies, ka pašreizējā sistēmā 75 % Eiropas kinoteātru apmeklētāju ir skatījušies Amerikā ražotas filmas. Tāpēc šādas sistēmas pārvaldībai ir liela nozīme.

3.11. Jāatceras, ka tieši producenti komercsarunās ar izplatītājiem vienojas un līgumā nostiprina vienreizējo maksājumu autoriem un viņu tiesību pārņēmējiem, kā arī garantē attiecīgo summu izmaksāšanu. Tiesību pārņēmējiem paredzētās atlīdzības problēmu daļēji var atrisināt ar centralizētas pārvaldības palīdzību. Savukārt vilinošā ideja atlīdzības procesu saistīt ar apmeklētāju skaitu vairāku gadu garumā šķiet grūti realizējama.

3.12. Starp producentiem, izplatītājiem un darba radītājiem pastāv īsts interešu konflikts. No vienas puses, producenti vēlas filmas vispirms rādīt kinoteātros, lai nodrošinātu saviem darbiem pēc iespējas labāku publicitāti, bet, no otras puses, izplatītāji vēlas darbus saņemt pēc iespējas ātrāk, lai tos piedāvātu videoversijā, maksas kanālos un pēc pieprasījuma.

3.13. EESK uzskata, ka, ņemot vērā IPTV, ADSL un digitālo platformu nostiprināšanos, ir nepieciešamas sarunas par šo termiņu maiņu. Interesanta ir ideja senākiem darbiem, uz kuriem vairs neattiecas nekādas ekskluzīvas tiesības, ieviest ar tiesību pārņēmēju datu bāzi saistītu darbu identifikācijas un uzskaites sistēmu.

3.14. Tātad Komisija uzskata, ka darbu kolektīva pārvaldība (datu banka) pozitīvi ietekmētu nozares darbību. **Vai ES spē mēroties spēkiem ar Amerikas daudz nacionālajiem koncertiem? Ļoti iespējams, ka nāksies rēķināties ar sekām, ko var radīt pēkšņa atteikšanās no pastāvošajām nacionālajām sistēmām.**

3.15. EESK uzskata, ka pirms atteikšanās no valstīs pastāvošajām sistēmām vai pirms to nozīmes mazināšanas, ir rūpīgi jānovērtē visi aspekti. Kā jau iepriekš norādīts, Amerikas uzņēmumu intereses aizstāvošo lobiju darbs ir efektīvs un viņi, protams, vēlas panākt ienesīgās nozares liberalizāciju.

3.16. Komisija ar šā projekta palīdzību vēlas attīstīt darbu apriti ES un to regulēt. Komisijas sniegtā tehniskā un ar regulējumu saistītā informācija ir svarīga, jo tā var paātrināt citus jau iesāktos liberalizācijas procesus.

3.17. EESK atbalsta visus Komisijas centienus vienkāršot iedzīvotāju piekļuvi darbiem tiešsaistē. Šai piekļuvei vajadzētu būt iespējamai visā ES teritorijā un par pieņemamām cenām. Tā paplašinātu iespējas iepazīt dalībvalstu kultūru un uzlabotu Eiropas jauniešu izglītību. Turklāt Komiteja uzskata, ka atsevišķi versionēšanas veidi, piemēram, komercreklāmas pievienošana darbiem, kas oriģinālā radīti bez reklāmas pauzēm, var kaitēt kultūras mērķiem, kurus paredzēts sasniegt ar izplatīšanu tiešsaistē, pat ja zemākās kvalitātes versijas dod iespēju attiecīgos darbus izplatīt bez maksas vai par ļoti nelielu samaksu. Šo apsvērumu varētu iekļaut brīvprātīgā kvalitātes kodeksā, kas paredzēts izplatītājiem ar internetu, kabeļu vai ētera starpniecību un kas noteiktu visstingrāko attieksmi pret darbu oriģinālversijām.

3.18. EESK atzinumā par Komisijas paziņojumu "Intelektuālā īpašuma tiesību vienotais tirgus"⁽¹⁸⁾ ir atgādināts par valstu modeļu daudzveidību un pretrunīgajām pieejām autortiesību pārvaldībai kultūras jomā. **Tāpēc EESK, apzinoties, ka diskusijas vēl nav pilnībā noslēgtas, uzskata, ka vispirms būtu jānosaka pamatprincipi Eiropas kodeksam.** Sākumā šajā uz visu valstu kultūras vērtību ievērošanu balstītajā kodeksā vajadzētu noteikt tikai tos principus, kas, piešķirot licences, visām valstīm jāievēro obligāti.

3.19. EESK uzskata, ka nebūtu vēlams paplašināt izcelsmes valsts tiesību piemērošanu, jo pakalpojuma sniedzējam, izvēloties mītnes valsti, ir iespējams šo visnotaļ pareizo principu neie-

vērot. Līdztekus Komisija ir sākusī pasākumus un konsultācijas, kuru mērķis ir panākt, lai datu pārraidīšanas nodrošinātāji ieguldītu līdzekļus jaunos tīklos, kas nodrošinātu datu pārraides kvalitāti un cenu samērīgumu.

3.20. Savā Zaļajā grāmatā Komisija apstiprina, ka tiesību kolektīva pārvaldība veicinās digitālo tīklu izaugsmi. Taču jānodrošina arī tīklu operatoru finansiālā spēja modernizēt un palielināt savu translēšanas spēju. Tāpēc EESK atzinums par atklāto internetu un tīkla neitralitāti⁽¹⁹⁾ ir būtisks atbalsts šajā zaļajā grāmatā paustajām idejām.

3.21. Attiecībā uz vienlaicīgu retranslāciju no citām dalībvalstīm Satelīta apraides un kabeļu retranslācijas direktīvā ir noteikts, ka tiesības ir jāpārvalda kādai no autortiesību aģentūrām. Minētās tiesības papildina raidorganizāciju tieši iegūtās tiesības. Šāda divkārtā procedūra, kas var šķīst smagnēja, ir nepieciešama, lai novērstu programmu translācijas pārrāvumus (tādu datu nesēju izmantošana, kas jau tiek izmantoti citiem raidījumiem).

3.22. Komisija uzskata, ka valstu finansējums ir ļoti svarīgs audiovizuālās nozares attīstībai un programmas MEDIA atbalstam, kura ir izveidota, lai stimulētu darbu izplatīšanu vairākās teritorijās. EESK piekrīt šim apgalvojumam, bet konstatē, ka subsīdijas samazinās un notiek masveidīga līdzekļu devēju apvienošanās kādas filmas finansēšanai.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.

⁽¹⁹⁾ OV C 24, 28.01.2012., 139. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par finanšu instrumentu tirgiem, ar ko groza Regulu (ETIR) par ārpusbiržas atvasinātiem finanšu instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un tirdzniecības reģistriem”

COM(2011) 652 final – 2011/0296 (COD)

(2012/C 143/14)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Padome 2011. gada 25. novembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par finanšu instrumentu tirgiem, ar ko groza Regulu [ETIR] par ārpusbiržas atvasinātiem finanšu instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un tirdzniecības reģistriem”

COM(2011) 652 final - 2011/0296 (COD).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2011. gada 25. oktobrī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē) iecēla IOZIA kgu par galveno ziņotāju un ar 99 balsīm par un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu regulai un cer, ka tā drīzumā tiks pieņemta, lai efektīvāk aizsargātu noguldītājus un tajā iekļautos principus piemērotu visiem finanšu instrumentiem ⁽¹⁾.

1.2. EESK uzskata, ka ar regulas priekšlikumu jāsasniedz šādi mērķi:

- palielināt darījumu pārredzamību un uzlabot datu par darījumiem nodošanu atbildīgajām iestādēm;
- padarīt obligātu atvasinātu finanšu instrumentu tirdzniecību regulētās tirdzniecības vietās;
- atvieglot šķēršļu, kas kavē nediskriminējošu pieeju klīringam, izskaušanu;
- palielināt uzraudzību saistībā ar finanšu instrumentiem un pozīcijām atvasinātajos finanšu instrumentos;
- īstenot trešo valstu sabiedrību, kurām nav filiāles ES, sniegto pakalpojumu kontroli;
- uzraudzīt automātiskās un algoritmiskās tirdzniecības metodes un mazināt to ietekmi.

1.3. Izskatāmā regula ļauj palielināt tirgus pārredzamību, un tajā paredzēti daži pasākumi sadrumstalotības mazināšanai. Noteikumu vienota piemērošana ļauj novērst regulējuma arbitrāžas risku, kas finanšu tirgos ir ļoti augsts. Tādējādi gala lietotāji gūs labumu, jo paredzams, ka darījumu izmaksas samazināsies (vismaz teorētiski).

1.4. Komisijai tiesību aktu priekšlikumos vajadzētu uzsvērt, kādu labumu no tiem gūs dažādās ieinteresētās personas: finanšu pakalpojumu individuālie lietotāji, mazie un vidējie uzņēmumi, ekonomikas dalībnieki, valsts pārvaldes iestādes.

1.5. Vispārīgi Komisijai vajadzētu pārliecinoši atbalstīt finanšu izglītības programmu. Nesen EESK šo jautājumu vēlreiz uzsvēra vienā no pašiniciatīvas atzinumiem ⁽²⁾.

1.6. Pat ja izmaksas saistībā ar jauno regulu nešķiet pārāk ievērojamas, EESK pauž neizpratni par iespējamo ietekmi uz finanšu sistēmas makroekonomiskajām izmaksām, kuras, šķiet, netika pienācīgi ņemtas vērā ietekmes novērtējumā. Saistībā ar šo jautājumu jau ilgu laiku un vairākkārt EESK ir prasījusi “rūpīgi izanalizēt reglamentējošās iniciatīvas kopumā, ņemot vērā finanšu sistēmā un kapitāla tirgū nepieciešamos pasākumus. Stabilitāi un efektīvai sistēmai būtu jāsekmē finanšu stabilitāte un likviditāte reālajā ekonomikā” ⁽³⁾. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija nolēma sākt šādu pētījumu, kas ir nepieciešams, lai saprastu visu reglamentējošo pasākumu kopējo ietekmi; Komiteja pauž cerību, ka minētais pētījums tiks drīzumā publicēts.

⁽¹⁾ OV C 54, 19.02.2011., 44. lpp.

⁽²⁾ OV C 318, 29.10.2011., 24. lpp.

⁽³⁾ OV C 107, 06.04.2011., 21. lpp.

1.7. EESK vērs uzmanību uz problēmu saistībā ar regulas 40. panta par deleģētajiem aktiem atbilstību LESD 290. pantam. Deleģēto aktu skaits, saturs un noteikumi neatbilst Līguma noteikumiem, un ārpus parastā likumdošanas procesa ir atstāts pārāk daudz regulas uzbūvei būtisku elementu. EESK iesaka rūpīgi apsvērt, kā 40. pantu pilnībā saskaņot ar LESD noteikumiem.

2. Regulas priekšlikums

2.1. Pēdējo gadu gaitā finanšu tirgi ir ievērojami mainījušies. Parādījušies jauni produkti un tirdzniecības vietas, bet tādi tehnoloģiskie jauninājumi kā ātrā datorizētā tirdzniecība krasi mainījuši kopainu.

2.2. Priekšlikumu uzdevums ir palielināt tirgu efektivitāti, noturību un pārredzamību, kā arī pastiprināt ieguldītāju aizsardzību. Jaunais tiesiskais regulējums nodrošina regulatoriem lielākas uzraudzības pilnvaras un nosaka skaidrus darbības noteikumus visiem tirdzniecības pasākumiem.

2.3. Priekšlikuma galvenie aspekti.

2.3.1. Drošākas un efektīvākas tirgu struktūras. Finanšu instrumentu tirgu direktīvu (FITD) jau piemēroja daudzpusējām tirdzniecības sistēmām un regulētiem tirgiem, bet pašreizējās pārskatīšanas rezultātā tās darbības jomā tiks iekļautas jauna veida tirdzniecības vietas: regulētas tirdzniecības sistēmas. Tās ir neregulētas platformas, kuru nozīme arvien pieaug. Piemēram, šajās platformās arvien biežāk tiek tirgoti standarta atvasinātie finanšu instrumentu līgumi. Jaunā priekšlikuma uzdevums ir novērst šo trūkumu. Jaunajā FITD joprojām būs pieļauta dažādu tirdzniecības veidu pastāvēšana, bet tiks nodrošināts, ka visās tirdzniecības vietās darbojas vienādi pārredzamības noteikumi un interešu konflikti tiek ierobežoti.

2.3.2. Tehnoloģisko jauninājumu iekļaušana. Turklāt atjauninātajā FITD ir paredzēta jauna aizsardzība saistībā ar algoritmisko un ātro datorizēto tirdzniecību, kas ārkārtīgi paātrinājusi rīkojumu nodošanu un var radīt sistēmiskus riskus.

2.3.3. Jo īpaši ir paredzēts, ka visi algoritmiskās tirdzniecības uzņēmumi būs pakļauti atbilstīgam regulējumam, tiem jānodrošina attiecīgs likviditātes līmenis un jāievēro noteikumi, kas aizliedz šiem uzņēmumiem veicināt svārstības, ienākot un izejot no tirgiem. Visbeidzot, priekšlikumi uzlabos piekļuvi dažiem būtiskiem pēctirdzniecības pakalpojumiem, piemēram, klīringam, jo pretējā gadījumā šie pakalpojumi var kropļot konkurenci starp tirdzniecības vietām.

2.4. Pārredzamības palielināšana. Regulētu tirdzniecības sistēmu kategorijas ieviešana uzlabos tirdzniecības darbības pārredzamību kapitāla tirgos, tostarp neoficiālu tirdzniecību (*dark pool*) (tirdzniecības apjoms vai likviditāte, kas nav pieejama publiskajās platformās). Atbīvojumus varēs piemērot tikai

skaidri noteiktos apstākļos. Turklāt tiks ieviests jauns pārredzamības režīms tirgos, kas nav saistīti ar akcijām (obligācijas, strukturēti un atvasināti finanšu produkti). Papildus tam jaunās prasības visus tirgus datus apkopot vienā vietā ļaus ieguldītājiem iegūt pilnīgu pārskatu par visām tirdzniecības darbībām ES un pieņemt izsvērtākus lēmumus.

2.5. Uzraudzības pilnvaru stiprināšana un stingrāks regulējums preču atvasināto instrumentu tirgiem. Priekšlikumi pastiprinās regulatoru nozīmi un pilnvaras. Sadarbībā ar Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi (EVTI) un precīzi noteiktos gadījumos uzraudzības iestādes var aizliegt noteiktus produktus, pakalpojumus var praksi, kas var apdraudēt ieguldītāju aizsardzību, finanšu stabilitāti vai tirgu pareizu darbību.

2.6. Lielāka ieguldītāju aizsardzība. Pamatojoties uz visiem pašlaik spēkā esošajiem noteikumiem, jaunā FITD ievieš stingrākas prasības portfeļa pārvaldības, konsultāciju par ieguldījumiem un sarežģītu, piemēram, strukturētu, finanšu produktu piedāvājuma jomā. Lai novērstu iespējamus finanšu konfliktus, neatkarīgajiem konsultantiem un portfeļu pārvaldniekiem būs aizliegts saņemt maksājumus no trešām pusēm vai veikt maksājumus (vai sniegt citas finanšu priekšrocības) trešām pusēm. Visbeidzot, uz visām ieguldījumu sabiedrībām attieksies noteikums par uzņēmumu pārvaldību un vadītāju atbildību.

3. Piezīmes un apsvērumi

3.1. Saskaņā ar Starptautiskās norēķinu bankas datiem apgrozībā esošo atvasināto produktu nosacītā vērtība pieauga no 601 046 miljardiem dolāru 2010. gada decembrī līdz 707 569 miljardiem dolāru 2011. gada jūnijā (*BIS Quarterly Review*, 2011. gada decembris).

3.2. Jaunā priekšlikuma mērķis ir palielināt tirgu, sevišķi mazāk regulēto tirgu, efektivitātes līmeni, integritāti un pārredzamību, tādējādi pastiprinot ieguldītāju aizsardzību.

3.3. Pēdējo 20 gadu laikā globālu darījumu apjoms strauji pieauga, kā rezultātā finanšu tirgos tika iepludināts liels daudzums likviditātes. Vienlaikus ar šo nepieredzēto izaugsmi, ko galvenokārt noteica īstermiņa spekulācijas, netika atbalstīta un nenotika reālās ekonomikas, darba tirgus un algu atbilstīga izaugsme. EESK uzskata, ka regulas priekšlikums ir nepieciešams un atbilstošs, lai palīdzētu mazināt šīs sekas tirgos.

3.4. Finanšu tirgu sākotnējā funkcija ir atbalstīt ekonomikas attīstību, samazinot informācijas neatbilstību un tādējādi sekmējot efektīvu līdzekļu sadali. Kā jau tika norādīts, krīze pievērsa uzmanību kļūdainam darbības mehānismam tirgos, kuros dalībnieki rīkojās pretēji informācijas ekonomikas loģikai un izmantoja finanšu tirgus vienīgi ļoti īsa termiņa un īstermiņa spekulatīviem mērķiem.

3.5. Tādējādi mūsu tirgus pārpludināja ļoti īsa termiņa likviditāte un tajos trūka (un joprojām trūkst) stimulu, lai sekmētu reālo nevis finanšu rūpniecību. Šāda rīcība vēl vairāk vājina dabisko saikni starp rūpniecību un finanšu tirgiem, kuri rada arvien necaurredzamākus, abstraktākus un sarežģītākus instrumentus.

3.6. Spekulācija ir tirgus loģikas sastāvdaļa un ir tirgum raksturīga, jo nodrošina likviditāti un norāda uz novirzēm, tomēr ļoti īsa termiņa spekulācija ir ekonomiski un sociāli nelietderīga un būtiski veicina finanšu burbuļa veidošanos. Pašreizējā tendence ir steidzami jāmaina, vērsot ieguldītāju uzmanību uz reālo izaugsmi.

3.7. Šajā sakarā regulas priekšlikumā ir neapšaubāmi ietverti lietderīgi pasākumi un instrumenti, lai novērstu acīmredzamus mūsu sistēmas trūkumus un nelīdzsvarotību.

3.8. Jaunajā tiesiskajā regulējumā attiecībā uz regulētām tirdzniecības sistēmām skaidrāki darbības noteikumi attiecas uz visām tirdzniecības darbībām. Stingriem standartiem ir pakļauti portfeļu pārvaldības pakalpojumi, konsultācijas par ieguldījumiem vērtspapīros un finanšu produktu piedāvājumi. Nosakot jaunas prasības attiecībā uz vadītāju atbildību un uzņēmumu pārvaldības pārskatīšanu, jaunie likumdošanas pasākumi liks starpniekiem īstenot nozīmīgus pasākumus, lai reorganizētu uzņēmumu struktūru. EESK uzskata: lai gan jauno noteikumu prasības ir aprūtināošas, tās ir lietderīgas un atbilstīgas regulas mērķiem.

3.9. Regulas priekšlikumā ir ieviestas regulētas tirdzniecības sistēmas. EESK atbalsta šo sistēmu, kas ļauj integrēt dažādas tirdzniecības sistēmas, kuras izmanto dažādi darījumu partneri. Minētā sistēma palīdzēs tirgum kopumā apzināt iespējas izmantot dažādus, savstarpēji konkurējošus instrumentus, kuriem tomēr jāatbilst labākas izpildes principam.

3.10. Arī iestāžu pilnvaras ir regulētas; iestādēm tiek piešķirtas īpašas pilnvaras attiecībā uz tādu produktu un pakalpojumu pārdošanu klientiem, kas var nopietni kaitēt ieguldītāju interesēm, kā arī tirgus stabilitātei.

3.11. Turklāt pārredzamības princips tiek piemērots ne vien tirgiem, bet arī iestādēm. Kompetentās iestādes var apmainīties ar informāciju par tirdzniecību, izvairoties no iespējamās un bīstamās tirgus ļaunprātīgās izmantošanas. EESK ļoti atzinīgi vērtē šos regulas priekšlikuma aspektus, jo runa ir par izlēmīgiem pasākumiem ieguldītāju aizsardzības pastiprināšanai.

3.12. Autoritatīvi tirgus dalībnieki uzskata, ka "jaunajiem noteikumiem ir būtiska nozīme; tie izmainīs Eiropas finanšu tirgu struktūru". Piemēram, pastāv raksturīgais sistēmiskais risks, kas jāņem vērā un parādījās nesenaajā finanšu krīzē. Vienas

bankas saistību nepildīšana var apdraudēt saistību izpildi darījumos ar ārpusbiržas atvasinājumiem, tādējādi aptverot darījuma partnerus un citas iestādes. Jaunie noteikumi samazina ārpusbiržas atvasinājumu tirgus darījuma partneru risku. Regulas priekšlikums ievērojami samazinās darījumus ārpus tirgus.

3.13. Cits jaunās regulas mērķis, ko EESK vērtē vairāk nekā pozitīvi, ir savākt datus par visiem ārpusbiržas darījumiem, ne tikai par tiem, ko veic centrālais darījumu partneris. Informācija būs pieejama uzraudzības iestādēm, kuras varēs veikt efektīvu tirgus uzraudzību. Pašlaik tās nevar to darīt sakarā ar datu trūkumu. Attiecībā uz šiem aspektiem regulā tomēr ir paredzēta atvērta, *a priori* nedefinēta struktūra. Piemēram, dalībniekiem vai EVTI turpmākajos lēmumos būs jānosaka, kādas ārpusbiržas atvasinājumu kategorijas tiks novirzītas centrālajiem darījumu partneriem. Tāpēc pašlaik nevar precīzi novērtēt, uz kuriem no pašreizējiem darījumiem tas attieksies.

3.14. Cits svarīgs aspekts saistīts ar faktu, ka nākamā ES regulā nav iekļauts nekāds norādījums par turpmāko centrālo darījumu partneru tirgus arhitektūru. Tāpēc varētu būt, ka vai nu nostiprināsies pašreizējās struktūras, kas pastāv dažās valstīs, piemēram, Itālijas biržas *Cassa di compensazione e garanzia* (Kliringa un nodrošinājuma kase), vai radīsies dažas lielas struktūras Eiropas kontinenta mērogā. Tie ir tikai pieņēmumi, regulā par to nekas nav teikts. Tomēr neatkarīgi no izvēlētas īpašās arhitektūras ir lietderīgi uzsvērt, cik būtiska nozīme ir veidam, kā notiks riska pārvaldība, un uzraudzības mehānismu efektivitātei, lai izvairītos no turpmākiem katastrofāliem saistību nepildīšanas gadījumiem.

3.15. Turklāt darījumu standartizācijai, nododot tos centrālajiem darījumu partneriem, vajadzētu samazināt izdevumus. Neapšaubāmi, tādas sekas koncentrācijas procesam var būt, bet par to nav pārliecības. Skaidrs ir viens: ja jaunos noteikumus sekmīgi īsteno, tie ļaus labāk novērtēt riskus, kurus nesenaajā pagātnē kredītu starpnieki bieži vien pārāk zemu novērtēja, cenšoties palielināt apjomu un īstermiņa peļņu.

4. Problemātiskie aspekti

4.1. Viens no problemātiskiem aspektiem attiecas uz izskatāmās regulas īstenošanas izmaksām, kas ir pārāk zemu novērtētas un parādās laikā, kad uz finanšu iestādēm tiek izdarīts spiediens no regulatīvā, rentabilitātes un izmaksu aspekta. Finanšu iestādēm jābūt efektīvām un jāatbalsta ekonomika, vienlaikus saglabājot atbilstošu rentabilitātes profilu. Pastāv bažas, ka šīs izmaksas tiks neizbēgami pārnestas uz ieguldītājiem un klientiem. EESK uzskata, ka šajā sakarā lietotāji un uzņēmumi, sevišķi MVU, ir jāaizsargā.

4.2. Komisija uzskata, ka vienreizējās izmaksas atbilstības nodrošināšanai būs no 512 līdz 732 miljoniem *euro*, bet pastāvīgās izmaksas — no 312 līdz 586 miljoniem *euro*. Šīs izmaksas nav pienācīgi novērtētas. Piemēram, pamatdarbības izmaksas tehnoloģisku infrastruktūru radīšanai, kas vajadzīgas, lai izpildītu datu paziņošanas prasības, ir apstrīdamas un draud pārsniegt kopējās izmaksas. Komisija beidzot uzsāka pētījumu, lai novērtētu kopējo izmaksu, ko rada jaunās reglamentējošās iniciatīvas, vispārējo ietekmi. EESK jau labu laiku vēlējas un pieprasīja šādu pētījumu. EESK uzskata: lai pilnībā izprastu regulas ietekmi no termiņu un izmaksu aspekta, šis pētījums ir ātri jāpabeidz un jāpublicē.

4.3. Tā kā vispārējās regulatīvās izmaiņas joprojām saistās ar izmaksu paaugstināšanos un sarežģītības palielināšanos finanšu iestādēs, finanšu iestādes izvirzīs dažus būtiskus jautājumus par to, kuras darbības jomas ir jāaptur un vai jāmaina jurisdikcija.

4.4. Lai gan daudzi dalībnieki pieņems principu par riska samazināšanu ar lielāku pārredzamību, ir labāk jāsaprot, kāda būs noteikumu vispārējā ietekme uz Eiropas konkurētspēju finanšu pakalpojumu globālajā tirgū.

4.5. Joprojām attiecībā uz lielāku pārredzamību saistībā ar jauno regulu būtu svarīgi uzdot jautājumu, kas ir tiešie un īstie ieguvēji no jaunajiem pasākumiem. Protams, investīciju bankas un riska ieguldījumu fondi gūst labumu no plašākas informācijas, bet vai to pašu var teikt par komercitirgiem?

4.6. EESK vēlas noskaidrot, vai regulējums ar obligātām prasībām attiecībā uz neoficiālu tirdzniecības sistēmu (*dark pool*) var arī kaitēt noguldījumu pārvaldības sabiedrību spējai efektīvi veikt darījumus savu klientu (galvenokārt privātklientu) interesēs.

4.7. Viens no regulas priekšlikuma mērķiem ir vienādot, saskaņot un integrēt finanšu tirgus. Bieži vien privātie ieguldītāji zina maz par finanšu instrumentiem, kas viņiem ir pieejami attiecīgajā tirgū. Tāpēc, lai gan EESK atbalsta principu par dažādu tirdzniecības platformu konsolidēšanu, tā vienlaikus iesaka Komisijai diezgan steidzami sekmēt finanšu izglītības programmu īstenošanu. Komiteja uzskata, ka bez ieguldītāju atbilstīgas sagatavošanas un informētības aizsāktais saskaņošanas process var nedot cerētos rezultātus.

4.8. Viens no galvenajiem veidiem, kā izpaužas jaunās regulas ietekme, ir to aktīvu kategoriju paplašināšana, uz kuriem tā attiecas, proti, nodoms ir piemērot regulu ne vien akcijām, bet arī visiem citiem finanšu instrumentiem vienlaikus. Ja tiks uzturēts izskatāmās regulas dotais impulss, proti, virzība uz konkurētspējīgu tirdzniecību, kuras pamatā ir kotētu atvasinājumu klīrings, tas ievērojami ietekmēs tirgus struktūru. Iespējams, ka pirmie, kas izvērsīs darbību šajā virzienā, būs daži noteiktās procentu likmes vērtspapīru tirgi, kuri jau darbojas vairākās elektroniskajās platformās.

4.9. Regulas priekšlikuma 40. pantā iekļauts garš un izsmelšošs to deleģēto aktu saraksts, kurus Komisija var pieņemt. Šo aktu saturs ir diezgan izvērsts (tikai daži piemēri: pirkšanas-pārdošanas cenu specifikācija, rīkojumu veidi un apjoms, informācija, kas regulētajiem tirgiem un ieguldījumu sabiedrībām jāpublisko par katru finanšu instrumentu kategoriju u.c.). EESK uzskata, ka 40. pants nav saskaņā ar LESD 290. pantu, kas grozīts un papildināts ar Lisabonas līgumu. Līgumā ir paredzēts, ka "ar leģislatīvu aktu Komisijai var dot pilnvaras pieņemt vispārēji piemērojamus neleģislatīvus aktus, lai papildinātu vai grozītu dažus nebūtiskus leģislatīvu aktu elementus (...)". Analizējot regulas priekšlikuma satura elementus, kurus varētu deleģēt, EESK secina, ka tie ir būtiski, nevis mazāk svarīgi. Tāpēc Komiteja uzskata, ka 40. pantā sniegtais deleģēto aktu saraksts ir lieks, pārāk garš un neatbilstošs LESD.

Brisele, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un Komisijas Direktīvu 2007/14/EK"

COM(2011) 683 final – 2011/0307 (COD)

(2012/C 143/15)

Ziņototājs: **BARROS VALE kgs**

Padome 2011. gada 30. novembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 50. un 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un Komisijas Direktīvu 2007/14/EK"

COM(2011) 683 final – 2011/0307 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 1. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 232 balsīm par, 3 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un secinājumi

1.1. Priekšlikums par Pārredzamības direktīvas pārskatīšanu ir daļa no plašāka pasākumu kopuma, ar ko Komisija nākusi klajā, lai mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) uzlabotu kapitāla pieejamību. Tas liecina arī par vēlmi atjaunot ieguldītāju uzticēšanos un tirgum nodrošināt augstas kvalitātes informāciju. Šā priekšlikuma pamatā ir ieteikumi, kas iekļauti grupas "Mazars" konsultantu izstrādātajā neatkarīgajā ziņojumā, secinājumi, kas izriet no sabiedriskas uzklaušanās ar iesaistītajām personām, viņu piezīmes, Komisijas 2010. gada maija ziņojums un novērtējums par katras izvīrītās iespējas ietekmi. EESK atbalsta priekšlikuma mērķus un saturu, bet uzskata, ka ir jānorāda uz vairākiem jautājumiem, kas ir jāapsver.

1.2. Ierosinātās izmaiņas, kuru mērķis ir uzlabot tirgus pievilcību mazajiem un vidējiem emitentiem, attieksies uz visiem. Vienkāršošanu visvairāk varēs izjust ne tik daudz kā jūtamas izmaiņas mērķos, bet gan lielie uzņēmumi, kas darbojas tirgū. Tikai nedaudzi uzskata, ka Pārredzamības direktīvas prasības ir šķērslis, kas mazos un vidējos emitentus kavē piekļūt tirgum, un tas nozīmē, ka šī vienkāršošana nebūs būtisks faktors šo lēmumu pieņemšanā un tā nepalīdzēs ievērojami uzlabot tirgus pievilcību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Ņemot vērā, ka šī vienkāršošana — kā uzskata iesaistītās personas — tirgus uzticamību vai ieguldītāju aizsardzību nemazina, tai tomēr būs svarīga ietekme uz ekonomiku, un tas — lai arī vairāk ietekmēs lielos uzņēmumus — zināmā mērā ietekmēs arī MVU. Tāpēc šīs pārmaiņas visvairāk ietekmēs visrepresentatīvākos Eiropas uzņēmumus.

1.3. Kopš 2004. gada ceturkšņa ziņojumu publicēšana ir aktīvi apspriests jautājums, ko daudzi neatbalsta, un EESK ir ieteikusi šajā jautājumā ievērot piesardzību. Ar obligātu publicēšanu saistītie trūkumi, uz kuriem toreiz norādīja, ir apstiprinājušies (tostarp informācijas apjoma pieaugums, bet ne kvalitātes

uzlabošanās, lielas finansiālas un neplānotas izmaksas, īstermiņa pieejas izvēle, lai ietekmētu tirgu, vienlaikus atsakoties no stratēģiskāka ilgtermiņa redzējuma). Spiedienu, ko izdara, lai nodrošinātu īstermiņa rezultātus, var uzskatīt par vienu no faktoriem, kas izraisīja pašreizējo krīzi, jo finanšu jomai katru ceturksni bija jāiesniedz aizvien labāki rezultāti. Tā kā vajadzīgā un vēlāmā atklātība nav apdraudēta — jo svarīgas informācijas sniegšanu garantē Prospekta direktīva un direktīva par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu — EESK atbalsta obligātas publicēšanas atcelšanu. Tas nodrošinās, ka par nepieciešamo informācijas apjomu izlems tirgus.

1.4. Daži ir uzsvēruši, ka ziņojumu apraksta daļas sarežģītība ievērojamā mērā ir cēlonis neparedzētām izmaksām un citām izmaksām, kas saistītas ar apakšlīgumu slēgšanu ar šīs jomas speciālistiem. Lai arī nav garantijas, ka izmaksas varētu ievērojami samazināt, ja šis standarta veidnes izstrādātu Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI), šādā veidā varētu rasties ietaupījumi MVU, kam vairs nav jāslēdz līgumi ar ārējiem ekspertiem, kuri var sagatavot šādus ziņojumus. Visbeidzot ir jānorāda, ka ir sarežģīti standarta veidnēs iekļaut visas iespējamās situācijas, jo tas dažreiz varētu būt cēlonis sniegtās informācijas vienkāršošanai un tam, ka kāda cita svarīga informācija netiek sniegta, jo tā standarta veidne uz to neattiecas.

1.5. Finanšu instrumentu, uz kuriem attiecas paziņošanas prasība, definīcijas paplašināšana liecina par vēlmi aktualizēt noteikumus tirgus inovācijas jomā un tādējādi ņemt vērā attīstības tendences. Pārredzamības direktīvā ieviešot šīs izmaiņas, ir ņemti vērā pasākumi, kas jau ir apstiprināti Apvienotajā Karalistē un Portugālē, un pasākumi, kurus pašreiz izstrādā citās ES dalībvalstīs un pasaulē. Leģislatīva iniciatīva šajā jomā ir bijusi arī Francijā, bet izrādījās, ka tā nav piemērota. Lai arī bažas par

to, ka tirgu varētu pārpludināt ar nevajadzīgu informāciju, zināmā mērā ir pamatotas, pieredze valstīs, kurās šāda paziņošanas prasība jau ir noteikta, liecina par pretējo, un daudzas iesaistītās personas iesaka ņemt vērā Apvienotās Karalistes pieredzi šajā jomā.

1.6. Jautājumā par Eiropas mehānisma informācijas uzglabāšanai izveidi EESK vēlas vērst uzmanību uz to, ka valstīs pastāvošo datu bāzu integrēšana varētu būt problemātiska, ņemot vērā izmantoto tehnoloģiju neatbilstību. Lai arī vairākas iesaistītās personas šā mehānisma izveidi atbalsta, galvenokārt tādēļ, lai informāciju varētu iegūt ieguldītāji un tirgus analīžu veicēji, jāizvērtē šāda mehānisma izveides un uzturēšanas izmaksu/ieguvumu attiecība. Tas tomēr ir svarīgs pasākums, kas palīdzēs attīstīt vienoto tirgu.

1.7. Direktīvas 6. pantam, kas attiecas uz prasību atklāt informāciju par maksājumiem pārvaldes struktūrām, ir jauna redakcija, un EESK aicina šos noteikumus paplašināt. Prasība, lai emitenti, kas darbojas ieguves rūpniecībā vai mežu izstrādes jomā, sagatavo ziņojumu par maksājumiem, ir svarīga, taču šo noteikumu varētu paplašināt un attiecināt arī uz koncesiju piešķiršanu privātiem uzņēmumiem darbībai sabiedriskas nozīmes jomās, piemēram, transports, telekomunikācijas, enerģija un azartspēļu tīkli, vai nu saņemot koncesiju vai izveidojot publiskā un privātā sektora partnerības. Visa informācija par šādiem darījumiem ar pārvaldes struktūrām ir jāatklāj, izmantojot sadalījumu pa valstīm un pa projektiem. Tā kā šā pasākumu mērķis ir panākt, lai valdības uzņemtos atbildību par saņemto ienākumu izmantošanu, jāatklāj arī informācija par samaksātajām summām, kas saistītas ar citām valsts infrastruktūras un resursu izmantošanas darbībām, galvenokārt jomās, uz ko tagad attiecas šī direktīva.

1.8. Sankciju jautājumā EESK norāda, ka — papildus tam, ka ir noteiktas iespējamās lielākās sankcijas — jānosaka arī minimālās sankcijas, lai nodrošinātu, ka pārkāpēji nepaliek nesodīti, un to, ka sankcijas ir pārliecināšas un par nelikumīgu darbību jāsaņem sods. Vienlaikus būtu jānosaka dalībvalstu prakse šajā jomā.

1.9. Pašreizējos apstākļos ir maz ticams, ka pieprasījums pēkšņi palielināsies, bet ir vērts norādīt, ka tad, kad īsteno priekšlikumu par Pārredzamības direktīvas noteikumu vienkāršošanu un citas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot tirgus pievilcību, varētu palielināties tādu darījumu skaits, kuru ietekme uz tirgus darbību nav ņemta vērā. Vienlaikus jānorāda, ka līdz ar MVU labāku pamanāmību un ieguldītājiem pievilcīgāku tirgu varētu kļūt redzami trūkumi patērētāju pašreizējā izglītošanā, un tas viņus kavētu izprast pieejamo informāciju un pieņemt pārdomātus lēmumus.

2. Vispārīga informācija par priekšlikumu

2.1. Saskaņā ar Pārredzamības direktīvas (Direktīva 2004/109/EK) 33. pantu⁽¹⁾ Komisija iesniedza ziņojumu par

šīs direktīvas īstenošanu laika posmā, kad tā bija spēkā. Ziņojuma nobeigumā ir uzsvērts, ka ir svarīgi, lai direktīvas prasības ievērotu vairums iesaistīto pušu, jo tas dod iespēju nodrošināt netraucētu un efektīvu tirgus darbību.

2.2. Izstrādājot pašreizējo priekšlikumu par grozījumiem direktīvā, ir ņemta vērā Komisijas politikas prioritāte uzlabot regulējuma vidi mazajiem un vidējiem emitentiem un to piekļuvi kapitālam. Priekšlikuma mērķis ir arī noteikt samērīgākas prasības biržas sarakstā iekļautiem MVU, vienlaikus ieguldītājiem garantējot tādu pašu aizsardzības līmeni. Pārredzamības direktīvu pārskata arī tādēļ, lai nodrošinātu pārredzamību uzņēmumu veiktajās saimnieciskajās iegādēs, ieguldītāju uzticēšanos un vairāk koncentrētos uz ilgtermiņa rezultātiem, tādējādi nodrošinot finanšu stabilitāti. Turklāt, ES līmenī uzlabojot piekļuvi regulētai informācijai, var palielināt Eiropas vērtspapīru tirgu funkcionālo integrāciju un uzlabot biržas sarakstos iekļauto MVU pamanāmību starptautiskā mērogā.

2.3. Jānorāda, ka grozījumu priekšlikuma pamatā ir grupas "Mazars" konsultantu neatkarīgs pētījums. Tas ir izmantots, lai ar kvantitatīviem un kvalitatīviem datiem atbalstītu direktīvas īstenošanas ziņojumu, ko Komisija saskaņā ar direktīvas 33. pantu iesniegusi Eiropas Parlamentam. Komisijas priekšlikumā ir ņemti vērā arī ziņojumi, ko publicējusi Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) un Eiropas Vērtspapīru tirgu ekspertu grupa (ESME).

2.4. Priekšlikumā ir uzsvērtas divas jomas, kas jāuzlabo: ņemot vērā, ka direktīvas pamatā ir minimālas saskaņošanas pieeja, tā dod iespēju dalībvalstīm apstiprināt ierobežojošākus pasākumus, kas sarežģī īstenošanu un palielina izmaksas; turklāt mazajiem un vidējiem uzņēmumiem atvieglojumi nav paredzēti. Komiteja uzskata, ka šie faktori kavē MVU iekļaušanos tirgū. Jāprecizē dažas direktīvā iekļautās definīcijas, kā arī jāpanāk lielāka atbilstība un jāprecizē noteiktu terminu ar līdzīgu nozīmi izmantošana. Visbeidzot, ziņojumā ir uzsvērts, ka jāuzlabo paziņošanas noteikumi.

2.5. Tika novērtēta dažādo ierosināto iespēju ietekme, un ir izdarīti šādi secinājumi.

2.5.1. Lai nodrošinātu lielāku elastību attiecībā uz periodiskās finanšu informācijas publicēšanas biežumu un laiku, īpaši maziem un vidējiem emitentiem, jāatceļ noteikums, ka visām biržas sarakstā iekļautajām sabiedrībām jāsniedz ceturkšņa finanšu pārskati. Lai arī šā pasākuma mērķis ir vienkāršot darbības vidi mazajām un vidējām sabiedrībām, priekšlikumā uz visiem iesaistītajiem uzņēmumiem attiecas vienādi nosacījumi, lai neradītu dubultus standartus, kas savukārt var apmulsināt ieguldītājus. Cerams, ka šis pasākums dos iespēju samazināt izmaksas un vairāk pievērsties ilgtermiņa rezultātiem, jo vairs nebūs jākoncentrējas uz ceturkšņa pārskatu iesniegšanu. Ieguldītāju aizsardzības līmenis saglabāsies, jo Prospekta direktīvas un direktīvas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu

⁽¹⁾ OV L 390, 31.12.2004., 38.-57. lpp.; EESK atzinums: OV C 80, 30.03.2004., 128. lpp.

noteikumi vēl aizvien būs spēkā, nodrošinot, ka tirgum tiek atklāta informācija par svarīgiem pasākumiem un/vai faktiem, kas var ietekmēt vērtspāpīru cenu.

2.5.2. Lai vienkāršotu MVU finanšu ziņojumu apraksta daļu, ierosinātais risinājums atkal attiektos uz visām sabiedrībām, un Eiropas Vērtspāpīru un tirgu iestādei tiktu lūgts sagatavot nesaistošus norādījumus (veidnes), kas izmantojamas šo dokumentu izstrādē. Tiek pausta cerība, ka tas dos iespēju ne tikai samazināt izmaksas, bet arī uzlabot ieguldītājiem sniegtās informācijas salīdzināmību un uzlabot mazo un vidējo sabiedrību pamanāmību starptautiskā mērogā.

2.5.3. Lai novērstu nepilnības prasībās par to, kā paziņojama nozīmīga līdzdalība balsstiesībās, ir ierosināts sistēmu paplašināt, lai aptvertu visus instrumentus, kuru ekonomiskā ietekme ir līdzīga līdzdalībai akcijās un tiesībām iegādāties akcijas.

2.5.4. Lai novērstu atšķirības prasībās par to, kā paziņojama nozīmīga līdzdalība akcijās, būtu jāpieprasa summēt līdzdalību akcijās un līdzdalību finanšu instrumentos, kuri nodrošina piekļuvi akcijām (tostarp atvasinātos finanšu instrumentos, par kuriem veic norēķinus naudā).

2.6. Galvenās izmaiņas, kuru mērķis ir atvieglot MVU piekļuvi tirgum vai precizēt direktīvas tekstu, ir šādas.

2.6.1. Trešās valsts emitentiem izcelsmes dalībvalsts tiek noteikta automātiski, ja triju mēnešu laikā tas nav izvēlējis izcelsmes dalībvalsti.

2.6.2. Ir atcelta prasība publicēt starpposma vadības ziņojumus un/vai ceturkšņa pārskatus

2.6.3. Priekšlikumā ir plašāk definēti finanšu instrumenti, uz kuriem attiecas paziņošanas prasība.

2.6.4. Līdzdalība akcijās un finanšu instrumentos ir summēta, lai paziņotu par nozīmīgu līdzdalību akcijās. Dalībvalstīm tomēr ir dota iespēja noteikt zemākus sliekšņus nozīmīgas līdzdalības akcijās paziņošanā nekā noteikts direktīvā, ņemot vērā katra tirgus īpatnības un iespējamo nepieciešamību nodrošināt pārredzamību šajā jomā.

2.6.5. Komisijai ir deleģētas pilnvaras apstiprināt regulatīvos tehniskos standartus, ko izstrādā EVTI un kuros noteiktas tehniskas prasības attiecībā uz piekļuvi regulētai informācijai ES mērogā. Šā pasākuma mērķis ir vienkāršot piekļuvi finanšu informācijai, tādējādi izvairoties no nepieciešamības izmantot 27 dažādas valstu datu bāzes. Tā mērķis ir izveidot Eiropas mēroga mehānismu regulētas informācijas uzglabāšanai.

2.6.6. Priekšlikumā ir noteikta prasība atklāt informāciju par maksājumiem pārvaldes struktūrām atsevišķu uzņēmumu vai konsolidētā līmenī visos gadījumos, kas saistīti ar dabas resursu izmantošanu.

2.6.7. Priekšlikumā ir pastiprinātas kompetento iestāžu pilnvaras sankciju piemērošanā; informācija par sankcijām vai pasākumiem, ko īsteno pārkāpumu gadījumos, ir jāpublicē.

3. Priekšlikumā izvirzītie jautājumi

3.1. Viens no Pārredzamības direktīvas pārskatīšanas mērķiem ir uzlabot regulētu tirgu pievilcību mazajiem un vidējiem emitentiem, un tas ir būtiski, ja tirgu vēlas attīstīt un paplašināt. Tāpēc direktīvā ierosinātās izmaiņas ir vērtējamas pozitīvi, jo tās dos iespēju vienkāršot noteiktas procedūras, vienlaikus nepasliktinot informācijas kvalitāti — tas ir būtiski ieguldītājiem lēmumu pieņemšanā un tirgus analīžu veicējiem. Neapšaubāmi, ka šī vienkāršošana pozitīvi ietekmēs visu biržas sarakstā iekļauto uzņēmumu izmaksas, taču lielākā mērā tā varētu ietekmēt MVU.

3.2. Neskatoties uz vienkāršošanu, tā ir un paliks joma, kuras noteikumus un īpašos apzīmējumus patērētājiem ir gūti saprast. Lai arī nav vienkārši plaši izglītot sabiedrību šajos jautājumos, patērētāju aizsardzība ir ļoti svarīga, jo tā patērētājus aizsargā no maldināšanas, ko rada tehniska valoda. Tāpēc uzraudzības un pārvaldes iestādēm jāīsteno izglītojoši pasākumi un jāsniedz informācija. Tādēļ tai vajadzētu būt turpmākajos pasākumos vērā ņemamai jomai.

3.3. Lai informāciju būtu vieglāk interpretēt un lai tā būtu vieglāk salīdzināma, lietderīgas varētu būt priekšlikumā minētās standarta veidnes, kas izmantojamas apraksta daļā. Lai arī šādas veidnes izstrādāt ir sarežģīti un pastāv risks, ka tās būs pārlietu vienkāršas un neaptvers visas situācijas, līdz ar to izmantošanu varētu samazināties izmaksas, īpaši MVU. Tās pat atvieglotu patērētājiem datu interpretēšanu.

3.4. Jāuzsver nepieciešamība atcelt pienākumu publicēt ceturkšņa ziņojumus. Ir būtiski novērsties no tirgū valdošās īstermiņa pieejas, ko lielā mērā veicina šis pasākums, ar mērķi sekmēt tirgus ilgtspējīgu attīstību. Vienīgi ilgtermiņa redzējums var sekmēt inovāciju, kas ir būtisks faktors ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes sekmēšanā, un tā ir stratēģijas "Eiropa 2020" prioritāte.

3.5. Finanšu instrumentu, uz kuriem attiecas paziņošanas prasība, definīcijas paplašināšana ir svarīgs Pārredzamības direktīvas jauninājums. Līdz ar finanšu inovāciju ir izveidojušies jauni instrumentu veidi, un ir jāizveido sistēma pārredzamības nodrošināšanai. Cerams, ka šīs izmaiņas palīdzēs novērst trūkumus prasībās par to, kā paziņojama nozīmīga līdzdalība balsstiesībās un nozīmīga līdzdalība akcijās, un tādējādi varēs nodrošināt, ka ieguldītāji nenoslēgs slepenas partnerības vai tirgum bez iepriekšēja brīdinājuma nepaziņos par nozīmīgu līdzdalību akcijās, kā tas jau ir bijis iepriekš.

3.6. Mērķis izveidot Eiropas mēroga mehānismu regulētas informācijas uzglabāšanai ir vērēniņgs un to jācenšas sasniegt.

Neapšaubāmi, ka tas būtu lietderīgs instruments, lai padziļinātu vienoto tirgu. Jāvienojas par šāda instrumenta izveides un uzturēšanas izmaksu/ieguvumu attiecību.

3.7. Pārredzamības direktīva tagad attieksies uz maksājumiem, ko ieguves rūpniecības uzņēmumi veikuši to valstu pārvaldes iestādēm, kurās tie darbojas. Šis Komisijas priekšlikums ir inovatīvs, un tā mērķis ir atklāt uzņēmuma darbības finansiālo ietekmi uz valsti, kurā tas darbojas, tādējādi uzlabojot pārredzamību. EESK uzskata, ka direktīva varētu būt vērienīgāka — pienākums atklāt informāciju jāattiecinā arī uz maksājumiem, kas veikti saistībā ar darbībām citās sabiedriskas nozīmes jomās, kurās privātiem uzņēmumiem ir piešķirta koncesija. Šādi maksājumi var būt apjomīgi, īpaši, ja koncesija ir piešķirta transporta, telekomunikāciju, enerģijas un pat azartspēļu jomā.

3.8. Priekšlikumā ir arī pārskatīta sankciju sistēma, palielinot kompetento iestāžu pilnvaras, lai iekļautu vairākus instrumentus, piemēram, tiesības apturēt emitenta balsstiesību izmantošanu un publiskot sankcijas. Jāuzsver: lai arī ir paredzētas maksimālās finanšu sankcijas, minimālās sankcijas nav noteiktas. Šādu sankciju noteikšana varētu būt vēl viens faktors, kas ievērojami sekmētu direktīvas noteikumu ievērošanu.

mālās finanšu sankcijas, minimālās sankcijas nav noteiktas. Šādu sankciju noteikšana varētu būt vēl viens faktors, kas ievērojami sekmētu direktīvas noteikumu ievērošanu.

3.9. Līdz ar noteikumu vienkāršošanu uzlabosies tirgus pievilcība — kas arī ir priekšlikuma mērķis —, un līdz ar to varētu palielināties darījumu skaits; nav zināms, kā tas varētu ietekmēt biržu vai regulējošo iestāžu parasto darbību: pastāv cerība, kas tās spēs darboties arī darījumu skaita pieauguma apstākļos.

3.10. Lai arī turpmāk minētais jautājums ar Pārredzamības direktīvu nav tieši saistīts, EESK vēlas izmantot šo iespēju uzsvērt vienu no galvenajiem šķēršļiem tirgus paplašināšanai — biržu uzliktās augstās nodevas. Uzņēmumi uzskata, ka to iekļaušanos biržu sarakstā kavē ne tikai ar pašu iekļaušanu saistītās izmaksas, bet arī ikgadējās izmaksas saistībā ar palikšanu tirgū, un abas šīs minētās izmaksas ir ievērojamas. Tāpēc ikviena iniciatīva šajā jomā būtu ļoti lietderīga, lai uzņēmumiem atvieglotu lēmuma par iekļaušanu sarakstā pieņemšanu.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu”

COM(2011) 607 galīgā redakcija – 2011/0268 (COD)

(2012/C 143/16)

Ziņotājs: **VERBOVEN kgs**

Līdzziņotājs: **CABRA DE LUNA kgs**

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu Eiropas Savienības Padome 2011. gada 27. oktobrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 25. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu”

COM(2011) 607 galīgā redakcija – 2011/0268 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 25. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 217 balsīm par, 5 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas princips un solidaritātes princips ir iekļauti Līgumos un veido divus svarīgākos tautu, iedzīvotāju un reģionu integrācijas pilārus. ESF kā galvenais ES finanšu instruments cilvēkresursu atbalstam arī turpmāk sekmēs ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas mērķa sasniegšanu, kā tas paredzēts Līguma par ES darbību 162. pantā.

1.2. Ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai arī turpmāk jābūt stratēģijas “Eiropa 2020” pamatelementiem. Būtu nepārprotami jāatzīst, ka visiem pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, tostarp brīvprātīgā darbā iesaistītajiem, ir būtiska loma stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu sasniegšanā, kā apstiprināts 2011. gada 3. oktobra Padomes secinājumos ⁽¹⁾.

1.3. EESK ir vienprātis, ka saskaņā ar Līguma 10. pantu no ESF finansēto prioritāšu īstenošanai būtu jāsniedz ieguldījums cīņā pret diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ, kā arī jāatbalsta visu ANO Konvencijā par invalīdu tiesībām paredzēto pienākumu izpilde un jo īpaši to, kas attiecas uz izglītību, nodarbinātību un pieejamību.

1.4. Eiropas Sociālajam fondam jābūt galvenajam instrumentam, ar kuru īsteno stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus, it sevišķi nodarbinātības, izglītības, sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas jomā. Tam jāatbalsta politika, ko dalībvalstis noteikušas saistībā ar integrētajām pamatnostādņēm un valstu reformu programmām (VRP). EESK uzskata, ka minētajās programmās būtu jāietver gan sociālās iekļaušanas mērķi attiecībā uz tādām visvairāk neaizsargātajām grupām kā jaunieši, sievietes, imigranti, ilgtermiņa bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki, personas ar invaliditāti — lai VRP atbalstītu ANO Konvencijā par invalīdu tiesībām paredzēto pienākumu izpildi —, kā arī mazākumtautību pārstāvji, gan arī mērķi, kas ļautu sasniegt stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzīto pamatmērķi, proti, līdz 2020. gadam samazināt nabadzīgo iedzīvotāju skaitu par 20 miljoniem.

1.5. Nodarbinātības un sociālās iekļaušanas (piemēram, ar nodarbinātības palīdzību) sekmēšana, jo īpaši tādās visneaizsargātākajās grupās kā jaunieši, sievietes, imigranti, ilgtermiņa bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki, personas ar invaliditāti un mazākumtautību pārstāvji, ir ESF prioritāte un tai arī turpmāk tādai jābūt, turklāt visos ES reģionos. Vismaz 40 % no kopējiem ESF resursiem katrā dalībvalstī jāpiešķir tematiskajam mērķim “nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes veicināšana”.

1.6. EESK atbalsta to, ka akcents likts uz sociālo inovāciju un iespējām atbalstīt projektus sociālās ekonomikas, sociālās uzņēmējdarbības un sociālo uzņēmumu jomā.

⁽¹⁾ Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomes 3114. sanāksme 2011. gada 3. oktobrī Luksemburgā (12. punkts).

1.7. Tādās politikas jomās kā darba tirgus, izglītība un apmācība, sociālā iekļaušana, darbinieku, uzņēmumu un uzņēmēju pielāgošanās spējas un administratīvās spējas vajadzētu palielināt ieguldījumus infrastruktūrā, reģionu konkurētspējā un uzņēmējdarbības attīstībā, turklāt tos papildināt ar pasākumiem ilgtspējīgu darbavietu izveidei.

1.8. Eiropas Nodarbinātības stratēģija, kā arī ES politika sociālās iekļaušanas jomā no jauna jāzvirza par galvenajām Eiropas Savienības prioritātēm, un lielāki līdzekļi jāpiešķir vairāk un labāku darbavietu radīšanai.

1.9. EESK uzskata, ka vienotais stratēģiskais satvars atspoguļo no stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem izrietošās ieguldījumu prioritātes un ka tajā detalizēti izklāstītas iespējas, ko sniegtu darba tirgus, kas ir atvērtāks un vieglāk pieejams, jo īpaši tiem, kas no darba tirgus ir visvairāk atstumti (piemēram, jaunieši, sievietes, imigranti, ilgtermiņa bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki, personas ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvji un citi).

1.10. EESK atzinīgi vērtē to, ka ESF atbalsta arī citas stratēģijā "Eiropa 2020" minētās prioritātes — pētniecību un inovāciju, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju izmantošanu un to pieejamības uzlabošanu, mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas palielināšanu, vides aizsardzību, pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisijas līmeni un resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

1.11. EESK atbalsta tematisko koncentrāciju un to, kā ESF papildina citus finanšu instrumentus, lai sasniegtu pietiekamu un redzamu ietekmi.

1.12. EESK atbalsta priekšlikumu vismaz 20 % no kopējiem ESF resursiem piešķirt tematiskajam mērķim "sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa ar nabadzību", kas izvirzīts nolūkā iekļaut no darba tirgus visvairāk atstumtos iedzīvotājus.

1.13. Lai veiksmīgi īstenotu pasākumus, kas saistīti ar struktūrfondi un jo īpaši ar Eiropas Sociālo fondu, ļoti svarīgs priekšnoteikums ir partnerības princips, kas ietver sociālās un ekonomikas jomas partnerus un pilsonisko sabiedrību pārstāvošas organizācijas, tostarp partnerus vides aizsardzības jomā, nevalstiskās organizācijas un struktūras, kuras atbildīgas par līdztiesības un nediskriminācijas veicināšanu.

1.14. "ES rīcības kodeksā partnerības principa īstenošanai" jāpaskaidro un jādefinē dažādos līmeņos esošo partneru loma, un arī jānorāda, ka, lai gan sociālais dialogs ir sociālo partneru ekskluzīva kompetence, tomēr visiem partneriem, kas atzīti

Regulas par fondu kopīgiem noteikumiem priekšlikuma ⁽²⁾ 5. pantā, jābūt garantētai piekļuvei fondu īstenošanas dažādiem posmiem, tostarp darbības programmu izstrādes un īstenošanas posmam, un tiem jāsaņem pienācīgs finansējums, lai varētu piedalīties.

1.15. EESK pilnībā noraida Komisijas priekšlikumu, ka uz struktūrfondu izmantošanu būtu jāattiecinā finansu sankcijas un stimuli, kas būtu saistīti ar Stabilitātes un izaugsmes paktu.

1.16. Ar struktūrfondi vien nepietiek, lai tiktu galā ar krīzi. Eiropai vajadzīga savādāka ekonomikas pārvaldība, kurā valda atbildīga saimniekošana, tiek ieguldīts izaugsmē un konkurētspējā, atbalstīti ieguldījumi cilvēkresursos, kā arī tiek veicināts taisnīgums, kohēzija, solidaritātes un sociālās integrācijas princips. ES budžets jāpārveido atbilstīgi šiem principiem.

1.17. Eiropas Sociālajam fondam piešķirtais budžets jāsauglabā vismaz tādā pašā apjomā, kā iepriekšējā plānošanas periodā. Tam būtu jāatbalsta arī sabiedrības līdzdalība, pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un Eiropas kopējo vērtību apzināšana.

2. Konteksts: priekšlikumi par ES daudzgadu finanšu shēmu un kohēzijas politiku 2014.–2020. gadam

2.1. Eiropadome 2010. gada 17. jūnijā pieņēma nākamajai desmitgadei paredzēto jauno politikas satvaru — stratēģiju "Eiropa 2020".

2.2. Komisija 2011. gada 29. jūnijā nāca klajā ar priekšlikumu "Budžets stratēģijai "Eiropa 2020" ", kurā noteikta jaunā Eiropas Savienības finanšu shēma 2014.–2020. gadam.

2.3. Savukārt 2011. gada 6. oktobrī Komisija nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem par struktūrfondi, tostarp Eiropas Sociālo fondu.

2.4. Par minētajiem priekšlikumiem rīkoja plašu apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību un ieinteresētajām pusēm. Šī apspriešanās noslēdzās gada beigās. 2012. gada janvārī Komisija publicēs pēdējo priekšlikumu kopumu, kas attiecas uz vienoto stratēģisko satvaru un ko iesniegs Eiropas Parlamentam, Padomei, Reģionu komitejai un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

2.5. Attiecībā konkrēti uz ESF turpmāko darbību EESK 2011. gada 15. martā pieņēma atzinumu par tematu "Eiropas Sociālā fonda perspektīvas pēc 2013. gada" ⁽³⁾. Būtu jāizanalizē, vai ierosinātajā ESF regulā, kas ir šā atzinuma temats, ir ņemti vērā galvenie ieteikumi.

⁽²⁾ COM(2011) 615 galīgā redakcija.

⁽³⁾ OV C 132, 03.05.2011., 8. lpp.

2.6. Tautsaimnieciskā situācija. Lai veiktu pienācīgu jaunās finanšu shēmas analīzi, noteikti jāpiemin vispārējā situācija — problēmas saistībā ar globalizāciju, demogrāfiskajām un migrācijas plūsmu prognozēm, bet jo īpaši ar dziļo ekonomikas krīzi, kas ir radikāli pārveidojusi principus, uz kuriem pamatojās stratēģija “Eiropa 2020”. Tāpēc ir būtiski palielināt ieguldījumus infrastruktūrā, reģionu konkurētspējā un uzņēmējdarbības, it īpaši MVU un sociālo uzņēmumu, attīstībā, turklāt vairākās politikas jomās — darba tirgus, izglītība un apmācība, sociālā iekļaušana, darbinieku, uzņēmumu un uzņēmēju pielāgošanās spējas — īstenot papildinošus pasākumus ilgtspējīgu darbavietu izveidei.

2.7. Stratēģijā “Eiropa 2020” ietvertie mērķi un instrumenti, kas pēc savas būtības ir ļoti labi, tomēr būtu labāk jāpielāgo jaunajai situācijai. Tas būtu jādara, veidojot regulētu un iekļaujošu darba tirgu, kas Eiropas iedzīvotājiem, jo īpaši no darba tirgus visvairāk atstumtajiem (piemēram, jauniešiem, sievietēm, imigrantiem, ilgtermiņa bezdarbniekiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvjiem un citiem), paver iespējas piekļūt stabilām un kvalitatīvām darbavietām, kuras ir piemērotas viņu prasmēm.

2.8. Jāveic daudzi uzlabojumi ESF īstenošanā un fonda līdzekļu pieejamības praktiskajos aspektos. Visvairāk tas attiecas uz birokrātijas samazināšanu pirms darbības programmas īstenošanas un tās laikā — jāatvieglo līdzekļu saņemšanas procedūras, konkrēti, jāpaātrina maksājumu sistēma, lai samazinātu programmas īstenošanu finansālās izmaksas; jāvienkāršo rēķinu sagatavošanas un kontu uzskaites procedūras; jāievieš plašāks, vienlaikus reāls vienoto likmju principa pielietojums u.c.

2.9. EESK uzskata, ka vienotais stratēģiskais satvars atspoguļo no stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem izrietošās ieguldījumu prioritātes un ka tajā detalizēti izklāstītas iespējas, ko sniegtu darba tirgus, kas ir atvērtāks un vieglāk pieejams, jo īpaši tiem, kas no darba tirgus ir visvairāk atstumti (piemēram, jaunieši, sievietes, imigranti, ilgtermiņa bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki, personas ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvji un citi). Lai mazajām nevalstiskajām organizācijām atvieglotu piekļuvi fonda līdzekļiem, vairāk būtu jāizmanto vispārēji piešķirumi.

2.10. Eiropas Sociālajam fondam jābūt galvenajam instrumentam, ar kuru īsteno stratēģijas “Eiropas 2020” mērķus, konkrēti, nodarbinātības, izglītības, sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas jomā. Tam jāatbalsta politika, ko dalībvalstis noteikušas saistībā ar integrētajām pamatnostādnēm un valstu reformu programmām. EESK uzskata, ka minētajās programmās būtu jāietver gan sociālās iekļaušanas mērķi attiecībā uz tādām visvairāk neaizsargātajām grupām kā jaunieši, sievietes, imigranti, ilgtermiņa bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki, personas ar invaliditāti — lai VRP atbalstītu ANO Konvencijā par invalīdu tiesībām paredzēto pienākumu izpildi —, kā arī mazākumtautību pārstāvji, gan arī mērķi, kas ļautu sasniegt stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzīto pamatmērķi, proti, līdz

2020. gadam samazināt nabadzīgo iedzīvotāju skaitu par 20 miljoniem.

2.11. Eiropas Sociālajam fondam būtu jāatbalsta sabiedrības līdzdalība, pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un Eiropas kopējo vērtību apzināšana.

3. Vispārīgas piezīmes par priekšlikumu ESF regulai

3.1. ES budžets, jo īpaši nodaļas, kas sekmē ekonomikas izaugsmi, sociālo kohēziju, inovāciju (tostarp sociālo inovāciju) un ilgtspējīgu attīstību, jāatbalsta arī valstīm un reģioniem.

3.2. EESK norāda, ka, neskatoties uz finanšu darījumu nodokļa ieviešanas varbūtību un Eiropas Sociālā fonda līdzekļu palielināšanu, no Eiropas Komisijas priekšlikuma izriet, ka kopējais ES budžeta apjoms jebkurā gadījumā būs mazāks nekā iepriekš.

3.3. Kā tas jau ir pašreizējā plānošanas periodā, reģioniem atkarībā no ekonomikas attīstības līmeņa paredzēts piešķirt atšķirīgu atbalsta apjomu. Tomēr šo līmeni nevajadzētu noteikt, izmantojot vienīgi IKP uz vienu iedzīvotāju. Jāņem vērā arī citi kritēriji, tostarp bezdarbs, nodarbinātība un ekonomiski aktīvais darbspēks, prasmes, nabadzība, labklājība un sociālā integrācija, kā arī priekšlaicīga mācību pārtraukšana.

3.4. Attiecībā uz jaunas — “pārejas reģionu” — kategorijas ieviešanu, kas aptvertu reģionus, kuru vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju ir 75 % līdz 90 % no ES vidējā rādītāja, EESK šādam pasākumam var piekrist, ja tādas kategorijas dēļ netiks samazināts vismazāk attīstītajiem reģioniem paredzēto līdzekļu apjoms. Ņemot vērā no darba tirgus visvairāk atstumto sabiedrības grupu (piemēram, ilgtermiņa bezdarbnieku, jauniešu, sieviešu, imigrantu, vecāka gadagājuma cilvēku, personu ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvju u.c.) neaizsargātību, jābūt iespējai šīm sabiedrības grupām paredzētos nodarbinātības pasākumus finansēt neatkarīgi no reģiona kategorijas.

3.5. Struktūrfondi ir svarīgākie instrumenti, kas ļauj mazināt gan atšķirības reģionu attīstības līmenī, gan vismazāk attīstīto reģionu atpalcību, gan atšķirības starp dažādām sabiedrības grupām, turklāt tas tiek veikts, īstenojot stratēģiju, kuras mērķis ir dalībvalstīs, reģionos un vietējā līmenī iedzīvotājiem prioritātes, kas virzītas uz gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi.

3.6. Pats par sevi saprotams, ka pašreizējās ekonomikas krīzes kontekstā, Eiropas Nodarbinātības stratēģija no jauna jāizvirza par galveno Eiropas Savienības prioritāti un lielāki līdzekļi jāpiešķir vairāk un labāku darbavietu radīšanai.

3.7. EESK uzskata, ka Eiropas Sociālais fonds ir vispiemērotākais instruments, ar ko atbalstīt ES sociālās politikas īstenošanu, it sevišķi pasākumus nodarbinātības, izglītības, sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas jomā, un arī stratēģijas “Eiropa 2020” ietvaros tam ir jāsaņem šī prioritārā loma.

3.8. Eiropas Sociālā fonda darbība nedrīkst aprobežoties ar patlaban noteiktajām nodarbinātības politikas pamatnostādņem. Jāpastiprina ESF nozīme arī Sociālās programmas⁽⁴⁾ īstenošanā.

3.9. ESF būtu vienlaikus gan jāatbalsta politika, ko dalībvalstis noteikušas valstu reformu programmu ietvaros, gan arī jāpalīdz īstenot citas svarīgas stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītās prioritātes — palielināt ieguldījumus pētniecībā un jauninājumos, celt mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēju, kā arī sekmēt resursu ilgtspējīgu izmantošanu un pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisijas līmeni.

3.10. Pašreizējā īpašajā situācijā Eiropas Sociālajam fondam ļoti liela uzmanība jāpievērš arī ekonomikas krīzes novēršanai un darba ņēmēju un visneaizsargātāko sabiedrības locekļu aizsardzībai pret tās sekām, kā arī preventīviem pasākumiem pēc krīzes pārvarēšanas, t.sk., stiprinot cilvēkdrošību/drošumspēju (*). Konkrēti, tam jāsniedz — cerams, pagaidu — atbalsts ilgtermiņa bezdarbniekiem, no darba tirgus visvairāk atstumtajiem cilvēkiem, jauniešiem, sievietēm, imigrantiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvjiem u.c.

3.11. EESK uzskata, ka, lai to sasniegtu, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda darbībai jāpapildina ESF un tas, iespējams, ar laiku jāiekļauj Eiropas Sociālajā fondā, lai tādējādi labāk risinātu bezdarba problēmu un atvieglotu Globalizācijas pielāgošanās fonda izmantošanu. Tāpat ļoti svarīgi ir nodrošināt abu fondu principu saskaņotību, jo īpaši partnerības jomā un, konkrēti, attiecībā uz sociālo partneru līdzdalību.

3.12. EESK iesaka Globalizācijas pielāgošanās fonda vajadzībām izmantot Eiropas Sociālā fonda plašo pieredzi sociālajā jomā, lai panāktu papildināmību un kohēziju. Ņemot vērā, ka Eiropas Sociālais fonds pieprasījumus pēc izskatīt samērā ātri, budžeta iestādes varētu dot apstiprinājumu, pamatojoties uz ESF pozitīvu vērtējumu.

3.13. EESK neatbalsta lauksaimnieku iekļaušanu Globalizācijas pielāgošanās fonda darbības jomā, proti, nedz nozīmīgas fonda līdzekļu daļas, nedz tā pārvaldīšanas piešķiršanu lauksaimniecības nozarei. Pielietojot KLP un jauno rezervi lauksaimniecības krīzes situācijām, būtu jāspēj efektīvāk atbalstīt agrārūniecību. EESK vēlētos būt droša, ka ESF tehniskās palīdzības finansējums arī turpmāk būs pieejams pilsoniskajai sabiedrībai (jāpiebilst, ka ESF regulā nav īpašas norādes uz tehnisko palīdzību).

3.14. EESK uzskata, ka partnerības princips jāizvirza par galveno principu, kura uzdevums ir nodrošināt, ka ar ES struktūrfondiem saistītie pasākumi tiek īstenoti pareizi. Struktūrfondu noteikumos nevis jāatsaucas uz "pašreizējiem valstu noteikumiem un praksi", bet gan skaidri jādefinē partnerības princips un skaidri jānosaka katra partnera funkcija reģionālajā un vietējā līmenī. EESK iesaka īpaši atzīt, ka pilsoniskajai sabiedrībai (kā uzsvērts stratēģijā "Eiropa 2020") ir liela nozīme sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas projektu īstenošanā.

miem un praksi", bet gan skaidri jādefinē partnerības princips un skaidri jānosaka katra partnera funkcija reģionālajā un vietējā līmenī. EESK iesaka īpaši atzīt, ka pilsoniskajai sabiedrībai (kā uzsvērts stratēģijā "Eiropa 2020") ir liela nozīme sociālās iekļaušanas un nabadzības izskaušanas projektu īstenošanā.

4. Īpašas piezīmes un ierosinājumi attiecībā uz dažādām nodaļām

4.1. Vispārīgi noteikumi

4.1.1. EESK atbalsta tematisko pieeju, kuras pamatā ir šādi četri tematiskie mērķi, kas izteikti intervences kategorijās vai ieguldījumu prioritātēs:

— nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes veicināšana,

— ieguldījumi izglītībā, prasmēs un mūžizglītībā,

— sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa ar nabadzību,

— institucionālās spējas un efektīvas publiskās pārvaldes veicināšana.

4.1.2. Vismaz 40 % no kopējiem ESF resursiem katrā dalībvalstī jāpiešķir tematiskajam mērķim "nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes veicināšana". EESK atbalsta priekšlikumu, ka vismaz 20 % no kopējiem ESF resursiem jāpiešķir tematiskajam mērķim "sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa ar nabadzību", proti, ar nodarbinātības un apmācības palīdzību jāveicina visneaizsargātāko grupu, piemēram, jauniešu, sieviešu, imigrantu, vecāka gadagājuma cilvēku, personu ar invaliditāti, mazākumtautību pārstāvju u.c. sociālo iekļaušanu, lai sasniegtu mērķi, proti, līdz 2020. gadam samazinātu nabadzīgo iedzīvotāju skaitu ne mazāk kā par 20 miljoniem.

4.1.3. Nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un izglītības sekmēšana ir ESF prioritātes saistībā ar stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu, un tā tam jābūt arī nākotnē.

4.1.4. Eiropas Sociālajam fondam jāatbalsta, pirmkārt, teritoriālie nodarbinātības līgumi un vietējās iniciatīvas tādās jomās kā nodarbinātība, sociālā iekļaušana un izglītība, otrkārt, tirgus stimulēšana, kas notiek, veidojot jaunus uzņēmumus, it īpaši MVU un sociālos uzņēmumus, un sekmējot e-iekļaušanu, kultūru un radošumu — iedzīvotāju nodarbinātību uzlabojošus faktorus, un, treškārt, pilsoniskās sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā, tās stiprināšana un Eiropas kopējo vērtību apzināšana.

4.1.5. EESK pozitīvi vērtē to, ka akcents likts uz sociālo inovāciju un iespējām atbalstīt projektus sociālās ekonomikas, sociālās uzņēmējdarbības un sociālo uzņēmumu jomā.

(4) "Atjaunināta sociālā programma — iespējas, pieejamība un solidaritāte 21. gadsimta Eiropā" (COM(2008) 412 galīgā redakcija).

(*) "Drošumspēja" (angliski "securitability") ir indivīda spēja sociāli psiholoģiskajā izpratnē nezaudēt drošību un drošības sajūtu, bet ja tas noticis, atgūt. Sīkākus paskaidrojumus skatīt http://archive.politika.lv/temas/politikas_process/3282/. (Tulkotāja piezīme.)

4.1.6. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Sociālais fonds atbalsta starptautisku sadarbību, kuras mērķis ir veicināt mācīšanos citam no cita un tādejādi palielināt ESF atbalstītās politikas efektivitāti.

4.2. *Fondam specifiskie noteikumi programmu veidošanai un īstenošanai. Partnerības princips*

4.2.1. EESK uzskata, ka partnerības princips jāzīvirza par galveno principu, kura uzdevums ir nodrošināt, ka ar ES struktūrfondiem saistītie pasākumi tiek īstenoti pareizi.

4.2.2. Struktūrfondu noteikumos nevis jāatsaucas uz “pašreizējiem valstu noteikumiem un praksi”, bet gan skaidri jādefinē partnerības princips un skaidri jānosaka katra partnera funkcija reģionālajā un vietējā līmenī, un tam jāparedz nepieciešamais finansējums.

4.2.3. “ES rīcības kodeksā partnerības principa īstenošanai” jāpaskaidro un jādefinē dažādos līmeņos esošo partneru loma, un arī jānorāda, ka, lai gan sociālais dialogs ir sociālo partneru ekskluzīva kompetence, tomēr visiem partneriem, kas atzīti ierosinātās Regulas par fondu kopīgiem noteikumiem⁽⁵⁾ 5. pantā, jābūt garantētai piekļuvei fondu īstenošanas dažādiem posmiem, tostarp darbības programmu izstrādes un īstenošanas posmam, un tiem jāsaņem pienācīgs finansējums, lai varētu piedalīties.

4.2.4. Jau pašā sākumā partneriem jābūt pieejamam tehniskās palīdzības finansējumam, lai viņi varētu stratēģiski iesaistīties struktūrfondu programmu izstrādē, īstenošanā un pārraudzībā. Tehniskajai palīdzībai ir liela nozīme arī tajā ziņā, ka tā ļauj nodrošināt pārstāvību visu līmeņu uzraudzības komitejās, kas izstrādā un īsteno darbības programmas, un nodrošina arī to, ka tehniskais atbalsts ir pieejams iespējamajiem projektu iesniedzējiem.

4.2.5. Pašreizējo praksi, ka ESF komitejā apspriežas vienlaikus ar sociālajiem partneriem un dalībvalstīm, varētu izmantot kā labu paraugu, ko ieviest arī citu fondu gadījumā. EESK iesaka minētajā forumā noteikt kārtību, kas nodrošinātu līdzdalības iespējas visiem tiem partneriem, kas atzīti Regulas par fondu kopīgiem noteikumiem 5. pantā.

4.2.6. Sociālo partneru un citu ieinteresēto pušu, jo īpaši nevalstisko organizāciju, līdzdalība no ESF finansētajos pasākumos nebūtu jāatbalsta vienīgi tajos gadījumos, kas skar visnabadzīgākos reģionus un/vai reģionus, kuri saņem Kohēzijas fonda līdzekļus, bet gan, tieši pretēji, būtu jāatbalsta visās dalībvalstīs un ES reģionos.

4.2.7. EESK uzskata, ka 2 % no visiem ESF līdzekļiem jāpiešķir sociālo partneru atbalstam un ka pārējie 2 % — citu tādu partneru līdzdalībai, kas atzīti Regulas par fondu kopīgiem noteikumiem 5. pantā.

4.3. *Fondam specifiskie noteikumi par procedūrām, efektivitāti un nosacījumiem*

4.3.1. EESK piekrīt viedoklim, ka jāuzlabo līdzekļu koordinēšana un izlietojuma novērtēšana, efektivitāte un rezultāti.

4.3.2. EESK arī atbalsta visus pasākumus, kas ļauj ierobežot struktūrfondu prioritāšu skaitu un tās vērst uz svarīgākajiem jautājumiem, samazināt birokrātiskos ierobežojumus un slogu un paātrināt līdzekļu izmantošanu un maksājumus.

4.3.3. Tāpēc vajadzīgi efektivitātes rādītāji, taču tikpat svarīgi ir kvantitatīvie un kvalitatīvie kritēriji, proti, jāzvērtē tādi rezultātu aspekti kā veikto pasākumu efektivitāte, radīto darbavietu kvalitāte un sociālo iekļaušanu veicinoši pasākumi.

4.3.4. EESK tomēr pauž būtiskas iebildes pret pieeju, ka līdzekļu piešķiršanu visur sasaista ar rezultātiem. Nodarbinātības politikas un sociālās politikas kā tādas rezultāti ir daudz grūtāk mērāmi un mazāk uzskatāmi nekā, piemēram, transporta politikā. Sevišķi tas attiecas uz gadījumu, kad izmanto vienīgi kvantitatīvos ekonomikas rezultātus (“*hard results*”), piemēram, darba vietas, taču būtu jāmudina sasniegt, pirmkārt, atbilstīgus rezultātus tām grupām, kuru atbalstīšana sagādā vislielākās grūtības, piemēram, sasniegumus salīdzinājumā ar sākotnējo situāciju, un, otrkārt, kvalitatīvus rezultātus (“*soft outcomes*”), tostarp brīvprātīgā darba jomā. Turklāt, ja līdzekļu piešķiršana ir saistīta ar rezultātiem, tad rodas risks, ka no darba tirgus visvairāk atstumtajiem — un tātad tiem, kuriem ir vismazākās izredzes īstermiņā uzrādīt pozitīvus rezultātus — piekļuve līdzekļiem būs ierobežota vai liegta. Minētā iemesla dēļ un lai varētu izvērtēt no ESF līdzfinansēto programmu rezultātus, būtiski ir ESF regulā paredzēt piemērotus “Kopējos īstenošanas un rezultātu rādītājus par dalībniekiem” — rādītājus, kuros būtu ņemtas vērā ar efektivitāti saistītās grūtības un problēmas.

4.3.5. Runājot par ESF regulu, “Kopējos īstenošanas rādītājus organizācijām” jāiekļauj partnerībā realizēto projektu skaits, savukārt “Kopējos ilgtermiņa rezultātu rādītājus par dalībniekiem” — dalībnieki, kas ir kļuvuši mazāk atkarīgi no sociālajiem pabalstiem.

4.3.6. Nosacījumos par ES līdzekļu izmantošanu noteikti jāliek uzsvars uz izvēlētiem un efektīviem mērķiem, bet tie nedrīkst sodīt visvājākās dalībvalstis, un tiem jābūt formulētiem tā, lai atbalstītu ekonomikas izaugsmi, nodarbinātību un sociālo kohēziju.

4.3.7. EESK pilnībā noraida Komisijas priekšlikumu, ka uz struktūrfondu izmantošanu būtu jāattiecinā finansēšanas sankcijas un stimuli, kas būtu saistīti ar Stabilitātes un izaugsmes pakta. Šīs sankcijas sodītu jau tā vājās dalībvalstis, reģionus un vietējās pašvaldības.

⁽⁵⁾ COM(2011) 615 galīgā redakcija.

4.3.8. Turklāt makroekonomisko saistību nepildīšanas dēļ tiktu apdraudēta eiropiešu solidaritāte, kas vēl nav pietiekami attīstīta. Tādēļ Eiropas Savienības tautas un visneaizsargātākās sociālās grupas kļūtu nabagākas, taču tas ir pretrunā Lisabonas līgumā nostiprinātajiem ekonomikas, sociālās un teritoriālās kohēzijas politikas pamatprincipiem.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Savienības Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu”

COM(2011) 609 final – 2011/0270 (COD)

(2012/C 143/17)

Galvenā ziņotāja: **BATUT kdze**

Eiropas Parlaments 2011. gada 25. oktobrī un Padome 2011. gada 16. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Savienības Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu”

COM(2011) 609 final – 2011/0270 (COD).

Komitejas Birojs 2011. gada 25. oktobrī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu (galvenā ziņotāja: BATUT kdze).

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 23. februāra sēdē) iecēla BATUT kdzi par galveno ziņotāju un ar 168 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK jau ir apspriedusi sociālās inovācijas jēdzienu un norādījusi, ka tā ideja ir neskaidra un tāpēc izraisa nenoteiktību⁽¹⁾; taču, Komiteja ir arī novērtējusi priekšrocības inovācijām darbavietās⁽²⁾. Turklāt daudzi, to pat neapzinoties, “sociālo inovāciju” īsteno ik dienas, jo labi dara savu darbu.

1.2. EESK aicina Komisiju Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmā noteikt sociālās inovācijas un sociālo pārmaiņu mērķus⁽³⁾. Abu jēdzienu koncepcija ir “eksperimenta” stadijā. Tiem nebūtu jāaizstāj ne valstu sociālās sistēmas, ne arī darba tiesības. Iedzīvotāju integrācija darba tirgū var veicināt konkurētspēju, taču Komiteja uzskata, ka krīze nedrīkst kļūt par ieganstu tādiem sistēmas pārveidei, kas izņēmumu pārvērstu par likumu.

1.3. EESK vēlas, lai pārskatāmajā programmā tiktu iekļauta rakstiska klauzula, kas nodrošinātu, ka sociālās inovācijas pasākumi papildina dalībvalstu sociālās tiesības un sistēmas, nevis konkurē ar tām, un līdz ar to neapdraud tiesisko noteiktību, ko tās sniedz.

1.4. Komiteja iesaka Komisijai dokumenta projektā ņemt vērā mērķi saskaņot valstu sociālās tiesības, turpinot ieviest uzlabojumus⁽⁴⁾, lai novērstu to savstarpējās atšķirības un tādējādi vienkāršotu mobilitāti.

1.5. EESK iesaka Komisijai paskaidrot, kādi rezultāti tiek gaidīti no trijās programmās — PROGRESS, EURES un mikrofinansēšana — minētajām sinerģijām un no saiknes ar Eiropas fondiem (īpaši ESF un ESUF⁽⁵⁾), un izklāstīt šo programmu pārvaldības noteikumu saderību, jo šis aspekts nav pilnība skaidrs.

1.6. Komiteja vēlas, lai Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmas visās trīs sadaļās ir skaidri norādīta sociālo partneru un NVO loma.

1.7. EESK aicina SPSI programmā iekļaut elastības klauzulu, lai pēc starpposma pārskatīšanas programmu būtu iespējams atbilstoši pielāgot. 2017. gadā būtu jāgatavo provizorisks pārskats par pārmaiņām sociālajā jomā un tas jāiesniedz gan Parlamentam, gan konsultatīvajām komitejām un tās pārstāvošajām organizācijām, lai tās sniegtu savu atzinumu.

1.8. EESK uzskata, ka vienā programmā saglabājot visas trīs sadaļas, jāmaina programmas nosaukums, proti, tā būtu jāsauc par “Sociālā progresa, mobilitātes un iekļaušanas atbalsta programmu”.

1.9. Attiecībā uz Eiropas progresa mikrofinansēšanas instrumentu PROGRESS Komiteja uzskata, ka būtu:

— jāapzina, kādi darbavietu veidi ir radīti ar tās palīdzību,

— jāpublicē informācija par īstenotajiem projektiem, jāuzver pozitīvie rezultāti un jānodrošina, ka šāda informācija tiek izplatīta, tiešaistē izveidojot datu bāzes,

⁽¹⁾ EESK atzinums, OV C 100, 30.04.2009., 77. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums, OV C 132, 30.05.2009., 22. lpp.

⁽³⁾ Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programma (SPSIP), COM(2011) 609 final

⁽⁴⁾ LESD 151. pants.

⁽⁵⁾ Eiropas Sociālais fonds un Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fonds.

- jādefinē “eksperimentēšana”, kā arī tās darbības joma, dalībnieki, pasākumi un potenciālie ieguvēji,
- jānodrošina, ka kritērijiem arī turpmāk atbilst projekti, kuri ietver dzimumu līdztiesības un/vai diskriminācijas aizlieguma dimensiju,
- jāpārtrauc lielāko daļu programmas *PROGRESS* darbības veļtīt administratīviem analīzes un uzskaites uzdevumiem, palielinot tās praktisko lietderību,
- jāvienkāršo dokumenti un kontroles procedūras,
- precīzāk jānosaka sociālo uzņēmumu loma vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu jomā,
- jāskaidro sinerģija starp Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu un ESUF, starp Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu un ESF un jāprecizē pārvaldības noteikumi, kas jāpiemēro sociālajos uzņēmumos atkarībā no šo uzņēmumu sociālā mērķa līmeņa.
- apsvērt iespējamo sadales principu atbalsta piešķiršanai starp dalībvalstīm,
- paredzēt atbalsta skalu precīzāk noteiktiem saņēmējiem (to sociālo uzņēmumu lielums, kuri tiesīgi pretendēt uz atbalstu),
- nodrošināt projekta atpazīstamību, lai no neregulēta mikrofinansējuma un negodīgiem pakalpojumu sniedzējiem pasargātu tos iedzīvotājus, kuri tiesīgi uz šādu finansējumu pretendēt, kā arī — nodrošināt, lai attiecīgajās interneta vietnēs norāde par mikrofinansējumu būtu redzama pirmajā lapā un visās Savienības valodās,
- precīzāk skaidrot Eiropas Investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas lomu un to palielinošo ietekmi,
- sagatavot noteikumus aizdevējiem, viņiem paredzot pilnu atbildību.

1.10. Attiecībā uz *EURES* Komiteja iesaka:

- saglabāt sākotnējo *EURES* būtību ar tās reģionālā līmeņa kompetencēm un ar sociālo partneru iesaisti,
- stiprināt principu, kas nosaka, ka pienācīgu darbavietu nodrošināšanai ir prioritāte salīdzinot ar mikrokreditu un mikronodarbinātības jautājumiem,
- nostiprināt mērķi mobilitātes veicināšanai un sociālā dempinga izskaušanai,
- paziņot par tiesiskā pamata maiņu līdz ar privāto ieguldījumu pakalpojumu iekļaušanu⁽⁶⁾, un skaidrot, kādas sekas skars ESF un fondu piešķiršanu,
- skaidrot divējo *EURES* finansējumu (Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmas un ESF) un budžeta pārklāšanās sekas, kā arī kontroles veidus,
- definēt mērķtiecīgu mobilitāti; apzināt, kāda veida līgumi ir noslēgti, izmantojot *EURES*; minēt par Komisijas jauno centralizētās lomu, lai tā tiktu apspriesta,
- apstiprināt nepieciešamību pēc visu sociālo tiesību un kompetenču līdzvērtības sistēmu pārnesamības,
- pievienot pasākumus e-iekļaušanas veicināšanai.

1.11. Attiecība uz mikrofinansēšanu un sociālo uzņēmējdarbību EESK iesaka:

- ievērot subsidiaritātes principu,

2. Vispārīga informācija

2.1. 21. gadsimta Eiropas sociālās programmas stratēģija ir ietverta stratēģijā “Eiropa 2020”. Šajā pašā ietvarā iekļaujams arī Priekšlikums par Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu (turpmāk *SPSI* programma). Sociālās aizsardzības komiteja ir konstatējusi, ka katru piekto Eiropas iedzīvotāju apdraud nabadzība un sociālā atstumtība, un šo negatīvo tendenci pašlaik pastiprina sociālās krīzes sekas. ES un dalībvalstu pasākumu mērķis ir panākt, ka līdz 2020. gadam vismaz 20 miljonu iedzīvotāju izklūst no nabadzības. Šo pasākumu īstenošanā svarīgākie nodarbinātības un sociālās iekļautības instrumenti ir ESF, *PROGRESS*, *ELFLA*, *ERAF*⁽⁷⁾ un mikrofinansējums.

2.2. Programmas vispārējie mērķi

2.2.1. Komisija ierosina trīs pastāvošās programmas (*PROGRESS*, Eiropas mikrofinansēšanas instruments un *EURES*) apvienot vienā dokumentu paketē, lai valstu budžetu krīzes laikā izvēle par līdzekļu piešķiršanu būtu racionāla un kontrole par to izlietojumu — efektīvāka.

2.3. Jaunās programmas virzieni

2.3.1. Nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmā ***PROGRESS***, kas izveidota 2006. gadā, ir ieteikts izstrādāt pārskatus par sociālo stāvokli Eiropā, lai tādējādi varētu salīdzināt stāvokli dažādās valstīs.

2.3.1.1. **Laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam programmas *PROGRESS*** mērķis ir veicināt nodarbinātību, savākt salīdzināmus datus, balstīties uz iegūto pieredzi, lai veicinātu uz rezultātiem balstītu pieeju ar mērķi veidot Eiropas pilsoniskās sabiedrības tīklu spēju izstrādāt Savienības sociālās politikas mērķus; programmas budžets ir 575 miljoni *euro*, t.i., 82,1 miljoni *euro* gadā; no tiem 17% atvēlēti eksperimentiem sociālajā jomā.

⁽⁶⁾ Komisijas darba programma 2012. gadam, COM(2011) 777 final

⁽⁷⁾ Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai.

2.3.2. *EURES* ir Eiropas tīkls starp Komisiju un valsts nodarbinātības dienestiem. Tā pamatā ir agrākā arodbiedrību un vēlāk — sociālo partneru darbība, un šī programma veicina darba ņēmēju mobilitāti pierobežas teritorijās. Pēc 2002. gada Eiropas Nodarbinātības dienestu tīklam (*EURES*) ir trīs mērķi: veidot Eiropas portālu par mobilitātes jautājumiem, radīt pārrobežu partnerības starp valsts nodarbinātības dienestiem un sociālajiem partneriem, kā arī pasākumu plāni dalībvalstīs ar mērķi apkopot informāciju par brīvajām darbavietām un darba pieteikumiem (20 miljoni *euro*). *EURES* tīkls aptver visu Savienību, un dalībvalstīs ar pasākumu plāniem patērē 70 % tā budžeta.

2.3.2.1. **Laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam** mērķis ir SPSI programmas ietvaros (izmantojot budžetu 143 miljonu *euro* apmērā, t.i., 20,5 miljoni *euro* gadā) visos Savienības reģionos nodrošināt mobilitāti, it īpaši jauniešu mobilitāti. Eiropas līmenī mērķis ir arī nodrošināt statistikas datu un informācijas pārvaldīšanu, gada bilances izstrādāšanu par [informācijas] apmaiņu, portāla uzlabošanu ar daudzvalodības palīdzību, tuvākajā nākotnē — nodarbinātības privātā sektora dalībniekus pievienošanu un valstu pasākumu programmu īstenošanu ar ESF budžeta palīdzību.

2.3.3. **Mikrofinansēšanas instruments nodarbinātības un sociālās iekļaušanas atbalstam** (2010. gadā) ir paredzēts, lai attīstītu iespējas mikrokredītu iegūt cilvēkiem, kuri saskaras ar grūtībām nodarbinātības un/vai kredīta dēļ. Uz to var pretendēt pašnodarbinātās personas un sociālās jomas mikrouzņēmumi. Programmu pārvalda Eiropas Investīciju fonds. Šī programma dod aizdevējam finanšu iestādēm iespēju saņemt Eiropas Investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas atbalstu, lai apdrošinātu to risku pret iespējamiem zaudējumiem un nodrošinātu likviditāti. Programmā paredzēti 200 miljoni *euro* 3 gadu posmam (2010–2013) visām 27 dalībvalstīm.

2.3.3.1. Arī **laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam** programmas mērķis ir palīdzēt mikrofinansējuma iegūšanā un sociālajā uzņēmējdarbībā, sniedzot aizdevumu garantijas līdz 25 000 *euro* apmērā. Programmas budžets 7 gadu posmam ir 191,6 miljoni *euro* (27 miljoni *euro* gadā).

2.4. Priekšlikuma aspekti

2.4.1. Jaunās SPSI programmas budžets ir ierosināts 958 *euro* apmērā, kas ir tikai par 10% vairāk nekā 2007. gadā. Tā ir iekļauta stratēģijā “Eiropa 2020” un balstīta uz tiem pašiem principiem: partnerībām, koordināciju, *ex ante* nosacījumiem, stabilu budžeta situāciju, sadarbības un teritoriālās kohēzijas stiprināšanu, tālāku vienkāršošanu.

2.4.2. Komisijas galvenais mērķis ir panākt strukturālas sociālās jomas pārmaiņas Eiropas Savienībā, veicinot sociālās politikas modernizāciju dalībvalstīs⁽⁸⁾, un tā ierosina:

- izveidot šo triju programmu savstarpēju sinerģiju, kā arī to sinerģiju ar Eiropas Sociālo fondu,
- izveidot saskaņotas informācijas, komunikācijas, izplatīšanas, pārvaldības un novērtēšanas procedūras,

⁽⁸⁾ COM(2011) 609 final, Paskaidrojuma raksts un 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts.

- vairāk pievērsties lieliem projektiem, kuriem ir lielāka Eiropas pievienotā vērtība, cenšoties samazināt izmaksas.

2.4.3. Programmai ir pieci mērķi:

- nostiprināt atbildību par Savienības mērķiem nodarbinātības, sociālo lietu un atstumtības jomā,
- veicināt labu pārvaldību, savstarpēju mācīšanos un sociālo inovāciju,
- modernizēt un piemērot Eiropas tiesību aktus,
- veicināt ģeogrāfisko mobilitāti,
- palielināt mikrofinansējuma iegūšanas iespējas.

3. Vispārējās EESK piezīmes

3.1. Komiteja uzskata, ka priekšlikums racionalizēt darba meklētājiem paredzētos Eiropas Savienības atbalsta pasākumus ir interesants un ņem vērā, ka nav viegli sagatavot programmu 7 gadiem, it īpaši tāpēc, ka iepriekšējās programmas darbība turpināsies vēl 2 gadus.

3.2. Pauž nožēlu, ka mērķis saskaņot valstu sociālās tiesības, turpinot ieviest uzlabojumus, lai novērstu to savstarpējās atšķirības un tādējādi vienkāršotu mobilitāti, nav noteikts par vispārējo mērķi⁽⁹⁾.

3.3. Komiteja atgādina, ka Savienības kompetence sociālās un kohēzijas politikas jomā ir dalīta kompetence⁽¹⁰⁾. Lai ko arī darītu, Savienībai ir jāievēro gan LESD⁽¹¹⁾ 9. panta, gan 8. un 10. panta vispārēji piemērojami noteikumi.

3.4. Tāpēc Komiteja vēlas, lai abi šie svarīgie jautājumi, proti, līdztiesības veicināšana un diskriminācijas apkarošana, kas līdz šim vienmēr ir saistīti ar sociālo politiku, tiktu nodoti Tieslietu ģenerāldirektorāta pārziņā, un uz tiem arī turpmāk attiektos programma *PROGRESS*, jo diskriminācijas sekas bieži ir atalgojuma un sociālā nevienlīdzība. Minētie jautājumi regulas projektā par ESF tie ir risināti 10. apsvērumā un 7. un 8. pantā⁽¹²⁾, turklāt līdztiesības jautājums arvien vēl ir skatīts līguma sociālās politikas sadaļā.

3.5. EESK pauž nožēlu, ka SPSI programmā neatspoguļojas gaidītā visu triju programmu — *PROGRESS*, *EURES* un mikrofinansēšana — sinerģija. Tāpat programmā būtu vajadzējis ņemt vērā reģionu lomu. Nav aplūkotas konkrētas sinerģijas iespējas ar citām Eiropas programmām, piemēram, ar izglītības, jauniešu nodarbinātības atbalsta programmu, jauniešiem veltīto pamatiniciatīvu “Tava pirmā *EURES* darbavieta”.

⁽⁹⁾ LESD 151. panta 1. daļa.

⁽¹⁰⁾ LESD 4. panta 2. punkta b) un c) apakšpunkts.

⁽¹¹⁾ EESK atzinums, OV C 24, 28.01.2012., 29. lpp.

⁽¹²⁾ COM(2011) 607 final

3.6. EESK uzskata, ka, pirmkārt, jaunās programmas izskaidrošanai nepieciešams izvērtējums par reāli piešķirtajiem līdzekļiem, to izmantošanas līmeni, šķēršļiem projektos (mikrofinansējuma un darba vietu radīšanas jomā), un, otrkārt, ka Komisija nenorāda, kā tiks noteikts, vai Eiropas pievienotās vērtības līmenis ir pietiekami liels, lai būtu tiesības veikt jaunus pasākumus. Komisijas mērķu pamatā ir nenoteikti aspekti, un šo nenoteiktību palielina tas, ka nav veikts iepriekšējās programmas novērtējums, tātad jaunās programmas pievienotā vērtība tiek lēsta vairāk nekā subjektīvi.

3.7. Salīdzinot šo dokumentu ar projektu Regulai par ESF, Komiteja uzskata, ka sociālo partneru vieta un loma ir jāmin visās trīs SPSP programmas sadaļās; Priekšlikumā Regulai par ESF sociālajiem partneriem ir "būtiska nozīme nodarbinātības, izglītības un sociālās iekļaušanas jomā" (13).

3.8. Tāpat Komiteja norāda, ka SPSP programmā (ko daļēji finansē ESF) jāmin NVO loma; Priekšlikumā Regulai par ESF 9. apsvērumā (14) minēts: "Prasmīga un efektīva ESF atbalstīto darbību īstenošana ir atkarīga no labas pārvaldības un partnerības starp visiem attiecīgajiem teritoriālajiem un sociālekonomiskajiem partneriem, jo īpaši sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām".

3.9. SPSP programmā (15) pieminētas pilsoniskas sabiedrības organizācijas, un EESK uzskata, ka būtu jādefinē to loma. Tām varētu būt zināma nozīme politikas īstenošanas procesā.

3.10. EESK uzskata, ka Komisijai paredzēto pasākumu ietvaros vajadzētu rūpēties par e-iekļaušanu (16), jo jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas ir transversāls iekļaušanas un nodarbinātības līdzeklis.

4. Par metodi

4.1. EESK norāda, ka projekta nosaukums ir "Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programma" (SPSP programma) un ierosina turpināt Savienības trīs agrākos pasākumus bez inovācijām. Komisija ierosina sociālās pārmaiņas un sociālo inovāciju ar sociālu eksperimentu palīdzību, taču neapsvērumos, ne tekstā un *ex ante* novērtējumā nav noteikts šīs sociālās inovācijas mērķis.

4.2. Dažādās valstīs veiktie akadēmiskie pētījumi par "sociālo inovāciju" ir balstīti uz ideju, ka ražošanas un patēriņa modelis ir sevi gandrīz izsmēlis un secina, ka ir pienācis laiks radikāli

mainīt sociālās struktūras, sadalot lomas dažādām dalībnieku un interešu kategorijām, bet, tā kā inovācijas definīcija vēl nav nostabilizējusies, tas izraisītu neskaidrību par pārvaldības modeļu izvēli sociālos un parastos uzņēmumos, kā arī par darba ņēmēju un sociālā dialoga modeļu izvēli (17). Pētnieki uzskata, ka sociālās pārmaiņas ietekmēs arī sociālās aizsardzības sistēmas. Eksperimentu veidā plānots pārskatīt Eiropas "sociālo modeli", neparedzot saistošas tiesību normas. Sadaļai PROGRESS (18) būtu jāveicina "uz pierādījumiem balstītu politikas veidošana un inovācija partnerībā ar sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām".

4.3. Eiropas Komisija savā projektā atbalsta šos "sociālos eksperimentus", nedefinējot kādu inovāciju un kādas pārmaiņas tā vedina sasniegt. Šāda socioloģiska metode varētu radīt maldinošu iespaidu iedzīvotājiem, kuriem nebūs skaidrs, kāds paredzēts galīgais projekts. EESK uzskata, ka vispirms ir jānoskaidro, kāpēc tirgus, publiskie pakalpojumi, Eiropas atbalsts nav palīdzējis rast sociālo vajadzību risinājumus un kādā veidā tas ir noticis, un kāpēc, ievērojot Pamattiesību hartu, nav notikusi bagātību pārdale, lai nodrošinātu autonomiju personām, kuras skar grūtības.

4.4. Komiteja uzskata, ka būtu jānoskaidro, kādas sociālās pārmaiņas šai inovācijai būtu jārada, taču augšupēja metode un izskatāmais regulas projekts, kurā uz to ir atsauce, šādu iespēju nedod.

4.5. Iedzīvotājiem zināmajam sociālā nodrošinājuma sistēmām to ilgspējības dēļ ir spēcīga leģitimitāte. Komiteja uzskata, ka, izvēloties "testēt un pēc tam plaši pielietot inovatīvus risinājumus, lai risinātu sociālās vajadzības" (19), ir iespējams, ka saruks plašu vērienu guvušie solidaritātes veidi, veidosies "klientelisms", notiks sociālo pasākumu un tiem raksturīgo formu sadrumstalošanās.

4.6. EESK uzskata, ka izskatāmajai programmai vajadzētu nodrošināt, lai sociālās inovācijas pasākumi būtu papildinoši un nekonkurētu ar sociālajām tiesībām (20) un valstu sociālās aizsardzības sistēmām. Komiteja uzsver, ka sociāla inovācija nedrīkst apdraudēt uz tiesībām balstītās sistēmas, ne arī ilgtermiņa drošību, ko tas sniedz iedzīvotājiem, tai skaitā visneizsargātākajiem.

(13) COM(2011) 607 final, Paskaidrojuma raksta 5. punkts.

(14) COM(2011) 607 final, 9. apsvēruma.

(15) COM(2011) 609 final, 9. apsvēruma.

(16) EESK atzinums, OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.

(17) "Social Innovation Review", Stendfordas biznesa skola, 2008. gada rudens, J.A. Phillips, K. Deiglmeier, D.T. Miller "Social Innovation", J. Howaldt & M. Schwarz, IMO-Dortmund, 2010. gada maijs. "Transformations et Innovation sociale en Europe: quelles sorties de crise?", N. Richez-Battesti & D. Vallade, P.U de Louvain-Cahiers du CIRTES 5, 2010. gada septembris, 45. lpp., S. Bacq & F. Janssen, *ibid*, 207. lpp..

(18) EESK atzinuma projekta 3. punkta a apakšpunkts, OV C 255, 14.10.2005., 67. lpp.

(19) 9. panta 1. punkts un 3. pants ļoti plašā jomā, COM(2011) 609.

(20) LESD 151. panta 1. daļa.

4.7. Nelabvēlīgā stāvoklī esošām iedzīvotāju kategorijām īstas pārmaiņas, negaidot sistēmas reformas, radītu iespēja iegūt darbu, atrast mājokli un izmantot transportu. Savienības iedzīvotājiem pirmām kārtām ir vajadzīgas pienācīgas darba vietas. Programmā vajadzētu risināt mājokļu problēmas, jo tās skar visus, kas saistīti ar nodarbinātību un iekļaušanu ⁽²¹⁾.

4.8. EESK atgādina, ka sociālās aizsardzības jomā ⁽²²⁾ LESD 153. panta 4. punktā dalībvalstīm ir noteiktas tiesības definēt savas sociālā nodrošinājuma sistēmas pamatprincipus un iespēja saglabāt vai noteikt stingrākas normas, kas, protams, atbilst līgumiem.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Komiteja uzskata, ka Regulas projektā būtu jābūt atsaucē uz subsidiaritātes principu un jādefinē, kas ir sagaidāmā "augstā pievienotā vērtība".

5.2. Par sadaļu PROGRESS

5.2.1. Projektā nav pietiekami definēti plānotie pasākumi, to dalībnieki un potenciālie finansējuma saņēmēji ⁽²³⁾. Dokumentā nav minēts, vai analizē ņemts vērā sociālo partneru ⁽²⁴⁾ un NVO viedoklis, it īpaši attiecībā uz rādītāju kopumu ⁽²⁵⁾.

5.2.2. Programmas PROGRESS mērķi ir "grūti izmērāmi" un tajā izmantoti "subjektīvi mainīgie", savukārt projekta finanšu pārskats programmu iekļauj to projektu kategorijā, kurus raksturo uz rezultātiem balstīta pārvaldība ⁽²⁶⁾. Ietekme uz nodarbinātības mērķi nav izvērtēta, instruments nešķiet pietiekami darbspējīgs. EESK uzskata, ka būtu jāmācās no datiem, kas apkopoti par jau īstenotajiem projektiem un ka tiešsaistē jābūt pieejamām datu bāzēm, kur apkopota informācija par gūto pozitīvo pieredzi. EESK iesaka noskaidrot, kādas darba vietas ir izveidotas atbalstu palīdzību, un tikai tad turpināt iesākt darbu. Tādējādi Komisija nebūtu jāizvirza strukturālu reformu ieteikumi, kuru pamatā ir maz ticams novērtējums.

5.2.3. Starp mērķi un līdzekļiem ir plaša. Ar paredzēto finansējumu, kas izmantojams trijām sadaļām laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam un kura apmērs salīdzinājumā ar 2007. gadu ir pieaudzis par 10 %, nebūs iespējams uzsākt jaunus pasākumus.

5.2.4. Projektā pārāk liela nozīme ir piešķirta pārvaldībai ⁽²⁷⁾, Taču nodokļu maksātāju naudai būtu jāpalīdz tieši iedzīvotā-

jiem. Svarīgi būtu zināt, cik liela finansējuma daļa paredzēta, piemēram, nabadzības izskaušanai.

5.2.5. Ja atbalstu saņēmušo projektu novērtēšana notiks tāda pat veidā, kā agrāk, papildu izdevumi var rasties, izmantojot ārēju kontroles iestāžu pakalpojumus. EESK uzskata, ka ir jāvienkāršo un jāstandartizē dokumenti un procedūras.

5.2.6. Runājot par sociālajiem uzņēmumiem ⁽²⁸⁾ EESK vēlas

— atgādināt subsidiaritātes principu un dalībvalstu atbildību,

— izprast sociālo uzņēmumu lomas noteikšanu vispārējās nozīmes sociālo pakalpojumu jomā,

— izprast sinerģiju starp SPSI programmu un 2011. gada 7. decembra priekšlikumu regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondu, kuras mērķis ir sociālo uzņēmumu veidošanas veicināšana (ESUF sertifikāta piešķiršana),

— pārvaldības noteikumus atkarībā no sociālā mērķa, noteikumus, kas jāievēro ieguldītājiem un banku loma, nepieciešamības gadījumā precizējot maksātspējas prasības,

— lai tiesības pretendēt uz šo finansējumu ir arī individuālajiem uzņēmējiem.

5.3. Par EURES

5.3.1. EURES finansējumam 15% nodrošinās SPSI programma un vēl lielu daļu — ESF. Programmu budžeta pārklāšanās rada neskaidrību iedzīvotājiem — struktūrfondu izmantošanā reģioniem saistoša ir NUTS2, bet SPSI programmas fondu izmantošanā — ne.

5.3.2. Valsts un pārrobežu līmeņa pasākumus finansēs no Eiropas Sociālā fonda, bet Eiropas pasākumi ⁽²⁹⁾ — no SPSI programmas. ESF daļai būs jāpiemēro partneru un NVO dalības noteikumi, bet tas neattieksies uz SPSI programmas daļu.

5.3.3. EESK nav pārliecināta, vai ir lietderīgi vienā SPSI programmā apkopot tik atšķirīgus elementus, kas budžeta kontroli padarīs daudz sarežģītāku nekā agrākajā sistēmā. Skaidrākam būtu jāklūst arī finansējuma sadalījumam starp ESF, Komisiju un dalībvalstīm. Tādējādi atšķirīgi noteikumi piemērojami komitejas un Komisijas izpildes aktu kontroles procedūrām ⁽³⁰⁾.

⁽²¹⁾ Pamattiesību hartas 1., 7., 15., 24. pants 34. panta 3. punkts, 52. panta 3. punkts, ECTK 8. pants un pārskatītās Eiropas Sociālā hartas 30. un 31. pants.

⁽²²⁾ COM(2011) 609, 4. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkts.

⁽²³⁾ Piemēram — *ex ante* novērtējuma 42. punkts.

⁽²⁴⁾ COM(2011) 609, 15. panta a) un c) apakšpunkts.

⁽²⁵⁾ COM(2011) 607, 6. pants.

⁽²⁶⁾ "Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats", 1.4.3. punkts. (pielikums dokumentam COM(2011) 609 final, 32. lpp.).

⁽²⁷⁾ COM(2011) 609, 5. panta 3. punkts.

⁽²⁸⁾ EESK atzinums OV C 24, 28.01.2012., 1. lpp.

⁽²⁹⁾ Jaunatnei paredzētais portāls un projekts "Tava pirmā EURES darba vieta".

⁽³⁰⁾ Regula (ES) Nr. 182/2011.

5.3.4. EESK nav pārliecināta, ka Komisija rīkojas atbilstoši, veidojot centralizētu sistēmu un kavē EURES reģionālo dinamiku, kaut arī šīs vecākās "sociālās inovācijas" pieredze liecina, ka cilvēki, kuri darbojas uz vietas, ir vispiemērotākajā pozīcijā. Parlaments 2007. gadā vēlējās pat palielināt programmas budžetu⁽³¹⁾. Komiteja atgādina, ka mobilitāte nav pašmērķis, bet gan līdzeklis, kā atbalstīt tos, kam nepieciešams meklēt darbu citā ES valstī.

5.3.5. EESK uzskata, ka šajā dokumentā vajadzētu minēt:

- principu, kas nosaka, ka pienācīgu darbavietu nodrošināšanai ir prioritāte salīdzinot ar mikrokredītu un mikronodarbinātības jautājumiem,
- mērķi mobilitātes veicināšanai un sociāla dempinga izskaušanai,
- līgumi veidus, kas ir noslēgti, izmantojot EURES,
- mērķtiecīgas mobilitātes definīciju,
- faktu, ka ir paredzēta EURES tiesiskā pamata maiņa⁽³²⁾,
- nepieciešamību nodrošināt mobilitātē iesaistījušos pilsoņu tiesību pārnesamību un jaunos tiesību aktus par kompetenču atbilstību⁽³³⁾.

5.3.6. EESK ir pārliecināta, ka EURES programmā ir svarīgi saglabāt sociālo partneru lomu.

5.4. Par mikrofinansēšanu un sociālo uzņēmējdarbību

5.4.1. EESK vēlas, lai iedzīvotāji tiktu plaši informēti par šo programmu un lai viņi izvairītos no neformālās ekonomikas mikrofinansējuma piedāvājumiem ar pārlietu augstām likmēm (e-iekļaušana) internetā. Svarīgi ir atcerēties, ka 22. pantā uzskaitītās personas ir neaizsargātas, un tāpēc šīm personām nepieciešamas cita veida atbalsts, ne tikai mikrokredīti un pasākumus uz konkurences pamata. Šādi pasākumi ir riskanti, neaizsargātajam personām tie var kļūt par lamatām, jo var izrādīties, ka šo nodarbošanos nekad neaizstās algots darbs.

5.4.2. EESK vēlas, lai tiktu apsvērta iespējama sadales princips atbalsta piešķiršanai starp dalībvalstīm.

5.4.3. Komiteja uzskata, ka jāuzsver paredzamais Eiropas Investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas pastiprinošais efekts, un skaidri jānosaka [finansējuma] saņēmēji. Budžets 25 000 *euro* apmērā pavisam atšķirīgi ietekmēs cilvēku, kas ir zaudējis darbu (22. panta 1. punkta a) apakšpunkts), sociālo uzņēmumu (22. panta 3. punkts) ar darba ņēmējiem un budžetu, un individuālo uzņēmēju un viņa mikrouzņēmumu, Arī aizdevējorganizāciju attieksme pret garantijām būs atšķirīga. Tāpēc būtu jāprecizē:

- kas šajā sadaļā ir "sociāls",
- saņēmēji un it īpaši to sociālo uzņēmumu lielums, kuri tiesīgi pretendēt uz atbalstu,
- kas ir "sociāls mikrouzņēmums",
- atbalsta īstenošanas kārtība un precīzs sniegtā finansējuma apjoms (100% ?),
- kritēriji, lai būtu iespējams ieviest zināma veida atbalsta skalu,
- pasākumi *ex post* novērtēšanai vienkāršošanai, lai atvieglotu pārskatu sniegšanu un samazinātu kontroles izmaksas.

5.4.4. Attiecībā uz aizdevējiem:

- viņiem būtu jāparedz skaidrāki noteikumi, lai veicot savu darbu, neapgrūtinātu aizņēmējus ar atsevišķām un slēptām prasībām;
- jāparedz vērtēšanas pasākumi ātra pārskata sniegšanai.

5.4.5. EESK vēlas, lai šo pasākumu pievienotā vērtība pārsniegtu iepriekšējās programmas provizorisko novērtējumu, kas liecina par 1,2 izveidotām darba vietām uz vienu piešķirto mikrokredītu⁽³⁴⁾.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³¹⁾ EP, 2007. gada 15. septembra rezolūcija.

⁽³²⁾ COM(2011) 777 final.

⁽³³⁾ 2011. gada 19. decembra direktīvas priekšlikums (COM(2011) 883 final, 2011/0435 (COD)).

⁽³⁴⁾ "Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats", 2.1.2. punkts., Darbības rādītāji (pielikums dokumentam COM(2011) 609 final, 37. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm”

COM(2011) 813 final – 2011/0390 (CNS)

(2012/C 143/18)

Ziņotājs: **Wolfgang GREIF** kgs

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu 2011. gada 22. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm”

COM(2011) 813 galīgā redakcija – 2011/0390 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 25. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 111 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Finanšu krīzes ceturtajā gadā stāvoklis Eiropas darba tirgū arvien pasliktinās. EESK pauž ļoti lielas bažas par to, ka ES stratēģijas “Eiropa 2020” prioritātē “Iekļaujoša izaugsme” izvirzītos nodarbinātības mērķus, iespējams, nevarēs sasniegt ar politikas principiem, kas veido pamatu Eiropas Savienībā pašlaik arvien biežāk īstenotajiem taupības pasākumiem, kuri vērsti uz krīzes pārvarēšanu. Eiropas Savienībā vienlaikus sākot taupības programmas, rodas draudi, ka savstarpēji pastiprinošā lejupslīde paātrināsies un izaugsmes izredzes vēl vairāk pasliktināsies. Tas negatīvi ietekmēs gan pēdējo ekonomikas stimulēšanas iespēju, proti, pieprasījumu iekšējā tirgū, gan stabilitātes nodrošināšanu un jaunu darbavietu radīšanu.

1.2. Turpmākajos gados nodarbinātības jomā Eiropa nonāks ļoti sarežģītā stāvoklī. Noteiktas iedzīvotāju grupas, jaunieši, cilvēki ar zemu kvalifikāciju, ilglaicīgi bezdarbnieki, migranti, romi un vientuļie vecāki, ir neaizsargātākas nekā visas pārējās sabiedrības grupas. Lai to novērstu, Eiropas un valstu līmenī steidzami jāveic mērķtiecīgi ieguldījumi, kuriem ir liela ietekme uz nodarbinātību, un tas ir jādara koordinēti, cenšoties palielināt to ietekmi, kas nozīmīga no nodarbinātības politikas viedokļa.

1.3. Tā kā jauniešu bezdarbs arvien palielinās un lielais ilglaicīgo bezdarbnieku skaits nemazinās, nodarbinātības politikas jomā EESK vēlas sniegt šādus ieteikumus, kas attiecas uz nodarbinātības pamatnostādņu īstenošanu:

— Līdztekus vispārējam mērķim Eiropas Savienībā sasniegt noteiktu nodarbinātības līmeni turpmāk būtu jāizvirza kvantitatīvi ES mērķi, kas attiecas uz noteiktām sabiedrības grupām, piemēram, ilglaicīgiem bezdarbniekiem, sievietēm,

gados vecākiem cilvēkiem un, jo īpaši, jauniešiem (bezdarba mazināšana, nodarbinātības iespēju uzlabošana). Vispārējie centieni atlikt konkrētu mērķu izvirzīšanu nodarbinātības jomā līdz šim nav bijis īpaši efektīvs risinājums.

— Šajā sakarā īpaša uzmanība jāvelta vienam rādītājam, kura mērķis ir būtiski samazināt to jauniešu skaitu, kuri nav nodarbināti un nav iesaistīti izglītības vai apmācības procesā (tā dēvētie *NEETs* (*not in education, employment or training*)).

— EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par tā dēvēto “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantiju”, kas paredz, ka četros mēnešos pēc skolas beigšanas dalībvalstīm ir jānodrošina jauniešiem darbs, iespējas turpināt apmācību vai piedalīties pasākumos, kuru mērķis ir aktivizācija un iekļaušanās darba tirgū. Valstu reformu plānos ir jāparedz konkrēti pasākumi šī mērķa sasniegšanai.

— Dalībvalstīm, kurās jauniešu stāvoklis darba tirgū ir īpaši sarežģīts un kurām pašlaik jāievēro arī stingri budžeta ierobežojumi, būtu jāatvieglo piekļuve ES fondu līdzekļiem, kas paredzēti tādiem pasākumiem kā “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija” (sākot ar līdzekļu izlietošanas vienkāršošanu un beidzot ar prasības, ka valstīm jāpiešķir līdzfinansējums, pagaidu atcelšanu).

— Neraugoties uz saspringto stāvokli dalībvalstu budžetos, nebūtu jāsamazina un, ja vajadzīgs, būtu jāpalielina valstu un Eiropas finansējums izglītībai, kā arī jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku nodarbinātības veicināšanai. Tāpēc

jaunajā finanšu plānā, ko sāks īstenot 2014. gadā, jauniešiem paredzētām iniciatīvām ir jāatvēr pietiekami daudz Eiropas Sociālā fonda un arī citu ES fondu līdzekļu.

- Visās ES dalībvalstīs jāpārskata un, ja vajadzīgs, jāpilnveido noteikumi attiecībā uz to jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku iespējām saņemt ienākuma pabalstus, kuriem nav darba, bet kuri meklē darbu vai apmācības iespējas. Atbilstošus mērķus būtu ieteicams iekļaut valstu reformu programmās.
- EESK neatbalsta daudzus risinājumus jauniešu iesaistīšanai darba tirgū, kas nenodrošina stabilitāti un nepaver attīstības iespējas nākotnē. Nav atbalstāmas nestabilas darba attiecības un darba līgumi, kas negarantē drošību, bet jāīsteno pasākumi, lai nepieļautu, ka nodarbinātība uz noteiktu laiku un darbavietas ar zemu atalgojumu un sliktu sociālo aizsardzību kļūst par izplatītu parādību.
- EESK iesaka dalībvalstīm īpašu uzmanību veltīt visaptveroša valsts finansēta darba tirgus izveidei, un šajā darba tirgū publiskos līdzekļus izlietot, lai radītu pietiekami daudz atbilstošu darba vietu. Tā varētu nodrošināt, ka ilglaicīgi bezdarbnieki saglabā darba iemaņas un uzlabo prasmes un zināšanas. Tas novērstu nodarbinātu personu nabadzības palielināšanos un ļautu šādām personām netraucēti iekļauties parastajā darba tirgū, kad krīze būs beigusies.
- Norādot uz Komisijas iniciatīvu, kas saistīta ar prakses apgūšanu, EESK atbalsta ieceri radīt atbilstošu Eiropas kvalitātes sistēmu, lai veicinātu apmācībai labvēlīgu apstākļu nodrošināšanu un saistošu līgumu slēgšanu. Jānovērtē, vai citviet nebūtu daļēji ieviešama dažās dalībvalstīs jau sen veiksmīgi izmantotā duālās apmācības sistēma, kas apvieno vispārējo un profesionālo izglītību.

2. Ievads

2.1. ES Padome 2010. gada 21. oktobrī nolēma nodarbinātības politikas pamatnostādnes nemainīt līdz 2014. gadam, lai varētu koncentrēties uz to īstenošanu. To atjaunināšana būtu jāveic tikai īpašos gadījumos.

2.2. Neraugoties uz to, EESK saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 148. panta 2. punktu, kas paredz apspriesties ar Komiteju katru gadu, vēlas vēlreiz paust viedokli par pamatnostādņu īstenošanu,

- lai analizētu jautājumu, vai var paātrināt izvērsto mērķu sasniegšanu, ievērojot vērojamas attīstības tendences darba tirgū un pašlaik Eiropas Savienībā bieži uzsvērtos politiskos principus attiecībā uz krīzes pārvarēšanu,
- kā arī paustu viedokli par jauniešu bezdarba un ilglaicīga bezdarba problēmas saasināšanos un sniegtu steidzami īstenojamus ieteikumus šajā politikas jomā.

2.3. EESK ļoti atzinīgi vērtē to, ka, 2010. gadā izstrādājot pamatnostādņu galīgo redakciju, vairāki Komitejas priekšlikumi⁽¹⁾ iekļauti Padomes lēmuma tekstā, taču atzīmē, ka uzmanība nav veltīta citiem norādītajiem trūkumiem. Tāpēc Komiteja vēlreiz atgādina dažas svarīgākās piezīmes, kuras izteiktas atzinumā un kuras nav zaudējušas īpašo nozīmību. Piemēram, minētajā atzinumā arī secināts,

- ka, cenšoties pārvarēt krīzi, pamatnostādnes nepietiekami atspoguļo to, ka vissvarīgākā prioritāte ir bezdarba mazināšana;
- ka jaunajās vadlīnijās daudz mazāk runāts par rīcību Eiropas līmenī, izvirzot tikai dažus Eiropas pamatmērķus un visu nodarbinātības politikas mērķu izvērzišanu atstājot dalībvalstu ziņā;
- ka līdztekus vispārējam mērķim Eiropas Savienībā sasniegt noteiktu nodarbinātības līmeni turpmāk būtu jāizvirza kvantitatīvi ES mērķi, kas attiecas uz noteiktām sabiedrības grupām, piemēram, ilglaicīgiem bezdarbniekiem, sievietēm, gados vecākiem cilvēkiem un arī jauniešiem;
- ka papildus jāizvirza kvantitatīvi ES mērķi, piemēram, attiecībā uz dzimumu līdztiesību, ilgtermiņa bezdarba novēršanu, tādu darba attiecību nepieļaušanu, kas nenodrošina pietiekamu sociālo aizsardzību, jauniešu bezdarba un bērnu un jauniešu nabadzības mazināšanu;
- ka vadlīnijās nav iekļautas konkrētas norādes attiecībā uz darba vietu kvalitāti.

2.4. Minētie jautājumi analizēti šajā atzinumā, ievērojot pašlaik vērojamas attīstības tendences Eiropas valstu darba tirgū pašreizējās krīzes apstākļos.

3. Nodarbinātības jomā vērojama stāvokļa pasliktināšanās, krīzei turpinoties

3.1. Finanšu krīze izvērtās par dziļu ekonomikas, parādu un sociālo krīzi⁽²⁾. Oficiāli pausts viedoklis, ka ES ekonomikas atveseļošanās ir apstājusies. Izskan arī arvien drūmākas prognozes par stāvokli Eiropas darba tirgū⁽³⁾. Krīzes sociālā ietekme arvien pieaug ne tikai tāpēc, ka daudzas ES dalībvalstis saskaras ar grūtībām ekonomikas jomā, bet arī tādēļ, ka vairums valdību uz tā dēvēto valsts parādu krīzi, ko izraisīja arī finanšu tirgus ļoti vājā regulēšana pēdējos gados, reaģē, īstenojot pastiprinātu taupības politiku un tā mēģinot nomierināt finanšu tirgu. Saskaņā ar nesen pieņemtajiem jaunajiem noteikumiem attiecībā

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums "Padomes lēmums par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm — Stratēģijas "Eiropa 2010" integrēto pamatnostādņu II daļa", ziņotājs — Greif kgs, (OV C 21, 66. lpp., 21.01.2011.).

⁽²⁾ EESK vairākos atzinumos un saistībā dažādiem pasākumiem paudusi viedokli par krīzes sekām un veicamajiem krīzes pārvarēšanas pasākumiem. Prominents piemērs ir Komitejas priekšsēdētāja paziņojums plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada decembrī (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_de.doc).

⁽³⁾ Skatīt, piemēram, Eiropas Komisijas nesen publicēto rudens prognozi laikposmam no 2011. līdz 2013. gadam.

uz eurozonas ekonomikas pārvaldību gandrīz visās ES dalībvalstīs veicamā konsolidācija būs vērsta uz valsts budžeta deficīta samazināšanu, veicot publisko tēriņu dažkārt sāpīgu samazināšanu, kas galvenokārt izpaudīsies kā sociālo izdevumu un publisko pakalpojumu ierobežošana⁽⁴⁾. Šī politika ierobežo iespējas darba tirgū, jo īpaši to sabiedrības grupu locekļiem, kuru stāvoklis jau līdz šim bijis nelabvēlīgs.

3.2. Tāpēc Eiropā stāvoklis nodarbinātības jomā turpmākajos gados būs ļoti sarežģīts. Finanšu un ekonomikas krīzes ceturtajā gadā iespējas atrast darbu turpinās samazināties. Neraugoties uz ekonomikas stimulēšanas pasākumiem, ko veica, krīzei sākoties, un ekonomikas atveseļošanas dažās ES dalībvalstīs, no 2008. līdz 2011. gadam **bezdarbs** Eiropas Savienībā pieauga no 6,9 % līdz 9,4 %⁽⁵⁾.

3.3. Pašlaik Eiropas Savienībā darba nav 22 miljoniem cilvēku, turklāt ES dalībvalstīs ir vērojamas lielas atšķirības. Piemēram, 2011. gada 2. ceturksnī bezdarba līmenis Austrijā, Luksemburgā un Nīderlandē bija 5,5 %, bet Īrijā, Lietuvā, Latvijā un Grieķijā tas sasniedza vairāk nekā 14 % un Spānijā — 21 %. Jauniešus bezdarbs skāris vēl vairāk. Vairākās valstīs — ne tikai Eiropas dienvidos — krīzes laikā stāvoklis pasliktinājās tik ļoti, ka tas rada satraukumu: bezdarba līmenis Spānijā, Īrijā un Dānijā, kur gan tas pirms krīzes bija zems, paaugstinājās divas reizes un Baltijas valstīs pat trīs reizes. 2010. gadā bezdarbs samazinājās tikai Vācijā un Luksemburgā. Neraugoties uz bezdarba palielināšanos, dažās dalībvalstīs vērojams arī brīvo darbavietu skaita pieaugums. Demogrāfiskās attīstības un notiekošo strukturālo pārmaiņu dēļ jāreķinās, ka šī paradoksālā tendence izpaudīsies vēl vairāk.

— Krīzes laikā bezdarba pieaugums īpaši smagi skāris **jauniešus un mazkvalificētus darba ņēmējus**, turklāt bezdarba rādītāji abās grupās vēl pirms krīzes bija daudz sliktāki nekā vidējie rādītāji.

— **Mazizglītotu** personu bezdarba līmenis 2011. gada 2. ceturksnī sasniedza 16,3 %, savukārt cilvēku ar vidējo un augstāko izglītību bezdarba līmenis bija attiecīgi 8,6 % un 5,3 %.

— **Visās vecuma grupās gan vīriešu, gan arī sieviešu** bezdarba līmenis ir paaugstinājies. 2011. gada 2. ceturksnī tas sasniedza attiecīgi 9,4 % un 9,5 %. Pirmajā krīzes posmā straujāk paaugstinājās vīriešu bezdarba līmenis, jo tā vairāk skāra nozares (piemēram, ražojošo rūpniecību un celtniecību), kur pārsvarā strādā vīrieši. Otrajā krīzes posmā straujāk

paaugstinājās sieviešu bezdarba līmenis, jo veiktie taupības pasākumi vairāk skāra nozares (piemēram, pakalpojumu nozari un valsts sektoru), kur galvenokārt strādā sievietes.

— Bezdarba pieaugums īpaši smagi skāris migrējošos darba ņēmējus, kuru bezdarba līmenis vēl pirms krīzes bija augstāks nekā vidējais. Viņu bezdarba līmenis 2011. gada 2. ceturksnī sasniedza 16,3 %.

— **Ilgtermiņa bezdarbs** (ilgāk nekā 12 mēneši), kura statistikas rādītāji kādu laiku bija ievērojami uzlabojušies, jo strauji pieauga darbu nesen zaudējušo skaits, 2011. gada 2. ceturksnī Eiropas Savienībā atkal sasniedza pirmskrīzes līmeni, proti, 43 %. Valstīs, kuras krīze skāra ļoti smagi un jau pašā sākumā (Spānija, Īrija, Baltijas valstis), stāvoklis salīdzinājumā ar 2008. gadu būtiski uzlabojas. Tā kā pieprasījums nepalīdina, tuvākajā laikā šī bezdarbnieku grupa būtiski palielināsies.

3.4. Tā kā **jauniešu bezdarbs** vēl pirms krīzes bija sasniedzis satraucoši augstu līmeni, EESK jau tad norādīja, tā ir viena no nopietnākajām problēmām Eiropas darba tirgū⁽⁶⁾. Jauniešu bezdarbs visur strauji pieauga, un pašlaik tā līmenis Eiropas Savienībā sasniedz gandrīz 21 %. Vairāk nekā 5 miljoniem jauniešu (vecumā no 15 līdz 24 gadiem) pašlaik nav darba vai apmācības iespēju, un tam ļoti smagas individuālas un sociālas sekas. Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda (*Eurofound*) nesen veikti aprēķini liecina, ka izmaksas, ko rada jauniešu atstumtība no darba tirgus, Eiropas Savienībā katru gadu sasniedz vairāk nekā 100 miljardus *euro*⁽⁷⁾. Grieķijā un Spānijā vairāk nekā 40 % jauniešu un Latvijā, Lietuvā un Slovēnijā gandrīz katram trešajam jauniešiem nav darba.

— Par jauniešu bezdarba satraucošo pieaugumu liecina divi rādītāji, proti, bezdarba līmenis⁽⁸⁾ un to jauniešu skaits, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā (*NEET* rādītājs), un abi rādītāji ir pasliktinājušies. Īpašu vērību raisa *NEET* rādītājs, jo tas atspoguļo, cik jauniešu vecumā no 15 līdz 24 gadiem **nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā** ("Not in Employment, Education or Training").

— Dalībvalstīs vērojamas lielas atšķirības. Vislabākais stāvoklis ir Dānijā, Nīderlandē, Slovēnijā un Austrijā, kur šis rādītājs ir 7 %, savukārt īpaši sliktā stāvoklis ir Itālijā un Bulgārijā, kur šis rādītājs ir attiecīgi 19,1 % un 21,8 %. ES 27 dalībvalstu vidējais rādītājs 2010. gadā bija 12,8 %. Izskatās, ka krīzes dēļ *NEET* rādītājs īpaši pasliktinājies Spānijā, Īrijā, Lietuvā, Igaunijā un Latvijā.

⁽⁴⁾ Lai gūtu priekšstatu par to, kā jaunā ekonomikas pārvaldības sistēma ietekmēs sabiedrību, skatīt EESK atzinumu par tematu "Jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālās sekas", ziņotāja — *Bischoff* kdze (skatīt šī Oficiālā Vēstneša 23 lappusi).

⁽⁵⁾ Ja nav īpaši norādīts, dati iegūti no Eiropas Savienības darbaspēka apsekojuma (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction) un attiecas uz 2011. gada 2. ceturksni. Runa ir par iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 64 gadiem.

⁽⁶⁾ Skatīt EESK atzinuma par tematu "Jaunatne kustībā" 7. punktu, ziņotājs — *Trantina* kgs, līdzziņotājs — *Mendoza Castro* kgs (OV C 132, 55. lpp., 03.05.2011.).

⁽⁷⁾ *Eurofound* nesen veikti aprēķini liecina, ka izmaksas, ko rada šī jauniešu atstumtība no darba tirgus, Eiropas Savienībā katru gadu sasniedz gandrīz 100 miljardus *euro*.

⁽⁸⁾ Lai mazinātu iespējamos pārpratumus, ko varētu radīt to jauniešu augstais bezdarba līmenis, kuri vēl apgūst profesiju, šeit runa ir par visiem strādājošiem jauniešiem.

— Vēl viena grupa, kuru zemā izglītības līmeņa dēļ bezdarbs apdraud īpaši, ir **personas, kas nav beigušas skolu**. Neraugoties uz to, ka krīzes laikā dažās valstīs (piemēram, Spānijā, Portugālē, Igaunijā, Latvijā un Apvienotajā Karalistē) to personu skaits, kas nav beigušas skolu, ir samazinājies, vidējais Eiropas rādītājs 2010. gadā bija 14,1 %, kas ir ļoti tālu no stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītā mērķa, proti, 10 %⁽⁹⁾. Dalībvalstu atšķirības ir lielas. Portugālē un Spānijā šis rādītājs ir vairāk nekā 28 %, Maltā skolu nebeigušo personu skaits sasniedz 37 %, bet Slovākijā, Čehijas Republikā un Slovēnijā tas nepārsniedz 5 %⁽¹⁰⁾.

3.5. Šis bezdarbnieku skaita izmaiņas atspoguļo arī **nodarbinātības līmenis**, kas krīzes laikā ievērojami kritās: vecumā grupā no 20 līdz 64 gadiem Eiropas Savienībā tas kritās no 70,5 % 2008. gada 2. ceturksnī līdz 68,9 % 2011. gada 2. ceturksnī. Jau 2010. gadā, kad pamatnostādnes pieņēma, bija skaidrs, ka būs vajadzīgi veseli 10 gadi, lai atjaunotu gandrīz 10 miljonus darbavietu, kas kopš krīzes sākuma ir likvidētas. Kopš tā laika stāvoklis gandrīz nav uzlabojies. ES vidējie nodarbinātības rādītāji no 2010. gada 2. ceturksņa līdz 2011. gada 2. ceturksnim uzlabojušies tikai nedaudz; dažās ES dalībvalstīs pagājušajā gadā bija vērojams būtisks nodarbinātības pieaugums (Igaunija, Lietuva, Latvija un Malta), savukārt citās tā joprojām būtiski samazinās (Grieķija, Bulgārija, Slovēnija un Rumānija). ES dalībvalstis kopumā joprojām ir tālu no ES vispārējā mērķa sasniegšanas, proti, panākt, ka 2020. gadā vispārējās nodarbinātības līmenis (vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem) sasniedz 75 %⁽¹¹⁾. Ekonomikas krīzes laikā jauniešus vairāk nekā citas vecuma grupas skar ne tikai bezdarbs, bet arī nodarbinātības iespēju mazināšanās.

3.6. Tendences, kas bija vērojamas, īstenojot Lisabonas stratēģiju, turpinājās arī krīzes laikā, proti, pakāpeniski turpināja pieaugt **nepilnu laiku nodarbināto** skaits. Norādot uz lielajām dalībvalstu atšķirībām, jāatzīmē, ka Eiropas Savienībā nepilnu laiku nodarbināto skaits, kas 2008. gada 2. ceturksnī bija 17,6 % no nodarbināto kopskaita, palielinājās līdz 18,8 % 2011. gada 2. ceturksnī.

— Nepilnu laiku strādā daudz vairāk **sieviešu** nekā vīriešu, un 2011. gada 2. ceturksnī šādi nodarbināto sieviešu skaits bija 31,6 %, bet vīriešu — 8,1 %.

— **Nepilnu laiku nodarbināto skaits** Eiropas Savienībā ir pieaudzis, un jauniešus šī tendence ir skārusi daudz vairāk nekā vidēja vecuma un gados vecākus darba ņēmējus.

— Arī **vismazāk izglīto darba ņēmēju grupā** nepilnu laiku nodarbināto skaits ir pieaudzis vairāk.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_en.htm

⁽¹⁰⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>

⁽¹¹⁾ Skatīt EMCO/28/130911/EN-rev3, 27. un turpmākās lappuses.

— Krīzes apstākļos nepilna laika darbs cilvēkiem ļauj nezaudēt saikni ar darba tirgu un paver labas iespējas pārejai uz darbu pilnā slodzē, kad krīze beigsies.

— Krīzes laikā ievērojami pieaudzis arī to darba ņēmēju skaits, kuri **spiesti strādāt nepilnu darba laiku**⁽¹²⁾. Valstīs, ko krīze skārusi vissmagāk (Baltijas valstīs, Spānijā, Īrijā), to darba ņēmēju skaits, kuri spiesti strādāt nepilnu darba slodzi, no 2008. līdz 2010. gadam pieauga daudz vairāk nekā vidēji Eiropas Savienībā. Tā kā sievietes aprūpē bērnus vai darba nespējīgus pieaugušos, to sieviešu skaits, kuras strādā nepilnu slodzi, daudzās valstīs joprojām ir liels.

3.7. **Darba attiecībās uz noteiktu laiku** esošu personu īpatsvars 2007. gada 2. ceturksnī pieauga, sasniedzot līdz šim augstāko līmeni Eiropas Savienībā, proti, 14,6 %. Šie ES darbaapkekojuma dati aptver arī pagaidu darbiniekus, ja vien viņi nav noslēguši rakstisku darba līgumu uz nenoteiktu laiku⁽¹³⁾. Tā kā krīzes laikā noteikta laika darba ņēmējus un pagaidu darbiniekus smagi skāra bezdarbs, viņu kopskaits 2009. gada 2. ceturksnī samazinājās līdz 13,5 %. Nesenais pieaugums līdz 14,2 %, kas konstatēts 2011. gada 2. ceturksnī, liecina, ka uzņēmumi cenšas pieņemt darbā darba ņēmējus, kuriem darba līgums ir uz noteiktu laiku, un darba ņēmējus no sabiedrībām, kas norīko darbiniekus pagaidu darbam. Tas liecina arī par darba devēju neticību, ka ekonomikas atlabšana turpināsies, un viņu pūliņiem šajos apstākļos risināt problēmas.

— To cilvēku skaits, kuriem ir darba attiecības ar noteiktu laiku, **dalībvalstīs** ir ļoti **atšķirīgs**. Dažās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, piemēram, Rumānijā, Bulgārijā, Lietuvā un Igaunijā viņu skaits nepārsniedz 5 %, savukārt Portugālē, Spānijā un Polijā šis rādītājs ir no 23 % līdz 27 %.

— Gados jaunie darba ņēmēji (vecumā no 15–24 gadiem) ir grupa, kurā darba attiecības uz noteiktu laiku ir visizplatītākās (2010. gadā tie bija 42,2 %). Šāds stāvoklis vērojams gandrīz visās valstīs. Zināmā mērā daudzās nozarēs nereti varam vērot, ka **jaunieši vispirms stājas darba attiecībās uz noteiktu laiku**. Bieži tomēr tā nav brīvprātīga izvēle. Tas ir viens no cēloņiem, kāpēc krīzes apstākļos jauniešu stāvoklis darba tirgū tik ļoti pasliktinājās.

— To darba ņēmēju grupā, kuriem darba attiecības ir uz noteiktu laiku, 20 % ir **mazkvalificēti darba ņēmēji**, un šis rādītājs ir daudz augstāks nekā vidēji kvalificētu un augsti kvalificētu darba ņēmēju grupā (apmēram 12–13 %).

⁽¹²⁾ “Spiesti strādāt nepilnu darba laiku” nozīmē “nevarēja atrast darbavietu, kur jāstrādā pilna slodze”.

⁽¹³⁾ Būtu ieteicams, ka Eurostat turpmāk noteikta laika darba ņēmējus un pagaidu darbiniekus uzskaitītu atsevišķi.

— To cilvēku skaits, kuri ir **spiesti stāties darba attiecībās uz noteiktu laiku**, no 2008. līdz 2010. gadam palielinājās par 2 %; šī tendence visvairāk izaužas divās valstīs, kuras krīze skāra vissmagāk, proti, Lietuvā un Īrijā, kā arī Čehijas Republikā, Dānijā un Lielbritānijā.

3.8. **Nodarbināto personu nabadzība:** Eurostat 2009. gadā publicētie dati liecina, ka gan noteikta laika darba ņēmēji, gan pagaidu darbinieki, kā arī jaunieši un vientuļie vecāki, neraugoties uz to, ka viņiem ir darbs, saskaras ar lielākiem nabadzības draudiem nekā darba ņēmēji, kuriem ir darba attiecības uz nenoteiktu laiku, un uz pilnu slodzi nodarbinātie.

— **Gados jaunie darba ņēmēji** (vecumā no 18 līdz 24 gadiem), **neraugoties uz atrašanos darba attiecībās**, saskaras ar daudz lielākiem **nabadzības draudiem** ⁽¹⁴⁾ nekā darba ņēmēji (vecumā no 24 līdz 64 gadiem) vidēji vairākās ES dalībvalstīs.

— Tāpat arī nesamērīgi daudz **vientuļo vecāku**, kas bieži spiesti strādāt nepilnu slodzi, un mazkvalificētu darba ņēmēju veic darbu uz noteiktu laiku vai nepilnas slodzes dabu, un ļoti daudzi šīs grupas pārstāvji strādā slikti atalgotu pilnas slodzes darbu, un tāpēc palielinās **trūcīgo nodarbināto personu skaits**.

4. ES taupības politika negatīvi ietekmē stāvokli darba tirgū un apgrūtina nodarbinātības politikas mērķu sasniegšanu

4.1. Eiropas Savienībā vienlaikus sākot taupības programmas, savstarpēji pastipriņošā lejupslīde var paātrināties un izaugsmes izredzes var vēl vairāk pasliktināties. Tā kā daudzas valstis pietiekamu uzmanību arī nevelta veicamajām strukturālajām reformām un jaunas izaugsmes iespējas nepaveras, izdevumu samazināšana negatīvi ietekmēs pēdējo ekonomikas stimulēšanas iespēju, proti, pieprasījumu iekšējā tirgū, un tāpēc samazināsies nodokļu ieņēmumi un palielināsies sociālie izdevumi. Pastāv draudi, ka budžeta deficīts vēl vairāk palielināsies, un tāpēc arvien vairāk ES dalībvalstu nespēs īstenot ekonomikas politikas pasākumus. Šāda pieeja, proti, budžeta konsolidācija, galvenokārt īstenojot taupības pasākumus, ir ne tikai sociālā ziņā apšaubāma, bet tā arī mazina ekonomikas atveseļošanās iespējas nākotnē. EESK pauž ļoti lielas bažas par to, ka krīzi nevarēs pārvarēt ar šiem pasākumiem un ES nodarbinātības stratēģijā izvirzītie mērķi arī nebūs sasniedzami.

4.2. EESK tāpēc atkārtoti rosina īstenot vēl vienu Eiropas ekonomikas atveseļošanas programmu, kurai būtu liela ietekme, ja raugāties no nodarbinātības politikas viedokļa, un kuras apmērs būtu 2 % no IKP ⁽¹⁵⁾. Līdztekus valstu veiktiem papildu

ieguldījumiem, kam jābūt saskaņotākiem, lai palielinātu nodarbinātības politikas pasākumu ietekmi, ir jāparedz arī nozīmīgi Eiropas investīciju projekti. Ieguldījumiem, kuriem ir liela ietekme uz nodarbinātību, būtu jāpiešķir 1 % paredzēto līdzekļu, kas būtu jānovirza arī nodarbinātības politikas pasākumiem, kuri var būt dažādi, jo ES dalībvalstu reģionos stāvoklis darba tirgū ir atšķirīgs.

4.3. Publisko budžetu līdzekļus nevarēs izmantot pilnīgi visām vajadzībām, piešķirot finansējumu gan banku glābšanai, gan sociālām un novatoriskām investīcijām, gan uzņēmumu atbalstam. EESK uzskata, ka budžetu vieda konsolidācija nedrīkst ietvert tikai izdevumu samazināšanu, kas būtu jāveic sociāli atbildīgi, bet tā jāveic, noteikti arī meklējot jaunus ienākumu avotus. Īpaši svarīgi ir palielināt dalībvalstu nodokļu bāzi. Turklāt būtu jāapsver arī visaptverošas izmaiņas nodokļu sistēmās, un šajā procesā jāpievēršas jautājumam par dažādiem ienākumu un īpašumu veidiem piemērojamajām nodokļu likmēm. Tas jādara, vienlaikus paaugstinot publisko izdevumu efektivitāti un palielinot to mērķtiecību.

4.4. EESK uzskata, ka taupības pasākumi nedrīkst vairojot nabadzības draudus un nevienlīdzību, kas pēdējos gados jau ir palielinājusies. Īstenojot visus pasākumus krīzes pārvarēšanai, jānodrošina, lai tie krīzes apstākļos un pēc krīzes nekavētu pieprasījuma un nodarbinātības palielināšanos un sociālās ietekmes mazināšanu. Dalībvalstīm arī jāievēro, ka pasākumi ekonomikas un valsts parādu krīzes pārvarēšanai nedrīkst apdraudēt publiskos ieguldījumus, kas saistīti ar nodarbinātības politiku un vispārējo un profesionālo izglītību. EESK rosina veikt efektīvu ietekmes novērtēšanu, lai noskaidrotu, kā var sasniegt ES izvirzīto mērķi līdz 2020. gadam vismaz 20 miljoniem cilvēku pavērt iespējas izkļūt no nabadzības un sociālās atstumtības.

4.5. Taupības pasākumi vissmagāk skar galvenokārt tos, kuri ir atkarīgi no valsts piešķirtajiem sociālajiem pabalstiem, arī tos, kurus apdraud nestabilas darba attiecības, un citas grupas, kas daba tirgū nonākušas nelabvēlīgā stāvoklī. Bezdarbs parasti vissmagāk skar arī tos, kuriem ir grūti piekļūt un kuriem ir ierobežotas iespējas piekļūt ienākumu pabalstam. Tāpēc vajadzīgi pietiekami, efektīvi un ilgtspējīgi sociālā nodrošinājuma tīkli, un īpaša uzmanība jāpievērš vissmagāk skartajām un darba tirgū visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām (arī jauniešiem, migrantiem, romiem, cilvēkiem ar invaliditāti, vientuļajām mātēm un mazkvalificētajiem).

4.6. Par problēmām, kas darba tirgū radīsies Eiropas sabiedrības novecošanas dēļ, EESK jau pieņēmusi pauda atzinumu un norādījusi, ka visefektīvākā stratēģija noteikti ir pastāvošā nodarbinātības potenciāla pēc iespējas plašāka izmantošana. Tas panākams, īstenojot mērķtiecīgu izaugsmes politiku un visaptverošu

⁽¹⁴⁾ Ienākumi nepārsniedz 60 % no vidējiem ienākumiem attiecīgajā valstī.

⁽¹⁵⁾ Skatīt EESK atzinuma par tematu "Samita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti" 3.1. punktu, ziņotājs — Greif kgs, (OV C 306, 70. lpp., 16.12.2009.).

politiku, kas veicina līdzdalību. Šāda politika ir gados vecākiem cilvēkiem piemērotas darba vides radīšana, apmācības un tālākizglītības iespēju būtiska paplašināšana, kvalitatīvi augstvērtīgu un ražīgu darba vietu radīšana, efektīvu sociālās drošības sistēmu izveide un visaptveroši pasākumi, kas veicina profesionālās un ģimenes dzīves apvienošanu, un daudzi citi pasākumi⁽¹⁶⁾. Tautsaimniecībā jāizmanto arī visas iespējas, ko paver tā dēvētā “sirmgalvju ekonomika” (“silver economy”).

5. Jauniešu nodarbinātība un ilgtermiņa bezdarbs — aicinājumi un ieteikumi

5.1. Tālejošu ES mērķu izvirzīšana jauniešu nodarbinātības jomā

5.1.1. Pieņemtajās pamatnostādņēs minēts viens rādītājs, kura mērķis ir mazināt to jauniešu skaitu, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā (NEET). Kaut arī dalībvalstis paredzējušas dažādus pasākumus, ievērojot NEET apakšgrupu atšķirīgās īpatnības un uzmanību veltot arī īpaši atstumtajiem⁽¹⁷⁾, tomēr joprojām nav izvirzīti konkrēti mērķi attiecībā uz jauniešu bezdarba mazināšanu un jauniešu nodarbinātības iespēju uzlabošanu. **EESK vēlreiz uzsver, ka šis svarīgais jautājums pamatnostādņēs ir jāatspoguļo daudz skaidrāk, galvenokārt papildinot tās ar kvantitatīviem Eiropas mērķiem attiecībā uz jauniešu nodarbinātību: jo īpaši, 1) mērķi ievērojami samazināt jauniešu bezdarbu un 2) termiņu, kurš nedrīkst pārsniegt četrus mēnešus un kurā jauniešiem ir jānodrošina darba vai apmācības iespējas.** Tas, ka konkrētu mērķu izvirzīšana jaunatnes nodarbinātības jomā ir atstāta dalībvalstu pārziņā, tomēr nav sniedzis lielu labumu; tikai dažas dalībvalstis to reformu programmās ir izvirzījušas atbilstošus mērķus⁽¹⁸⁾.

5.2. Dalībvalstīm konsekventi jānodrošina “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija” tiem jauniešiem, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā

5.2.1. EESK pauž gandarījumu par to, ka pamatiniciatīvā “Jaunatne kustībā”, ierosinot ieviest “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantiju”, iekļauts Komitejas priekšlikums panākt, ka četrus mēnešos pēc skolas beigšanas jauniešiem ir nodrošināts darbs, iespējas turpināt apmācību vai piedalīties pasākumos, kuru mērķis ir aktivizēšana un iekļaušanās darba tirgū⁽¹⁹⁾. **Šai sakarā EESK pilnībā atbalsta Komisijas prasības, ka dalībvalstīm nekavējoties jāapzina attiecīgie šķēršļi. Valstu reformu plānos ir jāparedz konkrēti pasākumi šo šķēršļu novēršanai.** Daudzās dalībvalstīs nodarbinātības dienestiem būs būtiski

⁽¹⁶⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Eiropas darba tirgus nākotne — meklējot efektīvus risinājumus demogrāfiskās attīstības radītajām problēmām”, ziņotājs — Greif kgs, (OV C 318, 1. lpp., 29.10.2011.).

⁽¹⁷⁾ “Young People and NEETs in Europe: first findings” — Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds (Eurofound) — EF1172EN (<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>).

⁽¹⁸⁾ Tikai četras valstis (Beļģija, Čehijas republika, Bulgārija, Igaunija) 2011. gadā to reformu programmās izvirzījušas mērķus, kas saistīti ar jauniešu bezdarba mazināšanu.

⁽¹⁹⁾ “Jaunatne kustībā”, COM(2010) 477, 5.4. punkts.

jāpaplašina to sniegtais konkrētais atbalsts, īpašu uzmanību veltot atstumtajām iedzīvotāju grupām (jo īpaši arī migrantiem un romiem).

5.2.2. Prioritātes, par kurām panākta vienošanās un kuras minētas nodarbinātības politikas pamatnostādņēs, dalībvalstīm efektīvi jāīsteno arī jauniešu nodarbinātības jomā, un jāizvirza atbilstošas un tālejošas prasības un mērķi, īstenojot arī līdzsvārotus pasākumus elastīguma un drošības palielināšanai, veicinot darbaspēka mobilitāti, izveidojot atbilstošas sociālā nodrošinājuma sistēmas, kas atvieglo pāreju darba tirgū, veicinot uzņēmējdarbības garu un radot piemērotus pamatnosacījumus, kuri sekmē darbavietu saglabāšanu un radīšanu, jo īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos.

5.3. Lielāks ES finansējums un vieglāka piekļuve ES finansējumam, kas paredzēts jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai

5.3.1. EESK uzsver: lai īstermiņā pazeminātu jauniešu un ilgtermiņa bezdarba līmeni, tieši arī laikā, kad stāvoklis budžetos ir saspringts, jāīsteno īpaši pasākumi sociālās, izglītības un nodarbinātības politikas jomā. Komisijas nesen publicētajā paziņojumā “Jaunatnes iespēju iniciatīva”⁽²⁰⁾ norādīts: “Vajadzīga ātra un nebirokrātiska palīdzība galvenokārt tajās valstīs, kur jauniešu bezdarba līmenis ir visaugstākais.”⁽²¹⁾ **Dalībvalstīm, kur jauniešu stāvoklis darba tirgū ir īpaši problemātisks un ilgtermiņa bezdarba līmenis ir augsts un kurām pašlaik jāievēro arī stingri budžeta ierobežojumi, būtu jāatvieglo piekļuve ES fondu līdzekļiem, kas paredzēti īpaši tādiem pasākumiem kā “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija” un ieguldījumiem, kuri rada darba vietas. Ir vajadzīgas pragmatiskas un elastīgas procedūras, būtu jāvienkāršo līdzekļu izlietošanas pārvaldība, un uz laiku pat būtu jāatceļ prasība, ka dalībvalstīm jāpiešķir līdzfinansējums, ja tās vēlas saņemt līdzekļus no Eiropas Sociālā fonda un citiem ES fondiem.**

5.4. Pietiekams jaunā ES budžeta finansējums jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai

5.4.1. EESK jau uzsvērusi, ka, neraugoties uz budžeta prioritāšu pārskatīšanu, kas ekonomikas krīzes dēļ bija jāveic visās ES dalībvalstīs, nebūtu jāsamazina un, ja vajadzīgs, būtu jāpalielina valstu un Eiropas finansējums izglītībai, kā arī jauniešu un ilglai-cīgu bezdarbnieku nodarbinātības veicināšanai⁽²²⁾. **Tāpēc EESK ierosina, ka jaunajā finanšu plānā, ko sāks īstenot 2014. gadā, iniciatīvām, kas paredzētas jauniešiem un ilglaicīgiem**

⁽²⁰⁾ Skatīt attiecīgos Komisijas priekšlikumus, kas minēti nesen publicētajā paziņojumā “Jaunatnes iespēju iniciatīva”, COM(2011)933.

⁽²¹⁾ Padomes lēmums 2010/707/EU, 7. pamatnostādne.

⁽²²⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Jaunatne kustībā”, COM(2010) 477, 5.4. punktu, ziņotājs — Soares kgs, (OV C 318, 50. lpp., 29.10.2011.).

bezdarbniekiem, ir jāatvēr pietiekami daudz Eiropas Sociālā fonda līdzekļu⁽²³⁾. EESK arī uzskata, ka būtu jāpārbauda, kā varētu izmantot arī citus ES fondus, lai īstenotu pasākumus jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai.

5.5. Jauniešiem un ilglaicīgiem bezdarbniekiem paredzēto bezdarba pabalstu pieejamības uzlabošana

5.5.1. ES dalībvalstīs būtiski atšķiras iespējas piekļūt sociālā nodrošinājuma pabalstiem un to lielums, un te runa nav tikai par jauniešiem. Nodarbinātības politikas pamatnostādņēs dalībvalstīs pamatoti rosinātas pielāgot tur izveidotās sociālā nodrošinājuma sistēmas, lai, darba tirgus elastībai palielinoties, nerastos sociālā nodrošinājuma nepilnības. Tas attiecas uz visām sabiedrības grupām. EESK uzskata, ka pārāk maz uzmanības līdz šim ir veltīts vairumā ES dalībvalstu tomēr vērojama trūkumam, proti, jauniešu ļoti ierobežotajām iespējām saņemt bezdarba pabalstus⁽²⁴⁾. Dažas valstis krīzes laikā ir palielinājušas atstumto sabiedrības grupu — arī jauniešu — iespējas, ievērojot attiecīgus nosacījumus, saņemt bezdarba pabalstus. Šo pasākumu īstenošanas termiņš tomēr ir ierobežots, un pastāv draudi, ka, īstenojot taupības programmas, šos pasākumus pārtrauks.

5.5.2. EESK ierosina, ka visās dalībvalstīs jāpārskata un, ja vajadzīgs, jāpilnveido noteikumi attiecībā uz to nenodarbināto jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku iespējām saņemt pabalstus, kuri vēlas strādāt un meklē darbu vai apmācības iespējas. Atbilstošus mērķus būtu ieteicams arī iekļaut valstu reformu programmās. Tas būtiski sekmētu daudzu jauniešu, kas cenšas iekļūt darba tirgū, nedrošā stāvokļa uzlabošanu.

5.6. Nepastāvīgu darba attiecību un neregulētu nodarbinātības veidu ierobežošana apmācības un prakses vietās

5.6.1. Vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem ne tikai bezdarbs ir divas reizes lielāks nekā pieaugušo grupā. Lielāks ir arī šīs grupas pārstāvju skaits, kas saskaras ar tādām problēmām kā nestabilas darba attiecības (dažās valstīs vairāk nekā 60 %), neregulēti apmācības un prakses veidi (galvenokārt dienviņu darbinātība⁽²⁵⁾) un kvalifikācijas līmenim neatbilstoša nodarbinātība. EESK neatbalsta tos pārmērīgi daudz risinājumus, kuri nav vērsti uz pastāvību un kuriem trūkst perspektīvas

⁽²³⁾ Piemēram, EESK rosina 40 % ESF līdzekļu novirzīt nodarbinātības un profesionālās mobilitātes veicināšanai, nodrošinot arī, ka daudzu sākotnējās prioritātes ir jauniešiem paredzēti pasākumi. Skatīt EESK atzinumu par tematu "Eiropas Sociālais fonds", (skatīt šī Oficiālā Vēstneša 82 lappusi), ziņotājs — M. Verboven, līdzziņotājs — M. Cabra de Luna, 1.5. un 4.1.2. punkts.

⁽²⁴⁾ Darbaspēka apsekojuma dati (Eurostat) liecina, ka ES 27 dalībvalstīs jauniešiem (vecumā no 15 līdz 24 gadiem) ir trīs reizes mazāk iespēju saņemt bezdarba pabalstus nekā citām sabiedrības grupām un krīzes laikā stabili uzlabojumi šajā jomā nav vērojami.

⁽²⁵⁾ Šāda problēma nav vērojama Ziemeļeiropas valstīs, kur daudzos gadus uzkrāta praktiska pieredze, regulējot attiecības starp mācekļiem, apmācības iestādēm un darba devējiem. Tas sakāms arī par valstīm, kur jau ilgi un efektīvi darbojas duālā mācekļu apmācības sistēma (Vācija, Austrija).

jauniešu integrēšanai nodarbinātības apritē: ir nevis jāorientējas uz nestabilām darba attiecībām un nedrošiem darba līgumiem, bet gan jāsekmē, ka nodarbinātība uz noteiktu laiku un darba vietas ar zemu atalgojumu un vāju sociālo aizsardzību nekļūst par normu jauniešu nodarbinātības jomā.

5.6.2. EESK vairākos atzinumos ir paudusi viedokli par vajadzīgo rīcību, kuras mērķis ir pielāgojumi izglītības un kvalifikācijas jomā, lai arī nodrošinātu, ka jaunieši iegūst darba tirgū pieprasītu apmācību⁽²⁶⁾. Lai novērstu darba tirgū vērojamo piedāvājuma un pieprasījuma neatbilstību, ko rada arī nepietiekamais kvalifikācijas līmenis, ierobežotā ģeogrāfiskā mobilitāte vai neatbilstošais atalgojums⁽²⁷⁾, apmācības iestādēm mācību plāni būtu jāpielāgo arī darba tirgus prasībām, darba devējiem būtu jāpaplašina to paņēmieni loks, kurus viņi izmanto jaunu darba ņēmēju piesaistīšanai, un iestādēm jāiegulda līdzekļi efektīvos pasākumos, kas aktīvi īstenojami darba tirgū. Arī apmācībā iesaistītajiem ir jāuzņemas atbildība par savu turpmāko atbilstību darba tirgus prasībām.

5.6.3. Runājot par Komisijas iniciatīvu, kas saistīta ar prakses apgušanu, EESK atzinīgi vērtē iecerēto radīt atbilstošu Eiropas kvalitātes sistēmu, un uzskata, ka būtu jāaicina uzņēmumi atbalstīt šo sistēmu, lai tie arī izglītības jomā atstumtiem jauniešiem nodrošinātu apmācībai labvēlīgus apstākļus un slēgtu ar viņiem savstarpēji saistošus līgumus. Vairākās dalībvalstīs veiksmīgi darbojas duālās apmācības sistēma, kas apvieno vispārējo un profesionālo izglītību, un būtu jānovērtē, vai tā nebūtu citur daļēji pārņemama.

5.7. Jauniešu bezdarba problēmas risināšanas pamatprincipi

5.7.1. EESK ierosina veikt pasākumus, lai risinātu jauniešu bezdarba problēmu saskaņā ar šādiem pamatprincipiem: uzlabot jauniešu atbilstību darba tirgus prasībām, veicot vispārējās un profesionālās izglītības sistēmas reformu, kas ļautu uzlabot prasmju atbilstību darba tirgus prasībām un aptvertu skolu, uzņēmumu un sociālo partneru partnerību; veikt aktīvus darba tirgus pasākumus, paredzot arī lielāku atbalstu un stimulus, kas rosina jauniešus pieņemt darba piedāvājumu; novērtēt tiesību aktu, kas regulē darbavietu aizsardzību un atlaišanu no darba, ietekmi; atbalstīt jauniešu uzņēmējdarbību.

⁽²⁶⁾ Skatīt EESK pašlaik gatavoto atzinumu par tematu "Augstākās izglītības modernizācija" (vēl nav publicēts OV), EESK atzinumu par tematu "Jauniešu nodarbinātība, tehniskās prasmes un mobilitāte" (OV C 68/11, 6.3.2012.), ziņotāja — Andersen kdze, un EESK atzinumu par tematu "Pēcvidusskolas profesionālā izglītība un apmācība kā pievilcīga alternatīva augstākajai izglītībai" (OV C 68/1, 6.3.2012.), ziņotāja — Drbalová kdze.

⁽²⁷⁾ Skatīt COM(2011)933, "Jaunatnes iespēju iniciatīva".

5.8. *Ilgtermiņa bezdarba mazināšana un saiknes ar darba tirgu atjaunošana*

5.8.1. Tā kā ieilgušās krīzes apstākļos darbaspēka pieprasījums nepalielinās, palielinās ilgtermiņa bezdarbs, kas savukārt rada nopietnas grūtības iekļauties darba tirgū un palielina nodarbināto nabadzību. **EESK iesaka dalībvalstīm īpašu uzmanību veltīt pārejas posma darba tirgus izveidei un šā darba tirgus ietvaros ar publisko finanšu līdzekļu palīdzību radīt pietiekami daudz atbilstošu darba vietu.** Tādējādi varētu nodrošināt, ka ilglaicīgiem bezdarbniekiem paveras nodarbinātības iespējas un viņi uzlabo savu zinātību. Tas novērstu nodarbinātu personu nabadzības palielināšanos un ļautu šādām personām netraucēti iekļauties parastajā darba tirgū, kad krīze būs beigusies.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu “Veselība izaugsmei” – trešo ES daudzgadu rīcības programmu veselības aizsardzības jomā 2014.–2020. gadam”

COM(2011) 709 final – 2011/0339 (COD)

(2012/C 143/19)

Galvenā ziņotāja: **OUIIN kdze**

Eiropas Parlaments 2011. gada 30. novembrī un Padome 2011. gada 12. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu “Veselība izaugsmei” — trešo ES daudzgadu rīcības programmu veselības aizsardzības jomā 2014.–2020. gadam”

COM(2011) 709 final – 2011/0339 (COD).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2011. gada 6. decembrī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par minēto jautājumu (galvenā ziņotāja OUIIN kdze).

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 23. februāra sēdē) iecēla *Béatrice OUIIN* kdzi par galveno ziņotāju un ar 169 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu — šajā krīzes laikā šīs trešās programmas pastāvēšana ir pozitīvs signāls Eiropas iedzīvotājiem. Tā atzinīgi vērtē konkrēti veselībai veltīto programmu un tās nelielo budžetu, kas tomēr ir palielināts;

1.2. EESK pauž atzinību, ka ir samazināts prioritāro jomu skaits un palielināti dotāciju griesti valstīm, kuru nacionālais kopienākums uz iedzīvotāju ir mazāks nekā 90 % no vidējā rādītāja ES ⁽¹⁾;

1.3. EESK piekrīt, ka ir jācenšas labāk izmantot finanšu resursus un cilvēkresursus, bet brīdina, ka nevajadzētu ļauties vēlmei krīzes laikā samazināt budžetu un sašaurināt veselības aprūpes pakalpojumus;

1.4. EESK uzskata, ka veselības jomā Eiropas pievienotā vērtība nozīmē labas prakses veicināšanu un tādu principu izplatīšanu kā veselības aprūpes iekļaušana visās politikas jomās, nevienlīdzības apkarošana veselības aprūpes jomā un nabadzības un sociālās atstumtības apkarošana;

1.5. EESK uzsver, ka iedzīvotāju veselības saglabāšanā liela nozīme ir profilaksei— izglītošanai par veselības jautājumiem, darba, dzīves apstākļu un mājokļu uzlabošanai. Lai vecumdienās veselība būt laba, ir jāgatavojas visu mūžu.

1.6. EESK apliecina, ka, pastāvot vispārējam darbaspēka trūkumam šajā nozarē, ir jāmeklē plašāki risinājumi — jānodrošina profesionālā līdztiesība, prasmju un atalgojuma pārskatīšana, paaugstināta tehniskā līmeņa atzīšana, ģimenē, veicot neformālo darbu, gūtās pieredzes atzīšana, sieviešu un vīriešu līdzsvarota profesionālā pārstāvība, darba apstākļu un darba laika organizācijas uzlabošana, mūžizglītība, karjeras beigu posma organizācija, ņemot vērā veselības aprūpes darbinieku fizisko un psiholoģisko slodzi;

1.7. EESK uzskata, ka labāk ir darbam šajās profesijās sagatavot bezdarbniekus nekā meklēt jau citās trešās vai Savienības valstīs sagatavotus profesionāļus, lai viņu izcelsmes valstīs nerastos šādu kompetentu personu trūkums;

1.8. EESK uzsver, ka ir nepieciešams ģimenēm un tuvākajiem cilvēkiem (draugiem, kaimiņiem u.c.) dot iespēju aprūpēt slimniekus un atkarīgas personas, uzlabojot darba laika izkārtojumu visas dzīves garumā;

1.9. EESK mudina veikt pieredzes apmaiņu par tiešsaistes veselības aprūpes sistēmu izmantošanu gan speciālistu, gan iedzīvotāju vidū un aicina izstrādāt Eiropas pamatnostādnes:

— lai aizsargātu konfidencialus datus pacientu dokumentu vai recepšu pārrobežu apmaiņas gadījumā;

⁽¹⁾ Sal. EE, HU, LV u. c.

— lai nodrošinātu tīmekļa vietnēs visiem publicēto datu precizitāti ar kompetento veselības aprūpes iestāžu akreditācijas sistēmas palīdzību.

1.10. EESK uzskata, ka prioritāšu (tabaka, alkohols, liekais svars, HIV) vidū jāiekļauj arī apdraudējums, kas saistīts:

— ar klimata pārmaiņām, piesārņojumu, ķīmisko produktu izplatību, nanotehnoloģijām;

— ar medikamentu un protēžu drošību, medikamentu pārmērīgu lietošanu;

— ar dzīvesveida un pārtikas patēriņa maiņu un to ietekmi uz cilvēku reproduktīvo veselību;

— ar garīgo veselību, piemēram, stresu, Alcheimera slimību.

1.11. EESK uzskata, ka veselības aprūpes jomā jāveicina jauno tehnoloģiju izmantošana, tādējādi samazinot veselības aprūpes personāla noslogojumu un uzlabojot pacientiem sniegtās aprūpes un atbalsta kvalitāti, kā arī uzlabojot un stiprinot vecāka gadagājuma cilvēku mobilitāti.

2. Konteksts

2.1 Ekonomikas un sociālo lietu komiteja divu gadu laikā ir izstrādājusi atzinumus ⁽²⁾ par daudziem veselības aprūpes jautājumiem, sākot ar nevienlīdzības apkarošanu veselības aprūpes jomā, līdz cīņai pret alkoholismu, no Alcheimera slimības līdz vēzim, pieskaroties arī smēķēšanas apkarošanai un pacientu drošībai.

2.2 Lai gan veselības aprūpe var sniegt vērtīgu ieguldījumu ekonomikas izaugsmes veicināšanā, veselības jautājums ar to nav izsmelts. Lai uzlabotu slimības gadījumā nepieciešamo veselības aprūpes sistēmu dzīvotspēju, vispirms ir jāaizsargā iedzīvotāju veselība ar profilakses un sabiedrības veselības pasākumiem, turklāt veselības aprūpe jāiekļauj visās politikas nozarēs. Vēlams būtu paplašināt statistikas datus par veselības sistēmu darbību.

2.3 Ekonomikas krīzes dēļ būtiski tiek samazināts budžets, izraisot apdraudējumu veselības aprūpes publiskajiem pakalpojumu kvalitātei un vispārējai piekļuvei veselības aprūpes pakalpojumiem. Lai varētu iedzīvotājiem saglabāt labu veselību demogrāfisko un klimata pārmaiņu laikā, ir nepieciešami pietiekami līdzekļi.

⁽²⁾ Skat. EESK atzinumus, kas publicēti:

OV C 18/74, 19.01.2011.
 OV C 339/1, 14.12.2010.
 OV C 255/72 un 76, 22.9.2010.
 OV C 128/89, 18.05.2010.
 OV C 228/113, 22.09.2009.
 OV C 318/10, 23.12.2009.
 OV C 306/64, 16.12.2009.
 OV C 317/105, 23.12.2009.
 OV C 218/91, 11.09.2009.
 OV C 175/116, 28.07.2009.
 OV C 77/115, 31.03.2009.
 OV C 224/88, 30.08.2008.
 OV C 77/96, 31.03.2009.

2.4 Lai būtu iespējams saglabāt veselību, jānodrošina atbilstoša izglītība par veselības jautājumiem jau no bērnības (to var sniegt ģimene, izglītības iestādes un plašsaziņas līdzekļi), jebkurā vecumā jālieto veselīgs uzturs, ierobežo saskarsme ar bīstamiem produktiem, nepieciešami pienācīgi dzīves un darba apstākļi u. tml. Īpaša uzmanība ir jāpievērš veselības saglabāšanai novecošanas gaitā, jo lielākā daļa veselības aprūpes sistēmas patērētāju ir jaundzimušie un vecāka gadagājuma cilvēki. Lai vecumdienās saglabātu labu veselību, ir jāgatavojas laikus.

2.5 Dzīves un darba apstākļu uzlabošana un profilakse ir labākais veids, kā saglabāt iedzīvotāju veselības stāvokli un tādējādi samazināt darba kavēšanu un veselības aprūpes izmaksas.

2.6 Pirmām kārtām ir jāapkaro nabadzība un sociālā atstumtība — aukstums, bads, nelīdzsvarota pārtika, higiēnas neievērošana, slikti dzīves apstākļi, ko bieži vien pastiprina vientulība, profilaktiskās veselības aprūpes neesamība utt. — veicina slimību, īpaši hronisku slimību veidošanos, kas rada lielus izdevumus veselības aizsardzības sistēmām t. i. iedzīvotājiem, kuri piedalās to finansēšanā.

2.7 Komiteja atbalsta mērķi stimulēt novatoriskas un dzīvotspējīgas veselības aprūpes sistēmas, kuru ieviešanai ir nepieciešams izstrādāt tādas kopējus līdzekļus un mehānismus, kas ļautu rīkoties cilvēkresursu un finansējuma nepietiekamības gadījumā. Lielāki resursi jāiegulda mājās sniegtā aprūpē un "vieglā" aprūpē, un šim nolūkam jānovirza līdzekļi no slimnīcā sniegtas aprūpes budžeta. Tādējādi tiktu atzīta svarīgā loma, kāda ir ģimenei gan sabiedrības veselības uzturēšanā, aprūpes sistēmas ilgtspējas uzlabošanā.

2.8 Izglītošana par veselības jautājumiem no agras bērnības sākas ģimenē — tā ietver higiēnas, līdzsvarota uztura un uzvedības principus, kā arī stabilas emocionālās vides veidošanu. Ģimene ir pirmā vieta, kur tiek apgūti veselības saglabāšanas noteikumi, tieši ģimene rūpējas par slimnieku, pirmkārt, tāpēc, ka daudzu slimību gadījumā ārstēšanās slimnīcā nav nepieciešama un cilvēki var palikt savā mājvietā kopā ar ģimeni, un, otrkārt, gadījumā, ja slimnieks tiek ievietots slimnīcā, ģimenes apmeklējumi nodrošina gan psiholoģisko, gan materiālo atbalstu papildus slimnīcas personāla rūpēm. Šī būtiskā ģimenes un tuvāko cilvēku funkcija ir jāaizsargā, jo, kad slimības rezultātā mazinās slimnieka spējas, ir nepieciešama tieši tuvinieku klātbūtne un atbalsts.

2.9 Ģimenes struktūras pārmaiņas ietekmē arī garīgo un fizisko veselību, tāpēc ir savlaicīgi jārūpējas par to, lai ģimene arī turpmāk varētu nodrošināt drošības izjūtu.

2.10. Fakts, ka "ģimeņu vidē samazinās neformālas aprūpes pieejamība", nav nenovērojams. Slimnieki nedod priekšroku speciālistu aprūpei. Ģimene nevar aizstāt speciālistus, lai veiktu darbības, kurām ir nepieciešamas īpašas tehniskas zināšanas. Tomēr slimniekiem un viņu ģimenēm jābūt iespējai izvēlēties,

runājot par dažādiem mājas aprūpes veidiem. Tieši tāpēc visiem strādājošajiem ir jādod iespēja neierasties darbā, ja kādam no ģimenes locekļiem ir nepieciešama aprūpe.

2.11. Laikā, kad jāpārskata visas pensiju sistēmas, ir jāizmanto iespēja, lai līdzsvaroti sadalītu darba laiku visa mūža ilgumā. Tā kā pagarinoties dzīves ilgumam ir iespējams strādāt ilgāk, vīriešiem un sievietēm ir vajadzīga iespēja darba dzīves laikā pieprasīt garu līdzīgi pensijai finansētu pilna vai daļēja laika atvaļinājumu, lai rūpētos par sasilušiem tuviniekiem vai aprūpējamiem vecākiem cilvēkiem. Ir jānodrošina plašāka izvēles brīvība, lai ar savu darbu finansēto laiku strādājošie varētu izmantot atbilstoši savām vajadzībām ne tikai pensijas laikā. Eiropas sociālie partneri, kuri vadīja sarunas par bērna kopšanas atvaļinājumu, varētu turpināt ar šiem atvaļinājumiem, kontiem/laiku, kas ir nepieciešams, lai uzlabotu ģimenes un darba dzīves saskaņošanu.

2.12. Lai arī turpmāk ģimene varētu būt par pamata solidaritātes vietu, ir nepieciešami līdzekļi. Nekavējoties, nosakot sociālās aizsardzības un pensijas tiesības, ir jāņem vērā laiks, kas ir izmantots, lai aprūpētu slimu vai aprūpējamu tuvinieku.

2.13. Jāveido arī dienesti, lai sniegtu ikdienas palīdzību aprūpējamām personām — personiskās higiēnas nodrošināšanā, mājokļa uzkopšanā, maltīšu gatavošanā, nakts aprūpē. Aktīvi attīstās nodarbinātības nozare, kas nodrošina palīdzību ģimenei — tiek radītas jaunas darbavietas. Pārāk daudzās valstīs darbs mājās joprojām ir neformāls, tas netiek deklarēts, nav paredzēta aizsardzība, šāda kvalifikācija netiek atzīta un bieži šādu darbu veic migrējošās darba ņēmējas. Šai nozarei ir izšķirīga loma vīriešu un sieviešu līdztiesības nodrošināšanā, to smagi ietekmē stereotipi, tehniskās prasmes netiek atzītas, līgumattiecības ir nestabilas vai arī tās netiek slēgtas, atalgojums ir mazs, bet tā ir nepieciešama ekonomikas darbīspējai. Nesen pieņemtajai ILO konvencijai par pienācīga darba nodrošināšanu mājāsaimniecības pakalpojumu jomā nodarbinātām personām ir jāveicina morāles un profesionālu principu ieviešana šajā nozarē, turklāt jāpanāk, lai finansējuma vienīgais avots nebūtu tikai slimnieku, kuriem nepieciešama aprūpe, vai viņu ģimenes locekļu līdzekļi.

3. Programmas mērķi

3.1 Programmā ir ierosināts izplatīt inovatīvus risinājumus darbaspēka nepietiekamības novēršanai. Eiropā pastāvošas darbaspēka bezdarbam, ir jāatrod atbilde uz jautājumu, kāpēc veselības aprūpes nozarē ir grūti atrast darbiniekus. Šī izteikti feminizētā nozare nepiesaista pietiekamu jauniešu un vīriešu skaitu un tā iemesli ir nepietiekama kvalifikācija un prasmju atzīšana, neērta darba laiks un smagi darba apstākļi, kā arī zemas algas. Profesionālo līdztiesību iespējams panākt, uzlabojot algas un tehnisko prasmju atzīšanu, kā arī nodrošinot mūžizglītības iespējas.

3.2 Būtisks jauninājums būtu vīriešu skaita palielināšana šajā nozarē, un šajā nolūkā ir jāveic īpaši pasākumi. Sociālajiem partneriem būtu jāveicina mazāk pārstāvēto grupu iesaistīšanās. Īpaša uzmanība jāpievērš tiem gadījumiem, kad pašnodarbinātā statusā strādājošie veselības aprūpes darbinieki neievēro pārtraukumus un strādā līdz spēku izsīkumam. Jāuzsver jebkādas tādas tehniskās, organizatoriskās un sociālās inovācijas, kas ļautu uzlabot darba apstākļus un samazinātu tā smagumu.

3.3 Veselības aprūpes nozarē pastāv stingras prasības un slimniekiem ir nepieciešama nepārtraukta aprūpe visu diennakti. Ir nepieciešams strādāt nakti, un šādu darba laiku ir grūti saskaņot ar ģimenes dzīvi. Lai panāktu apmierinošus darba apstākļus, lēmumu pieņemšanā ļoti aktīvi jāiesaista personāls. Sociālajiem partneriem, risinot sociālo dialogu nozares ietvaros, ir jāparedz inovatīvu darbavietu ieviešana, piemēram, individuāla darba laika pārvaldība (*self-rostering*), kam varētu būt nepieciešams IKT (informācijas un komunikācijas tehnoloģiju) instrumentu atbalsts.

3.4 Sociālajiem partneriem ir jāsadarbības ar publiskajām pārvaldes iestādēm, lai atbalstītu mūžizglītīšanos, darba vietu iekšējo mobilitāti un pārvaldības un organizēšanas prasmju iegūšanu. Lai darba un mācību apvienošanu padarītu vieglāku, viņiem ir jāņem vērā tādas iespējas kā nosūtīšana, apmācība darba vietā, apmācība tiešsaistē. Lai saglabātu darbiniekus, liela nozīme ir karjeras iespēju paplašināšanai.

3.5 Atbalsts bezdarbnieku apmācībai un piemērota alga ir labāks risinājums darbaspēka trūkuma problēmas risināšanai nekā jau apmācītu darbinieku piesaistīšana no trešām valstīm: ārsti, medmāsas, fizioterapeiti u. c., kas nāk no Āfrikas, Āzijas un Latīņamerikas, būs vajadzīgi savās izcelsmes valstīs, kuras ir apmaksājušas šo speciālistu izglītīšanu. Eiropas sociālie partneri, kas saistīti ar veselības aprūpes jomu, ir izstrādājuši rīcības kodeksu ētiskai pārrobežu pieņemšanai un saglabāšanai darbā slimnīcu sektorā. Tas ir jāpiemēro un jāpaplašina. Attiecībā uz tiem gadījumiem, kad speciālisti no trešām valstīm tomēr vēlas iekārtoties uz dzīvi Eiropā, Komiteja 2007. gada atzinumā par veselības aprūpi un migrāciju ierosināja izveidot kompensāciju fondu, lai šajās valstīs varētu sagatavot jaunus speciālistus⁽³⁾.

3.6 Galvenais šīs programmas mērķis ir "veicināt Eiropas sadarbību medicīnas tehnoloģiju novērtēšanā (HTA), kā arī atklāt, kādas iespējas piedāvā e-veselība un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas veselības jomā". Ir jāizstrādā Eiropas sistēma konfidencialu datu aizsardzībai pārrobežu apmaiņas gadījumā (piemēram, ja tiek pārsūtīti pacientu dokumenti vai receptes).

⁽³⁾ EESK atzinums OV C 256, 27.10.2007., 123. lpp.

3.7 Otrais programmas mērķis ir “palielināt piekļuvi medicīniskajām zināšanām un informācijai par īpašiem veselības stāvokļiem arī pāri valstu robežām un izstrādāt kopējus risinājumus un pamatnostādnes veselības aprūpes kvalitātes un pacientu drošības uzlabošanai, lai palielinātu ES pilsoņu piekļuvi labākai un drošākai veselības aprūpei”. Plašai sabiedrībai domātās un bieži izmantotās veselības jautājumiem veltītās interneta vietnēs tiek izplatīta ar medicīnas jautājumiem saistīta informācija, kas veicina izglītošanos veselības jomā. Nebūtisku problēmu gadījumā ar to palīdzību ir iespējams izvairīties no ārsta apmeklējuma. Vietnēs pieejama informācija par tradicionālās un alternatīvās medicīnas priekšrocībām, augu izcelsmes ārstniecības līdzekļiem, termālo ūdeņu ārstniecības metodēm, masāžām u. tml., kas palīdz uzturēt labu veselību. Uzlabot pašizziņu, zināšanas par savām psiholoģiskajām un fizioloģiskajām vajadzībām ir vērtīgi, lai saglabātu sabiedrības veselību, izvairītos no pārmērīgas aprūpes pakalpojumu un medikamentu izmantošanas. Lai sabiedrībai tiktu sniegta pareiza informācija (akreditācija), ir jāveic informācijas apmaiņa un jānosaka Eiropas sistēma, jo tādējādi būs iespējams novērst tādu pašlabuma meklētāju skaita palielināšanos, kuri iedzīvojas uz slimnieku uzticēšanās rēķina.

3.8 Ir jāveicina labas prakses apmaiņa par dažādos reģionos ieviestajiem mehānismiem, kas uzlabo piekļuvi aprūpei, nodrošina ārstu un kvalificēta ārstējošā personāla saglabāšanu vai piesaistīšanu lauku apvidos vai nabadzīgākajos rajonos, kā arī par veselības aprūpes un individuālo pakalpojumu plānošanas sistēmām un politiku.

3.9 Trešais mērķis ir “identificēt, izplatīt apstiprinātu paraugpraksi attiecībā uz rentabliem profilakses pasākumiem un veicināt tās apgušanu, vērstoties pret galvenajiem riska faktoriem, proti, smēķēšanu, alkohola pārmērīgu lietošanu un korpulenci, kā arī HIV/AIDS”. Programmā, kurā inovācijai ir būtiska loma, ir jāveicina arī pieredzes apmaiņa attiecībā uz jauniem riska faktoriem, kuriem būs ļoti liela nozīme nākotnē.

3.10 Parādās aizvien jauni veselības traucējumi un jaunas hroniskās slimības, kuras būs nopietnas 21. gadsimta problēmas — to cēlonis ir klimata pārmaiņas, piesārņojuma palielināšanās, dzīvesveida izmaiņas (mazkustīgums, ilgas stundas sēdus stāvoklī ekrāna priekšā u. tml.) un neskaitāmu tādu ķīmisku vielu izplatība, kuru ilgtermiņa ietekme uz veselību nav zināma.

3.11 Laika posmā no 19. gadsimta beigām, kad rūpniecībā un celtniecībā sāka izmantot azbestu, līdz 20. gadsimta beigām, kad tā izmantošana tika aizliegta, azbests ir nogalinājis desmitus tūkstošu strādnieku.

3.12 Lauksaimniecībā tiek izmantoti pesticīdi un citi ķīmiski produkti, kuru negatīvā ietekme uz organismu atklājas tikai ilgtermiņā. Pētījumi vieš bažas par paaugstinātu vēža līmeni lauksaimnieku vidū. Šīs vielas nonāk gaisā, ūdenī un pārtikas

produktos. Lai pēc iespējas ilgāk saglabātu pārtikas produktus, pārveidotu to garšu, lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozarē tiek izmantotas piedevas.

3.13 Jāpieskaita arī mājokļa un darba telpu kopšanas līdzekļi, daudzie rūpniecībā izmantotie produkti un medikamenti. Vienas no medikamentu pārmērīga patēriņa sekām ir izturība pret antibiotikām. Šīs antibiotikas tiek izmantotas arī lopkopībā un nonāk ūdenī. Gaisā izplatās arī citas vielas — gāze, kvēpi u. c. Šie produkti kopā veido vidē eksistējošu ķīmisko vielu mikslu un vienas no tā izraisītajām sekām varētu būt alerģiju un vēža gadījumu skaita palielināšanās. Arī viļņi ir viens no kaitējuma avotiem.

3.14 Vēl viens satraucošs jautājums ir produktu, starojuma un dzīvesveida pārmaiņu ietekme uz cilvēku reprodūktīvajām spējām. Lai gan dzimstības samazināšanās cēloņi galvenokārt ir socioloģiski, tomēr jāņem vērā, ka arvien biežāk ģimenēm, kuras nolemj laist pasaulē bērnu, nākas saskarties arī ar fizioloģiskām problēmām.

3.15 Tāds jaunais apdraudējuma veids kā stress darba vietā ir viens no depresijas cēloņiem, kas var izraisīt arī pašnāvību. Ir jācinās arī pret bezdarbnieku un visu to personu stresu, kuras jūtas nevajadzīgas sabiedrībai. Garīgā veselība ir viens no sabiedrības veselību noteicošajiem elementiem.

3.16 Pilnvērtīgām vecumdienām ir jāgatavojas laikus. Darba apstākļiem ir ļoti svarīga loma — biroja darbiniekiem, maiņu darbā strādājošiem un lauksaimniecībā nodarbinātajām personām ir atšķirīgs mūža ilgums. Lai vecumdienām saglabātu labu veselību, ir jāsamazina darba smagums, mazāk jāstrādā naktīs un jāsamazina stresa līmenis.

3.17 Lai novecojot saglabātu veselību, svarīgi ir apzināties piederību sabiedrībai, saglabāt attiecību tīklu, zinātkāri, profesionālo vai brīvprātīgo aktivitāti, nodarboties ar sportu un ievērot higiēnas nosacījumus.

3.18 Par dzīves nogaļas tematu būtu jāveic apspriedes Eiropas līmenī, jo šis jautājums ir saistīts ar visu iedzīvotāju atbildību un viņu attieksmi pret izpratni par to, kas ir cieņpilna dzīve. Pašlaik lielākā daļa iedzīvotāju mirst slimnīcās. Arī dzīves pēdējie mirkli ir svarīgs jautājums.

3.19 Ļoti svarīgi attīstīt paliatīvās aprūpes pakalpojumus, kas neārstējamiem slimniekiem ļautu izvairīties no ciešanām. Šie pakalpojumi nav pieejami visās slimnīcās vai arī tie nav pieejami visiem tiem, kam tie ir nepieciešami.

3.20 Ceturtais programmas mērķis ir “izstrādāt kopējas pieejas un pierādīt to vērtību, lai nodrošinātu labāku sagatavotību un koordināciju ārkārtas situācijās veselības jomā, nolūkā **pasargāt pilsoņus no pārrobežu veselības apdraudējumiem**”. Epidēmijām nav robežu, tāpēc sadarbībai šajā jomā ir ļoti liela nozīme. Ir jāņem vērā veikto pasākumu rezultātā gūtā pieredze, lai nākotnē novērstu līdzekļu izšķērdēšanu. Ar izglītošanu saistīti profilakses pasākumi, kuru ietekme ir daudzgadīga, ir jāšķir no tādu produktu iegādes, kuru derīguma termiņš ir ierobežots. Informācijas apmaiņa par izmaksām un rezultātiem ļautu izstrādāt mērķu sasniegšanai atbilstošas metodes.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naftas un gāzes meklēšanas, izpētes un ieguves darbību jūrā drošumu”

COM(2011) 688 final – 2011/0309 (COD)

(2012/C 143/20)

Ziņotājs: **George T LYON kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 17. novembrī un Padome 2011. gada 29. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

„Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naftas un gāzes meklēšanas, izpētes un ieguves darbību jūrā drošumu”

COM(2011) 688 final – 2011/0309 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 20. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 111 balsīm par, 2 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Lai gan smagi negadījumi jūrā notiek reti, to sekas cilvēku dzīvībai, videi, ekonomikai un klimatam bieži ir katas-trofālas.

1.2. Vajadzība pēc konsekventas ES pieejas drošībai naftas un gāzes ieguvē jūrā ir vispārātrzīta.

1.3. Šo mērķi vislabāk var sasniegt, izplatot un ieviešot visaugstākos standartus, kas jau tagad tiek piemēroti lielākajā daļā šīs nozares uzņēmumu.

1.4. EESK atbalsta Komisijas ieteikumu izvēlēties 2. risinājumu kā pasākumu kopumu, kas ir vislabāk piemērots priekšlikuma mērķu sasniegšanai.

1.5. Saskaņā ar pašreizējo decentralizācijas tendenci (kā, piemēram, zivsaimniecībā un lauksaimniecībā) ar šo direktīvu reformu pasākumu regulējums ir jāuztic dalībvalstu iestādēm un ieinteresētajām pusēm, nevis ES iestādēm, kā ierosina Par jūrā veiktajām darbībām atbildīgo iestāžu grupa.

1.6. EESK mudina Komisiju tuvināt drīzam nobeigumam nosacījumu izstrādi attiecībā uz produktu drošību, finansiālo spēju un — kas ir vissvarīgāk — uzņēmumu atbildību.

1.7. ES uzņēmumi, kas veic izpētes un ražošanas darbības ārpus Eiropas Savienības teritorijas, būtu jārosina “eksportēt” labākos ES standartus.

2. Ievads

2.1. Komisija 2011. gada 27. oktobrī iesniedza priekšlikumu regulai par naftas un gāzes meklēšanas, izpētes un ieguves darbību jūrā drošumu.

2.2. Ņemot vērā naftas platformas *Deepwater Horizon* katastrofu Meksikas līcī 2010. gada aprīlī un Komisijas secinājumu,

ka pastāv nopietns smaga negadījuma risks jūrās, kas apskalo Eiropu, nav šaubu par steidzamību, ar kādu jārisina jautājumi, uz kuriem norādījusi Komisija ietekmes novērtējumā, kas pievienots priekšlikumam, kā arī jāpieņem pienācīgi pasākumi. Šie jautājumi ir:

— augsta riska negadījumu prognozēšana un — pamatotu iespēju robežās — novēršana;

— lielu negadījumu seku ierobežošana un lokalizēšana;

— paaugstināta jūras vides un piekrastes tautsaimniecības aizsardzība pret piesārņojuma ietekmi;

— vajadzība uzlabot dalībvalstu savstarpējās reaģēšanas pasākumu apjomu un efektivitāti;

— vajadzība agrāk vai vēlāk izstrādāt pamatnostādnes par darbuzņēmēju, kuri veic uzņēmējdarbību jūrā, atbildību par trešo pušu tiešajiem un netiešajiem zaudējumiem;

— vajadzība izstrādāt un saskaņot pamatnosacījumu kopumu, kas vajadzīgs iekārtu un aprīkojuma drošai darbībai piekrastes ūdeņos un

— sabiedrības uzticības atgūšana drošai, labi pārvaldītai un regulētai naftas un gāzes ieguves jūrā nozarei.

2.3. Komisija uzskata, ka šos jautājumus var vislabāk atrisināt:

— uzlabojot drošības pārbaudes, licencējot, regulējot un uzraugot šīs nozares darbuzņēmējus un operatorus;

— veicinot uzņēmējdarbības kultūru, nodrošinot uzlabotu drošības praksi;

— novēršot neatbilstību dalībvalstu praksē;

- nodrošinot reaģēšanas līdzekļu labāku pārvaldību un koordināciju, kā arī veiktspēju;
- uzlabojot drošībai būtiska aprīkojuma pārbaudi (iekļaujot neatkarīgu trešās puses īstenotu pārbaudi) un
- veicot politikas novērtēšanas pasākumus attiecībā uz to uzņēmēju produktu drošumu, finansiālā nodrošinājuma garantijām, civiltiesisko atbildību un kompensācijas sistēmām, kas veic uzņēmējdarbību piekrastes ūdeņos.

2.4. Jo īpaši, Komisija cer sasniegt šos vērienīgos mērķus, veicinot „ES labākās prakses modeli”, īstenojot reformu kopumu, kas lielā mērā pamatojas uz jau iesakņojušos un augsti vērtētu praksi Ziemeļjūras reģionā. Tas sekmēs ciešāku sadarbību riska novērtēšanā, ārkārtas rīcības plānošanā, ātrā reaģēšanā, informācijas, zināšanu un resursu apmaiņā. Saskaņā ar šo modeli (ietekmes novērtējumā tas norādīts kā 2. risinājums) tiek apsvērta iespēja izveidot katrā dalībvalstī kompetento iestādi ar vispārēju atbildību par jautājumiem, kas saistīti ar šo nozari, un visām dalībvalstīm — kopīgu Par jūrā veiktajām darbībām atbildīgo iestāžu grupu, lai ieviestu jaunus drošības standartus, veicinātu ES regulatīvās programmas un nodrošinātu standarta pārrobežu ziņošanu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Eiropas naftas un gāzes ieguves jūrā sektorā atrodas gandrīz 1 000 jūras iekārtu. Šo iekārtu ģeogrāfiskā izplatība ir šāda: 486 (AK), 181 (Nīderlande), 123 (Itālija), 61 (Dānija), 7 (Rumānija), 4 (Spānija), 3 (Polija), 2 (Vācija), 2 (Grieķija), 2 (Irija) un 1 (Bulgārija).

3.2. EESK uzskata, ka drošība ikvienā naftas un gāzes ieguves jūrā aspektā un visos rezultātos, kas saistīti ar šo nozari, ir ārkārtīgi svarīga, un atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu.

3.3. Lai gan regulā galvenā uzmanība ir veltīta jūras negadījumu un avāriju ietekmes uz vidi novēršanai vai lokalizēšanai, EESK pauž gandarījumu par to, ka ietekmes novērtējumā darba ņēmēju veselība, drošība un labklājība naftas un gāzes ieguves jūrā nozarē nav atstāta bez ievērības.

3.4. EESK atzīst, ka jāpanāk līdzsvars starp priekšlikuma prasībām un ES enerģijas un energoapgādes drošības vajadzībām.

3.5. Lai gan ES nav neviena tiesību akta, kas būtu īpaši veltīts naftas un gāzes ieguves jūrā drošumam, tomēr vairākās pašreizējās direktīvās ir risināti jautājumi, kas ir cieši saistīti ar priekšlikumā ietvertajiem, piemēram, Direktīva par atbildību vides jomā (2004/35/EK), Atkritumu pamatdirektīva (2008/98/EK), Direktīva par ietekmes uz vidi novērtējumu (85/337/EEK, ar grozījumiem), pasākumi, kas ieviesti saskaņā ar Pamatdirektīvu par veselību un drošību darbā (89/391/EEK) attiecībā uz minimālajām prasībām drošības un veselības aizsardzības uzlabo-

šanai darbiniekiem, kuri strādā virszemes un apakšzemes minerālu ieguves rūpniecības nozarēs, un Jūras stratēģijas pamatdirektīva (2008/56/EK). Tā kā šīs direktīvas tieši neatbilst priekšlikuma mērķiem, tās var piemērot tikai daļēji, ja vien tās vispār var piemērot bez pielāgošanas. Direktīva par atbildību vides jomā, piemēram, attiecas uz piesārņojumu jūrā, taču neattiecas uz ūdenim nodarīto kaitējumu ekskluzīvajā ekonomikas zonā vai kontinentālajā šelfā, kas ir aizsargājami saskaņā ar Jūras vides direktīvu.

3.6. Komentāros bieži ir pausta kritika par to, ka pašreizējie drošuma, kaitējuma novēršanas, atbildības un atbildības standarti (saskaņā ar direktīvu, pašregulējumu, starptautiskām konvencijām un protokolliem) ir bieži jucekliki un netiek efektīvi piemēroti — tiem tiek piešķirta dažāda nozīme, un tie tiek dažādi interpretēti, netiek ievēroti tiesību aktu īstenošanas un izpildes mehānismu gars, nedz pievērsta uzmanība detaļām, liecinot par zemu uzņēmējdarbības kultūru. Šāda situācija diskreditē likumdošanas procesu un nav uzskatāma par apmierinošu. Jaunā pieeja, kas izklāstīta priekšlikumā, ir vērtējama atzinīgi.

3.7. Ziemeļjūras sektorā nozares praksi un procedūras — gan brīvprātīgās, gan obligātās — Komisija ir raksturojusi kā „labāko darbības praksi”, „labāko darbības praksi Savienībā”, „labāko pieejamo praksi, kas noteikta autoritatīvos standartos un norādēs”, „pašreizējo labāko standartu”, „modernu praksi” un „atzītu labāko praksi būtisku apdraudējumu risku kontroles jomā”, kas liecina par mērķtiecīgu regulējošu pieeju, kura tiek uzskatīta par „pasaules līmeņa” pieeju. Tomēr EESK pauž bažas par salīdzinoši augsta līmeņa risku, kas saglabājas, un uzskata, ka ierosinātā regula paaugstinās korporatīvo drošības kultūru.

3.8. Šī prakse ir izveidojusies un nobriedusi pētījumu, inženiertehniskās darbības un iekārtu ekspluatācijas pieredzes rezultātā (dažkārt šī pieredze bija visai rūgta, ja atceramies *Alexander Kielland* (1980.g.) un *Piper Alpha* (1988.g.) katastrofas). EESK atzīst, ka šis ir nepārtraukts process, kam vajadzīgs pastāvīgs novērtējums, un uzskata, ka šīs nozares operatori nav bezrūpīgi un gausi, ieviešot jaunus pasākumus un pamatnostādnes vai arī pielāgojot pašreizējos standartus vai procedūras, kad vien tas ir nepieciešams vai situācijai atbilstošs. Regula nodrošinās vienotu sistēmu, lai to varētu īstenot.

3.9. Savstarpēji saskanīgu, visaptverošu un universālu principu, procedūru un kontroles pasākumu kopums Eiropas Savienībā, kā teikts regulā, ir savlaicīgs un būtisks labai nozares pārvaldībai, jo tas atbilst jaunās pētniecības un ražošanas nozares. EESK atzīmē Komisijas ieteikumu izvēlēties 2. risinājumu kā pieņemamāko pieeju.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Vairākās atsaucēs Komisija uzsver smaga naftas vai gāzes negadījuma risku ES ūdeņos, „kas visā Savienībā vēl joprojām ir būtisks” un kas „ir iespējamāks, nekā tas varētu šķist”, un kas ir „nepieņemami augsts”. EESK vēlas zināt, kā šis apgalvojums tiek pamatots.

4.2. EESK pauž bažas, ka Komisijas priekšlikums, kas paredz kā vēlamo juridisko instrumentu izvēlēties regulu, var:

- izraisīt to operatoru un dalībvalstu „labākās prakses” likvidēšanu un sabrukumu, kas turas pie „Ziemeļjūras pamatmodeļa”, jo saskaņā ar pilnvarām, kas deleģētas Komisijai, tiek ieviestas sarežģītas likumdošanas procedūras ar pielikumiem un grozījumiem, kas pamatojas uz ieteikuma tiesībām, un
- papildus radīt, iespējams, nevajadzīgas izmaksas, traucējumus, kavējumus, dublēšanos un jucekli nozarē un ārpus tās un (iespējams, pārejas posma laikā) vājināt drošību, kā arī pauž cerību, ka precīzāk formulēta regula kļiedēs minētās bažas.

4.3. Kaut arī pastāv uzskats, ka esošais paraugprakses režīms (Ziemeļjūras modelis) kopdarbībā ar tādām organizācijām kā Ziemeļjūras iestāžu forums, Naftas noplūdes novēršanas un reaģēšanas konsultatīvā grupa, *Offshore Oil Pollution Liability Association Ltd*, Starptautiskais regulatoru forums un operatoru kopējie ārkārtas situāciju dienesti visnotaļ liecina par darbībā īstenoto subsidiaritāti, balstoties uz dalībvalstu rīcību, un ka Komisijas atbalstīto pieeju „pacelties līdz pašreizējai labākajai praksei” varētu sasniegt ar direktīvas palīdzību, EESK atzīst

regulas pamatotību principā un regulu kā Komisijas izvēlēto juridisko instrumentu. EESK sagaida, ka regula novērsīs pašreizējās neatbilstības starp dalībvalstīm, kā arī apvienos un atspoguļos Ziemeļjūras modeli iestrādātos labākos elementus, principus un standartus.

4.4. EESK aicina Komisiju paskaidrot, vai un kādā mērā LESD 194. panta 2. punkta noteikumi ir ņemti vērā, sagatavojot priekšlikuma noteikumus.

4.5. ES drošības kultūra būtu vienādi jāpiemēro ES uzņēmumiem gan ES ūdeņos, gan ārpus tiem, kad vien iespējams. Tādēļ EESK ierosina izvērtēt trešo pušu veiktas pārbaudes sistēmu, lai īstenotu konkrēto mērķi.

4.6. *Deepwater Horizon* katastrofa pierādīja nepieciešamību pastiprināt finanšu prasības attiecībā uz operatoriem, lai garantētu to spēju pilnībā segt zaudējumus un kompensēt visas avāriju radītās izmaksas. Tādēļ EESK iesaka turpmāk izvērtēt obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas nosacījumus (vai līdzvērtīgu un adekvātu atbildības nodrošinājumu) un ierosina regulā noteikt pārskatīšanas mehānismu, lai tuvākajā nākotnē noregulētu šo aktuālo jautājumu.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes Regulai par radioaktīvo materiālu pārvadātāju reģistrācijas Kopienas sistēmas izveidošanu”

COM(2011) 518 final

(2012/C 143/21)

Ziņotājs: **JÍROVEC kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma 31. pantu 2011. gada 30. augustā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes regulai par radioaktīvo materiālu pārvadātāju reģistrācijas Kopienas sistēmas izveidošanu”

COM(2011) 518 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 117 balsīm par, 3 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja iesaka pieņemt ierosināto regulu. Komiteja piekrīt, ka divus gadus pēc regulas īstenošanas ir nepieciešams novērtēt tās ietekmi. Būtu vēlams šo jautājumu izskatīt atkārtoti vēl arī pēc pieciem gadiem, lai noteiktu, vai joprojām pastāv šķēršļi, kas negatīvi ietekmē radioaktīvo materiālu pārvadāšanas drošību Eiropas Savienībā.

1.2. Komiteja dod priekšroku ietekmes novērtējuma ziņojumā piedāvātajam otrajam variantam — “regula ar harmonizētiem noteikumiem un lielāka loma kompetentajām iestādēm”.

1.3. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai tiktu saskaņoti reģistrācijas kritēriji.

1.4. Šai regulai stājoties spēkā, uz tīklu balstītai reģistrācijas sistēmai jābūt darbīgai, testētai un funkcionālai.

1.5. Komiteja uzskata, ka jaunas aģentūras izveide, kas apsvērta 3. variantā, palielinās birokrātiju uzņēmumiem un mazinās regulas efektivitāti kopumā.

1.6. Komiteja norāda, ka apdrošināšana, kas nepieciešama pārvadātājiem, dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Tā kā šo apdrošināšanu nav iespējams iekļaut reģistrācijas procedūrā tiesiskā pamata dēļ, Komiteja aicina dalībvalstis saskaņot nepieciešamās apdrošināšanas shēmas.

1.7. Regulā dotajām definīcijām, īpaši “pārvadātāja” definīcijai, būtu pēc iespējas jāatbilst Starptautiskās atomenerģijas aģentūras glosārijam, tomēr jāņem vērā, ka tām jāsaucas arī ar *Euratom* tiesību aktiem, īpaši ar Direktīvu 96/29/*Euratom*.

1.8. Tā vietā, lai bez tālākas izskatīšanas atteiktu izdot pārvadātāja reģistrācijas apliecību, pieteikuma iesniedzējam būtu jādod iespēja labot vai papildināt pieteikumā sniegto informāciju (5. panta 7. punkts un 5. panta 10. punkts).

2. Ievads un regulas priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Šā priekšlikuma mērķis ir aizstāt valsts ziņošanas un atļauju saņemšanas procedūras ar radioaktīvo materiālu pārvadātāju vienotu reģistrācijas sistēmu, lai vienkāršotu procedūru, mazinātu birokrātiju un izskaustu ieviešanas šķēršļus, vienlaikus saglabājot līdz šim panāktos pretradiācijas aizsardzības līmeņus.

2.2. Eiropas līmenī uz radioaktīvo materiālu pārvadātājiem saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) attiecas tiesību akti par transportu un tiesību akti par īpašiem radiācijas aspektiem, tostarp par strādājošo un iedzīvotāju veselības aizsardzību saskaņā ar Eiropas Atomenerģijas Kopienas dibināšanas līgumu (*Euratom*).

2.3. LESD tiesību akti ir vienkāršoti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 24. septembra Direktīvu 2008/68/EK par bīstamo kravu iekšzemes pārvadājumiem, kura attiecas uz visiem iekšzemes transporta veidiem.

2.4. Padomes 1996. gada 13. maija Direktīvā 96/29/Euratom noteikti drošības pamatstandarti strādājošo un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām. Saskaņā ar Līguma 30. pantu šie pamatstandarti ir:

- maksimālās pieļaujamās devas, kas ir savienojamas ar pietiekamu drošību;
- maksimālie pieļaujamie kaitīgās iedarbības un piesārņojuma līmeņi;
- strādājošo veselības stāvokļa kontroles pamatprincipi.

Saskaņā ar 33. pantu, lai nodrošinātu atbilstību pamatstandartiem, dalībvalstīm jāparedz attiecīgi noteikumi.

2.5. Lai aizsargātu strādājošo un iedzīvotāju veselību un labāk veiktu savu darbu, dalībvalstu iestādēm jāzina, kurām personām, organizācijām un uzņēmumiem pievērst uzmanību. Šajā nolūkā direktīvas 3. un 4. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstīm attiecībā uz dažu veidu darbībām, kuras saistītas ar jonizējošā starojuma bīstamību, jāievieš ziņošanas (notificēšanas) un iepriekšēju atļauju sistēma vai arī dažu veidu darbības ir jāaizliedz.

Direktīva 96/29/Euratom attiecas uz visām darbībām (tostarp transportu), kas ir saistītas ar mākslīgu un dabīgu starojuma avotu emitētā jonizējošā starojuma radīto risku.

2.6. Tā kā transporta operācijām parasti ir pārrobežu raksturs, pārvadātājam šīs ziņošanas un atļauju saņemšanas procedūras var būt jāizpilda visās attiecīgajās dalībvalstīs. Turklāt dalībvalstis šīs procedūras piemēro, ievērojot atšķirīgas sistēmas, kas transporta operācijas un atļauju saņemšanas procedūras tādejādi padara vēl sarežģītākas.

2.7. Regula ar vienotu reģistrāciju Eiropas pārvadātāju reģistrācijas sistēmā aizstāj ziņošanas un atļauju saņemšanas procedūras, kas dalībvalstīs izveidotas saskaņā ar Padomes Direktīvu 96/29/Euratom. Pārvadātājiem pieteikumi jāiesniedz, izmantojot centrālu tīmekļa saskarni. Šos pieteikumus izskata attiecīgi tās valsts kompetentā iestāde, kura izdod reģistrācijas apliecību, ja pieteikuma iesniedzējs ievēro drošības pamatstandartus. Tajā pašā laikā šī sistēma kompetentajām iestādēm nodrošina labāku pārskatu par pārvadātāju darbību attiecīgajā valstī.

2.8. Regulā izmantota diferencēta (kategorizācijas) metode, no reģistrācijas procedūras atbrīvojot pārvadātājus, kuri transportē tikai "izņēmuma pakas". No otras puses, dalībvalstīm tajā paredzēta iespēja noteikt papildu reģistrācijas prasības attiecībā uz skaldmateriālu un augsti radioaktīvu materiālu pārvadātājiem.

2.9. Citi ES un valstu, kā arī starptautiskie tiesību akti par fizisko aizsardzību, drošības pasākumiem un trešo personu atbildību, īpaši Direktīva 2008/68/EK, jāpiemēro arī turpmāk.

2.10. Regula atbrīvos to atbildīgo iestāžu resursus, kuras pašlaik ir saistītas ar minētajām administratīvajām procedūrām, jo reģistrācijas pieteikumus izskatīs tikai viena atbildīgā iestāde.

3. Vispārējās piezīmes

3.1. Komiteja dod priekšroku ietekmes novērtējuma ziņojumā piedāvātajam otrajam variantam — "regula ar harmonizētiem noteikumiem un lielāka loma kompetentajām iestādēm".

3.2. Regula būtu solis tālāk par ieteikumu — a) ierosinot tādus tieši piemērojamus harmonizētus noteikumus kā pārvadātāju kopīga reģistrācijas sistēma, ar kuru izbeidz dažādu dalībvalstu ziņošanas un atļauju sistēmu izmantošanu, b) pārvadātājiem dodot pieeju ES27 transporta pakalpojumu tirgum ar vienu procedūru, vienlaikus izmantojot kategorizācijas metodi. Lai nodrošinātu vajadzīgo datu apmaiņu, Komisijai būtu jāizveido droša tiešsaistes reģistrācijas sistēma.

3.3. Lai gan pēc Komisijas pasūtījuma neatkarīgo ekspertu ECORYS veiktā variantu analīze liecina par visai nelielu vispārēju ietekmi, tik mazā nozarē arī šādi ietekmei ir nozīme. Ietekmes veidi sadalīti piecās grupās, konkrēti: publiskā sektora izdevumi un maksājumi, reglamentācijas ietekme, transports, drošība un vide un sociālā ietekme.

3.4. Mazo un vidējo uzņēmumu sagaidāmais ieguvums ir proporcionāls kopējai summai, kas ietaupīta, īstenojot minētos variantus: jo lielāki kopējie ietaupījumi, jo lielāki ieguvumi ir tiem uzņēmumiem, kuri patlaban sarežģītības un lielo izdevumu dēļ nevar iekļūt tirgū.

3.5. Citu pasākumu starpā paredzot pārvadātāju licenču savstarpēju atzīšanu, salīdzinājumā ar bāzes scenāriju regulas nodrošinātais izmaksu ietaupījums varētu būt EUR 13,6 miljoni gadā. Šādā veidā varētu samazināt birokrātisko slogu pārvadātājiem, lietotājiem un ražotājiem, vienlaikus izbrīvējot resursus iestādēs. Tos vismaz daļēji varētu izmantot atbilstības pārbaudēm, kuru trūkums ir viena no iepriekšminētajām problēmām.

3.6. Tā kā regula ir saistoša, šis variants būtu lietderīgs izvirzīto mērķu sasniegšanai — t.i., sistēmas vienkāršošanai, pārredzamības nodrošināšanai un iekšējā tirgus darbības šķēršļu likvidēšanai, vienlaikus saglabājot augstu drošības līmeni.

3.7. Komiteja uzskata, ka jaunas aģentūras izveide, kas apsvēta 3. variantā, palielinās birokrātiju uzņēmumiem un mazinās regulas efektivitāti kopumā.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Regulā dotajām definīcijām, īpaši "pārvadātāja" definīcijai, būtu pēc iespējas jāatbilst Starptautiskās atomenerģijas aģentūras glosārijam, turklāt jāņem vērā, ka tām jāskan arī ar *Euratom* tiesību aktiem, īpaši ar Direktīvu 96/29/Euratom.

4.2. Komiteja piekrīt, ka divus gadus pēc regulas īstenošanas, ir nepieciešams novērtēt tās ietekmi. Būtu vēlams šo jautājumu izskatīt atkārtoti vēl arī pēc pieciem gadiem, lai noteiktu, vai joprojām pastāv šķēršļi, kas negatīvi ietekmē radioaktīvo materiālu pārvadāšanas drošību Eiropas Savienībā.

4.3. Saskaņā ar priekšlikuma projektu ES tiks izveidota kopēja un vienota radioaktīvo materiālu pārvadātāju reģistrācijas sistēma. Atbilstoši 3. panta 3. punktam pārvadātājs varēs pārvadāt radioaktīvus materiālus bez papildu reģistrācijas saskaņā ar šo regulu, ja viņš jau ir reģistrējies darbam ar šādiem materiāliem, to izmantošanai vai pārvadāšanai. Komiteja aicina Komisiju kopā ar ieinteresētajām pusēm izskatīt iespēju paredzēt pārejas noteikumus transporta reģistrāciju turētājiem.

4.4. Regulas 3. panta 4. punktā ir paredzēta iespēja noteikt papildu prasības attiecībā uz tiem materiāliem, kas rada īpašu veselības apdraudējumu. Komiteja vēlētos, lai šādu materiālu

sarakstā tiktu iekļauti tie materiāli, kurus pārvadā saskaņā ar daudzpusējiem apstiprinājumiem.

4.5. Komiteja norāda, ka apdrošināšana, kas nepieciešama pārvadātājiem, dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Tā kā šo apdrošināšanu nav iespējams iekļaut reģistrācijas procedūrā tiesiskā pamata dēļ, Komiteja aicina dalībvalstis saskaņot nepieciešamās apdrošināšanas shēmas.

4.6. Laikus jābūt pieejamai uz tīklu balstītai reģistrācijas sistēmai, tai jābūt pārbaudītai un funkcionālai. Tas radīs drošības sajūtu operatoriem un atbildīgajām iestādēm, turklāt šajā nolūkā būtu vēlams arī pagarināt pārejas posmu pirms stāšanās spēkā, ņemot vērā konkrētos pārejas noteikumus, kas minēti 4.3. punktā.

4.7. Tā vietā, lai bez tālākas izskatīšanas atteiktu pārvadātāja reģistrācijas apliecības izdošanu, pieteikuma iesniedzējam vajadzētu būt iespējai labot vai papildināt pieteikumā sniegto informāciju (5. panta 7. punkts un 5. panta 10. punkts).

4.8. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai tiktu saskaņoti reģistrācijas kritēriji.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem"

COM(2011) 593 final – 2011/0254 (NLE)

(2012/C 143/22)

Ziņotājs: **ADAMS kgs**

Eiropas Komisija 2011. gada 28. septembrī saskaņā ar *Euratom* līguma 31. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem"

COM(2011) 593 final – 2011/0254 (NLE).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 118 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Secinājumi

1.1.1. Komiteja atzinīgi vērtē izskatāmo priekšlikumu, kurā ir izmantoti visjaunākie zinātniskie pētījumi par jonizējošā starojuma radīto apdraudējumu, lai risinātu, definētu un paplašinātu cilvēku veselības un vides aizsardzības uzdevumus.

1.1.2. Prasību īstenošanu praksē jo īpaši pozitīvi ietekmēs konsekventa, saskaņota un vienota pieeja drošības jautājumiem, tas ir, piecu esošo direktīvu apvienošana.

1.2. Ieteikumi

1.2.1. EESK atzīmē: iespējams, pēc direktīvas transponēšanas valstu tiesību aktos dalībvalstīm tiks izvirzītas papildu prasības. Komiteja uzskata: lai ievērotu tiesību aktu burtu un garu, ir īpaši svarīgi piešķirt pienācīgus resursus kompetentajām iestādēm, kuras atbild par īstenošanu valstu līmenī. Tas it īpaši attiecas uz kvalitatīvas pieejas veidošanu, ar kuru nodrošina visaptverošu izglītību un apmācību.

1.2.2. Komiteja pilnībā atbalsta pieeju, kas paplašina aizsardzības prasības videi, un iesaka IX nodaļā paredzētos noteikumus (pienācīgi ņemot vērā atsauci uz gaidāmajiem Starptautiskās Pretradiācijas aizsardzības komisijas (ICRP) kritērijiem (piemērošanas vadlīnijām) pieņemt, tiklīdz tie būs sagatavoti.

1.2.3. Komiteja atzinīgi vērtē ļoti apjomīgo darbu, ko paveikušas visas izskatāmā priekšlikuma izstrādē iesaistītās struktūras, un iesaka šo priekšlikumu pēc iespējas ātrāk pieņemt.

2. Vispārīga informācija par ierosināto direktīvu

2.1. Jonizējošais starojums vidē ir visuresošs. Jebkurš uz mūsu planētas ir pakļauts dabiskajam fona starojumam. Tas

rodas no dabā sastopamiem radioaktīviem materiāliem iežos, augsnē, pārtikā un gaisā. Atkarībā no dažādiem iežu veidiem atšķiras arī starojums un radioaktīvās vielas (piemēram, radons) zemes slāņos; tādējādi starojuma iedarbība ir atkarīga no atrašanās vietas. Ir arī kosmiskā starojuma ietekme. Kosmiskie stari ir intensīvāki lielākā augstumā un augstākos platumu grādos, tāpēc gaisa kuģu apkalpes un regulārie aviopasažieri ir vairāk pakļauti starojuma iedarbībai. Ikviens ir pakļauts arī mākslīgi radītam starojumam. Visnozīmīgākais no šiem mākslīgajiem avotiem ir medicīniska apstarošana ar jonizējošu starojumu. Pastāv arī apstarojums darba vietā saistībā ar rūpnieciskām darbībām, piemēram, metinājumu radiogrāfiju, kā arī iedzīvotāju apstarošana ar atomelektrostaciju izmešiem un radioaktivitātes paliekas vidē kodolieroču izmēģinājumu rezultātā un saistībā ar vājināta urāna lādiņu izmantošanu militārām vajadzībām.

2.2. Radiācijai ir daudz praktisku pielietojumu medicīnā, pētniecībā, būvniecībā un citās jomās. Apdraudējumu rada radiācijas spēja jonizēt molekulas dzīvās šūnās un tādējādi radīt bioķīmiskas izmaiņas. Ja dzīvā šūnā ir notikušas pietiekami lielas izmaiņas, tā var iet bojā, vai arī var neatgriezeniski mainīties tās ģenētiskā informācija (DNS). Šāda iespēja noteica prasību ātrāk pieņemt valstu aizsardzības un reglamentējošus pasākumus, pat pirms bija zināms precīzs kaitējuma mehānisms, un jau pašā sākumā izstrādāt kopīgus ES pasākumus *Euratom* līguma ietvaros.

2.3. Nosakot attiecīgus aizsardzības pasākumus, Eiropas likumdošana vienmēr ir sekojusi Starptautiskās Pretradiācijas aizsardzības komisijas (ICRP) ieteikumiem. 2007. gadā tā izdeva jaunas un sīki izstrādātas pamatnostādnes par aizsardzību pret radiāciju, kurās ir ņemta vērā attīstības gaita pēdējo 20 gadu laikā. Tajās ir ietverta mākslīgo starojuma avotu skaita strauja palielināšanās un notiekošā izpēte par ietekmi, ko rada dabiskie avoti, piemēram, radona gāze. Izskatāmās direktīvas nolūks,

pamatojoties uz jaunākajām zinātnes atziņām, ir nodrošināt darba ņēmēju, pacientu un sabiedrības augstu aizsardzības līmeni pret jonizējošā starojuma negatīvo ietekmi uz veselību. Tas arī iekļauj jaunas jomas, piemēram, vides aizsardzību.

2.4. Tas ir apjomīgs dokuments, kurā ietilpst 110 panti, kas kopā ar 16 pielikumiem aizņem vairāk nekā 100 lappušu teksta. Tajā ir pārstrādātas un vienā direktīvā konsolidētas piecas esošās direktīvas⁽¹⁾, kā arī ieviestas saistošas prasības attiecībā uz aizsardzību pret iekštelpu radonu, attiecībā uz būvmateriālu izmantošanu un novērtējumu par kodoliekārtu izmešu radīta radioaktīvā piesārņojuma ietekmi uz vidi, kā arī negadījumu rezultātā radīta vides kaitējuma novēršanu.

2.5. Kopumā Eiropas iedzīvotāji gūs labumu no šīs jaunās direktīvas, kas nodrošinās labāku veselības aizsardzību pret jonizējošo starojumu, jo īpaši saistībā ar:

- efektīvākām kampaņām un saistītiem pasākumiem pret radona iedarbību iekšelpās,
- pasākumiem, ar kuriem labāk aizsargā darbiniekus nozarēs, kurās pārstrādā dabā sastopamos radioaktīvos materiālus,
- labāku aizsardzību jonizējošā starojuma medicīniskajos pielietojumos un apstarošanas daudzuma kontroli,
- kodolnozarē nodarbināto ceļojošo speciālistu labāku aizsardzību un augstāku mobilitāti.

2.6. Normatīvās prasības ES valstīs tiks harmonizētas un saskaņotas ar starptautiskajiem standartiem. Saistībā ar īpašo pievēršanos kodoldrošībai pēc Fukušimas krīzes priekšlikumā

ir ierosinātas augstākas prasības ārkārtas iedarbības situāciju pārvaldības jomā.

2.7. Izskatāmā direktīva papildina Direktīvu par radioaktīvām vielām dzeramajā ūdenī, par kuru Komiteja nesēn pieņēma atzinumu⁽²⁾.

2.8. Starptautiskie drošības pamatstandarti, ko apstiprinājis Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (SAEA) un kas atspoguļo starptautisko vienošanos, ir detalizēti, taču nav saistoši. Tie pieļauj atšķirības dažādās pasaules valstīs. Direktīva sniedz tālāk par vienotu standartu noteikšanu dalībvalstīm, vienlaikus arī atzīstot iekšējā tirgus noteikumus. Direktīvas izstrādi sekmēja plašs apspriešanās process, kurā bija iesaistītas ekspertu grupas saskaņā ar *Euratom* 31. pantu, SAEA, Eiropas Radioloģiskās aizsardzības kompetento iestāžu (*HERCA*) vadītāji, Starptautiskās Radiācijas aizsardzības asociācijas (*IRPA*) pārstāvji un citas ieinteresētās personas.

2.9. Direktīvas juridiskais pamats ir *Euratom* līgums. Komiteja norāda uz paustajām bažām par to, vai līgums, kas nav grozīts kopš 1957. gada, ir piemērots pamats vides jautājumu risināšanai. Tomēr *Euratom* varbūtēja pārskatīšana tuvākajā nākotnē ir maz ticama, savukārt bažas par vides aizsardzību ir realitāte, kam ir jāpievērš uzmanība. Jāatzīmē, ka *Euratom* līguma 37. pants 1957. gadā sevī ietvēra novatoriskas primāro tiesību normas par obligātām pārrobežu saistībām gan attiecībā uz ietekmi uz vidi, gan cilvēku aizsardzību.

3. Ierosinātās direktīvas kopsavilkums

3.1. Komitejas atzinuma ierobežotais apjoms nesniedz piemērotu iespēju izklāstīt detalizētu kopsavilkumu par šādu kompleksu direktīvu. Tomēr Komisijas pieejas galveno pamatnostādņu un nodaļu virsrakstu īsa analīze var sniegt ieskatu.

Vispārējā pieeja	Nodaļu virsraksti
— BSS pārskatīšana un konsolidācija	I nodaļa. Priekšmets un darbības joma
— Apstarošanas situācijas	II nodaļa. Definīcijas
— Aizsardzības sistēma	III nodaļa. Pretradiācijas aizsardzības sistēma
— Esošās apstarošanas situācijas	IV nodaļa. Prasības attiecībā uz izglītību, mācībām un informēšanu pretradiācijas aizsardzības jomā
— Radons (darba vietās, mājokļos)	
— Būvmateriāli	V nodaļa. Prakses pamatošana un regulētā kontrole
— Piesārņotu teritoriju apdzīvošana	

⁽¹⁾ OV L 180, 09.07.1997, 22.-27. lpp.
 OV L 346, 31.12.2003, 57.-64. lpp.
 OV L 349, 13.12.1990, 21.-25. lpp.
 OV L 357, 07.12.1989, 31.-34. lpp.
 OV L 159, 29.06.1996, 1.-114. lpp.

⁽²⁾ OV C 24, 28.01.2012, 122. lpp.

Vispārējā pieeja	Nodaļu virsraksti
— Plānotas apstarošanas situācijas	VI nodaļa. Darbinieku, mācekļu un studentu aizsardzība
— Prakses pamatošana un regulētā kontrole	VII nodaļa. Pacientu un citu medicīniskai apstarošanai pakļautu personu aizsardzība
— Diferencēta pieeja	VIII nodaļa. Iedzīvotāju aizsardzība
— Apstarošanas kategorijas	IX nodaļa. Vides aizsardzība
— Avārijas apstarošanas situācijas	X nodaļa. Regulatīvās kontroles prasības
— Avāriju likvidācijas darbinieki	XI nodaļa. Nobeiguma noteikumi
— Ārkārtas situāciju plānošana un reaģēšana	
— Sabiedrības informēšana	
— Iestāžu infrastruktūra	
— Pārstrādātās direktīvas	
Transponēšana valstu tiesību aktos	

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Komiteja atzīmē, ka direktīvas izstrādāšanā ir izmantoti visjaunākie zinātniskie pētījumi par jonizējošā starojuma radīto apdraudējumu, un atzinīgi vērtē ierosināto pieeju, ar kuru risina, definē un paplašina cilvēku veselības un vides aizsardzības uzdevumus.

4.2. Komisija ir izvēlējusies pārstrādāt un konsolidēt piecas esošās direktīvas vienotā veselumā, un tam būs praktiska un pozitīva darbības ietekme, nodrošinot konsekventu, saskaņotu un vienotu pieeju drošības jautājumiem.

4.3. Vairākas salīdzinošās analīzes par līdzšinējo direktīvu pārņemšanu valstu tiesību aktos un darbību ir atklājušas dažādas problēmas, ko rada nevis trūkumi transponēšanā, bet gan piemērošanā, piemēram, izglītībai un apmācībai nepieciešamie resursi, sabiedrības informēšanas programmas, vietējo speciālistu atzišana, iedzīvotāju informēšana par to, kā rīkoties avāriju gadījumos, u.c.

4.4. Komiteja iesaka: lai apmierinātu pieaugošās prasības saistībā ar transponēšanu valstu tiesību aktos un lai novērstu iespējamus trūkumus, Komisijai būtu jāatvieglo valstu iestāžu darbs, organizējot darbseminārus, lai apspriestu juridiskas un prak-

tiskas problēmas saistībā ar īstenošanu dalībvalstīs. Lai uzraudzītu un novērtētu tiesību aktu piemērošanu konkrētu pasākumu veidā, papildus valstu kompetento iestāžu lomai Būtu jāveicina arī pilsoniskās sabiedrības novērošanas centru iesaistīšana.

4.5. Komiteja pauž nožēlu, ka direktīvas prasībām nav pakļauts militāru iekārtu radīts starojums, jo *Euratom* līgums attiecas tikai uz civilām situācijām⁽³⁾, kaut gan direktīva visaptverošā veidā reglamentē gan dabiskos, gan civilos starojuma avotus.

4.6. Komiteja ir gandarīta, ka direktīva paredz un liek aizsargāt pilsoņu tiesības līdz minimumam samazināt mākslīgo apstarojumu, ko rada, piemēram, drošības ierīču, tādu kā visa ķermeņa rentgena skeneru, aizvien plašāka izmantošana.

4.7. Stingri atbalstot jauno vides aizsardzības pasākumu kompleksu, Komiteja atzīmē, ka pirmām kārtām jāsaņem visi gaidāmie Starptautiskās Pretradiācijas aizsardzības komisijas (ICRP) kritēriji (un piemērošanas vadlīnijas), pirms saistošu kvantitatīvo noteikumu definēšanas. Tie sniegs kopīgu zinātnisko izpratni par īpašajiem kritērijiem, kas jāpiemēro šajā gadījumā, lai nodrošinātu visām dalībvalstīm kopīgu pamatu.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ EKT lieta C-61/03, 12.04.2005.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu”

COM(2011) 665 final – 2011/0302 (COD)

(2012/C 143/23)

Ziņotājs: **HENCKS kgs**

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. pantu un 304. pantu Padome 2011. gada 17. novembrī un Eiropas Parlaments 2011. gada 13. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu”

COM(2011) 665 final – 2011/0302 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 132 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Šis atzinums ir daļa no piecu EESK atzinumu kopuma, kas izstrādāti par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta** jautājumiem un par pamatnostādnēm, kuras 2011. gada oktobrī publicējusi Eiropas Komisija. Šo dokumentu kopumu veido šādi atzinumi: **TEN/468** par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** (ziņotājs Hencks kgs), **TEN/469** par vadlīnijām Eiropas **telekomunikāciju** tīkliem (ziņotājs Longo kgs), **TEN/470** par Eiropas **energoinfrastruktūras** vadlīnijām (ziņotājs Biermann kgs), **TEN/471** par pamatnostādnēm Eiropas **transporta** tīkla attīstībai (ziņotājs Back kgs) un **TEN/472** par infrastruktūras projektu **obligāciju** iniciatīvu (ziņotājs Duttine kgs).

1. Secinājumi

1.1. EESK atbalsta Eiropas Komisijas plānu no nākamā daudzgadu budžeta 2014.–2020. gadam EUR 50 miljardus piešķirt transporta, enerģētikas un digitālo komunikāciju tīklu infrastruktūras savienošanas uzlabošanai Eiropas Savienībā, un atzinīgi vērtē arī Eiropas obligāciju aizņēmumu principu piemērošanu infrastruktūru projektiem, t.i., “ES projektu obligācijas”, kuras var radīt pastiprinošu efektu, mobilizējot publisko un privāto kapitālu, lai apmierinātu vajadzības pēc ieguldījumiem, kas prognozētas EUR 1 000 miljardu apmērā.

1.2. Mērķtiecīgi ieguldījumi šajās svarīgajās infrastruktūrās veicinās tirdzniecību, izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu izveidi, kas šobrīd ārkārtīgi nepieciešama Eiropā.

1.3. Tā kā tradicionālā ieguldījumu finansēšana no publiskiem līdzekļiem šajā krīzes laikā kļūst arvien grūtāka, jauna veida finansēšanas instrumentu izmantošana Eiropas Savienībā, ciešā sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku un ievērojot dažus nosacījumus (sk. **TEN/472**), būtu inovatīvs papildu risinājums, lai pensiju fondus, apdrošinātājus un citus kapitāla tirgus ieinteresētos dalībniekus mudinātu līdzekļus ieguldīt ilgtermiņa projektos.

1.4. EESK atbalsta Komisijas centienus meklēt novatoriskus risinājumus lielākas privāto noguldījumu daļas piesaistīšanai, tomēr uzskata, ka šādu risinājumu mērķim ir jābūt ne tikai liela apjoma kapitālieguldījumu piesaistīšanai, bet tie jāstrukturē tā, lai interese rastos arī mazajiem noguldītājiem.

1.5. Tas, cik svarīga ir pietiekami lielu līdzekļu ieguldīšana piemērotos, modernos, elastīgos un ilgtspējīgos infrastruktūras tīklos (tostarp personām ar invaliditāti), nav mērāms naudas izteiksmē vien — šie ieguldījumi ir jāvērtē arī sociālās un teritoriālās kohēzijas aspektā un no ekoloģiskā un piegādes drošuma viedokļa.

1.6. Vienīgi apvienojot valsts, reģionālā un vietējā līmeņa publisko finansējumu, kā arī privāto finansējumu ar Savienības finansējumu, būs iespējams sasniegt infrastruktūras tīklu savienojumu jomā izvirzītos mērķus.

1.7. Tātad Komisijai, izraugoties līdzfinansējamos projektus, jāņem vērā ne vien to, vai projektam ir augsta ES pievienotā vērtība, bet arī — valstij vai reģionam nozīmīgas infrastruktūras attīstības vajadzības.

1.8. Ieguldījumi infrastruktūrās ir būtiski arī no ES un valstu drošības viedokļa, un tas būtu jāņem vērā gan projektus plānojot, gan uzsākot to apstiprināšanas procedūru. Praktiski tie ir pamatnosacījumi, lai konkrēti pabeigtu Eiropas Savienībā joprojām pastāvošo izolēto reģionu integrāciju.

1.9. Tātad Savienībai, izmantojot Eiropas struktūrfondus, arī turpmāk pastāvīgi un proporcionāli jāpiešķir dalībvalstīm līdzekļi visa veida sociālās un ģeogrāfiskās sadrumstalotības novēršanai attiecībā uz piekļuves iespējām valstu tīklu infrastruktūrai.

1.10. EESK atbalsta priekšlikumu par Eiropas transporta un enerģētikas tīklu un digitālās infrastruktūras savienošanas projektu centralizētu pārvaldību. Izmantojot šo triju nozaru sinerģiju un uzlabojot darbības noteikumus, tostarp racionalizējot kopīgu interešu projektiem piemērojamās atļauju piešķiršanas procedūras un saīsinot projektu īstenošanas termiņus, varēs samazināt šo projektu izmaksas un palielināt to efektivitāti.

1.11. EESK aicina dalībvalstis atbalstīt Komisijas iniciatīvas šajā jomā, informēt un rosināt kapitāla tirgus un citus ieguldītājus aktīvi piedalīties šā pasākuma veiksmīgā īstenošanā.

2. Ievads

2.1. Priekšlikumā par jauno daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam Komisija ierosina konkrētus pasākumus integrētu Eiropas infrastruktūru atbalstam transporta, enerģētikas un digitālās komunikācijas jomās.

2.2. Infrastruktūras izdevumi Eiropā pēdējo desmit gadu laikā kopumā ir samazinājušies, taču ekonomikas krīzes apstākļos mērķtiecīgi ieguldījumi šajā jomā ir būtisks izaugsmes faktors, un no tiem lielā mērā ir atkarīga Eiropas ekonomikas nākotne.

2.3. Lai veicinātu minēto infrastruktūru attīstību un ievērotu prioritātes, kas izaugsmes jomā izvirzītas jaunajā stratēģijā vienotajam tirgum, Komisija ierosina jaunu "Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu".

2.4. Ir pilnīgi skaidrs (un EESK to ir uzsvērusi daudzos atzinumos), ka integrētā ekonomikas zonā ārkārtīgi svarīgi ir visjaunāko tehnoloģiju, viedī, ilgtspējīgi un savstarpēji pilnībā savienojami ceļu, dzelzceļu, ūdens un gaisa ceļu, multimodālo pārvadājumu, elektroenerģijas, naftas un gāzes cauruļvadu un platjoslas elektroniskās saziņas tīkli. Pārrāvumi un problemātiskie posmi Eiropas tīklu savstarpējā savienojumā būtiski kaitē iekšējā tirgus pilnīgai izveidei, rada atšķirības starp reģioniem un ir iemesls Eiropas atkarībai no trešām valstīm, jo īpaši enerģētikas jomā.

2.5. Mērķtiecīgi ieguldījumi šajās svarīgajās infrastruktūrās veicinās tirdzniecību, izaugsmi, konkurētspēju un jaunu darba vietu izveidi, kas šobrīd ārkārtīgi nepieciešama Eiropā.

2.6. Ieguldījumi lielo infrastruktūru tīklu projektos pēc būtības ir ilgtermiņa projekti, tiem vajadzīgi vērienīgi ieguldījumi, turklāt to ekonomiskais izdevīgums, īpaši būvniecības posmā un šo tīklu darbības sākumposmā, vienmēr pakļauts lielam riskam (jo nav pietiekami izvērtētas izmaksas, pārvērtēts satiksmes apjoms un finansējuma paketes sarežģītība).

2.7. Tā kā šos projektus nav iespējams finansēt ar valstu, reģionu vai Savienības publiskajām finansēm vien, Komisija piedāvā jaunu finanšu instrumentu — infrastruktūras savienošanas mehānismu —, kā arī pārskatītas pamatnostādnes transporta, enerģētikas un IKT jomā, lai piesaistītu citus privātā un

publiskā finansējuma līdzekļus, vienlaikus vairojot uzticēšanos infrastruktūru projektiem un samazinot to riska profilu privāto investoru skatījumā.

2.8. Šajā nolūkā Komisija ir iesniegusi virkni priekšlikumu:

— priekšlikumu regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savietošanas instrumentu (EESK atzinums TEN/468);

— priekšlikumu regulai, ar ko paredz vispārīgus noteikumus Kopienas finansiālā atbalsta piešķiršanai Eiropas transporta un enerģētikas tīklu jomā (EESK atzinums TEN/472);

— priekšlikumu regulai par pamatnostādņēm Eiropas transporta tīkla attīstībai (EESK atzinums TEN/471); (

— priekšlikumu regulai, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas (EESK atzinums TEN/470);

— priekšlikumu regulai par vadlīnijām Eiropas telekomunikāciju tīkliem (EESK atzinums TEN/469).

3. Paziņojuma par integrētām Eiropas infrastruktūrām un priekšlikuma regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savietošanas instrumentu, saturs

3.1. Lai paātrinātu ieguldījumus Eiropas transporta, enerģētikas un digitālo komunikāciju tīklos un mobilizētu vajadzīgos publiskā un privātā sektora līdzekļus, Komisija ierosina laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam:

— paredzēt, ka Eiropas tīklu savstarpējās savienošanas īstenošanai būs nepieciešami ieguldījumi EUR +/-1 000 miljardu apmērā, kas sadalītas šādi:

Enerģētika	Elektroenerģija	EUR 140 mljrd.
	Gāze	EUR 70 mljrd.
	CO2	EUR 2,5 mljrd.
	Nafta	<i>p.m.</i>
Transports (autotransports, dzelzceļa, jūras, iekšējo ūdensceļu un gaisa transports)		EUR 500 mljrd., tostarp EUR 250 mljrd. pamattīklam; finansējums dažādiem transporta veidiem tiks sadalīts pakāpeniski, atkarībā no izvēlētajiem projektiem
Platjoslas elektroniskās saziņas tīkli		EUR 270 mljrd.

— Eiropas tīklu savstarpējā savienojuma ieguldījumu projektiem piešķirt EUR 50 miljardus, proti, 40 miljardus paredzēt no Savienības budžeta un 10 miljardus — no kohēzijas fonda, kas domāti transporta infrastruktūrai. Šos līdzekļus sadalīs šādi:

Enerģētika	EUR 9,1 mljrd.
Transports	EUR 31,7 mljrd.
Telekomunikācijas/digitālie pakalpojumi	EUR 9,2 mljrd.

- Komisijas izvēlētos (pēc dalībvalstu ierosinājuma) kopīgas intereses Eiropas savstarpējā savienojuma projektus līdzfinansēt 20 līdz 75 % apmērā no attiecināmajām izmaksām vai izņēmuma gadījumos pat 80 vai 100 % apmērā;
- ieviešot Eiropas obligāciju aizņēmumus infrastruktūru projektiem (ES projektu obligācijas), palielināt privātā sektora ieinteresētību finansēšanā, lai samazinātu risku trešo pušu investoriem. Tādējādi tiks izmantots ES budžets, lai nodrošinātu kapitālu Eiropas Investīciju bankai (EIB) un tādējādi varētu segt daļu riska, ko tā uzņemas, līdzfinansējot piemērotus projektus. ES budžets būs sava veida garantija, lai EIB finansētu projektus, bet atlikušais risks būs jāuzņemas Eiropas Investīciju bankai;

No 2012.–2013. gadam paredzēts izmēģinājuma posms, kura laikā notiks darbs pie 5 līdz 10 projektiem. Šajā posmā to līdzekļu apjoms, kas no ES pārskaitīti uz EIB, nepārsniegs EUR 230 miljonus un tos pilnībā finansēs, pārdalot pastāvošo ieguldījumu programmu neizmantotos līdzekļus. Komisija leš, ka šiem līdzekļiem jāpiesaista citi ieguldījumi, kuru kopējā summa varētu sasniegt EUR 4,6 miljardus;

- maksimāli palielināt programmu sinerģiju enerģētikas, transporta un IKT nozarē, lai nodrošinātu, pirmkārt, stratēģijas konsekveni un to, lai Komisija projektus atlasītu, balstoties uz skaidriem un saskaņotiem kritērijiem, un, otrkārt, pārraudzību un kontroli, lai ES finansējums būtu precīzi pielāgots konkrētu mērķu sasniegšanai un efektīvs;
- ieviest pastāvošo noteikumu vienkāršošanas pasākumus — rādītāju saskaņošanu ar stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem, atļaujas piešķiršanas termiņu saīsināšanu, centralizētu visu triju nozaru pārvaldību, iespējams, izpildaģentūras izveidošanu, vienotu piešķiršanas kritēriju un gada darba programmas izveidi, mehānisma koordinācijas komitejas izveidi un, visbeidzot, Komisijas pilnvarošanu deleģēto tiesību aktu pieņemšanai.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvas ar mērķi veicināt un koordinēt ieguldījumus stratēģiskos projektos ar augstu ES pievienoto vērtību un laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam ierosināt tradicionālajam piešķirumu finansējumam alternatīvus risinājumus.

4.2. EESK atbalsta ierosinājumu Eiropas transporta, enerģētikas un digitālo komunikāciju tīklu savienošanas projektiem paredzēt finansēšanas un centralizētas pārvaldības mehānismu un kopējas darba programmas, par kurām tieši atbildīga Komisija, kurai vajadzības gadījumā palīdz izpildaģentūra. Izmantojot šo triju nozaru sinerģiju un uzlabojot darbības noteikumus, tostarp racionalizējot kopīgu interešu projektiem piemērojamās atļauju piešķiršanas procedūras un saīsinot projektu īstenošanas termiņus, varēs samazināt šo projektu izmaksas un palielināt to efektivitāti.

4.3. Tāpat EESK atbalsta priekšlikumu noteikt prioritāru statusu projektiem, kuriem ir pievienotā vērtība un nepieciešamība Eiropā, lai panāktu Eiropas tīklu un dalībvalstu infrastruktūru savienošanu. Komiteja tomēr norāda, ka teritoriālai un sociālai kohēzijai nepieciešams, lai Eiropas Savienība turpinātu pastāvīgi un proporcionāli piešķirt līdzekļus dalībvalstīm sociālās un ģeogrāfiskās sadrumstalotības novēršanai attiecībā uz piekļuves iespējām valsts tīklu infrastruktūrai un piegādes drošības garantēšanai, izmantojot Eiropas struktūrfondus.

4.4. EESK atzīst, ka nepieciešamība pēc piemērotiem, moderniem, elastīgiem, ilgtspējīgiem un pieejamiem infrastruktūras tīkliem (tostarp personām ar invaliditāti) nav mērāma naudas izteiksmē vien. Šie ieguldījumi ir nepieciešami arī no sociālās un teritoriālās kohēzijas un vides aizsardzības viedokļa un Komisijai, izvēloties līdzfinansējumus projektus, tas jāņem vērā.

4.5. Ieguldījumi infrastruktūrās ir būtiski arī no ES un valstu drošības viedokļa, un tas būtu jāņem vērā gan projektus plānojot, gan uzsākot to apstiprināšanas procedūru. Praktiski tie ir pamatnosacījumi, lai konkrēti pabeigtu Eiropas Savienībā joprojām pastāvošo izolēto reģionu integrāciju.

4.6. Lai gan Savienības finanšu ieguldījums EUR 50 miljardu apmērā ir ļoti būtisks, tomēr tā ir tikai neliela daļa no Komisijas apzinātajām ieguldījumu vajadzībām.

4.7. Jebkurā gadījumā lielākā daļa ieguldījumu būs jānodrošina dalībvalstīm un privātajiem ieguldītājiem, bet Savienības finanšu ieguldījumam jākalpo par “sākumkapitālu”, kas rosinātu dalībvalstis un tirgus dalībniekus veikt lielākus ieguldījumus.

4.8. Taču budžeta problēmu un publisko finanšu konsolidācijas pasākumu dēļ daudzas dalībvalstis plāno samazināt ieguldījumu apjomu vai pārtraukt ieguldījumu programmu īstenošanu; tas noteikti negatīvi ietekmēs privāto ieguldījumu pieplūdi.

4.9. Vienīgi apvienojot valsts, reģionālā un vietējā līmeņa publisko finansējumu, kā arī privāto finansējumu ar Savienības finansējumu, būs iespējams sasniegt infrastruktūras tīklu savienojumu jomā izvirzītos mērķus.

4.10. Ieguldījumi infrastruktūras jomā veicinās pāreju uz ekonomiku un sabiedrību ar zemu oglekļa emisijas līmeni.

4.11. Ņemot vērā Komisijas apņemšanos, pirmkārt, Savienības programmās iekļaut stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītos mērķus, un jo īpaši mērķus klimata pārmaiņu jomā, un, otrkārt, šo mērķu sasniegšanai paredzēt vismaz 20 % no Savienības budžeta, EESK atbalsta Komisijas lēmumu ES budžetu izmantot ieguldījumiem un izraisīt pastiprinošu efektu, mobilizējot privāto kapitālu. Svarīgi ir samazināt regulējuma risku un kapitāla izmaksas trešo pušu ieguldītājiem, kuri meklē iespēju veikt ieguldījumus ilgtermiņa projektos; tā kā tradicionālā ieguldījumu finansēšana no publiskiem līdzekļiem šajā krīzes laikā kļūst arvien grūtāka, jauna veida finansēšanas instrumentu izmantošana, Eiropas Savienībai cieši sadarbojoties ar Eiropas Investīciju banku un ievērojot dažus nosacījumus, (sk. TEN/472), būtu inovatīvs papildu risinājums, lai pensiju fondus, apdrošinātājus

un citus kapitāla tirgus ieinteresētos dalībniekus mudinātu līdzekļus ieguldīt ilgtermiņa projektos.

4.12. EESK atbalsta Komisijas centienus meklēt novatoriskus risinājumus lielākas privāto noguldījumu daļas piesaistīšanai, tomēr uzskata, ka šādu risinājumu mērķim ir jābūt ne tikai liela apjoma kapitālieguldījumu piesaistīšanai, bet tie jāstrukturē tā, lai interese rastos arī mazajiem noguldītājiem.

4.13. Tā kā nav citu potenciālu risinājumu, EESK pauž nožēlu par dažu dalībvalstu atturīgo vai pat noraidošo attieksmi pret obligāciju aizņēmumiem; Komiteja cer, ka no 2012. līdz 2013. gadam paredzētajā izmēģinājuma posmā, kurā tiks izmantoti līdz pat EUR 230 miljoni pašreizējā ES budžeta, izdosies pamudināt kapitāla tirgus, pensiju fondus, apdrošināšanas uzņēmumus u. c. veikt ilgtermiņa ieguldījumus un pārliecināt par paredzēto pasākumu pamatotību.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par vadlīnijām Eiropas telekomunikāciju tīkliem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 1336/97/EK”

COM(2011) 657 final – 2011/0299 (COD)

(2012/C 143/24)

Ziņotājs: **LONGO kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembrī un Eiropas Savienības Padome 2011. gada 30. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. pantu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par vadlīnijām Eiropas telekomunikāciju tīkliem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 1336/97/EK”

COM(2011) 657 galīgā redakcija — 2011/0299 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 126 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Šis atzinums ir viens no 5 atzinumiem, ko EESK izstrādāja par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** un ar to saistītām vadlīnijām, kuras 2011. gada oktobrī publicējusi Eiropas Komisija. Šo dokumentu kopumu veido šādi atzinumi: **TEN/468** “Eiropas **infrastrukturā savienošanas instrumenti**” (ziņotājs HENCKS kgs), **TEN/469** “Vadlīnijas Eiropas **telekomunikāciju tīkliem**” (ziņotājs LONGO kgs), **TEN/470** “Eiropas **energoinfrastrukturā vadlīnijas**” (ziņotājs BIERMANN kgs), **TEN/471** “Savienības vadlīnijas Eiropas **transporta tīkla attīstībai**” (ziņotājs BACK kgs) un **TEN/472** “Stratēģijas “Eiropa 2020” projektu **obligāciju** iniciatīva infrastruktūras projektiem” (ziņotājs DUTTINE kgs).

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Lai īstenotu Eiropas digitalizācijas programmas mērķi ieviest visiem pieejamu platjoslas ātrdarbīgu digitālo infrastruktūru, izmantojot gan fiksētās, gan bezvadu tehnoloģijas, ir vajadzīgi pasākumi, ar kuriem novērst digitalizācijas problēmas un savstarpēju savienojumu un tehniskās sadarbības trūkuma radītos šķēršļus, kā arī pastāvošās atšķirības starp reģioniem un sociālajām grupām gan valsts, gan Kopienas līmenī.

Pamatojoties uz ierosinātajām vadlīnijām attiecībā uz Eiropas telekomunikāciju tīkliem, Komisija ir izstrādājusi virkni kopējās ieinteresētības projektu, kas paredzēti, lai izvērstu platjoslas tīklu un digitālo pakalpojumu infrastruktūru un novērstu šķēršļus digitālā vienotā tirgus attīstībai un risinātu jautājumu par to, ka ES ieguldījumi platjoslas tīklos salīdzinājumā ar konkurentu ieguldījumiem ir nepietiekami.

1.2. Tādēļ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta Komisijas lēmumu sākt Eiropas infrastruktūras savienošanas plānu un uzskata, ka tā izmantošana platjoslas tīklu jautājuma risināšanā lielā mērā ir konkrēta un pozitīva atbilde uz prasībām, kas izvirzītas Eiropas digitalizācijas programmā, un tādējādi risina problēmu saistībā ar nepietiekamiem ieguldījumiem platjoslas tīklos⁽¹⁾.

1.3. Kā jau uzsvērts daudzos atzinumos, EESK ir pārliecināta, ka vispārējais piekļuve platjoslas tīkliem ir ne vien vajadzīgais priekšnosacījums modernas ekonomikas attīstībai, bet arī būtisks elements jaunu darbavietu radīšanai, spēcīgākai kohēzīvai, labklājībai, kā arī no ekonomikas un kultūras aspekta neizdevīgā situācijā esošo personu un pat veselu reģionu e-iekļaušanai⁽²⁾.

1.4. Kopējas ieinteresētības projektiem izvirzītie mērķi un prioritātes atbilst būtiskai prasībai, proti, optimāli izmantot finanšu resursus un īstenot konkrētus mērķus, izvairoties no neproduktīvas finansējuma izmantošanas.

Šajā sakarā ir svarīgi, lai finansējamie projekti atbilstu arī nepieciešamībai veicināt valstu tīklu savstarpēju savienošanu un sadarbību, jo pretējā gadījumā digitālais vienotais tirgus paliks nepabeigts.

1.5. EESK iesaka Komisijai būt maksimāli piesardzīgai un ļoti stingrai attiecībā uz finansējamo projektu atlases kritērijiem. Finansējums jāizmanto, lai nodrošinātu Eiropas savstarpējus savienojumus, atbalstītu attālākos reģionus, palīdzētu MVU

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenti” (Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 116. lpp).

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu “Pārdomas par elektronisko sakaru universālo pakalpojumu”, OV C 175, 28.07.2009., 8. lpp. un EESK atzinums par tematu “Digitālās kompetences, digitālo prasmju un e-iekļaušanas stiprināšana”, OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.

pieklūt digitālajai ekonomikai, kā arī uzlabotu sociālo kohēziju. Lai to sasniegtu un informētu iestādes un iedzīvotājus, Komisijai būtu regulāri jāizstrādā ziņojums par finansējuma izmantošanu.

1.6. EESK pauž neizpratni par zināmu nenoteiktību 5. panta 6. punktā, kurā paredzētas plašas pilnvaras Komisijai “pieņemt deleģētos aktus, ar ko groza kopējas ieinteresētības projektu aprakstu, kas iekļauti pielikumā”. Maksimāli jāierobežo politikas apsvērumi (sk. 5. panta 7. punkta b) apakšpunktu, kur minētas “jaunas politiskās prioritātes”) vai lobiju spiediens, taču priekšroka jādod tādiem kritērijiem kā tehniskā inovācija, pievienotā vērtība un atbilstība mērķiem. EESK uzsver, ka ir lietderīgi noteikt precīzus deleģēto aktu termiņus un konkrētus to tematus.

1.7. EESK uzskata, ka finansējamajos projektos ir svarīgi ņemt vērā tehniskās neitralitātes principu, kam ir liela nozīme atvērta interneta darbības nodrošināšanā ⁽³⁾.

1.8. Līdzekļi jāizmanto atvērtiem tīklu risinājumiem, kuri pieejami nediskriminējošā veidā un ļauj ienākt jauniem operatoriem ar efektīvākām tehnoloģijām un maksu, kas pieņemama iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

1.9. EESK vēlas arī, lai Komisija regulā paredzēto līdzekļu piešķiršanu labāk saskaņotu ar citu iniciatīvu finansējumu, tādējādi izvairoties gan no dublēšanas, gan no dažu jomu atstāšanas novārtā.

1.10. Eiropas, valsts un reģionālajā līmenī nevilcinoties jāveic kartēšana (to atbalsta arī Komisija), lai noteiktu pārklājuma nepilnības un veicinātu jaunas publisko un privāto ieguldītāju iniciatīvas.

1.11. Lai nostiprinātu attiecīgo telekomunikāciju tīklu sadarbību, ir svarīga atvērtība sadarbībai ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām.

1.12. Visbeidzot, EESK vēlreiz uzsver savu pārliecību par to, ka interneta pieslēgums tagad ir jāiekļauj universālajā pakalpo-

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu “Tīkla neitralitāte” (vēl nav publicēts “Oficiālajā Vēstnesī”) un EESK atzinums par tematu “Pirmā radiofrekvenču spektra politikas programma / platjosla Eiropā — ieguldījums digitāli virzītā izaugsme”, OV C 107, 06.04.2011., 53. lpp.

jumā ⁽⁴⁾, un uzskata, ka tā ir viena no prioritātēm, kas Eiropas Savienībai ļauj kļūt konkurētspējīgākai un iekļaujošākai. Savukārt, kamēr nav sasniegts minētais mērķis, jānodrošina, ka katram iedzīvotājam par pieņemamu cenu ir publiska vai privāta piekļuve platjoslai.

2. Vispārīga informācija un kopsavilkums

2.1. Komisija 2011. gada 29. jūnijā pieņēma jaunas vadlīnijas attiecībā uz Eiropas telekomunikāciju tīkliem un publicēja priekšlikumu jaunai daudzgadu finanšu shēmai no 2014. gada līdz 2020. gadam ⁽⁵⁾, kurā ir paredzēta jauna integrēta Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (*Connecting Europe Facility — CEF*) izveide, lai ieguldītu prioritārajos Kopienas ieinteresētības projektos saistībā ar transporta, enerģētikas un telekomunikāciju infrastruktūru. Kopējais Kopienas līdzfinansējuma apjoms, kuram ir augsta pievienotā vērtība, ir 50 miljardi euro, no kuriem 9,2 miljardi euro ir paredzēti digitālajiem tīkliem un pakalpojumiem, taču vajadzīgais finansējums tiek lēstas vismaz 270 miljardu euro apmērā.

2.2. Turklāt Komisija ierosina ieviest Eiropas projektu obligācijas, lai palielinātu publiskā vai privātā sektora finansējuma piesaistīšanas iespējas un tādējādi samazinātu risku trešās puses ieguldītājiem. Tādējādi ES budžets tiks izmantots, lai Eiropas Investīciju bankai (EIB) nodrošinātu kapitālu, ar ko daļēji segt risku, kuru tā uzņemas, līdzfinansējot atbilstīgos projektus. Tātad ES budžets sniegs sava veida garantiju, lai EIB finansētu minētos projektus, taču atlikušais risks jāuzņemas pašai EIB. Izmēģinājuma posmā (2012–2013) EIB saņems finansējumu 20 miljonu apmērā, ko iegūs, pārdaļot ES telekomunikāciju programmu ietvaros neizmantoto finansējumu. Komisija cer, ka tas piesaistīs citus publiskā vai privātā sektora ieguldītājus.

2.3. Dažas no Komisijas vadlīnijām attiecībā uz Eiropas telekomunikāciju tīkliem attiecas uz mērķiem un prioritātēm, kas paredzētas platjoslas tīklu un digitālo pakalpojumu infrastruktūrai telekomunikāciju jomā, lai

— atbalstot MVU, uzlabotu ES ekonomikas konkurētspēju;

— veicinātu valstu tīklu savstarpējus savienojumus un sadarbību, kā arī piekļuvi šiem tīkliem;

— izvērstu digitālo vienoto tirgu.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu “Pārdomas par elektronisko sakaru universālo pakalpojumu”, OV C 175, 28.07.2009, 8.lpp., EESK atzinums par tematu “Digitālā programma Eiropai”, OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp., EESK atzinums par tematu “Pirmā radiofrekvenču spektra politikas programma / platjosla Eiropā — ieguldījums digitāli virzītā izaugsme”, OV C 107, 06.04.2011., 53. lpp. un daudzi citi atzinumi.

⁽⁵⁾ Paziņojums “Budžets stratēģijai “Eiropa 2020”” (COM(2011) 500 galīgā redakcija).

2.4. Regulas mērķis ir, nodrošinot savienojumu ar tīklu un piekļuvi publisko digitālo pakalpojumu infrastruktūrai, atrisināt grūtības, kas kavē digitālā vienotā tirgus pabeigšanu. Mērķis ir novērst piedāvājuma problēmas, par ko liecina liels uzņēmumu bankrotu skaits, kā arī ieguldījumu samazināšanās platjoslas tīklos un sabiedrībai sevišķi svarīgos pakalpojumos, kuri nav ienesīgi (piemēram, e-veselība, elektroniskā identitātes karte, e-ierpirkumi un to pārrobežu sadarbība). Turklāt pieprasījums pēc pakalpojumiem var pieaugt tikai tad, ja visiem iedzīvotājiem ir piekļuve digitālajiem tīkliem.

2.5. Priekšlikumos ir paredzēti arī inovatīvi finanšu instrumenti, kas, radot sviras efektu, var veicināt publiskos un privātos ieguldījumus un līdzfinansējumu, izmantojot subsīdijas infrastruktūru nozarēs, lai līdz 2020. gadam īstenotu Eiropas digitalizācijas programmas mērķus, proti, vispārēja piekļuve pieslēgumam, kura ātrums ir 30 Mb/s, un vismaz 50% mājsaimniecību, kas abonē pieslēgumu, kura ātrums ir virs 100 Mb/s.

2.6. Kopējas ieinteresētības projektu prioritātes ir šādas:

- īpaši ātri platjoslas tīkli, kuru nodrošinātais datu pārraides ātrums ir vismaz 100 Mb/s;
- platjoslas tīkli, kuri saista salas, nošķirtus un nomaļus reģionus ar Savienības centrālajiem reģioniem, un garantija, ka minētajos reģionos platjoslas savienojumu nodrošinātais datu pārraides ātrums ir vismaz 30 Mb/s;
- atbalsts pamatpakalpojumu platformām digitālo pakalpojumu infrastruktūras jomā;
- pasākumi, kas ļauj panākt sinerģiju un sadarbību starp dažādiem kopējas ieinteresētības projektiem telekomunikāciju jomā;
- kopējas ieinteresētības projekti, kas varēs ietvert elektroniskos pakalpojumus, kurus jau īsteno citu Kopienas programmu ietvaros, piemēram, Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumu programmu ISA (*Interoperability solutions for European public administrations*);
- tīklu sadarbības veicināšanas nolūkā sadarbība ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām;
- Komisija prasa pilnvaras uz nenoteiktu laika periodu, lai grozītu kopējas ieinteresētības projektu aprakstu, kas iekļauti pielikumā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Lai radītu sinerģiju, Komisija, pamatojoties uz stratēģisku redzējumu, pirmo reizi ierosina vienotu finansēšanas instru-

mentu trijām nozarēm (transporta, enerģētikas un telekomunikāciju nozare). Šī jaunā pieeja ir ļoti svarīga un var būt par paraugu arī dalībvalstu infrastruktūras politikai. Turklāt Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, kura mērķis ir izveidot viedus, ilgtspējīgus un pilnībā savstarpēji savienotus tīklus, sniegs nozīmīgu ieguldījumu vienota Eiropas tirgus izveidē. Visbeidzot, paaugstinot infrastruktūras projektu ticamību un samazinot ar tiem saistītos riskus, varēs piesaistīt turpmāku finansējumu no privātā un publiskā sektora.

3.2. Šajā jaunajā scenārijā platjoslas tīkli un pakalpojumi iegūst īpašu nozīmi. EESK jau agrāk ir uzsvērusi, ka ir svarīgi nodrošināt iedzīvotājiem pienācīgu piekļuvi platjoslas tīkliem, lai lietotāji varētu maksimāli izmantot priekšrocības, ko rada operatoru konkurence un dalībvalstu politika, kurā tiek atbalstīti ieguldījumi infrastruktūrās un inovācijā ⁽⁶⁾.

3.3. Ieguldījumi telekomunikācijās, jo īpaši platjoslas tīklos un digitālo pakalpojumu infrastruktūrās, ir nepieciešams nosacījums gudras un tai pašā laikā iekļaujošas un ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmei Savienībā. Pateicoties šīm finansiālajām saistībām un īstenošanas regulai, Eiropas digitalizācijas programmā noteiktais mērķis (līdz 2020. gadam panākt vispārēju piekļuvi pieslēgumam, kura ātrums ir 30 Mb/s, un to, ka vismaz 50% mājsaimniecību abonē pieslēgumu, kura ātrums ir virs 100 Mb/s) ir kļuvis sasniedzamāks.

3.4. Komisijas lēmums par Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu ir pozitīva reakcija uz EESK šaubām ⁽⁷⁾, kas tika paustas saistībā ar paziņojumā "Digitālā programma Eiropai" izklāstītā rīcības plāna zināmu neskaidrību un nenoteiktību, kā arī saistībā ar to, ka telekomunikāciju tīklos netiek veikti pietiekami ieguldījumi, jo sabiedrisko pakalpojumu jomā nav lielas peļņas iespēju un nomaļos reģionos pastāv praktiskas grūtības. Tas ir nopietns šķērslis, kas kavē izveidot vietējām pašvaldībām, iedzīvotājiem, uzņēmumiem un bezpeļņas uzņēmumiem viegli, ātri un pastāvīgi pieejamu vienotu Eiropas telpu.

3.5. EESK jau ir uzsvērusi daudzus atzinumus, ka vispārēja piekļuve platjoslas tīkliem ir ne vien vajadzīgais priekšnosacījums modernas ekonomikas attīstībai, bet arī būtisks elements labklājībai un no ekonomikas un kultūras aspekta neizdevīgā situācijā esošo personu un pat veselu reģionu e-iekļaušanai ⁽⁸⁾. Jāatgādina, ka jau 2006. gada 20. marta paziņojumā "Atšķirību izlīdzināšana platjoslas pakalpojumu jomā" ⁽⁹⁾ tika apgalvots, ka "plaši pieejama platjoslas piekļuve ir galvenais nosacījums mūsdienīgas ekonomikas attīstībai un svarīgs Lisabonas programmas aspekts".

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Elektronisko sakaru tīkli", OV C 224, 30.08.2008., 50. lpp.

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu "Digitālā programma Eiropai", OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp.

⁽⁸⁾ EESK atzinums par tematu "Pārdomas par elektronisko sakaru universālo pakalpojumu", OV C 175, 28.07.2009., 8. lpp. un EESK atzinums par tematu "Digitālās kompetences, digitālo prasmju un e-iekļaušanas stiprināšana", OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.

⁽⁹⁾ COM(2006) 129 galīgā redakcija.

3.6. Tas, ka ir vajadzīgs spēcīgs ES atbalsts šajā nozarē, tika vienbalsīgi un neatlaidīgi uzsvērts arī pirmajā Digitālās programmas asamblejā, kura notika Briselē 2011. gada 16. un 17. jūnijā. To vadīja Komisijas priekšsēdētāja vietniece N. Kroes kdze, un tajā piedalījās vairāk nekā 1 000 ieinteresēto personu⁽¹⁰⁾: satura pakalpojumu nodrošinātāji, iekārtu ražotāji, ieguldītāji un pasaules vadošo uzņēmumu telekomunikāciju operatori. Konferences dalībnieki piekrita Komisijas viedoklim, ka telekomunikāciju jomā pašreiz izmantotais ieguldījumu modelis ir nepietiekams, lai nodrošinātu ekonomiski pieejamu un ļoti kvalitatīvu (ātrums, stabilitāte, pieņemama cena, vispārēja pieejamība) platjoslas infrastruktūru izplatību. Šajā sakarā EESK uzskata, ka būtu interesanti padziļināti izpētīt situāciju Indijā, kur federālā valdība paziņoja, ka, izmantojot fiksēto un bezvadu tehnoloģiju apvienojumu, līdz 2014. gadam platjoslas tīkliem varēs pieslēgties 600 miljoni iedzīvotāju. Šīs apņemšanās dimensiju var salīdzināt ar ES uzdevumu, tāpēc Indijas iniciatīvu varētu izmantot kā paraugpraksi⁽¹¹⁾, ko varētu apspriest Komitejas ES un Indijas apaļā galda sarunās.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Kopējas ieinteresētības projekti, ko Komisija izvēlējās finansēt no minētajiem līdzekļiem, ir šādi: Eiropas ātrgaitas pamattīkls, kas savieno valsts pārvaldes iestādes; pārrobežu e-pārvaldības pakalpojumu sniegšana, kas notiek, pamatojoties uz pilnīgas sadarbības identifikāciju un autentifikāciju (uzņēmuma izveidošanas, pārrobežu iepirkumu, e-tiesiskuma, pārrobežu e-veselības pakalpojumu procedūras, sevišķi tālradiodiagnostiskas pakalpojumi); piekļuve Eiropas kultūras mantojuma digitālajiem resursiem; drošāks internets nepilngadīgajiem un krāpšanas apkarošana e-komercijā; viedi energopakalpojumi.

4.2. Minētie projekti veicina ekonomisko izaugsmi un sekmē vienotā tirgus attīstību, jo tie nostiprina Eiropas ekonomikas, tostarp MVU, konkurētspēju, uzlabo iedzīvotāju dzīves kvalitāti, uzņēmumu un iestāžu darba apstākļus, kā arī veicina valstu telekomunikāciju tīklu savstarpēju savienošana un sadarbību vienotā tirgū šādiem tīkliem.

4.3. Komisija jau bija apzinājusi galvenās problēmas, kas jāatrisina, lai reāli īstenotu Eiropas digitalizācijas programmā⁽¹²⁾ noteiktos mērķus (viena no septiņām stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīvām). Šajā sakarā EESK ir norādījusi, ka "politikas iniciatīvu neatbilstoša īstenošana ir pastiprinājusi Eiropas digitālās ekonomikas inertumu, ko izraisījusi tirgus sadrumstalotība un ieguldījumu nepietiekamība"⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Vairāk par Digitālās programmas asambleju sk.: http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/daa/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Sk. AK. Bhargava kga, Indijas telefonsakaru kompānijas MTNL (Manhagar Telephone Nigam Limited) izpilddirektora paziņojumus (Broadband Tech India, 2011. gada 12. septembris): "Lai palielinātu platjoslas tīklu izplatību, plaši pieejamai infrastruktūrai jāapsteidz pieprasījums. Pakalpojumu kvalitātei jābūt augstai, bet izmaksām jābūt pieņemamām."

⁽¹²⁾ COM(2010) 245 galīgā redakcija/2.

⁽¹³⁾ EESK atzinums par tematu "Digitālā programma Eiropai", OV C 54, 19.2.2011., 58. lpp.

4.4. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu par aicinājumu dalībvalstīm sākt iniciatīvas, lai ES iedzīvotājiem nodrošinātu integrētu noderīga satura un pakalpojumu tīklu, taču Komisija vēl neparedz iespēju ieviest Eiropas elektronisko identitātes karti (eID) katram iedzīvotājam, tādējādi atvieglot elektronisko pakalpojumu sniegšanu un e-komerciju, par kuru EESK ir paudusi savu viedokli īpašā ieteikumā⁽¹⁴⁾.

4.5. Komisijas ierosinātais finanšu instruments ļauj atrisināt problēmu, kas līdz šim ierobežoja stipras infrastruktūras izveidošanas iespēju. Digitālo pakalpojumu infrastruktūra, kas balstās vienīgi uz struktūrfondiem un konkurētspējas un inovācijas programmas līdzekļiem, kuri paredzēti tikai izmēģinājumu projektiem, nevar sasniegt pietiekamu kritisko masu, lai nodrošinātu digitālo pakalpojumu plašu izplatību. Pašlaik daudzos reģionos ieguldījumi platjoslas tīklu jomā nav pietiekami konkurences trūkuma un augsto tirgus risku dēļ, bet publiskie pakalpojumi nav pārāk attīstīti un sadarbspējīgi, jo tehniskie risinājumi ir sadrumstaloti. Ja situācija nemainīsies, nebūs iespējams izveidot funkcionālu digitālo vienoto tirgu un daudzi ES iedzīvotāji no tā tiktu izslēgti.

4.6. EESK uzskata, ka finansējamajos projektos ir svarīgi ņemt vērā tehniskās neitralitātes principu, kam ir liela nozīme atvērta interneta darbības nodrošināšanā⁽¹⁵⁾.

4.7. Turklāt jau vairākus gadus EESK stingri aizstāv pārliecību par to, ka interneta pieslēgums tagad ir jāiekļauj universālajā pakalpojumā⁽¹⁶⁾. Kārtējo reizi jākonstatē, ka Komisija izvairās no šā svarīgā jautājuma, jo komisāre Kroes kdze, analizējot universālā pakalpojuma darbības jomu, izslēdza iespēju tajā iekļaut mobilo telekomunikāciju pakalpojumus un ātrgaitas pieslēgumus⁽¹⁷⁾. Komisijas secinājuma pamatā ir sabiedriskā apspriešana, kas tika sākta 2010. gada martā un kurā it kā izskanēja doma par augstu izmaksu rašanos nozarei un ietekmi uz patēriņa cenām dažās dalībvalstīs, kur šie pakalpojumi vēl ir vāji attīstīti.

4.8. Izbrīnu rada tas, ka Komisija, no vienas puses, pievērš lielu uzmanību ES vajadzībai īstenot izšķirīgu kvalitatīvu pavērsienu infrastruktūru jomā, taču, no otras puses, ir ļoti piesardzīga attiecībā uz iespēju pielāgot 2002. gadā⁽¹⁸⁾ pieņemtos tiesību aktus par universālo pakalpojumu telekomunikāciju jomā.

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Digitālā programma Eiropai", OV C 54, 19.2.2011., 58. lpp.

⁽¹⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Tīkla neitralitāte", OV C 24, 28.1.2012., 139. lpp.

⁽¹⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Pārdomas par elektronisko sakaru universālo pakalpojumu", OV C 175, 28.07.2009., 8. lpp., EESK atzinums par tematu "Digitālā programma Eiropai", OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp., EESK atzinums par tematu "Pirmā radiofrekvenču spektra politikas programma / platjosla Eiropā — ieguldījums digitāli virzītā izaugsme", OV C 107, 06.04.2011., 53. lpp. un daudzi citi atzinumi.

⁽¹⁷⁾ 2011. gada 23. novembra paziņojums (sk. IP/11/1400).

⁽¹⁸⁾ Universālā pakalpojuma direktīva 2002/22/EK, 2002. gada 7. marts.

Lai gan EESK apzinās Komisijas minētās ekonomiskās grūtības, tomēr vēlreiz uzsver, ka, kamēr nav sasniegts šis prioritārais un neatliekamais mērķis, jānodrošina, ka katram iedzīvotājam, pateicoties pieejamai cenai un loģistiski pieņemamam risinājumam, ir publiska vai privāta piekļuve platjoslai.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK"

COM(2011) 658 final – 2011/0300 (COD)

(2012/C 143/25)

Ziņotājs: **Egbert BIERMANN kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembrī un Eiropas Savienības Padome 2011. gada 29. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK"

COM(2011) 658 final – 2011/0300 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 131 balsi par, 41 balsi pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Atzinums ir daļa no piecu atzinumu paketes, ko EESK izstrādā par **"Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu"** (CEF) un tā vadlīnijām, ar ko Komisija nāca klajā 2011. gada oktobrī. Paketē ir iekļauti šādi atzinumi: **TEN/468 "Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (CEF)"** (ziņotājs: HENCK kgs), **TEN/469 "Vadlīnijas Eiropas telekomunikāciju tīkliem"** (ziņotājs: LONGO kgs), **TEN/470 "Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas"** (ziņotājs: BIERMANN kgs), **TEN/471 "Vadlīnijas Eiropas transporta tīkla attīstībai"** (ziņotājs: BACK kgs) un **TEN/472 "Projektu obligāciju iniciatīva"** (ziņotājs: DUTTINE kgs).

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atbalsta mērķi modernizēt un paplašināt Eiropas energoinfrastruktūru. Augsti attīstīta, droša un stabila Eiropas energoinfrastruktūra, kā arī enerģijas avotu, piegādes avotu un tranzīta maršrutu dažādošana ir pamats drošai un stabilai ES apgādei.

1.2 Finanšu krīze parādīja, ka stabilas rūpniecības struktūras, kā arī stabili mazie un vidējie uzņēmumi, ir pievienotās vērtības faktori, kas sekmē krīzes pārvarēšanu. Galvenais priekšnosacījums abām nozarēm ir stabila energoinfrastruktūra, kas nodrošina augstu piegādes drošību.

1.3 Turpmāk enerģija lielos attālumos būs jātransportē biežāk un lielākā apjomā, nekā tas pašlaik ir iespējams. Šim nolūkam ir jārada un jāsteno priekšnosacījumi, kā norādīts Eiropas Komisijas priekšlikumā.

1.4 Ir jāizveido stabils īpaši augsta sprieguma līdzstrāvas pārvades tīkls ES līmenī. Līdz šim izmantotā lineārā pārvade nav droša pret kļūmēm.

1.5 Ir jāizveido Eiropas starpsavienojumi, lai novērstu pārslozdi. Pārliedzamas noslogotības novēršana ir ieguldījums apgādes stabilitātes nodrošināšanā.

1.6 Vienīgi izveidojot Eiropas energoinfrastruktūru, visas ES dalībvalstis var izmantot savas atrašanās vietas praktiskās priekšrocības valstu enerģijas avotu izmantošanā. Tas attiecas uz hidroenerģijas un vēja enerģijas izmantošanu, kā arī saules enerģijas iekārtu izmantošanu Eiropas dienvidos. Šādā veidā varētu arī optimizēt fosilā kurināmā, piemēram, naftas, gāzes un ogļu, izmantošanu.

1.7 Tikai nostiprinot energoinfrastruktūru, var panākt pāreju uz ilgtspējīgu un drošu enerģijas apgādi ar zemāku oglekļa emisijas līmeni.

1.8 EESK atbalsta Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta izveidi. Līdz šim ir veiktas tikai provizorisks aplēses par nepieciešamo ieguldījumu apjomu. Lai šo instrumentu varētu izveidot, ir vajadzīgi konkrēti aprēķini par ieguldījumu patieso apjomu un labāki nosacījumi un vairāk līdzekļu inovācijai Eiropas enerģijas infrastruktūras attīstīšanai. Tas nedrīkst notikt uz dalībvalstu un reģionu sadales tīklu attīstīšanas rēķina, kas ir tikpat nepieciešama. Visos līmeņos ir vajadzīga tāda tīkla piekļuves maksa, kas sekmē privātā sektora investīcijas. Tāpat ir nepieciešamas arī efektīvas publiskā sektora garantiju un atbalsta programmas, lai sekmētu privātās investīcijas.

1.9 Projektu izvēles kritērijiem ir ļoti svarīga nozīme. Tiem jābūt pārredzamiem gan sistēmas operatoriem, gan enerģiju ražojošai un patērējošai ekonomikai, gan arī iedzīvotājiem. Priekšlikumā formulētā iedzīvotāju un reģionu līdzdalības struktūra ir vērtējama atzinīgi. Tāpēc EESK atbalsta regulas priekšlikuma pielikumā noteiktos projektu izvēles kritērijus.

1.10 Eiropas elektroenerģijas tīkla attīstīšana ir vajadzīga, lai optimizētu elektrības slodzes līdzsvarošanu, kā arī lai pilnībā izmantotu efektivitātes potenciālu. Lai tīkla attīstīšana nekļūtu par Eiropas izaugsmes vājo vietu, ir nepieciešams būtiski paātrināt atļauju piešķiršanas procedūras. Arī šajā ziņā regulas projektā izteiktie priekšlikumi ir vērtējami atzinīgi. Dalībvalstis ir aicinātas veikt šim nolūkam nepieciešamos valstu pasākumus, lai grozītu savus tiesību aktus.

1.11 EESK uzskata, ka pamatā ir jāuzlabo atbalsts un dialogs starp visām iesaistītajām pusēm, lai risinātu ar tīkla attīstīšanu saistītās problēmas.

1.12 Pētniecības jomā joprojām ir jāpieliek pūles, lai ar viedo tīklu, uzkrāšanas kapacitātes un pārdomātas dažādu energoavotu politikas palīdzību līdzsvarotu elektroenerģijas svārstības, izmantojot no atjaunojamiem enerģijas avotiem ražotu elektroenerģiju. Lai to īstenotu, ES mērogā jānodrošina stabils juridiskais pamats.

1.13 Ņemot vērā mainīgos apstākļus un nepastāvīgu atjaunojamo enerģijas avotu ievadi tīklā arvien lielākā apjomā, ir jāpievērš īpaša uzmanība Eiropas elektrotīkla stabilitātei. Spriegumam un frekvencei jābūt stabiliem.

1.14 Lai izveidotu Eiropas energoinfrastruktūru, ir nepieciešama plaša atzīšana sabiedrībā. Projektā ierosinātās iespējas ir svarīgs solis ceļā uz to. Šīs iespējas, ja nepieciešams, atsevišķās ES dalībvalstīs ir jāattīsta.

1.15 Darba ņēmējiem tiek izvirzītas īpaši augstas prasības gan starpvalstu energotīklu būvniecībā, gan to ekspluatācijā. Atbilstoša kvalifikācija minēto darbu veikšanai un profesionālā pilnveide ir īstenošanas priekšnoteikumi. Īpaši ir vajadzīga speciāla profesionālā pilnveide augsti kvalificētiem darba ņēmējiem, piemēram, vadītājiem un inženieriem, un tajā būtu jāapņemas tādi jautājumi kā inovācija, pētniecība un ar enerģijas transportu starp dažādām valstīm saistītā riska novēršana, kā arī valstu tiesību aktu pastāvīgā attīstība. Valsts pasūtījumu piešķiršanā ir jāievēro sociālie standarti.

1.16 EESK atzinīgi vērtē to, ka uzmanība tiek pievērsta plašam gāzes tīklam. Piesaistot dažādus gāzes ieguves reģionus, uzlabojas apgādes drošība.

1.17 ES ierosinātie pētniecības projekti par oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu tiek īstenoti ļoti lēni. Tīkls, kas savieno pētniecības centrus un iespējamās uzglabāšanas vietas vai kas tiek izmantots uzglabāšanai, būtu jāplāno jau šodien, tomēr šobrīd ir drīzāk apšaubāms, vai tas tiks īstenots līdz 2020. gadam. Tāpēc EESK aicina uzsākt papildu iniciatīvas, lai vairāk izpētītu un pārbaudītu šīs tehnoloģijas piemērotību (skatīt arī atzinumu EESK 1203/2008 "Oglekļa dioksīda ģeoloģiskā uzglabāšana", ziņotājs — Wolf kgs) ⁽¹⁾.

2. Ievads

2.1 Eiropas nākotnes veidošana enerģētikas jomā Eiropas politikai un sabiedrībai ir liels izaicinājums. Lai īstenotu šo mērķi, ir nepieciešama konsekventa, mērķtiecīga un reālajai situācijai atbilstoša rīcība, kuras pamatā ir pētījumi. Šai rīcībai ir jābūt saskaņā ar vienotu Eiropas koncepciju, kas izstrādāta pārrobežu mērogā.

2.2 Galvenais orientieris kopīgai rīcībai Eiropas līmenī ir trīs ES enerģētikas politikas mērķi — apgādes drošība, konkurētspēja un ilgtspēja. Šo mērķu īstenošana ir saistīta arī ar sociālo atbildību, lai nodrošinātu, ka visiem ES iedzīvotājiem ir pieejama enerģija par pieņemamu cenu.

2.3 Komisija 2010. gada 17. novembrī pieņēma paziņojumu "Enerģētikas infrastruktūras prioritātes 2020. gadam un pēc tam". Tajā pausts aicinājums veidot jaunu ES energoinfrastruktūras politiku. Turpmāk tīklu attīstība ir jākoordinē Eiropas līmenī. Tas nozīmē arī, ka ir jāpārstrādā un jāpārskata līdz šim spēkā esošās Eiropas energotīklu stratēģijas un koncepcijas.

2.4 Visbeidzot, 2011. gada 19. oktobrī Komisija pieņēma "Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK". Tā mērķis ir izveidot energoinfrastruktūras vienoto tirgu. Tam jāstājas spēkā 2013. gada 1. janvārī. Līdz ar to Eiropas energoinfrastruktūra ir daļa no Eiropas enerģētikas stratēģijas 2020. gadam. Tās elementi ir visu dalībvalstu integrācija Eiropas tīklā, ilgtspējīgas enerģijas ražošanas veicināšana, energoefektivitātes uzlabošana, siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana un atjaunojamās enerģijas attīstība.

2.5 Energoinfrastruktūrai turpmāk būs daudz lielāka nozīme. Vācijas federālās valdības Ētikas komisija "Droša energoapgāde" to sauc par "augsto tehnoloģiju ekonomikas stūrakmeni" ⁽²⁾.

⁽¹⁾ OV C 27, 03.02.2009., 75. lpp.

⁽²⁾ "Pavērsiens Vācijas enerģētikā — kopīgs ieguldījums nākotnē", iesniegusi Ētikas komisija "Droša energoapgāde", Berlīnē, 2011. gada 30. maijā, 38. lpp.

2.5.1 Elektroenerģijas pārvadīšana nozīmē ļoti augsta sprieguma līdzstrāvas pārvades tīkla (elektromaģistrāles) attīstīšanu Eiropas līmenī, ieskaitot savienojumu vietas, elektroenerģijas uzkrāšanas attīstīšanu, viedu un sadalītu elektrības sadales sistēmu ("viedtīklu") attīstīšanu un viedā enerģijas patēriņa vadību.

2.5.2 Dabaszāzei arī turpmāk būs liela nozīme Eiropas energoavotu struktūrā, lai līdzsvarotu svārstības elektroenerģijas ražošanā un nodrošinātu pamatapgādi. Jāpaātrina augstspiediena piegādes līniju būve un atbilstīgu uzglabāšanas iespēju attīstīšana. Tā kā šobrīd uzglabāšanas izmaksas ir samērā augstas, ir jāizvērtē, vai iespējams dabaszāzes uzglabāšanu vismaz daļēji aizstāt ar citiem enerģijas ieguves veidiem.

2.5.3 Vidējā termiņā naftai aizvien būs izšķiroša nozīme, īpaši autotransporta jomā. Tādēļ arī šajā jomā, ņemot vērā apgādes drošību, ir jāattīsta un jāoptimizē enerģijas transportēšana.

2.5.4 Tam pieskaitāma arī oglekļa dioksīda transportēšanas infrastruktūras attīstīšana. Pašlaik notiek diskusijas par šīs tehnoloģijas priekšrocībām un trūkumiem. Šajā jomā vēl ir vajadzīgi pētījumi, attīstība un atziņas veicināšana, tādēļ ir paredzama novēlota īstenošana.

2.6 Dalībvalstu vietējie enerģijas avoti ir jāiekļauj Eiropas energoinfrastruktūrā. Tādā veidā, piemēram, augsti attīstītas spēkstacijas, kurās izmanto naftu un akmeņogles, var sniegt savu ieguldījumu pamatapgādē un elektroenerģijas ražošanas svārstību līdzsvarošanā.

3. Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai

3.1 Ierosinātās "Eiropas Parlamenta un Padomes regulas, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas" galvenais saturiskais elements ir dalībvalstu pienākums piedalīties Eiropas infrastruktūras pasākumos, vienlaicīgi attīstot efektīvu enerģijas transportēšanu. Tā kā energoresursu pieprasījums pastāvīgi pieaug, ir nepieciešams izveidot Eiropas energotīklu. Tas attiecas uz visām enerģētikas nozarēm.

3.2 Priekšlikumā ir formulēti 12 galvenie energoinfrastruktūras projekti un jomas. Visas dalībvalstis, ņemot vērā to īpatnības, ir integrētas atsevišķos projektos, kuri ir šādi:

— 4 elektroenerģijas koridori; pie tiem pieder, piemēram, jūras elektrotīkla attīstīšana ziemeļu jūrās un ziemeļu–dienvidu tīkla attīstīšana;

— 4 gāzes koridori; pie tiem pieder, piemēram, Eiropas gāzes tīklu attīstība, lai nodrošinātu apgādes drošību;

— 1 naftas koridors; arī šeit būtiskākais ir apgādes drošība;

— 3 galvenās tematiskās jomas, tostarp viedo tīklu izveide, elektromaģistrāļu būve un oglekļa dioksīda pārrobežu tīkli.

3.3 Četrām minētajām jomām (tostarp elektromaģistrālēm, elektroenerģijas uzkrāšanas iekārtām, gāzes vadiem, naftas transportēšanai un oglekļa dioksīda cauruļvadiem) Komisijas priekšlikumā ir noteiktas 15 infrastruktūras kategorijas. Šis ir priekšnoteikums tam, lai visas iesaistītās puses balstītos uz vienādiem un visu atzītiem jēdzieniem.

3.4 Tas pats attiecas uz Komisijas priekšlikumā izvirzītajiem obligātajiem nosacījumiem par to grupu sadarbību, kuras atbild par reģionālo īstenošanu. Šie nosacījumi ir attiecas uz visām reģionālajām grupām, un to mērķis ir optimizēt sadarbību. Šajās grupās jāiesaista visu ieinteresēto aprindu pārstāvji. Šie noteikumi un rādītāji ir nepieciešami, jo projektiem ir paredzama būtiska ietekme uz dalībvalstu teritoriju, kā arī aiz to robežām.

3.5 Tā kā ne tikai elektroenerģijas tarifi, bet arī tīkla cenas dalībvalstīs atšķiras, ir izstrādāta izmaksu un ieguvumu analīzes metode, ar kuras palīdzību var paredzēt un salīdzināt situāciju atsevišķās enerģētikas nozarēs, piemēram, attiecībā uz pieprasījumu, cenām un ražošanas jaudu.

3.6 Visbeidzot, ir izstrādātas pamatnostādnes pārredzamībai un sabiedrības līdzdalībai. Šeit ir ņemts vērā, ka, pastāvot atšķirīgiem nosacījumiem dalībvalstīs, ir vajadzīga vienota procedūra. Ir ieteikts izstrādāt procedūru rokasgrāmatu. Mērķis ir plaša iedzīvotāju līdzdalība. Ierosinātajiem noteikumiem ir jābūt saistošiem visā Eiropā. Tie nodrošina procedūru uzlabošanu (sk. priekšlikuma II pielikumu).

3.7 Tajā pašā laikā tas paver iespējas izmēģinājuma projektu īstenošanai attiecībā uz iedzīvotāju līdzdalību ar mērķi attīstīt Eiropas līdzdalības kultūru.

3.8 Reģionālo pašvaldību, nozares un iedzīvotāju līdzdalība šeit iegūst pilnīgi jaunu kvalitāti. Tiek iesaistīta ne tikai kādas valsts sabiedrība, bet visu attiecīgo dalībvalstu sabiedrība. Tādējādi tiek izveidota starptautiska līdzdalība, kas var sekmēt un kam ir jāsekmē Eiropas līdzdalības kultūra. Reģionu komiteja

(RK) šo aspektu ir pilnībā atzinusi savā atzinumā “Energētikas infrastruktūras prioritātes 2020. gadam un pēc tam”⁽³⁾ (sk. 3. un 4. punktu).

3.9 Ierosinātās regulas īstenošanas tiesiskais pamats ir galvenokārt LESD 171. panta 1. punkts, kas ir viennozīmīgi formulēts, kā arī — procedūru līmenī — koplēmuma procedūra saskaņā ar 172. pantu. Ir svarīgi saglabāt dalībvalstu kompetenci jautājumā par energoavotu struktūru. Tāpēc ES kompetence Eiropas tīklu jomā ir lietderīga, un tā ir jāattīsta arī turpmāk.

3.10 Aplēses liecina, ka finansiālās izmaksas Eiropas energoinfrastruktūras attīstīšanai līdz 2020. gadam ir apmēram 210 miljardi *euro*⁽⁴⁾. Privāto investoru ieguldījumam vajadzētu būt apmēram 50%. Lai šo proporciju sasniegtu, Komisija pašreiz apspriež un pilnveido finansēšanas instrumentus. To novērtējumu veic TEN izpētes grupa “Stratēģijas “Eiropa 2020” projektu obligāciju iniciatīva infrastruktūras projektiem”⁽⁵⁾.

3.11 Ierosinātajai regulai jāstājas spēkā 2013. gada 1. janvārī. Tās finansējuma principi ir daļa no plānotās kopējās ES finanšu shēmas 2014.–2020. gadam.

4. EESK piezīmes

4.1 Eiropas sabiedrības turpmākās attīstības priekšnosacījums ir enerģijas piegāde ar modernas energoinfrastruktūras palīdzību. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu. Tas ir būtisks solis ceļā uz enerģētikas politikas 2020. gada mērķu sasniegšanu.

4.2 Ierosinātais risinājums ir vidusceļš starp tirgus pārredzamību, vajadzīgo regulējumu un tirgus brīvību. Tā ir pozitīva puse. Dalībvalstu enerģijas tirgus regulējums pašreiz ir ļoti atšķirīgs. Iespējams, ka varētu rasties interešu konflikti. Tāpēc notiek centieni valstu enerģijas tirgus savstarpēji pielīdzināt, vienlaikus ievērojot valstu vajadzības.

4.3 Iespēja kopīgai mērķtiecīgai rīcībai jo īpaši paveras ierosinātajos noteikumos par kopējiem rādītājiem un nosacījumiem, kas ir saistoši visiem. Tādā veidā jau sākotnēji tiek samazināta iespēja, ka varētu rasties konceptuālas domstarpības.

⁽³⁾ OV C 259, 02.09.2011., 48.-53. lpp.

⁽⁴⁾ Priekšlikumā norādīts, ka augstsprieguma elektroenerģijas pārvades sistēmām, uzglabāšanai un viedtīklu izmantošanai būs nepieciešami aptuveni 140 miljardi *euro*, gāzes pārvades augstspiediena cauruļvadiem — 70 miljardi, un CO₂ transportēšanas infrastruktūrai — 2,5 miljardi.

⁽⁵⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Stratēģijas “Eiropa 2020” projektu obligāciju iniciatīva infrastruktūras projektiem” (Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 3. lpp).

4.4 Izvirzītajam mērķim — vērienīga enerģētikas tīkla un sadalīto viedo tīklu izveidei — ir vairākas priekšrocības:

— vairāk un labāku darba vietu radīšana, it īpaši Eiropas attālākajos reģionos,

— izveidojot drošu energoapgādi, tiek stiprināta Eiropas kā ražošanas un pakalpojumu nozares bāzes globālā konkurētspēja. Tas jo īpaši attiecināms uz MVU,

— Eiropas energoinfrastruktūras modernizēšana un attīstīšana ir ieguldījums augstākā energoefektivitātē,

— izveidojot starptautisku infrastruktūru un vienlaikus attīstot reģionālos tīklus, rodas iespēja novērst trūkumus enerģijas apgādē,

— mērķis panākt spraigāku konkurenci enerģijas tirgū paver iespēju stabilizēt vai pat samazināt cenas. Tomēr to kavē samērā augstais regulējuma līmenis, kas cenas var ietekmēt negatīvi. Būtu jāuzsāk politiskās diskusijas par turpmāko rīcību.

4.5 Jo vairāk tiks iesaistītas reģionālās un vietējās pašvaldības, jo vairāk tiks atzīta to ieteiktā inovācija infrastruktūrā. Šo aspektu Reģionu komiteja savā atzinumā ir īpaši uzsvērusi.

4.6 Tīkla regulējums ir jāpārskata. Šajā gadījumā ir jāatrod iespēja operatoru vēlmi gūt peļņu aizstāt ar plašākām koncepcijām. Viena no galvenajām problēmām ir tehniskas īstenošanas iespēja, tam seko ekonomiska, ilgtspējīga un sociāla īstenošana.

4.7 Mūsdienīgas energoinfrastruktūras būtiska sastāvdaļa ir enerģijas uzkrājumu veidošana. Līdz šim tas pārsvarā tika attiecināts uz dabasgāzi un naftu. Priekšlikumā tagad tas ir attiecināts arī uz elektroenerģijas uzkrājumiem. Kopumā svarīgākais ir noskaidrot, vai runa ir par vispārējas nozīmes projektiem vai valstu plāniem. Šajā jautājumā līdz šim vēl nav ES regulējuma, un tas raisa nopietnas juridiska rakstura bažas. Tāpēc Komisijai būtu jāizstrādā priekšlikums, kā enerģijas uzkrājumu veidošanā nodrošināt tiesisko noteiktību. Priekšlikumā ir jāņem vērā ne tikai visas līdzšinējās iespējas, kas paredzētas enerģijas uzglabāšanas veicināšanai, bet arī visi iespējamie tehniskie risinājumi, piemēram, akumulatori, tvaika tehnika, ūdeņradis un metāns. Turklāt vienlaikus ar īstenošanu būtu vēlamams sekmēt attiecīgus pētniecības projektus.

4.8 Dalībvalstīs, kurās ir Ekonomikas un sociālo lietu padomes, tās ir jāuzklausa, un tām ir jāpiedalās plānošanā un īstenošanā kā padomdevējām.

4.9 Valstu noteikumiem par darba ņēmēju līdzdalību lēmumu pieņemšanā jāklūst par daļu no reģionālajiem energoinfrastruktūras projektiem. Tas ir būtisks priekšnosacījums pašreizējo un nākamo darba vietu sociālajai organizēšanai Eiropas infrastruktūras projektos.

4.10 Infrastruktūras projektu darbiniekiem ir jābūt atbilstoši kvalificētiem sarežģīto uzdevumu veikšanai, un, lai nodrošinātu raitu īstenošanu, ir jāturpina viņus apmācīt.

4.11 ES iedzīvotāji ir detalizēti jāinformē par paredzamajiem infrastruktūras projektiem. To īstenošana nav iespējama bez plašas sabiedrības atbalsta.

4.12 Infrastruktūras izmaksas ir daļa no cenas, ko par enerģiju maksā gala patērētājs. Parasti šīs izmaksas iekļauj patēriņa cenās. Tāpēc ir risks, ka daži iedzīvotāji par elektroenerģijas lietošanu nevarēs samaksāt. Tas priekšlikumā ir minēts vienīgi kā blakusefekts. Ir jāizstrādā papildu koncepcijas, lai novērstu enerģētisko nabadzību Eiropā. Šajā gadījumā izšķiroši ir tas, cik tāl enerģijas tirgū ir iespējams veicināt konkurenci, kas novērs cenu kāpumu.

4.13 Infrastruktūras izmaksas tiek optimizētas arī tādējādi, ka pareizo enerģiju ražo pareizajā vietā. Tādēļ vēja enerģija ir jāražo

reģionos, kur ir vējains klimats, bet saules enerģija — apvidos, kur valda saulains laiks. Tas veicina ne tikai enerģijas ražošanas, bet arī energopārvades optimizēšanu.

4.14 Rūpniecība un MVU joprojām ir būtiski pievienotās vērtības faktori Eiropā. Arī šajās jomās svarīgs priekšnosacījums ir stabila energoapgāde par cenu, kas spēj konkurēt pasaules tirgū.

4.15 Joprojām neatrisināts jautājums ir CO₂ transportēšanas infrastruktūras plānotā attīstība. Pašlaik rit diskusijas par tās priekšrocībām un trūkumiem. Tomēr, ņemot vērā to, ka vidējā termiņā fosilais kurināmais, piemēram, nafta, gāze un akmeņogles, joprojām būs enerģētikas avotu struktūras sastāvdaļa, jāveic papildu pasākumi šādas tehnikas veicināšanai un atbilstīgas infrastruktūras attīstīšanai, lai sasniegtu ES ilgtermiņa mērķus klimata jomā. Taču patlaban ir ļoti maz izmēģinājuma projektu. Jāšaubās, vai tas tiks panākts līdz 2020. gadam, vai arī prasīs ilgāku laiku.

4.16 Pamatojoties uz iepriekš minēto, EESK atbalsta energoinfrastruktūras vadlīniju priekšlikumu un tā drīzu īstenošanu, ja tiks ņemtas vērā Komitejas piezīmes.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Savienības vadlīnijām Eiropas transporta tīkla attīstībai”

COM(2011) 650 final – 2011/0294 (COD)

(2012/C 143/26)

Ziņotājs: **BACK kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembrī un Padome 2011. gada 30. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Savienības vadlīnijām Eiropas transporta tīkla attīstībai”

COM(2011) 650 final — 2011/0294 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 133 balsīm par, 1 balsi pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Šis atzinums ir sastāvdaļa paketē, kurā ietilpst 5 EESK atzinumi par tematu **“Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments”** un Eiropas Komisijas 2011. gada oktobrī pieņemtās vadlīnijas. Šajā paketē ietilpst atzinumi **TEN/468** par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** (ziņotājs HENCKS kgs), **TEN/469** par tematu “Vadlīnijas Eiropas **telekomunikāciju** tīkliem” (ziņotājs LONGO kgs), **TEN/470** “Eiropas **energoinfrastruktūras** vadlīnijas” (ziņotājs BIERMANN kgs), **TEN/471** par tematu “Savienības vadlīnijas Eiropas **transporta** tīkla attīstībai” (ziņotājs BACK kgs) un **TEN/472** par tematu “Stratēģijas “Eiropa 2020” projektu **obligāciju** iniciatīva infrastruktūras projektiem” (ziņotājs DUTTINE kgs).

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē paziņojumu par izaugsmes paketi (turpmāk tekstā — paziņojums) un priekšlikumu regulai par Savienības vadlīnijām Eiropas transporta tīkla attīstībai (turpmāk tekstā — priekšlikums). Paziņojumā ierosinātā pieeja un reglamentējošie pasākumi, kas priekšlikumā ierosināti tā īstenošanai transporta jomā, lielā mērā saskan ar viedokli, kādu EESK paudusi iepriekšējos atzinumos.

1.2. Jo īpaši, EESK piekrīt, ka vairākveidu un vienotiem pārrobežu infrastruktūras tīkliem, kas ietver “pēdējās jūdzes” un veido labas saiknes ar trešām valstīm, ir izšķirīga nozīme, lai sekmīgi īstenotu stratēģiju “Eiropa 2020” un mērķus, kas izvirzīti 2011. gada Baltajā grāmatā “Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu” (turpmāk — 2011 Baltā grāmata par transporta politiku). EESK atzinīgi vērtē arī integrēto pieeju attiecībā uz infrastruktūras politiku transporta, enerģētikas un digitālajā nozarē ar mērķi sekmēt sinerģijas un resursu efektivitāti. Tomēr EESK izsaka šādas piezīmes.

1.3. EESK pauž nožēlu, ka mērķis veidot sinerģiju ar citiem tīkliem neparādās kā viena no priekšlikumā paredzētajām plānošanas prioritātēm, ka minēts tā 10. pantā.

1.4. EESK norāda uz nesaskaņotību starp priekšlikumā izvirzītajiem ilgtermiņa mērķiem un praktiskākajiem mērķiem, kuri jāizpilda tuvākā laikposmā (2020.–2030. gadā).

1.5. EESK piekrīt divu līmeņu pieejai, kas paredz visaptverošu tīklu un pamattīklu. Tomēr EESK pauž šaubas par to, vai pamattīkla koridori (turpmāk tekstā — koridori) patiesībā neveido trešo līmeni, kas aizstāj pašreiz spēkā esošo vadlīniju prioritāros projektus. Tas ir saistīts ar faktu, ka priekšlikuma IV nodaļā ietverti konkrēti kritēriji attiecībā uz koridoru definīciju un to attīstību, kas tiem rada skaidru atšķirību no pārējā pamattīkla. Šai sakarā EESK atzīmē, ka paredzamības un juridiskās noteiktības problēmu rada tas, ka koridori un iepriekš noteiktie projekti, kuri ietverti koridoru sarakstā, kas pievienots pielikumā priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (turpmāk tekstā — CEF priekšlikums) attiecas tikai uz laikposmu no 2014. līdz 2020. gadam, taču gan koridoriem, gan projektiem ir ilgtermiņa raksturs, un to prioritāte ir nodrošināma arī pēc 2020. gada.

1.6. EESK tādēļ uzskata, ka iepriekš minēto paredzamības un juridiskās noteiktības problēmu varētu atrisināt, iekļaujot pamattīkla koridoru un iepriekš noteikto projektu sarakstu priekšlikuma pielikumā vai nosakot, ka saraksts būs spēkā tikpat ilgi kā priekšlikums, ņemot vērā turpmākos grozījumus.

1.7. EESK norāda uz svarīgo lomu, kas paredzēta koordinācijas un pārvaldības organizācijām attiecībā uz pamattīkla koridoriem, lai sekmētu to ieviešanu. Tomēr EESK norāda, ka ir svarīgi nodrošināt, lai pārvaldības organizācija būtu pēc iespējas mazāka, atbilstošāka un rentablāka, ar skaidru mērķi panākt, ka pārrobežu saskarnes darbojas optimāli un ka problemātiskās vietas koridoros tiek novērstas. EESK aicina meklēt risinājumus, lai novērstu paralēlas pārvaldes organizācijas un funkciju dublēšanos, kad dažādas koridoru sistēmas savstarpēji sakrīt, piemēram pamattīklu koridori un Eiropas dzelzceļa kravu pārvadājumu tīklu elementi konkurētspējīgiem kravu pārvadājumiem.

1.8. EESK izvirza jautājumu par to, vai nevajadzētu paredzēt skaidru iespēju nodrošināt koordinācijas un pārvaldības mehānismu attiecībā uz visu pamattīklu, tostarp jūras transporta maģistrāļu projektiem starp pamattīkla ostām, lai veicinātu pamattīkla pienācīgu un savlaicīgu ieviešanu, īpaši pārrobežu dimensijā. EESK uzsver, ka šāda funkcija varētu būt resurss, kas var palīdzēt plānošanas iestādēm panākt līdzsvaru starp valstu prioritātēm dažādos līmeņos un ES pievienoto vērtību, kā arī izcelt ES pievienoto vērtību.

1.9. Attiecībā uz koridoru konfigurāciju EESK atzīmē, ka priekšlikumā ir likts uzsvars uz to vairākveidu un pārrobežu raksturu. CEF priekšlikuma pielikumā norādīto koridoru konfigurācija ir piesaistīta dzelzceļa kravu pārvadājumu koridoriem, kas definēti Regulā (ES) Nr. 913/2010 par Eiropas dzelzceļa tīklu konkurētspējīgiem kravu pārvadājumiem. Tā kā priekšlikumā izvirzītā galvenā prioritāte ir resursu ziņā efektīvs vairākveidu transports un katrā koridorā jābūt iekļautiem vismaz trīs pārvadājumu veidiem, jāņem vērā arī citi pārvadājumu veidi.

1.10. EESK uzskata, ka koridori būtu definējami, pamatojoties uz vairākveidu un resursu efektivitātes pieeju, kā minēts priekšlikuma 48. un 49. pantā, un tiem jāaptver svarīgākie pārrobežu tālsatiksmes plūsmu pamattīkli, optimizējot katra transporta veida izmantošanu un to sadarbību. Koridoru konfigurācijā būtu jāvadās no izmaksu / ieguvumu analīzes un jātiecas pēc efektivitātes un ilgtspējības, ar uzsvaru uz inovāciju un vairākveidu risinājumiem. Uz šāda pamata būtu risināmas visu transporta veidu, tostarp transporta mezglu vajadzības, definējot koridorus.

1.11. EESK piešķir lielu nozīmi nodomam paredzēt papildu resursus, lai apmierinātu CEF priekšlikumā norādītās kohēzijas valstu vajadzības, un uzskata, ka šī prioritāte arī būtu jāatspoguļo priekšlikumā, piemēram, pievienojot mērķi 4. pantā vai papildu prioritāti 10. pantā.

1.12. EESK pieņem zināšanai, ka saskaņā ar CEF Priekšlikuma 17. panta 3. punktu 80 % līdz 85 % pieejamo budžeta līdzekļu ir jārezervē iepriekš noteiktiem projektiem, galvenokārt pamattīklu koridoriem, un tie ir norādīti CEF priekšlikuma pielikumā. EESK pauzē nožēlu, ka nav norāžu par kritērijiem, pēc kuriem šie projekti ir izvēlēti. EESK atgādina par koridoru multimodālo raksturu, kas arī minēts priekšlikuma 53. pantā paredzētajos noteikumos par koridoru attīstības plānu, kas arī paredz, ka jābūt saprātīgam investīciju projektu sadalījumam starp dažādiem transporta veidiem (sk. priekšlikuma 53. panta 1. punkta f) apakšpunktu).

1.13. Ņemot vērā ilgtspējības mērķa nozīmi, kas ir norādīta, piemēram, priekšlikuma 37.–39. pantā, EESK jautā, vai “zaļā koridora” risinājuma jēdzienu nevarētu izmantot kā kvalitātes zīmolu kravu pārvadājumu pakalpojumu attīstības iespējai, kas minēta 38. pantā.

2. Ievads

2.1. TEN-T pamatnostādnes patlaban ir spēkā lēmuma formā, un tās ir pieņemtas 1996. gadā. To mērķis ir uzlabot savienojamību un tādējādi arī vienotā tirgus darbību.

2.2. Tomēr 1996. gada pamatnostādnes ar grozījumiem neveido saskaņotu tīklu. Īpaši tas attiecas uz prioritārajiem projektiem, kuru mērķis ir pievērsties atsevišķiem tīkla punktiem, kuros rodas savienojumu jaudas problēmas vai citas problēmas.

2.3. Pamatnostādņu īstenošana ir bijusi lēna, un ir ievērojami kavējumi, īpaši attiecībā uz prioritārajiem projektiem.

2.4. EESK arī ir konstatējusi nepietiekamu īstenošanu jaunajās dalībvalstīs Austrumeiropā.

2.5. Paziņojums un priekšlikums (pakete), ko tagad ir iesniegusi Komisija, ir ilgstošas konsultāciju procedūras rezultāts. EESK ir bijusi iesaistīta šajā konsultāciju procesā un ir sniegusi atzinumus par TEN-T politikai vēltīto 2009. gada Zaļo grāmatu ⁽¹⁾, kā arī pēc nākamās prezidentvalsts Polijas pieprasījuma — atzinumu par tematu “ES transporta politikas ilgtspējīga attīstība un TEN-T plānošana” ⁽²⁾. EESK arī pievērsās TEN-T jautājumiem atzinumā par transporta politikai vēltīto 2011. gada Balto grāmatu ⁽³⁾.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “TEN-T: politikas pārskats”, OV C 318, 23.12.2009., 101. lpp.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu “ES transporta politikas ilgtspējīga attīstība un TEN-T”, OV C 248, 25.08.2011., 31. lpp.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu “Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu” (balta grāmata), OV C 24, 28.01.2012., 146. lpp.

2.6. Paketes mērķis izveidot integrētu infrastruktūras politiku attiecībā uz transporta, enerģētikas un digitālajiem tīkliem, lai sekmētu iespēju veidot sinerģiju, uzlabot resursu sadali un novērstu vājās vietas, spējas problēmas un trūkstošos posmus.

2.7. Pakete ir neapšaubāmi vērsta uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanu, veicinot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu, uz zināšanām balstītu ekonomiku, ko apkalpo optimāli un resursefektīvi tīkli.

2.8. Šo mērķu īstenošanai izraudzītie līdzekļi ir atsevišķas regulas katrai nozarei ar plānošanas, prioritāšu un īstenošanas vadlīnijām un kopēju finansēšanas sistēmu, CEF regulu 2014.–2020. gadam, ar pielikumā iekļauto koridoru sarakstu un iepriekš noteiktiem projektiem, kas izvēlēti finansēšanai laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam. CEF regula neietilpst šajā atzinumā izskatāmo jautājumu lokā.

2.9. Priekšlikumā ir izvirzīti vairāki mērķi transporta nozarei. Vissvarīgākais no tiem ir izveidot saskaņotu pamattīklu, kam būtu jānodrošina resursefektīvs vairākveidu transports vienotajā tirgū un tā ārējie savienojumi. Priekšlikums paredz aizstāt nesisistemātiskos nosacījumus pašreizējās TEN-T pamatnostādņēs, uzlabot redzamību tīklā un veicināt tā īstenošanu.

2.10. Tāpat kā 2011. gada Baltajai grāmatai par transporta politiku, paketes mērķis ir atvieglot tiešu transporta plūsmu vienotajā tirgū, tostarp loģistikas pakalpojumus, lai nodrošinātu ilgtspējību un izaugsmi. Priekšlikums tiecas atvieglot pārrobežu koordināciju starp dalībvalstīm, nodrošinot pamatu labākai resursu sadalei un labākai plānošanai.

2.11. Priekšlikumā iekļauti tīkla pasākumi, lai attīstītu ITS, uzlabotu "zaļā transporta" risinājumus un inovācijas.

2.12. Priekšlikums paredz tīklu sadalīt divos līmeņos — visaptverošajā tīklā un pamattīklā. ES resursi un pārvaldība būtu koncentrēta uz pamattīklu, kam ir raksturīga augsta Eiropas pievienotā vērtība (trūkstošie pārrobežu savienojumi, vājās vietas, vairākveidu mezgli). Pamattīkls ir jāievieš līdz 2030. gada beigām, savukārt visaptverošais tīkls — līdz 2050. gada beigām.

2.13. Pamattīkla ietvaros ir izvēlēta virkne vairākveidu transporta tīkla koridoru, un tie ir nodrošināti ar stipru pārvaldības mehānismu un budžeta līdzekļu lielāko daļu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē paziņojumu un priekšlikumu un piekrīt, ka funkcionējoša infrastruktūra ir būtiska iekšējā tirgus darbībai.

3.2. EESK ir vairākkārt aicinājusi izmantot integrētu pieeju attiecībā uz dažādiem Eiropas transporta tīklu veidiem. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē to, ka tagad šajā virzienā ir ierosināti priekšlikumi.

3.3. EESK ņem vērā, ka priekšlikums ļoti vispārīgi pievēršas tikai saskaņošanas iespējām starp dažādiem tīklu veidiem. Konkrētāki nosacījumi ir paredzēti CEF priekšlikumā.

3.4. EESK atzinīgi vērtē to, ka priekšlikums atbilst transporta politikas mērķiem, kas izklāstīti 2011. gada Baltajā grāmatai par transportu. EESK ir norādījusi, ka ir vajadzīga labāka saskaņotība starp Baltajā grāmatai ierosinātajiem stratēģiskajiem pasākumiem attiecībā uz 2050. gada perspektīvu un konkrētākiem pasākumiem attiecībā uz 2020.–2030. gada perspektīvu. Līdzīgas problēmas ir novērojamas paziņojumā un priekšlikumā.

3.5. EESK pieņem, ka paziņojumā un priekšlikumā izmantotā divlīmeņu pieeja ir motivēta ar vēlmi izveidot saskaņotu transporta tīklu svarīgākajām kravu un pasažieru transporta plūsmām, kas ir lietderīgs mērķis un tāds, kas pamatots ar nepieciešamību noteikt prioritātes attiecībā uz ierobežoto finanšu līdzekļu izlietojumu.

3.6. EESK izvirza jautājumu par to, vai pamattīkla koridori, kuru struktūra ir iezīmēta priekšlikumā un kuri ir aprakstīti CEF priekšlikuma pielikumā, nav faktiski uzskatāmi par trešo līmeni iepriekš definētajiem prioritārajiem projektiem 2014.–2020. gada budžeta periodā. EESK vērs uzmanību uz paredzamības un juridiskās noteiktības problēmu, kas var rasties attiecībā uz tiem koridoriem un projektiem, kuri nav pilnībā ieviesti līdz laikam, kad beidzas CEF priekšlikuma darbība 2020. gadā.

3.7. EESK tādēļ izvirza jautājumu par to, vai koridoru un iepriekš noteikto projektu sarakstam nevajadzētu parādīties priekšlikuma pielikumā. EESK uzskata, ka koridori ir vairāk attiecināmi uz priekšlikumu, kurā tie ir reglamentēti, nevis ierosināto CEF regulu.

3.8. EESK arī atzīmē saskaņotības problēmu attiecībā uz mijiedarbību starp pamattīklu un koridoriem, kam priekšlikums paredz spēcīgu un efektīvu koordinācijas un pārvaldības mehānismu. Kaut gan EESK, protams, saskata pamatojumu ļoti stingru prioritāšu noteikšanai, kad ir runa par resursu izmantošanu, ļābi attīstīts koordinācijas un pārvaldības mehānisms infrastruktūras plānošanā būtu noderīgs arī visam pamattīklam, kura ieviešanas termiņš galu galā nav tālu. EESK īpaši uzsver šā mehānisma lietderību, sekmējot līdzsvaru starp valstu plānošanas un ES pievienoto vērtību un iekļaujot ES pievienotās vērtības aspektu valstu plānošanas procesā. Spēcīga koordinācijas un pārvaldības mehānisma nepieciešamība īpaši attiecas uz projektiem, kas pēc definīcijas ir pārrobežu, piemēram, jūras transporta maģistrāles.

3.9. EESK uzskata, ka koridoriem jābūt patiesi multimodāliem. Tas dažkārt varētu nozīmēt visai plašus koridorus, kas ietver gan sauszemes vai fiksētos savienojumus, gan jūras transporta savienojumus, piemēram, jūras transporta maģistrāles. Atbilstoša vieta būtu jāparedz autotransportam, jo ir svarīgi, lai tīkls būtu orientēts arī uz šodienas pieprasījuma realitātēm. Faktiski no 2005. līdz 2020. gadam ir sagaidāms kravu pārvadājumu apjoma pieaugums par 34 %, un ar autotransportu patlaban veic aptuveni 75 % pārvadājumu. EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai šī multimodālā iezīme atspoguļotos arī projektu izvēlē, kurā jābūt iekļautiem visiem transporta veidiem.

3.10. EESK piekrīt paziņojumā izteiktajam vērtējumam, ka tagad būtu piemērots laiks priekšlikumiem attiecībā uz infrastruktūru, jo ieguldījumi infrastruktūrā piesaista uzkrātos procentus, kas izriet no pašreizējās finanšu krīzes. EESK tomēr atzīmē, ka dokumentā, kas ir vērsti uz 2030. un 2050. gada perspektīvu, finansējuma iespēju novērtējumam vajadzētu sniegties ilgākā termiņā.

3.11. EESK atzīmē CEF priekšlikuma pielikumā izklāstītos vārienīgos plānus attiecībā uz laikposmu no 2014. līdz 2020. gadam. Atzinīgi novērtējot CEF priekšlikumā paredzētā pamattīkla koridoru ieviešanas, koordinācijas un pārvaldības un uzraudzības mehānisma pozitīvo ietekmi, EESK tomēr vēš uzmanību uz grūtībām paredzēt valstu plānošanas procedūru ilgumu, jo plānošanas lēmumi nereti tiek pārsūdzēti, un tāpēc visai bieži ir novērojamas ilgstošas procedūras.

3.12. EESK atzinumā par 2011. gada Balto grāmatu par transporta politiku uzsvēra saikni starp tālsatiksmes pārvadājumiem un sadali pilsētu teritorijās. Tāpēc EESK šajā jautājumā atbalsta priekšlikumā ietverto pieeju.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK uzsver, ka pamatnostādņu īstenošanā ir svarīgi ņemt vērā vietējos apstākļus attiecībā uz tehniskiem kritērijiem, ciktāl nav apdraudēta drošība. Jābūt iespējai pienācīgi risināt šo jautājumu no resursu efektivitātes viedokļa.

4.2. Jūras transporta maģistrāļu loma ir daļēji neskaidra attiecībā uz jūras transporta maģistrāļu savienojumiem starp ostām

dažādos koridoros vai starp dažāda statusa ostām, piemēram, starp pamattīkla ostām un visaptverošā tīkla ostām, vai arī starp divām pamattīkla ostām, kuras ir piederīgas dažādiem koridoriem (sk., piemēram, priekšlikuma 25. panta 2. punkta (c) apakšpunktu). EESK pauž nožēlu par skaidrības trūkumu, kas varētu radīt praktiskas problēmas, savienojot jūras maģistrāļu projektus.

4.3. Priekšlikuma 38. pantā paredzētie nosacījumi patiesībā attiecas uz "zaļo koridoru" koncepciju, kas ieviesta ar Komisijas 2007. gada Kravu pārvadājumu rīcības plānu. EESK pauž nožēlu, ka šis pamatjēdziens nav izmantots priekšlikumā kā kvalitātes zīmols.

4.4. EESK piekrīt prasībām attiecībā uz autotransporta pamattīkla infrastruktūru (priekšlikuma 45. pants). Palīginfrastuktūra, piemēram, atpūtas vietas ik pēc 50 km uz automaģistrālēm, un pienācīgu un drošu autostāvvietu sistēma komerciālā autotransporta vadītājiem ir sevišķi svarīga: šādas ierīcības, kas ļauj nodrošināt pienācīgu atpūtu, ir īpaši svarīgas, lai uzlabotu gan autovadītāju darba apstākļus, gan satiksmes drošību. Tās arī kalpo kā ieguldījums, lai vērstos pret organizēto noziedzību.

4.5. Prasība par alternatīvām tīrām degvielām būtu jāpastiprina, jo tas būs īpaši svarīgi, lai nodrošinātu TEN-T pamatnostādņu saikni ar "alternatīvo tīro transporta degvielu stratēģiju" (t.sk. elektroenerģija, biodegviela, sintētiskās degvielas, metāns, LPG), ko Eiropas Komisija gatavojas ieviest, lai ES pamattīklā nodrošinātu ekoloģiski tīru un energoefektīvu transportlīdzekļu apriti. Šajā sakarā EESK uzskata, ka ir nepieciešama atbilstošas degvielas uzpildes infrastruktūras izveide, lai būtiski paātrinātu ekoloģiski tīru transportlīdzekļu ieviešanu ES tirgū.

Briseļē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Lēmumu Nr. 1639/2006/EK, ar ko izveido konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammu (2007. līdz 2013. gads) un Regulu (EK) Nr. 680/2007, ar ko paredz vispārīgus noteikumus Kopienas finansiālā atbalsta piešķiršanai Eiropas transporta un enerģētikas tīklu jomā"

COM(2011) 659 final – 2011/0301 (COD)

(2012/C 143/27)

Ziņotājs: **Armin DUTTINE** kgs

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. pantu, 173. punkta 3. punktu un 304. pantu Eiropas Parlaments 2011. gada 17. novembrī un Padome 2011. gada 12. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar kuru groza Lēmumu Nr. 1639/2006/EK, ar ko izveido konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammu (2007. līdz 2013. gads) un Regulu (EK) Nr. 680/2007, ar ko paredz vispārīgus noteikumus Kopienas finansiālā atbalsta piešķiršanai Eiropas transporta un enerģētikas tīklu jomā"

COM(2011) 659 final – 2011/0301 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (23. februāra sēdē), ar 161 balsi par, 2 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Šis ir viens no 5 atzinumiem, ko EESK izstrādāja par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** un ar to saistītām vadlīnijām, kuras 2011. gada oktobrī publicējusi Eiropas Komisija. Šo dokumentu kopumu veido šādi atzinumi: **TEN/468** par **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu** (ziņotājs HENCKS kgs), **TEN/469** "Vadlīnijas Eiropas telekomunikāciju tīkliem" (ziņotājs LONGO kgs), **TEN/470** "Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas" (ziņotājs BIERMANN kgs), **TEN/471** "Vadlīnijas Eiropas transporta tīkla attīstībai" (ziņotājs BACK kgs) un **TEN/472** par **projektu obligāciju iniciatīvu** (ziņotājs DUTTINE kgs).

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK principā atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par to, ka jāizstrādā riska dalīšanas instruments, kas ļautu emitēt projektu obligācijas 2012.–2013. gadam paredzētajā izmēģinājuma posmā. Tomēr tā norāda uz riskiem, kas saistīti ar minēto instrumentu. Pirms instrumentu turpina izmantot jaunajā ES budžeta periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam, būtu jāturpina veikt novērtējumu, kas būtu jāpadziļina, pamatojoties uz plašām un sevišķi rūpīgi organizētām sabiedriskām debatēm. Šajās debatēs būtu jāņem vērā pirmām kārtām secinājumi, kas gūti no pieredzes saistībā ar publiskā un privātā sektora partnerības (PPP) projektiem.

1.2. Ierosinātā instrumenta sniegtās iespējas ir galvenokārt tās, ka transporta, telekomunikācijas un enerģētikas infrastruktūras projektiem tiek piesaistīti līdzekļi ieguldījumiem, kas ir nozīmīgi un nepieciešami izaugsmes, inovācijas un konkurētspējas uzlabošanai un darbavietu radīšanai. Paredzēto projektu īstenošana ļaus iedzīvotājiem konkrēti izjust Eiropas integrācijas lietderību un tādā veidā nostiprināt Eiropas ideju.

1.3. Komiteja saskata tomēr arī risku, ko rada galvenokārt tas, ka būtu jāpārņem zaudējumi no uzsāktajiem ieguldījumu

projektiem. Kamēr attiecībā uz risku, kas varētu apdraudēt ES budžetu, Komisijas ierosinātajā tiesību aktā ir noteikta robežvērtība, tikmēr Eiropas Investīciju bankas (EIB) gadījumā, ņemot vērā EIB un ieguldītāju noslēgtos līgumus par katru projektu un EIB veikto riska sadalījumu uz visiem projektiem, tiek pieņemts, ka nekādi citi riski neapdraud Eiropas Investīciju banku. Komiteja uzskata: lai nekādā gadījumā nepieļautu, ka riska rašanās dēļ tiek negatīvi ietekmēta EIB kredītspēja un reputācija vai arī EIB tradicionāli atbalstīto projektu uzsākšana un īstenošana, Eiropas Investīciju bankai arī projektu obligāciju gadījumā būtu jāizmanto tās vispārpieņemtie projektu riska novērtēšanas kritēriji. Būtu jānodrošina, ka gadījumos, kad EIB pārņem risku, tas tiek izklāstīts pārredzamā veidā⁽¹⁾, un vajadzības gadījumā jāierobežo riska pārņemšana. Pēc izmēģinājuma posmā gūtās pieredzes izvērtēšanas būtu jāapsver minētais pasākums sevišķi saistībā ar instrumenta darbības turpināšanu jaunajā ES budžeta periodā (2014–2020).

⁽¹⁾ Sk. arī C2 punktu (2011. gada 15. decembra projekta versija) Eiropas Komisijas Ietekmes novērtējuma padomes (Ekonomikas un finanšu lietu GD) veiktajā novērtējumā par to, kāda ietekme būs regulai par stratēģijas "Eiropa 2020" projektu obligāciju iniciatīvu (Ref. Ares(2011)1012531 - 23.09.2011). Tajā ir aicināts pārskatāmi izklāstīt risku, kam tiek pakļauta EIB.

1.4. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikumā pārāk maza uzmanība ir pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar privātā sektora finansēto infrastruktūras projektu atmaksāšanu. Sevišķi transporta jomā būtu jāriko plašas sabiedriskās debates par to, kādas varētu būt sekas, ja ieviestu lietotāju piedalīšanos finansēšanā. Turklāt Komiteja norāda, ka ierosinātais instruments nedrīkst būt pretrunā politiskiem lēmumiem un sabiedriskiem nolīgumiem saistībā ar ilgtspējīgu ekonomikas, vides un sociālo mērķu sasniegšanu. PPP projektu veicināšanai nedrīkst izmantot nepareizus stimulus. Tādēļ Komiteja atgādina par savu nostāju, ka parādsaistību kritērijiem, kas noteikti PPP projektiem, jābūt tādiem pašiem kā kritēriji, kādi noteikti projektiem tradicionālā publiskā iepirkuma ietvaros.

1.5. Komiteja uzskata, ka ierosinātais riska dalīšanas instruments, kas paredzēts projektu obligāciju emitēšanai, var piesaistīt tikai daļu no līdzekļiem, kuri vajadzīgi ieguldījumiem steidzamos infrastruktūras projektos. Tādēļ norāda, ka valstu budžetiem vajadzīgi arī citi ienākumu avoti publisko ieguldījumu piesaistīšanai. Šajā sakarā tā norāda uz priekšlikumu ieviest finanšu darījuma nodokli.

2. Ievads

2.1. Eiropas Komisija 2011. gada 19. oktobrī nāca klajā ar vairākiem leģislatīviem un neleģislatīviem priekšlikumiem par Eiropas transporta un enerģētikas tīklu un infrastruktūru izveidošanu transporta, enerģētikas un telekomunikāciju jomā. Minētie priekšlikumi apvienoti zem kopēja nosaukuma "Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments" un attiecas uz jauno budžeta periodu no 2014. gada līdz 2020. gadam. Tajos runa ir galvenokārt par atbalsta pamatnostādņiem, veicināmiem projektiem, ieguldījumiem nepieciešamo līdzekļu summu un jauniem finansēšanas instrumentiem iepriekš minētajās jomās. Šajā atzinumā uzmanība ir pievērsta finansēšanas aspektiem. Pārējie aspekti aplūkoti citos EESK atzinumos (?).

2.2. Šajā atzinumā izskatāmajā priekšlikumā runa ir par šādiem jautājumiem: pirmkārt, paplašināt konkurētspējas un inovācijas pamatprogrammas darbības jomu pašreizējā ES budžeta periodā (2007–2013), lai iekļautu platjoslas infrastruktūrai paredzētos ieguldījumus, un, otrkārt, ieviest riska dalīšanas instrumentu, kas paredzēts projektu obligācijām tādās jomās kā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) un platjosla, kā arī Eiropas komunikāciju tīklu (TEN) transporta (TEN-T) un enerģētikas (TEN-E) infrastruktūra.

2.3. Ņemot vērā finanšu un ekonomikas krīzes radītās grūtības, ierosinātā instrumenta mērķis ir finansēt ilgtermiņa ieguldījumus, izmantojot privāto kapitālu. Tādā veidā paredzēts arī kapitāla tirgū piesaistīt papildu līdzekļus ilgtermiņa infrastruktūras projektiem. Ierosinātais instruments ir riska dalīšanas instruments projektu obligācijām. Tā uzdevums ir, izmantojot

finansālo atbalstu, kas no ES budžeta līdzekļiem tiek piešķirts Eiropas Investīciju bankai, sniegt bankai iespēju ar subordinētu aizdevumu vai subordinētu garantiju palīdzību mazināt obligāciju turētāju kredītrisku.

2.4. Leģislatīvs pasākums ir saistīts ar izmēģinājuma posmu laika periodam no 2012. gada līdz 2013. gadam. Minētajā posmā tiks pārbaudīts, cik efektīvi riska dalīšanas instruments ļauj piesaistīt līdzekļus privātiem ieguldījumiem.

2.5. Riska dalīšana notiek starp ES un EIB. Finansālais atbalsts no ES budžeta ir 230 miljoni EUR. 2012. gadā un 2013. gadā TEN-T vajadzībām būs pieejami augstākais 200 miljoni EUR un TEN-E projektiem — augstākais 20 miljoni EUR, un 2013. gadā ieguldījumiem IKT un platjoslas infrastruktūrā būs pieejami augstākais 20 miljoni EUR.

2.6. Valda pieņēmums, ka visu īstenoto projektu gadījumā, pateicoties līdzekļiem no ES budžeta, EIB var segt tā sauktos pirmos zaudējumus (*first loss*). Konkrētā summa, par kādu EIB uzņemas maksimālo risku, ir noteikta katram projektam līgumā. Maksimālais EIB risks teorētiski ir visu ienākušo līgumu vērtības un ES budžeta nodrošinātā ieguldījuma starpība. Komisijas leģislatīvajā priekšlikumā nav paredzēta nominālā robežvērtība attiecībā uz EIB risku visos projektos, taču tā ir paredzēta ES budžeta gadījumā; priekšlikumā ir teikts: "Ar visām darbībām saistītos pārējos riskus uzņemas EIB." EIB pārziņā ir riska analīzes ietvaros noteikt neapzinātu apdraudējumu.

2.7. Komisijas mērķis ir ar minētā instrumenta palīdzību piesaistīt jaunus, it sevišķi privātos, ieguldījumus, un tā vēlas tādā veidā panākt sviras efektu. Iespējamie ieguldītāji ir, piemēram, apdrošināšanas sabiedrības, pensiju fondī un valstu fondī, kas meklē drošu un ilgstošu iespēju finanšu līdzekļu ieguldīšanai.

2.8. Izmēģinājuma posmā finanšu līdzekļu piesaistīšana no ES budžeta notiks, vienīgi pārceļot līdzekļus budžeta ietvaros. Tie būs galvenokārt vēl neizmantojie finanšu līdzekļi, kas piešķirti TEN-T projektiem paredzētajam aizdevuma garantiju instrumentam (LGTT), kurš jau pastāv.

2.9. EIB, izmantojot pastāvošo riska dalīšanas instrumentu LGTT, nodrošina pret risku komerciālos finansētājus (bankas), taču šeit izskatāmajā leģislatīvajā priekšlikumā EIB sniegtais nodrošinājums pret risku paredzēts tiem, kas iegulda projektu obligācijās. Gan vienā, gan otrā gadījumā runa ir par nodrošinājumu pret infrastruktūras projektus īstenojošo sabiedrību

(?) EESK atzinums par tematu "Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments", EESK atzinums par tematu "Vadlīnijas Eiropas telekomunikāciju tīkliem", EESK atzinums par tematu "Vadlīnijas Eiropas transporta tīkla attīstībai" (Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 130. lpp).

parāda risku, un praksē tas izpaužas galvenokārt kā projekta finansēšanai veikti ieguldījumi, kā arī citas publiskā un privātā sektora partnerības (PPP). Tādā gadījumā projekta sponsori, piemēram, būvniecības uzņēmumi, infrastruktūras fondi, infrastruktūras apsaimniekotāji un dažreiz publiskie uzņēmumi uzņemas atbildību ne tikai par būvniecību, bet arī par ieguldījumu projektu īstenošanu, plānošanu un pirmām kārtām par finansēšanu.

2.10. Izmēģinājuma posmā atbalstāmo projektu atlase vēl nav notikusi. Paredzēts atbalstīt trīs līdz vienpadsmit projektus TEN-T jomā, vienu projektu TEN-E jomā un vienu vai divus projektus IKT/platjoslas jomā. Pēc izmēģinājuma posmā gūtās pieredzes tiks izdarīti secinājumi jaunajam ES budžeta periodam no 2014. gada līdz 2020. gadam.

2.11. Leģislatīvajā priekšlikumā un tam pievienotajos dokumentos Komisija tikai virspusēji pievēršas atmaksas jautājumam. No EIB dokumenta par pieredzi saistībā ar LGTT skaidri izriet, ka šis riska dalīšanas instruments ir sevišķi noderīgs lietotāju finansētajiem projektiem⁽³⁾. Līdzīgi tas var būt ar projektiem, uz kuriem attiecas šajā atzinumā izskatāmais leģislatīvais priekšlikums.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK principā atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par to, ka jāizstrādā riska dalīšanas instruments, kas ļautu izsniegt projektu obligācijas 2012.–2013. gadam paredzētajā izmēģinājuma posmā. Tā norāda uz turpmāk tekstā minētajām iespējām un riskiem, kā arī izklāstītajiem priekšlikumiem un nosacījumiem galvenokārt attiecībā uz instrumenta darbības turpināšanu pēc izmēģinājuma posma.

3.2. Galvenā priekšrocība būtu iespēja piesaistīt papildu līdzekļus ieguldījumiem, un tādējādi radīt iespēju palielināt ES budžeta līdzekļu efektivitāti. Tas varētu sniegt būtisku ieguldījumu izaugsmes un inovācijas veicināšanā, Eiropas ekonomikas konkurētspējas uzlabošanā, stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanā un esošo darbavietu saglabāšanā, kā arī jaunu darbavietu radīšanā. Paredzēto projektu īstenošana ļaus iedzīvotājiem konkrēti izjust Eiropas integrācijas lietderību un tādā veidā nostiprināt Eiropas ideju.

3.3. Komiteja saskata arī riskus. Šajā sakarā tā norāda uz ciešo saistību starp sviras efekta intensitāti un faktu, ka risku uzņemas publiskās struktūras. Risku galvenokārt rada tas, ka būtu jāpārņem zaudējumi no uzsāktajiem ieguldījumu projektiem. Kamēr attiecībā uz risku, kas varētu apdraudēt ES budžetu, Komisijas ierosinātajā tiesību aktā ir noteikta robežvērtība, tikmēr EIB gadījumā, ņemot vērā EIB un ieguldītāju noslēgtos

līgumus par katru projektu un EIB veikto riska sadalījumu uz visiem projektiem, tiek pieņemts, ka nekādi citi riski neapdraud Eiropas Investīciju banku. Lai nekādā gadījumā nepieļautu, ka riska rašanās dēļ tiek negatīvi ietekmēta EIB kredītpēja un reputācija vai arī EIB tradicionāli atbalstīto projektu uzsākšana un īstenošana, ir ieteicams ierobežot riska dalīšanas instrumenta izmantošanu atbilstīgi tam, cik lielā mērā EIB, pamatojoties uz pārredzamu šāda riska vērtējumu, pārņem risku. Būtu jānodrošina, ka gadījumos, kad EIB pārņem risku, tas tiek izklāstīts pārredzamā veidā⁽⁴⁾, un vajadzības gadījumā jāierobežo riska pārņemšana. Pēc izmēģinājuma posmā gūtās pieredzes izvērtēšanas būtu jāapsver minētais pasākums sevišķi saistībā ar instrumenta darbības turpināšanu jaunajā ES budžeta periodā (2014–2020).

3.4. Komisijas priekšlikuma novērtējums ir atkarīgs no attiecīgajiem publisko iestāžu politiskajiem mērķiem, kas izvirzīti, darbojoties iedzīvotāju interesēs un projektu obligāciju pircēju finansiālās interesēs. Šīs intereses var būt gan savstarpēji saskaņīgas, gan pretējas. Komiteja iesaka pirms jaunā instrumenta darbības uzsākšanas, it sevišķi budžeta periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam, turpināt un padziļināt sabiedriskās debates par iespējām un riskiem. Šajās debatēs jāņem vērā pirmām kārtām secinājumi, kas gūti no pieredzes saistībā ar projektu finansēšanu, kā arī publiskā un privātā sektora partnerības projektiem.

3.5. EESK norāda uz to, ka projektu finansējuma nodrošināšana ir saistīta ar vajadzību atmaksāt projekta parādus, izmantojot projekta ietvaros gūtos ienākumus. Īpaši svarīgs šai sakarā ir jautājums par lietotāju piedalīšanos finansēšanā. Kamēr enerģētikas un telekomunikāciju nozarē, pateicoties īstenojamajai liberalizācijai un privatizācijai, jau šobrīd tiek izmantots šāds finansējuma veids, tikmēr transporta nozarē un it īpaši motorizēta individuālā transporta nozarē līdz šim tāds izmantots tikai dažās ES dalībvalstīs galvenokārt automaģistrāļu gadījumā. Pirms paredzēto transporta projektu īstenošanas, sabiedrībā būtu plaši jāapspriež iespējamās sekas.

3.6. EESK aicina apsvērt iespēju noteikt projektu obligācijām tādu nominālvērtību, lai tās varētu iegādāties arī mazie ieguldītāji un lai šis instruments būtu pieejams ne tikai institucionālajiem ieguldītājiem.

3.7. Plānotā riska dalīšanas instrumenta izveidošanas mērķis nedrīkst būt vienīgi pēc iespējas spēcīgāka sviras efekta radīšana, kas no privātiem avotiem ļautu piesaistīt papildu līdzekļus ieguldījumiem. Svarīgi ir arī nodrošināt, ka ierosinātais instruments

⁽³⁾ Sk. Eiropas Investīciju banka, "Loan Guarantee Instrument for TEN-T Projects – Mid-term Review (2011)", Luksemburga, 2011. gada 14. jūlijs, 4. lpp.

⁽⁴⁾ Sal. arī C2 punktu Eiropas Komisijas Ietekmes novērtējuma padomes (Ekonomikas un finanšu lietu ĢD) veiktajā novērtējumā, *op. cit.* (sk. 1. zemsvītras piezīmi).

nav pretrunā politiskiem lēmumiem un sabiedriskiem nolīgumiem saistībā ar ilgtspējīgu ekonomikas, vides un sociālo mērķu sasniegšanu⁽⁵⁾. Nedrīkst pieļaut, ka pamatojoties uz projektu obligācijām īstenotajos ieguldījumu projektos netiek ievēroti, piemēram, sociālie, vides un kvalitātes standarti. Ja vien turpmāk minētos faktoros var objektīvi pārbaudīt un to pamatā ir nediskriminējoši kritēriji, projektu īstenošanā jāņem vērā būvniecības procesa un tehniskās apkopes kvalitātes prasības, ekoloģiskā pieņemamība, kā arī koplīgumi un darba vietas princips, tāpat arī mazo un vidējo uzņēmumu un inovācijas veicināšana, izmaksu aprēķins, kura pamatā ir dzīves cikla izmaksas, jāņem vērā arī izstrādes procesa sociālie un ekoloģiskie nosacījumi⁽⁶⁾, kā arī jānodrošina piekļuve cilvēkiem ar invaliditāti. Jāizvairās no nepamatotu izmaksu uzlikšanas lietotājiem. Tas attiecas galvenokārt uz tiem, kas bieži vai ik dienu izmanto transporta infrastruktūru, it sevišķi tādā gadījumā, ja nav pieejama alternatīva infrastruktūra.

3.8. Ņemot vērā minētās prasības, Komiteja aicina savlaicīgi, proti, pirms tiek pieņemts politiskais lēmums par riska dalīšanas instrumenta izmantošanu projektu obligācijām jaunajā ES budžeta periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam, turpināt un padziļināt plašu sabiedrisku novērtēšanu par projektu obligāciju iniciatīvas izmēģinājuma posmu. Šajā sakarā būtu jāizmanto arī saistībā ar *LGTT* gūtā pieredze. Pirmām kārtām jānodrošina pārskatāmība par atbalstītajiem projektiem, līdzekļu piešķirumiem un ar to saistīto ieguldījumu plūsmu. Tāpēc pastāvīgi jāuzrauga progress un jāveic regulāras pārbaudes, lai varētu savlaicīgi izdarīt secinājumus. Minētajā novērtējumā būtu jāpieņem lēmums par pieņemamību ES, dalībvalstu, reģionālajā un vietējā līmenī, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, zinātnes, vides aizsardzības un patērētāju aizsardzības jomas pārstāvjiem, sociālajām apvienībām, kā arī EESK un Reģionu komitejai. ES likumdevējam būtu jāpieņem lēmums pirms jaunā budžeta perioda sākuma. No Komisijas dokumentiem netieši izriet, ka novērtējums tiks veikts tikai 2016. gadā vai 2017. gadā. Komiteja uzskata, ka tas būtu pārāk vēlu.

3.9. Publiskajām iestādēm uzliktās finansiālās saistības, kas skar ieguldījumu projektu refinansēšanu, ir tādas pašas gan tad, kad runa ir par projektu finansēšanu, kā arī publiskā un privātā sektora partnerību projektiem, kuru gadījumā parādsaistību atmaksu garantē no publiskajiem finanšu līdzekļiem, gan arī tradicionālā veidā finansētu publiskā iepirkuma projektu gadījumā. EESK atkārtoti: lai nodrošinātu pietiekamu budžeta

pārskatāmību, neradītu papildu risku budžetam un nepareizus stimulus PPP projektu izstrādei, kā arī lai attiecīgajām iestādēm nodrošinātu brīvu izvēli starp PPP projektiem un tradicionāli finansētiem projektiem, jānodrošina, ka PPP projektiem izvirzītie parādsaistību kritēriji atbilst kritērijiem, kādi noteikti projektiem tradicionālā publiskā iepirkuma ietvaros⁽⁷⁾.

3.10. Atšķirībā no atsevišķiem transporta projektiem, daudzi infrastruktūras projekti enerģētikas un telekomunikāciju nozarē Eiropas Savienībā pārsvarā tiek finansēti privāti un refinansēti, izmantojot tiesiskajā regulējumā noteiktās nodevas par izmantošanu. Tas attiecas uz visu tīkla infrastruktūru. Šai sakarā Komiteja vēlas zināt, kādus papildu projektus, kuru refinansēšana acīmredzami nav pilnībā iespējama ar tiesiskajā regulējumā noteiktajām nodevām par izmantošanu, ES likumdevējs plāno uzskatīt ierosinātā finansēšanas instrumenta ietvaros. Komiteja uzskata, ka par katru enerģētikas un telekomunikāciju nozarē plānoto projektu ir nepieciešams detalizēts pamatojums, kāpēc, par spīti trūkstošām refinansēšanas iespējām, tas uzskatāms par ES attīstībai noderīgu un līdz ar to atbalstāmu. EA likumdevējam noteikti jākontrolē šāda veida projekti.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Riska dalīšanas instruments var sniegt risinājumu Komisijas uzskaitītajām problēmām, proti, nepietiekami publiskie līdzekļi ieguldījumiem un kapitāla ieguldīšanas iespējas, ko meklē it sevišķi institucionālie ieguldītāji. Tomēr rodas arī daudzi tehniski jautājumi, kas jāuzdod papildus 3. nodaļā minētajām politiskajām prasībām. Tāpēc Komiteja aicina šos jautājumus atrisināt pirms ierosinātā riska dalīšanas instrumenta izveidošanas un vēlākais pirms tā plānotās īstenošanas jaunajā ES budžeta periodā no 2014. gada līdz 2020. gadam.

4.2. Komiteja kopumā uzskata, ka Eiropas Investīciju bankas un ES budžeta uzdevums ir ne tikai nodrošināt pret risku, bet arī atbilstīgi piedalīties peļņas sadalē (*fair risk sharing*). Tam jānotiek, pamatojoties uz EIB riska un cenas politikas sistemātisku piemērošanu, kā arī šajā atzinumā ierosinātajiem pasākumiem, kas virzīti uz to, lai ierobežotu EIB pakļaušanu riskam.

⁽⁵⁾ Eiropas Dzelzceļa un infrastruktūras uzņēmumu kopiena (CER) konsultācijās ir paudusi skeptisku nostāju attiecībā uz ierosinātā riska dalīšanas instrumenta izmantošanu dzelzceļa transporta sistēmā. Sk. apspriešanos ar ieinteresētajām pusēm par stratēģijas "Eiropa 2020" projektu obligāciju iniciatīvu, CER atbilde, 2011. gada 6. maijs, pieejama šādā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/written_responses_en.htm.

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eiropas iepirkuma tirgus", OV C 318, 29.10.2011., 113. lpp.

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu "Privātā un publiskā sektora ieguldījumi", OV C 51, 17.02.2011., 59. lpp. Sk. arī *House of Commons, Treasury Committee, "Private Finance Initiative, Seventeenth Report of Session 2010–2012"*, Londona, 2011. gada 18. jūlijs. Ziņojumā norādīts, ka tad, ja valsts parādsaistībās neuzrāda PFI/PPP projektus, rodas nepareizi stimuli, kas ir pretrunā mērķim "vislabākā cena". Apvienotās Karalistes parlamenta apakšpalātas (*House of Commons*) Budžeta komisijas (*Treasury Committee*) priekšsēdētājs *Andrew Tyrie* (Konservatīvā partija) skaidri pauž atbalstu minēto projektu iekļaušanai noteikumos par parādsaistībām (sk. <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/treasury-committee/news/pfi-report/>).

4.3. Arī dalībnieku konkrētie uzdevumi nav līdz galam skaidri. Neskaidrība valda galvenokārt attiecībā uz to, kurš aizstās obligāciju apdrošinātāju kā vienīgās kredītu kontroles iestādes funkcijas un kā tas notiks. Šajā sakarā sevišķi neskaidrs ir tas, kāda loma pienākas EIB. Lēmums šajā jautājumā jāpieņem turpmākajās sarunās ar ieguldītājiem un jāiekļauj ES Komisijas un EIB līgumā. Komiteja uzskata: lai garantētu drošību ieguldītājiem un valsts iestādēm, paredzamā likumdošanas procesa ietvaros ES likumdevējam vēlākais pirms instrumenta darbības turpināšanas jaunajā ES budžeta periodā (2014–2020) jāprecizē risku režīma tehniskās detaļas un tas, cik liela loma būs Eiropas Investīciju bankai kā kredītu kontroles iestādei. Plānotais riska dalīšanas instruments nekādā gadījumā nedrīkst apdraudēt EIB kredīspēju un reputāciju.

4.4. Balstoties uz 3. nodaļā minētajiem kritērijiem, sistemātiski būtu jāizvērtē saistībā ar LGTT projektiem gūtā pieredze, lai izdarītu secinājumus par to, kādi projekti ir piemēroti riska dalīšanas instrumenta projektu obligācijām, un lai varētu izvairīties no negatīvām sekām⁽⁸⁾. Šai sakarā būtu jāizskaidro arī atšķirīgie viedokļi, kas atspoguļojas dažādu dalībnieku veiktajos PPP projektu novērtējumos.

4.5. Ņemot vērā pozitīvu, taču arī daudzos gadījumos negatīvu pieredzi un riskus, kas projektu finansēšanā un publiskā un privātā sektora partnerības projektu īstenošanā konstatēti saistībā ar sarunām par līgumu slēgšanu, sarežģītiem līgumu nosacījumiem un iesaistīto pušu attiecībām, nedrošību par pieprasījuma ietekmi, Komiteja jautā, vai labākais risinājums varbūt būtu nodrošināt valsts budžetu ar nepieciešamajiem līdzekļiem, lai ieguldījumu projektus izstrādātu tradicionālās publiskā iepirkuma procedūras ietvaros⁽⁹⁾. Šai sakarā Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus par finanšu darījumu nodokļa ieviešanu un saistībā ar to atgādina par savu atbalstu šāda ienākumu avota noteikšanai arī valstu budžetos⁽¹⁰⁾.

4.6. Šai sakarā Komiteja norāda arī uz to, ka Komisijas aprēķināto ieguldījumu apjomu, kas nepieciešams Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam, visnotaļ nespēs nodrošināt vienīgi projektu obligāciju emitēšana. Tāpēc Komiteja aicina piesaistīt arī citus ieņēmumu avotus publisko ieguldījumu vajadzībām.

Briselē, 2012. gada 23. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Sk. arī Eiropas Investīciju bankas dokumentu (sk. 3. zemsvītras piezīmi), taču tajā netiek pētīti daudzi no 3. nodaļā minētajiem kritērijiem.

⁽⁹⁾ Šī pieeja par labāko un otro labāko risinājumu izriet arī no Eiropas Dzelzceļu un infrastruktūras uzņēmumu kopienas (CER) atzinuma, kas izstrādāts konsultācijās par šajā atzinumā apskatāmo priekšlikumu. Sal. CER, *op. cit.* (sk. 5. zemsvītras piezīmi).

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums par tematu "Finanšu darījumu aplikšana ar nodokli", OV C 44, 11.02.2011., 81. lpp. un EESK atzinums par tematu "Larosière grupas ziņojums", OV C 318, 23.12.2009., 57. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/126/EK attiecībā uz vadītāju apliecībām, kurās ietvertas vadītāju karšu funkcijas”

COM(2011) 710 final — 2011/0327 (COD)

(2012/C 143/28)

Ziņotājs: **SIMONS kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 17. novembrī un Padome 2011. gada 14. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/126/EK attiecībā uz vadītāju apliecībām, kurās ietvertas vadītāju karšu funkcijas”

COM(2011) 710 final — 2011/0327 (COD)

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 122 balsīm par, 5 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Lai nodrošinātu regulējuma vienotu piemērošanu un novērstu, ka dalībvalstis to interpretēt atšķirīgi, Komiteja iesaka pieņemt regulu, nevis direktīvu.

1.2. Komiteja ir gatava atbalstīt Komisijas priekšlikuma galamērķi, proti, apvienot autovadītāja apliecības un autovadītāja kartes funkcijas, lai tādējādi panāktu noteikumu par braukšanas laiku un atpūtas periodu stingrāku ievērošanu. Taču lai panāktu īstenojamu un efektīvu vienotu regulējumu, ir svarīgi savlaicīgi atrisināt vairākas problēmas, no kurām daļa uzskaitīta 4. punktā.

1.3. Ja šīs problēmas netiks atrisinātas, Komiteja iesaka veikt pētījumu par pašreiz spēkā esošā regulējuma atbilstīgumu šajā jomā un to grozīt, lai saglabātu dažādu paaudžu tahogrāfu funkcijas. Komiteja iesaka iesaistīt minētajā pētījumā sociālos partnerus, tahogrāfu ražotājus un kontroles iestādes.

1.4. Komiteja apšaubā, ka administratīvo slogu varēs samazināt par EUR 100 miljoniem gadā, kā to paredz Komisija. Komiteja uzskata, ka šāds apgalvojums nopietni jāpamato. Komisijas sagatavotajā ietekmes novērtējumā nav pietiekami daudz elementu, kas to apstiprinātu.

1.5. Ja turpmāk autovadītāja kartes funkcijas būs iekļautas autovadītāja apliecībā, Komiteja iesaka noslēgt atbilstīgus līgumus ne tikai ar valstīm, kas parakstījušas Eiropas līgumu par transportlīdzekļu apkalpju darbu starptautiskajos autopārvadājumos (AETR), bet arī ar citām valstīm, lai panāktu izskatāmā regulējuma vienotu un taisnīgu piemērošanu un kontroli.

1.6. Komiteja uzskata, ka Komisijai vajadzētu skaidri norādīt, kā tā iecerējusi atrisināt 4. punktā minētās problēmas saistībā ar autovadītāja kartes funkciju iekļaušanu autovadītāja apliecībā, kurā paredzēta tikai viena elektroniska mikroshēma. Viens no iespējamiem risinājumiem, kas, protams, neatrisinās visas problēmas, varētu būt divu atsevišķu mikroshēmu iestrāde autovadītāja apliecībā.

2. Ievads

2.1. Komisija 2011. gada 11. novembrī publiskoja dokumentu “Priekšlikums direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/126/EK attiecībā uz vadītāju apliecībām, kurās ietvertas vadītāju karšu funkcijas” (COM(2011) 710 galīgā redakcija). Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pantu Eiropas Parlaments un Padome lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju sagatavot atzinumu par šo tematu.

2.2. Komiteja pauž gandarījumu par šo atzinuma pieprasījumu, jo uzskata, ka izskatāmajam tematam ir svarīga nozīme, lai īstenotu efektīvākus sociālās jomas noteikumus pasažieru un kravas profesionālo autopārvadājumu jomā.

2.3. Izskatāmais Komisijas paziņojums papildina Komisijas priekšlikumu regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā (tahogrāfu regula), un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 561/2006 par autovadītāju braukšanas laiku un atpūtas periodu.

2.4. Komiteja 2011. gada 7. decembra plenārsesijā pieņēma atzinumu ⁽¹⁾ par 2.3. punktā minētajiem dokumentiem. Tajā

⁽¹⁾ OV C 43, 15.2.2012, 79.–81. lpp.

norādīts: "Komiteja ir gandarīta, ka Komisija paredz apvienot autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības funkcijas. Tas uzlabotu drošību un samazinātu administratīvo slogu tiktāl, ciktāl tas praksē būtu iespējams."

2.5. Komisijas priekšlikumā paredzēts autovadītāja kartes funkcijas iekļaut autovadītāja apliecībā. Pēc Komisijas domām, tas ierobežotu krāpšanas iespējas un ilgtermiņā samazinātu administratīvo slogu, jo priekšlikuma mērķis ir divu dokumentu vietā saņemt un izsniegt vienu vienīgu dokumentu. Komisija uzskata, ka tādējādi varēs ietaupīt ap EUR 100 miljoniem gadā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Komiteja atbalsta regulējuma vienādošanu, lai pēc iespējas novērstu pārpratumus regulējuma interpretācijā. Tā kā regulējums attiecībā uz autovadītāju apliecībām ir direktīva, Komisija arī šajā gadījumā izstrādājusi priekšlikumu direktīvai. Taču direktīva dod dalībvalstīm iespēju to interpretēt. Komiteja uzskata, ka vajadzētu sagatavot priekšlikumu regulai.

3.2. Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikuma pamatmērķi – uzlabot sociālās jomas noteikumu piemērošanu autotransporta nozarē un samazināt krāpšanu un administratīvo slogu. Vienlaikus Komiteja uzskata, ka vispirms jāatrisina 4. punktā uzskaitītās problēmas.

3.3. Ietekmes novērtējumā Komisija norāda, ka administratīvo slogu varēs samazināt par aptuveni EUR 100 miljoniem gadā, taču Komiteja uzskata, ka autovadītāja kartes funkciju iekļaušana autovadītāja apliecībā pati par sevi negarantē šādu ietaupījumu. Abu dokumentu apvienošana automātiski nepaliekina efektivitāti un nesamazina izmaksas.

3.4. Komiteja vēlas noskaidrot, vai Komisijas priekšlikums iekļaut autovadītāja kartes funkcijas autovadītāja apliecībā sniedz pietiekamas garantijas autovadītājiem, ja pārvadājumi vai kontrole tiek veikta valstī, kas nav AETR līgumslēdzēja valsts. Pirms jauna tiesību akta pieņemšanas jānoslēdz precīzi līgumi par noteikumu piemērošanu un kontroli ne tikai ar AETR līgumslēdzējam, bet arī citām valstīm.

3.5. Ja netiks rasts risinājums visām problēmām, kas saistītas ar Komisijas priekšlikumu un kuras uzskaitītas iepriekšējā un nākamajā atzinuma punktā, Komiteja iesaka veikt pētījumu par pašreiz spēkā esošā regulējuma atbilstīgumu šajā jomā un to grozīt, lai saglabātu dažādu paaudžu tahogrāfu funkcijas.

Šķiet lietderīgi minētajā pētījumā iesaistīt visus ieinteresētos dalībniekus, t.i., sociālos partnerus, tahogrāfu ražotājus un kontroles iestādes.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Komiteja uzskata, ka Komisija nav pietiekami skaidri norādījusi, kā tā iecerējusi atrisināt problēmas saistībā ar autovadītāja kartes funkciju iekļaušanu autovadītāja apliecībā, ja paredzēta tikai viena elektroniska mikroshēma.

4.1.1. Viens no šādu problēmu piemēriem ir braukšanas laika un atpūtas perioda noteikumu pārkāpumi, kuru dēļ var tikt atņemta autovadītāja apliecība. Daudzos gadījumos šāda sankcija varētu būt nesamērīga.

4.1.2. Autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības elektroniskās mikroshēmas specifikācijas ir atšķirīgas. Vai tādēļ būs jāgroza arī tiesību akti par digitālajiem tahogrāfiem?

4.1.3. Atšķiras arī noteikumi par autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības atņemšanu. Šie noteikumi ietverti gan Eiropas, gan valstu tiesību aktos. Tādēļ tos būs grūti saskaņot.

4.1.4. Dažās valstīs autovadītāja apliecību izmanto arī kā personas apliecību. Ja autovadītājs to izmanto kā personu apliecinošu dokumentu, tā jāizņem no reģistrācijas kontrolierīces. Taču autovadītāja karti ir aizliegts izņemt no reģistrācijas kontrolierīces, kad tā darbojas braukšanas laikā vai citas darbības laikā.

4.1.5. Atsevišķās valstīs jau ieviesta sistēma, kurā autovadītāja profesionālās kvalifikācijas diploms apvienots ar autovadītāja apliecību. Kombinētās kartes funkcijas būs jāpaplašina, lai ietvertu tajās autovadītāja kartes funkcijas.

4.1.6. Autovadītāja kartes un autovadītāja apliecības funkciju apvienošana var ietekmēt AETR. Pirms pieņemt Komisijas priekšlikumu, jāveic minēto karšu analīze un apstrāde.

4.1.7. Komisijas priekšlikumā paredzēts, ka autovadītāja kartes funkcijas jāiekļauj autovadītāja apliecības elektroniskajā mikroshēmā. Taču abu minēto dokumentu atšķirīgās specifikācijas var radīt problēmas. Komiteja varētu atbalstīt ideju par autovadītāja apliecību, kurā ietvertas divas elektroniskas mikroshēmas.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas Savienības un Čīles attiecībās"

(2012/C 143/29)

Ziņotājs: **Filip HAMRO-DROTZ**

Līdzziņotājs: **Francisco SILVA**

Eiropas Parlaments saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 1. augusta vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

"Pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas Savienības un Čīles attiecībās".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa 2011. gada septembrī organizēja izpētes vizīti uz Čīli un savu atzinumu pieņēma 2012. gada 24. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 138 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Vispārīgi ieteikumi

1.1 Eiropas Parlaments lūdza EESK izstrādāt šo atzinumu, lai ES un Čīles attiecību kontekstā analizētu Čīles pilsoniskās sabiedrības lomu un pašreizējo situāciju attiecībā uz 2002. gadā noslēgtā ES un Čīles Asociācijas līguma (AL) 10. pantu. Minētajā pantā noteikts, ka tiek izveidota EESK un Čīles pilsoniskās sabiedrības apvienotā konsultatīvā komiteja (AKK), taču līdz šim tas nav izdarīts, jo valstī nav Komitejai līdzīgas iestādes.

1.2 EESK atzinīgi vērtē ES un Čīles labās politiskās attiecības, kuras neapšaubāmi sekmē AL. EESK atbalsta AL pārskatīšanu, kas dotu iespēju iekļaut nodaļu par ilgtspējīgu attīstību, atbalsta pasākumus ILO pamatkonvenciju faktiskai atzīšanai un īstenošanai, kā arī sadarbības pielāgošanu, lai atbalstītu pilsonisko sabiedrību un kopīgas intereses projektus, piemēram, inovāciju, ilgtspējīgu attīstību, patērētāju tiesību aizsardzību un izglītību.

1.3 EESK aicina AL puses un starptautiskās organizācijas, kuras atrodas Čīlē, sniegt Čīles pilsoniskās sabiedrības organizācijām visu vajadzīgo institucionālo, politisko, operatīvo un ekonomisko atbalstu to stiprināšanai un veikspējas veidošanai, lai šīs organizācijas kļūtu par līdzvērtīgām partnerēm gan sociālajā, gan pilsoniskajā dialogā valsts līmenī un Eiropas pilsoniskās sabiedrības partnerēm divpusējā līmenī.

1.4 EESK uzsver, cik svarīgs ir uzņēmēju un arodbiedrību sociālais dialogs, jo tas ir pamats vienprātībai ekonomikas un sociālajos jautājumos, kas nepieciešams attīstībai, kas balstīta uz sociālo kohēziju, un ir sākumpunkts plašākam pilsoniskās sabiedrības dialogam starp politiskajām iestādēm un ekonomikas un sociālajiem dalībniekiem. Tādējādi varētu tainīgāk sadalīt labklājības resursus, īstenojot atklātāku politiku un paplašinot sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju lomu.

1.5 EESK uzsver, cik svarīgi Čīlē ir izveidot Ekonomikas un sociālo lietu padomi (ESP) vai līdzvērtīgu struktūru, kas sekmētu dažādu sociālās jomas pārstāvju savstarpējā dialoga iespējas un šo pārstāvju dialogu ar attiecīgajām valsts iestādēm, kā arī ļautu pēc iespējas ātrāk īstenot AL 10. pantu. EESK vēlas atbalstīt šos centienus, balstoties uz pieredzi saistībā ar līdzīgiem pasākumiem citās valstīs.

1.6 Pēc vienošanās ar Čīles organizācijām izpētes vizītes laikā 2011. gada septembrī, ar Čīles valdības un ES atbalstu, kā arī saistībā ar ES, Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu organizētās pilsoniskās sabiedrības septīto tikšanos (Santjago, 2012. gads) EESK organizēs semināru, kas tuvinās plašāk pārstāvēto Čīles pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjus. Minētajā seminārā tiks izskatīta ieinteresētība un iespējas izveidot Čīles pilsoniskās sabiedrības konsultatīvu struktūru, kas varētu būt EESK partnere (saskaņā ar AL 10. panta noteikumiem).

1.7 Tiks aplūkoti arī citi jautājumi, kas interesē abu pušu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus, proti, iespējas uzlabot veikspēju, nepieciešamība pastāvīgi turpināt un uzlabot informācijas apmaiņu un iespēja nākotnē regulāri rīkot citus kopīgus pasākumus. Šai sadarbībai nepieciešams AL parakstītāju pušu finansiāls atbalsts.

2. Politiskā situācija, ekonomikas un sociālais stāvoklis Čīlē

2.1 Politiskā situācija

2.1.1 Čīle ir viena no stabilākajām un turīgākajām Dienvidamerikas valstīm un paraugs noturīgai ekonomiskajai izaugsmei, kuru sekmē izejmateriālu cenas, pārstāvošo politisko partiju nākšana pie varas, pieaugošā valsts starptautiskā nozīme un tirdzniecība, kas aizvien vairāk virzīta uz Klusā okeāna baseina valstīm.

2.1.2 Divdesmit gadus demokrātisku valdību veidoja centriski kreisā koalīcija *Concertación*, no 2006. gada to vadīja *Michelle Bachelet*, savukārt prezidents *Sebastián Piñera* stājās amatā 2010. gada 11. martā pēc uzvaras vēlēšanās, kurās panākumus guva centriski labējā partija *Coalición por el Cambio*. Prezidenta pilnvaru termiņš ir četri gadi.

2.1.3 Pēdējos mēnešos politisko stāvokli Čīlē ir ietekmējuši plaši sociālie nemieri, kurus vadīja studenti un atbalstīja arodbiedrības. Citi svarīgi politiskie jautājumi ir sociālā nevienlīdzība un valdības atbalsts pretrunīgi vērtējam *HidroAysén* projektam, saskaņā ar kuru paredzēts uzbūvēt piecus HES aizsprostus Čīles Patagonijā. Īpaši būtu jānorāda demonstrācijas un mācību iestāžu "okupēšana", pieprasot īstenot izglītības reformu, lai iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu sociālā stāvokļa visos valsts reģionos būtu pieejama kvalitatīva valsts izglītība.

2.1.4 Čīles pilsoniskā sabiedrība uzskata, ka šie protesti liecina par iedzīvotāju neapmierinātību; sabiedrība pieprasa labklājības resursu taisnīgāku sadali, plašāku sociālo līdzdalību un lielāku politisko atklātību. Sabiedriskās organizācijas apzinās šā laika politisko nozīmīgumu Čīlē un pauž cerību, ka tiks grozīta Konstitūcija, kuras izstrādi ietekmēja *Pinočets*, un ieviestas izmaiņas vēlēšanu sistēmā, kas apgrūtinā politisko atjaunotni, kā arī pastāvošajā sociāli ekonomiskajā sistēmā, kura veicina izaugsmi, kas balstīta uz nedaudzu izejmateriālu eksporta jaudu, un tādējādi rodas neapmierinošs labklājības resursu sadalījums.

2.2 Ekonomikas stāvoklis

2.2.1 Čīlē ir vidēji augsts ienākumu līmenis. 2010. gadā izaugsme Čīlē sasniedza 5,2 %.

2.2.2 Neapšaubāmi Čīle ir pasaulē lielākā vara ražotājvalsts, varš veido 60 % no Čīles eksporta. Banku nozare ir ļoti spēcīga un gūst lielus ienākumus, piemēram, no ļoti augstām procentu likmēm, kā arī no pensiju fondu pārvaldības. Tomēr, neraugoties uz šīm un citām spēcīgām ekonomikas nozarēm, Čīles augstais izaugsmes līmenis nav mazinājis sadrumstalotību citās ražošanas sistēmas jomās, piemēram, pārtikas produktu un zivsaimniecības nozarēs. Pasaules ekonomiskās krīzes sekas Čīli skāra 2008. gadā, bet mazākā mērā nekā tautsaimniecības citās pasaules daļās. Faktiski to var sacīt par ekonomiku visās Latīņamerikas valstīs.

2.3 Sociālais stāvoklis

2.3.1 Čīle ir viena no valstīm, kurās ir būtisks nevienlīdzības līmenis, ņemot vērā ienākumus uz vienu iedzīvotāju. Saskaņā ar 2010. gada vidū publicētajiem datiem nabadzības līmenis no 2006. līdz 2009. gadam Čīlē paaugstinājās līdz 15,1 %, un galējās nabadzības līmenis sasniedz 3,7 %, salīdzinot ar attiecīgi 13,7 % un 3,2 % 2006. gadā.

2.3.2 Bezdarbs 2010. gadā palielinājās līdz 9,6 %, lielākoties pasaules krīzes radīto seku dēļ, kas ietekmēja Čīli iepriekšējos

divos gados. Galvenokārt cieš jaunieši un sievietes. Daudzas darba vietas nesēn radītas pakalpojumu jomā, un pastāv augsts neoficiālās nodarbinātības īpatsvars.

2.3.3 ANO Attīstības programmas Tautas attīstības indeksa tabulā Čīle 169 valstu vidū 2010. gadā ieņem 45. vietu, kas to izvirza par līderi Latīņamerikas valstu vidū. Valstī ir paaugstinājušies mājokļu, izglītības un veselības aprūpes standarti. Tomēr ir palielinājusies nevienlīdzība ienākumu jomā. Ienākumu līmenis uz vienu iedzīvotāju 5 % visbagātāko mājsaimniecību 830 reizes pārsniedz attiecīgo ienākumu līmeni 5 % visnabadzīgāko mājsaimniecību. 75 % darba ņēmēju nopelna apmēram 1 000 ASV dolāru, salīdzinot ar IKP uz vienu iedzīvotāju 16 000 ASV dolāru apmērā, — tas nozīmē, ka darba tirgū netiek darīts nekāds, lai pārdaļītu ienākumus. Pensiju plāni tiek izstrādāti retos gadījumos. Bērni, jaunieši, sievietes un Čīles pamatiedzīvotāji ⁽¹⁾ ir tās iedzīvotāju grupas, kuras visvairāk ietekmē nabadzība un sociālā atstumtība. Statistikas dati liecina par saikni starp nabadzību un skolas apmeklētības līmeni, nabadzību un bezdarbu, nabadzību un sieviešu bezdarbu ⁽²⁾. Valstī ir lielas atšķirības vīriešu un sieviešu līdztiesībā, un dzimumu nevienlīdzības jomā Čīle 109 valstu vidū ieņem 75. vietu. Darba tiesības kopumā ir vājas: pastāv ierobežojumi attiecībā uz darba koplīgumu noslēgšanu un tiesībām streikot; to darba ņēmēju skaits, uz kuriem attiecas darba koplīguma noteikumi, nepārsniedz 6 %, kā arī nav valsts līmeņa tiesību normu attiecībā uz darba koplīgumiem. Nodokļu slogs ir zems, un nodokļiem ir regresīva struktūra.

2.3.4 Pašreizējā situācijā diskusijai par izglītības modeli Čīlē ir īpaši svarīga nozīme. Ir mobilizēta visa Čīles sabiedrība, un valstī notiek diskusijas ne tikai par to, ka daudzām ģimenēm radušās ļoti lielas parādsaistības bērnu izglītības izmaksu dēļ, bet arī tāpēc, ka izvirzīta prasība uzskatīt izglītību par tiesībām, kas jāgarantē valstij, lai visiem dotu iespējas izglīties. Viena no pamatproblēmām ir tā, ka izglītība tiek pārvaldīta pašvaldību līmenī. Valdība ir uzsākusi sarunas ar pašreizējos protestos iesaistītajā pusēm par izglītības sistēmas reformu.

2.4 Čīle šībrīža starptautiskajā situācijā

2.4.1 Kopš atgriešanās pie demokrātijas vērtībām 1990. gadā Čīle aktīvi darbojusies starptautiskajā līmenī, konstruktīvi iesaistoties ANO un tās aģentūrās, kā arī piedaloties ANO un ES miera uzturēšanas pasākumos. Čīlē atrodas vairāku nozīmīgu starptautisko organizāciju, proti, ILO, *Consumers International*, ANO un Latīņamerikas Ekonomikas komisijas (CEPAL) reģionālās struktūras.

2.4.2 Starptautiskajā līmenī Čīle aktīvi un konstruktīvi darbojas ANO Cilvēktiesību padomē. Čīle 2009. gadā ratificēja Starptautiskās Krimināltiesas Statūtus un Starptautisko konvenciju visu personu aizstāvībai no vardarbīgas nozūšanas. Daudzi čīlieši ieņem vairākus starptautiski nozīmīgus amatus, piemēram, "ANO sievietes" izpilddirektore, ILO ģenerāldirektors un

⁽¹⁾ Apmēram 4,6 % no visiem dzīvotājiem, galvenokārt mapuču tautības pārstāvji.

⁽²⁾ ESAO dati un dati no aptaujas par valsts ekonomisko un sociālo situāciju 2009. gadā, dati www.ministeriodesarrollosocial.gob.cl.

Amerikas valstu organizācijas ģenerālsēkretārs⁽³⁾. Čīle ir pirmā Dienvidamerikas valsts, kas tika uzņemta ESAO (2010. gada 1. janvārī).

2.4.3 Čīle ir Āzijas un Klusā okeāna valstu ekonomiskās sadarbības foruma (APEC) dalībniece un Mercosur un Andu kopienas asociētā locekle. Šobrīd tā ir Rio grupas valstu un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu grupas prezidentvalsts, kā arī Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu Kopienas (CELAC) līdzpriekšsēdētāja (kopā ar Venecuēlu).

2.4.4 Čīles tirdzniecības politikā tradicionāli tiek pievērsta uzmanība tam, lai parakstītu iespējami vairāk brīvās tirdzniecības nolīgumu. Enerģētikas jomā Čīle ir atkarīga no importa, lai apmierinātu ¾ pieprasījuma: valstī neražo atomenerģiju, un no Klusā okeāna un Ziemeļjūras valstīm tiek iepirkta sašķidrīnāta gāze. Izrakteņu kurināmā resursi ir ierobežoti, un Čīles enerģētikas politika balstās uz akmeņogļu izmantošanu, līdz ar to nelabvēlīgi ietekmējot vidi. Stratēģiskā līmenī būtu jāstiprina ilgtermiņa redzējums Čīles enerģētikas politikā, un tā būtu jādiversificē.

2.4.5 Salīdzinot ar lielāko daļu Latīņamerikas valstu Čīle mūsdienās ir attīstīta infrastruktūra, ieskaitot arī jaunās tehnoloģijas.

3. ES un Čīles attiecības

3.1 ES un Čīles attiecības balstās uz 2002. gadā noslēgto Asociācijas līgumu un kopumā vērtējamas kā ļoti labas, ir izveidojušies plaši sakari un notiek koordinācija politikas, tirdzniecības un sadarbības jautājumos. Pašreiz ES un Čīles nozaru dialogi aptver šādus jautājumus: reģionālā politika, sagatavošanās dabas katastrofām, divpusējās sadarbības nākotne, nodarbinātības politika un cilvēktiesības.

3.2 ES ir viena no galvenajām Čīles tirdzniecības partnerēm un nozīmīgākais ārvalstu tiešo ieguldījumu avots. ES un Čīles brīvās tirdzniecības nolīgums pēdējā desmitgadē ir sekmējis divpusējās tirdzniecības plūsmas pieaugumu, ietverot preču un pakalpojumu tirdzniecību, ieguldījumus, publiskā iepirkuma un konkurences jautājumus. ES ir galvenā Čīles eksporta partnere, un tirdzniecības bilances rādītāji ir par labu Čīlei — 45 miljardu euro pārpalikums. Tomēr AL īstenošana nav attaisnojusi cerības tādās jomās kā nodarbinātība, sadarbība un ilgtspējīga attīstība.

3.3 Eiropas tirgū nonāk ievērojams Čīles eksporta produktu apjoms: lauksaimniecības produkti, vīni un tabaka, kokapstrādes un vara izstrādājumi. Eiropa ir galvenais starpproduktu un

kapitālieguldījumu preču avots Čīles ekonomikā. Līgumā paredzēts, ka abas puses turpinās lauksaimniecības preču un pakalpojumu tirdzniecības liberalizāciju.

3.4 Sadarbībai ar Čīli laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ES kopumā ir paredzējusi 41 miljonu euro. Termiņa vidusposma pārskatā, kuru pabeidza 2010. gadā, tika apstiprināta nepieciešamība saglabāt tādas svarīgākās prioritārās jomas kā sociālā kohēzija, inovācija un konkurētspēja, augstākā izglītība un vide. Tomēr attīstības sadarbības politikā ar Čīli, ņemot vērā tās stabilo ekonomikas līmeni, būtu jāpievēršas citiem mērķiem. Pati Čīle vēlas attīstīt stratēģiskas partnerības attiecības, kas vairāk vērstas uz vispārēju interešu jomām. Arī ES apsver iespēju, 2012. gadā pārskatot līgumu, iekļaut jautājumus, kuros pievērsta lielāka uzmanība kopīgām vērtībām.

3.5 Čīles pilsoniskā sabiedrība AL rezultātus vērtē ne pārāk pozitīvi. Arodbiedrības, MVU, NVO un trešā sektora organizācijas, piemēram, patērētāju organizācijas, uzskata AL drīzāk par brīvās tirdzniecības nolīgumu un izsaka nožēlu, ka nav guvušas labumu no tā, pat ne attīstības projektu jomā, un valdība tiek vainota par tiešu iejaukšanos, iepriekš neapspriežoties ar organizācijām, kuras varētu būt ieguvējas. Organizācijas aicina pievērst lielāku uzmanību projektiem, kas paredzēti pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai ilgtermiņā, nevienlīdzības novēršanai, sociālajai kohēzijai un patēriņam, apvienību veidošanai atsevišķās nozarēs (12 000 arodbiedrību, kuras pārstāv uzņēmuma darbiniekus, 39 000 darba devēju tikai transporta nozarē vien). Tāpat būtu vēlams novirzīt Eiropas finansējumu nevis tikai NVO, bet arī trešā sektora organizācijām, piemēram, patērētāju organizācijām un mazajiem uzņēmumiem. Papildus AL 10. pantam arī vairāki citi panti attiecas uz sadarbību, piemēram, 41. un 48. pants, kuros noteikts, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvji var sniegt konstruktīvu ieguldījumu.

3.6 Atbilstīgi 11. pantam ES ir apspriedusies ar Čīles pilsonisko sabiedrību par līguma īstenošanu, piemēram, pirmajā sociālajā forumā 2006. gadā, kā arī otrajā sociālajā forumā 2011. gada septembrī. Čīles iesaistītās puses ir izrādījušas lielu ieinteresētību veikt intensīvāku informācijas apmaiņu ar Eiropas partneriem un praksē īstenot AL 10. pantu. Eiropas Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests ir pauduši stingru pārliecību turpināt konsultācijas un palielināt pilsoniskās sabiedrības nozīmi.

4. Čīles pilsoniskā sabiedrība: pašreizējais stāvoklis un sadarbības perspektīvas

4.1 Čīles pilsoniskās sabiedrības organizāciju vērtējumā dialogs un līdzdalība ir nepietiekamā līmenī. Tās uzskata, ka Čīlē trūkst politiskās gribas izveidot konsultatīvu pilsoniskās sabiedrības struktūru. Daļēji tas ir politisku un ideoloģisku iemeslu dēļ, un rodas arī bažas, ka šāda struktūra kļūtu par trešo parlamenta palātu, konkurējot ar esošajām. Lai gan jaunu tiesību aktu izstrādē it kā pastāv dažāda veida un intensitātes kontakti ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, tie šķiet ļoti nestrukturēti. Kopumā trūkst valsts mēroga pilsoniskās līdzdalības mehānismu, kas dotu iespēju regulēt sociālo konfliktu

⁽³⁾ Michelle Bachelet, Juan Somavía un José Miguel Insulza.

un izvairīties no sociāliem nemieriem, kādi notiek pašreiz. Reģionālajām un vietējām pašvaldībām neapšaubāmi trūkst pārstāvības, jo tās tieši iecel centrālā valdība.

4.2 Čīlē ir trīs galvenās arodbiedrību konfederācijas. Apvienotajā strādnieku federācijā (*Central Unitaria de Trabajadores (CUT)*) ir visvairāk biedru, un uz tās pamata izveidojās Neatkarīgo darba ņēmēju federācija (*Central Autónoma de Trabajadores (CAT)*) un Nacionālā darba ņēmēju savienība (*la Unión Nacional de Trabajadores (UNT)*). Iekšējās nesaskaņas kavē gan arodbiedrību savstarpējo, gan arī arodbiedrību un darba devēju dialogu. Tomēr visi vienprātīgi atzīst, ka sociālā dialoga jomā Čīlē ir būtiskas nepilnības, un atbalsta efektīvu sociālā dialoga mehānismu un Čīles ESP izveidi, kā arī nepieciešamību Asociācijas līgumā iekļaut mehānismu sociālajam dialogam ar Eiropas pilsonisko sabiedrību.

4.3 12-13 % strādājošo Čīlē ir arodbiedrību biedri. Visaugstākie rādītāji ir tādās nozarēs kā kalnrūpniecība, bankas un tirdzniecība, turklāt ļoti liels skaits arodbiedrību (apmēram 12 000) darbojas viena uzņēmuma līmenī. Līdz ar to sociālais dialogs Čīlē ir sadrumstalots. Arodbiedrībām trūkst sarunu risināšanas spēju, un arodbiedrību federāciju vienotības trūkums kavē koordināciju, kas nepieciešama dialogam. ILO ierosinātie CUT un CPC dialogi nav bijuši pietiekami pārliecinoši, lai tos pārvērstu ilgtspējīgā procesā.

4.4 Ražošanas un tirdzniecības konfederācija (*la Confederación de la Producción y el Comercio (CPC)*) ir Čīles vadošā darba devēju konfederācija, kas aptver visas nozīmīgākās tautsaimniecības nozares valstī. CPC sadarbojas ar arodbiedrībām, iesaistoties dialogos par konkrētiem jautājumiem, un ar ILO — trīspusējā struktūrā par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību. Tomēr šī federācija nekad nav vērsusies pie arodbiedrībām ar ierosinājumu veidot ESP vai strukturētu dialogu par darba attiecībām. Čīles mazos un vidējos uzņēmumus pārstāv *Conupia*.

4.5 Mazapjoma rūpniecība Čīlē ir neattīstīta un vāji organizēta, tā nav konkurētspējīga un ir nedroša, atalgojums ir zems, un tā neietilpst eksporta nozarē. Tomēr nodarbinātība mazapjoma rūpniecībā sasniedz 80 % (oficiālā un neoficiālā nodarbinātība). Pretstatā tam Čīlē koncentrēti nedaudzi ļoti liela mēroga ekonomikas dalībnieki, kuru darbība netiek pietiekami reglamentēta un kuri būtiski ietekmē sabiedrības dzīvi, piemēram, bankas.

4.6 *Conadecus* un *Odecu* ir galvenās patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas, taču to nozīme un ietekme sabiedrībā ir ļoti vāja. Abas minētās organizācijas pieprasa plašāku līdzdalību ES sadarbības projektos AL ietvaros.

5. Secinājumi

5.1 EESK uzskata, lai gan AL piemērošana nerada būtiskas problēmas, tas ir jāaktualizē, cita starpā tirdzniecības sadaļā

iekļaujot nodaļu par ilgtspējīgu attīstību atbilstoši neseno noslēgtajiem tirdzniecības nolīgumiem. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība ir būtiska sastāvdaļa, pievēršot uzmanību attiecībām, kas balstītas uz ekonomisko, sociālo, darbinieku tiesību, vides aizsardzības tiesību un patērētāju aizsardzības tiesību ieviešanu. Sadarbības jautājumiem veltītajai sadaļai savukārt būtu jāsekmē sociālās un ekonomikas jomas dalībnieku nostiprināšanās un līdzdalība, un no tradicionālas attīstības sadarbības mērķiem jāpievēršas vispārēju interešu jautājumiem, proti, izglītībai, inovācijai un tautsaimniecības struktūras attīstīšanai. EESK uzskata, ka Čīles pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir jāiesaista AL novērtēšanas procesā.

5.2 EESK pauž gatavību sadarboties ar ES, veidojot nozaru dialogus ar Čīli par tādiem būtiskiem jautājumiem kā izglītība, uzņēmumu sociālā atbildība, ilgtspējīga attīstība, sociālais dialogs, nodarbinātība, patērētāju tiesību aizsardzība un patērētāju informēšana, kā arī sociālā kohēzija.

5.3 EESK atzinīgi vērtē to, ka Čīles valsts un parlamentārās struktūras ir atzinušas faktu, ka nav ņemti vērā Asociācijas līguma 10. panta noteikumi, un publiski paudušas apņemšanos šo nepilnību novērst. EESK ņemusi vērā arī Čīles valdības neseno plānu sistemātiski veidot pilsoniskās sabiedrības informēšanas un konsultāciju mehānismus par visiem valdības jautājumiem. EESK atzinīgi vērtē šos centienus, tomēr pauž piesardzīgu attieksmi un izsaka bažas par vairākiem priekšlikumiem, kas liecina par dažādu tematisku, nozarēm veltītu *ad hoc* mehānismu skaita pieaugumu, nevis vienotas padomdevējas struktūras izveidi, kura papildinātu atsevišķos mehānismus.

5.4 EESK uzskata, ka Čīles pilsoniskajai sabiedrībai vajadzīgs liels politisks atbalsts un ir jāiegulda darbs, pievēršoties organizāciju stiprināšanai un veikspējas uzlabošanai, lai tās atzītu par konstruktīviem partneriem gan vispārējās institucionālajās apspriedēs (pilsoniskais dialogs), gan sociālo partneru attiecībās (sociālais dialogs).

5.5 EESK atbalsta Čīles pilsoniskās sabiedrības līdzdalības struktūras izveidi, kas atspoguļotu Čīles pilsoniskās sabiedrības plurālismu. Līdzīgi kā EESK šai struktūrai jābalstās uz tajā iekļauto organizāciju pārstāvības, neatkarības un leģitimitātes principiem. EESK pieredze liecina: lai veiksmīgi izveidotu šāda veida struktūru, ir vajadzīgi dažādu pilsoniskās sabiedrības jomu un pārstāvju vienoti centieni. EESK vēlas un var atbalstīt šos centienus, balstoties uz pieredzi saistībā ar līdzīgiem pasākumiem citās valstīs. Šajā sakarā kā pozitīvus piemērus Latīņamerikā var minēt sadarbību ar tādām pilsoniskās sabiedrības konsultatīvajām struktūrām kā Brazīlijas Ekonomikas un sociālās attīstības padome (CDES), Centrālamerikas Integrācijas sistēmas konsultatīvā komiteja (CC-SICA) un *Mercosur* Ekonomikas un sociālo konsultāciju forums (FCES).

5.6 EESK uzskata, ka sociālā nevienlīdzība un protesti, kas šobrīd notiek Čīlē, ir vēl viens iemesls, lai meklētu iespējas dialoga veidošanai un iesaistītu pilsonisko sabiedrību kā padomdevēju lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā politikā.

5.7 Konsultatīva struktūra atvieglotu arī Eiropas un Čīles pilsoniskās sabiedrības organizāciju attiecību veidošanu, un tas būtu pozitīvs solis ES un Čīles attiecību stiprināšanā, pēc iespējas ātrāk izveidojot apvienotu konsultatīvo komiteju, kā paredzēts AL 10. pantā.

5.8 ES un Čīles AKK būtu jāsniedz ieguldījums AL aktualizēšanā, uzraudzībā un piemērošanā. AKK izstrādātu atzinumus pēc Asociācijas komitejas vai Asociācijas padomes pieprasījumiem par visiem Asociācijas līgumā iekļautajiem jautājumiem. Tā varētu izstrādāt arī pašiniciatīvas atzinumus vai ieteikumus

par jautājumiem saistībā ar Asociācijas līgumu. Šim nolūkam AKK organizētu ikgadējas sanāksmes ar ES un Čīles apvienoto komiteju.

5.9 EESK ir gandarīta par ES un Čīles apvienotās parlamentārās komitejas, kas izveidota saskaņā ar Asociācijas līguma 10. pantu, ieinteresētību un atbalstu. Apvienotajai parlamentārajai komitejai un turpmākajai AKK būtu jāveido līdzsvarotas un regulāras attiecības, lai apmainītos ar viedokļiem par darbu līguma piemērošanas jomā.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 726/2004 attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par cilvēkiem paredzētām zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci”

COM(2011) 632 final – 2008/0255 (COD)

(2012/C 143/30)

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 28. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu un 168. panta 4. punkta c) apakšpunktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 726/2004 attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par cilvēkiem paredzētām zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci”

COM(2011) 632 final – 2008/0255 (COD).

Tā kā Komiteja jau ir paudusi viedokli par minētā priekšlikuma saturu 2009. gada 10. jūnijā (*) pieņemtajā atzinumā CESE 1025/2009, Komiteja 478. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 119 balsīm par un 6 atturoties, nolēma neuzsākt jauna atzinuma par šo tematu izstrādi, bet atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajā atzinumā.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Staffan NILSSON

(*) OV C 306, 16.12.2009., 33. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci”

COM(2011) 633 final – 2008/0256 (COD)

(2012/C 143/31)

Padome 2011. gada 28. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu un 168. panta 4. punkta c) apakšpunktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci”

COM(2011) 633 galīgā redakcija – 2008/0256 (COD).

Tā kā EESK jau ir paudusi savu viedokli par minēto jautājumu atzinumā CESE 1022/2009, kas pieņemts 2009. gada 10. jūnijā ⁽¹⁾, Komiteja 478. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 135 balsīm par un 7 atturoties, nolēma neuzsākt jauna atzinuma par attiecīgo tematu izstrādi, bet atsaukties uz nostāju, kuru tā atbalstījusi iepriekš minētajā dokumentā.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

⁽¹⁾ OV C 306, 16.12.2009., 18. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/40/EK par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (18. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)”

COM(2012) 15 final – 2012/0003 (COD)

(2012/C 143/32)

Padome 2012. gada 1. februārī un Eiropas Parlaments 2012. gada 2. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 153. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/40/EK par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (18. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)”

COM(2012) 15 final – 2012/0003 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 478. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (22. februāra sēdē), ar 138 balsīm par, 4 balsīm pret un 9 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1217/2009, ar ko izveido tīklu grāmatvedības datu savākšanai par ienākumiem un saimniecisko darbību lauku saimniecībās Eiropas Kopienā”

COM(2011) 855 final – 2011/0416 (COD)

(2012/C 143/33)

Eiropas Parlaments 2011. gada 13. decembrī un Padome 2012. gada 2. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1217/2009, ar ko izveido tīklu grāmatvedības datu savākšanai par ienākumiem un saimniecisko darbību lauku saimniecībās Eiropas Kopienā”

COM(2011) 855 final – 2011/0416 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs pilnībā ir pieņemams un Komiteja 478. plenārsesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 130 balsīm par un 9 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Staffan NILSSON

2012/C 143/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par finanšu instrumentu tirgiem, ar ko groza Regulu (ETIR) par ārpusbiržas atvasinātiem finanšu instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un tirdzniecības reģistriem" COM(2011) 652 <i>final</i> – 2011/0296 (COD)	74
2012/C 143/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un Komisijas Direktīvu 2007/14/EK" COM(2011) 683 <i>final</i> – 2011/0307 (COD)	78
2012/C 143/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu" COM(2011) 607 <i>galīgā redakcija</i> – 2011/0268 (COD)	82
2012/C 143/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Savienības Sociālo pārmaiņu un sociālās inovācijas programmu" COM(2011) 609 <i>final</i> – 2011/0270 (COD)	88
2012/C 143/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm" COM(2011) 813 <i>final</i> – 2011/0390 (CNS)	94
2012/C 143/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu "Veselība izaugsmei" – trešo ES daudzgadu rīcības programmu veselības aizsardzības jomā 2014.–2020. gadam" COM(2011) 709 <i>final</i> – 2011/0339 (COD)	102
2012/C 143/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naftas un gāzes meklēšanas, izpētes un ieguves darbību jūrā drošumu" COM(2011) 688 <i>final</i> – 2011/0309 (COD)	107
2012/C 143/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Regulai par radioaktīvo materiālu pārvadātāju reģistrācijas Kopienas sistēmas izveidošanu" COM(2011) 518 <i>final</i>	110
2012/C 143/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko nosaka drošības pamatstandartus aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajiem draudiem" COM(2011) 593 <i>final</i> – 2011/0254 (NLE)	113
2012/C 143/23	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu" COM(2011) 665 <i>final</i> – 2011/0302 (COD)	116
2012/C 143/24	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par vadlīnijām Eiropas telekomunikāciju tīkliem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 1336/97/EK" COM(2011) 657 <i>final</i> – 2011/0299 (COD)	120

2012/C 143/25	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK" COM(2011) 658 <i>final</i> – 2011/0300 (COD)	125
2012/C 143/26	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Savienības vadlīnijām Eiropas transporta tīkla attīstībai" COM(2011) 650 <i>final</i> – 2011/0294 (COD)	130
2012/C 143/27	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Lēmumu Nr. 1639/2006/EK, ar ko izveido konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammu (2007. līdz 2013. gads) un Regulu (EK) Nr. 680/2007, ar ko paredz vispārīgus noteikumus Kopienas finansiālā atbalsta piešķiršanai Eiropas transporta un enerģētikas tīklu jomā" COM(2011) 659 <i>final</i> – 2011/0301 (COD)	134
2012/C 143/28	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/126/EK attiecībā uz vadītāju apliecībām, kurās ietvertas vadītāju karšu funkcijas" COM(2011) 710 <i>final</i> — 2011/0327 (COD)	139
2012/C 143/29	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas Savienības un Čīles attiecībās"	141
2012/C 143/30	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 726/2004 attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par cilvēkiem paredzētām zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci" COM(2011) 632 <i>final</i> – 2008/0255 (COD)	146
2012/C 143/31	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK attiecībā uz informāciju plašai sabiedrībai par zālēm, kuru iegādei vajadzīga ārsta recepte, un farmakovigilanci" COM(2011) 633 <i>final</i> – 2008/0256 (COD)	147
2012/C 143/32	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/40/EK par minimālajām drošības un veselības aizsardzības prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu riskam, ko rada fizikāli faktori (elektromagnētiskie lauki) (18. atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē)" COM(2012) 15 <i>final</i> – 2012/0003 (COD)	148
2012/C 143/33	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1217/2009, ar ko izveido tīklu grāmatveidības datu savākšanai par ienākumiem un saimniecisko darbību lauku saimniecībās Eiropas Kopienā" COM(2011) 855 <i>final</i> – 2011/0416 (COD)	149

Abonementa cenas 2012. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, papīra formātā + DVD, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 310 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 840 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, DVD, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 100 gadā
ES Oficiālā Vēstneša pielikums (S sērija) – Publiskā iepirkuma līgumu konkursi, DVD, viens izdevums nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, C sērija – Konkursi	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnijā *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu DVD formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Dažādus maksas periodiskos izdevumus, tādus kā *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, var abonēt pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

